3 1761 09428203 5

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2014

https://archive.org/details/systematischalph00tbin

LiC
T

Tübingen. Universitat. Bibliothek

SYSTEMATISCH-ALPHABETISCHER

HAUPTKATALOG

DER

KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

ZU

TÜBINGEN.

M. HANDSCHRIFTEN.

a) ORIENTALISCHE.

XIII. VERZEICHNIS DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN
DER KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK

VON

FRANZ NIKOLAUS FINCK UND LEVON GJANDSCHEZIAN.

No plates

99687
23/11/09

TÜBINGEN 1907.

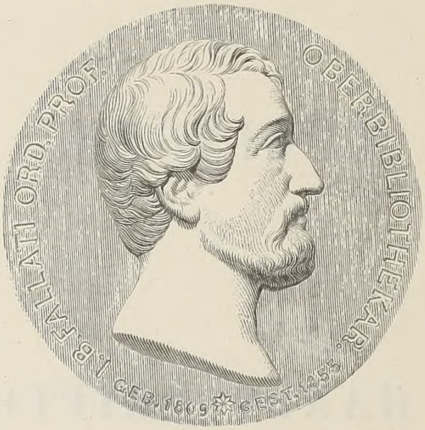

GEDRUCKT MIT UNTERSTÜTZUNG DER
FALLATI'SCHEN STIFTUNG.

DRUCK VON MAX SCHMERSOW VORM. ZAHN & BAENDEL, KIRCHHAIN N.-L.

Vorwort.

Auch im Leben einer Bibliothek gibt es neben den im Maschinengang des Dienstes verlaufenden Werktagen Sonn- und Festtage, an denen der glückliche Zufall eine fröhliche Rolle spielen darf. Auf solche Sonnen- und Freudentage habe ich zurückzublicken, wenn ich den Weg überschaue, der diese Sammlung armenischer Handschriften nach Tübingen geführt und ihre sofortige Bearbeitung ermöglicht hat. Eine wunderbare Verkettung glücklichster Umstände hat es fertig gebracht, dass unsere Bibliothek vor drei Jahren in den Besitz dieser handschriftlichen Schätze gelangt ist und dass ich heute schon imstande bin, sie der Wissenschaft durch den vorliegenden, mustergiltigen Katalog zugänglich zu machen.

Die armenische Sprache ist an unserer Hochschule schon seit der Mitte des letzten Jahrhunderts ein stehender Lehrgegenstand gewesen. Die Professoren Welte und Himpel haben regelmässig neben der arabischen und syrischen Sprache auch die armenische gelehrt. Diese Tradition seiner Vorgänger in der katholisch-theologischen Fakultät hat der am 21. Sept. d. J. allzufrüh verstorbene, um die Erforschung der armenischen Literatur hochverdiente Professor Paul Vetter bis zur Gegenwart gepflegt. Aber während für andere orientalische Sprachen auch handschriftliche Quellen hinlänglich zur Verfügung standen und unsere Bibliothek für Sanskrit, Arabisch und Äthiopisch allmählich sogar sehr reiche und wertvolle handschriftliche Schätze aufweisen konnte, fehlte für die armenische Sprache jede Möglichkeit zum Studium der Handschriften. Professor Vetter sprach mir daher wiederholt den Wunsch aus, dass die Bibliothek versuchen möchte, zu ihren zahlreichen anderen orientalischen Handschriften auch armenische zu erwerben. Ich erklärte mich gern dazu bereit, sobald mir die Gelegenheit eröffnet werde, zu billigem Preis wissenschaftlich wertvolle Hand-

schriften zu kaufen. Von dem antiquarischen Markt war wenig zu hoffen. Armenische Handschriften kommen nur äusserst selten vor. Ich begrüsste es daher freudig, als mich Professor Vetter mit dem ersten Bearbeiter des vorliegenden Katalogs bekannt machte.

Durch Herrn Dr. Franz Nikolaus Finck erhielt ich in einem Schreiben vom 4. Januar 1903 die erste Kenntnis von einer grossen Sammlung von über hundert armenischen Handschriften, die er bei seinen Reisen in Transkaukasien in Tiflis selbst einzusehen Gelegenheit gehabt hatte. Der Erwerbung stand freilich der geforderte hohe Preis von 6000 Rubeln im Weg. Ich hielt es aber trotz dieses Preises für meine Pflicht, der Sache näher zu treten und weitere Erkundigungen über die Sammlung einzuziehen. Dr. Finck hatte sich erboten, mit dem Besitzer der Handschriften, einem achtzigjährigen Armenier, Enfiadscheanz, über den Verkauf der Sammlung zu unterhandeln. Ich war aber auch in der glücklichen Lage, durch einen in Tiflis ansässigen, mir befreundeten Landsmann, den Gymnasialprofessor Staatsrat Karl von Hahn, auf den alten Enfiadscheanz direkt einwirken zu können. Hahns unmittelbarem, persönlichem Betreiben ist es auch tatsächlich zu danken, dass unserer Bibliothek die wertvolle Sammlung nicht entgangen ist. Schon eine erste Nachricht aus Tiflis vom 17. Febr. musste melden, dass der greise Eigentümer der Handschriften schwer erkrankt sei, und zugleich, dass auch von anderer Seite die Sammlung begehrt werde. Erst anfangs April war Enfiadscheanz wieder soweit hergestellt, dass man mit ihm unterhandeln konnte. Aber nun verlangte er auf einmal 8000 Rubel. Es bedurfte langen Zuredens, bis er seine Forderung auf 7000 R. ermässigte. Ende April konnte mir Hahn, der darüber klagen musste, dass mit dem alten Mann sehr schwer zu verhandeln sei, weil Frau und Tochter den Verkauf zu hintertreiben suchten, endlich mitteilen, dass der schon Dr. Finck mitgeteilte Preis von 6000 Rubeln wieder gelten solle. Als günstiges Zeichen hatte ich es auch zu betrachten, als ich im Juni den neuarmenisch geschriebenen, sehr mangelhaften Handkatalog des Besitzers zugestellt erhielt. Dr. Finck hatte die Güte, mir mit einer Übersetzung des Katalogs ein Gutachten über den Wert der Sammlung zukommen zu lassen. Diesem Gutachten schloss sich auch Professor Vetter an. Ich durfte daraus die Überzeugung gewinnen, dass mit der Erwerbung der Handschriften der in Deutschland sich immer mehr Boden erobernden Erforschung der armenischen Sprache und Literatur ein wesentlicher Dienst erwiesen würde.

Da es mir aber ausgeschlossen erschien, die zur Erwerbung erforderliche

Summe aus Staatsmitteln zu erhalten, so musste ich den Versuch wagen, den Weg zu beschreiten, dem die amerikanischen Bibliotheken ihre grössten Schätze verdanken. Der Rat und die Beihilfe Stuttgarter Freunde liess mich in Herrn Fabrikbesitzer Ernst Sieglin in Stuttgart, der sein hohes, opferwilliges Interesse an der Wissenschaft schon wiederholt betätigt und der schon in einem andern Falle einer von unserer Hochschule ausgehenden Unternehmung seine Unterstützung gewährt hatte, den Gönner finden, der bereit war, die Kosten der Erwerbung der Tifliser Handschriften zu tragen. Durch ihn ermächtigt konnte ich am 1. Dezember 1903 5000 Rubel für die ganze Sammlung anbieten. Angesichts des lockenden baren Geldes liess sich auch Enfiadscheanz durch Hahn bestimmen, auf das Angebot einzugehen. Aber als nun die Handschriften übernommen werden sollten, stellte sich heraus, dass über ein Dutzend derselben nicht zur Stelle waren. Es bedurfte vieler unangenehmer, zeitraubender Verhandlungen und Schreibereien, bis die Frage der fehlenden, der nicht mehr beizubringenden und der als Ersatz gebotenen Handschriften gelöst war. Man wird mir's glauben, dass ich den Tag als Festtag empfand, als endlich, am 20. April 1904, die ganze Sammlung wohlbehalten hier eintraf.

Nun galt es, die neu gewonnenen Schätze auch für die Wissenschaft fruchtbar zu machen. Mit den Kräften der Bibliothek und der Hochschule wäre das nicht möglich gewesen. Professor Vetter durfte um seiner Gesundheit willen an die umfangreiche Arbeit nicht denken. Ich war auf fremde Hilfe angewiesen. So war es wieder ein hocherfreulicher Glücksfall, dass Herr Dr. Finck mir zusagte, die Handschriften zu katalogisieren, und dass sich Herr Ernst Sieglin in hochherziger Weise sofort wieder bereit erklärte, die Kosten für die Katalogarbeiten zu tragen.

Mit Freuden gedenke ich der Wochen, da in den Herbstferien 1904 Dr. Finck und seine verehrte, gleich einem Fachmann des Armenischen mächtige Schwester, sowie sein späterer Schwager, Dr. Levon Gjandschezian, als armenischer Theologe und Literarhistoriker, hier in Tübingen in bewunderungswürdigem, fruchtbarstem Zusammenarbeiten die Grundlagen für den vorliegenden Katalog geschaffen haben. Was ich der Hingebung und Treue dieses gelehrten Kleeblatts liebwerter Menschen zu danken habe, kann ich nur andeuten. Wie viele selbstlose, aufopfernde Arbeit in dem fertigen Kataloge steckt, wird nur der Fachmann ganz ermessen können. Nur das habe ich noch mit besonderem Danke hervorzuheben, dass die im Anhang verzeichneten fünf Handschriften ein Geschenk Dr. Fincks sind.

Dass das lebendige Interesse Herrn Ernst Sieglins für die auf seine Kosten erworbene Sammlung und seine immer aufs neue betätigte Opferwilligkeit mir auch die Mittel gewährte, in einem mit diesem Katalog gleichzeitig ausgegebenen, als erster Band von Veröffentlichungen unserer Bibliothek erscheinenden Atlas nicht nur einen kurzen Abriss der armenischen Paläographie aus der Feder Dr. Fincks an die Öffentlichkeit zu bringen, sondern zugleich eine Abhandlung über die kunstgeschichtliche Bedeutung der wertvollsten Handschrift der Sammlung, die ich dem ersten Fachmann auf diesem Gebiete, Herrn Hofrat Professor Dr. Strzygowski in Graz, verdanke, das sei hier nur kurz erwähnt.

Wenn ich heute Katalog und Atlas dafür zeugen lassen kann, dass unsere Bibliothek in der Stille einen kostbaren Schatz der Wissenschaft zum Nutzen geborgen hat, so danke ich das allein dem gütigen Geschick, dass ich für das vollbrachte Werk immer zur rechten Stunde den rechten Mann habe finden dürfen.

Tübingen, Weihnachten 1906.

Der Oberbibliothekar:

Karl Geiger.

VERZEICHNIS DER ARMENISCHEN HANDSCHRIFTEN

DER

KÖNIGLICHEN UNIVERSITÄTSBIBLIOTHEK ZU TÜBINGEN

VON

FRANZ NIKOLAUS FINCK

UND

LEVON GJANDSCHEZIAN.

Vorbemerkungen.

1. Die Aufschrift jedes mehr als einmal herangezogenen Buches wird abgekürzt angeführt, gekennzeichnet durch Schrägschrift ohne Abkürzungspunkt, zum Beispiel *Pi* = 'I. B. Pitra, Juris ecclesiastici Graecorum historia et monumenta.' Siehe Abkürzungsverzeichnis I.

2. Andere, im Verzeichnis II angeführte Abkürzungen erscheinen in Steilschrift mit Abkürzungspunkt und dienen für jede Form des angedeuteten Wortes, wenn ein Missverständnis ausgeschlossen ist, während im anderen Falle der letzte die Endung kennzeichnende Buchstabe hinzugefügt wird, also zum Beispiel '112 Bl.' = '112 Blätter', 'Bl. 112a' = 'Blatt 112a', aber 'Azn. rot' = 'Anfangszeilen rot' im Gegensatz zu 'Az. rot' = 'Anfangszeile rot'. Siehe Abkürzungsverzeichnis II.

3. Unerwähnt geblieben sind:

a) der Name des letzten Besitzers der Handschriften, Av. Enfiadscheanz, und dessen Eintragungen.

b) wertlose, anscheinend von Kinderhand stammende Kritzeleien und Schreibübungen aus neuester Zeit.

c) das Wort Centimeter bei der Angabe der Blatt- und Textgrösse.

d) das Wort einspaltig bei der Angabe der Textgrösse, das demnach überall vorauszusetzen ist, wo nicht zweispaltig gesagt wird.

4. Armenische Zitate erscheinen nach dem Vorgang des einen der Bearbeiter (vgl. F. N. Finck, Katalog der armenischen Handschriften des Herrn Abgar Joannissiany zu Tiflis, Leipzig und Marburg 1903, S. VIII u. XIII—XIV) in einer typographischen Anordnung, für deren Verständnis folgendes zu beachten ist:

Das in Kursivschrift (*ա*, *բ*, *գ*, *դ*, *ե* und so weiter) Gedruckte steht nicht in der Handschrift, wird vielmehr dort nur durch einen wagerechten Strich oberhalb der Buchstaben angedeutet.

Senkrechte Majuskeln (Ա, Բ, Գ, Դ, Ե und so weiter) zeigen an, dass in der Handschrift eine Minuskel steht, für die eine Majuskel einzusetzen ist; senkrechte Minuskeln (ա, բ, գ, դ, ե und so weiter) bedeuten entsprechend, dass ihnen eine handschriftliche Majuskel zugrunde liegt, die in eine Minuskel zu ändern ist.

Eckige Klammern umschliessen Zusätze, runde Klammern Buchstaben, die zu tilgen sind.

Ein senkrechter Strich bezeichnet den Zeilenübergang.

Evangelien.

(Ma XIII 1 — Ma XIII 6).

Ma XIII 1.

Bl. 332 (lr. 73a, 142a, 259b, 260a). — **Gr.** 31—33 × 25—26 (T. zwsp., je 24,5—26 × 7,5—8,3). — **St.** Pgt. — **Z.** 17. — **Schr.** Unz., d. Ün. 74a, 143a u. 216a, d. Angaben der ammonianischen Sektionen links vom T. u. die der Parallelstellen am unteren Rd. Hlbunz., d. liturgischen Angaben und Lagenbezeichnungen Rnd., d. Korrekturen u. Varianten teils Hlbunz., teils Rnd. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz., erst 1904 in Tübingen nach Erwerbung der Hsch. durch die Königliche Universitätsbibliothek angefertigt. — **Schm.** zu A. der grösseren (nicht der ammonianischen) Abschn. schön ausgeführte, glänzende blaue, rote, grüne u. gldf. Abn., gldf. Azn. (nur 320a u. 321a rot), glnzf. rote, blaue, grüne u. gldf. Rdvzn. (ausser 40a, 42a, 82a, 83a, 88b, 150b, 151a, 152b, 154b, 160b, 162b, 164a, 165b, 168b, 170a, wo d. Vzn. abgeschnitten sind) u. Zbn., am A. d. Ev. Mc., Lc. u. Jh. je 9 Z. gldf., rote, blaue, grüne u. gldf. Ttlvzn. mit Arabesken, d. Bild des betr. Evangelisten in der Gr. des ganzen Bl. u. Zbn. in der Gr. der halben Sp. — **D.** 1113 (nach einer Vorlage von 893; s. d. Nschn.) — **O.** Kloster Drasark in Kilikien; s. d. Nschn. — **Schrb.** *Գէորգ* (s. d. Nschn.) — **Bst.** *Կիրակոս* (s. d. Nschn.). — **Bs.** Apostel-Thaddaeus-Kloster bei Dschulfa am Araxes oder ein Mitglied der Gemeinde Neu-Dschulfa bei Ispahan, dann (vor etwa 30 Jahren) der Tifliser Bürgermeister *Գալուստ Ծիրմազանեանց*, dann verschiedene nicht näher festzustellende Leute, dann *Յակոբ Կարենեան* (der Veranstalter des Etschmiadsiner Katalogs). S. die briefliche Mitteilung des Herrn Enfiadscheanz. — **Zst.** es fehlen am A. 5 Lagen (40 Bl.), zw. 237 u. 238 ein Bl., mehrere Bl. am E.; am äusseren Rd. Stücke herausgeschnitten bei Bl. 40, 42, 82, 83, 85 (an zwei Stellen), 88, 150—152, 154, 160, 162, 164, 165, 168, 170, 231—233, 254—257, 267—277, 280—282, 285—288, 293—298; manche Bl. beschmutzt, auf 4a, 6b, 8a, 12b, 330a d. Rdvzn. verwischt, 262—311 d. äusseren Rdr. beschädigt, 1b, 209, 217 u. 260 geflickt.

Die vier Evangelien (von Mt. 12,$_{23}$—28,$_{20}$, Mc. 1,$_{1}$—16,$_{8}$, Lc. 1,$_{1}$—20,$_{9}$, 20,$_{38}$—24,$_{53}$, Jh. 1,$_{1}$—18,$_{19}$) o. Praefationes u. Inhaltsverzeichnisse, m. Parallelstellen am unteren Rd., links vom T. d. Angabe der ammonianischen Sektionen, in d. Rdvzn. Angaben der Tage, an denen d. betr. Abschn. zu

lesen sind, für e. Zeitraum von 7 Wochen in zwei, die Woche u. den Tag derselben bezeichnenden Buchstaben (m. Ausnahme der ersten Woche, bei der nur die Tage angegeben sind), für die übrigen Fälle (Passions- u. Auferstehungszeit) unter ausdrücklicher Benennung, wie beispw. Bl. 59b *ուրբաթու չորրորդ աւետարան.*

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. u. über d. Ehebrecherin bei Jh. (*Bib* S. 682 bzw. 723) fehlen.

Kopieen der verlorenen Nschn. zur Hsch. selbst und zu deren Vorlage aus den Papieren des früheren Bs. J. Karenean:

1. *Կամօքն Աստուծոյ Հօր կենդանւոյ և կամողի յամենայնի և միածնի Որդւոյ իւրոյ կենարարի մերոյ և կենդանարար և երկրպագելի Հոգւոյն սրբոյ: Ես Կիրակոս ի վերջ հասեալ գիտնականաց մեղաւոր և անարժան ծառայ Աստուծոյ, ցանկացող եղէ այսմ լուսայեղծ և կենսակիր կտակին և ետու աւարտել Գեորգայ գրչի, ի ստոյգ և յընտիր գաղափարէ սրբոյն Սահակայ Թարգմանչի յստակ և ականակիտ որպէս փրկ.....ն ասացան, զոր յոյժ բաղձանօք և յոգնտ.... տենչանօք մեծաւ աշխատութեամբ ստացայ զսա ի լուսաւորութիւն մանկանց եկեղեցւոյ և յիշատակ ինձ և ծնողաց իմոց և ամենայն բնաւ զարմից կենդանեաց և ննջեցելոց: Գրեցաւ սուրբ աւետարանն ի հրեշտակոփ մենաստանին Դ ր ա զ ա ր կ ի առաջի սուրբ Աստուածածնի ի սուրբ եղբայրութեան միջի ի ՇԿԲ թ ո ւ ա կ ա ն ի ն հայկազեան ազգի ի թագաւորութեան Յունաց Ալէքսի երկաբնակի և կաթողիկոսութեան Հայոց Բա....ղի և յաջորդի նորա Գրիգորի ի փառս Աստուծոյ.*

2. *Փառք սկզբանն ամենայնի.... Ուստի և տեսեալ զսորայս անճառ փրկագործութեան խորհուրդն բարի արմատ շառաւիղն ողջախոհ և կուսակրօն քահանան Մովսէս և հայր վանիցն որ կոչի.... վանք.... զոր ի վաղուց հետէ ցանկայր այսմ աստուածախօս և հրաշագործ սուրբ աւետարանիս և ետ գրել զսա յիշատակ հոգւոյ իւրոյ և ծնողացն իւրոյ: Այլ և գրեցաւ սուրբ աւետարանս ձեռամբ Մկրտիչ սուտանուն քահանայի անիմաստ և տխմար գրչի. գրեցի անարժան ձեռօք իմովք ստոյգ (օրինակէ կենօք) և յընտիր գաղափարէ սրբոյն Սահակայ Թարգմանչի յստակ և ականակիտ ո̄պ և փրկ...ն զոր յո̆ժ բաղձանօք և յոգնտ... տենչանօք մեծաւ աշխատութ̄ ստացայ ..... ի լուսաւորութ̄ մանկանց եկեղեցւոյ յիշատակ ինձ և ծնողաց իմոց և ամ̄ բնաւ զարմից կենդանեաց և ննջեցելոց: Արդ, ո՛վ հարք մեծազգեաց կրօնաւորք և առաքելագումար դասք քահանայից, յորժամ վաւելէք ի քաղցրաճաշակ եդեմատունկ վտակաց և աւգնածեա կուսանաց կենդանական ա̄մծխոս աւետարանական բանիցս, մանաւանդ յորժամ բառնայք ի ժամ սոսկալի պատարագին, յորժամ խաղան ի վերուստ յողջոյն ձեր ելանելով զօրք հրեշտակաց և սքօղե̄լ աչիւ խաղաղութ̄ն ը̄ ձեզ, յորժամ հոմլին սբ̄ աւետարանաւ և միջնորդկն կենարար ի ... իւք սբ̄ պատարագին յիշեսջիք զստացողս սորին ողորմութիւն գտանել յահեղ աւուրն համօրէն .... ը̄ ամենայն սբ̄ն ի տ̄նէ մերմէ*

Յէ Քսէ … գրեցաւ սբ աւետարանս հրեշտակոխ մենաստանին Դրազարկի առաջի սբ Ածածնի ի սբ եղբայրուի միջի: Թուական Հայոց Նոր տոմարիս յիւբ 342 *ի թագաւորութեան Հայոց Սմբատայ որդոյ Աշոտոյ Բագրատունոյ ի տոհմէ կաթողիկոսութեան տն Գէորգայ Գառնեցւոյ: Յորում ամի կործանեցաւ Դուին քաղաք ի շարժմանէ և բազումք մեռան և եկեղեցիք տապալեցան: Այս իրս գործցաւ վս ծովացեալ մեղաց իմոց …*

Aus einem Briefe des Herrn Enfiadscheanz an d. Bearbeiter dieses Katalogs:

…. Սրանից մօտ 30 *տարի առաջ Թիֆլիսի քաղաքագլուխ ուսումնական Գալուստ Շիրմազանեանցը ունենում է այդ աւետարանը, որը ձեռք է բերած եղել Պարսկաստանում մօտ* 100 *ուրիշ ձեռագիրների հետ միասին Նոր-Ջուղայից և Թադէոս Առաքեալի վանքից (որտեղ յաջորդի պաշտօն է ունեցել Վարդան անունով իր եղբայրը). մինչև քաղաքագլուխ մնացած ժամանակը այդ աւետարանը ունեցել է իւր յիշատակարանը, օրինակած* 562 *թուին, որը օրինակած է եղել* 342 *թուին գրածից. Քաղաքագլխի պաշտօնավարութեան վերջին օրերը Թիֆլիսում մեծ խառնակութիւն լինելով, հարկերի չափազանց շատութեան պատճառով զայրացած ռամիկ ժողովուրդը իր վրէժը առնում է քաղաքագլխից — ժողովուրդը յարձակվում է քաղաքագլխի բնակարանի վրայ, նպատակ ունենալով սպանել թէ քաղաքագլխին և թէ կոտորել նրա ամբողջ ընտանիքը: Քաղաքագլուխը և նրա ընտանիքը կարողանում են փախչել, իսկ ժողովուրդը ստիպված է լինում իւր վրէժը առնել նրա բնակարանից և բնակարանի մէջ եղած կա՛հկարասիքից ու իրերից. — բնակարանը ամբողջապէս քարուքանդ են անում, իսկ բնակարանի մէջ եղած կահկարասիքը և զանազան իրերը կողոպտում են. այդ կողոպտած իրերի և գրքերի մէջ լինում է և այդ աւետարանը. աւետարանը ընկնում է հասարակ դասակարգի մարդկանցից մէկի ձեռքը, որի հնութեան նշանակութիւնը չ'հասկանալով նրա երեխաները, պատռում, համարեա ոչնչացնում են աւետարանի յիշատակարանը. բայց քաղաքագլուխը, երբ ես կամենում էի նրանից առնել նրա բոլոր ձեռագիրները կամ ինքը առնէր իմ ձեռագիրները, ինքը յայտնեց ինձ որ իւր մօտը եղած այդ աւետարանը, որը այժմ Ձեզ մօտ է, օրինակած է* 345 *թուին գրածից: Ինձ չ'յաջողվեց գնել քաղաքագլխի ձեռագիրները նաև յետոյ. վերոյիշեալ կողոպուտը պատահելուց քիչ ժամանակ յետոյ քաղաքագլուխը ինքը վախճանվեց (նրա բժիշկ որդուն էլ սպանեցին), ձեռագիրները անցան զանազան անձանց ձեռք, որոնք փչացնում են՝ ոմանք այրելով, ոմանք ջուրը գցելով և այլն, որովհետև վախենում էին բռնվելուց. այդ մի ձեռագիրն էլ որ յաջողվեց ձեռք բերել, դա եղաւ հետևեալ կերպով: Յակովբ Կարենեան անուն ազգանունով մի ուսուցիչ մի անգամ տեսնում է իր բարեկամ մի ընտանիքի մէջ այդ աւետարանը և վերցնում է. այդ ուսուցչից կամեցայ գնել ես, չըծախեց. ինձ աջողվեց այդ աւետարանը գնել այդ ուսուցչի մահուանից յետոյ նրա բարեկամներից, իսկ ես գնելուց յետոյ պատիւ ունեցայ ծախել Ձեզ:*

Յիշատակարանի 2 *պատճէնները որը ուղարկում եմ նամակովս, դա*

Ես ձեռք բերեցի նոյն Յակոբ Կարենեանի եղբօրորդի Սմբատից վերջին օրերս, Յակոբ Կարենեանի թղթերի միջից ....

Ma XIII 2.

Bl. 272 + v. u. h. je 5 Dckbl. — **Gr.** 24,8 × 17,7 (T. zwsp., je 19,8 × 5). — **St.** Pp. — **Z.** 20—21. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** v. Pppd., h. Hlzd., beide m. Stf. u. durch Einpr. vz. Ldbz. u. 3 Schn. — **Schm.** mttf. Ttlvrz., Rdvrz., d. Azn. der Evangelien in mttf. Zrschr., rote Abn. der Abschn., zuweilen auch rote Azn. — **D.** 1313 (s. Bl. 272a). — **O.** *Մողուոյս* in Schirak (s. Bl. 272b). — **Schrb.** Weltpriester *Յա-կովբոս* (s. Bl. 272a). — **Mmd.** Bl. 78b, 128b. — **Nschr.** Bl. 272a—b. — **Zst.** schlecht, d. Mehrzahl d. Bl. stark angenagt, so dass auch der T. zum Teil zerstört ist, mehrere Bl. geflickt.

Die vier Evangelien, in die ammonianischen Sektionen eingeteilt, mit Parallelstellen am unteren Rd., die sog. Praefationes am E. jedes Ev.

Bl. 2 entstammt einer anderen Hsch. u. enthält Mt. 4,24—5,15. — Bl. 3a setzt Bl. 1b unmittelbar fort.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. u. über d. Ehebrecherin bei Jh. (*Bib* 682 u. 723) fehlen.

Ma XIII 3.

Bl. 370 (lr. 1a, 2b, 3a, 4b, 5a, 6b, 7a, 8b, 9a, 10b, 11, 12, 112a, 175a) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 13,3 × 10 (T. bis 10a Tabellen, 109b—111b, 175b—178b, 284b—287a, 370a : 6,8 × 6,5, sonst zwsp., je 8 × 2—2,5, nur 369b: 9—10 × 2,5). — **St.** Pgt., d. Dckbl. Pp. — **Z.** 19. — **Schr.** Rnd., Bl. 286b—287a, 369b—370 Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** d. Abn. der Verse durchgehends rot, d. der Abschn. mttf. Zrschrn., Vogelschriften, glnzf. rote, purpurne, grüne, schwarze u. weisse Ttlvzn. mit Arabesken, viele mttf. Rdvzn., viele mttf. Vollbilder: Bl. 16a d. Anbetung der Hirten vor der Krippe, 18a d. Flucht nach Ägypten, 20b Johannes der Täufer als Prediger, 99b Jesu Gefangennahme, 112b d. Evangelist Mc., 151a Jesu Einzug in Jerusalem, 169a Jesus vor Pilatus, 171a Jesus am Kreuze, davor Maria u. Johannes, 179b d. Evangelist Lc., 183b Mariae Verkündigung, 273b Pilatus, wie er seine Hände wäscht u. Jesum den Juden übergibt, 276b d. Kreuzschleppung, 279a Christi Auferstehung, 283b die Speisung der 5000 u. d. wunderbare Brotvermehrung, 287b der Evangelist Jh., 293a d. Hochzeit zu Kana, 326a Jesus predigend, dass er gekommen sei zu richten, 333b d. Auferweckung des Lazarus. — **Bnd.** *Տոլվաթ* (s. Bl. 369a). — **Bs.** *Խօջայ Պալուստ* (s. Bl. 369a), Goldschmied Meister *Մովսէս* (s. Bl. 369b, 370a), Bethlehemskirche zu Tiflis (seit 1797; s. Bl. 366b, 369b, 370), Katholikos

Իսրայէլ von Albanien (s. Bl. 369b), Weltpriester *Նիկողայոս*, Sohn des *Մամաջան* (s. Bl. 369b). — **Nschr.** Bl. 286b—287a, 369a—370a. — **Zst.** gut. — **Bm.** Bl. 1b Stempel.

Die vier Evangelien m. d. Brief des Eusebius an Karpianos, den synoptischen Tabellen (m. Ausnahme des Mt.-Ev.), den Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, die Parallelstellen am unteren Rd., am äusseren oder inneren Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, der Perikopen u. der d. Inhaltsverzeichnis entsprechenden Kp.

Die Geschichte der Ehebrecherin befindet sich nicht am E. von Jh., wie im Druck (s. *Bib* 723), sondern mitten im T., zw. Kp. 7 u. 8 der jetzigen Einteilung.

Ma XIII 4.

Bl. 357 (lr. 1, 2a, 3b, 4a, 5b, 6a, 7b, 8a, 9b, 10a, 11b, 15, 16a, 116a) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 14,3 × 10,5 (T. bis Bl. 11a Tabellen, 12a—14b, 114a b : 9,5 × 6—6,2; 115ab, 177b—180a : 8,9 × 6—6,2; 280a—281b : 8,9 × 6,5; sonst zwsp., je 8,9×2,6—2,8). — **St.** Pgt. — **Z.** 19 (Bl. 12a—14b, 179b : 20; Bl. 114b : 21; Bl. 2b, 3a : 21—22). — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. losem Lederumschlag. — **Schm.** d. Abn. der Verse durchgehends gldf., d. der Abschn. glnzf. goldene, rote, blaue u. grüne Zbn. m. Menschen u. Tiergestalten, rote, gldf. u. andere farbige Azn., zahlreiche schöne glnzf. Rdvzn., Ttlvzn. m. Arabesken, viele Bilder am Rd., ausserdem Vollbilder: Bl. 16b d. Evangelist Mt., 20a d. Anbetung d. hl. drei Könige, 21b d. bethlehemische Kindermord, 24a d. Taufe Christi, 93b d. 10 Jungfrauen, 101b Christi Gefangennahme, 107a d. Kreuzschleppung, 108a Christus am Kreuze, 110a d. Kreuzabnahme, 111b d. Grablegung Christi, 116b d. Evangelist Mc., 154a Christi Einzug in Jerusalem, 175a d. auferstandene Christus unter d. Jüngern, 176b Christi Himmelfahrt, 180b d. Evangelist Lc., 184a Mariae Verkündigung, 186b Christi Geburt, 190b d. Darbringung im Tempel, 220b Christi Verklärung, 277b d. auferstandene Christus unter d. Jüngern, 278b d. Ergiessung des hl. Geistes, 282b d. Evangelist Jh., 287b d. Hochzeit zu Kana, 321a d. Auferweckung des Lazarus, 342a d. letzte Abendmahl, 348a Pilatus, wie er seine Hände wäscht u. Christum d. Juden übergibt. — **D.** 1644 (s. Bl. 356a). — **O.** Konstantinopel (s. Bl. 356a). — **Schrb.** Diakon *Յակովբ* aus Polen (s. Bl. 356a). — **Bst.** Ordenspriester *Սիմօն* (s. Bl. 356a). — **Nschr.** Bl. 356a —357a. — **Zst.** Bl. 1—13 lose, sonst im allgemeinen gut.

Die vier Evangelien m. d. Brief des Eusebius an Karpianos, den synoptischen Tabellen, Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, die Parallelstellen am unteren Rd., am inneren od. äusseren Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, der Perikopen und der d. Inhaltsverzeichnis entsprechenden Kp.

Ma XIII 5.

Bl. 252 (lr. 66ab, 111ab, 112ab, 187ab, 190ab) + h. 1 Dckbl. — **Gr.** 19,5 × 14,5 (T. zwsp., je 15 × 4,5). — **St.** Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 (urspr. 3) Schn. — **Schm.** rote Abn. der Verse, mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. (Vogelschriften). — **D.** 1675 (s. Bl. 250a). — **O.** Dorf Keratn (*Կեռատըն*, s. Bl. 250a). — **Schrb.** Presbyter *Մարտիրոս* (s. Bl. 250a). — **Zst.** gut bis auf einige ausgeflickte Seiten.

Die vier Evangelien o. Ü., Praefationes etc., nur am Rd. Angabe der ammonianischen Sektionen, Mt. u. Mc. am E. unvollständig.

Ma XIII 6.

Bl. 158 + v. 2 u. h. 5 Dckbl. — **Gr.** 10,5–11,4 × 7,8–8,3 (T. 7,5—8,8 × 5,6—5,8). — **St.** Pgt., d. hinteren Dckbl. Pp. — **Z.** 19—21. — **Schr.** Hlbunz., d. Ün., u. d. vorderen Dckbl. Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Sdf. v. — **Schm.** rt. Ün. — **Zst.** Bl. 1—7 am unteren Rd. durch Abreissen von Stücken beschädigt, 155—158 Wurmstich, 136b—157b d. T. zum Teil ausgewischt, 158 verblasst, 70, 76, 100, 102–112 lose. Es fehlen Bl.: zw. Bl. 68 u. 69; zw. Bl. 74 u. 75; zw. Bl. 89 u. 90; zw. Bl. 135 u. 136; zw. Bl. 136 u. 137; zw. Bl. 140 u. 141; hinter Bl. 158b.

1. 1a–67b: Evangelium Johannis m. Angabe d. Perikopen u. ammonianischen Sektionen am Rd.

2. Bl. 67b: e. zum Teil schwer lesbare Lobpreisung Christi von jüngerer Hand.

3. Bl. 68a—158b: e. Evangelienharmonie in Auszügen aus Mt., Mc. u. Lc., u. zwar Mt. $1,_{1-15,\ 24}-4,_{11}$ (Bl. 68a—74a), Mc. $1,_{1-8}$ (Bl. 74a—b), Lc. $1,_{7}-4,_{10}$ (Bl. 75a—89b), Mt. $17,_{6-13}$ (Bl. 90a—b), Mc. $8,_{39}-9,_{12}$ (Bl. 90b—91b), Lc. $9,_{18-36}$ (Bl. 91b—93b), Mt. $20,_{29}-21,_{17}$ (Bl. 93b—95b), Mc. $10,_{46}-11,_{11}$ (Bl. 95b—97b), Lc. $19,_{29-48}$ (Bl. 97b—99b), Mt. $7,_{28}-8,_{17}$; $8,_{23}-9,_{8}$; $9,_{27}-10,_{23}$; $16,_{13-19}$; $24,_{27-36}$ (Bl. 99b—108a), Mc. $1,_{21}-2,_{12}$; $4,_{1-20}$ (Bl. 108a—113a), Lc. $6,_{1-36}$; $12,_{2-12}$; $12,_{32-40}$; $19,_{1-10}$; $22,_{1}-24,_{53}$ (Bl. 113a—134b), Mc. $14,_{12-20,\ 32-41,\ 54}-15,_{22,\ 35}-16,_{8}$ (Bl. 135a—143a), Mt. $24,_{1}-27,_{12}$ (Bl. 143a—158b). Am Rd. Angabe d. ammonianischen Sektionen.

Die Dckbl. v. enthalten Bruchstücke aus e. Kalendarium.

Exegese.

(Ma XIII 7 — Ma XIII 16).

Ma XIII 7.

Bl. 100 (lr. 21 b). — **Gr.** 16,7×11,5 (T. 15×8—9). — **St.** Pp.— **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schrb.** *Մնացական* (s. Bl. 100b).

Des Gregor von Narek Kommentar zum hohen Liede, wsntl. wie *NarK*, *NarW* S. 389—487, *NarW*² S. 271—366, am E. Mmd. des Schrbs.

Ma XIII 8.

Bl. 100 (lr. 1b, 2a, 100b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 22×16,8 (T. zwsp., je 19×7). — **St.** Pp. — Z. 40. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** moderner Halbfranzband. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Zst.** gut.

Auslegung des Propheten Jesaia von Georg aus dem Kloster Skevra in Auszügen aus den Kommentaren von Ephräm, Johannes Chrysostomus und Kyrill von Alexandria, 66 Kp., dem zu erklärenden T. entsprechend, die kommentierten Sätze in rot vorangestellt, dann die Auslegung, die Quellen am Rd. verzeichnet, darunter auch Athanasius, Gregor Theologos, Sargis und Gregor (vgl. *HhDpr* S. 718 ff.) Bl. 2b: Vorwort. Ü. '*Առաջաբանութիւն*'. A. '*Ծանուկ միշտ և անյայտ են բանք օրինաց մարգարէից* etc. . . .' E. '. . . *և զայս առնել ի կատար գրոցս է տեսանել. բայց այժմ սկիզբն գրոցս ձեռնարկեալ մեկնեսցուք:*' — Bl. 3a—99b: d. Auslegung. Ü. '*Համառօտ ժողովումն մեկնութեան սուրբ մարգարէին* (*յ*) *Եսայեայ ի լուսաւոր մեկնչացն տեառն Եփրեմի խորին Ասորւոյ, Յովհաննու Ոսկեբերանի, Կիւրղի Աղէքսանդրացւոյ հրամանաւ տեառն Հայոց Հեթմոյ լուսաւոր Վարդապետին Գէորգայ արարեալ:*' Ü. des 1. Kap. '*Գլուխ առաջին. Տեսիլ Եսայեայ մարգարէին.*' A. '*Զնոյն իսկ զմարգարէութիւնն կոչէ տեսիլ*' [in rt. Bst., dann schwarz] '*Զի և մարգարէ տեսանօղ ասի ըս̅* [= *ըստ*] *Եբրայեցւոց, զի զոր ինչ յետոյ առնելոց էր* . . .' etc. E. des Werks: '. . .

ուր հուրն ոչ շիջանի և որդն ոչ մեռանի, զարհուրեցուցանել(մ) կամելով զլսօղն(ս) և երկիւղիւն առնմապեալ, զաստկութիւն սանիջանացն առաջի եդ։', dann e. Ermahnung an d. Leser: *'Ուստի և մեք զարհուրեցուք . . .'* etc. — Bl. 100a: Nschr. des Schrbs. der Vorlage, wsntl. wie *HhDpr* S. 720—721.

Ma XIII 9.

Bl. 15 (lr. 1,15). — **Gr.** 21,7×15,6 (T. 16,5×10,8). — **St.** Pp. — **Z.** 30. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** geheftet. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **Zst.** gut.

Anfang der Auslegung d. Propheten Jesaia von Georg aus dem Kloster Skevra, wie Ma XIII 8.

Ma XIII 10.

Bl. 424 (lr. 344, 382a—424b) + v. 5 Dckbl. — **Gr.** 22,3—22,5×15,5—16 (T. 18,5—19×11,5—12). — **St.** Pp. — **Z.** 26. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. u. 381ab Krr. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., vereinzelte mttf. einfache Zbn. u. Rdvzn. — **D.** 1313 (s. Bl. 343a), Bl. 1—31b: 1596. — **Schrb.** des alten Teils d. Hschr. Bl. 32—343b: Weltpriester *Առաքել* aus Haghbat (s. Bl. 221b u. 342b—343a), des erneuerten Teils, Bl. 1a—31b Ordenspriester *Ազարիա* aus Hghverts in Siunikh (s. Bl. 31b), von Bl. 345a—382b unbekannt. — **Bnd.** Ordenspriester *Ազարիա* (s. Bl. 31a). — **Bs.** Weltpriester *Առեաքիս* (s. Bl. 159b, 342b—343a), dann Kloster Tathev (s. Bl. 31b). — **Mmd.** 41a, 67b, 84a, 94b, 134b, 159b, 174b, 221b, 277b [in arabischer Schrift], 286b, 343b u. Dckbl. V. — **Nschr.** Bl. 31b, 339, 341a—343a. — **Bm.** d. Hschr. besteht aus 3 Teilen. Bl. 32—343, an verschiedenen Stellen geflickt, ist der ältere d. ersten beiden, im J. 1313 geschriebene. Im J. 1596 ist dieser vom Vardapet *Յովհաննէս* aus Tsarths erneuert, d. h. wohl geflickt u. im einzelnen ausgebessert (s. Bl. 31b) und für die nach Ausweis des T. zu ihm gehörigen ersten 31 Bl. e. Ersatz geliefert worden, d. jetzigen Bl. 1 — 31. Bl. 345—424, durch die Schr. unterschieden, o. Angabe betr. D., O. Schrb. etc. — **Zst.** im allgemeinen gut.

1. Bl. 1a—339a: Erklärung des Buchs d. Propheten Ezechiel vom Vdp. Jesaias aus Nitsch, verfasst auf Ersuchen Stephan Orbelean's, des Erzbischofs von Siunikh. Tt. *'Ի խնդրոյ տէր Ստեփաննոս Սիւնեաց նահանգին վերադիտողի արարեալ հաւաքումն մեկնութեան աստուածաբան մարգարէ(ւ)են [= մարգարէին] Եզեկիելի նուաստ վարդապետի Եսա[յե]այ Հայկազնեան [= հայկազեան] ծոհմի.'* — Bl. 1a—3a: Vorwort. Ü. *'Յառաջաբան վերլուծութեան մարգարէութեան Եզեկիելի.'* A. *'Աստուածային արարչագործ բանին կրկին էութեանք հաստատեալ գոյացան եղականքս ամենայն, այս է՝ ը [= ընդ] իմանալի և անմիւթ*

գոյին նիւթական զգալիքս ցուցանէ: Յաղա|գս որոյ յերկուց ինն պատճառաց մարդկայինս չաղկապ կազմ|եցաւ բնութիւն, ի հոգւոյ ասեմ և ի մարմնոյ:' etc. — Bl. 3a—31a, 32b—339a: die eigentliche Auslegung, o. Ü.—A. *'Ե[ւ] [եղև յամին երեսներորդի ամսեանն չոր[ր]որդի, որ աւր հինգ էր ամսոյն և ես (ի) էի ի մէջ գերութեանն առ ափն Քոբար գետոյ . . .'* etc. *'Ոմանք զյոբելեանն կարծեցին լինել: Յոբելեան կոչեն Հրեայքն զյիսներորդ ամացն թիւս ծ̅* [= *որպէս*] *Հռովմայեցիքն զընդիքտիոնն . . .'* etc. E. *'Ըստ որում մաղթեցուք ի Տեառնէ' զի շնորհաւք նորին ընդ այս լրման և մեք, որ աշխա|տեցաք ըստ կարի, լիցուք միացեալ յաւդման սիրոյ յերջանիկ գլուխն մեր Քրիստոս փառս նմա միշտ երգելով ընդ Հաւր և ընդ Հոգւոյ իւրում սրբոյ այժմ և յանսպառ յաւ|իտեանս յաւտեննից ամէն:'*

2. Bl. 339a—b: Nschr. des Verfassers: *'Արդ . . . չարագրեցի զտեսութիւն աստուածային մարգարէիս . . . ի թուիս հայկազեան տոհմիս տոմարի ըստ հոլովման ամաց եւթն հարիւր յիսուն և երկուց . . .'* etc.

3. Bl. 339b—340a: Brief des Vdp. Jesaias an Stephanos Orbelean. Ü. *'Յետ աւարտման գրոցս թուղթ ընծայական (յ)Եսա[յ]եայ վարդապետի առ տէր Ստեփաննոս.'* A. *'Արհիական և սրբազան քաւչապետ տէր իմ պսակնուն.'* etc. E. *'. . . թարգմանեալ յունկն և յոգին բանականաց մինչև յամայր ամս ժամանակաց:'*

4. Bl. 340a—b: Antwort des Stephanos Orbelean. Ü. *'Պատասխանի չնո[ր]հակալութեան տեառն Ստեփաննոսի առ վարդապետն Եսա[յ]ի.'* A. *'Յիսուսական համալսարանացն պետ և ձիր|իմաստից պէտս պարու պաւղեմալն ձեմարանին.'* etc. E. *'. . . զոր ակն ոչ ետես և ունկն ոչ լուաւ և ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ. ամէն և եղիցի. ողջ լեր տէրամբ Յիսուսիւ ի փառս Աստուծոյ և ի պար|ծանս մեզ:*

5. Bl. 341a—343a: Nschr.

6. Bl. 345a—381b: Vardan's Erklärung des Buches des Propheten Daniel mit Benutzung der Kommentare von Ephraim, Hippolytus u. Stephanos aus Siunikh, am E. unvollständig. Ü. *'Մեկնութիւն համառաւտ Դանիէլի մարգարեի. զոր հոգիապա|յծայր և իմաստախոհ վարդապետս ի Վարդանս չարագրեալ է ի հոգեկիր մեկնողացն ձայնից Եփրեմի, Հիպողիտոս, Ստեփանն|ոսի Սիւնեցո ի խնդրոյ ուս[ու]մնասէր մանկանց առ ի դիւրահասող'* [am Rd. *երթ* hinzugefügt, später *երթ* und *ող* durchstrichen und durch *ընթերցող* ersetzt]. A. *'[Մ]երձաւորք մեր եղբարք և որդեակք յաւժարեցին զհեռաւորութիւնս մեր մերձ առնել մերձաւորաց հոգոյն Աստուծոյ և զանկարութիւնս մեր զաւրացուցանել . . .'* etc.; vgl. *Dsh* S. 1155.

Ma XIII 11.

Bl. 261 (lr. 258a—260b u. 261b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 21,5×16,8 (T. zwsp., je 17×4,5). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krr., d. Dckbl. Hlbunz., Bl. 261 Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Vrdkl., 3 Kn. u. 1 (urspr. 3) Schn. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. etc. — **D.** 1731 (s. Bl. 261a). — **Schrb.** *Կիրակոս* v. Aliphnar (s. Bl. 261a). — **Bs.** Vardapet *Միքայէլ* (s. Bl. 261a), später Vardapet *Զաքարիա Գիւլասպեանց* (s. Bl. 2a). — **Mmd.** Bl. 2a, 72b, 104b, 144b. — **Zst.** gut.

Kommentar zum Marcusevangelium von Basilius, genannt Dschon [*Ճոն*], aus dem Kloster Maschkevor in 39, durch rote Schr. gekennzeichneten Abschn. (am Rd. werden 40 gezählt, es fehlt jedoch *բ*) m. d. Ü. *'Երկրորդ հատոր մեկնութեան սրբոյ աւետարանչին Մարկոսի, ասացեալ Բարսեղ վարդապետի'*, wsntl. wie d. Ausg. *Մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին որ ըստ Մարկոսի արարեալ երանելւոյն Բարսղի չնորհալի վարդապետի Ճոն կոչեցելոյ* . . . Kpel. 1826, S. 5—405, jedoch mit manchen Abweichungen im Einzelnen. — Bl. 257a: biblische Zitate, Bl. 261a: Nschr.

Die Dckbl. enthalten Bruchstücke aus e. Rede auf d. Einzug Christi in Jerusalem.

Ma XIII 12.

Bl. 237 (lr. 1a, 41b—43b, 50, 212b—214b, 225b, 226a, 235a—236b) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 21×15 (T. zwsp. je 15×5). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** mttf., rote, blaue und gelbe Abn., Rdvzn. u. Zbn., 16 Ttl., rote Azn., Bl. 3a am Rd. d. Bild eines Hirten. — **Bs.** i. J. 1717 St. Georg-Kirche, i. J. 1758 Allerlöser Kirche (s. Bl. 237b). — **Mmd.** u. **Not.** Bl. 20a, 151a, 212a, 225b, 234b. — **Zst.** schlecht, alle Bl. aus dem Ebd. gelöst.

Kommentar zum Lucasevangelium von Ignatios aus dem Kloster Schwarzberg [*Սեւ Լեառն*], ziemlich genau wie d. Ausg. *Մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին որ ըստ Ղուկասու արարեալ սուրբ վարդապետին Իգնատիոսի* . . . etc., Kpel. 1824. In d. Hsch. fehlt S, 92 Z. 7 — S. 99 Z. 9 der Ausg. (zw. Bl. 41 u. 44), S. 111 Z. 2 — S. 114 Z. 5 (zw. Bl. 49 u. 51), S. 423 Z. 7 — S. 429 Z. 3 (zw. Bl. 212 u. 215), S. 461 Z. 14 bis z. E.

Die Innenseite des vorderen Deckels enthält Bruchstücke aus d. Gen., die des hinteren Deckels aus dem Ev. Mt. 4, Bl. 237a Zitate aus Jes.

Ma XIII 13.

Bl. 277 (lr. 1a, 261, 276b—277b). — **Gr.** 22,3×16 (T. zwsp., je 15×5,3). — **St.** Pp. — **Z.** 31. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rt. Ü. u. Abn.,

vereinzelte mttf. Zrschr. — **Schrb.** *Սարգիս* (s. Bl. 133a). — **Mmd.** Bl. 25a, 69a, 94a, 99b, 104b, 118a, 133a, 178a, 189a, 221b, 251a, 255b. — **Zst.** einige Bl. lose, sonst gut.

Auslegung der sieben katholischen Briefe von Sargis Schnorhali mit d. Vorworten des Vdp. Karapet, wsntl. wie *Dsh* Nr. 315, von den Ausgn. mehrfach beträchtlich abweichend, o. Tt. — Bl. 2a—14b: Einleitung des Vdp. Karapet, *Sarg* S. 673—691. — Bl. 14b—18a: Vorwort des Vdp. Karapet, *Sarg* S. 5—8. — Bl. 18a—b: e. Nschr. in Versen von Karapet m. d. Abn. '*Սուրբ Սարգիս գիրքս է յոյժ գովելի ստացողաց*' wie *Dsh* Nr. 315,3, grundverschieden von dem Gedicht *Sarg* S. 9. — Bl. 18b—21a: d. Praefationes zu d. katholischen Briefen wie in den Bibelausgaben. — Bl. 21a—25a: die Entstehungsgeschichte der katholischen Briefe wie *Sarg* S. 668—673. — Bl. 25a—274a: d. eigentliche Auslegung, *Sarg* S. 10—667. — Bl. 274b—276: Nschr. des Verfassers, *Sarg* S. 667—668.

Ma XIII 14.

Bl. 70 (lr. 38b, 39a, 65—70b) + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 23,5—24,3×18—18,5) (T. 16—16,5×12—13,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27—30. — **Schr.** Krs. u. Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Zst.** gut.

Die 'Eröffnete Quelle' vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths aus Nachidschewan, e. Auslegung neutestamentlicher Reden und Parabeln in 32 Kp. m. e. Vorwort, in dem d. Verfasser mitteilt, dass er sein Werk auf Ersuchen des Vdp. Eremia von Oschakan verfasst habe, u. je einem Gedicht zu A. u. E., wie *Dsh* Nr. 136, 2—4, abweichend von d. Ausg. *Agham* Vgl. auch *Ma* Nr. 71, Ma XIII 15.

Ma XIII 15.

Bl. 71 (lr. 5b, 69b—71b) + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 19,7×13,5 (T. 15,6×10). — **St.** Pp. — **Z.** 26. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Zst.** Bl. 20—29 lose, sonst gut.

1. Bl. 1a—65a: Die 'Eröffnete Quelle' vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths, wsntl. wie Ma XIII 14, jedoch m. anderer Kp.-Einteilung — Kp. 23 u. 24 einerseits u. Kp. 28 u. 29 andrerseits zu je einem zusammengezogen, Kp. 25 in zwei zerlegt, am E. e. Gedicht religiösen Inhalts, dessen Strophenanfänge = *Պետրոսի*. A. '*Պարտաւորիս հանդէպ հնչեալ ձմեռնաբեր այն հիւսիսոյ*' etc.

2. Bl. 65a: 6 Z., die ersten drei aus Nerses Schnorhali's Jesus d. Sohn, m. d. Ü. *Շնորհակալութիւն*'·

3. Bl. 65b—68a: Predigt über Pred. 7,3.

4. Bl. 68a—69a: Predigt über die hl. Ehrfurcht: '*Աստուածոյ և Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ առաքելոյն ասէ. յԱստուածոյ երկերուք են. Սկիզբն իմաստութեան երկիւղ Տեառն է*' etc. Vgl. Ma XIII 14.

Ma XIII 16.

Bl. 63 (lr. 1,62—63). — **Gr.** 16,2×11,3 (T. 13×7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 18—19. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Papierumschlag. — **Zst.** gut.

Auslegung von Evangelienstellen, i. J. 1732 aus e. lateinischen Original übersetzt vom Vdp. Petros aus Tiflis, in 17 Kp. — Tt. '*Բանք խրթնագոյնք և դժուարալոյծք վերծանելոյ և իմանալոյ արժանիք, որք գոն և գրին ի մէջ սրբոյ աւետարանին համառօտաբար վերաքաղեցեալ ի մեծագոյն հեղինակէ ումեմնէ զրօսութիւն իմն չքնաղավէպ ընծայեալ առ բանասէր անձինս ի փառս ամենամեծին Աստուծոյ թարգմանեցեալ ի լատինականէ ի հայ բարբառ ի Պետրոսէ վարդապետէ Թիֆլիսեցւոյ ի խնդրոյ Ջուղայպարա չնչին ծառայ Մաղաքի Կոստանդնուպօլսեցւոյ, յամի Տեառն* 1732 *և Հայոց ռճձա.*' A. '*Յաղագս անմեղ մանկանցն Բեթղեհեմի թէ ո՞յք էին և կամ թէ ո՞րքան էին թիւք նոցին, զորս կոտորեաց Հերովդէս: Գլուխ ա· Յորժամ Հերովդէս արքայն եսես թէ մոգքն ոչ եկուն նմա պատասխանի . . .*' etc. E. '*զյաւիտենական զատապարտութիւնն, զոր կրելոց էին դպիրքն և փարիսեցիքն վասն կեղծաւորութեան իւրեանց և այլոց չարութեանցն, ասէ, օձք, ծնունդ իժից, զի՞արդ փախնուցուք ի դատաստանէ գեհեննին: Վերջ:*'

Liturgik.

(Ma XIII 17 — Ma XIII 37)

Ma XIII 17.

Bl. 242 (lr. 174b, 177a, 182b, 242b). — **Gr.** 10,8×7,6 (T. 7,5×5). — **St.** Pgt. — **Z.** anfangs 23, später 15—19. — **Schr.** Krr., Bl. 242a Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. 1 (urspr. 2) Schn. — **Schm.** bis Bl. 171a rote u. blaue Abn. u. Azn., glnzf. rote, blaue

u. goldene Zbn., Rdvzn. u. Ttlvzn., Bl. 1b Bild eines arm. Patriarchen, vielleicht Johannes Mandakuni, von Bl. 172a an nur einmal (Bl. 183a) rote, blaue u. gldf. Ttlvz., Rdvz. u. Zb., sonst nur rote Abn. u. Ün. — **D.** unbekannt. Vgl. jedoch § 5. — **Schrb.** *Մարգարէ* (s. Bl. 95a), *Ղազար* (s. Bl. 175b). — **Bs.** 165b *Խօջայ Աստապով(ի)* aus Erivan (s. Bl. 242a). — **Mmd.** Bl. 1a, 33a, 84b, 137b, 175b, 242a. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—152a: Horologium (Breviarium) o. Tt. m. beträchtlichen Abweichungen von d. Ausgn. — Bl. 2a—55a: Nachtoffizium (*կարգաւորութիւն աղօթից ի մէջ գիշերի*) *Žkg* II 4—60, *Žam* 11—155. — Bl. 55b—84b: Prim (*կ. ա. առաւօտու ժամուն*), *Žkg* II 61—101, *Žam* 156—272. — Bl. 84b—91a: Terz (*կ. ա. արևագալի ժամուն*), *Žkg* II 102—108, *Žam* 273—289. — Bl. 91a—95a: Sext (*կ. ա. երրորդ ժամուն*), *Žkg* II 109—112, *Žam* 290—300. — Bl. 95a—98b: Non (*կ. ա. վեցե-րորդ ժամուն*), *Žkg* II 112—116, *Žam* 301—310. — Bl. 98b—112b: Vesper (*կ. ա. իններորդ ժամուն*), *Žkg* II 116—152, *Žam* 311—410. — Bl. 113a—124a: 1. Kompletorium (*կ. ա. երեկոյի ժամուն*), *Žkg* II 153—166, *Žam* 411—449. — Bl. 124a—137b: 2. Kompletorium (*կ. ա. խաղաղական ժամուն*), *Žkg* II 167—182, *Žam*. 450—486. — Bl. 137b—148b: 3. Kompletorium (*կ. ա. հանգստեան ժամուն*), *Žkg* II 183—192, *Žam* 487—511. — Bl. 148b—152a: Renuntiatio, Credo u. Confiteor (*Հրաժարիմք, խոստովանիմք, մեղայ*), *Žkg* II 1—3, *Žam* 1—6.

2. Bl. 152b—167b: Missale für die Ministranten, wsntl. wie *Žam* 514—548, jedoch m. 7, ausser einem, für d. Liturgie bestimmten Liedern: '*Զայն աւետեաց կանանցն երգէր*' etc. (Bl. 162a—163a), '*Դասքըն հրէական էին պահապան*' etc. (Bl. 163a—164a), '*Խաչն ի նախ[ն]ումն երևեցաւ*' etc. (Bl. 164b—165a), '*Հրճուիմք այսաւր մեք յոգէ|պէս տաւնիւս մաքուր սուրբ կուսական*' etc. (Bl. 165b—166a), '*Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ*' etc. (für d. Fest der Taufe Christi) (Bl. 166a—b), '*Ընդրեալ(դ)րդ յԱստուծոյ, ով երջանիկ սուրբ քահանայ*' etc. (Bl. 166b—167a), '*Գոչէր հրեշտակն ի վիմին*' etc., d. Abn. der Strophen = *Գրիգոր* (Bl. 167a—167b).

3. Bl. 167b—171a: d. *համբարձի*-Hymnen für d. Busstage und der *համբարձի*-Hymus *Սուրբ ես, Տէր զօրութեանց* etc.

4. Bl. 171b—174a: Ev. Mt. 19,16—20,16.

5. Bl. 175a—241b: Kalendarium zur Bestimmung der beweglichen Feste m. Gebrauchsanweisung u. Tabellen vom J. 1553—2080, ähnlich wie *Žkg* III 93—161.

6. Bl. 242a Mmd.

Ma XIII 18.

Bl. 191 + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 12×8 (T. Bl. 1a—13b: 8,5×5, Bl. 14a—191b: 9×5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** Bl. 1a—13b: 15—17, sonst 17. — **Schr.** Rnd., von 3 Schrb., d. Dckbl. griech. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Mmd.** Bl. 20b, 66a, 101a, 131a, 152a, 191b. — **Bm.** Bl. 1—13 aus jüngerer Zeit. — **Zst.** mässig, d. Rck. abgerissen, d. hintere Ebd.-Deckel zerbrochen, es fehlen Blr. zw. Bl. 91 u. 92.

Kirchengesangbuch mit Noten.

1. Bl. 1a—6b: Nerses Schnorhali's Lied f. das Nachtoffizium *'Յիշեսցուք ի գիշ|երի'* etc. m. *'Անբաժանելի և ը համագոյ'* etc., *Žkg* II 6—9, ausserdem *'Ուր է երկու'* etc., dahinter *'Զարթիր, ընդէ|ր ը ննջես* [= *ննջես*], *(յ)ամէն իմ'* etc. *Žkg* II 7, *'Վասն ի վերո|ւստ խաղ|աղութեան'* etc., *Žkg* II 38, *'Խոստացոյն է, հարուածք զանխս'* etc.

2. 7a—10b: Anfänge (einige Verse) der *Կանոնագլուխ*-Psalmen des Nachtoffiziums, *Žkg* II 12—18.

3. Bl. 10b—26b: d. *Թագաւոր յաւիտենից* (rex saeculorum) -Gesänge u. d. *Այսօր զաւք*-Gesänge d. Nachtoffiziums, a) Bl. 10—25a: *Թագաւոր յաւիտենին*-Gesänge für d. Buss- und Märtyrertage, *Žkg* II 42—45, bzw. 45—47, b) Bl. 25a—26b: *Այսօր զաւք*-Gesänge, *Žkg* II 48.

4. Bl. 26b—27b: d. Allelujas der Herrnfesttage, zum Teil nur d. Azn., in anderer Reihenfolge als *Žkg* II 48 etc. u. Ma XIII 62.

5. Bl. 27b—43b: d. nach d. *Փառք ի բարձունս* (Gloria in excelsis) d. Frühgottesdienstes gesungenen Psalmen u. Lieder, mehrfach m. d. Praedikation *Աստացուք ամենեքեան*, anders angeordnet als *Žkg* II 79—82.

6. Bl. 43b—44b: d. vor dem Ev. der Öl tragenden Frauen beim Sonntagsfrühgottesdienst zu singenden Lieder *'Եղիցի անունըն'* etc., *Žkg* II 68—69.

7. Bl. 44b—56a: d. nach dem Gloria in excelsis des Frühgottesdienstes zu singenden Lieder, *Žkg* II 80—82, stellenweise ausführlicher.

8. Bl. 56a—73a: *Հարց*-Hymnen für Busstage, die in d. Ausgn. *Žkg* u. *Schar* fehlen, a) Bl 56a—58b: *ա. Հայր երկնաւոր, որ առաքեցեր'* etc., *'Աքանչելիք ը մեծք եղէն ի Բաբելոնի'* etc., *'Ատուել քան ըզբոց|րն ը Բաբելոնին'* etc., *Եւ որովբէականն աւրհնութիւնս մատուցանեն'* etc., *'Ձերից մանկանցն զաւրհընութիւնս'* etc., *'Անըսկըզբնակից բան|րն հաւր'* etc. — b) Bl 28b—60a: *ակ. Բեզ Թագաւորի Աստուծոյ'* etc., *'Աւրհնեալ Տէր, որ պահեցեր ըզծառայս քո'* etc., *Եկեալ բըմնաւորըն ի*

հրնոցըն' etc., '*Որ իջեր ի հնոցն, Բանդ Աստուած*' etc. (d. erste Vers *Schar* 131 Z. 17—19), '*Երեք մանկունքն ի հրնոցին հաւատով զբ|ոց հրոյն չէջուցին*' etc., '*Հնարագիտու|թի|ւնք Բաղդէացւոցըն*' etc. — c.) Bl. 60a—61b: *բձ.* '*Ցամենայնի բարեբանեալ ես, սուրբ Երրոր|դութիւն*' etc., '*Ամենակալ ը մեծանո|ւն Տէր ամենից և Աստուած աստուծոց*' etc., '*Ցամենայնի ամենակարող փրրկ|իչ*' etc., '*Զոր աւրհնեն անլռե|լի ձայնիւ*' etc. — d.) Bl. 61b—63b: *բկ.* '*Եկեալ բըռ-նաւ|որին ի դուրս հրնո|ցին*' etc., '*Խորհուրդ է տեսանե|լի Բաբելոնի մեծ և ըսքանչելի*' etc., *Բարեբանող ձայն|իւ երգէին մանկունք*' etc., '*Որ ի հնոցին զեր|իս մանկունսն ապրեցո|ւցեր խոստովանելով*' etc., '*Որ ի Բաբելոն ի հնոցին զերիս մանկունսն ապրեցուցեր*' etc., '*Մեծ գըթու|թեամբ իջեր ողորմած*' etc. — e.) Bl. 63b—66a: *գձ.* '*Իջեր ի մէջ հնոցին, Որդի Աստուծոյ*' etc., '*Անճառելի ծոցո Հաւր*' etc., '*Սուրբ Երրորդութեանն երգե|ացուք զերգս աւրհնութեան*' etc., '*Ոչ հիման ընդ հո|ւրըն*' etc., '*Եկայք նոր ժողովուրդք*' etc., '*Աբրահամեան հաւատո|վըն լըցեալ*' etc. — f.) Bl. 66a—b: *գկ.* '*ԶԱստուածգիտու|թիւն ը սերմանեցին*' etc., '*Զերից մանկանցըն զ|աւրհըներգութիւնս*' etc. — g.) Bl. 66b—69a: *դձ.* '*Ի հեռուեւ հովիւ երկըրպա|ւոր*' etc., '*Ամենակարող ողորմու|թեանն ցաւղ*' etc., '*Ցաւղեայ, Տէր, գըթու|թե|ամբ քո*' etc., '*Զոր փառաբանեն իմանալ|ի զաւրութեանցըն զա|սքն*' etc., '*Փառաց քոց, Քրիստոս, փափագաւղ եղեն սո—ւրբ մանկունքն*' etc., '*Սուրբ ը մանկունքն կապեալք*' etc., '*Զքեզ ամենազաւր*' etc. — h.) Bl. 69a—73a: *դկ.* '*Որ ի կարըս քէրովբէից*' etc., '*Ոչ ահ թագաւորի*' etc., '*Եկեալ բըռնաւորն*' etc., '*Բաբելոնական հուրն*' etc., '*Բարբառք արըւեստա|կանացն*' etc., '*Որ ի վերա քերովբէից հանգչիս և ի զաւրաց*' etc., '*Թագաւոր փառաց Քրիստո|ս և արարիչ* etc., '*Որպէս ըղնախանձաւոր տեսեալ ծովուն*' etc.

9. Bl. 73a–95a: *ժամամուտք*: wie *Žkg* II 122—129, jedoch unvollständig wegen Bl.-Verlustes.

10. Bl. 95a: *Գովեայք* (Laudate) - Hymnen, ganz verschieden von *Schar* 277.

11. Bl. 95a—99b: d. Mesoden *Žkg* II 138—140.

12. Bl. 99b—101a: *Ստողոփ* - Psalmen zum Mittagsgottesdienst f. d. Zeit von Ostern bis Pfingsten m. Angabe d. Lektiones, im *Žkg* nicht vorhanden.

13. Bl. 101a—131a: Allelujas zum Mittagsgottesdienst, reichhaltiger als *Žkg* II 141—146.

14. Bl. 131a—139b: Liturgiegesänge, a.) Bl. 131b—134a: *Սրբասացու-թեան*-Lieder, *Žam* 528—530, ausserdem in d. Ausg. fehlende Gesänge für

Gründonnerstag, Ostern u. a. Feste, b.) 134a—139b: *Žam* 533—543, '**Քրիստոս ի մէջ**' etc., jedoch nicht vollständig. Andererseits hat d. Hsch. einige in d. Ausg. fehlende, '**Լոյս ճշմարիտ և ճառագ|այթ Հաւր**', '**Հաց կենաց և անմահութեան**' etc., '**Դուռն երկնից և ճանապարհ**' etc., '**Բան Հաւր և քահանայապետ սուրբ**', '**Վէմ հոգևոր և գլուխ անկեան**' etc., '**Գառն Աստուծոյ զենեալ**' etc.

15. ***Խոնարհեցո***-Gesänge für d. Fastenzeit, nämlich Auszüge aus d. Psalmen *Žkg* II 153—155 in verschiedenen Melodieen, alle mit '***Խոնարհեցո***' beginnend.

16. Bl. 146a—149a: Mesoden nach den Wochentagen angeordnet, *Žkg* II 138—139, zum Schluss jedes Tages ausserdem der Psalm '***Ուղիղ եղիցին***' *Žkg* II 158.

17. Bl. 149b—150a: Psalmengesänge f. d. Fastenzeit u. d. Sonnabend vor Ostern m. d. Ü. '***Սողողիք աղուհացից***' u. '***Սողողի մեծի շաբաթու ցորեկու***', nicht in *Žkg*.

18. Bl. 150b—152a: ***Խոնարհեցո***-Gesänge (vgl. oben 15) für gewöhnliche Tage.

19. Bl. 152b—163b: Hymnen f. verschiedene Festtage, a.) Bl. 152b—154a für Märtyrer-Tage, '***Վասըն սրբոց քոց մարտ|իրոսացն հա|չաեալ, Տէր***', etc., '***Եկայք հաւատացեալք զճըգնաւորացն զիշատակս պատու|եսցուք***' etc., '***Կացցուք առաջի ոսկերաց սրբ|ոցն***' etc., '***Սոցին աղաչանաւք զաղաւթ|քս ը մեր յաջո|ղեա***' etc. — b.) Bl. 154a—155a: f. Patriarchen-Tage: '***Այսաւր տեսող իմանալի ծագմանն***' etc., '***Վասըն սոցայ շնոր|հեա զերկնայի|ն զխաղաղու|թիւն***' etc. — c.) Bl. 155a: f. Propheten-Tage, '***Ծընեցելո|յն ի կուսէն անդադար բարե|խաւսեցէք***' etc. — d.) Bl. 155a—b: f. Aposteltage, '***Այսաւր հրեղ|էն լեզուս բաժ|անեալ հանգ|եար***' etc. — e.) Bl. 155b—156a: f. Gregor den Erleuchter, *Žkg* II 126. — f.) Bl. 156a: f. den Protomartyr Stephanos, '***Եւ այժմ աղաչեմ ըզքե|զ, սուրբդ Աստուծոյ***' etc. — g.) Bl. 156a—157a: f. d. vierzig Märtyrer von Sebastia, '***Ի ձըկրնա ծովէն որպէս պըտղաբե|ր յանդուոյ***' etc., '***Եւ ընկալա|ն ի Քրիստոսէ ըզպսակն անա|պականն***' etc. — h.) Bl. 157a—158b: f. Johannes d. Täufer '***Քահա-նայականն և մարգարէ|ականն շն|որհաւք զարդ|արեալ***' etc., '***Կարապետըն Յովհաննէս աւետաւոր ձայն ուրախութի-ն քարոզէր***' etc. — i.) Bl. 159a: f. d. Kreuzesfesttag, '***Բարձրանալով քո ի խա|չէն***' etc. — j.) Bl. 159a—b: f. d. Kirchenfesttag, ***Ուրախ ը լեր և ցընծա ե|կեղեցի***' etc. — k.) Bl. 159b—160a: f. d. Geburtstag Christi, '***Մարգարէութեանց ը մա|յր եղև Բե|թղեհէմ և աւ|թևան ը կուսին***' etc. — l.) Bl. 160a: f. d. Fest der Darbringung Christi im Tempel, '***Որ եկիրդ ի***

փրկութիւն ազգի մարդկան, Տէր, փառք քեզ' etc. — m.) Bl. 160a—b: f. Pfingsten, '*Երկրպագելով ը մեք ճըշմարտին*' etc. — n.) Bl. 160b—161a: f. das Fest der Verklärung Christi, '*Եկայք ը ժողովուրդք ի տաճարի փառաց Քրիստոսի*' etc. — o.) Bl. 161a: f. d. Marientage '*Վասն որոյ բարեխաւսութեամբ մաւր քո և կուսի աղաչեմք*' etc. — p.) Bl. 161b: f. d. Kreuzesfesttage, '*Քանզի լուսաւորեաց ըզքեզ թագաւոր քո Քրիստոս*' etc. — q.) Bl. 161b—163a: f. d. Fest der Ankunft Christi, '*Բարեբանեալ եկիր և գալոցդ ես ի յերկնից աստուածային քո փառաւք*' etc., '*Լոյս զուարթ*' etc. Žkg II 155. — r.) Bl. 163a—b: f. d. Kirchenfesttage, '*Խնդա և ուրախ լեր բերկրեալ, սուրբ եկեղեցի*' etc.

20. Bl. 163b—175b: Mesoden wie *Žkg* II 156—158, am Rande Angabe der betreffenden Festtage.

21. Bl. 175b—191b: d. Psalm '*Ուղիղ եղիցին աղաւթք իմ*' etc., *Žkg* II 158, in allen Tonarten und Melodieen, mit Bezeichnung der letzteren am Rande.

Ma XIII 19.

Bl. 210 (lr. 1a, 127a, 150a, 209b, 210). — **Gr.** 10,5×7 (T. ugf. 7,5×4,5). — **St.** Pgt. — **Z.** 20. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmpEvL. u. 1 (urspr. 2) Schn. — **Schm.** Bl. 1b das Bild Davids, Bl. 2a Zl., ausserdem viele rote Rdvzn., Zbn., Vogelschriften, alle Ün. u. Abn der Verse rot, 1 Z. blau. — **D.** 1674. — **Schrb.** *Փիլիպպոս*. — **Zst.** zw. Bl. 8 u. 9. fehlt 1 Bl., manche Bl. lose, besonders 1—22, 203—210.

1. Bl. 2a—208b: Die Psalmen David's, in 8 Kanones eingeteilt, m. d. entsprechenden Praedikationen u. Gebeten des armenischen Nachtoffiziums nach jedem Kanon. Abweichungen von der Ausg. *Žkg* sind (abgesehen von der durch Herausfallen des Bl. zw. 8 u. 9 entstandenen Lücke von *զգործս մատ* . . ., S. 4 Z. 9 v. u., bis *նոցա աղաղակաւ*, S. 5 Z. 5 v. u.): I 75 Sp. 1 Z. 11 v. o. — Sp. 2 Z. 18 v. u. fehlt, auf II 118 Sp. 2 Z. 15 v. o. folgt st. *Սաղթանք* etc.: II 61 *Լցաք առաւաւտու* . . . etc. — 63 Sp. 1 Z. 5 v. o, II 65 Sp. 2 Z. 3 v. u. — 66 Sp. 2 Z. 28 v. o., II 94 Sp. 2 Z. 16 v. o. — 95 l. Z., dann Nerses Schnorhali's Bekenntnisgebet, II 190 Sp. 1 Z. 18 v. u. — 192 Sp. 1 l. Z.

2. Bl. 208b—209a: Nschr. des Schrbs., zum Teil wieder ausradiert.

Ma XIII 20.

Bl. 602 (lr. 153b, 205, 389a, 601, 602) + v. u. h. je 1 Dckbl — **Gr.** 37,4×25,5 (T. zwsp, je 26,5×7, Bl. 1a, 206a, 390a einsp.). — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., mttf. Zsch., Ttlvzn., Rdvzn.

u. Zln. — **D.** 1633 (s. Bl. 589b). — **O.** Oghverts in Siunikh (s. Bl. 600a). — **Schrb.** Weltpriester *Եփրեմ* (s. Bl. 600a). — **Bs.** Diakon *Խօջայ Աղաբիա* (s. Bl. 599a), Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn (s. Bl. 599a). **Mmd.** Bl. 126a. — **Nschr.** Bl. 598b–600a. — **Zst.** es fehlt e. Bl. zw. 275 u. 276, d. T. hat an einigen Stellen durch Feuchtigkeit gelitten, hier u. da Ölflecken, sonst gut erhalten.

Lektionarium mit Reden, Gebeten, rituellen Vorschriften etc., Angabe der Fesstage auch am unteren Rand. Es enthält:

1. Die Lektiones für alle Tage des Kirchenjahrs m. den zugehörigen Psalmen od. kurzer Andeutung letzterer, u. zwar a) Bl. 1a—204b: für d. Zeit vom Vorabend der Geburt Christi bis Ostern, b.) Bl. 206a–389a: für d. Zeit von Ostern bis Pfingsten, c.) Bl. 390a–599b: für d. Zeit von Pfingsten bis zum E. des Kirchenjahrs.

2. Reden, Gebete, rituelle Vorschriften etc. für bestimmte Festtage, u. zwar: a.) Bl. 13a—18b: d. Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar m. dem Segen des Basilius von Caesarea, Vgl. Ma XIII 28,$_{21}$, Ma XIII 27,$_{10}$ u. Ma XIII, 33,$_{36}$; b.) Bl. 63a—66a: d. Vorschrift für d. Aufnahme der freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni. Vgl. Ma XIII 28,$_{36}$ u. Ma XIII 27,$_{11}$; c.) Bl. 150a—153a: d. Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang des hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse. Vgl. Ma XIII 28,$_{37}$, Ma XIII 27,$_{12}$ u. Ma XIII 33,$_{16}$; d.) Bl. 155b–157b: d. Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանին*). Vgl. Ma XIII 28,39a, Ma XIII 27,$_{13}$ u. Ma XIII 33,$_{22}$; e) Bl. 157b—163b: d. Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer. Vgl. Ma XIII 28,$_{38}$, Ma XIII 27,$_{14}$ u. Ma XIII 33,$_{18}$; f.) Bl. 163b–166a: Gebet des Johannes Chrysostomus für d. Segnung der Sakristei am Gründonnerstage. Vgl. Ma XIII 27,$_{31}$; g.) Bl. 295a—299b: d. Brief des hl. Cyrillus von Jerusalem an den König Constantin über d. Erscheinung des hl. Kreuzes am Himmel wie *Dschasch* II 587—590, *ŽkgW* I 359–363 u. sonst. Vgl.. *Mi* XXXIII 1165—1176; h.) Bl. 381b—389a: d. Rede des Nerses von Lambron auf den hl. Geist, *Dschasch* II 739–751, *ŽkgW* II 575—594 u. sonst; i.) Bl. 392a–395a: dreiteiliges Gebet des Johannes Chrysostomus für d. Fest der Herabkunft des hl. Geistes wie Ma XIII 34; k.) Bl. 442a–447b: d. dreiteilige Gebet des hl. Basilius von Caesarea zum Fest der Verklärung Christi, nach *Dsh*: *Dschasch* III 860–870, *ŽkgW* III 619—640 u. sonst; l.) Bl. 464b—467b: Geschichte des Todes der 12 kleinen Propheten des Pseudo-Epiphanios in der Reihenfolge ihrer Festtage: Hosea, Amos, Micha, Joel, Obadja, Jona,

Nahum, Habakuk, Zephanja, Haggai, Sacharja, Maleachi, *Thk* 131—142 u. sonst. Vgl. den griech. T. der rechts stehenden Rezension bei *Eb. Nestle, Marginalien* u. *Materialien*, Tübingen, 1893, *Die dem Epiphanius zugeschriebenen Vitae Prophetarum in doppelter griechischer Rezension* S. 23—35. Vgl. auch Ma XIII 28,47a; m.) Bl. 495a—496a: Geschichte des Todes d. Propheten Ezechiel u. des Zacharias, des Vaters Johannes des Täufers wie *Dsh* Nr. 5 Բ 1 Ե; n.) Bl. 590b—592b: d. Dormitio Joannis apostoli, *Bib* Anhang S. 27—29, *Bib* 1221—1223, *Thk* 151—158, nach *Dsh* auch *Dschasch* III 2 S. 185—188, *Հանգիստ երանելւոյն Յովհաննու... հայ և լատին ի Հ. Յովսեփայ Վ. Գաթըրճեան*, Wien 1877 u. sonst.

Ma XIII 21.

Bl. 328. — **Gr.** 32×23,3 (T. zwsp., je 25,5×7). — **St.** Pp. — **Z.** 25—26. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., mttf. Zschrn., Ttlvzn. u. Rdvzn. — **Schrb.** *Յովասափ* (s. Bl. 58b). — **Bs.** Weltpriester *Սերովբ* (s. Bl. 58b). — **Mmd.** Bl. 46a, 58b, 93a, 98b, 103a, 119b, 151a, 152b, 159b, 164a, 274b. — **Nschr.** Bl. 327—328. — **Zst.** es fehlen Blr. zw. Bl. 224 u. 225 u. am E., manche lose, 1 Deckel gebrochen.

Lektionarium, bedeutend kürzer als Ma XIII 20, die vorkommenden Lektiones jedoch trotz mancher Abweichung doch wsntl. übereinstimmend, die Psalmen nur angedeutet, darin auch (Bl. 224a—227a) d. Ev.-Abschnitte über d. Öl tragenden Frauen wie Ma XIII 31,23 (die aus Mt. u. Mc. unvollständig, da Blr. fehlen) u. (Bl. 278—281) d. Brief d. hl. Cyrillus an Constantin wie Ma XIII 20,2 g. — D. Anordnung der Offizien ist folgende: Vorabend der Geburt Christi u. d. folgenden 8 Tage, Patriarch Petrus u. Archidiakon Abisoghom (11. Jan. Vgl. Stadler u. Heim, Heiligen-Lexikon IV 778 sub 3 S. Petrus), Antonius d. Gr. (17. Jan.), Kais. Theodosius d. Gr. (19 Jan.), Darbringung Christi im Tempel (14. Febr.), d. am 1. Konz. zu Konstantinopel beteiligt gewesenen Patriachen (Sonnabend vor Fastnachtssonntag), Fastnachtssonntag bis 1. So. nach Ostern, Prophet Jeremia (1. Mai), Erscheinung des Kreuzzeichens (7. Mai), Kinder von Bethlehem (9. Mai), Kaiser Constantin (22. Mai), Pfingstsonntag, Prophet Zacharia (10. Jun.), Prophet Eliseus (14. Mai), Bundeslade v. Kariatharim (2. Juli), Verklärung Christi, Mariae Himmelfahrt (15. Aug.), d. hl. Stätten von Jerusalem (13. Sept.), Kreuzeserscheinung (14. Sept.), Kreuzesauffindung (10 *Մարերի* = 17. Mai), Proph. Jesaia (6. Juli), Makkabäer (1. Aug.), d. erste Lektio aus dem dritten Buche d. Makkabäer (Kp. 6,18—7,42), Apostel Thomas (23. Aug.), Apstl. Andreas (30. Nov.), Jh. d. Täufer

(29. Aug.), Apostel Philippus (15. Nov.), Proph. David u. Apstl. Jacobus (25. Dez.), Protomartyr Stephanos (27. Dez.), Apstl. Petrus u. Paulus (27. Dez.), Apstl. Jacobus u. Evang. Johannes, Söhne des Zebedias (28. Dez.)

Ma XIII 22.

Bl. 334 (lr. 10b, 217b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 12,4×8,7 (T. 9×7). — **St.** Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Hlbunz. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. 1 (urspr. 2) Schn. — **Schm.** fbg. od gld. Abn. u. Azn., viele bl., rt. u. gld. Rdvzn., vor jedem Abschnitt eine Zl., mehrere Bldr. am Rand, Bl. 52b Evangelist Johannes, 135a Johannes d. Täufer, 127a Jakob v. Nisibis u. a. — **D.** 1316 (s. Bl. 333b). — **Schrb.** *Սարգիս* (s. Bl. 102a, 292a, 333b). — **Bst.** u. 1. **Bs.** Weltpriester *Բարթուղիմէոս* (s. Bl. 333b). — **O.** *Սիս* (s. Bl. 333b). — **Mmd.** Bl. 102a, 292a. — **Nschr.** Bl. 333b —334a. — **Zst.** Bl. 15—24, 304—334 lose, sonst gut.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je eine Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 101,15–103,13 111,19–113 l. Z., S. 139,18–140,8 196,16–207,8, S. 398,10–405,5, S. 426,15–430,10, S. 431,5–l. Z., S. 492,11–494,15, S. 518,10–521,7, S. 557,7–563,16, S. 568,5–13, S. 665,12–666,4, S. 683,18–685,l. Z., S. 692,18–705,2, S. 747,1–753 l. Z. An anderer Stelle befindet sich der Hymnus S. 126,3–l. Z., u. zwar hinter d. hinzugefügten *Տենչալի* S. 554. Hinzugefügt erscheint S. 18 zw. 6 u. 7: '*Ուրախ լեր Մարիամ սուրբ Աստուածածին, որ յորովայնի քում կրեցեր*' etc. m. Ü. '*Այլ հարցն Աւետեաց Աստուածածնին*' (Bl. 10a), Statt S. 111,19–113 l. Z.: '*Հայր երկնաւոր անկանիմ առաջի*' etc. m. Ü. '*Շարական Համամայ*' (Bl. 54b—55a), S. 234, zw. Z. 14 u. 15: '*Բարեբանեալ ես Քրիստոս Թագաւոր*' etc. (107b) u. '*Ուրախ լեր, մայր լուսոյ Աստուածածին, քանզի որ ի քեն մարմնացաւ*' etc. (Bl. 107b—108a), S. 546, zw. Z. 1 u. 2: '*Տեսի ես յայնմ ատենի յոգնախումբ ժո|ղովին*' etc. (Bl. 245b) m. dem Schluss (Bl. 246a) '*Նորոգեաց զրկեալ եւ զատմարդն իւր պերճ*', S. 554, zw. Z. 4 u. 5: '*Տենչալի տաւնիւ սրբերոյն զուարճանան այսաւր*' etc. m. Ü. *Շարական սրբոց վկայիցն Տարագոսի, Պրոբոսի եւ Անդրոնիկոսի*' (Bl. 249b—250a), S. 685 zw. 17 u. 18. *Ի հանդերձեալ նորաւքան|չըն*' etc. u. '*Արշապայծառ լուսով զարդարեն*' etc. (Bl. 309a–309b).

Die Dckblr. enthalten Bruchstücke aus der Genesis.

Ma XIII 23.

Bl. 313 (lr.: 106). — **Gr.** 12×8,8 (T. 7,5×5–5,5). — **St.** Pgt. — **Z.** 23. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Ün., Abn., Azn., mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. — **D.** 1661 (s. Bl. 313b). — **Schrb.** Subdiakon *Պապայ* (s. Bl. 313b).

Nschr. Bl. 313b. — **Zst.** schlecht, Rck. fehlt, 1 Hlzd. zerbrochen, e. Teil d. Ldbzs. abgerissen, d. Bl.-Rdr. geschwärzt. Es fehlt zw. Bl. 10 u. 11 ein Bl., zw. Bl. 22 u. 23 e. ganze Lage zu 12 Bl., zw. Bl. 283 u 284 ein Bl.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausgabe *Schar* sind: Es fehlt S. $18,_{4}$–$19,_{1}$ (wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 10 u. 11), S. $20,_{6-15}$, S. $45,_{22}$–$76,_{14}$ (wegen Verlust einer Lage zw Bl. 22 u. 23), S. $107,_{11-16}$, S. $109,_{5-6}$, S. $288,_{5-9}$, S. $293,_{15-16}$, S. $665,_{12}$–$666,_{4}$, S. $684,_{17}$–$686,_{2}$ (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 283 u. 284), S. $703,_{2}$–$705,_{2}$. — An anderer Stelle befindet sich d. Hymnus: S. $85,_{7}$–$87,_{2}$, u. zwar S. 88, h. Z. 4, S. $101,_{15}$–$103,_{13}$, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. $111,_{19}$–113 l. Z., S. $111,_{19}$–113 l. Z., u. zwar S. 746 h. l. Z., S. $139,_{18}$–$140,_{8}$, u. zwar S. 700 h. Z. 10, S. $430,_{11}$–$431,_{4}$, u. zwar S. 431 h. l. Z., S. $528,_{13}$–532 l. Z., u. zwar S. 535 h. l. Z., S. $548,_{14}$–$549,_{5}$, u. zwar S. 550 zw. Z. 4 u. 5, S. $554,_{5}$–$555,_{14}$, u. zwar S. 557 zw. Z. 6 u. 7, S. $557,_{7}$–$560,_{7}$, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. $101,_{15}$–$103,_{13}$, S. $560,_{8}$–$563,_{16}$, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. $700,_{11}$–$703,_{2}$. S. $568,_{5-13}$, u. zwar S. 279 h. l Z., S. $595,_{17}$–$596,_{18}$, u. zwar S. 598 zw. Z. 1 u. 2, S. $645,_{18}$–$646,_{3}$, u. zwar S. 648 h. l. Z., S. $670,_{1-16}$, u. zwar S. 671 h. Z. 5, S. $700,_{11}$–$703,_{2}$, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. $557,_{7}$–$560,_{7}$, S. $747,_{1}$–753 l. Z., u. zwar S. 471 zw. Z. 3 u. 4. — Hinzugefügt erscheint: S. 669 h. l. Z. *'Զքեզ աղաչեմք, Տէր, բարեխաւսութեամբ սուրբ Աստուածածնին'* etc., S. 546 zw. Z. 1 u. 2: *'Տեսի ես յայնմ տանենի ողնախումբ ժողովլին երկաբնակին'* etc. (Bl. 226a—b). — Hinzugefügt oder an anderer Stelle erscheint d. Hymnus: S. $58,_{15}$–$59,_{1}$, u. zwar hinter dem umgestellten Hymnus S. $560,_{8}$–$563._{16}$ (vgl. Bl.-Verlust zw. Bl. 22 u. 23).

Ma XIII 24.

Bl. 361 (lr. 360 u. 361) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** Bl. 1—349 u. 360—361 13×9, Bl. 350—359: 11,9×8,5 (T. Bl. 1—349 ugf. 10×7, Bl. 350–359 ugf. 8×5,5) — **St.** Bl. 1, 42, 43, 48, 49, 52, 55, 56, 59, 62—64, 68, 69, 73, 74, 110, 112, 113, 118, 119, 121. 122, 124, 125, 129—134, 138, 143, 145, 348—361 **Pgt.**, sonst **Pp.** — **Z.** Bl. 1—349: 22, Bl. 350—359 : 23. — **Schr.** Rnd., Bl. 349b Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** Bl. 1—349: farbige, meist rote Abn. u. Azn., rote u. blaue Rdvzn., vor jedem Abschnitt e. Zl., Bl. 350—359: rote Abn. u. Azn., am A. e. Zb. u. e. Rdvz. — **Schrb.** *Միքայէլ* Sohn des Weltpriesters *Դաւիթ* (s. Bl. 51b, 128b, 321a, 348b). — **D.** 1662 (s. Bl. 348b). — **Bs.** *Հեջուր* (s. Bl. 348b—349a). — **Mmd.** Bl. 51b, 128b, 321a. — **Nschr.** Bl. 348b—349a — **Zst.** zw. Bl. 301 u. 302, 338 u. 339 fehlt je 1

Bl., auch am E. unvollständig, sonst gut. — **Bm.** d. Hschr. umfast 2, urspr. nicht zusammengehörige Teile, deren zweiter zw. Bl. 349 u. 360 eingeheftet ist.

1. Bl. 1a—348b: Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt., Bl. 212b, 214b m. d. Namen des Verfassers am unteren Rnd. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 20,6–15, S. 58,15–59,1, S. 59,12–14, S. 64,17–65,3, S. 66,2–3, S. 101,16–103,13, S. 185,11–187,11, S. 203,3–207,8, S. 423,12–426,14, S. 557,7–10, S. 558,17–563,16, S. 568,5–13, S. 658,18–660,17 (infolge Ausfalls e. Blattes zw. Bl. 301 u. 302), S. 665,12–666,4, S. 682,12–l. Z., S. 703,3–705,2, S. 732,14–734,14 (infolge Ausfalls e. Blattes zw. Bl. 338 u. 339), S. 747,1–753 l. Z. — An anderer Stelle befindet sich der Hymnus: S. 111,19–113 l. Z., u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 683,1–685,7, S. 126,3–l. Z., u. zwar S. 554 zw. Z. 4 u. 5, S. 139,18–140,8, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 549,6–550,4, S. 196,14–203,2, u. zwar hinter d. hinzugefügten Hymnus *'Անձինք սրբոյն Գրիգորի'* (s. unten Z. 28), S. 258,1–268 l. Z., u. zwar S. 255 zw. Z. 8 u. 9, S. 549,6–550,4, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 111,19–113 l. Z., S. 557,11–558,16, u. zwar hinter d. umgestellten Abschn. S. 196,14–203,2, S. 683,1–685,7, u zwar hinter S. 703,2, ferner S. 747,1–753 l. Z., u. zwar S. 479 hinter l. Z. — Hinzugefügt erscheint: S. 18 zw. 6 u. 7: *'[Ո]ւրախ լեր, Մարիամ, սուրբ Աստուածածին, որ յորովայնի քում կրեցեր'* etc. (Bl. 10a), S. 62 zw. Z. 8 u. 9: *'Որ ըղձարմնոց . . .'* etc. (Bl. 29a), hinter S. 111 18: *'Հայր երկնաւոր անկանիմ առաջի'* etc. (Bl. 51a—b), S. 234, zw. Z. 14 u. 15: *'Բարեբանեալ ես Քրիստոս թագաւոր'* etc. (Bl. 106ab), S. 546 zw. Z. 1 u. 2: *'Տեսի ես յայնմ ատենի յոգնախոսումբ'* etc. (Bl. 251ab) m. d. Schluss wie Ma XIII 22, S. 573 h. l. Z: *'Մըշտածուխ խընկոյն լուսոյ փայլածուտուեալ'* etc., S. 685 h. l. Z.: *'Ի հանդերձեալ նորոգմանըն նորաս|քանչըն'* etc. u. *'Մըշտապայծառ լուսով զարդարեն'* etc. (Bl. 312b – 313a), hinter d. umgestellten Abschn. S. 139,18–140,8: *'Տենչալի տաւնիւ սրբոյն զուարճանան այսաւր'* etc. (Bl. 321b—324b), am E. folgt (Bl. 345a—347b): *'Անձինք սրբոյն Գրիգորի'* etc.

2. Bl. 348b—349a: Nschr.

3. Bl. 349b. Lied auf d. Verkündigung der Auferstehung Christi durch d. Engel: *'Կանայք եկին ի գերեզմանն . . .'* etc.

4. Bl. 350a—358b: Verzeichnis der *Բաղուածք* genannten Bestandteile der *Օրհնութիւն*-Hymnen der Herrn- u. Heiligenfeste. Vgl. *Schar* S. 754 ff.

5. Bl. 358b: Lied auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt von Chatschatur von Taron, o. Angabe des Verfassers, die Abn. der Strophen = *Խաչատուր*. A. *'Խընդութեան ձայն . . .'* etc. Vgl. *Dsh* Nr. 133 *Բ* 2 *գ*, 139,2.

6. Bl. 358b–359b: Lied auf Mariae Verkündigung, Ü. *'Տաղ Աւետման Աստուածածնին'*, A. *'Ամսեանըն վեցերորդին կարապետին բանաբեր . . .'* etc., d. Abn. der Strophen = *Ա. Ա. Բան քարոզից*.

7. Bl. 359b: Lied von Mchithar von Airivan zum Fastnachtssonntag. *'Երգս յաւերժական'* etc., unvollständig (d. folgenden Blr. fehlen), o. Angabe des Verfassers, d. Abn. der Strophen = *Երեւա*[*նցի*]. Vgl. *Dsh* Nr. 132,$_{17}$; 139,$_{11}$; 318,$_3$ *իե*.

Ma XIII 25.

Bl. 325 (lr. 119b) + v. 2, h. 1 Dckbl. — **Gr.** 10,5×8,8 (T. 7,5×5,5). — **St.** Pgt., jedoch d. Dckbl. u. Bl. 1 u. 125 Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Rnd., Bl. 1 u. 325a von anderer Hand, E. von Bl. 325a Krr. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., Ün. u. Azn., einfache mttf. Ttlvzn. u, Rdvzn., einfache Zbn. — **Schrb.** *Թաղտասար* (s. Bl. 325a). — **Bnd.** *Մկրտիչ* (s. Bl. 325a) — **Mmd.** Bl. 325a. — **Zst.** d. Blr. unsauber, befleckt, durch Rauch gelb geworden, einzelne durch Kritzeleien von Kinderhand verunziert.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je eine Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von d. Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. 20,$_{7-16}$, S. 64,$_{17}$–65,$_3$, S. 66,$_{4-9}$, S. 107,$_{11-16}$, S. 109,$_{5-6}$, S. 125,$_{17}$–126,$_2$, S. 288,$_{5-9}$, S. 296,$_{10-11}$, S. 556,$_{12}$–564,$_{13}$, S. 604,$_{18-21}$, S. 700,$_{11}$–705,$_2$. An anderer Stelle befindet sich: S. 58,$_{15}$–59,$_1$, u. zwar S. 113 h. l. Z., S. 111,$_{19}$–113 l Z., u. zwar S. 746 h. l. Z., S. 101,$_{17}$–103,$_{13}$, u. zwar h. d. vorigen Stück, S. 528,$_{13}$–532 l. Z., u. zwar h. S. 535 l. Z., S. 547,$_{16}$–549.$_5$, u. zwar S. 550 zw. Z. 4 u. 5, S. 554,$_5$–555,$_{14}$, u. zwar S. 557 zw. Z. 6 u. 7, S. 747,$_1$–753 l. Z., u. zwar S. 471 zw. Z. 3 u. 4. Hinzugefügt erscheint: S. 18. zw. Z. 6 u. 7: *'Ուրախ լեր Մարիամ սուրբ Աստուածածին, որ յորովայնի քում կրեցեր'* etc. (Bl. 8b–9a), S. 62 zw. Z. 8 u. 9 *'Որ ըղձմարմնա . . .'* etc. (Bl, 28a), S. 546 zw. Z. 1 u. 2: *'Տեսի ես յայնժամ ատենին օգնախումբ'* etc. (Bl. 240b).

Ma XIII 26.

Bl. 337 (lr. 133b, 236b) + h. 2 Dckbl. — **Gr.** 12×6,7 (T. 8,8×6). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Rnd., Bl. 182a Z. 16 — 182b Z. 15 Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., mttf. Zschrn., Zln. u. Rdvzn. — **Bs.** Vardapet *Սարգիս* (s. Bl. 133a). — **Mmd.** Bl. 133a u. 335b von jüngerer Hand. — **Bm.** Bl. 133a zwei Stempel. Die Bl. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzuordnen: Bl 1–156, 162, 158–161, 157, 163–192, 198, 195,–196, 194, 193,

199—227, 230, 228—229, 231—232, 234—235, 233, 236—259, 331—336, 260—330, 337. — **Zst.** mässig, manche Bl. geflickt, alle unsauber, es fehlen Bl. a. A., zw. Bl. 242 u. 243, zw. 257 u. 258, zw, 268 u. 269, zw. 329 u. 330, zw. 330 u. 331, zw. 336 u. 337.

Hymnarium für d. ganze Jahr in 10, durch je e. Zl. angedeuteten Abschn., o. Tt. — Bemerkenswerte Abweichungen von der Ausg. *Schar* sind: Es fehlt: S. $1,_{1}$–$2,_{14}$ (wegen Bl.-Verlustes a. A.), S. $64,_{17}$–$65,_{3}$, S. $103,_{9-13}$, S. $107,_{11-16}$, S. $493,_{8}$–$496,_{1}$ (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 257 u. 258), S. $557,_{7}$–563_{16}, S. $580,_{22}$–$627,_{23}$, (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 268 u. 269), S. $739,_{15}$–$740,_{1}$, S. $740,_{13}$–740 l. Z., S. $741,_{12}$–$744,_{21}$, S. $746,_{10}$–746 l. Z. (wegen Bl.-Verlustes zw. 329 u. 330. An anderer Stelle befindet sich: S. $126,_{3-17}$, u. zwar S. 554 zw. Z. 4 u. 5, S. $139,_{20}$–$140,_{8}$, u. zwar S. 550, zw. Z. 4 u. 5, S. $204,_{14}$–$207,_{8}$, u. zwar S. 210 zw. Z. 3 u. 4, S. $568,_{5-13}$, u. zwar S. 555 zw. Z. 14 u. 15, S. $747,_{1}$–753 l. Z., u. zwar S. 472 zw. Z. 7 u. 8. Hinzugefügt erscheint: S. 305 zw. Z. 13 u. 14 e. schwer lesbare Unterweisung, S. 379 h. l. Z. *'Խաչանիշ դրոշմամբ նշանի'* (Bl. 182a—b), S. 546 zw. Z. 1 u. 2 *'Տեսի ես յայնմ ատենի . . .'* etc. (Bl. 329b—330a), S. 685 zw. Z. 7 u. 8 *'Ի հանդերձեալ նորոգման'* etc., *'Մըշտապայծառ լուսով'* etc., *'Երանաւէտ բարբառ'* etc. (Bl. 299a—b), S. $702,_{18}$ vor *'Աղաչանօք' : 'Յորժամ գաս յարեւելից'* etc. (Bl. 308b—309a), am E. (Bl. 335ab) e. Hymnus in 9 Strophen *'Փառք եռակի'* etc

Ma XIII 27.

Bl. 227 (lr. 160b). — **Gr.** 26,4×18 (T. zwsp., je 20×6). — **St.** Pp. — **Z.** 28. — **Schr.** Rnd., Bl. 71a Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün. u, Abn., einfache mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zschrn., Bl. 183b Bild eines in der Kirche aufgebahrten Vardapetensargs. — **D.** 1501 (s. Bl. 213a). — **Schrb.** Subdiakon *Զաքարիա* (s. Bl. 213b). — **Bs.** Dorfschulze Hirt *Աստուածատուր* (s. Bl. 182a, 213a), i. J. 1527 e. Kirche (s. Bl. 214a). — **Erneuerer:** *Միքայէլ* (s. Bl. 214b). — **Bm.** Bl. 1 u. 219 bis 227 entstammen einer anderen Hsch., wie die Abweichung in Grösse (26×17), Zeilenzahl (25) u. Schrift zeigt, Bl. 217 u. 218 gehören in die Mitte der Hsch. — **Zst.** schlecht, 1 Ebd. - Deckel u. d. Rck. fehlen, ebenso viele Bl., viele Bl. an falscher Stelle, folgendermassen anzuordnen: 1, 2, 7—12, 3—6, 217, 13—216, 219—227.

Hauptritual. **1.** Bl. 1a—b: Bruchstück aus d. Vorschriften für d. Begräbnis der Priester, nach e. Angabe am Rd aus d. Vorschrift für d. achten Tag.

2. Bl. 2ab, 7a—12b, 218ab: Bruchstücke aus den Vorschr. für d. Begräbnis eines Kindes.

3. 3a—6b u. 217a—b: Bruchstücke aus d. Vorschrift für d. Trauung, Bl. 3b—4a. e. Lied *'Ամենազօր Տէր, թագաւոր թագ|աւորաց, թագաւորիս մեր ըզգեցո հանդերձ փառաց'* etc.

4. Bl. 13a—62a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Priesters, unvollständig, beginnend mit *Thk* S 15 Z. 16, E. S. 203. Vgl. Ma XIII 28,47 Bl. 254b—348b.

5. Bl. 62a—64b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer, wsntl. wie *Mascht* S. 718 - 727. Vgl. Ma XIII 28,31.

6. Bl. 64b - 69a: Vorschrift für die Segnung der Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere wie Ma XIII 28,32.

7. Bl. 69a—70b: Vorschrift für d. Segnung der Tische, auf denen sich die Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 28,33b u. Ma XIII 33,25.

8. Bl. 71a: Vorschrift für d. Segnung des Velum (*փիլոն*) u. der Kapuze (*վեղար*). Vgl. *Mascht Dzern* S. 57—63.

9. Bl. 71b—80a: Vorschrift für d. Kreuzweihe, wsntl. wie Ma XIII 28,34, Ma XIII 33,37.

10. Bl. 80b - 86b: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan., m. Ausnahme d. Anfangslektio wie Ma XIII 28,21 u. Ma XIII 33,36, Bl. 82a das Gebet des Basilius von Caesarea zur Wasserweihe.

11. Bl. 87a—91a: Vorschrift für d. Aufnahme der freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni, eine kürzere Rezension von Ma XIII 28,36.

12. Bl. 91a—98a: Vorschrift für die Entlassung der zum Empfang des hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus der Busse, darin ein Gebet des Vardapet Maschtoths, wsntl. wie Ma XIII 28,37 u. Ma XIII 33,16.

13. Bl. 98a—101b: Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանի*) wsntl. wie Ma XIII 28.39a.

14. Bl. 101b—111b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, wsntl. wie Ma XIII 28,38 u. Ma XIII 33,18, doch hier die dort fehlenden Lieder: Bl. 107a—108a: *'Այս խորհուրդ ըր|ցաւ'* etc., *'Սիրտ իմ սասանի'* etc., *'Որք որ փափագին'* etc., *'Թէ մեղք մարմնայնին'*, *'Քրովբէ մարմնայնին'* etc.

15. Bl. 111b—112b: Vorschrift für d. Weihe der Kirchenglocke beziehungsweise eines demselben Zweck dienenden Instruments, wie Ma XIII 28,3 u. Ma XIII 33,35.

16. Bl. 112b—113a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, wie Ma XIII 28,44. Vgl. auch Ma XIII 33,29.

17. Bl. 113a—114a: Vorschrift für d. Segnung d Opferfrüchte wie Ma XIII 33,$_{23}$.

18. Bl. 114a—116a: Vorschrift für d. Segnung der Samenkörner u. des Getreides auf der Tenne, wsntl. wie Ma XIII 28,$_{40}$ u. Ma XIII 33,$_{19}$.

19. Bl. 116a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelter wie Ma XIII 33,$_{21}$.

20. Bl. 116b—118a: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen des Kreuzes (für Heilzwecke) wie Ma XIII 33,$_{22}$. Vgl. auch Ma XIII 28,$_{35}$.

21. Bl. 118a—122a: Vorschrift für d. Tonsur u. Einkleidung d. m. dem Gelübde der Keuschheit in einen Orden eintretenden Männer u. Frauen wie Ma XIII 28,$_{11}$.

22. Bl. 122a—b: Vorschrift für d. Weihe zum Klosterökonom, wsntl. wie Ma XIII 28,$_{14}$.

23. Bl. 122b—124b: Gebet am Krankenbett zu sprechen, wie Ma XIII 33,$_{38}$.

24. Bl. 124b—127a Vorschrift für d. Weihe zum Klostervorsteher wie Ma XIII 28,$_{13}$.

25. Bl. 127a—130b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laienbruders wie Ma XIII 33,$_{13}$. Vgl. auch Ma XIII 28,$_{15}$.

26. Bl. 130b—136b: Vorschrift für d. Einkleidung der Laienbrüder wie Ma XIII 28,$_{12}$, nur fehlen einige Lektiones u. d. E. des letzten Gebets.

27. Bl. 136b—137a: Vorschrift für d. Weihe zur Nonne, nur e. Gebet, das der Bischof zu sprechen hat.

28. Bl. 137a—b: Vorschrift für d. Segnung des Tisches, auf dem sich die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,$_{25}$. Vgl. auch Ma XIII 28,$_{33a}$.

29. Bl. 137b: Vorschrift für d. Segnung der Tische, auf denen sich die den Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,$_{26}$. Vgl. auch Ma XIII 28,$_{33c}$.

30. Bl. 137b—138b: Vorschrift für die Empfangnahme u. Bergung von Reliquien wie Ma XIII 28,$_{17}$.

31. Bl 138b—142b: Vorschrift für d. Segnung der Sakristei am Gründonnerstage, d. i. e. langes Gebet von Johannes Chrysostomus wie Ma XIII 20,$_{2}$ f. u. *Dsh* Nr. 68,$_{41}$. Ein Auszug hieraus in Ma XIII 28,$_{39}$b.

32. Bl. 142b—143a: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie Ma XIII 33,$_{32}$. Vgl. auch Ma XIII 28,$_{7}$.

33. Bl. 143a: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche wie Ma XIII 28,45 u. Ma XIII 33,30.

34. Bl. 143a—b: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher, wsntl. wie Ma XIII 28,6 u. Ma XIII 33,31.

35. Bl. 143b: Gebet um Regen in der Zeit d. Dürre wie Ma XIII 28,42 u. Ma XIII 33,20.

36. Bl. 144a—146a: Lebensbeschreibung des Maschtoths von Eghivard wie Ma XIII 28,46.

37. Bl. 146a—147b: Vorschrift für d. Wiederaufnahme der von Ketzerei Bekehrten, bestehend aus e. Gebet von Mchithar Gosch *'Աղօթք Մխիթար Գօշ Վարդապետի վասն արիոսականացն և այլոց հերձուածողացն, զի յորժամ զղջանան, ընթեռնուն ի վերայ և աւծանեն սուրբ իւղով'.* A *'Աստուած փրկիչ մեր . . .'* etc. Bl. 147b e. Unterweisung, die besagt, dass die von d. Lehre des Nestor u. Eutyches sich Bekehrenden nicht von neuem gesalbt zu werden brauchen.

38. Bl. 147b—155a: Vorschrift für d. Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten von Arakhel von Siunikh wie Ma XIII 28,4.

39. Bl. 155a—180b: Vorschrift für d. Priesterweihe wie Ma XIII 28,5, am A. noch etwas ausführlicher.

40. Bl. 180b—182b: Lieder (sog. *գանձ*). d. bei Gelegenheit d. Ordination zu singen sind, a.) Bl. 180b—182a d. Abn. d. Strophen = *Գրիգորի է* wie *Dsh* Nr. 25 Գ 1, b.) Bl. 182a—b: *'Տաղ ի տէր Առաքելէ'* A. *'Տարփացեալ ըղձանամք, Տէր Յիսուս, քոյդ զեղմանցդ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *'տէր Առաքեալ ասէ'*.

41. Bl. 182b—189a: Vorschrift für d. Grundsteinlegung d. Kirche von Johannes Mandakuni.

42. Bl. 189b: Familiennotizen, von jüngerer Hand eingetragen.

43. Bl. 190a—204a: Vorschrift für d. Einweihung e. Kirche.

44. Bl. 204a—206b: Vorschrift für d. Weihe d. Taufbeckens wie Ma XIII 28,2.

45. Bl. 206b—207a: Vorschrift für d. Segnung d. Kirchenmalereien wie *Dsh* Nr. 68,42 *ա*.

46. Bl. 207a—b: Vorschrift für d. Segnung e. neuen Kirchentür wie *Dsh* Nr. 68,32.

47. Bl. 207b—212a: Vorschrift für d. Entsühnung einer durch Ungläubige entweihten Kirche wie *Dsh* Nr. 68,18.

48. Bl. 212a—b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl., wie *Dsh* Nr 68,$_{39}$, d. Gebet wie *Mascht* 368. Vgl. auch Ma XIII 33,$_{39}$.

49. Bl. 212b—213b: Nschr.

50. Bl. 214b: Vorschrift für d. Segnung des Kelches und Deckels wie *Dsh* Nr. 68,$_{33}$, d. Gebet wie *Mascht* 362.

51. Bl. 215b: Familiennotizen.

52. Bl. 216a—b: Bruchstück aus e. Begräbnisvorschrift.

53. Bl 219a—226a: Bruchstücke aus verschiedenen Begräbnisvorschriften.

54. Bl. 226a—b: Begräbnis- u. Totenlied, *’Ով քահանայք’* etc., unvollständig. Vgl. *Dsh* Nr. 148, *Բ* 1 *բ* u. Ma XIII 33,$_{6b}$.

55. Bl. 227a—b: Nschr. der Hsch., aus der d. Bl. 219—227 stammen. Dieselbe ist 1649 von Paulus aus Dschulfa gekauft u. dem Vardapet Simeon aus Dschulfa geschenkt worden. — Am Schluss: Bruchstücke aus e. Gedicht auf d. hl. Geist.

Ma XIII 28.

Bl. 354 + h. 1 Dckbl. — **Gr.** 27×18 (T. zwsp., je 20×5,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z**. 27. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., einfache Ttlvz., Rdvzn. u. Zschr. — **D.** 1515 (s. Bl. 352b). — **O.** Kloster Gardmanik bei Gandzak (s. Bl. 352b). — **Schrb.** *Ալեքսանոս* (s. Bl. 352b). — **Bs.** Erzbischof *Բարսեղ*, Vorsteher d. Klosters Gardmanik bei Gandzak (s. Bl. 352b). — **Mmd.** Bl. 111b. — **Nschr.** Bl. 352b—353b. — **Zst.** Rck. halb abgerissen, e. Ebd.-Deckel zerbrochen, am E., zw. Bl. 23 u. 24, sowie zw. Bl. 346 u. 347 fehlen Blr., am A. 3 Lagen, sonst ziemlich gut.

Hauptritual. **1**. Bl. 1a—b: Bruchstück aus d. Vorschrift für d. Laienbegräbnis, wsntl. wie *Mascht* 511,$_{5}$ - 515,$_{12}$, 521,$_{3}$ff., 523,$_{4}$ ff., 525,$_{16}$ ff.

2. 2a—4b: Vorschrift für d. Weihe d. Taufbeckens wie Ma XIII 27,$_{44}$.

3. Bl. 4b—5b: Vorschrift für d. Weihe d. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Instruments wie Ma XIII 33,$_{35}$ u. *Dsh* Nr. 68,$_{37}$.

4. Bl. 5b—16b: Vorschrift für d. Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten von Arakhel von Siunikh in 5 Abschnitten, a.) Bl. 5b—6a: Vorwort, b.) Bl. 6a—8b: Vorschrift für d. Erziehung von d. Geburt bis zum 7 J. in 10 Satzungen, c) Bl. 8b—10b: Vorschrift für d. Erziehung vom 7. bis zum 30. J. in 10 Satzungen, d.) Bl. 10b—12b: Vorschrift für d. Prüfung d. Würdigkeit des zum geistlichen Stand Berufenen durch d.

Beichtvater u. für d. vor der Weihe an ihn zu richtenden Ermahnungen in 10 Satzungen, e.) Bl. 12b—16b: Vorschrift für d. Prüfung des zum geistlichen Stand Berufenen in d. Glaubenslehre durch d. Weihbischof am Tage d. Ordination sowie für d. Vorbereitung in Gegenwart d. Gemeinde und die vom Bischof an ihn zu richtenden Ermahnungen, *GAst* 237ff. (nach *Dsh*) Vgl. auch Ma XIII 27,38 u. *Dsh* Nr. 25 Ա 1, 2, 3, 5 ա

5 Bl. 16b—51b: Vorschrift für d. Priesterweihe, u. zwar a) Bl. 16b—20a für das nicht zu den eigentlichen Weihen gerechnete Praeambulum, d. Aufnahme in den Klerus durch Vollziehung d. Tonsur, Ablegung d. Glaubensbekenntnisses u. Verfluchung d. Ketzer, b.) Bl. 20a—26a: f. d. niederen Weihen, nämlich α.) Bl. 20a—22a: zum Ostiarius (*դռնապան*), β.) Bl. 22a—23b: zum Lector (*ընթերցող*), γ.) Bl. 23b—24a: zum Exorcisten (*երդմնեցուցիչ*), unvollständig, da e. Bl. zw. 23 u. 24 fehlt, δ.) Bl. 24a—26a: zum Akoluth (*ջահընկալ*), c.) Bl. 26a—51b: für d. höheren Weihen, nämlich α.) Bl. 26a—28a: zum Subdiakon (*կիսասարկաւագ* od. *դպիր*), β.) Bl. 28a—37b: zum Diakon (*սարկաւագ*), γ.) Bl. 37b—51b: zum Priester, Sacerdos (*քահանայ*), *GAst* I 159, II 272, I 1—146 (nach *Dsh*), *Mascht Dzern* S. 5—23, 26—63 u. *Dsh* Nr. 25. Բ 1 ա-գ, 2,3.

6. Bl. 51b—52a: Vorschrift für d. Weihe neuer Kirchenbücher wie *Dsh* Nr. 68,36, *Mascht* 373—384. Vgl. auch Ma XIII 33,31.

7 Bl. 52a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie *Mascht* 372. Vgl. auch Ma XIII 33,32 u. *Dsh* Nr. 68,35.

8. Bl. 52b—55b: Vorschrift für d. Weihe von Christusbildern m. 4 Gebeten.

9. Bl. 55b—58a: Vorschrift für d. Weihe von Marienbildern m. 2 zweiteiligen Gebeten.

10. Bl. 58a—b: Vorschrift für d. Weihe von Heiligenbildern, abweichend von *Dsh* Nr. 68,40.

11. Bl. 58b—63b: Vorschrift für d. Tonsur u. Einkleidung der m. dem Gelübde der Keuschheit in einen Orden eintretenden Männer u. Frauen, am A. e. lange Unterweisung, dann d. Praedikation *'Վասն բարե|կենդանութեան և խաղաղութեան . . .'* etc., dann d. Gebet *Տէր Աստուած ամենակալ, ամենազաւր'* etc.

12. Bl. 63b—83b: Vorschrift für d. Einkleidung der Laienbrüder.

13. Bl. 83h—86b: Vorschrift für d. Weihe zum Klostervorsteher.

14. Bl. 86b—87b: Vorschrift für d. Weihe zum Klosterökonom, nur e. Gebet.

15. Bl. 87b—97a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laienbruders, bis

Bl. 92b wie Ma XIII 33,13, *Dsh* Nr. 68,10, dann wie Ma XIII 33,5 (Bl. 42b—48a), einiges in *Mascht* 508—542.

16. Bl. 97a—101a: Vorschrift für d. Tag nach dem Begräbnis, wsntl. wie *Mascht* 542—584. Vgl. auch Ma XIII 33,7 u. *Dsh* Nr. 68,7.

17. Bl. 101a—102a: Vorschrift für d. Empfangnahme u. Bergung von Reliquien. Vgl. Ma XIII 27,30.

18. Bl. 102b—106b: Vorschrift für d. Myrrhonweihe am Gründonnerstage, am E. e. Gebet des hl. Athanasius, d. ganze anders als *Dsh* Nr. 51,3.

19. Bl. 107a—111a: Vorschrift für d. Salbung des Königs, wohl übersetzt von Nerses von Lambron. Vgl. *Ar* 1893, S. 236—237.

20. Bl. 111a—125b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Taufe, mit mehr Gebeten als Ma XIII 33,1, ziemlich abweichend von *Mascht* 3—92. Die Unterweisung besagt unter anderen, dass d. Pate d. Kindes vor d. Taufe in d. christlichen Lehre zu unterrichten ist, dass alle Täuflinge vor Vollzug d. Sakraments, u. zwar Erwachsene schon 2—3 Wochen vorher, durch Handauflegung durch d. Priester von ihren Sünden loszusprechen sind, dass bei d. eigentlichen Taufe, d. Eintauchen in d. Wasser, keine Frau zugegen sein darf, dass d. Getaufte bis zum achten Tage täglich in weissem Kleid in d. Kirche gehen bzw. gebracht werden muss, um dort d. Abendmahl zu empfangen, dass d. Kind im siebenten J. d. Teufel entsagen u. in d. Christlichen Lehre unterrichtet werden muss, u. dass d. Eltern es erst um diese Zeit für einen Beruf bestimmen dürfen.

21. Bl. 125b—135a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan., darin auch d. Gebet des Basilius von Caesarea zur Wasserweihe (Bl. 128b), wie Ma XIII 33,36 u. *Dsh* Nr. 68,24 bis auf d. abweichenden As.-Lektio.

22. Bl. 135a—138a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobung, wsntl. wie *Mascht* 106—120.

23. Bl. 138a—142b: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider, stark abweichend von Ma XIII 33,3a.

24. Bl. 142b—149b: Vorschrift für d. Trauung (Kranzaufsetzung u. Kranzabnahme), ausführlicher als Ma XIII 33 3c u. 6 u. *Mascht* 149—173.

25. Bl. 149b—152b: Vorschrift für d. Erteilung d. hl. Kommunion an die Kranken, etwas ausführlicher als Ma XIII 33,2, *Mascht* 191—208.

26. Bl. 153a—164b: Vorschrift für das Begräbnis eines Laien wie *Dsh* Nr. 68,6, ausführlicher als Ma XIII 33,5, nur teilweise wie *Mascht* 441—542.

27. Bl. 164b—168b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses, wsntl. wie *Mascht* 566—581, Ma XIII 33,$_{7}$ u. *Dsh* Nr. 68,$_{7}$.

28. Bl. 168b—170a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses, nur zum Teil wie Ma XIII 33,$_{8}$ u. *Mascht* 585—596.

29. Bl. 170a—178a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes, Bl. 171a u. 176b je e. Stück aus d. Lehre des hl. Gregor, nur zum Teil wie Ma XIII 33,$_{9}$ u. *Mascht* 597—664.

30. Bl. 178a—180a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses wie Ma XIII 33,$_{11}$ u. *Dsh* Nr. 68,$_{9}$, ganz verschieden von *Mascht* 665—679.

31. Bl. 180a—184a: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer wie Ma XIII 33,$_{14}$, teilweise wie *Mascht* 707—716. Vgl. auch *Dsh* Nr. 68,$_{12}$.

32. Bl. 184a—189b: Vorschrift für d. Segnung d. Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, ausführlicher als Ma XIII, $_{15}$, wsntl. wie *Dsh* Nr. 68,$_{14}$.

33. Bl. 189b—192b: Vorschrift für d. Segnung der d. Opferspeisen tragenden Tische, u. zwar a.) Bl. 189b: für d. Segnung d. Tischs, auf dem sich die Gott zur Versöhnung gespendeten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,$_{26}$ u. *Dsh* Nr. 68,$_{14}$ ***բ***, b.) Bl. 189b—191b: für d. Segnung d. Tische, auf denen sich die Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen gespendeten Opfer befinden, wie Ma XIII 33,$_{25}$ u. *Dsh* Nr. 68,$_{14}$ ***բ*** u. dann '***Գոհանամք և փառ|աւորեմք զՔեզ, բար|երար և բազումող|որմ***' etc., e.) Bl. 191b—192b: für d. Segnung der Tische, auf denen sich die d. Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfer befinden, e. Gebet.

34. Bl. 192b—204b: Vorschrift für d. Kreuzweihe wie Ma XIII 33,$_{37}$, ähnlich *Dsh* Nr. 68,$_{17}$.

35. Bl. 204b—206b: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes (zu Heilzwecken), wsntl. wie Ma XIII 33,$_{22}$. Vgl. auch *Dsh* Nr. 68,$_{21}$ u. *Mascht* 305—311.

36. Bl. 206a—216a: Vorschrift für d. Aufnahme d. freiwilligen Büsser von Johannes Mandakuni, ganz unabhängig von dessen Ruf zur Busse *Mand* 207—208.

37. Bl. 216a—225a: Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang d. hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse, wie Ma XIII 33,$_{16}$, ähnlich *Dsh* Nr. 68,$_{27}$, darin e. Gebet des Vardapet Maschtoths.

38. Bl. 225a—234b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage

von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, fast wie Ma XIII 33,18, gedruckt im Ճաշոց u. anderswo. Vgl. *Dsh* Nr. 68,23.

39. Bl. 234b—240b: Zwei für d. Gründonnerstag bestimmte Stücke, a.) Bl. 234b—238b: d. Predigt über d. göttliche Gebot (Քարոզ պատուիրանին), nach *Żkg* III 27 Sp. 1 Z. 34—35 von Basilius, b.) Bl. 238b—240b: Auszug aus d. Gebet für d. Segnung d. Sakristei (vgl. Ma XIII 27,31), das in Ma XIII 20,2 f. (Bl. 164b) dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben wird, 'Արդ այս մեծ և անճառ տաւնիս ուրախութիւն եղև . . .' etc.

40. Bl. 241a—243a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf der Tenne u. d. Kelter, wsntl. wie *Mascht* 421—429, d. Gebet jedoch vollständiger. Vgl. Ma XIII 33,19 u. *Dsh* Nr. 68,19.

41. Bl. 243b—246b: Vorschrift für d. Segnung d. Trauben von Nerses Schnorhali (vgl. *Dsh* Nr. 245,3 դ), d. A. etwas abweichend von *Dsh* Nr. 68,29.

42. Bl. 246b: Gebet um Regen in d. Zeit der Dürre wie *Mascht* 434—436, *Dsh* Nr. 68,16 u. Ma XIII 33,21.

43. Bl. 246b—247a: Vorschrift für d. Weihe zum Lektor. Ü. 'Կանոն անագուսնաց (= ἀναγνώστων), որ ձեռնադրեն և լինի գրակարդաց'.

44. Bl. 247a—247b: Gebet für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, wie Ma XIII 33,29.

45. Bl. 247b—248a: Gebet für die Reinigung beschmutzter Nahrung wie Ma XIII 33,30.

46. Bl. 248a: Gebet bei d. Wiederaufnahme eines Meineidigen in die Kirche. Vgl. Ma XIII 33,30.

47. Bl. 248a—251b: Lebensbeschreibung des Vardapet Maschtoths von Eghivard, d. Begründers d. Klosters Sewan, von seinem Schüler Stephanos aus dem Jahre 894, das Nachwort der Vorlage dieser Hsch. Vgl. auch *Kar* 49.

48. Bl. 251b—352a: Vorschrift für d. Begräbnis von Priestern, Bischöfen u. Klostervorstehern in acht Abschnitten: a.) Bl. 251b—330a: Vorschrift für d. Vorbereitungen wie Waschen d. Leiche u. d. eigentliche Begräbnis, wsntl. wie *Thk* 1—169, darin auch die Geschichte des Todes d. kleineren Propheten wie Ma XIII 20,2 l., b.) Bl. 330a—337a: Vorschrift für d. zweiten Tag, wsntl. wie *Thk* 170—180, c.) Bl. 337a—340a: Vorschrift für d. dritten Tag, abweichend von *Thk* 181—184, d.) Bl. 340a—342b: Vorschrift für d. vierten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 185—189, e.) Bl. 342b—346a: Vorschrift für d. fünften Tag, nur zum Teil wie *Thk* 189—192, f.) Bl. 346a—347a: Vorschrift für d. sechsten Tag, unvollständig, da zw. Bl. 346 u. 347 Blr. fehlen,

nur zum Teil wie *Thk* 193—196, g.) Bl. 347a—348b: Vorschrift für d. siebenten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 196—203, h.) Bl. 349a—352a: Vorschrift für d. achten Tag, nur zum Teil wie *Thk* 203—207.

49. Bl. 352b—353b: Nschr. des Schrbs.

50. Bl. 354a—b: Lied (**գանձ**) des Vardapet Manuel, wie Ma XIII 29,31a, aber unvollständig.

Das Dckbl. enthält e. Bruchstück aus e. Evangelium.

Ma XIII 29.

Bl. 170 + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 16,5×11,5 (T. 12,5×8). — **St.** Pp. — **Z.** 16. — **Schr.** Rnd., von Bl. 169a Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **D.** 1548 (s. Bl. 159b). — **O.** Bachni bei Erzerum (s. Bl. 159b). — **Schrb.** *Պաւլուստ* (s. Bl. 159b). — **Bnd.** *Տէր Գրիգոր* (s. Bl. 102a), dann 1640 Weltpriester *Սուքիաս* (s. Bl. 27a). — **Bs.** *Տէր Գրիգոր* (s. Bl. 3a, 160a), bis 1650 *Համան* (s. Bl. 3a), von 1650 an *Տէր Սարգիս* (s. Bl. 3a), *Ծնոփրոր* u. seine Söhne (s. Bl. 160). — **Mmd.** Bl. 3a, 27a, 102a, 160a. — **Nschr.** Bl. 159b. — **Zst.** es fehlen Blr. zw. Bl. 12 u. 13, 20 u. 21, 22 u. 23, 24 u. 25, 35 u. 36, 46 u. 47, 56 u. 57, 67 u. 68, 99 u. 100, 150 u. 151, 160 u. 161, 168 u. 169; d. Blr. zum Teil falsch gebunden, folgendermassen anzuordnen; 1—92, 96, 94—95, 93, 97—98, 102, 100, 101, 99, 103—170, sonst ziemlich gut.

Ritual. 1. Bl. 1a—2b: Lied des Nerses Schnorhali *'Առաւօտ լուսոյ* *Žkg* II 11.

2. Bl 3a: Zitat aus e. arabischen Buch zum Beweise, dass Jesus Gottes Sohn ist.

3. Bl. 3b—19a: Vorschrift für d. Wasserweihe.

4. Bl. 19a—24b: Vorschrift für d. Konvertitentaufe, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

5. Bl. 24a—34b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil des Trauungsritus), unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

6. Bl. 34b—35b: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil des Trauungsritus), unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

7. Bl. 36a—44b. Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

8. Bl. 44b—45a: Vorschrift für d. Salzsegnung.

9. Bl. 45a—46a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfers.

10. Bl. 46a—b: Vorschrift für d. Segnung des Oster- od. Vardavar-Lamms.

11. Bl. 46b: A. d. Vorschrift für d. Segnung eines Opfervogels, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

12. Bl. 47a—53a: Vorschrift für d. Spendung d. Abendmahls an Kranke, unvollst. wegen Bl.-Verlusts.

13. Bl. 53a—66a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

14. Bl. 66a—69a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

15. Bl. 69b—90b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

16. Bl. 90b—92b, 94a—95b, 93, 97a—98b, 102a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses, unvollst. wegen Bl.-Verlustes.

17. Bl. 102b, 100a, 101b, 99, 103a—b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer, unvollständig wegen Bl.-Verlusts.

18. Bl. 103b: Vorschrift für d. Salzsegnung wie Ma XIII 29,8.

19. Bl. 104b—109a: Vorschrift für d. siebenten Tag u. d. Monatstag eines Begräbnisses, aus verschiedenen Kanones zusammengesetzt, verschieden von *Mascht* u. Ma XIII 33,8.

20. Bl. 109a—114a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. des Kelter.

21. Bl. 114a—118a: Vorschrift für d. Segnung des Wassers durch Eintauchen d. Kreuzes.

22. Bl. 118a—119b: Vorschrift für d. Ritus b. e. kreissenden Frau, *Mascht* 314—317.

23. Bl. 119b—122a: Vorschrift für d. Krankenbesuch.

24. Bl. 122a—b: Gebet über e. vom Teufel Besessenen, *'Տէր Ա֊ծ զաւրութեանց, (որ) բժշկեայ զախտս'* etc.

25. Bl. 122b—123b: Gebet gegen d. Fieber, *Տէր գըթած և ողորմած, Հայր Տէ֊ն մերոյ'* etc.

26. Bl. 123b—124a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.

27. Bl. 124a–125a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben.

28. Bl. 125a—145b: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage, etwas abweichend von Ma XIII 33,18.

29. Bl. 146a—159a: d. Ev. d. Ol tragenden Frauen u. d. sog. Heilsevangelien wie Ma XIII 30,30, jedoch unvollst. wegen Bl.-Verlusts.

30. Bl. 159b—160a: Nschr.

31. Bl. 160b—168b: Lieder, u. zwar a.) Bl. 160b—164b: 6 Lieder vom Vardapet Manuel wie Ma XIII 33, 6a, jedoch unvollst. wegen Bl.-Verlusts, b.) Bl. 164b—167a: anonyme Totenklage, Ma XIII 33,6b, darunter ein Spruch in Geheimschrift m. spöttischer Aufforderung zur Entzifferung, c.) Bl. 167b—168a: Lied auf d. Gottesmutter von Gregor von Aghthamar, *Dsh* Nr. 344, 16, d.) Bl. 168a—b: Totenklage am Grabe, *Եղբայրք, որ կայք աստ միաբան՝* etc.

32. Bl. 169a—170a: nur lose zusammenhängende Verse im Anschluss an die Alexander Sage: a) üb. d. Kaufmann, der Menschenhandel treibt etc., b.) üb. d. Schlange, die Adam aus d. Paradies vertrieben etc., e.) üb. d. Duldsamkeit gegen d. sündigende Frau, d.) üb. Alexander d. Grossen, den d. Welt verschlingenden Löwen, e.) üb. d. Einhorn u. seinen Reiter, f.) üb. d. Gemahlin d. Königs Philippos, d. ihren Gemahl verlässt u. Herrin von Ägypten wird, g.) üb. d. König Philippos, d. seine unschuldige Frau beschuldigt hat u. dafür von seinem Sohn Alexander getötet wird. Vgl. d. ähnliches behandelnden Gedichte von Chatschatur Ketscharethsi., über den *Dsh Us* S. 21 ff., S. 85—137.

Ma XIII 30.

Bl. 197 (lr.: 1a). — **Gr.** 18×13,5 (T. 13×10). — **St.** Pp. — **Z.** 17. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. **Schm.** rote Abn., Ün. u. Azn., mttf. Zschrn., Vogelschrn. etc., Zln. u. Rdvzn., 176a, 178a u. 182a Bild am Rand, 2b u. 154b Vollbilder. — **D.** 1569 (s. Bl. 197a). — **Schrb.** *Կարապետ* (s. Bl. 197a). — **Bs.** *Աղաբեկ* (s. Bl. 197a). — **Mmd.** Bl. 194b. — **Nschr.** Bl. 195a—197a. — **Zst.** zw. Bl. 10 u. 11 fehlen Bl., sonst gut.

Ritual. **1.** Bl. 1a—2a: Inhaltsverzeichnis.

2. Bl. 3a—16b: Vorschrift für d. Taufritus.

3. Bl. 16b—22a: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil d. Trauungsritus).

4. Bl. 21b—23a: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil d. Trauungsritus).

5. Bl. 23a—27a: Vorschrift für d. Erteilung d. Abendmahls.

6. Bl. 27a—47a: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

7. Bl. 47a—54a: Vorschrift für d. zweiten Tag des Laienbegräbnisses.

8. Bl. 54a—64b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes.

9. Bl. 64b—71a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses.

10. Bl. 71a—77a: Vorschrift für e. Requiem.

11. Bl. 77a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes.

12. Bl. 77b—81b: Vorschrift für d. siebenten Tag u. Monatstag d. Laienbegräbnisses.

13. Bl. 81b—89a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers.

14. Bl. 89a—90a: Vorschrift für d. Segnung d. Opferlamms.

15. Bl. 90a—93a: Vorschrift für d. Segnung eines zur Erinnerung an die Verstorbenen dargebrachten Opfers.

16. Bl. 93a—94a: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher.

17. Bl. 94a—95a: Vorschrift für d. Segnung einer neuen Kirchentür.

18. Bl. 95a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs.

19. Bl. 95b—96a: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben.

20. Bl. 96a—b: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche.

21. Bl. 96b—100b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. d. Kelter.

22. Bl. 100b—101b: Vorschrift für die Segnung der Kirchenmalereien.

23. Bl. 101b—102b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl.

24. Bl. 102b—103a: Vorschrift für d. Segnung d. Kelchs u. Deckels.

25. Bl. 103a—109a: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

26. Bl. 109a—111b: Vorschrift für d. Entsühnung einer entweihten Kirche.

27. Bl. 111b—131b: Vorschrift für d. Kreuzweihe.

28. Bl. 131b—155a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar m. d. Segen d. hl. Basilius.

29. Bl. 155a—176a: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstag.

30. Bl. 176a—185a: d. Ev. der Öl tragenden Frauen u. d. sog. Heils-Ev., derartig angeordnet, dass d. Abschn. aus demselben Evangelium zusammenstehn.

31. Bl. 185a—189a: Manuel's Klagelieder wie Ma XIII 31,$_{16}$.

32. Bl. 189a—190b: Aristakes' *'Եկայք այսաւր, եղբարք ամէն,'* etc. wie *Dsh* Nr. 123,$_{4}$ *դ* u. *Fi* Nr. 5,$_{24}$.

33. Bl. 190b—193a: Lied zum Vorabend d. Auferstehungsfests wie *Dsh* Nr. 318,$_{4}$ *խգ*.

34. Bl. 193a—b: Nerses Schnorhali's *'Նըստեալ կանայքն ողբային'* etc. *Schnorh* 395.

35. Bl. 193b—194b: Nerses Schnorhali's *'Կանայքն արտասուաւք լային'* etc. *Schnorh* 393—394.

Ma XIII 31.

Bl. 125. —. **Gr.** 15×10,5 (T. 10,2×6,5.) — **St.** Pp. — **Z.** 21—23. — **Schr.** Krs., Bl. 125b Krs. u. Krr. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., einfache Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. — **D.** 1633 (s. Bl. 117a). — **Schrb.** e. Weltpriester, wohl *Նիկողայոս* (s. Bl. 117a). — **Mmd.** u. **Nschr.** Bl. 117a. — **Zst.** Ebd. beschädigt, manche Bl. lose, sonst gut.

Ritual m. einigen Auszügen aus anderen Kirchenbüchern.

1. Bl. 1a: Verzeichnis der d. Tirathsu Johannes gehörigen Bücher.

2. Bl. 1b: Inhaltsverzeichnis zum Ritual.

3. Bl. 2a—19a: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe, wsntl. wie *Mascht* 5—92. Vgl. Ma XIII 33,1.

4. Bl. 19a—28b; Vorschrift für d. Trauung: a) Bl. 19a—26b: für d. eigentliche Trauung, wsntl. wie *Mascht* 133—162, jedoch weniger ausführlich, b) Bl. 26b—28b: für d. Kranzabnahme, wsntl. wie *Mascht* 165—172. Vgl. Ma XIII 33,3 c.

5. Bl. 28b—30b: Vorschrift für d. zweite Trauung, wsntl. wie *Mascht* 175—188, jedoch o. d. Glaubensbekenntnis.

6. Bl. 30b—34b: Vorschrift für d. Austeilung d. hl. Abendmahls an Kranke, d. erste Gebet wie Ma XIII 33,2. sonst wsntl. wie *Mascht* 191—208, nur hinsichtlich d. Anordnung verschieden.

7. Bl. 34b—48b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, u. zwar a) Bl. 34b—46a: für d. eigentl. Begräbnis, nur zum Teil wie *Mascht* 595—664, b) Bl. 46a—48b: für d. zweiten Tag, stark abweichend von *Mascht* 665—679.

8. Bl. 48b—71a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, u. zwar a) Bl. 48b—64b: für d. eigentl. Begräbnis, wsntl. wie *Mascht* 441—542, b) Bl. 64b bis 66a: e. Anhang für d. Tröstung d. Hinterbliebenen im Hause nach d. Begräbnis, c) Bl. 66a—71a: für d. zweiten Tag, wsntl. wie *Mascht* 543—584.

9. Bl. 71a—76a: Vorschrift für e. Requiem, nur zum Teil wie *Mascht* 707—727. Vgl. Ma XIII 28,31 u. Ma XIII 33,14.

10. Bl. 76a—76b: Vorschrift für d. Segnung des d. gewöhnlichen Gebrauch dienenden Salzes (vgl. Ma XIII 31,12 u. Ma XIII 33,15), wsntl. wie *Mascht* 384—390, jedoch o. d. Hymnen.

11. Bl. 76b—79b: Vorschrift für d. Segnung des m. Opferspeisen be-

deckten Tisches, wsntl. wie *Mascht* 391—395, d. 2. Teil des in d. Ausg. fehlenden Gebets (Bl. 79a—b) wie Ma XIII 33,26.

12. Bl. 79b—87a: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes für die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, m. Ausnahme d. ersten Gebets wsntl. wie Ma XIII 33,15.

13. Bl. 87a—b: Vorschrift für d. Segnung d. m. Opferspeisen bedeckten Tischs wie Ma XIII 33,25.

14. Bl. 87b—90b: Vorschrift für d. siebenten (auch fünfzehnten, vierzigsten u. Jahres-) Tag d. Laienbegräbnisses, ganz verschieden von Ma XIII 33,8.

15. Bl. 90b—92b: Vorschrift für d. Segnung der Weintrauben, von Ma XIII 33,24 beträchtlich abweichend.

16. Bl. 92b—107a: verschiedene Klagelieder, a) Bl. 92b—94b: 6 Lieder, deren Abn. **Առաքել** bilden, wie *Dsh* Nr. 149. **Բ ա**, b) Bl. 94b—96b: e. Totenelegie von Mkrtitsch Naghasch, *Na* 9—12, c) Bl. 97a—b: Klagelied eines in der Fremde Entschlafenen **'Ինձ ումէտ և զուժման վանից քո գալուստ'**, *Dsh* Nr. 415,2 **ժբ**, d) Bl. 97b—99a **'Ով քահանայք'** etc. *Dsh* Nr. 149 **Բ** 1 **բ**, Fi Nr. 5,15, e) Bl. 99b—103a: 6 Lieder von Manuel, wie Ma XIII 33,6a, f) Bl. 103a—104b: Klagelied von Kherobenths, wie *Dsh* Nr. 149 **Բ ե**, *Fi* Nr. 5,21, veröffentlicht v. **Գ. Սրուանձտեանց**, **Մանանայ**, Kpel. 1876 S. 279—281, g) Bl. 104b—106a: Klagelied von Naghasch, *Dsh* Nr. 348,2, h) Bl. 106a—107a: Kinderklagelied *Dsh* Nr. 200,3 **Բ**.

17. Bl. 107a—110a: zum Begräbnisritus gehörige Hymnen, *Schar* 700,11—705,2.

18. Bl. 110b—111b: Klagelied von Aristakes, *Dsh* Nr. 123,4 **գ**.

19. Bl. 112a—b: Lied auf den in die Fremde Weilenden von Mkrtitsch Naghasch, *Na* 35—36.

20. Bl. 112b—116b: Angaben der Hymnen, aus denen die zu d. Totentagen gehörigen Benedictiones bestehen, nach Tonarten geordnet.

21. Bl. 116b—117b: Verzeichnis von Psalmen u. Hymnen, die zum Ritus d. zweiten Tags d. Laienbegräbnisses gehören. Vgl. *Mascht* 543—565.

22. Bl. 117a: Verzeichnis einiger zum Ritus d. zweiten Tags d. Kinderbegräbnisses gehörenden Hymnen u. Psalmen. Vgl. *Mascht* 665 ff.

23. Bl. 117b—121b: die zum Sonntags-Frühgottesdienst gehörigen Auszüge aus d. Evangelien, Geschichte der zum Grabe Jesu Öl tragenden Frauen enthaltend. Vgl. *Žkg* II 69—72.

24. Bl. 121a—125a: Sündenbekenntnis u. Lossprechung, ausführlicher als *Żkg* II 2—3.

25. Bl. 125b: Totenlied, '*Ով բարեկամք իմ սիրականք և մերձաւորք*' etc., unvollständig.

Ma XIII 32.

Bl. 201 + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 19,5×13 (T. 14,5×9). — **St.** Pp. — **Z.** 19. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. Stf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., mttf. Ttlvzn., Rdvzn., Vogelschrn. etc. — **D.** 1667 (s. Bl. 201b). — **Schrb.** **Միքայէլ** (s. Bl. 201b). — **Bs.** **Ալի** aus Tiflis (s. Bl. 201b). — **Mmd.** Bl. 21a **Nschr.** Bl. 201b. — **Zst.** Bl. 188—201 stark beschädigt, zum Teil grosse Stücke abgerissen, Ebd. lose, sonst ziemlich gut.

Ritual. **1.** Bl. 1a—b: Inhaltsverzeichnis.

2. Bl. 1b—15b: Vorschrift für d. Taufritus.

3. Bl. 16b—20b: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

4. Bl. 20b—25a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobungsrings.

5. Bl. 25a—31a: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider.

6. Bl. 31a—40a: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung (als Teil d. Trauungsritus).

7. Bl. 40a—41a: Vorschrift für d. Kranzabnahme (als Teil d. Trauungsritus).

8. Bl. 41a—47b: Vorschrift für d. Erteilung d. hl. Abendmahls an Kranke.

9. Bl. 47b—64a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, darin Bl. 56a— Manuels Klagelied '*Մինղ ի յէջն*' etc., jedoch kürzer als Ma XIII 33,6a u. Ma XIII 31,16e. dann '*Ով քահանայք*' etc. wie Ma XIII 31,16d.

10. Bl. 64a—69b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses.

11. Bl. 69b—71a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses.

12. Bl. 71a—83b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, darin Mkrtitsch Naghasch's Kindertotenlied '*Արարիչն արարածոց*' etc. *Kan* 60. Vgl. auch *Fi* Nr. 5,18.

13. Bl. 83b—86a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses.

14. Bl. 86a—88b: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Kinderbegräbnisses.

15. Bl. 88b—92b: Vorschrift für e. Requiem.

16. Bl. 92b—95b: Vorschrift für d. Segnung eines zur Erinnerung an die Verstorbenen gespendeten Opfers.

17. Bl. 95b—102a: Vorschrift für d. Segnung eines Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfers.

18. Bl. 107a—109a: Vorschrift für d. Segnung d. Weintrauben.

19. Bl. 109a—111a: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, d. Getreides auf d. Tenne u. d. Kelter.

20. Bl. 111a—122a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan.

21. Bl. 122a—134a: Vorschrift für d. Lossprechung d. Büsser.

22. Bl. 134a—140b: Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանի*).

23. Bl. 140b—155a: Vorschrift für d. Fusswaschung.

24. Bl. 155a—173a: Vorschrift für d. Kreuzsegnung.

25. Bl. 173a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs.

26. Bl. 173b—176b: Vorschrift für d. Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes.

27. Bl. 176b—177b: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.

28. Bl. 177b: Gebet bei Wiederaufnahme e. Meineidigen in d. Kirche.

29. Bl. 177b—178a: Gebet für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben wie Ma XIII 28,44.

30. Bl. 178a—179a: Gebet für d. Reinigung beschmutzter Nahrung wie Ma XIII 28,45.

31. Bl. 179a—182a: Vorschrift für d. Reinigung e. entweihten Kirche.

32. Bl. 182a—183a: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl.

33. Bl. 183a—183b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelchs u. Deckels.

34. Bl. 183b—188b: die zum Nachtoffizium der Messtage gehörigen, für d. Ruhe d. Toten gelesenen Evangelienauszüge (*Հանգստեան աւետարան*) *Žkg* II 29—32.

35. Bl. 188b—195a: die zum Sonntags-Frühgottesdienst gehörigen Evangelienausschnitte wie Ma XIII 31,23.

36. Bl. 195a—197b: d. sog. Heilsevangelien (*բժշկութեան աւետարանք*).

37. Bl. 198a—201a: Vorschrift für d. Segnung e. Lehrlings bei Beendigung d. Lehrzeit, ganz abweichend von *Mascht* 687—706.

38. Bl. 201b: Nschr.

D. erste Dckbl. enthält e. Bruchstück aus d. Geschichte eines gemarterten Jünglings, d. zweite e. solches aus d. Martyrium der hl. Rhipsime.

Ma XIII 33.

Bl. 171 (lr. 171b) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 16×11 (T. 11×7,5). — **St.** Pgt., d. Dckbl. Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Rnd., Bl. 1a Krs., Bl. 169a Krs. u. Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn. u. Azn., mttf. Ttlvzn., Rdvzn. u. Zbn. — **D.** 1670 (s. Bl. 133a). — **Schrb.** Presbyter Գրիգոր (s. Bl. 133a). — **Bs.** i. J. 1745 d. Weltpriester Աստուածատուր (s. Bl. 170a), später d. Weltpriester Եսայի u. seine Brüder (s. Bl. 1a). — **Mmd.** Bl. 13b, 133a, 162b, 170a. — **Nschr.** Bl. 1a (von jüngerer Hand u. unvollständig). — **Zst.** d. Blr. vielfach falsch gebunden, wie folgt anzuordnen, 1—21, 24—26, 22—23, 30—31, 27—29, 32—105, 107—110, 106, 115, 111—114, 116—129. 134, 133, 132, 131, 130, 139, 138, 137, 136, 135, 140—171, sonst gut.

Ritual. **1.** Bl. 1b—13b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe, wsntl. wie Ma XIII 28,20, jedoch weniger ausführlich.

2. 14a—17b: Vorschrift für Erteilung d. hl. Abendmahls an Kranke, ganz anders als *Mascht* 191—208. Vgl. Ma XIII 28,25.

3. Bl. 17b—21b, 24a—26b, 22a—23b, 30a—31b, 27a—29b, 32a—33b: Vorschrift für d. Trauung u. zwar a.) Bl. 17b—20a: Vorschrift für d. Segnung d. Verlobungsrings u. d. Hochzeitskleider. Vgl. Ma XIII 28,22 u. 23, b.) Bl. 20a—21b, 24a—b: sieben an d. Brautpaar gerichtete Ermahnungen, c.) Bl. 24b—26b, 22a—23b, 30a—31b, 27a—29b, 32a—33b: d. Vorschrift für d. eigentl. Trauung, ganz anders als *Mascht* 121—162 u. 175—189. Vgl Ma XIII 28,24.

4. Bl. 33b—34b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung u. Kranzabnahme, der einleitenden Unterweisung zufolge am siebenten Tage nach d. Trauung zu vollziehen, grundverschieden von *Mascht* 163—173. Vgl. Ma XIII 28,24.

5. Bl. 34b—48a: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laien, wsntl. wie Ma XIII 28,26.

6. Bl. 48a—52b: Totenlieder, a) Bl. 48a—51a: 6 Lieder von Manuel, d. Abn. der Lieder = Մանվելս, wie *Fi* Nr. 5,14, *Dsh* Nr. 133 Ա, 2, b.) Bl. 51a—52b: anonyme Totenklage wie *Dsh* Nr. 148 Բ 1 բ.

7. Bl. 52b—57a: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Laienbegräbnisses wie Ma XIII 28,27.

8. Bl. 57b—60a: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Laienbegräbnisses, wsntl. wie *Mascht* 585—596. Vgl. Ma XIII 28,28.

9. Bl. 60a—67b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Kindes, von Ma XIII 28,29 u. *Mascht* 597—664 stark abweichend.

10. Bl. 67b—69b anonyme Kindertotenlieder, a.) Bl. 67b—69b: wie *Dsh*

Nr. 148 *Բ* 1 *գ*, b.) Bl. 69b: Klage d. Eltern. Ü. *'Ծնօղաց լացն է'*, A. *'Մայրք մանկանց, լացէք, վա՜յ տուք ինձ'* etc.

11. Bl. 69b—71b: Vorschrift für d. zweiten Tag d. Kinderbegräbnisses wie Ma XIII 28,$_{30}$.

12. Bl. 72a—73b: Vorschrift für d. siebenten Tag d. Kinderbegräbnisses, verschieden von *Mascht* 681—686.

13. Bl. 73b—79b: Vorschrift für d. Begräbnis e. Laienbruders. Vgl. Ma XIII 28,$_{15}$.

14. Bl. 79b—84b: Vorschrift für Requiem u. Totenopfer wie Ma XIII 28,$_{31}$.

15. Bl. 84b—90b: Vorschrift für d. Segnung d. Salzes für d. Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere, ganz verschieden von *Mascht* 385—390, A. u. Gebet wie *Dsh* Nr. 68,$_{14}$.

16. Bl. 91a—102a: Vorschrift für d. Entlassung der zum Empfang d. hl. Abendmahls am Gründonnerstag Vorbereiteten aus d. Busse wie Ma XIII 28,$_{37}$ u. Ma XIII 27,$_{12}$.

17. Bl. 102a—105b, 107a: Predigt über d. göttliche Gebot (*քարոզ պատուի-րանին*), wsntl. wie Ma XIII 28,$_{39a}$ u. Ma XIII 27,$_{13}$.

18. Bl. 107a—110b, 106ab, 115ab, 111a—114b, 116a—118a: Vorschrift für d. Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer, übersetzt vom Katholikos Gregor d. Pahlawunier, wsntl. wie Ma XIII 28,$_{38}$ u. Ma XIII 27,$_{14}$.

19. Bl. 118a—119b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner u. d. Getreides auf d. Tenne, wsntl. wie Ma XIII 28,$_{40}$ u. Ma XIII 27,$_{18}$.

20. Bl. 119b—120a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre wie Ma XIII 28,$_{42}$ u. Ma XIII 27,$_{35}$.

21. Bl. 121a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Kelter wie Ma XIII 27,$_{19}$.

22. Bl. 122a—123b: Vorschrift für die Wasserweihe durch Eintauchen d. Kreuzes wie Ma XIII 27,$_{20}$.

23. Bl. 123b—124b: Vorschrift für d. Segnung d. Opferfrüchte wie Ma XIII 27,$_{17}$.

24. Bl. 124b—125b: Vorschrift für d. Segnung d. Weintrauben für Privatleute.

25. Bl. 125b—126a: Vorschrift für d. Segnung d. Tischs, auf dem sich die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 27,$_{28}$.

26. Bl. 126a—b: Vorschrift für d. Segnung d. Tische, auf denen sich die den Märtyrern zur Erinnerung an die Verstorben dargebrachten Opfer befinden, wie Ma XIII 27,$_{29}$.

27. Bl. 126b: Vorschrift für d. Segnung des für d. Osterfest, Vardavar u. andere Festtage bestimmten Opferlamms. Vgl. *Dsh* Nr. 123,$_{4}$ Bl. 95 *ա*.

28. Bl. 126b—127a: Vorschrift für d. Segnung d. Opfervögel (Tauben, Rebhühner etc.) wie *Dsh* Nr. 68,$_{31}$.

29. Bl. 127a—b: Vorschrift für d. Reinigung derer, die unreine Speisen genossen haben, etwas abweichend von Ma XIII 28,$_{44}$ u. Ma XIII 27,$_{16}$.

30. Bl. 127b—128a: Gebet bei Wiederaufnahme eines Meineidigen in d. Kirche, wie Ma XIII 28,$_{45}$ u. Ma XIII 27,$_{33}$.

31. Bl. 128a—b: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher, wsntl. wie Ma XIII 28,$_{6}$ u. Ma XIII 27,$_{34}$.

32. Bl. 128b—129a: Vorschrift für d. Segnung d. Weihrauchs wie Ma XIII 27,$_{32}$.

33. Bl. 129a—b: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen u. dergl., wsntl. wie Ma XIII 27,$_{48}$.

34. Bl. 129b, 134a: Vorschrift für d. Segnung d. Kelches u. Deckels wie Ma XIII 27,$_{49}$.

35. Bl. 134a b, 133a: Vorschrift für d. Weihe d. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Instruments, wie Ma XIII 28,$_{3}$ u. Ma XIII 27,$_{15}$.

36. Bl. 133b, 132a—b, 131a—b, 130a—b, 139a—b, 138a—b, 137a—b, 136a—b, 135a—b, 140a—144a: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Jan.; s. Ma XIII 27,$_{10}$.

37. Bl. 144b—160a: Vorschrift für d. Kreuzweihe, wsntl. wie Ma XIII 28,$_{34}$ u. Ma XIII 27,$_{9}$.

38. Bl. 160a—162b: Gebet am Krankenbett zu sprechen, wie Ma XIII 27,$_{23}$.

39. Bl. 163a—165b: Vorschrift für d. Gebete etc. am Sterbebett. Nach d. Unterweisung Bl. 165b wird d. Sterbende mit Weihwasser besprengt, und es werden ihm d. Haare geschoren.

40. Bl. 166a—169b: 4 Lektionen, jede aus einem der Evn., wie *Žkg* II 29—32.

41. Bl. 170a: Bruchstücke aus dem E. eines Gebets, wahrscheinlich

aus einem Ordinationsgebet, von jüngerer Hand: *'Իքեզ հաստատուն լինի ողորմութիւն և շնորհք պահպանութեամբ աջով քով'* etc.

42. Bl. 170b—171a: Inhaltsverzeichnis zum Ritual.

Ma XIII 34.

Bl. 92 (lr. 7a, 91b—92b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 10,5×7,7 (T. 7×4,3). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 11. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., mttf. Zbn. u. Rdvzn., Bl. 8a e. Zl., Bl. 7b d. Darstellung e. Ordination. — **Bm.** Bl. 8a u. 91a e. Stempel. — **Zst.** zw. Bl. 84 u. 85 fehlen Blr., sonst gut.

Ritual für d. Ordination eines Vardapets o. Einteilung in Abschn. für d. 4 bzw. 14 Stufen. Ü. *'Վասն իշխանութիւն և գաւազան տալոյ վարդապետաց'.* A *'Նախ մատ̃նեն յեկեղեցին և զարդարեն զգաւազանն և դան ի դրան առելով շարական գծ' Թագաւոր փառաց . . .'* etc. abweichend von *Mascht Dzer* S 67 ff. Darin das dreiteilige Gebet d. Johannes Chrysostomus für d. Fest d. Herabkunft des hl. Geistes = *Dsh* Nr. 5,4 *ա-գ*, mehrfach erschienen, z. B. *ŽkgW* II 567—575. Vgl. auch Ma XIII 20,2i.

Ma XIII 35.

Bl. 168 + v. 2 u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 7,7×6,3 (T. 6×4). — **St.** Pp. — **Z.** 14. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn., einfache, mttf. Zschrn. u. Rdvzn. — **D.** 1553 (s. Bl. 167b). — **Schrb.** Ordenspriester *Իգնատիոս* (s. Bl. 167b). — **Bs.** d. Mönch *Մկրտիչ* (s. Bl. 168a). — **Nschr.** Bl. 167b—168b. — **Bm.** laut Nschr. ist die Hsch. d. Kopie eines von Thomas von Metsopha hergestellten Textes. — **Zst.** am A., zw. Bl. 4 u. 5, zw. Bl. 136 u. 137, zw. Bl. 148 u. 149, zw. Bl. 149 u. 150 fehlen Blr., manche lose, Ebd. schlecht.

1. Bl. 1a—149a: Festkalender m. Angabe der für jeden Festtag vorgesehenen gottesdienstlichen Handlungen, beginnend m. d. Fest d. Darbringung Christi im Tempel, Mariae Verkündigung, Epiphanie, dann wsntl. wie die Ausgn., bspw. *Žkg* III, jedoch m. beträchtlichen Abweichungen im Einzelnen und namentlich mit reicheren Unterweisungen.

2. Bl. 149a: zwei Psalmverse.

3. Bl. 149b: die *Մեսեդիք աղուհացից* *Žkg* II 138 sp. 2 Z. 34—S. 139 Sp. 1 Z. 28.

4. Bl. 150a—167a: die *Ժամամուտք*, *Žkg* II 122 Sp. 2 Z. 10—S. 129 Sp. 1 l. Z., jedoch nicht ganz vollständig.

5. Bl. 167b—168b: Nschr.

Ma XIII 36.

Bl. 126. — **Gr.** 10,3×7,2 (T. 7,5×4,7). — **St.** Pgt. — **Z.** 17. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., vereinzelte Zschn. u. Rdvzn., Bl. 39a e. Zl. — **Bm.** Bl. 38b: 3 Stempel. — **Zst.** v. fehlt eine Lage, ausserdem fehlen Bl. am E.

1. Bl. 1a—96b: Festkalender mit Angabe der für jeden Festtag vorgesehenen gottesdienstlichen Handlungen in 8 Abschn. wie die Ausgn., bspw. *Żkg* III, jedoch m. beträchtlichen Abweichungen hinsichtlich der gefeierten Heiligen, der für diese bestimmten Festtage u. der den Ritus betreffenden Angaben.

2. Bl. 96b—104b: die sog. Alleluja's der Herrnfeste, *Żkg* II 48—60 m. Ausnahme von S. 50 Sp. 2 Z. 1—14 u. S. 57 Sp. 2 Z. 26—S. 58 Sp. 1 Z. 24.

3. Bl. 104b—116a: d. sog. *Թագաւոր յաւիտեան*-Gesänge *Žkg* II 42—48.

4. Bl. 116a—126b: d. sog. *Ժամամուտ*-Gesänge, *Żkg* II 122—129, zum Teil in anderer Reihenfolge, ausserdem nicht vollständig.

Ma XIII 37.

Bl. 202 (lr. 33a) + v. u. h. je 2 Dckbl., von denen je eins festgeklebt. — **Gr.** 21,2×16 (T. 15—17,5×12—13,5). — **St.** Pp. — **Z.** 20—23, stellenweise 29—30. — **Schr.** Krr., d. Ün. von Bl. 125b an Rnd. — **Ebd.** Pppd. m. durch Einpr. vzr. Ldbz. — **D.** 1816. — **O.** Kloster Sewan. — **Schrb.** *Մխիթար, Պօղոս, Մակար, Ստեփանոս* (s. Bl. 110b). — **Bs.** Vdp. *Յովհաննէս* aus Tsaghkoths (b. Sewan). — **Mmd.** Bl. 110b. — **Bm.** Bl. 32b enthält eine Wiederholung von Bl. 33b. — **Zst.** Am A. fehlen Blr., sonst gut.

1. Bl. 1a—110a, 111a—195b: Nerses von Lambron's Erklärung der Liturgie (unvollständig) vom 46. Abschn. bis zum Schluss, wie *Lamb* 244,22 bis 516 l. Z.

2. Bl. 195b—202b: e. anonymes Lobgedicht auf die Mutter Gottes m. kurzem prosaischen Vorwort. Ü. '*Գլուխ ութներորդ*'. A. des Vortworts: '*Սոյն ճառս է գովասանական և աղերսական բան*' etc. A. des Gedichts: '*Աղաչեմ ըզքեզ, Աստուածածին կոյս, շնորհէ դու հրեշտակ մեղաւորաց յոյս*' etc. E. '*որպէս զի իղձն իմ անդէն լընանի՝ և երանուհւոյ մօրն ելովս ընտանի*'.

Die Dckbl. I—III enthalten Schreibübungen, Ib u. IIa, IIIb u. e. Teil von IIIa zusammenhangslose kleine Stücke, IIb eine Kopie von 1a, IIIa eine solche von 202b, IVa bietet d. Text von Bl. 87a, jedoch etwas ältere Schrift, Krs., u. entsprechend vielleicht der Vorlage.

Erbauungslitteratur.

(Ma XIII 38—Ma XIII 51)

Ma XIII 38.

Bl. 416 + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 31,5×21 (T. zwsp. je 23,5—25×7—7,5). — **Z.** 30—34. — **St.** Pp. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. m. Stf, Vrdkl. u. 3 Schn. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **D.** 1465 (s. Bl. 416a). — **O.** Artske (s. Bl. 416a). — **Schrb.** Weltpriester *Ղազար* (s. Bl. 416a). — **Bs.** *Վեգէն* (s. Bl. 416a). — **Mmd.** Bl. 415b, 416b u. am E. jeder Rede. — **Nschr.** Bl. 416a—b. — **Zst.** manche Bl. geflickt, d. T. dadurch teilweise unlesbar gemacht, sonst gut.

1. Bl. 1a—19b: des Johannes von Ersnka Ermahnung u. Vorschrift für alle Christen in 10 Kp. u. e. Vorwort o. Tt. u. Angabe d. Verfassers, u. zwar: a) Bl. 1a–2b: Vorwort wie *Dsh* Nr. 4,1 *ա*, b) Bl. 2b—4b: über d. Glauben, *Dsh* Nr. 4,1 *բ*, c) Bl. 4b–6b: über d. Taufe, *Dsh* Nr. 4,1 *գ*, d) Bl. 6b—9a: über d. Ehe, *Dsh* Nr. 58 *Բ* 1*ա*, e) Bl. 9a—10a: über Ehebruch u. Hurerei, *Dsh* Nr. 4,1 *ե*, f) Bl. 10a—11a: über d. Diebstahl, *Dsh* Nr. 4,1 *զ*, Nr. 58 *Բ* 1 *գ*, g) Bl. 11a—12a: über d. Eid, *Dsh* Nr. 4,1 *է*, Nr. 58 *Բ* 1 *դ*, j) Bl. 12a—14a: über d. Beschimpfung, *Dsh* Nr. 4,1 *ը*, i) Bl. 14a—15a: über d. Hass, *Dsh* Nr. 4,1 *ժ*, Nr. 58 *Բ* 1 *զ*, k) Bl. 15a—17a: über d. Liebe, *Dsh* Nr. 4,1 *ժա*, Nr. 58 *Բ* 1 *ը*, l) Bl. 17a—19b: über d. Beten, *Dsh* Nr. 4,1 *ժբ* Nr. 58 *Բ* 1 *ը*.

2. Bl. 19b—23a: Vardan's Rede über d. rastlosen Würmer, *Dsh* Nr. 4,6 u. Nr. 352,2.

3. Bl. 23a—26a: Lebensgeschichte d. Johannes von Odsun, *Dsh* Nr. 10,236, Nr. 437,9 *ժ*.

4. Bl. 26a—30a: Geschichte d. Ankunft Mohammeds in Armenien u. seiner Begegnung mit d. Bischof der Rschtunier Sahak. Ü, '*Պատմութիւն գալըստեանն Մուհամմատին ի Հայս և գնալն ընդդէմ սրբոյն Սահակայ Ռշտունեաց եպիսկոպոսին*'. A. '*Իշխանն Արծրունեաց Թէոդորոս Ռշտունին երբև լուաւ թէ Մուհամմադ բազում զաւրս կուտեաց*' etc.

5. Bl. 30a—34a: Geschichte d. Aufnahme Mariae in d. Himmel wie *Dsh* Nr. 5,1 *գ*, Nr. 219 *Բ* 10 u. Nr. 382,1.

6. Bl. 34a—39b: Lebensgeschichte Gregors d. Erleuchters, *Dsh* Nr. 224,$_{103}$.

7. Bl. 39b—43a: Geschichte des Katholikos Nerses des Grossen u. d. Bischofs Chad, *Dsh* Nr. 10,$_{90}$.

8. Bl. 43a—45b: Anerkennung d. orthodoxen Glaubensbekenntnisses.

9. Bl. 45b—52a: Geschichte Gregors von Akrakand, *Dsh* Nr. 7,$_{106}$.

10. Bl. 52b—59a: Geschichte des hl. Bagarat, Bischofs von Toromen, *Varkh* Ա 167—169.

11. Bl. 59a—61a: Geschichte der Erzengel Gabriel und Michael, aus d. Reden Pantaleons, *Dsh* Nr. 7,$_{91}$.

12. Bl. 61a—64a: Geschichte des hl. Christophoros Kynekephalos, *Varkh* Բ 527—533.

13. Bl. 64a—70b: Geschichte des durch Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas, *Dsh* Nr. 224,$_{5}$.

14. Bl. 71a—73b: Geschichte u. Martyrium der Apostel Andreas u. Matthäus, abweichend von *Dsh* Nr. 2,$_{56}$ u. Nr. 224,$_{7}$.

15. Bl. 73b—76a: Geschichte des hl. Stratelaten Theodorus. Vgl. *Dsh* Nr. 10,$_{28b}$.

16. Bl. 75a—78b: Geschichte des hl. Paulus von Theben, *Dsh* Nr. 224,$_{11}$ ա.

17. Bl. 78b—81a: Geschichte des hl. Nicolaus von Myra in Lykien, *Dsh* Nr. 224,$_{12}$ ա, Nr. 10,$_{110}$, Nr. 7,$_{119}$.

18. Bl. 81a—85b: Geschichte des hl. Minas, Hermogenes u. Grabus u. d. Wundertaten des ersteren, *Varkh* Բ 64—73.

19. Bl. 86a—89a: Geschichte d. Apostel Bartholomäus u. Judas, *Varkh* Ա 200—224.

20. Bl. 89a—91b: Geschichte d. Bischofs Spiridion, *Dsh* Nr. 224,$_{12}$ բ, Nr. 10,$_{115}$ գ.

21. Bl. 92a—97b: Geschichte des hl. Jakob von Nisibis u. d. Einsiedlers Marug. Vgl. *Dsh* Nr. 224,$_{16}$.

22. Bl 97b—101b: Geschichte d. Apostels Thaddäus u. d. Jungfrau Sanducht, *Soph* Ը 59—75, deutsch *ZfaPh* I 67—73.

23. Bl. 101b—104b: Kp. 16—18,$_{18}$ des ersten Buchs der Könige.

24. Bl. 104b—118a: Entstehungsgeschichte d. Festes d. Propheten David u. d. Apostels Jacobus. Vgl. *Dsh* Nr. 228,$_{4}$ Bl. 114 բ^{2}.

25. Bl. 108a—b: Geschichte d. Promartyrs Stephanos, frei nach Kp. 6 u. 7 d. Apostelgeschichte, *Dsh* Nr. 7 Ա 139.

26. Bl. 108b—112b: Ephraims des Syrers Lobrede auf d. Promartyr Stephanos, *Ephr* Դ 143—149, d. Hschr. am E. jedoch ausführlicher. Vgl. auch *Assem* I 311 Nr. 24.

27. Bl. 112b—119a: Geschichte d. Apostel Petrus u. Paulus, *Dsh* Nr. 224,26.

28. Bl. 119a—121b: Geschichte d. Apostel Jacobus u. Johannes, *Dsh* Nr. 224,28 *ա*.

29. Bl. 121b—123b: Entstehungsgeschichte d. Evangeliums d. Johannes, darin (Bl. 123a—b) die Dormitio Joannis aus d. Acta Joannis des Prochorus, *Dsh* Nr. 224,28 *բ*.

30. Bl. 123b—130a: Geschichte des hl. Basilius von Caesarea von Amphilochius von Iconium, etwas ausführlicher als *Dsh* Nr. 7 Բ 14. Vgl. auch *Jaism*² Ա 1—4 u. *Varkh* Ա 220—245.

31. Bl. 130a—135a: Geschichte d. Ankunft d. Magier zur Anbetung, *Dsh* Nr. 214,39.

32. Bl. 135a—137b: Lobrede auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt von Ephräm dem Syrer, *Ephr* Դ, 9—13. Vgl. auch *Assem* I 309 Nr. 11.

33. Bl. 137b—141a: Lobrede auf d. Ankunft d. Erzengels Gabriel bei Maria von Ephräm dem Syrer, *Ephr* Դ 13,30—19,27.

34. Bl. 141a—144b: Lobrede auf Mariae Verkündigung u. Empfängnis von Ephräm dem Syrer, *Ephr* Դ, 19,25—25,27.

35. Bl. 144b—147a: Rede über Josefs Wendung zum Glauben an d. bevorstehende Geburt d. Erlösers infolge d. Erscheinens d. Erzengels von Ephräm dem Syrer, *Ephr* Դ, 25,27—30,7.

36. Bl. 147a—150a: Rede über d. Geburt Christi, d. Lobpreisung d. Hirten u. d. Anbetung der Magier von Ephräm dem Syrer, *Ephr* Դ, 30,7—34 l. Z.

37. Bl. 150b—154a: Rede über Christi Geburt u. Mariae Verkündigung von Johannes Chrysostomus, *Chrys* Բ 234—239.

38. Bl. 154a—157b: Geschichte d. Flucht nach Ägypten *'Եւ երեւեցաւ հրեշտակն Տեառն Յովսեփայ և ասէ. արի, առ զմանուկդ'* etc.

39. Bl. 157b—160a: Geschichte d. Geburt, Kindheit u. Taufe Johannes d. Täufers, *Jaism* 415—418, am E. abweichend.

40. Bl. 160a—162b: Lebensbeschreibung des hl. Antonius des Grossen, *Jaism* 423—425, *Dsh* Nr. 7 Ա 159 *ա*.

41. Bl. 162b—164a: Geschichte d. Kaisers Theodosius, verschieden von *Jaism* 425—429.

42. Bl. 164a—169a: Geschichte der Siebenschläfer von Ephesus. Vgl. *Varkh* **Ա** 491—502 u. *Dsh* Nr. 1,20.

43. Bl. 169a—176a: Martyrium d. hl. Abdu-l-Masich, nach Bl. 176b auf Befehl d. Fürsten Gurgen d. Artsrunier im J. 873 aus d. Syrischen übersetzt, *Varkh* **Ա** 7—25, *Dsh* Nr. 224,45, e. kurze Rezension *Jaism* 858—860, *Jaism*² **Բ** 25—27, d. Syrische Text m. lat. Übers. hgg. v. Jos. Corluy, *AnBoll* V 9—52.

44. Bl. 176b—181b: Geschichte des hl. Barsuma, anscheinend wie *Dsh* Nr. 224,47, vielleicht Übersetzung der von Bar-Hebraeus Barsuma's Schüler Samuel zugeschriebenen Arbeit (Vgl. *Assem* II 296, ausserdem S. 1—10), anders als *Jaism* 460—462 u. *Varkh* **Ա** 371—378.

45. Bl, 181b - 186b: Ephräm's des Syrers Rede über d. Darbringung Christi im Tempel, *Ephr* **Դ**, 35—44.

46. Bl. 187a—189a: Entstehungsgeschichte der Vorfasten [*առաջաւորաց պահոց*] vom Vdp. Johannes Vanakan [*'արարեալ Վանական վարդապետի'*], *Dsh* Nr. 224,52.

47. Bl. 189a—194a: Rede über d. Fasten u. d. Mässigkeit von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,53, *Mi* LXIII 596—602.

48. Bl. 194a—197a: Rede über d. Busse von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,53.

49. Bl. 197a—200b: Entstehungsgeschichte d. Vorfastentage, verschieden von § 46.

50. Bl. 200b—209a: Ephräm's des Syrers Rede über d. Niniveer, *Ephr* **Դ**, 107—124. Zum syrischen T. vgl. *H. Burgess, The Repentance of Niniveh,* London 1853.

51. Bl. 209a—215b: Martyrium des hl. Sargis u. seines Sohnes Martyros, i. J. 1158 aus d. Syrischen übersetzt von Nerses Schnorhali m. Hilfe eines syrischen Mönchs Michael, *Soph* **ԺԶ**, 11—53.

52. Bl. 215b—218a: Martyrium der Atomianer, *Soph* **ԺԹ**, 70,14—82.

53. Bl. 218a—221b: Martyrium der Sukhiassianer, etwas ausführlicher als *Soph* **ԺԹ**, 35—56.

54. Bl. 221b—224b: Martyrium der Oskianer, etwas ausführlicher als *Soph* **ԺԹ**, 59—66, am Schluss d. Angabe, dass e. Anachoret, Anton aus Rom,

die Acta der genannten Heiligen aufgefunden u. niedergeschrieben habe, sowie dass die Oskianer durch d. Apostel Thaddäus bekehrt worden seien.

55. Bl. 224b—233a: Lebensbeschreibung des hl. Sahak des Parthers, nur dem Hauptinhalt nach wie *Soph* Բ, 31—67, dann noch e. Fortsetzung über seinen Tod u. den seiner Nachfolger Mesrop u. Josef.

56. Bl. 233a—241a: Martyrium der hl. Vardanianer, wörtl. Auszüge aus Elisäus' Geschichtswerk, *El* 76—85,14; 88,8-94,19; 104,35—109.

57. Bl. 241a—244a: Rede über d. Fasten von Ephräm dem Syrer, bis Bl. 244a Z. 1 wie *Ephr* Դ, 168—174,13, dann noch e. dort fehlende Fortsetzung. Vgl. auch d. Gedicht d. Jakob von Sarug bei *Assem* I 315, Nr. 69.

58. Bl. 244a—247a: Rede über d. Barmherzigkeit von Ephräm dem Syrer, A. wie *Dsh* Nr. 224,71, nur inhaltlich wie *Ephr* Դ, 174—178, u. ausführlicher.

59. Bl. 248a—250b: Rede über d. Heiligung d. Fastens von Ephräm dem Syrer, *Ephr* Դ, 179—183.

60. Bl. 250b—253b: Inhaltsverzeichnis der Katechesen II—XIX des Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 224,73.

61. Bl. 253b—257a: Rede über d. Fasten u. das tugendhafte Leben von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,74.

62. Bl. 257a—259b: Martyrium des hl. Stratelaten Theodorus, *Dsh* Nr. 224,75.

63. Bl. 260a—264a: Rede auf d. Berufung des hl. Petrus zum Apostelamte von Johannes Chrysostomus, *Jaism*² Anhang S. 13b—17a, *Chrys* Բ 621—628.

64. Bl. 264a—267a: Rede über Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,77.

65. Bl. 267a—271b: Rede über Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, *Chrys Hom* 46 ff.

66. Bl. 271b—275a: Johannes Mandakuni's Rede von d. (eine Abgabe für die Geistlichkeit bildenden) Früchten u. Opfern u. dem Almosen, hier u. d. Ü. 'Վասն ընդունելի եւ անընդունելի ողորմութեանն', *Mand* 57—62, deutsch *Schm* 67—74.

67. Bl. 275a—279a: Johannes Mandakuni's Rede über d. üble Gewohnheit d. Schwörens, *Mand* 118—124, deutsch *Schm* 138—146.

68. Bl. 279a—282a: Johannes Mandakuni's Rede über die Schauspiele u. d. Sänger, *Mand* 131—132, deutsch *Schm* 153—160.

69. Bl. 282a—285b: Geschichte des hl. Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 224,82.

70. Bl. 285b—290a: Rede über den verlorenen Sohn von Ignatius, hier dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben, wsntl. wie *Ign* 267—297. Vgl. Ma XIII 39,$_{17}$.

71. Bl. 290a—291b: Rede über d. Fasten von Basilius von Caesarea, *Dsh* Nr. 224,$_{84}$. Vgl. *Mi* XXXI 1508—1509.

72. Bl. 291b—297b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Aufsicht d. Priester über d. Volk, *Mand* 79—88, deutsch *Schm* 91—103.

73. Bl. 297b—302a: Johannes Mandakuni's Rede darüber, dass man Priester u. geistlichen Lehrer nicht verleumden dürfe, *Mand* 89—96, deutsch *Schm* 104—113.

74. Bl. 302a—307a: Johannes Mandakuni's Rede über Almosen u. Barmherzigkeit gegen d. Armen, hier u. d. Ü. '*Վասն ողորմութեան և աղքատասիրութեան*', *Mand* 47—56, deutsch *Schm* 55—66.

75. Bl. 307a—311a: Johannes Mandakuni's Rede über den Trost der Armen, *Mand* 71—88, deutsch *Schm* 83—91.

76. Bl. 311a—312a: Martyrium des hl. Johannes, Patriarchen von Jerusalem, *Dsh* Nr. 1,$_{47}$.

77. Bl. 312a—315a: Rede über Lazarus u. den Prasser von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,$_{90}$.

78. Bl. 315a—319a: d. achte Katechese des Cyrillus von Jerusalem ['De providentia Dei'], *Cyr* 137—143, stark abweichend vom griech. T. *Mi* XXXIII 625—636.

79. Bl. 319a—322b: die neunte Katechese des Cyrillus von Jerusalem ['De Deo omnium conditore'], *Cyr* 147—153, stark abweichend vom griech. T. *Mi* XXXIII 637—657.

80. Bl. 322b—325a: Fortsetzung der neunten Katechese des Cyrillus von Jerusalem ('*Ի Կիւրղէ բանիցն ասացեալ*'), *Cyr* 153—157. Vgl. auch *Dsh* Nr. 224,$_{93}$.

81. Bl. 325a—329b: Aus d. Erklärung d. Lukasevangeliums von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,$_{94}$.

82. Bl. 329b—332b: Bruchstück einer Homelie wie *Dsh* Nr. 224,$_{95}$, von Johannes Chrysostomus.

83. Bl. 332b—334b: Martyrium der 40 Märtyrer von Sebastia, *Varkh* *Բ*, 506—514.

84. Bl. 334b—336b: Rede aut d. Zöllner u. d. Pharisäer von Johannes Chrysostomus, *Jaism*², Anhang S. 7—8.

85. Bl. 336b—340b: Rede über Reue u. Bekenntnis von Johannes Mandakuni, hier Ephräm dem Syrer zugeschrieben. (Vgl. dazu *Dsh* Nr. 224,$_{98}$). *Mand* 13—20, deutsch *Schm* 17—29.

86. Bl. 340b—342b: Rede zur Belehrung der Menschen von Ephräm dem Syrer, gedruckt unter d. Homilieen des Johannes Chrysostomus in *Chrys* բ 861—864.

87. Bl. 342b—346a: Rede über d. Fasten am Mittwoch u. Freitag u. über d. Flucher von Ephräm dem Syrer, *Dsh* Nr. 224,$_{100}$.

88. Bl. 346a—350b: Rede des Johannes Mandakuni über die von Gott gesandten Plagen, *Mand* 156—164, deutsch *Schm* 181—191.

89. Bl. 350b—353b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Laster d. Trunks, *Mand* 125—130, deutsch *Schm* 146—153.

90. Bl. 353b—357a: Rede auf d. zehn Jungfrauen von Johannes Chrysostomus, *Chrys* բ 744—750.

91. Bl. 357a—360b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Busse, *Mand* 21—29, deutsch *Schm* 25—35.

92. Bl. 360b—363a: Johannes Mandakuni's Rede über d. strenge Fasten, *Mand* 30—37, deutsch *Schm* 35—40.

93. Bl. 363b—365b: Rede über die Armenliebe u. Barmherzigkeit von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,$_{107}$.

94. Bl. 365b—369a: Erklärung Lc. 10,$_{30}$ f. von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 224,$_{108}$.

95. Bl. 369a—372a: Johannes Mandakuni's Rede über d. Achtsamkeit u. Furcht beim Empfang des hl. Sakraments, *Mand* 165—173, deutsch *Schm* 191—202.

96. Bl. 372b—376b: Lobrede auf d. Auferstehung des Lazarus von Jacobus, Bischof von Sarug, syrisch *Assem* I 322 Nr. 134.

97—102. Bl. 376b—391a: sechs Reden über die sechs Schöpfungstagwerke (viell. von Johannes von Ersnka), u. zwar:

97. Bl. 376b—380a wie *Dsh* Nr. 4,$_{12}$ ա,

98. Bl. 380a—382b wie *Dsh* Nr. 4,$_{12}$ բ,

99. Bl. 382b—384b wie *Dsh* Nr. 4,$_{12}$ գ,

100. Bl. 384b—386b wie *Dsh* Nr. 4,$_{12}$ դ,

101. Bl. 386b—389a wie *Dsh* Nr. 10 բ 13 ե,

102. Bl. 389a—391a wie *Dsh* Nr. 10 բ 13 զ.

103. Bl. 391a—394b: des seligen Theophilus Rede über das Grab, das

Gott aufgenommen, unter d. Namen des Katholikos Zacharias in *Ar* 1888, S. 461—475.

104. Bl. 394a—397b: des sel. Theophilus [des Schülers des Johannes Chrysostomus] Rede über die Grablegung u. Auferstehung Christi, *Dsh* Nr. 224,$_{120}$.

105. Bl. 397b—401b: desselben Diakons Theophilus Rede über d. Grablegung u. Auferstehung Christi, *Dsh* Nr. 224,$_{121}$.

106. Bl. 401b—404a: Geschichte d. Grablegung u. Auferstehung Christi aus den *ʼΥπομνήματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν ʼΙησοῦ Χριστοῦ πραχθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου*' *Ti* 249—275, jedoch mit beträchtlichen Abweichungen.

107. Bl. 404a—409b: Lobrede auf Johannes den Täufer von Ephräm dem Syrer, *Ephr* Դ 129—142.

108. Bl. 409b—412a: Lobrede auf d. Auferstehung von Jacobus von Sarug wie *Dsh* Nr. 2,$_{18}$. Vgl. *Assem* I 326 Nr. 175.

109. Bl. 412a—415b: Rede auf d. Himmelfahrt Christi von Eusebius von Alexandria wie *Dsh* Nr. 10 Բ 17 u. Nr. 224,$_{126}$. Vgl. Mi LXXXVI 422.

110. Bl. 416a—416b: Nschr.

Die Hschr. wird Bl. 416a als *ոսկեփոր տաւնական* bezeichnet. Am unteren Rande findet sich die Angabe d. Festtage, an denen die einzelnen Stücke gelesen zu werden pflegen.

Ma XIII 39.

Bl. 226 (lr. 224b—226b) + v. 3 Dckbl. — **Gr.** 23,5×15 (T. zwsp., je 21,5×6). — **St.** Pp. — **Z.** Bl. 1a—218b: 23, Bl. 219a—222b: 29, Bl. 223a—224b: 24. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün. — **Schrb.** *Խաչատուր* (s. die Mmd.). — **Bs.** *մուղդասի Դաւիթ* (s. die Mmd.), *Մովսէս* (s. die Mmd.), *Սիմէօն* aus Boghazkhesan (s. Bl 223a u. 224a). — **Mmd.** am Schlusse jeder Rede u. auf Dckbl. I. — **Nschr.** des Erneuerers d. Hschr., *Սիմէօն* aus d. J. 1853: Bl. 223b—224a. — **Bm.** Bl. 75a—b stammt aus einer anderen Hschr. — **Zst.** schlecht, viele Bl. geflickt. Es fehlen Blr. am A. u. E. und ausserdem zw. Bl. 2 u. 3, zw. Bl. 7 u. 10, zw. Bl. 14 u. 15, zw. Bl. 74 u. 75, zw. Bl. 109 u. 110, zw. Bl. 121 u. 122, zw. Bl. 169 u. 170, zw. Bl. 199 u. 200, zw. Bl. 200 u. 201, zw. Bl. 202 u. 203, zw. 218 u. 219. Die Bl. sind zum Teil falsch gebunden und folgendermassen anzuordnen: 1—15, 19—41, 51, 43—50, 42, 52—74, 76—200, 205—218, 201—204. (Bl. 16—18. 75, 219—222 enthalten nicht mit Sicherheit einzureihende Bruchstücke, 223—226 d. Nschr. des Erneuerers d. Hschr. u. e. Inhaltsverzeichnis).

1. Bl. 1a—7a: Martyrium des hl. Sargis u. seines Sohnes Martyros wie Ma XIII 38,$_{51}$.

2. Bl. 7a—10: Rede über d. Heiligung des Fastens von Basilius von Caesarea, *Dsh* Nr. 217 **Ա**, 1, Nr. 224,69, Nr. 1,36, *Mi* XXXI 163, *Caillau Guillon, Collectio selecta ss. Ecclesiae patrum* LXIV, Paris 1834.

3. Bl. 10a—14a: Rede über d. Fasten von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,57.

4. Bl. 14a—15b: Rede über d. Barmherzigkeit von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,58.

5. Bl. 15b, 19a—21b: Rede über d. Heiligung d. Fastens von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,59.

6. Bl. 16a—18b: Bruchstück aus e. Rede über d. Fasten.

7. Bl. 21b—23a: Entstehungsgeschichte d. 40 tägigen Fastens. Ü. *Պատճառ վասն քառասն|որդաց պահոց և ընթ|երցուածոցն կարգաց՝.* A. *Վասն ընդայր|ձակագոյն և յերկ|ար ասելոյ և գրելոյ զօ|րինակ՝* etc.

8. Bl. 23a—27b: Rede üb. d. Fasten u. d. tugendhafte Leben von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,61.

9. Bl. 27b—31b: Martyrium des hl. Stratelaten Theodorus, wie Ma XIII 38,62, hier jedoch in zwei Abschn. zerlegt.

10. Bl. 31b—36a: Rede auf d. Berufung d. hl. Petrus zum Apostelamte von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,63.

11. Bl. 36b—40a: Rede üb. Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,64.

12. Bl. 40a—41b, 51, 43a—44b: Rede üb. Sündenbekenntnis u. Busse von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,65.

13. Bl. 44b—49a: Johannes Mondakuni's Rede von den (eine Abgabe für d. Geistlichkeit bildenden) Früchten, Opfern u. d. Almosen, wie Ma XIII 38,66.

14. Bl. 49a—50b, 42, 52a—53b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. üble Gewohnheit d. Schwörens, wie Ma XIII 38,67.

15. Bl. 53b—57a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Schauspiele u. d. Sänger, wie Ma XIII 38,68.

16. Bl. 57a—61b: Martyrium des hl. Cyrillus von Jerusalem, *Dsh* Nr. 1,44, nur am Schluss einiges wie Ma XIII 38,69.

17. Bl. 61b—67a: Rede üb. d. verlorenen Sohn von Johannes Chrysostomus, *Chrys* **Բ** 684—693, *Dsh* Nr. 1,45, griech. Ausg. Montfaucon VIII 2, S. 33 ff.

18. Bl. 67a—71a: Rede üb. d. verlorenen Sohn von Ignatius, wie Ma XIII 38,70.

19. Bl. 71a—74b, 76a—b: Rede üb. d. Aufsicht der Priester üb. d. Volk von Johannes Mandakuni, wie Ma XIII 38,$_{72}$.

20. Bl. 76b—81a: Johannes Mandakuni's Rede darüber, dass man Priester u. geistliche Lehrer nicht verleumden dürfe, wie Ma XIII 38,$_{73}$.

21. Bl. 81a—86b: Johannes Mandakuni's Rede üb. Almosen u. Barmherzigkeit, wie Ma XIII 38,$_{74}$.

22. Bl. 87a—90b: Johannes Mandakuni's Rede über d. Trost der Armen, wie Ma XIII 38,$_{75}$.

23. Bl. 90b—97a: Lebensgeschichte des hl. Johannes Chrysostomus, am A. wörtlich, im übrigen inhaltlich wie *Varkh* Բ 131—139.

24. Bl. 97a—102a: Rede üb. Lazarus u. den Prasser von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,$_{77}$, jedoch am A. ausführlicher.

25. Bl. 102a—106a: d. achte Katechese des Cyrillus von Jerusalem, wie Ma XIII 38,$_{78}$.

26. Bl. 106a—109b: d. neunte Katechese des Cyrillus von Jerusalem, wie Ma XIII 38,$_{79}$.

27. Bl. 110a—112b: Vardans Rede üb. d. rastlosen Würmer, wie Ma XIII 38,$_{2}$, jedoch o. A. wegen Bl.-Verlusts.

28. Bl. 112b—114b: Rede zur Belehrung der Menschen von Ephräm dem Syrer, wie Ma XIII 38,$_{86}$.

29. Bl. 115a—120a: Rede des Johannes Mandakuni üb. d. von Gott gesandten Plagen, wie Ma XIII 38,$_{88}$.

30. Bl. 120a—122b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Laster d. Trunks, wie Ma XIII 38,$_{89}$.

31. Bl. 123a—130a: Lebensgeschichte Gregors des Erleuchters, *Dsh* Nr. 224,$_{103}$.

32. Bl. 130a—137b: Rede üb. d. Kanaaniterin von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 1,$_{56}$.

33. Bl. 137b—142a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Busse, wie Ma XIII 38,$_{91}$.

34. Bl. 142b—145b: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. strenge Fasten, wie Ma XIII 38,$_{92}$.

35. Bl. 146a—149a: Rede üb. d. Armenliebe u. Barmherzigkeit von Johannes Chrysostomus, wie Ma XIII 38,$_{93}$.

36. Bl. 149a—152a: Erklärung des Ev. Lc. 10,$_{30}$ von Johannes Chrysostomus, Auszug aus Ma XIII 38,$_{94}$.

37. Bl. 152a—156a: Johannes Mandakuni's Rede üb. d. Achtsamkeit u. Furcht beim Empfang des hl. Sakraments, wie Ma XIII 38,95.

38. Bl. 156b—163a: Rede üb. d. Auferstehung des Lazarus von Johannes Chrysostomus (aus dessen Kommentar zum Johannes-Evangelium), *Dsh* Nr. 2,2.

39. Bl. 163a—169b: Rede üb. d. Einzug Christi in Jerusalem am Palmsonntag vom Vdp. Kherob. A. '*Զուարճացան և զտիեզերածագ իմանալի արեգականն արդարութենէ*' et.

40. Bl. 170a—178a: Rede (o. A. wegen Bl.-Verlusts) üb. d. Montag d. Karwoche v. Katholikos Zacharia. E. '*Զի անճառ բարեացն արժանի լիցուք ի Քրիստոս*' etc.

41. Bl. 178b—184a: Rede des Katholikos Zacharia üb. d. Dienstag d. Karwoche. A. '*Երէկ ի մեծի երկուշաբաթոջ աւուրն զատուն*' etc.

42. Bl. 184a—189b: Rede des Katholikos Zacharia üb. d. Geheimnis des Mittwochs d. Karwoche. A. '*Երէկ ի գնացեալում երեքշաբաթի աւուրն*' etc.

43. Bl. 190a—199b: Rede des Katholikos Zacharia üb. d. Geheimnis d. Gründonnerstags, abweichend von *Dsh* Nr. 224,115.

44. Bl. 200a: Bruchstück einer Rede, wohl üb. d. Karfreitag von Katholikos Zacharia. E. '*ղուարճացեալք մեծ և հռչակելի պատարագաւն, որով փրկեալ ազատեցան արարածք և այնպէս արժանաւորք եղիցուք*' etc.

45. Bl. 200b, 205a—210a: Rede über d. Grablegung u. Auferstehung Christi von Theophilos, ziemlich abweichend von Ma XIII 38,103.

46. Bl. 201a—202b: Rede des Theophilos üb. d. Grablegung u. Auferstehung Christi, wie Ma XIII 38,104, jedoch o. Ü. A. u. E.

47. Bl. 203a—204b: Bruchstück einer Rede üb. dasselbe Thema, ähnlich Ma XIII 38,105.

48. Bl. 210a—218b: Geschichte des durch Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas, o. Ü., wie Ma XIII 38,13.

49. Bl. 219a—222b: Bruchstücke aus dem Martyrium des hl. Minas. Vgl. Ma XIII 38,18.

50. Bl. 223a—b: Inhaltsverzeichnis. Ü. '*Ցանկ*'. A. '*ա· սուրբ Սարգսի և որդոյն*' etc.

51. Ml. 223b—224a: Nachschrift.

Bl. 16a—18b enthalten e. Bruchstück aus einer Rede üb. d. Fasten, Bl. 75a—b e. Bruchstück aus einer Rede von nicht näher zu bestimmenden Charakter.

Ma XIII 40.

Bl. 178 (lr. 1a). — **Gr.** 13,3×10 (T, 9,5×6,5). — **St.** Pp. — **Z.** 13. — **Schr.** Rnd., Bl. 1b—5a, 176a—178 sehr flüchtige Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** einige

mttf. Zbn. u. Rdvzn., 6a u. 60a e. Zl., alles stümperhaft. — **O.** Erzerum (s. Bl. 175a). — **Bs.** Vdp. *Մինաս* (s. Bl. 175a). — **Zst.** die ersten u. letzten Bl. durch Gekritzel von Kinderhand verunziert, Bl. 1 e. Stück abgerissen, sonst gut.

1. Bl. 1a—5b: verschiedene, grösstenteils zusammenhangslose Schreibversuche u. Aufzeichnungen, darunter 1b e. Gebet gegen d. Fieber.

2. Bl. 6a—59b: Traktate des hl. Nilos, u. zwar Bl. 6a—48a *Περὶ τῶν ὀκτὼ πνευμάτων τῆς πονηρίας* (*Mi* LXXIX 1145—1164) o. Tt., m. Ü. der 8 Einzelabhandlungen, wsntl. wie *HV* 129—130, 154—156, 164—165, 202—203, 273, 268—269, 202—203, 212—214, *HVV* II 641—643, 644—647, 647—650, 652—654, 654—655, 656—657, 658—662, Bl. 48a—55b: seine Unterweisung zum Nutzen der Mönche '*Տուր զինչ ոք Աստուծոյ, և յորժամ ցանկու խորհուրդք*' etc. (Vgl. *Dsh* Nr. 128,7 *ա*), Bl. 55b—59b; seine Unterweisung der Einsiedler '*Սկիզբն բարեաց երկիւղ Տեառն է. լաւ է քարկենս ընդ վայր ձգել*' etc. (Vgl. *Dsh* Nr. 128,7 *զ* u. *Mtdr* 628).

3. Bl. 60a—174b: Buch Sirach u. die Worte Sirachs, wie *Bib*, Anh. S. 2—13.

4. Bl. 175a—175b: Nschr. des ersten Bs.

5. Bl. 176a—177b: 2 Gebete gegen Wölfe u. andere wilde Tiere sowie ein Klagelied.

Ma XIII 41.

Bl. 92 (lr. 1a—2a, 92b) + v. 1 u. h. 2 Dckbl. — **Gr.** 15,7×10,5 (T. 10,6×6,8). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 16. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Azn., glnzf. rote, gld. blaue Ttvzn. u. Rdvzn., Zbn., Bl. 2b Bild d. Verfassers im Ornat, Bl. 89b e. Darstellung d. Priesterweihe. — **D.** 1685 (s. Bl. 89a). — **Schrb.** *Կարապետիկ* (s. Bl. 89b). — **Bs.** d. Bst., der Patriarch *Եփրեմ* von Konstantinopel (s. Bl. 88b), im J. 1703 Vdp. *Մարգար* (s. Bl. 92a), Vdp. *Սահակ* von Meghri (s. Dckbl. II), 1791 Vdp. *Սիմէօն* (s. Dckbl. IIa), i. J. 1825 Subdiakon *Մկրտիչ* (s. Dckbl. IIa). — **Mmd.** Bl. 92a u. Dckbl. II. — **Nschr.** Bl. 87b—88a, 88a—89b, 90a—92b. — **Zst.** einige Bl. lose, sonst gut.

1. Bl. 3a—88a: des Presbyters Matthäus (des Schülers des Gregor von Tathew) Reden über die 8 Hauptlaster (eine freie Bearbeitung von Nilos *'Περὶ τῶν ὀκτὼ πνευμάτων τῆς πννηρίας* u. Euagrios *'Περὶ τῶν ὀκτὼ λογισμῶν*, *Mi* LXXIX 1145—1164 u. XL 1272—1276) m. d. Nschr. des Verfassers, wie in Hschr. Nr. 34 der Wiener Mechitharisten-Bibliothek, mit der sie sogar d. Fehler *նորափառութեան* (s. Bl. 65b dieser Hschr. u. *Dsh* Nr. 34 *բ* 7) für *սնափառութեան* = *κενοδοξίας* gemein hat, gedr. zu Kpel. i. J. 1750 (s. *Mtgt* 182.)

2. Bl. 88a—89b: Nschr. des Bst. u. Schrbs. in Versen m. der Angabe, dass d. Verfasser aus d. Schule zu Tathew hervorgegangen, dass der Besteller Ephräm Schüler des Etschmiadsiner Patriarchen Jakob gewesen u. später Patriarch von Kpel. geworden, dass die Hschr. i. J. 1685 geschrieben sei, und d. Schreiber Karapetik heisse.

3. Bl. 90a—92b: e. Gedicht von jüngerer Hand, dessen Strophenanfänge '*Պարոն Աբրահամ Չէլէպի իմ հայր Յ Ի Ս Ի*' ergeben, nach e. darüberstehenden Notiz von Vardapet Sukhias für einen sog. Voskephorik dem Abraham Tschelepi zu Ehren geschrieben.

Ma XIII 42.

Bl. 440 (lr. 209b, 437, 440) + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 23×17 (T. 16,5×11,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Zst.** gut.

Neuer Wald von Gedanken der heiligen Schriften in 68 Kp., aus d. lateinischen Urschrift eines gewissen Alexander von Messina übersetzt von Lukas von Charberd. A. '*Սէրն Աստուծոյ դէպ առ մեզ։ Ա. Յաղագս մեծի սիրոյն, զոր Տէր Աստուածն մեր միշտ ունեցաւ դէպ առ մարդն։ Ամենակարողն Աստուած ի յաւիտենից սահմանեալ առ ի ստեղծել զմարդն, նախատեսանելով իւրով անհուն իմաստութեամբն, թէ այս վասն մեղաց պարտ էր լինել*' etc. E. '*որոյ հարմանկանութեամբն վայելելոց եմ զներկայութիւն նորա ի լուսեղէն երկնում ի բոլոր յաւիտեանս յաւիտենից։ Ամէն։*' Bl. 438a—439b: e. von jüngerer Hand eingetragenes Inhaltsverzeichnis zu den einzelnen Kp., darüber d. Angaben betr. Verfasser etc.

Ma XIII 43.

Bl. 118 (lr. 53b, 118b) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 15,5×10,5 (T. 11,5×7,6). — **St.** Pp. — **Z.** 16. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **D.** 1764—1765 (s. Bl. 1a u. 118a). — **O.** Konstantinopel (s. Bl. 1a). — **Schrb.** der Verfasser *Մելքիսեդեկ* (s. Bl. 1a). — **Zst.** gut.

Lobreden auf d. Katholikos Simeon u. d. Vdp. Abraham aus Astapat unter der Aufschrift Wahrheit des Worts von Melchisedek aus Konstantinopel. — Bl. 1a: Tt. '*Ճառ գովութեան գովելեաց կոչեցեալ իսկութիւն բանի։ Նախընտրաբար վասն սրբազան և իմաստուն Սիմէոն կաթուղիկոսին պատրիարքական բարձր Աթոռոյն ամենայն Հայոց Սրբոյ Էջմիածնի, և վասն Աբրահամ*

հայրնուրբ և անարգամեծար վարդապետին և ապա վ—ն այլոց ոմանց ազնիւ, բարի և հաւատարիմ դիմաց սակս փորձոյ ճանաչողութեանս մերոյ։ Արարեալ ի Մելքիսեդէ բանասիրէ ըստ հովանեաւ սրբոյ Հրեշտակապետացն եկեղեցւոյն, որ ի մեծն Պօլիս, ի թուին Հայոց ռմժգ և ի նոյեմբերի երեքն։' — Bl. 1b: Zitat aus d. Briefe Pauli an d. Gal., 6,6—10. — Bl. 2a—53a: die Lobrede auf den Katholikos Simeon. Ü. *'Իսկութիւն բանի։ Առ համօրէն հայասեռ ազգին։* A. *'Հովուականն աստիճանին և արժանաւորութիւնն, որ կարգեալ է յԱստուծոյ ի մէջ եկեղեցւոյ . . .'* etc. E. *'. . . և ի մեզ յանկուցանել զլսողն, որ է այսպէս և ըստ այսմ օրինակի։'* — Bl. 54a—117a: Lobrede auf den Vardapet Abraham u. andere. Ü. *'Գովասանութիւն ի վերայ սուրբ Էջմիածնի միաբան Աստապատցի Աբրահամ հայրնուրբ և անարգամեծար վարդապետին'.* A. *'Գովեսցուք զայրն արդար, որ զհասարակաց բարին . . .'* etc. E. *'Ի գալուստն իւր միւսանգամ ուրախ յարացոյց և նախագաղափար մերս եկեղեցեաց։ Ամէն։'* — Bl. 117b: Zitat aus dem Briefe Pauli an die Gal., 6,6—10. — Bl. 118a: Zitat aus dem Briefe Pauli an die Thessalonicher, 5,18—21, dann *Ս. Բ. Կ. Ցամի Տեառն* 1765, *յամսեանն Յունվարի* 12.

Ma XIII 44.

Bl. 298 (lr. 1a—2b, 151a—157b, 159b—160b, 163b, 212b, 234b—236a, 240 248a, 250a—251b, 256b—262a, 263b, 264a, 272a—277b, 286a—287b, 297b—298b). — **Gr.** Bl. 1—264: 19,5×15, Bl. 265—287: 19,5×13,4, Bl. 288—298: 19,5×14 (T. Bl. 1—150 zwsp., je 13×5, Bl. 158—255 17×12,5, Bl. 265—285 17,3×11, Bl. 288—298 zwsp., je 16×6). — **St.** Pp. — **Z.** 19—25. — **Schr.** Bl. 4—150 Rnd., sonst Krs. stellenweise Krr. — **Ebd.** Pppd. m. durch Epr. vrz. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., mttf. rote u. blaue Vogelinitialen, Rdvzn. — **D.** 1698—1699 (s. Bl. 245a 255b). — **O.** Smyrna (s. Bl. 245a). — **Schrb.** Presbyter *Սամուէլ* (s. Bl. 255b). — **Bs.** Vardapet *Յովսէփ* (v. Bl. 241a), *Տէր Յովհաննէս* (s. Bl. 256a). — **Mmd.** Bl. 255b. — **Nschr.** Bl. 241a, 256a. — **Bm.** d. Hschr. besteht aus 3, durch versch. Bl.-Gr. gekennzeichneten ursprünglich nicht zusammengehörigen Teilen. Bl. 4a u. 158a e. Stempel. Bl. 298b 3 Stempel. — **Zst.** es fehlen Bl. zw Bl. 251 u. 252, die Bl. 280 u. 288 bis 298 zerfetzt.

1. Bl. 3a—b: Verzeichnis von 33 Predigten, Predigt 1 u. 23—27 beginnend *նորին քարոզ*, 28 dem hl. Gregor d. Erleuchter zugeschrieben (womit jedoch Gregor von Tathew gemeint ist), die folgenden mit *նորին քարոզ* bezeichnet, sonst o. Angabe des Verf.

2. Bl. 4a—10a: Prdgt. über Mt. 6,22, Lc. 11,34, von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,23.

3. Bl. 10a—15a: Prdgt. über d. verlorenen Sohn von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 313,$_{9}$.

4. Bl. 15a—20b: Prdgt. über Lc. 12,$_{32}$ von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,$_{32}$.

5. Bl. 20b—25b: Prdgt. über 1. Tim. 2,$_{1}$, '*Նախ գի|տելի է զի երե|ք են տեսակ բարի գործոց*' etc.

6. Bl. 26a—29a: Prdgt. über Jc. 2,$_{17}$; 20,$_{26}$, '*Նախ պարտ է գի|տել թէ ուս|տի լինի հաւատն*' etc.

7. Bl. 29a—30b: Prdgt. m. d. A. '*Այլ զբանն Պօղոսի ը̃* [= *ըստ*] *նկարագրին ով կարէ կատարել*' etc.

8. Bl. 30b—36b: Prdgt. über Mt. 5,$_{25}$, '*Ասաց նախ քան զայս թէ մատուցանես զպատ*[*րա*|]*գս քո*' etc.

9. Bl. 36b—43a: Prdgt. über Mt. 4,$_{2}$ von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,$_{29}$.

10. Bl. 43a—48a: Prdgt. über Mt. 24,$_{42}$ von Gregor v. Tathew, *Dsh* 505,$_{36}$.

11. Bl. 48b—53b: Prdgt. über Lc. 18,$_{2}$, *Dsh* Nr. 313,$_{13}$ *է*.

12. Bl. 53b—59b: Prdgt. über Mt. 13,$_{27}$, *Dsh* Nr. 313,$_{3}$ *ժե*.

13. Bl. 59b—64a: Prdgt. über. Lc. 6,$_{36}$, *Dsh* 313,$_{16}$ *ժ*.

14. Bl. 64a—72b: Prdgt. über d. ersten 5 Gebote, 5. Mos. 5,$_{6}$ etc. '*Մարդն ի հոգոյ իմա|նալոյ և ի մարմնոյ զգալոյ է ստեղծեալ*' etc.

15. Bl. 72b—80b: Prdgt. über Wsh. 11,$_{16}$, '*Արարիչն Աստուած ողորմած և արդար քարոզեն*' etc.

16. Bl. 80b—86a: Prdgt. über Hochmut u. Demut im Anschluss an d. Wort '*Տէր ամբար|տաւանից հակառակ կայ, այլ շնորհս խոնարհաց*', A. '*Սկիզբն չարին սա*[*տանայ*] *և արուսեակին անկեալ, որ մայր և գլուխ եղև*' etc.

17. Bl. 86a—94b: Prdgt. über Ps. 37,$_{1}$, '*Որպէս դայեակ, որ վարժէ զոր|անդիայ մանուկ*' etc.

18. Bl. 94b—99b: Prdgt. über Verstorbene im Anschluss an Sirach '[*Վ*]*արդապետք ասեն թէ Աստուած ոչ առնէ անփոյթ զփրկութիւն*' etc.

19. Bl. 99b—105a: Prdgt. über d. Antichrist u. d. Wort '*Յայտնեսցի մարդն անօրէնութեան, որդին կորստեան հակառակն*' etc. A. '*Տէրն մեր աւե|տարանին ըզ|գուշացոյց վասն գալստեան նե|ռինն*' etc.

20. Bl. 105a—124a: Prdgt. über 1. Kor. 15,$_{52}$, '*Համդերձեալք համդէրձ Աստուծոյ վասն յարութեան*' etc.

21. Bl. 124a—130a: Prdgt. über Mt. 24,$_{27}$, '*Զփրկական գալուստն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ կրկին անգամ ասեն գիրք սուրբ*' etc.

22. Bl. 130b—138a: Prdgt. über Mt. 24,27, *'Վարդապետք ասեն թէ գալն Քրիստոսի ի դատաստան ը̄ ազգ է'* etc.

23. Bl. 138a—146a: Prdgt. über 5 Mos. 32,22, *'Որպէս ամենակալող է Աստուած ի ստ[ե]ղծանելն և ասեն ողորմի շնորհելն'* etc.

24. Bl. 146a—150b: Prdgt. über Jh. 15,12, *'Ասեն իմաստունք, եթէ թշնամութիւն է, մեծ պակասութիւն է ի մէջ մարդկան'* etc.

25. Bl. 158a—159a: Prdgt. über Mt. 4,17, *'Տէրն մեր զապաշխարութիւնն բանիւ և արդեամբք կամեցաւ ցուցանել'* etc.

26. Bl. 161a—163a: Fastenpredigt, *Dsh* Nr. 313,6 բ.

27. Bl. 164a—166b: Prdgt. über Jes. 1,16 von Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505,27.

28. Bl. 167a: über d. Nutzen der Beichte, *'Ասեն վարդապետք թէ բազում օգտութիւն ունի խոստովանութեանն'* etc.

29. Bl. 167b—168a: Prdgt. über Lc. 10,30, *'Այր զայս ամենայն զոր մեք ի մեզ հանելով ցուցաք'* etc.

30. Bl. 168b—174a: Prdgt. über Spr. 18,21, *'Ի բանէս յայս չորս ինչ ասելի է. նախ թէ զի՞նչ է բանիւք արդարանալ'* etc.

31. Bl. 174b—188a: Prdgt. über Apost. 12,1 vom Vdp. Matthaeus, *'Պօղոս ասէ. նախանձուէ բանսարկուին եմուտ մահ'* etc.

32. Bl. 188b—195b: Prdgt. über d. Wort des Apostels *'Նմանողք ինձ եղերուք 9̄ [որպէս] և ես Քրիստոսի'* von Gregor v. Tathew *'Առաքելոյն հեթանոսաց և վարդապետին ա̄ի [= աշխարհի] երրորդ յ ր̄ ց [= յերկնից] տեսողն'* etc.

33. Bl. 195b—198b: Prdgt. über d. Wort *'Եղին զիս ի գբի ներքնումն ի խաւարի'* von Gregor v. Tathew A. *'Նախատես գիտութիւնն Աստուծոյ ընդրեաց զլաւսն'* etc.

34. Bl. 199a—201b: Geschichte d. Reise Gregors des Erleuchters nach Caesarea zur Weihe, d. Bekehrung der Armenier, d. Reise nach Rom etc. A. *'Յետ այսորիկ խորհուրդ արարել թագաւորն առաքէ զսուրբ Գրիգոր ի Կեսարիայ'* etc.

35. Bl. 201b—203a: Prdgt. über Lc. 12,49, *'Զօրութիւն աւետարանին պէս պէս օրինակօք նմանեցուցանէ'* etc.

36. Bl. 203a—206a: Prdgt. über Ps. 141,2. *'Նախ զի մի լիցի ցոյցս մարդկան'* etc.

37. Bl. 206a—211b: Prdgt. über 1. Kor. 11,28, *'Ասեն բժիշկ թէ զանազան է կերակուր մարդկան'* etc.

38. Bl. 212a: Prdgt. über Lc. 15,5, *Ո՞վ իցէ ի ձէնջ մարդ որ ունիցի բարեկամ'* etc.

39. Bl. 213a—219b: Prdgt. über Spr. 3,18, *'Գիտելի է զի կեանք փայտին ի յերկիր դէմս երևեցաւ'* etc.

40. Bl. 219b—224a: Prdgt. über Jc. 5.16, *'Նախ գիտելի է զի խոստովանութիւնն է հարկաւոր ջ͞* [= *որպէս*] *մկրտութիւնն'* etc.

41. Bl. 224a—228b: Prdgt. über Jc. 5,16, *'Գիտելի է զի ը͞* [= *ըստ*] *վարդապետաց սրբոց խոստովանութիւնն բազում յատկութիւն ունի'* etc.

42. Bl. 229a: Ev. Jh. 13,34, Ic. 2,8, Röm. 13,9, Mt. 22,35.

43. Bl. 229b—230a: Fragen u. Antworten, *'Հարց. Զի՞նչ ուսանիմ ի մտանել Տեառն առ Զաքէոս'* etc.

44. Bl. 230a—231a: Betrachtung üb. d. Spruch Davids *'Զճանապարհս իմ ուղիղ արա ինձ ըստ.'* A. *'Նախ ճանապարհ կոչի առորի կեանքս'* etc.

45. Bl. 231b—233b: Prdgt. über Mt. 4,17, *'Նախ տեսցուք թէ զինչ է ապաշխարութիւնն'* etc.

46. Bl. 233b—234a: über d. Nutzen d. Barmherzigkeit. *'Նախ զի չինութիւն է ա͞ի* [= *աշխարհի*] *ը͞* [= *ըստ*] *Գութի'* etc.

47. Bl. 236b—239b: Verzeichnis der türk. Sultane, des Regierungsantritts, Tods, der Hauptereignisse.

48. Bl. 239b: kurze türkische Erzählung in arm. Schrift, *'Զումար էրթասի չօլ դէյկիչ ջօշտուն'* etc.

49. Bl. 241a: Nschr.

50. Bl. 241b—247a: Einleitungen zur Prdgt. u. zum Segen. A. *'Երանելի բնութիւն և աննախանձ բարերարութիւն'* etc.

51. Bl. 247b: Gebet, *'Առ քեզ պաղատիմք, Տէր ամենառատ. ողորմեա'* etc.

52. Bl. 248b—249b: über d. Ursprung des Hochmuts. A. *'Ապրեցոյ զիս ի կաւոյ զի մի ընկղմեայց. սաղմոս'* etc.

53. Bl. 252a—255b: Busspredigt, *'Դարձեալ վերստին նորոգեսցուք խոստովանութեամբ'* etc.

54. Bl. 262b: A. (3 Z.) einer Erzählung.

55. Bl. 263a: A. (2 Z.) eines Gebets.

56. Bl. 264b: Liste der Jünger u. der Länder ihrer Missionstätigkeit.

57. Bl. 265a: Erzählung, d. Papst Liberius u. d. hl. Hilarius betr., *'Լիբերիոս պապն հերետիկոս յանդիմանեաց զԻլարիոնի յաղագս ուղղափառ հաւատոյ'* etc.

58. Bl. 265a: Erzählung von der Demut des Kaisers Theodosius, *'Որպէս մեծն Թէոդոս ինքնակալ, որ կայսր եղև յամի Տեառն Ն͞'* etc.

59. Bl. 265a: über 3 gnadenverleihende Eigenschaften des Weihrauchs, *'Զի ծուխ խնկոյն գ͞ շնորհս ունի'* etc.

60. Bl. 265b—267: über d. Ursachen der Sünden, *'Սանն վարդապետ եկեղեցւոյ, թէ յերից պատճառաց գործէ ոք զմեղս'* etc.

61. Bl. 268a: darüber, dass der Geist im Leben dem Körper untergeordnet sei, nach dem Tode aber die erste Stelle einnehme. A. *'Զի մարմինն երեց է ը̅* [= *ըստ*] *կարգի քան զհոգին'* etc.

62. Bl. 268a: über die Kreuzigung d. Apostels Petrus. A. *'Հարց. Ամէն ամէն ասեմ ձեզ, զի մինչ մանուկն էիր անձամբ անձին զօտի ածէ*[*իր*]*. պատասխանի. Մանուկ կոչէ'* etc.

63. Bl. 268b—269b: über d. vier Tiergestirne. A. *'Գուշակեաց ոմն ի սրբոց համեմատելով քառակերպին դ̅'* etc.

64. Bl. 270a: über d. Gebot, am siebenten Tag zu ruhen. A. *'Նախ այն է զի դ̅ օրն ստեղծեաց զարարածս'* etc.

65. Bl. 270b: 2 Stellen aus d. Korintherbrief.

66. Bl. 271a—272b: Fragen und Antworten. A. *'Հարց. Ստեփաննոս այր լի շնորհօք և զօրութեամբ'* etc.

67. Bl. 278a: Deutung der Zahl 153 beim Fischfang im See Tiberias.

68. Bl. 279b: Gebet.

69. Bl. 280a—283a: Gebet. A. fehlt.

70. Bl. 283a—285b: Lobpreisung Christi u. Bitte um Gnadenerweisung, *'Պատճառն բոլորից Հայր անըսկիզբն, որ տաց. ողորմութեամբ'* etc.

71. Bl. 288a: Bruchstück einer Prdgt., A. fehlt.

72. Bl. 288b: Prdgt. über Werke u. Glauben, *'Առաքինութիւն է առնելն և ոչ գիտելն'* etc.

73. Bl. 288b—297a: Prdgt. über d. Glauben, '[*Ա*]*յսպէս սահմանեն վարդապետք.* [*հ*]*աւատն է ունակութիւն'* etc.

Ma XIII 45.

Bl. 137 + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 21×15,5 (T. zwsp., je 16×5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 27. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rt. Abst., Az. u. Ü. — **Schr.** *Ոսկան* (s. Bl. 60b, 80b). — **Bs.** 1756 *Մարտիրոս*, 1781 *Պետրոս* (s. Dckbl. u. Bl. 137b). — **Mmd.** Bl. 47b, 61b, 80b. — **Nschr.** Dckbl. — **Zst.** schlecht, Rckn. zerrissen, viele Bl. lose, es fehlen welche zw. Bl. 7 u. 8.

Predigten. **1.** Bl. 1a—9a: über Wsh. 6,$_{11}$ wie Ma XIII 96,$_{22}$.

2. Bl. 9a—18a: über Jh. 14,$_{31}$ *Dsh* Nr. 313,$_{13}$ *գ.*

3. Bl. 18a—b: über d. Anlass zur Sünde, *'Մեղաց պատճառն այս է. թէ կուզես որ ի մեղաց ազատիս, առաջին ի մեղաց պատճառէն հեռացիր'* etc.

4. Bl. 18b—30a: über Josua, den Sohn Nuns, *Dsh* Nr 313,28 *բ*.

5. Bl. 30a—44a: über d. Propheten Elias, *Dsh* Nr. 313,28 *գ*.

6. Bl. 44a—47b: über das Wort 'David befahl das Volk zu zählen (vgl. 1 Chron. 21,2.) A. *'Եւ զի առաջին ժամանակին նահապետքն երկար ապրէին'* etc. E. *'որ է ձմեռն անպտուղ և անբարի ժամանակ, յորս ասիցես ոչինչ են կամք իմ ի դոսայ'*.

7. Bl. 47b—53b: über Jon. 3,4. A. *'Նինուէ էր քաղաք մեծ Աստուածեան, զոր շինեաց Նինոս'* etc. E. *'ոչ սով հացի և ծարաւ ջրոյ, այլ սով լսելոյ զբանն Աստուծոյ'*.

8. Bl. 53b—62a: über Jes. 36,1 *Dsh* Nr. 313,2 *ա*.

9. Bl. 62a—68b: über d. drei Knaben im Feuerofen. A. *'Եւ զի առաջ քան զգերութիւն Բաբելացւոց'* etc. E. *'երեք մանկունքն, որով նահատակեցան և ընկալան զպսակն անթառամ և նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն'*.

10. Bl. 68b—74a: über Mt. 10,16 *Dsh* Nr. 102,2, Nr. 147 *գ* 1, *Fi* Nr. 8,1, 12,11.

11. Bl. 74a—80b: über Spr. 19,17, *Dsh* Nr. 313,6 *գ*.

12. Bl. 80b—86a: zu Gründonnerstag über Gen. 4,4. 5. A. *'Արդ տեսուն նախնի ծ[ն]ողքն Ադամ և Եւայ զաւակաց իւրեանց'* etc. — E. *'և զնն(ե)ջեցեալսն ազատեաց ի տանջանաց դժոխոցն Քրիստոս Աստուած փրկիչ մեր, և նմայ փառք յաւիտեանս. ամէն'*.

13. Bl. 86a—93a: an die Priester über Jh. 14,15. A. *'Դարձարուք այսուհետեւ և կարգ բանիս առ դասն քահանայից'* etc. E. *այնպիսին կացցէ եկեղեցին իւրում որքան ախորժէ. և Քրիստոսի փառք յաւիտեանս. ամէն'*.

14. Bl. 93a—97b: von Johannes Chrysostomus über Lc. 15,11, *Dsh* Nr. 313,9. Vgl. Nr. 21.

15. Bl. 97b—101a: von Johannes Chrysostomus über Lazarus u. den reichen Prasser, *Dsh* Nr. 4,8, *ChrysHom* S. 538, Z. 33 ff.

16. Bl. 101a—102b: über Lc. 13,6. A. *'Յայտնիկ քննելով զմիտս պիտոյք մաքրել, զի ուղիղ իմասցուք զառակիս զօրութիւն'* etc. E. *'Նախ տքնել և աղօթիւք միշտ առ Աստուած պարապեն'*, darunter die Bemerkung *'Աստ կիսակատար մնաց և վերջ գրեցանք'*.

17. Bl. 103a—107b: über dasselbe Thema. A. *'Թզենի ոմն տնկեալ'* etc. [Lc. 13,6—9], dann *'Սկիզբն իմաստութեան ի Հոգոյն սրբոյ է, բայց մեք ըս* [= *ըստ*] *կարի մերում յուղարկեցուք զբանս ի լսելիս'* etc. E. *'զի առաւել ևս պտղաբերեսցի զանմահականն պտուղն ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր. ամէն'*.

18. Bl. 108a—111a: über Mt. 24,42. A. *'Արթուն կացէք, զի ոչ գիտէք թէ ե՛րբ տէր տանն գայցէ, յերեկորեա թէ ի մէջ գիշերի թէ ի հաւախօսի'* etc., also

wohl anders als *Dsh* Nr. 313,9 b. E. *'Զի խոստացեալ բարեացն հասանել կարասցուք շնորհօք և մարդասիրութեամբն Աստուծոյ. ամէն'.*

19. Bl. 111a—114b: über Lc. 10,30 von Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 147 *Բ* 2 u. Nr. 224,108.

20. Bl. 114b—118b: über Lc. 18,2. A. *'Բարեկամն և ամենայն|գութն Աստուած յորժամ կամի կացուցանել զոգիս մեր'* etc. E. *'զի պատրաստել պսակացն հասցուք ի Քրիստոս Յիսուս. ամէն'.*

21. Bl. 118b—126a: über Lc. 15,11. A. *'Սովորութիւն է մարմնաւոր ծնողաց ի փոքրութեան այլ կերպիւ սն|ուցանելն զմանուկն'* etc. E. *'ստեղծողին և անմահացուցողին, որում պատիւ.'* Vgl. Nr. 14.

22. Bl 126b—129a: über dasselbe Thema. A. *'Վարդապետք ասեն թէ եղ|ջիւրն զխոզքն ուտէին'* etc. E. *'Կոխել զօձս և կարիճս և զամենայն զօրու|թիւնս թշնամոյն և Քրիստոսի փառք յա[ւիտեանս]'.*

23. Bl. 129a—b: über Lc. 4,14. A. *'Այս բանք ընդէմ [= ընդդէմ] են ի հոգ|էմարտի. զի նա զՀոգին ծառ|այ ասաց'* etc. E. *'և նշան զամե|նեսեան արտաքս ի տաճարէն'.*

24. Bl. 129b—131b: über Lc. 5,5. A. *'Աստ նկարեալ է խորհուրդ մարգարէիցն, զի աշխատ եղեն և ոչ կարացին զոք փրկել'* etc. E. *'ահա այր կերող և արբեցող բարեկամ.*

25. Bl. 131b—133a: über Lc. 7,36. 37. A. *'Կատարեալ հաւատն ի կնոջէս յայտ|նէ ունիմք ուսանել'* etc. E. *'ի մեղաւորացս հասանել ուրախ|ութեանն և խաղաղութեանն յաւիտենից ի Քրիստոս'* etc.

26. Bl. 133a—135b: biblische Erklärungen in Fragen u. Antworten. A. *'Հարց. զի՞նչ է, որ ասէ Տէրն, աղ|ուեսուց որջք գոն և թռչնոց բոյնք'* etc., Bl. 134a *'ընէր [= ընդէ՞ր] ոչ ետ թոյլ Տէրն, որ խնդրեաց թողել զհայրն'* etc. etc.

27. Bl. 135b: e. von jüngerer Hand eingetragenes, unvollständiges Inhaltsverzeichnis.

28. Bl. 136a—137a: Bruchstück aus einer Belehrung über die Aufforderung zur Busse.

29. Bl. 137a: Vorschrift für die Segnung der Kapuze (*վեղար*). Vgl. *Mascht Dzern* S. 63.

Ma XIII 46.

Bl. 96 (lr.: 96b). — **Gr.** 13,7×9,4 (T. 12,2×8). — **St.** Pp. — **Z.** 14. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **D.** 1786 (s. Bl. 94b). — **O.** Chams (s. Bl. 94b). — **Schrb.** Weltpriester *Պետրոս* (s. Bl. 45). — **Bs.** Weltpriester *Աստուածատուր* in Chams (s. Bl. 94b). — **Mmd.** Bl. 45b, 94b. — **Zst.** Ebd. beschädigt, sonst ziemlich gut. Die Bl. sind folgendermassen anzuordnen: 1—18, 29—32, 19—28, 33—96.

1. Bl. 1a—16b: Predigt über Mt. 10,16 wie Ma XIII 99,3, jedoch unvollständig, nur bis Bl. 27,20 von Ma XIII 99.

2. Bl. 17a—18b, 29a—30a: wsntl. Wiederholung eines Teils der Prdgt. Nr. 1, u. zwar von Bl. 3b—7a.

3. Bl. 30b, 31a—32b, 19a—Z. 6: Prdgt. über Mt. 7,6 ähnlich wie Ma XIII 99,1, jedoch fehlt zwischen Bl. 30 u. 31 dieser Hschr. Bl. 1b—14b vorl. Z. von Ma XIII 99.

4. Bl. 19a—28b, 33a—45b: Fortsetzung der vorigen Prdgt. A. '*Եկեսցուք ի կարգս քահանայից. այսպէ[ս] ասէ գիրն, թէ քահանայքն. . .*' etc.

5. Bl. 46a—56b: Bruchstück einer Prdgt. A. '*Երկրորդ անգամն մարգարէդ է մեր հրեշտակաց սուրբ կարգս. ինչ քահանայ, հայրապետ կամ վարդապետ կամ եպիս|կոպոս և գարկաւոր որ ի|մաստուն լինի, զսուրբ գարկի զանգին մարգարէի խասխաթն*' etc.

6. Bl. 57a—67a: Vision der hl. Gottesmutter, e. kürzere Rezension als Ma XIII 99,4, reicht bis Bl. 32a l. Z. von Ma XIII 99, ausserdem fehlt infolge Blattverlustes zw. Bl. 64 u. 65 das Bl. 31b16–32a8 von Ma XIII 99 entsprechende Stück, am E. folgt aber noch e. Bericht über die wunderbare Erwerbung der Schrift durch einen römischen Papst.

7. Bl. 67a—72a: Prdgt. über kirchliche Gebote u. Verbote u. gegen den Unglauben, darin e. Lücke, da zw. Bl. 70 u. 71 e. Bl. fehlt.

8. Bl. 72b: e. Gebet gegen das Fieber '*Հայր ողորմութեան ի բ[ա]րի գովեստ որ տա(յ)[ս] քոյ Հոգուվդ սրբ|ով*' etc.

9. Bl. 73a—74b: Ermahnung an die Gemeinde die Sonntagsheiligung betreffend, am E. e. Gedicht, dieselbe Angelegenheit betr. A. '*Ինքներորդ՝ Քրիստոս զամէն բժշկութիւնն ի շաբաթ օրն կու գործէր և զմեր հոգին ի կիրակե օրն պիտի բըժշկենք*' etc.

10. Bl. 75a—76b: Prdgt. über die durch den Kreuzestod bewiesene Liebe Christi zur Menschheit. A. '*Երկրորդ՝ ցոյց տվաւ Քրիստոս զիր սէրն, որ կամաւ խաչեցաւ*' etc.

11. Bl. 77a—80b: Prdgt. über die Barmherzigkeit. A. '*Ողորմութիւնն է զթութիւն սրտի ի վերայ ողորմելեաց*' etc.

12. Bl. 80b—87b: Predigt. A. '*Ի դրախտէն Ադամայ մեկ աղբիւր մի կելանէր. . .*' etc.

13. Bl. 88a—89b: Ermahnung zu fleissiger Gebetsausübung u. Befolgung der Gebote. A. '*Եւ պարտ է գիտել զի գ̅ ժամն է աղօթքն*' etc.

14. Bl. 90a—b: über den Nutzen des Schweines, wobei auch der Nutzen des Fetts für d. Papierglättung erwähnt wird.

15. Bl. 91a—94b: über die Folgen der Erdbeben je nach der Zeit ihres Auftretens in 12, den Monaten entsprechenden Abschnitten.

16. Bl. 95a—96a: Rede über das Neujahr von Cyrillus von Alexandria, *Dsh* Nr. 88 Դ 4.

Ma XIII 47.

Bl. 287 (lr.: 71b, 264b, 286, 287) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 14,5×10,5 (T. 10,5×7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz., Stf. u. Vrdkl. — **Schm.** rote Abn. u. Ün.; Bl. 1a u. 72a Zrl., Rndvrz. (Tiere u. Blumen) u. Vogelinitiale. — **Schrb.** *Սիմէոն*, Bruder des Vdp. *Մովսէս* (s. Bl. 224a, 255a). — **Bs.** 1828 *Աղայ Յովհաննէս* (s. Dckbl. Ib). — **Mmd.** Bl. 224a, 255a. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—71a: Sachwörterbuch, zusammengestellt von Simeon, wahrscheinlich dem Schrb. d. Hschr. Ü. *'Ի յանարժան Սիմէոնէ ժողովեալ եղեւ ախտի և անտի ի գրոց սրբոց սակս մոռացկոտութեան'.* A. 'Վասն ախտի. *ախտն հոմանուն է և գ նշանակութիւն ունի'* etc. Letzter Artikel *'Վասն օրինացն: Նախ թէ զինչ է օրէնքն, երկրորդ'* etc.

2. Bl. 72a—283b: e. katenenartiges Sammelwerk, für die Vorbereitung zur Predigt bestimmt, von demselben Kompilator. Ü. *'Վկայութիւնք պիտանիք և հարկաւորք առ ի պատրաստ գոլոյ քարոզութեանց'.* A. 'Կաշառ կուրացուցանէ զաչս *և ապականէ զբանս. . .'* etc.

3. Bl. 284a—285b: e. Auslegung von 1. Tim. $6,_2$ von Gregor von Narek.

Ma XIII 48.

Bl. 25 (lr.: 1b, 24a—25b). — **Gr.** 18×12 (T. 13,2×7,7). — **St.** Pp. — **Z.** 21—22. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** nur geheftet. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün. — **D.** 1821 [s. Bl. 1a]. — **O.** Karin [Erserum] [s. Bl. 1a]. — **Zst.** gut.

Leidensgeschichte Jesu Christi, im Auftrag des Erzbischofs Karapet von Karin auf Grund der Ev. sowie der Werke berühmter Ausleger verfasst im J. 1821 von dem Lehrer Gregor Schakharthschean aus Karin, a.) Bl. 2a—3b: Vorort, b.) Bl. 4a—21b: d. eigentl. Geschichte, darin verschiedene Gedichte, c.) Bl. 21b—23b. Nachwort. Ttl. *'Պատմաբանական վասն փրկագործ չարչարանաց և խաչելութեան Տեառն մերոյ և Փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի, հաւաքեալ ի համաձայնութեան չորից աւետարանչաց անսխալ և միադիտումն հոգեչունչ*

պատմութեան ը [= ըստ] տեսութեան երևելի հարց և ուղղատես մեկնչաց աստուածաշունչ գրոց բարձր հրամանաւ տեառն Կարապետի սրբազան արքեպիսկոպոսի, ծայրագոյն վերատեսչի Կարնոյ մայրաքաղաքի և այլոց ի ձեռն գրչութեան ամենանուաստ Գրիգորի ապարկղինս մանկավարժի Շաքարճեան Կարնեցւոյ ի 1821 *ամի Տեառն ի փետր.* 12 *ի մայր դպրատան Կարնոյ'.*

Ma XIII 49.

Bl. 171 (lr. 1b, 3b—5b, 171a b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 20,3×14 (T. 14,5×9,2, Bl. 2a—3a zwsp., je 14,5×5,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 28. — **Schr.** Krs. v. drei versch. Schrb. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., blaue Azn., mttf. Rdvzn. in grün, blau, rot, gelb zu Beginn jedes Kap., Bl. 6a mttf. Ttlv. — **D.** 1634 (s. Bl. 170a). — **Schrb.** Presbyter *Արիստակէս* (s. Bl. 170a). — **Bs.** Weltpriester *Արիստակէս* (s. Bl. 170a), Vdp. *Յովհաննէս* (s. Bl. 17Zb), Wallfahrtskirche zu Pitsar (s. Bl. 170b). — **Mmd.** Bl. 1a, 59b, 170a—b. **Nschr.** Bl. 170a. — **Zst.** gut. Es fehlt 1 Bl. zw. 47 u. 48, mehrere zw. 46 u. 47, Bl. 47 an falscher Stelle, es gehört zw. Bl. 38 u. 39.

Gebetbuch Gregors aus dem Kloster Narek, d. sog. Narek, im Grossen u. Ganzen wie *Nar* S. 5—639, m. e. in der Ausg. fehlenden Inhaltsverzeichnis (Bl. 2a—3a) u. e. dort ebenfalls fehlenden Bericht über das Leben des Verfassers (Bl. 6a—b).

Die Dckbl. sind einer griech. Hschr. entnommen.

Ma XIII 50.

Bl. 327 (lr. 8a). — **Gr.** 10×7,3 (T. 6,9×4,5). — **St.** Pgt. — **Z.** 20—21. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz., Vdkl. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., blaue Abn., vereinzelt einfache rote Rndvzn., Ttlvzn. u. Zschr. — **Schrb.** *Սարգիս* (s. Bl. 185b, 229a). — **Mmd.** Bl. 185b, 229a. — **Zst.** Es fehlen Blr. zw. Bl. 10 u. 11, 14 u. 15, 261 u. 262, 265 u. 266. D. Bl. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzuordnen: 1—280, 284—285, 281—283, 288—290, 286, 287, 291—327. — Bl. 327 halb abgerissen. Sonst gut.

1. Bl. 1a—7b: Inhaltsverzeichnis zur ganzen Handschrift.

2. Bl. 9a—279a: e. Gebetsammlung in sieben, den Wochentagen angepassten Teilen, u. d. Ttl. Blumengarten der Gebete, aus d. Lateinischen übersetzt von Stephan aus Polen, mit dessen Nachwort in Versen (Bl. 278b—279a), mehrmals gedr., *Բուրաստան աղօթից* etc., Ven. o. J., Kpel. 1704, Ven. 1707, Ven. 1741.

3. Bl. 279b—280b, 284a—285b, 281a—283b: Gebet f. d. Liturgie von Mchithar Gosch, *Dsh* Nr. 268,11, *Kal.* Nr. 6 Բ 10.

4. Bl. 283b, 288a—290b, 286a—287b, 291a—293a: Gebet an d. Hl. Geist vom Vdp. Mesrop. A. '*Հոգի սուրբ Աստուածոյ, Հոգի Քրիստոսի Տեառն մերոյ, Հոգի Աստուած ճշմարիտ խնամող և արարիչ բոլորից, հաւասար Հօր և Որդւոյ*' etc.

5. Bl. 293a—294a: Gebet an die Gottesmutter von Johannes aus Garni, *Dsh* Nr. 165,6 *Բ*.

6. Bl. 294a—295a: Gebet an den Herrn zur Nacht von Ephräm dem Syrer, *Dsh* Nr. 165,6 *Ե* Bl. 75a.

7. Bl. 295a—297b: 2 Gebete an Christus von Johannes aus Garni, *Dsh* Nr. 146,3 *Գ*.

8. Bl. 298a—327b: e. Gebet von Ephräm dem Syrer, *Ephr.* Դ 227—252, doch o. d. Abschnitte ԿԴ, ԿԵ, ՃԺԹ, ՃԻ u. am E. unvollständig.

Ma XIII 51.

Bl. 104 (lr. 74b, 90a, 104) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 11×8,5 (T. 9×6). — **St.** Pp. — **Z.** 11—14. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schrb.** Weltpriester *Գրիգոր* (s. Bl. 66b). — **Mmd.** Bl. 66b. — **Zst.** gut.

Zaubergebetbuch, sog. Cyprianus-Buch.

1. Bl. 1a—8b: Formeln zur Teufelbannung und Austreibung m. e. einleitenden Gebet des Kranken (Bl. 7b, 15a u. sonst mit Namen genannt: *Յարութիւն աղայ*), a.) Bl. 1a—b: d. Gebet. A. '*Կարդամք առ քեզ, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, Տէր զօրու|թեանց, որ զգազանն կապեցեր և զդիւաց իշխանութեան դատ|ապարտեցեր*' etc., b.) Bl. 1b—8b: die Formeln, '*Կապեմ զ|քեզ, սատանայ, անվանքն այն(ն)որիկ, որ նստէ ի մէջ երկուց սեր|օբէից*' etc.

2. Bl. 9a—12b: Gebet an d. Dreieinigkeit, Cherubim u. Seraphim. A. '*Անսկիզբն Աստուած, Հայր սուրբ, Որդի միածին, Հոգիդ ճշմարիտ*' etc.

3. Bl. 12b—21b: e. Gebet zur Austreibung aller Teufel. A. '*Երդու|մուցուցանեմ զամենայն դևս և զջերմն յանուն յայն, որմէ դողան երկինք և եր|կիր*' etc.

4. Bl. 21b—23a: Evg. Mt. 8,5–17.

5. Bl. 23b—26b: e. Gebet. A. '*Տէր Աստուած ամենակալ հզօր և փառաւորեալ անքննելին*' etc.

6. Bl. 26b—29b: Lebensbeschreibung des hl. Cyprianus, wie *Dsh* Nr. 191,2 A.

7. Bl. 29b—33b: Geschichte der Jungfrau Justine, *Fi* Nr. 12,30.

8. Bl. 33b—54a: Gebete u. Evangelienstücke, a.) Bl. 33b—41b: e. an d. Heiligen gerichtetes Gebet zur Abwehr der bösen Geister. A. '*Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ աստուածածնին և Յովհաննու կարապետին*' etc., b.) Bl. 41b—54a: Ev. Mt. 9,18—31, Mc. 1,21—34, Lc. 7,1—10, Jh. 5,1—18; 11,1—46, Bl. 49b Z. 2—6 e. Anweisung für schwere Krankheitsfälle.

9. Bl. 54a—60b: Gebet des Patriarchen Phokas, *Dsh* Nr. 165,6 *գ*.

10. Bl. 60b—64a: Zaubergebet gegen von Gott gesandte Plagen, A. wie *Dsh* Nr. 191,7 Bl. 58.

11. Bl. 64b—66b: verschiedene Sprüche zur Bannung von Dämonen.

12. Bl. 66b—70a: Gebet zum hl. Kreuz als dem Schützer vor Dämonen mit Mitteilung von Namen armen. Klöster, die nach dem Kreuz benannt sind, wie *Dsh* Nr. 427,1 *բ*.

13. Bl. 70a—77b: Gebet gegen Schlangenbiss u. Gesch. des Apostels Paulus, *Dsh* Nr. 191,3.

14. Bl. 77b—78a: Gedicht gegen den bösen Blick u. die böse Zunge, '*Հրամայց Տէրն ի խաչին, ով մայր ծնօղ իմ, լալագին*' etc.

15. Bl. 78b—79b: Gebet gegen Kopfschmerz, '*Բարեխօսութեամբ սուրբ Մարիամէ, որ պատերազմեցաւ ընդ Բելիարայ*' etc.

16. Bl. 79b—81a: Anweisung für ein Amulett zum Schutz des Lebens eines Neugeborenen, '*Գիր թփղի կամ ում տղան չապրի գայս գիրս պողպատ ամանով հետն պահէ*' etc., *Dsh* Nr. 443, *ժԱ*.

17. Bl. 81a—89b: Gebete für Amulette gegen Krankheiten, '*Աջ Տեառն է և գիր մատնահակրին*' etc., '*Յայնժամ գայ Յիսուս ի Գալիլեա*' etc.

18. Bl. 89b: Formular eines Amuletts' '*Գիր պահպան(ո)ութեան*'. A. '*Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս ի վերայ գլխոյ ծառայի*' etc.

19. Bl. 90b—97a: Heilsgebete von Gregor von Narek, a.) *Nar* S. 255—257 *Բան ԽԲ*, b.) *Nar* S. 258—260 *Բան ԽԳ*, c.) *Nar* S. 168—171 *Բան ԻՀ, Ե*.

20. Bl. 97a—98b: Zaubergebet in türkischer (tatarischer) Sprache, am E. armen. '*Գիր ղօլընջի*' A. '*Շամքար* [od. *Յամքար*] *փարւրաղ ի գօսբախ մայր մայր ղասեծ պայ*' etc.

21. Bl. 98b—100b: Formular für ein Amulett gegen den bösen Blick, türkisch (tatarisch), am E. armenisch. Ü. '*Գիրք ամենայն չար աչից*'. A. '*Թերսի թաս ակիաւ սաւթեր մեսիար էմախուէլ աղոնիայի*' etc.

22. Bl. 100b—103b: Ez. 37,1—14 m. d. Ü. '*Գիր ղօլընջի և ամենայն ցաւոց*'.

Dogmatik und Polemik.

(Ma XIII 52—Ma XIII 59).

Ma XIII 52.

Bl. 297 + v. u. h. je 5 Dckbl. — **Gr.** 23,7×16 (T. 18,8—19,3×11—11,3). — **St.** Pp. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rt. Ü., Abst. u. Az. — **D.** 1313 (s. Bl. 297b), vielleicht jedoch auf d. Vorlage zu beziehn. — **O.** Distrikt Ekegheaths u. Daranagheaths (s. Bl. 297b). — **Schrb.** **Մովսէս** u. Diakon **Կարապետ** (s. Bl. 297b). — **Mmd.** Bl. 54a, 69a. — **Nschr.** Bl. 297a—297b. — **Zst.** Ldbz. stark beschädigt, viele Bl. geflickt, d. T. manchmal unlesbar, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—54a: Nerses Schnorhali's Encyclica *Schn Th 65* S. 1—112, *Schn Nam* S. 29—210, *Schn Th 30 Schn Th 71* sonst Latein. Übersetzung von Cappelletti, *Schn Op* I 92—172, *Epistola pastoralis S. Nersetis Clajensis .... ex armenio latinitate primum donatam .... publici juris fecit J. Cappelletti ...*, Ven. 1829.

2. Bl. 54a—69a: Briefe von Nerses Schnorhali, u. zwar a.) Bl. 54a—58b: an die Stadt Samosata, *Schn Th 65* S. 308—318, *Schn Op* I 269—275, b.) Bl. 58b—59b: an den Patriarchen der Syrer, Michael, *Schn Th 65* S. 285—287, *Schn Op* I 248—250, c.) Bl. 59b—60b: nach Kpel. an d. Priester Paulus; *Schn Th 65* S. 287—290, *Schn Op* I 251—263, d.) Bl. 61a—62a: an die armen. Bischöfe u. Vdp. *Schn Th 65* S. 290—292, *Schn Op* I 246—247, e.) Bl. 62a—63b: an Einen, der ihm einen beleidigenden Brief geschrieben hatte, *Schn Th 65* S. 292—289, *Schn Op* I 254—256, f.) Bl. 63b—64a: an denselben, *Schn Th 65* S. 296—297, *Schn Op* I 257, g.) Bl. 64a—65b an denselben, *Schn Th 65* S. 298—300 *Schn Op* I 259, h.) Bl. 65b—66a: an den Vdp. Georg *Schn Th 65* S. 300—301, *Schn Op* I 261, i.) Bl. 66a: an denselben *Schn Th 65* S. 301—302: *Schn Op* I 262, k.) Bl. 66a—b, *Schn Th 65* S. 302, *Schn Op* I 263, l.) Bl. 66b—69a: an d. Stadt Kars, *Schn Th 65* S. 302—308, *Schn Op* I 264—268.

3. Bl. 69b—145b: Briefwechsel zwischen Kaiser Manuel, Fürst Alexius u. Patriarch Michael einerseits und Gregor Pahlawuni, Nerses Schnorhali sowie Gregor Tgha andererseits, die Vereinigung der griechischen u. armenischen Kirche betreffend, u. zwar a.) Bl. 69b—71a: die Entstehungsgeschichte, *Schn Th 65* S. 113—117, b.) Bl. 71a—83b: Nerses Schnorhali's Brief an Alexius, den Schwiegersohn des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 117—144, *Schn Op* I 173—194, c.) Bl. 83b—85a: Brief des Kaisers Manuel an den Katholikos Gregor den Pahlawunier, *Schn Th 65* S. 145—148, d.) Bl. 85a—92a: Antwort des Nerses

Schnorhali, des Bruders u. Nachfolgers des inzwischen verstorbenen Katholikos Gregor, auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 148—162, *Schn Op* I 195—204, e.) Bl. 92a—98b: Nerses Schnorhali's Brief an Manuel über den Glauben der armenischen Kirche, *Schn Th 65* S. 163—176, *Schn Op* I 205—216, f.) Bl. 98b—107b: Nerses Schnorhalis Brief an Manuel über die Überlieferungen der Kirche, *Schn Th 65* S. 177—196, *Schn Op* I 216—230, g.) Bl. 107b—108b: Manuel's Brief an Nerses Schnorhali, die Vereinigung der beiden Kirchen betreffend, *Schn Th 65* S. 196—198, h.) Bl. 108b—114b: Nerses Schnorhali's Antwort auf den Brief des Kaisers Manuel *Schn Th 65* S. 198—212, *Schn Op* I 231—238, i.) Bl. 114b—116b: Nerses Schnorhali's zweite Antwort auf den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 212—214, k.) Bl. 215b—216b: Vorschläge der Griechen f. eine Vereinigung der beiden Kirchen, *Schn Th 65* S. 214—215, l.) Bl. 116b—118a: Brief des griechischen Patriarchen Michael an Nerses Schnorhali, *Schn Th 65* S. 215—219, m.) Bl. 118a—119a: dritte Antwort des Nerses Schnorhali aut den Brief des Kaisers Manuel, *Schn Th 65* S. 219—221, *Schn Op* I 239—240, n.) Bl. 119a—122b: Nerses Schnorhali's Brief an den griechischen Patriarchen Michael, *Schn Th 65* S. 222—229, *Schn Op* I 241—245, o.) Bl. 122b—124b: Gregor Tgha's Brief an Manuel, *Schn Th 65* S. 229—233, p.) Bl. 124b—128b: Manuel's Brief an Gregor Tgha, *Schn Th 65* S. 233—242, q.) Bl. 128b—132a: Brief des griech. Patriarchen Michael an Gregor Tgha, *Schn Th 65* S. 242—250, r.) Bl. 132a—139a: Gregors Antwort auf Manuels Brief, *Schn Th 65* S. 250—266, s.) Bl .139a—145b: Gregor's Antwort auf den Brief des Patriarchen Michael, *Schn Th 65* S, 266—280.

4. Bl. 145b—177a: Nerses Schnorhali's im Auftrage seines Bruders Gregor des Pahlawuniers verfasster Brief nach Mesopotamien *Schn Th 65* S. 333—400, *Schn Op* I 25—79.

5. Bl. 177a—184a: Nerses Schnorhali's Antwort auf den Briet des syrischen Vardapet Jakob, *Schn Th 65* S. 318—331, *Schn Op* I 80—91, am E. jedoch mit einem Zusatz von 19 Zeilen.

6. Bl. 184a—192b: Brief des Nerses von Lambron an den Einsiedler Jusik in Antiochien, **Ճռաքաղ** 1859 **Ա** 3—11, **Բ** 37—45.

7. Bl. 192b—210a: e. dogmatische Katene m. einer an die Anhänger des Nestorius u. Paulus von Samosata gerichteten Einleitung wie *Dsh* Nr. 294,2 **դ**, 324, 3 **դ** u. *Ar* 1896 S. 49—52.

8. Bl. 210a—215a: Fragen des griechischen Patriarchen u. Antworten des

Nerses von Lambron bei Gelegenheit seiner Gesandschaftsreise nach Konstantinopel, *Վիճաբանութիւն ընդ Յոյնս . .*, Kpel. 1757, m. e. kurzen Einleitung *'Ներսէս նուաստ ստացաւղ մատենիս գրչու|թեամբ որդւոյ իմոյ . . .'* etc.

9. Bl. 215a—219b: Brief des Katholikos Konstantin an den König Hethum, wsntl. wie *GTh* S. 503—509.

10. Bl. 219b—220b: e. anonymes Stück über das zweite Konzil zu Ephesus. A. *'Երկրորդ ժողովն Եփեսոսի վասն Փղաբիանոսի և վասն Եւտիքի' զի միմեանց հակառակ և երկուքն չար, որպէս Արիոս և Սաբէղ . . .'* etc. E. *'. . և Գաբրիէղ առ կոյսն ասաց, որ ծնանի|ելոցն է ի քէն, ասէ, սուրբ է և որդի բարձրելոյն կոչեսցի. և նմա փառք յաւիտեանս. ամէն.'*

11. Bl. 220b—222a: e. anonymes Stück über das Konzil zu Chalcedon. A. *'Ժողովն Քաղկեդոնի չինելով չարապէս ի վերայ հիմանն Նեստորի գողանալով զպարզամիտս . . . .'* etc. E. *'. . . եթէ բանն յայսցանէ ոչինչ կրեաց, ապա զի՞ ասէք յղանալ և ծնանիլ Աստուածոյ բանին:'*

12. Bl. 222a—223 : zwei Stücke über die zwei Naturen Christi, das erste anonym, das zweite vom Vdp. Johannes Diaconus. a.) Bl. 222a—223a: A. *'Հարցից զքեզ որ երկու բնութիւն սահմանես ի Քրիստոս, երկու բնութիւնքն երկրպագելիք թէ ոչ'* etc., b.) Bl. 223a: Ü. *'Սարկաւագ Վարդապետի.'* A. *'Ի լինելն որդի մարդոյ և մտանել ընդ աւրինօք'* etc.

13. Bl. 223a—228b: e. anonymes Stück über die Kelch- u. Messweinfrage. Ü. *'Ընդդէմ այնոցիկ, որք վասն բաժակին մոլին'.* A. *'Բաժակն աւրհնութեան զոր աւրհնեմք, ասէ առաքեալ, ո՞չ ապաքէն հաղորդութիւն է արեանն Քրիստոսի . . .'* etc. Bl. 224b: *'Իսկ ի սրբոյն Բարսղի պատարագամատոյցն այսպէս ասէ. Առեալ զգինին . . .'* etc. Bl. 225b: *'Դիցուք և զերանելւոյն Յոհաննու . . .'* etc.

14. Bl. 228b—236a: über die Osterwirren im J. 1292, *Ar* 1892 S. 963—973.

15. Bl. 236b—238b: Polemik gegen die Mischung von Wasser in den Wein des Altarsakraments. Ü. *'Ընդդիմադրութիւն սակս ջրոյն խառնման ի սուրբ խորհու|րդն: Ի թուին Հայոց Չծը.'* A. *'Որդիք մարդկան մինչև յե՞րբ էք խստասիրտք, ընդէ՞ր սիրէք զնանրութիւն և խնդրէք զստութիւն . . .'* etc.

16. Bl. 238b—251b: Brief des Kath. Gregor II., des Märtyrerfreunds über die Osternfrage wie *Dsh Nr.* 257_{3} գ.

17. Bl. 251b—255b: e. anonyme Verteidigung des Monophysitismus mit Zitaten aus Kyrill, Basilius, Gregor Theologus, Gregor von Nyssa, Dionysius Areopagita etc. *'Միաւորութիւն է ստոյգ և ճշմարիտ և համանիւթ մանաւանդ որոշելոց . . .'* etc. E. *'. . . զմիութիւնն բազմացու|ցանէ և կայ միայ զամենասուրբն աստուածագործու|(ու)թիւն այսոքիւք կատարել.'*

18. Bl. 255b—256b: e. Abschnitt aus einer Bearbeitung von Sokrates' Kirchengeschichte, A. *'Յետ վախճանելոյն Պրոկղի ունի զաթոռ հայրապետութեանն կոստանդինուպաւղսի Փղա|քիանոս'* etc. E. *'...նզովեցին զժողովն Բաղ|կեդոնի հրամանաւ Զենոնի կայսեր ի խզ թուականութեանն Հռոմոց.'* *KlSokr* S. 172.

19. Bl. 256b—278a: Antwort auf einen Brief des Gregor von Trapezunt. Ü. *'Պատասխանիք Թղթոյն Տրապիզոնի'.* A *'Ընաւից բարեաց պարգևատուն զը|ճըշմարտութիւն մինչև աւետարանէ սիրելեաց իւրոց ոչ միայն գործով կատարել, այլ և բանիւ խաւսել: Իսկ առաջարկութիւն բանից քոց յայտնապէս զատութիւն ծանուցա|նէ, ո՛վ Գրիգորիէ Տրապիզոնացիդ ...'* etc. E. *'Բազում ինչ կամէի գրել. այլ վասն անպարապութեան ոչ զաւրե|ցի, սակայն եռակի գրեմ, զգոյշ լեր, զի մի՛ գայթագղեսցիս'.* Der Brief behandelt dogmatische, rituelle, liturgische, chronologische Fragen, wie die Naturen Christi, das Mischen des Messweins, die letzte Ölung, die Frage nach dem Tag der Geburt Christi etc., darin unter anderem *Բանք երանելոյն Խոսրովու. Տեղի աղաւթից գիրք սուրբ զեկեղեցի մեզ ու|սուցանէ* etc.

20. Bl. 278a—293b: Antwort Stephan's von Siunikh auf den Brief des Patriarchen Germanos, *GTh* S. 373—395.

21. Bl. 293b—296b: Kurze Geschichte der armenischen Könige nach Moses von Chorene bis auf Tiran II. A. wie *Dsh,* Nr. 34 Դ 5.

22. Bl. 296b—297b: Nsch.

Ma XIII 53.

Bl. 36 (lr. 1,17b,26—36). — **Gr.** 20,5×15 (T. ugf. 16×11). — **St.** Pp. — **Z.** 26—28. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Papierumschlag. — **Bs.** *Ներսէս* (s. Bl. 23b). — **Nschr.** Bl. 23b. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—17a: Auslegung des Glaubensbekenntnisses von Nerses von Lambron. Ü. *'Երանելւոյն Ներսէսի, Տարսոնի եպիսկոպոսի, բացայայ|տութիւն արարեալ դաւանութեան սուրբ հաւատոյն'.* A *'Բան. Հաւատամք ի մի Աստուած ...'* etc. *'Մեկն[ութիւն]. Ոյք զպաշտելի և զհամաշխարհական հաւատամքն կարգեցին ...'* etc. E. *'և ը [= ընդ] նմա բերա|նաբացիկ ի դաւանութիւնս եղիցուք փառա|ւորելով որ յառաջ քան զյաւիտեանս երկր|պագանելով ամենասուրբ Երրորդութեանն ...'* etc.

2. Bl. 18a—23b: die Grundforderungen der Romäer zum Zweck des Friedens u. d. Antwort des Nerses von Lambron [Bl. 18a—23a] sowie die von den Armeniern an die Romäer gestellten Forderungen [Bl. 23a—b], wie *Balg,* Anhang VI S. 260—265.

3. Bl. 23b: Nschr. des ersten Besitzers Nerses.

4. Bl. 24a—25b: anonymer Bericht über den Kriegszug des Schah Nādir gegen die Lesghier und Osmanen. Ü. *'Յիշատակարան ինչ ի գրոց հանեալ'.* A. *'Ի թուին ռճղգ էր, յորժամ շահ Նատրն եկն ի վերայ Երեւանայ, զի առցէ զՂարսայ բերդն . . .'* etc.

Ma XIII 54.

Bl. 325 (lr. 1a—2b, 3a—b, 325b) + v. 2 u. h. 4 Dckbl. — **Gr.** 26,1×20,2 (T. zwsp., je 16,5—18×6, nur Bl. 4a einsp.) — **Z.** 25—27. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Sdf. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., Bl. 4a Ttlvz., Rdvz. u. Vogelinitiale in Rot, Grün u. Gelb. — **D.** 1688 (s. Bl. 325a). — **O.** Pghndzhankh am Schamkhor (s. Bl. 325a). — **Schrb.** Presbyter *Պետրոս* (s. Bl. 325a). — **Bs.** Vdp. *Վլաս* (s. Bl. 324b), Weltpriester *Պետրոս* u. Weltpriester *Դաւիթ* (s. Bl. 3a). — **Mmd.** Bl. 3a, 4a, 36a, 42a, 55a, 66b, 73b, 101b, 107b, 111a, 127a, 128a, 140a, 147b, 153a, 156b, 159a, 175a, 229b, 264b—265a, 275a, 278a, 280b, 281b, 292a, 293a b, 296a. — **Nschr.** Bl. 324a—325a. — **Zst.** gut.

Schriften von Nerses von Lambron.

1. Bl. 4a—36a: Synodalrede, *Սրբոյ Հօրն մերոյ Ներսեսի Լամբրոնացւոյ . . . Ատենաբանութիւն և ճառք ընտիրք . . .*, Ven. 1787 S. 3—60, *Սրբոյն Ներսեսի Լամբրոնացւոյն Ատենաբանութիւն և ճառք . . .*, Ven. 1838 S. 95—202, *Ատենաբանութիւն . . ., թարգմանեալ . . . յիտալական բարբառ ի Հ. Յարութիւն վ. Աւգերեան . . տպ. ի կրկին բարբառ . . .*, Ven. 1812, *Orazione Sinodale di S. Nerses Lampronense . . . recata in lingua italiana . . . dal P. Pasquale Aucher . . .*, Ven. 1812, *Synodalrede des Nerses von Lampron . . .*, *übers. von Carl Friedr. Neumann, Zschr. für d. historische Theologie, vierten Bandes zweites Stück, Leipz. 1834 S.* 133—198.

2. Bl. 36a—42a: die Grundforderungen der Romäer zum Zweck des Friedens u. d. Antwort des Nerses von Lambron (36b—41b) sowie die von den Armeniern an die Romäer gerichteten Forderungen (Bl. 41b—42a,) *Balg* Anhang VI S. 260—265.

3. Bl. 42b—324a: d. Betrachtungen über die Gebräuche der Kirche sowie d. Erklärung der Liturgie, *Lambr* mit Ausnahme von S. 193—226 (*Օրէնք արկանելոյ սպաս եկեղեցւոյ*), einzelne Teile daraus in Ma XIII 55.

4. Bl. 324a—325a: Nschr.

Ma XIII 55.

Bl. 72 (lr. 1,34—35,72). — **Gr.** 27,2×19,2 (T. zwsp., je 22,5×6). — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. durch Einpr. vrz. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **Schrb.** *Սարգիս* (s. Bl. 33b). — **Mmd.** Bl. 33b. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—33b: 4 Schriften des Nerses von Lambron, u. zwar a.) Bl. 2a—10a: die Betrachtungen über den orthodoxen Glauben der Kirche, *Lambr* S. 1—21, b.) d. Untersuchung über die Kirchengebräuche u. die Ausscheidung der von aussen in sie eingedrungenen Neuerungen, *Lambr* S. 21—40, c.) Bl. 18a—23a: d. Untersuchung über die mit den Neugestaltungen verknüpften Ehren und Rangstellungen u. über deren Bekämpfung, *Lambr* S. 41—53, d) d. Untersuchung über die Berechtigung der Überlieferung, den Bischöfen ihren Sitz in den Städten anzuweisen u. nicht in den Klöstern, *Lambr* S. 54—79.

2. Bl. 36a—71b: e. Bruchstück aus dem Buch der Fragen des Gregor von Tathew, u. zwar der Schlussteil des 2. Buchs u. fast das ganze dritte (am E. fehlt ein kleines Stück). Vgl. Nr. 23.

Ma XIII 56.

Bl. 214 (lr. 2, 76, 77, 123a—125b, 196a—204b, 214) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 17,5×11 (T. 14×7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 22—23. — **Schr.** anfangs Rnd., später Krs. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., Bl. 182a rot-blau-gelbe Zrl. u. Vogelinitiale. — **D.** 1749 (s. Bl. 123a). — **O.** Neu Dschulfa (s. Bl. 123a). — **Schrb.** *Գրիգոր* (s. Bl. 76a). — **Bs.** *Աղա Գրիգոր* (s. Bl. 75b). — **Mmd.** Bl. 1a. — **Nschr.** Bl. 75a-b, 123a, 168b, 169a-b. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—75a: Abhandlung über d. ungeteilte Gottheit, d. eine Natur u. den einen Willen Christi in 6 Kap. m. e. Vorwort u. Nachwort vom Abegha Elias. A. *'Ով պատուականք հարք և եղբարք, մտէք ի դրախտն հոգևոր և հայեցարուք ի գոյնզգոյն ծաղկունսն'* etc.

2. Bl. 78a—123a: Predigt über d. Glauben A. *'Արդ ամենից իրաց հարցմունք են հինգ,* Ծ̅ [= *որպէս*] *աստ Դաւիթ եռամեծ Փիլիսոփայն'* etc.

3. Bl. 126a—134b: d. Buch der Wesen David's, des unbesiegten in Fragen u. Antworten, *Գիրք Տրամաբանութեան Սիմէօնի Ջուղայեցւոյ* . . ., Kpel. 1728 S. 254—266.

4. Bl. 136a—158b: Predigt über Mt. 6,33. A. *'Խնդրեցէք նախ զար|քայութիւն* . . .' etc. *'Սանն վարդապետք ի յամենայն իրս կարգե|ցեալս առ վա[խ]ճան իմն: Եւ համա|ձայն վկայեն իմաստասերքն'* etc.

5. Bl. 160a—168a: über die Bedeutung der Zahl 12. A. *'Նախ և առաջին սրբոյ Երրորդութեան անուան գրեանքն են երկոտասան: Զի այս պատճառի Քրիստոս զԺԲ առաքեալս ընտ|րեաց'* etc.

6. Bl. 169b: Namen der 12 Kirchenväter, die die alten u. neuen Gesetze erklärt u. bekannt gemacht haben.

7. Bl. 170a—171b: Erklärung der alten u. neuen Gesetze in Fragen u. Antworten. A. '*Նախ օրէնքն բաժանի սեռաբար ի հոգևոր և ի մարմնաւոր*' etc.

8. Bl. 172a—181b: Polemik gegen die Unitarier in 15 Kap. Ü. '*Ընդդէմ Ախթարմայից*'. A. '*Յիսուս Քրիստոս է գլուխ եկեղեցւոյ որպէս յայտ է ի սուրբ գիրս*' etc.

9. Bl. 182a—195b: Erklärung der Grammatik des Dionysius von einem gewissen David, *Dsh* Nr. 84,2.

10. Bl. 205a—213b: neuer Beweis für die Einnatur Christi vom Vdp. Georg aus Konstantinopel. A. '*Մնօթն ընտրութեան և փորձառութեան հեթանոսաց սուրբ առաքելոյն Պօղոս զգուշացուցանէ զհաւատացեալս ի Քրիստոս ասելով. եթէ ոք աւետարանեսցէ*' etc.

Ma XIII 57.

Bl. 417 (lr. 1b, 223b—227b, 336b—337b, 399a—403b, 416b—417b) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 13,5×10 (T. 9,5×6). — **St.** Pp., d. Dckblr. Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. Bl. 223a Rnd., d. Dckbl. Hlbunz. — **Ebd.** Hlzd. m. Stf., durch Einpr. vrz. Ldbz. u. Vdkl. — **Schm.** rote Abn., Ün. u. Azn., einige rote u. blaue Zrbn. u. Rdvrzn., Bl. 2a, 133a samt e. Zrl. im Entwurf. — **D.** 1640. — **Schrb.** *Աւագ* (s. Bl. 223a u. 335b) u. *Սիմէօն* (s. Bl. 223a). — **Nschr.** u. **Mmd.** Bl. 72b, 130b, 131a, 223a, 335b. — **Zst.** gut. — **Bm.** Bl. 3a, 274a Stempel der Bibliothek des Klosters Etschmiadsin.

1. Bl. 2a—72b: eine Abhandlung über die Seele u. ihre Kräfte in 51 Kap. m. vielen Zitaten aus Plato, Aristoteles und Origenes, gemäss d. Nschr. zu Hschr. 74 (Ms. or. Quart. 304) der Königl. Bibl. Berlin (s. S. 57) im J. 1337 verfasst von einem Dominikaner John aus Swinneforth in England u. übersetzt vom Vdp. Jakob aus der Kongregation der dominikanischen Missionare zu Khrni. Ü. '*Համառօտ հաւաքումն յաղագս հոգւոյ և զօրութեանց նորա*'. A. '*Ասէ Արիստոտէլ ի գիրս հոգեաց թէ հոգին կերպիւ ինչ է ամենայն, այսինքն զի կարէ ընդունել յինքն զնմանութիւն իրաց . . .*' etc. E. '*Իսկ սահմանուածն որ տեսանէ զԱստուած, ոչ կարէ տեսանել զամենայնն ի նմա. զի ոչ կարէ պարունակել զնա*'.

2. Bl. 72b: Nschr. in Versen.

3. Bl. 73a—130b: eine Abhandlung über die Tugenden der Seele in 23 Kap., nach dem Nr. 1 angeführten Nachwort von demselben Verfasser und Übersetzer. Ü. '*Յաղագս Առաքինութեանց հոգւոյն*'. A. '*Յես ասելոյ յէութենէ հոգւոյն և ի զօրութեանց նորին և ի ներգործութեանց և ի յառաջ եղելոց նորին այժմ ասասցուք յունականութեանց նորա, որք են որակութիւնք հոգւոյն*' etc. E. '*որոյ տեսութեանն և կատարելութեան սիրոյն արժանացուսցէ զմեզ Քրիստոս Աստուածն մեր, որ է օրհնեալ . . .*' etc.

4. Bl. 130b—131a: Nschr.

5. Bl. 131a—131b: Fragen u. Antworten, des Aristoteles Verhältnis zu Plato betreffend, o. Ü. A. 'Հարցումն. Պղատոն զԱրիստոտէլ ց [= ո՞րպէս] ընդունէր. Պատասխանի. Որչափ աշակերտ էր, թէ մօտ չհանդիպէր . . .' etc. E. 'Եւ գործել տառապելարանն, թէ յոսկերս սորա պարս մեղուաց գտաւ'.

6. Bl. 131b: Angaben, die Lebenszeit der Erzväter betreffend, 'Ադամ եկաց Ջլ տարի, Սէթ ՋԺԲ տարի . . .' etc.

7. Bl. 132—223a: eine Abhandlung über die Natur der Engel in 25 Kap., nach dem N. 1 erwähnten Nachwort ebenfalls vom Dominikaner John aus Swinneforth und auch vom Vdp. Jakob übersetzt, mit einer in der Berliner Hsch. fehlenden Einleitung u. Inhaltsangabe a.) Bl. 132a—b: Einleitung u. Inhaltsverzeichnis. Ü. 'Համառօտ հաւաքումն յաղագս հրեշտակաց'. A. 'Ասէ երանելին Դիոնէսիոս ի գիրս երկնային քահանայապետութեանցն (= περὶ οὐρανίας ἱεραρχίας), թէ աստուածային յայտնութիւնքն հասանեն առ մարդիկ միջնորդութեամբ հրեշտակաց։ Վասն այսորիկ յետ ասելոյն յաղագս հոգւոյ մարդոյն, որ յարմարի ընդ հրեշտակս իմացականաւն, ասասցուք ինչ վասն հրեշտակաց, որք են լուսաւորիչք մարդկային իմացմանս։ Եւ նախ ի բնութենէ նոցին . . .' etc. — b.) Bl. 133a—223a: die Abhandlung. Ü. 'Յաղագս բնութեան հրեշտակաց'. A. 'Նախ խնդրի թէ ամենեքին են անմարմինք։ Երեւի թէ ոչ . . .' etc. E. 'յայտ է Մաթէոս ժբ, ուր ասէ. Դարձայց ի տուն իմ, ուստի ելի։'

8. Bl. 223: Nschr. '. . . . Կատարեցաւ գիրքս որ յաղագս հոգւոց և հրեշտակաց ի թուին Հայոց ոձթ . . . . Ձեռամբ եղբօր մերոյ Աւաքի արշիպարկաւագի սակաւ ինչ մնաց սակս գնացից նորա ուրեք. ես նուաստ Սիմէոն . . . . զմնացեալն աւարտեցի' . . .' etc.

9. Bl. 228a—273a: Sammlung von Definitionen in alphabetischer Anordnung von einem gewissen Moses. Ü. 'Գումարումն յոքնադիմի իրողութեանց սահմանաց Դաւթի փիլիսոփայի և այլոց իմաստասիրաց ի Մովսիսէ ումեմնէ ըստ տառից դասաւորութեան շարակարգեալ.

10. Bl. 274a—333a: Lehrbuch der Logik in der Übersetzung und Bearbeitung des Bischofs Bartholomaeus von Maragha, Ü. 'Համառօտ հաւաքումն և յոյժ օգտակար ի դիալեկտիկայն (= dialectica), որ է տրամաբանութիւն, կարգեալ և թարգմանեալ ձեռամբ Բարդողիմէոսի եպիսկոպոսի', anscheinend übereinstimmend *Dsh* S. 720.

11. Bl. 333b—335b: Erklärung d. Grundprinzipien der aristotelischen Naturlehre. Ü. 'Նկատումն Արիստոտէլի'. A. 'Ուսուցանէ մեզ ի բնախօսութեանցն այնոցիկ . . . .' etc. E. 'ի ձեռն խորհրդաբարութեան մտաց և կրթութեան ունի մարդս.'

12. Bl. 335b: Mmd. des Schrbs.

13. Bl. 338a—398b: eine Abhandlung des Johannes von Orotn über die Seele in 11 Kap. mit einer Einleitung, wsntl. e. Polemik gegen die Ansichten früherer Philosophen wie Plato, Aristoteles, Porphyrius, Pythagoras, Ammonias, Numenius, Kleanthes, Chrysippus, Eunomius u. a. — Ü. *'Եռամեծի և երիցս երանեալ բազմեր|ջանիկ և տիեզերալոյս մեծ հռետորի և անյաղթ փիլիսոփայի Հայոց մեծաց Յովհաննու Որոտնեցւոյ արարեալ* [17 mm. verwischt] *որ ասէ մարգարէն. [Ո՜ սուրբ առ ան]ձին զմիտս նոցա [ի միտ առնուլ զամենայն գործս] նոցա.'* A '[die erste Z. verwischt, dann] *իմ անխափան բնաւորեալ են միտք սակս մշտա|շարժ գոլոյն: Եւ զի Արիստոտել ի վեց տրոհատէ զշարժումն'* etc. E. *'Ահա աստանաւր ի սահման հրեշ|տակի բացայայտեալ ճանաչի համեմատու|թիւն և զանազանութիւն հոգւոյ և հրեշտակի: Եւ այս յաղագս այսորիկ այսքան բաւական լիցի:'*

14. Bl. 404a—415b: Ischauchan's Buch der Natur, wsntl. wie *Dsh* S. 385, *Fi* S. 181. Das E. fehlt. D. Hsch. bricht im Kap. *Վասն Գունոյ* ab, 1 S. nach dessen A. — Ü. *'Անուամբ Աստուծոյ գիրք ի վերայ բնութեան հանրական և մասնական քահանայի ուսմանն աշխատեալ Իշաւխ անուն:'*

D. Dckbl. enthalten Bruchstücke aus einem Lectionarium.

Ma XIII 58.

Bl. 248 + v. 4 Dckbl. — **Gr.** 21,2×15,5 (T. 15,5×9,6). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Schn. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., am A. der einzelnen Bücher von Nr. 1 rote u. blaue Zrln., Rdvrzn. u. Vogelinitialen, bei den beiden folgenden Abschn. rote u. blaue Rdvrz. u. Vogelinitialen. — **Schrb.** Presbyter *Անտոն* (s. Bl. 239b). — **Mmd.** Bl. 71a. — **Nschr.** Bl. 239b. — **Zst.** a. A. fehlen 4 Lagen zu 12 Bl., wie sich aus der Bogenbezeichnung am unteren Rande ergibt, sonst gut.

1. Bl. 1a—209a: Bruchstück eines aus 7 Abhandlungen zusammengesetzten theologischen Werks, u. zwar a.) Bl. 1a—39a: Bruchstück des zweiten Buchs, einer Abhandlung über die Erschaffung der Geschöpfe in 66 Kap., beginnend Mitte Kap. 9, b.) Bl. 39b—70b: Buch 3 über die Verderblichkeit der Sünden in 25 Kap., c.) Bl. 71a—101a: Buch 4 über die Menschwerdung Christi in 24 Kap. wie *Kar.* Nr. 22 I, d.) Bl. 101a—148b: Buch 5 über die Gnaden u. Tugenden in 69 Kap., e.) Bl. 149a—184b: Buch 6

über die Sakramente in 37 Kap., wie *Kar* Nr. 22 II, f.) Bl. 184b—209a: Buch 7 über den Untergang der Welt in 30 Kap., wie *Kar* Nr. 22 III.

2. Bl. 209a—221a: Abhandlung über die Geburt Christi. A. '*Բանն մարմին եղև և բնակեցաւ ի մեզ։ Այդ ի չորից աւետարանչացն պատուականագոյն գտանի Յօհան, ց̅* [= *որպէս*] *ցուցանէ արծուաձևն պատկեր ի կառքն Եզեկիելի . . .*' etc.

3. Bl. 221a—239b: Abhandlung über d. allgemeine Auferstehung, darin 17 Fragen u. Antworten. A. '*Զի ինքնին Տէր հրամանաւ հրեշտակապետին և ի փող Աստուծոյ իջանէ յ̅ց* [= *յերկնից*] *և մեռեալք* etc.

4. Bl. 240a—248b: Beichtspiegel von Vardan Junanean. Ü. '*Դիւ[ր]ագոյն մարզեցումն և կերպ խոստովանութեան առ ի վերակոչել ի միտս զամենայն մեղս գործեցեալս զներելիս և զմահացուս վասն բարւոք և կատարելապէս խոստովանելոյ. Վարդան Յունանեան առ որ ընթեռնու*'. (Vgl. auch Bl. 244a). E. fehlt.

Ma XIII 59.

Bl. 120 + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 21,8×17,4 (T. 17×13). — **St.** Pp. — **Z.** meist 22. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldrrck. — **Zst.** gut.

Anonyme Polemik gegen die religiöse Anschauung Michael Tschamtschean's und der Venediger Mechitharisten, verfasst im Jahre 1815. Tt. '*Ճարտասանութիւն կամ հաստա|տութիւն յառաջագոյն գրեալ մերում տեսարանի կամ յայտնի ապացոյց նոր հերձուածող լինե|լոյ վերապատուելի Հ. Միքայէլի Չամ|չեանց և բոլոր միաբանութեան իւրոյ քա|ղեալ ի բուն ձեռագիր գրուածոյ իւրոյ զոր իբր հրաշիւք ձգեցաք ի ձեռն մեր յամի* 1815 *մարտ* 4'.

1. Bl. 2a—111a: die eigentliche Polemik, im besondern e. Kritik von Tschamtscheans ungedrucktem Werk '*Հաստատութիւն ուղղափառութեան Հայաստանեայց եկեղեցւոյ.*' A. '*Զոր ինչ միանգամ գրեալ էր յառաջին անդ մերում տեսա|րանի երևեցուցչի մոլար վարդապետութեանց Աբբայեանց*' etc. E. '*Ուստի պարտէ զգուշանալ յայսպիսեաց, որոց ջանքն յաւէտ երևելի լինել վասն անձնական շահասիրութեան քան թէ հոգւոց փրկութեան, քան զոր չիք այլ ինչ թշնամութիւն մեծ և անօրէնութիւն անտանելի.*'

2. Bl. 111b—112b: Schlusswort. Ü. '*Գլխաւորումն բանից.*' A. '*Որով և վերջին դատումն մերոց յայտ յանդիման և ակներև ողջամաց* [= *ողջամտաց*] *առնեմք առաջի*' etc. E. '*զի աչօք բացօք տեսանեմք և տեսեալ իսկ եմք։ Վերջ։*'

3. Bl. 113b—120a: Inhaltsangabe.

Dichtung.

(Ma XIII 60—Ma XIII 66.)

Ma XIII 60.

Bl. 260. — **Gr.** 13,3×8,8—9 (T. 9,5×6). — **St.** Pp. — **Z.** 17. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. u. Stf. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., mttf. Ttll., vereinzelte Zrschr. — **D.** 1660 (s. Bl. 258a). — **Bnd.** u. auch wohl **Schrb.** Presbyter *Հայրապետ* (s. Bl. 258b). — **Bst.** Vardapet *Բարսեղ* (s. Bl. 258a). — **Bs.** Mönch *Յովհաննէս* (s. Bl. 117b). — **Mmd.** Bl. 117b, 161a, 260b. — **Nschr.** Bl. 258a—b. — **Zst.** manche Bl. wurmstichig, am Rande beschädigt, durch Tintenflecke beschmutzt, zw. Bl. 236 u. 237 e. Bl. ausgefallen, sonst gut.

1. Bl. 2a—252b: Dichtungen des Nerses Schnorhali, wsntl. wie *Schnorh* jedoch teils o., teils m. anderer Ü., u. zwar: Bl. 2a—117b d. nach den Anfangsworten als Jesus der Sohn bezeichnete Elegie, o. d. Einteilung in 3 Bücher, mit d. Nschr. des Verfassers, *Schnorh* S. 9—166; Bl. 118a—161a d. Wort des Glaubens m. d. Nschr. des Verfassers, *Schnorh* S. 169—227; Bl. 161b—209b d. Epos über die Haikiden und Arsakiden, *Schnorh* S. 495—559; Bl. 209b—219a d. Gedicht auf d. Himmel u. dessen Zierden, *Schnorh* S. 281—296, S. 300, Z. 9—302; Bl. 219a—297b d. didaktische Alphabetgedicht *Այրն Աստուծոյ զքեզ* etc. *Schnorh* S. 326—340; Bl. 227b—232b d. Alphabetgedicht über den Ungeschaffenen u. die Geschöpfe, *Schnorh* S. 313—322; Bl. 232b—236b d. didaktische Alphabetgedicht für d. Schulknaben *Այրն առաջին ըզքեզ* etc., *Schnorh* S. 341—349 Z. 16 (d. E. fehlt, da zw. Bl. 236 u. 237 ein Bl. ausgefallen); Bl. 237a—238b d. Alphabetgedicht auf d. Sprüche Salomons, *Schnorh* S. 356—358 (d. A. fehlt bis *Թըմբրեալ*, da zwischen Bl. 236 u. 237 ein Bl. ausgefallen); Bl. 238b—240b d. Alphabetgedicht in umgekehrter Reihenfolge, *Schnorh* S. 359—361.

2. Bl. 240b—245a: 2 ins Nachtoffizium aufgenommene Lieder von Nerses Schnorhali: Bl. 240b—242b *'Առաւօտ լուսոյ . . .'* etc., *Žam* S. 25 (vgl. auch Ma XIII 17 Bl. 12a—14a), Bl. 242b—245a *'Աշխարհք ամենայն . . .'* etc., *Žam* S. 22 (vgl. auch Ma XIII 17 Bl. 10a—12a).

3. Bl. 245a—246b: e. anonymes Alphabetgedicht auf die Mutter Gottes, *Աստուածածին մայր Քրիստոսի* * *իմ յոյսն դու յաւուր մեծի* * etc., wie Ma XIII 17 Bl. 14a—16 m. Ausnahme der beiden letzten, stark voneinander abweichenden Strophen.

4. Bl. 246b—249a: Nerses Schnorhali's Gedächtnislieder auf Salomon, *Schnorh* S. 351—353 u. 354—355, zu einem Gedicht zusammengefasst.

5. Bl. 249a—252b: Nerses Schnorhali's Trostlied an einen Fürsten, *Schnorh* S. 307—312.

6. Bl. 252b—258a: Nerses Schnorhali's Bekenntnisgebet '*Հաւատով խոստովանիմ . . .*' etc., *Żam* S. 505—510,2.

7. Bl. 258a—258b: Nschr. des Schrbs.

8. Bl. 259a—260b: von jüngerer Hand d. Gebet *Ընկալ քաղցրութեամբ* des Gregor von Narek, *Nar* S. 71—73.

Ma XIII 61.

Bl. 280 (lr. 133b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 22—22,3×15,8 (T. meist 17×10). — **St.** Pp. — **Z.** Bl. 1a—133a: 14, Bl. 134a—264b: 18, Bl. 265a—280b: 21. — **Schr.** Rnd., d. Azn. sowie Bl. 37a, 38a, 42a, 58a, 74a, 94b, 102a, 113a, 119a Unz., Bl. 18b Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Ttlvzn., Rndvzn. u. Abn. der Lieder in glänzendem Gold, Blau, Grün, Rot, Violett, d. Azn. der Lieder braun u. rot. — **Bs.** Erzbischof *Սարգիս* (vgl. Bl. 187a), 1847 *Գէորգ Տէր-Մովսէսեանց* aus Tiflis. — **Mmd.** Bl. 18b, 187a. — **Zst.** Bl. 265a—280b später hinzugefügt. Es fehlen Blr. zw. Bl. 6 u. 7, 18 u. 19, 26 u. 27, 27 u. 28, 29 u. 30, 31 u. 32, 37 u. 38, 38 u. 39, 41 u. 42, 48 u. 49, 74 u. 75, 81 u. 82, 100 u. 101, 104 u. 105, 109 u. 110, 110 u. 111, 111 u. 112, 112 u. 113, 116 u. 117, 117 u. 118, 118 u. 119, 120 u. 121, 175 u. 176, 176 u. 177, 188 u. 189, 252 u. 253, 257 u. 258, 261 u. 262. Die Blr. sind zum Teil falsch gebunden u. folgendermassen anzuordnen: Bl. 1, 3, 2, 5, 4, 6—32, 37, 36, 35, 33, 34, 38—43, 48, 44—47, 49—74, 88—100, 75—87, 102—104, 101, 108, 105—107, 109, 113—116, 111, 110, 112—117, 119, 118, 120—123, 125, 124, 126—169, 170—175, 177—200, 203, 201, 202, 204—243, 253—255, 257, 256, 258—264, 244—252, 265—280.

Liederbuch mit Neumen.

1. Bl. 1a b, 3a b, 2a b: zweiteiliges Prädikations-Lied zum Fest der Taufe Christi am 6. Januar, d. erste Teil ein Bruchstück (A. fehlt). 9 vollständige Strophen: '*Դուռն երկնից և ծագումն անճառելի*' etc., '*Երկնային ճառագայթն լուսափայլ*' etc., '*Անիմանալի հուր էակի*' etc., '*Հաստատեաց զանձինս մեր*' etc., '*Հայցեմք յառաջ քոյ*' etc., '*Զաւրութիւն աստուածային և ծա|գումըն*' etc., '*Բանաւոր տաճար բարու|թեանց*' etc., '*Աղաչեմք զանձառ անհաս էութիւն*' etc., dann d. Ae. der in allen Liedern vorkommenden Strophen '*Եւ ես տաւել*' etc., '*Զանձինս մեր*' etc., A. des zweiten Teils: '*Բարեխաւսութեամբ ամէն|աւրհնեալ աստուածածնի կուսին Մարիամու և մկրտչին Յով|հաննու*' etc.

2. Bl. 5a b, 4a b, 6a b: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi von Lukas. Ü. '*Քարոզ ծննդեան Տեառն Ղուկասու ասացեալ, զոր նշ|անակէ նախագիրք տանցն.*' 6 Strophen, d. Abn. derselben = *Ղուկաս.* A. *Ղամբար մրցա|փայլ անշիջանելի*' etc.

3. Bl. 7a—b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest d. Geburt Christi, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 6 u. 7). A. des Bruchstücks: '. . . *ի քեզ հանդիսի հաւատով վերանորոգեալ ի կեանսըն յա|իտենից. աստ յիշեցեր և ողորմեաց. Եւ ևս առաւել*' etc., '*Զանձինըս մեր*' etc. A. des zweiten Teils: '*Գովեաս զհու|թեան ընծայեմք ի հոգւոյ համայնից* . . .' etc.

4. Bl. 8a—10a: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi, 7 vollständige Strophen ausser '*Եւ ևս առաւել*' etc. und '*Զանձինըս մեր.*' A. '*Կոյս անապական և առագաստ փեսայաց|եալ բանին*' etc.

5. Bl. 10b—15b: Prädikationslied zum Fest der Geburt Christi von Gregor, 10 Strophen, d. Abn.= *Գրիգորի երգ.*' A. '*Գանձ անապակ|ան ծածկեալ մեծութիւն ահաւոր անիմանալի խորհ|ուրդ*' etc.

6. Bl. 15b—18b: Prädikationslied zum Fest der Taufe Christi von Jakobus, 7 Strophen (ausser '*Եւ ևս առաւել*' etc.), d. Abn. = *Յակոբոս.* Ü. '*Քարոզ ի Մկրտութիւն Տեառն Յակ|ոբոսի ասացեալ.*' A. '*Յաւերժական ձայնիւ յոգնակին գոչմամբ գեղապարեալ պատուեմք*' etc.

7. Bl. 19a—26b: dreiteiliges Prädikationslied zum Fest Johannes des Täufers, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 18 u. 19), 6 vollständige Strophen ausser '*Եւ ևս առաւել*' etc. — A. des Bruchstücks: '. . . *եմք համագումարեալքս ի քէն ամենակարող բար: Արուսեակ պայծ|առ և ճառագայթ անթաքչելի արե|գականն* . . .' etc. — A. des zweiten Teils: *Նախնական էիդ լամեալ|քս աղերս մաղթանաց* . . .' etc. A. des dritten Teils: *Գեղահրաշ ծաղ|իկ անթառամ և բուրաս|տան բազմաստեղուն*' etc.

8. Bl. 27a—32b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel (es fehlen Blr. zw. 27 u. 28, zw. 29 u. 30, zw. 31 u. 32). A. des Bruchstücks: '*Ով զաւրութիւն զաւրեղ|ին ամէնիմաստ ճարտար|ապետ կազմիչ ամենի*' etc. A. des zweiten Teils: '*Սրբուհոյ աստուածածնին բարեխաւսութեամբ մաքրեցելոյն Մարիամու*' etc. E. fehlt.

9. Bl. 37a b, 36a b, 35a b, 33a b, 34a b: Prädikationslied zum Fest der 40 Knaben vom Vdp. Joseph, 6 Strophen, d. Abn. = *Յովսէփ.* Ü. '*Քարոզ սրբոց Քառասն[ից] [Յո]վսե|փա վարդապետի ասացեալ.*' A. '*Յամենից գոյից բնաւից բանաւ|որ սեռից անմահից*' etc. E. fehlt.

10. Bl. 38a—41b: zweiteiliges Prädikationslied zum Feste Gregors des

Erleuchters, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 37 u. 38, zw. 38 u. 39, zw. 41 u. 42). A. des Bruchstücks: '. . . . կուբեան ա͞ծութեան քում բարեբանեալ աւխս երկնաւոր . .' etc. — A. des zweiten Teils: '*Ժողովեալ գերազարդ շնորհիւ գեղեցկակայարմար տաճար անձեռագործ ընակողին*' etc.

11. Bl. 42a—43b, 48a—b, dann wahrscheinlich Bl. 44a—47b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, d. zweite Teil ein Bruchstück. A. des ersten Teils '*Ա͞ծ* անեղ անպարագրելի անճառ անմահից' etc., A. des zweiten Teils. '*Իսկապէս* բարի ան|*հաստատնելի եւ յոյս հանուրց*' etc. — E. fehlt.

12. Bl. 49a—57b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Auferstehung Christi am Ostersonntag, d. erste Teil ein Bruchstück (es fehlen Blr. zw. 48 u. 49). A. des Bruchstücks: '. . . *զորըս պարարեցեր զանազան հանգըստեամբ եւ ըստ անլուր խըստութեանն արժանապէս*' etc. Dann die Strophen '*Արարեր ի սմա ըղհ|րաշագործ*' etc., '*Յաւղեայ ի մեզ ըղ.քաջամն|ութիւն*' etc., '*Սատանաւր առ սեամս տաճարի*' etc., '*Ծանուցեր զամենայնայնթ զաւրութիւն քո*' etc., '*Վերանուազ զոչմամբ աւրհնեմք զթագաւորդ*' etc., '*Ամենայն աստղ|այից նախագուշակ*' etc., '*Բարունակտութեանց եւ թա|գաւորաց*' etc., '*Դարձեալ վերըստին զառ ի քէն*' etc., '*Առաւել զուղղա|փառ հաւատս*' etc., '*Եւ [ն]որոգեցես ըղմեզ*' etc., '*Եւ եւս առաւել*' etc., '*Զանձինըս*' etc., A. des zweiten Teils: '*Ա*մենայն զով|*եստից գերազանց եւ քան զար|ին մաքրագոյն*' etc.

13. Bl. 58a—66b: zweiteiliges Prädikationslied zum Fest der Himmelfahrt Christi, d. erste Teil vom Vdp. Sargis, 7 Strophen, d. Abn. = *Սարգսի*, Ü. '*Զ[որո]գ մեծի համբարձմանն Տ͞եառն մերո Յ͞իսուսի Ք͞րիստոսի ասացեալ Սարգսի Վարդապետի,*' A. '*Ա*րքայութիւն *արքայութեանց Ա͞ծ* ան|սկիզբն' etc. A. des zweiten Teils: '*Գ*ովեալ *եւ* բար|*եբանեալ Ք͞րիստոս թագաւոր խնամակալ*' etc.

14. Bl. 67a—73b: Prädikationslied zum Fest der Herabkunft des hl. Geistes von Gregor, 10 Strophen, d. Abn. = *Գրիգորի երգ*, A. '*Գ*անձ լուսո փառակից որդւ|ո' etc.

15. Bl. 74a—b, 88a—94a: Prädikationslied zum Fest der Himmelfahrt Mariä von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 485—491.

16. Bl. 75a—81b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Feste Gregors des Erleuchters von Gregor, die Abn. der Strophen, soweit sie erhalten, = *րիգորի գանձ*; es fehlt demnach der grösste Teil d. ersten mit *Գ* beginnenden Strophe u. d. E. der letzten.

17. Bl. 82a—87b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Ver-

klärung Christi auf dem Berge Thabor von Nerses Schnorhali, *Schnor* S. 478—484.

18. Bl. 94b—100b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Kirche von Gregor von Narek, 10 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգ.* E. fehlt. Ü. '*Քարոզ Գրիգորի Նարեկացո ասացեալ ի սուրբ եկեղեցւո.*' A. Գանձ բաղձալի բարութեան մեծի գրեալ և ծածկեալ' etc.

19. Bl. 102a—104b, 101a b, 108a b: Prädikationslied zum Fest des hl. Kreuzes von Gregor von Narek, 10 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգ.* Ü. '*Քարոզ սուրբ խաչին ասացեալ Գրիգորի Նարեկացո.*' A. Գանձ անհննին ծածկեալ մեծութիւն' etc.

20. Bl. 105a—107b, 109a b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest des Protomartyrs Stephanos, die Ae. der vollständigen Strophen: '*Սուրբ և փառաւորեալ և առաքեալ ընտրեալ*' etc., '*Առաջին սարկաւագ և վկայ*' etc., '*Տուն Աստուծոյ տեղի*' ete., '*Ուրախ լեր հարսն պանծալի*' etc., '*Հրաշատեսիլ հրափայլ զուարթուն*' etc., '*Եւ ևս առաւել*' etc., *Բարուն ճշմարիտ հզաւր*' etc.

21. Bl. 113a—116b 111a b, 110a b, 112a b: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Feste der Apostel, d. Abn. der ersten 6 vollständig erhaltenen Strophen = *րիգորի*, also von e. gewissen Gregor, dann Bl. 110a: Schluss e. Strophe, '*Ի Հաւրէ առաքեալ անմահ միածին*' etc., '*Նուագ ցնծութեան հանցուք*' etc., Bl. 110b: '*Սոսկալի անուն ընդդէմ թշնամոյն*' etc., Bl. 112a: Schluss einer Strophe, '*Եւ ևս առաւել*' etc., 'Գովեալ ի վերնոց *հրանիւթ զաւրութեանց*' etc.

22. Bl. 117a b: Bruchstück eines Prädikationslieds zu einem Marienfeste o. A. u. E. — Ae. d. vollständigen Strophen: '*Բոտեայ զմարմին մեր*' etc., '*Բարերոք խնամով պահպանեա*' etc., '*Ուրախութիւն յայտնեալ տրտմեցելոցս*' etc.

23. Bl. 119a b, 118a b, 120a b: Prädikationslied zum Fest aller Märtyrer von Johannes, 8 Strophen, deren Abn. = *Յովհաննես.* A. 'Յանճառ փառս և նախս հան զամենայն' etc.

24. Bl. 121a—123b, 125a b, 124a b, 126a—133a: Bruchstück eines Prädikationsliedes zum Fest der Erzengel und des himmlischen Heeres, die Abn. der erhaltenen Strophen = *մահից քարոզ*, also am A. zwei Strophen ausgefallen, da *Ան* zu ergänzen ist.

25. Bl. 134a—136a: Lied zum Vorabend des Festes der Geburt Christi von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 369—371.

26. Bl. 136a—138a: Lied zum Fest der Taufe Christi, der Wasserweihe, 'Աւետիս. մեծ *խորհրդոյ խորհուրդ*' etc., alle Strophen mit *Աւետիս* beginnend.

27. Bl. 138a—139b: Lied zum Abend des ersten Festtags der Geburt Christi, 'Անճառ է խորհուրդ սրբոյ յայտնութեանն. Բանն որ ի ծոց Հաւր' etc., die Abn. der Verse in alphabetischer Folge.

28. Bl. 139b—140b: 2 Lieder zum zweiten Festtag der Geburt Christi, das zweite nach Angabe der Abn. von Nerses 'Այսաւր ի սկզբան բանն որ ընդ Հաւր' etc., (alle Verse mit այսաւր beginnend), 'Նոցին համաձայնեալ և մեք' etc. (d. Abn. d. Verse = Ներսէսի է երգս).

29. Bl. 141a—142a: 2 Lieder zum Abend des zweiten Festtags der Geburt Christi 'Ծագումն ըլարփոյն ըփառաց փայլեալց' etc., d. zweite Lied von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 374—375.

30. Bl. 142b—144a: 2 Lieder zum dritten Festag der Geburt Christi. 'Աստուածոյ ողորմութեանցն ազդեցումն յառաքումն' etc., 'Իսկ դու ընդէր ես խռովեալ' etc.

31. Bl. 144a—145a: 2 Lieder zum Abend des dritten Festtags der Geburt Christi 'Այսաւր աւետեաց ձայն եկաւ ի յունկն' etc., d. zweite von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 365—366.

32. Bl. 146a—147b: 2 Lieder zum vierten Festtage der Geburt Christi. 'Քերովբէից գերագոյն սրբբո մաքրենից մաքրագոյն' etc., 'Ողջոյն ընդ քեզ Մարիամ աւետիս' etc.

33. Bl. 147b—149a: 2 Lieder zum Abend des vierten Festtags der Geburt Christi. 'Տիրուհի ս⁓րբ կոյս մայր մարմնացելո բանին' etc., 'Անճառ բանին բարձրելո' etc.

34. Bl. 149a b: 2 Lieder zum fünften Festtag der Geburt Christi, 'Կամիմ աստանաւր զաւետիսն երգել' etc., 'Անդ ի յայրն իջավանի ի Բեթղահէմի' etc.

35. Bl. 149b—151a: 2 Lieder zum Abend des fünften Festtags der Geburt Christi. 'Էին միայնո միածին որդին' etc. Das zweite Lied von Nerses Schnorhali *Schnorh* S. 375—376.

36. Bl. 151a—152b: Lied zum sechsten Festtag der Geburt Christi, 'Գովեսցու տաւնենն տենչմամբ' etc., die Abn. der Strophen = Գէորգ Մ. [= Գէորգ մեծ], die Fortsetzung des Namens Nr. 37.

37. Bl. 152b—153b: Lied zum Abend des sechsten Festtags der Geburt Christi. 'Պարագրի անպարագրելի' etc., d. Abn. der Strophen = Պարթե. Vgl. Nr. 36.

38. Bl. 154a—155a: Lied zum siebenten Festtag der Geburt Christi, 'Էին աջով աջո ձեռին' etc.

39. Bl. 155a—157a: Lied zum achten Festtag der Geburt Christi von Konstantianos (Konstantin), 13 Strophen, deren Abn. = *Կոստանդիանոսի*, Կոյս անապակ|ան *Մարիամ*' etc.

40. Bl. 157a—158b: Lied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel, das letzte Wort jedes Verses als Anfangswort des folgenden wiederaufnehmend, Ա՛յսաւր նոր|*ահրաշ լոյսն ի յերկնից ծագեալ, ծագեալ ի Հաւրէ*' etc.

41. Bl. 158b—160b: zweiteiliges Lied zum Fest der Darbringung Christi im Tempel wie *Dsh* Nr. 318,3 Bl. 69 *ա* u. 70 *բ*.

42. Bl. 160b—163b: zweiteiliges Lied zum Fest Johannes des Täufers von Nerses Schnorhali; d. erste Teil das Alphabetgedicht *Schnorh* S. 446—449, d. zweite Teil 22 Verse, deren Abn. = *'Բանս այս նվագեալ ի Ներսիսէ*, beginnend *'Բարբառոյն յանապատէ ձայնիւ ասացուք նուէր*' etc.

43. Bl. 163b—165a: Lied zum Fest Johannes des Täufers, A. *'Քեզ* մա|*տուցանեմք այսաւր*' etc. 12 Strophen.

44. Bl. 165a—b: Messlied zum Fest Johannes des Täufers, 3 Strophen, 'Այսաւր *ի նորա|հրաշ մեծապայծառ աւուրս*' etc.

45. Bl. 165b—168a: zweiteiliges Lied zum Fest der Vardaner, d. zweite Teil nach Ausweis der Abn. der Strophen von Jakob. 'Այսաւր գրնծ|*ան եկե|ղեցւոյ մանկունք*' etc., '*Ի հանդիսաւոր տաւնի վրկ|այիցս*' etc., die Strophenanfänge des letzteren = *ի Յակոբէ*.

46. Bl. 168a—169a: zweiteiliges Lied zum Fest der Ghevondianer, '*Ի* հանդես սաւնի *ձեր խրախացեալ*' etc., '*Բարձրեալ Թագաւոր ան|մահ Երրորդութիւն*' etc.

47. Bl. 169b, 176a b: Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 464—466,1–4, 11–14, 468,11–14.

48. Bl. 176b, 170a—171a: zweiteiliges Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia, d. erste Teil von Basilius, d. Abn. d. Strophen = *Երգ Բարսղի երգ*, beginnend 'Երգ ներբողական. *քաղցրանուագ հնչմամբ*' etc., d. zweite Teil wie *Dsh* Nr. 318,3 Bl. 132*ա*, d. Abn. d. Strophen = *Քառասունսն*.

49. Bl. 171a—172b: Lied zum Fest der vierzig Märtyrer von Sebastia von Gregor, 14 Strophen, deren Abn. = *Գրիգորի երգս այս*. A. *'Գունդք ս—րբ վրկայիցն ի սոսկ|ալի*' etc.

50. Bl. 172b—175b: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Gregor des Erleuchters, d. erste Teil von Nerses Schnorhali, d. Abn. der Strophen = *Սրբոյն Գրիգորի երգ ի Ներսիսէ ծառաէ*, zum Teil (Bl. 172b—174a Z. 16) gedruckt *Schnorh* S. 459—462. A. des zweiten Teils: *'Ի յերս արևու արև ծագեցաւ ի յարևմտից*' etc. E. fehlt, da zw. Bl. 175 u. 176 ein Bl. ausgefallen.

51. Bl. 177a—b: Bruchstück eines Liedes zum Feste Gregors des Erleuchters. A. fehlt. E. *'Ով սուրբ հայր Գրիգորիոս, առ զմեր զոհութեան նուէրս, տուր Երրորդութեանդ ի փառս այժմ և յաւիտեանս. ամէն'.*

52. Bl. 177b—178a: Messlied zum Fest Gregors des Erleuchters, 'Ով արքայա|*կերպ ը տէր, քահանայապե|տ ը*' etc.

53. Bl. 178a—180a: zweiteiliges Lied zum Fest Gregors des Erleuchters. 'Ճառագայթեալ *արեգակն Հայաստան*' etc., '*Եկեղեցի կաթուղիկէ հայաստանեան*' etc.

54. Bl. 180a—181b: zweiteiliges Lied zum Fest der Auferstehung des hl. Lazarus, 'Անմահ թագ|*աւոր|ն իջեալ ի վայրըս մահու*' etc., d. zweite Teil, 10 Verse, deren Abn. = *Ներսէսի երգ*, von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 379.

55. Bl. 181b—182b: Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, 3 Strophen. 'Անեղանելիդ Ան|*տրուա|ծ հրաշալի փառա|ւք*' etc.

56. Bl. 182b—183b: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, in 21 Strophen '*Խ*որհուրդ հայր|*ենի աւանդ աւանդ*' etc., '*Աստ Եբրայեցոց մանկունքն*' etc.

57. Bl. 184a—185b: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, '*Նորահրաշ նոր երկինք եղև այսաւր*' etc., '*Այսաւր ցընծան արա|րածք*' etc., zusammen 17 Strophen.

58. Bl. 185b—187a: zweiteiliges Lied zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem am Palmsonntag, 'Այսաւր զալլ|*ստեամբ Աստուածորդւոյն յԵրուսաղէմ*' etc., '*Այսաւր զալըստեամբ քո Տէր ցընծացաւ երկիր*' etc., zusammen 22 Strophen.

59. Bl. 187b—188a: Lied zum Montag der Karwoche in 10 Strophen, 'Անդ ի մէջ դր|*ախտին եր|եք անձինք էին*' etc.

60. Bl. 188a—b: Bruchstück e. Liedes zum Gründonnerstag, 'Հոսեալ հրեղին|*ացն, հաւաքեալ կայրն*' etc. E. fehlt wegen Bl.-Verlusts.

61. Bl. 189a—190a: Bruchstück eines Alphabetgedichts zum Karfreitag von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 382,19—385. In der Ausg. fehlt Bl. 190a Z. 11—15, in der Hschr. abgeschn. vom A. noch S. 384,22—23.

62. Bl. 190a—191a: zweiteiliges Messlied zum Karfreitag, '*Բևեռվրէից թագաւորն այս|աւր եկեալ ի յԵրուսաղէմ*' etc., '*Ծարաւեցաւ Տէրն ի խաչին որ|պէս զմարդ*' etc., 8 Strophen.

63. Bl. 191a—192a: Lied zum Karsamstag in 16 Strophen, 'Այսաւր է շաբ|*աթ և լըռ|ութեան հանգիստ յերկրի*' etc.

64. Bl. 192b—193b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, d. zweite Teil,

dessen Strophenanfänge = *Ներսեսի երե* [= *երգ*], von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 395—396. A. des ersten Teils : 'Աւետիս միշտ *աւետեաց հրճուանն*' etc.

65. Bl. 193b—194b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, d. zweite Teil, bei dem die Abn. der ersten 7 Strophen = *Ներսեսի*, von Nerses Schnorhali, vollständiger als *Schnorh* S. 398. A. des ersten Teils: Այսաւր ըլո|*յս հաստատ*|*ի խաւար*' etc.

66. Bl. 194b—196b: zweiteiliges Lied zur Auferstehung, 'Եւր յառաւաւտեն *ճեմեալ*' etc., 'Ով *կանայք, զարթիք տես*|*էք*' etc. Zum ersten Teil zwei Randbemerkungen: '*չկայր յաւրին*[*ակին*]' und '*յաւրինակն ծուռ էր*'.

67. Bl. 196b—200a: 4 Lieder zur Auferstehung nach den 4 Evangelien benannt, das vierte, dessen Versanfänge = *Ներսիր* (!) *կաթողիկոսի*, wohl von Nerses Schnorhali. Ae. '*Այսաւր լոյս ծագե*|*աց յաւուրս առաջին արեգական արդար*' etc., 'Այսաւր ընդ *ծագել արեւուն անմուտ ծագեաց մեզ արեգակն*' etc., 'Այսաւր յար|*ութեան* [dazu hinzugefügt *մեզ*] *ծագեցաւ լոյս*' etc., 'Նորահրաշ արեգ|*ական այսաւր ծագեցաւ աշխարհի*' etc.

68. Bl. 200a—b, 203a—b: Lied zur Auferstehung von Nerses Schnorhali wie *Schnorh* S. 391—395, d. Abn. der Strophen = *Ներսես կաթողիկոս* [Հ]*այոց*.

69. Bl. 203b, 201a—b: Lied zur Auferstehung, 'Առաւ|*աւտին ը չաւեղին չողըն ծագեալ արեւ տար*|*ածեալ*' etc.

70. Bl. 201b—202b, 204a—206a: 5 Lieder zur Auferstehung, d. vierte u. fünfte, deren Strophenanfänge zusammen = *Ներսեսի ե Հայոց կաթողի*[*կ*]*ոսին* von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 388—391. Ae. der ersten 3 Lieder: 'Ով քաղցրաձայն|*եալ քաղցրախաւսէր երգով*' etc., 'Ծագումըն *փառաց էին միածին որդին. Պատկեր անփոփոխ*' etc., '*Արդ եկայք ամենեքեան պայծառացեալք*' etc.

71. Bl. 206b—207b: zweiteiliges Lied zum Fest der Himmelfahrt Christi v. Stephanos. Die Strophenanfänge des ersten Teils = *Ստեփանոսի է* Ae. 'Սոսկալի անիւ պա|*կեան հոյլք բոցեղինաց խըմբից*' '*Ես խաւսիմ զարդարութիւն զանձ*|*առ փըրկութեան*' etc.

72. Bl. 207b—208b: Lied zum Fest der Himmelfahrt Christi, 11 Strophen. A. 'Էն ի միշտ ենն ան|*եղապէս ծընունդ*' etc.

73. Bl. 208b–210a: Lied zum ersten Sonntag nach Christi Himmelfahrt, 31 Strophen. A. 'Այսաւր երգս *առեալ զուչեն հրեշտակք յերկինս*' etc.

74. Bl. 210a–211b: Lied zum Fest der Herabgiessung des hl. Geistes, 25 Verse, das letzte Wort eines jeden als Anfangswort des folgenden wieder aufgenommen. A. 'Ասանաւր ծագ|*եաց լոյս աւետեաց կենաց: կենաց ան*|*մահից*' etc.

75. Bl. 211b—212b: zweiteiliges Lied zum Fest der Herabgiessung des hl. Geistes, von Nerses Schnorhali, zusammen 37 Verse, deren Abn. = *Ներ-սես նվաստ ոգոյն տրվողի իմաստ բանի ընդ այն*, d. erste Teil *Schnorh* S. 401, A. des zweiten *'Ներշիւսեցուք քաղցր եղանակ'* etc.

76. Bl. 212b—214b: zweiteiliges Lied zum Fest der hl. Rhipsime und ihrer Genossinen von Nerses Schnorhali, zusammen 23 Verse, deren Abn. = *Ներսեսի առ Հռիփսիմե կոյսն է*, d. zweite Teil (Vers 8—23) *Schnorh* S. 468—471. A. des ersten Teils: *'Նորահրաշ արեգ|ական իմանալի յարևմըտի'* etc.

77. Bl. 214b—215b: Lied zum Fest der hl. Rhipsime und ihrer Genossinnen von Nerses Schnorhali, zum Teil *Schnorh* S. 471—472 l. Z.

78. Bl. 215b—216b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi, d. erste Teil mit Wiederaufnahme des Versschlussworts als Anfangswort des folgenden, *'Արփիակ|ան ը լոյս նո|ր ի ծոց Հաւր իջեալ'* etc., *'Նոր իմն աւետիս նորաշաւիղ խո|րհուրդ'* etc.

79. Bl. 216b—218b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 404—406.

80. Bl. 218b—219b: zweiteiliges Lied zum Fest der Verklärung Christi, *'Նոր իմն աւետիս խոր|հուրդ'* etc., *'Հայր մրկայելով յամպոյն'* etc., zusammen 19 Verse, davon einige (Bl. 218b Z. 17—Bl. 219a Z. 2, Bl. 219a Z. 13—15) *Schnorh* S. 403,11–18, demnach wohl das ganze von Nerses Schnorhali.

81. Bl. 219b—222a: zweiteiliges Lied zum Fest der Himmelfahrt Mariae von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 407—412.

82. Bl. 222a—223b: zweiteiliges Lied zum Fest der Geburt Mariae von Nerses Schnorhali, in der Ausg. als Lied zur Geburt Christi bezeichnet, *Schnorh* S. 371—372 (d. Hschr. hat jedoch 3 Verse mehr) u. 367—368.

83. Bl. 223b—224b: Lied zum Fest der Kirche, 14 Verse. A. *'Յառաջ անճառ|ժիցն անեղրքեիցըն Հայք աւրէն խորհըրդոյ'* etc.

84. Bl. 224b—227a: zweiteiliges Lied zum Fest der Kirche, zusammen 25 Verse, deren Abn. = *Ներսեսի է երգս ի սուրբ եկեղեցի*, also wohl von Nerses Schnorhali. Ae. *'Նորազուարճ խըրնդ|ութեամբ բերկրեալ ցընծալով'* etc., *'Ի Լուսոյն արփոյն առ լոյսն'* etc.

85. Bl. 227a—228a: Lied zum Fest der Kirche, 15 Strophen A. *'Երգ զարմանալի երգ չարժենի'* etc.

86. Bl. 228a—b: Messlied zum Fest der Kirche, *'Քրիստոս եկեալ քահա-նայ|ապետ ը սուրբ'* etc.

87. Bl. 228b—230a: zweiteiliges Lied zum Fest des Tabernakels, *'Խորհուրդ*

զաւր|ստեան Բանին որ արար զաշխա|րհս' etc., 'Այսաւր զտապանակն սուրբ ըղխորհուրդ մարմնո փրրկչին' etc., zusammen 20 Verse.

88. Bl. 230a—232b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes, beim ersten das Versschlusswort als Anfangswort des folgenden wiederaufgenommen, zusammen 38 Verse. Ae. 'Միակն ի միոյն ան|ըսկիզբն էին' etc., 'Արդ աւրհնեալ ես փայտ կենաց' etc.

89. Bl. 232b—234b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 412—416. D. Hschr. hat am E. e. Strophe mehr.

90. Bl. 234b—235b: zweiteiliges Lied zum Fest des Kreuzes, 'Նոր խորհուրդ կենաց բերումն ընաւից բոլորից' etc., 'Աստուածաւր կանկնեալ տեսաք փայտ կենաց' etc. zusammen 15 Strophen.

91. Bl. 235b—236a: Lied zum Fest des Kreuzes, 7 Strophen mit Wiederaufnahme des Schlussworts jedes Verses als Anfangswort des folgenden. A. Միակն ի միո անըսկիզբն էէն անեղ ծընե|ալ նոյնաբար' etc.

92. Bl. 236a—237a: Lied zum Fest des Kreuzes und der Auferstehung, *Dsh* Nr. 160,4 ա, d. erste Strophe auch *Żam* S. 519. A. 'Ես ձայն զառիւծ|ուն' etc.

93. Bl. 237a—b: Messlied zum Fest des Kreuzes, 'Երրորդէից վեհագոյն ցուցար, ով երանեալ փայտ' etc., die Abn. d. Strophen = Երխստո.

94. Bl. 237b—240a: zweiteiliges Lied zum Fest der Propheten von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 428—432.

95. Bl. 240a—241b: Lied zum Fest der Apostel Petrus und Paulus, 'Այսաւր ծաղկեց|այք ծա|ռըք կենաց' etc., d. Abn. der Halbstrophen in alphabetischer Folge.

96. Bl. 241b—243b, 253a: zweiteiliges Lied zum Fest der Apostel Petrus u. Paulus, 'Գլուխ եկեղեցո և վէմ հիմն անշարժելի' etc., 'Այսաւր ցընծացէք եղբ|արք' etc., d. Abn. der Strophen = Գովեստ մատին առաքելոյն պետրոսի

97. Bl. 253a: irrtümliche Wiederholung der Anfangsworte (s. Nr. 95) 'Այսաւր Ծաղ|կեցայք ծառքըղ կենաց'.

98. Bl. 244a—245a: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Antonius des Gr., das zweite von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 435—436; A. des ersten Liedes: 'Անտոնո|սա անապատի հովտաց' etc.

99. Bl. 245a—b: Lied zum Fest des hl. Antonius d. Gr., 'Անտոնոս անապատի հովտաց' etc., verschieden von Nr. 98.

100. Bl. 245b—247b: zweiteiliges Lied zum Fest des hl. Eustratius u. seiner Anhänger von Nerses Schnorhali, 'Ի խորհրդական ձեր նայելով հանդէս . . .'

etc., 'Տէր և Աստուած զՅիսուս Քրիստոս առէք' etc., die Abn. der Strophen beider Teile = Ի Ներսէսէ ի սուրբն Երաստատիոս.

101. Bl. 247b—250a: zweiteiliges Lied zum Fest der Erzengel von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 418—423.

102. Bl. 250a—b: Lied zum Ostersonntag, 'Հաւուն արթընացեալ զիտելով զհեթ|անոսս' etc., 13 Strophen.

103. Bl. 250b—252a: zweiteiliges Messlied zum Totenfest, 'Ի հանդերձեալ նորոգմանն նորաստեղծին ը նորահրաշ' etc., 'Բարի եկիր բարեաց բաշխաւ|ող, բարի ողջոյն' etc.

104. Bl. 252a—b: Lied zum Fest der Geburt Christi von Ter Sargis, d. Sohn des Fürsten Johannes. Ü. 'Երգ ասացեալ տէր Սարգսոյ Մեծի իշխանին Յոհաննիսի ի ծնընդեան խորհրդոյ Որդւոյն Աստուծոյ.' A. 'Տնաւրինի անեղանելի բանն բան|ձրացեալ' etc. Die Abn. d. Strophen = Տէր Սարգիս.

105. Bl. 252b: d. Ü. eines nicht vorhandenen Liedes: 'Տաղ սրբոյն Ներսիսի հայրապետին զիւտ նշխ|արաց.'

106. Bl. 253b—255a: zweiteiliges Lied zum Fest der Apostel Petrus u. Paulus, 'Այսաւր ծող|վեալ բազմութիւն ազգաց' etc., 'Պետրոս և Պաւղոս քրիստոնէից պարծանք' etc., zusammen 23 Strophen.

107. Bl. 255a—b: Messlied zum Fest der Apostel, 'Երանելի աշակերտք, առ|աքեալք բանին' etc.

108. Bl. 255b, 257a—b, 256a—b: zweiteiliges Lied zum Fest aller Apostel von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 423—427.

109. Bl. 258a—261a: vierteiliges Lied zum Fest des Protomartyrs Stephanos, d. erste (wegen Bl.-Verlustes zw. Bl. 257 u. 258 ein Bruchstück) u. zweite Teil von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 455,20—26, S. 456—458. A. des dritten und vierten Teils, 'Ի յանմահաւսր ծառ|ոյն նախատունկ յայտնեալ' etc. (26 Strophen), 'Նախասարկաւագ և առաջին վըկ|այ' etc. (8 Strophen).

110. Bl. 261a—b: Lied zum Fest des Protomartyrs Stephanos, 'Նոր ծառոյն կենաց աստուածատունկ դրախտին' etc., d. Abn. d. Strophen = նախավկա.

111. Bl. 262a—263b: Bruchstück eines Liedes zum Fest der Apostel Jacobus u. Johannes, d. Söhne d. Zebedaeus, von Nerses Schnorhali. *Schnorh* S. 450 l. Z.—454.

112. Bl. 263b—264b, 244a: zweiteiliges Lied zum Fest der Patriarchen (Kirchenväter) von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 433—435, 437.

113. Bl. 265a—267a: Bruchstück eines Liedes zum Fest des Kreuzes

von Varag von Georg. Die Abn. der vorliegenden Verse = [Գէ]որգեա բան.

114. Bl. 267a—269b: Prädikationslied zum Fest des Patriarchen Nikolaus vom Vdp. Moses. Ü. '*Բարոզ սրբոյն Նիկաւղայոսի հայրապետին Մովսէս վարդապետի ասացեալ*'. A. '*Մեծասքանչ սիրով ժողովեալ այսաւր մանկունք*' etc.

115. Bl. 270a—272a: Prädikationslied zum Fest des hl. Jacobus v. Nisibis vom Vdp. Moses, 10 Strophen, deren Abn. = *Մովսէսի երգ*. Ü. '*Բարոզ սրբոյն Յակովբայ Մծբնայ հայրապետին Ճորին Մովսէս վարդապետի ասացեալ*'. A. '*Մեծահրաշ տաւնիս տեսութիւն*' etc. Abn. = *Մովսէսի պես*.

116. Bl. 272b—276a: Prädikationslied zum Fest des Propheten David und des Jacobus, des Bruders des Herrn, vom Vdp. Georg, 11 Strophen, deren Abn. = *Գէորգեայ բան*. Ü. '*Բարոզ Դաւթի մարգարէին և Յակովբայ Տեառնեղբաւրն Գէորգ Վարդապետի ասացեալ.*' A. '*Գերահրաշ տաւնիս խորհրդոյ գերազանց*' etc.

117. Bl. 276a—279a: Prädikationslied zum Fest des Heerführers Sargis vom Vdp. Georg, 10 Strophen, deren Abn. = *Գեորգեա բան*. Ü. '*Բարոզ սրբոյն Սարգսի զաւրավարին Ճորին Գէորգ վարդապետի ասացեալ*'. A. '*Դրեւոցն ի յերկինս անդրանկաց*' etc.

118. Bl. 279b—280b: Bruchstück eines Liedes zum Fest aller Märtyrer von Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 438—443,1.

Ma XIII 62.

Bl. 133 (lr. 119, 133b) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 11×8,5 (T. 8,5×5,7). — **St.** Pp. — **Z.** 13—14. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn. — **Zst.** gut.

Sammlung kirchlicher u. weltlicher Lieder mit Neumen.

1. Bl. 1a: E. auf d. Kalendarium bezügliche Tabelle.

2. Bl. 2a—4b: Kirchenlied zur Auferstehung Christi, d. Abn. der Strophen = *Գրիգորէ*. A. '*Գերազոյն գոյին գոյից համայնին*' etc.

3. Bl. 5a—35a: 112 Messlieder zu Herrn- u. Heiligenfesten, 1—26 zu d. Festtagen d. Geburt Christi, 27—38, 110—112 zur Auferstehung Christi, 39—48, 102 zu d. Festen der Gottesmutter, 49—51, 103—104 zu d. Kreuzfesttagen, 53 u. 93 zum Fest der Verklärung Christi, 54—56, 105—106 zum Fest d. Herabgiessung des hl. Geistes, 57, 61 u. 107 zu d. Kirchenfesttagen, 72 zum Fest des Einzugs Christi in Jerusalem u. d. Auferstehung des Lazarus,

74 zum Fest d. Darbringung Christi im Tempel, 75 zum Fest d. Bundeslade, 101 zum Fest d. Himmelfahrt Christi, 98—100 f. d. Fastenzeit (darunter 99 u. 100 in neugriechischer Sprache), 52, 62—71, 73, 76—92, 94—97, 108—109 zu d. Festtagen der Heiligen.

4. Bl. 35a—b: E. nachträglich von ungeübter Hand eingetragenes Lied auf d. Jungfrau Maria. A. *'Խեկի [= խնկի] ծառի նման ես, պտ|ուղ զու քղ|ծրքհամէս [= քաղցրահամ ես]'* etc., *Dsh* Nr. 343,9 ծ, nach *Dsh* auch im *Ճնար հայկական.*

5. Bl. 36a—39b: Kirchenlied in 8 Strophen, deren ursprüngliche Zusammengehörigkeit durch d. Strophe 2—7 nur angedeuteten, Kehrreim erwiesen wird, jede Strophe mit besonderer Ü., 1—4 zum Fastnachtsonntag, 5 zum Fest d. Propheten, 6 zum Fest d. Taufe Christi, 7 f. d. Grossfastenzeit, 8 zum Fest d. Auferstehung Christi. Ae. *'Երգս յաւէժական երգեմք'* etc., *'Բախճան ցանկալի'* etc., *'Անաղբիւրք ջրոց'* etc., *'Միութիւն խնամեալ'* etc., *'Խիւսեալ և չարժեալ'* etc., *'Ա.......ծ անենի'* etc., *'Նոր իմաստ յայտնի'* etc., *'Ի քեզ, Տէր, յուսամք'* etc.

6. Bl. 40a—43a: Gesänge zum Sanktus, *Žam* S. 528—530.

7. Bl. 43b—46b: Gesänge zum Sanktus an hohen Festen wie Ostern, Gründonnerstag, *Žam* S. 530—532.

8. Bl. 47a—48b: As.-Verse d. *կանոնագլուխ*-Gesänge u. d. folgenden Psalmen für d. Nachtoffizium d. Feiertage in d. Reihenfolge d. 8 Tonarten (Kirchenmodi), *Žkg* II 12—29.

9. Bl. 48b—61b: Ae. d. Alleluja-Gesänge d. Nachtoffiziums d. Herrnfesttage, *Žkg* II 48—60.

10. Bl. 62a—63b: Ae. d. Mesoden zum Abendgottesdienst der Festtage d. Geburt Christi, d. Marienfeste, des Festes d. Auferstehung Christi, der Ankunft des Herrn, der Kirche, der Sonnabende, an denen Heilige gefeiert werden, der Märtyrerfeste, der Busstage, d. Gründonnerstags, Karfreitags u. d. Kreuzfeste, *Žkg* II 156—158.

11. Bl. 64a—80b: Introitus-Gesänge des Mittagsgottesdienstes, *Žkg* II 122—128, *Žam* S. 327—347.

12. Bl. 81a—87b: Ae. d. Alleluja-Gesänge als Vorgesänge zu den Ev.-Lektionen des Mittagsgottesdienstes d. Busstage, d. Auferstehungstage, der Zeit von Ostern bis Pfingsten, des Festes der Herabgiessung des hl. Geistes, der Bundeslade, der Kreuz- u. Kirchenfeste, des Festes d. Himmelfahrt Mariä, d. Geburt Christi, d. Darbringung im Tempel, der Heiligentage, des Gründonnerstags u. der Märtyrertage, *Žkg* II 141—146.

13. Bl. 88a—118b: 28 Kirchenlieder für Festtage, die meistens zum Schluss der Liturgie und bei Vollziehung gewisser Riten gesungen werden. a.) Bl. 88a—89a zu Mariae Verkündigung, die Abn. d. Verse in alphabetischer Folge *Ա—Կ*. A. *Աւետիք քեզ, Մարիամ, զոր Գաբրիէլ ակզբնաւոր[ե]աց*· Vgl. *Dsh* Nr. 514,4 u. Ma XIII 64,1. — b.) Bl. 89b—90a: zu Mariae Verkündigung, (nach *Dsh* Nr. 344,16 von Gregor von Aghthamar). A. *'Անեղին տաճար Բանին բարերար'* alphabetisch. Vgl. *Dsh* 344,16. — c.) Bl. 90b—91b: Auf d. Gottesgebärerin. A. *'Աստուածածին ամէնօրհնեալ կոյս ամբիծ կուս* [= *կոյս*]. — d.) Bl. 91b—92a: zu Mariae Himmelfahrt. A. *Այսաւր պարգողին զերկինս կուսին հանգի|ստ պատրաստի'*· — e.) Bl. 92a—94b: zwei Lieder zur Wasserweihe (Taufe Christi). α.) Bl. 92a—93b: A. *Այսօր ձայնին հայրակ|ան յերկնից իջեալ հաճոյական' Dsh* 160,2 *բ*. — β.) Bl. 93b—94b: A. *Ով զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ Dsh* 69, *Գ* 20 u. Ma XIII 64,8. — f.) Bl. 94b—98a: Vier Lieder auf d. Auferstehung Christi. α.) Bl. 94b—95b: A. *Դասք հրեշտական էին պահապան սուրբ գերեզմանին*, *Dsh* 344,21, Bl. 207 *ա* u. Ma XIII 64,12. — β.) Bl. 95b—96b: A. *Եկեալ Մարիամ Մագդա|ղի|նացին այն առաւօտին'*. *Dsh* 157,4 u. Ma XIII 64,16. — γ.) Bl. 96b—97a: *'Գոչէր հրեշտակն ի վիմին վասն յարութեան Յիսուսին'* d. Abn. = *Գրիգոր*· Vgl. *Dsh* 160, *Ա*. 6 *իա* u. Ma XIII 64,17. — δ.) Bl. 97b—98a: A. *'Յայնժամ սիրով տիրական լցեալ կանանց'*· Vgl. Ma XIII 64,18. — g.) Bl. 98a—99a: auf die Epiphanie und Geburt Christi, (nach *Dsh* Nr. 344,5 vom Vdp. Astuatsatur). A. *'Այսօր տօն է ծննդեան. աւետիս'*. Vgl. *Dsh* Nr. 344,5 u. Ma XIII 64,3. — h.) Bl. 99b—100a: auf Johannes den Täufer. A. *Մօր յորովայնի, սրբեա|լ յարգանդի'*. Die Anfangsbuchstaben = *Մովսէս*· — i.) Bl. 100a—101a: auf d. Protomartyr Stephanos. A. *'Ստեփաննոս խաչին ծաղ|իկ մարտիրոսական պսակ'*. — k.) Bl. 101a—102b: auf d. Geburt Christi. A. *'Ակզբնագարդ գոյից ստեղ|ծողն գայր հասանել'*. — l.) Bl. 102b—103b: zur Messe. A. *'Մայր հաւատոյ սուրբ հարսն|արան և առագաստ գերադրական'*, etc., einige Verse weniger als *Żam* S. 544—545. — m.) Bl. 103b—104b: zum Feste d. Verklärung Christi (= *Վարդավառ*). A. *'Այս* [= *Այսօր*] *ծնծայ* [= *ցնծայ*] *լեառն Թափոր'* etc., *Dsh* Nr. 401,4 *բ* Bl. 129 *ա*. Vgl. Ma XIII 64,24. — n.) Bl. 105a—106a: zur Darbringung Christi im Tempel. A. *'Բարձրեալս փառաց Թագաւորն այ|սօր եկեալ ընծուէն'* [= *յընծայուէն*] etc., *Dsh* Nr. 69, *Գ*, 24 u. Ma XIII 64,10. — o.) Bl. 106 —107a: zur Messe. A. *'Արիւն մարմին երևի Տեառն Յիսուսի'* etc., d. Abn. d. Strophen = *ալուստ*, wozu vielleicht e. verlorene As.-Strophe mit d. Ab. *գ* gehört. — p.) Bl. 107a—107b: zum Schluss der Messe. A. *'Անձն իմ յամենայն ժամ ի Տէր պարծ|եսցի'*. — q.) Bl. 108a—110b: Drei Lieder auf d. Auferstehung Christi.

α.) Bl. 108a—109a: A. *Կարօտ անձկալի սիրով Պետրոս առաքեալ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Կոսի Հայոց*, am A. also wohl 6 Strophen mit d. Abn. *կաթողի* ausgefallen. — β.) Bl. 109a—109b: A. *'Եւ (յ)ուստերաց և զատերաց, ձեզ աւետիս'* etc., γ.) Bl. 109b—110b: A. *Մարիամ Մագդաղենին տրտմեցաւն այսօր, լայր արտասուաթոր'*. — r.) Bl. 110b—111b: Auf d. hl. Apostel Jacobus. A. *'Ի մէջ սրբոց գերարգելի, մեծ|ապատիւ, գովելի սուրբ առաքեալ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ի Յովհաննիսէ*. — s.) Bl. 112a—112b: Klagelied üb. den Tod Jesu am Kreuze. A. *'Մարիամ մայրն ցաւագին մերձ կայր առ խաչն արտասուագին'* etc., d. Abn. der Strophen = *Մրոոոովսէ* [= *Մովսէ*]. — t.) Bl. 113a—116a: zwei Lieder auf d. Auferstehung Christi; α.) Bl. 113a—113b: A. *'Մարիամ Մագդաղենին ցուցեալ ի մէջ պարտիզին'*, etc., d. Abn. d. Strophen = *Մովս*, worauf also ursprünglich wohl noch Strophen mit d. Abn. *էս* od. *իսի* folgten, *Dsh* 156,3 Bl. 26 *բ*; β.) Bl. 114a—116a: vom Vdp. Prochorus Silistrathsi. A. *'Ի Նմին աւուր կիւրակէին երևեցաւ մօրն կուսին'* etc. — u.) Bl. 116a—116b: auf die Gottesmutter Maria, vom Vdp. Prochorus Silistrathsi. A. *'Ի սրովբէից երանեցեալ երջանիկ մայր Մարիամ''* etc. — v.) Bl. 116b—118a: auf d. Auferstehung Christi. A. *'Իսկ մեծ Մարիամ Մագդաղինացեն եկեալ ի խընկել զտէրունական մարմինն'* etc. — w.) Bl. 118b: Bruchstück eines Liedes in 3 Zeilen auf Maria o. Ü. A. [*Ա.*]*րեգակնափայլ գեղօք* . . . E. *սուրբ կոյս սոսկալի*. Hierauf Bruchstück eines Liedes in türkischer Sprache, von ungeübter Hand, schwer lesbar.

14. Bl. 120a—133a: 12 volkstümliche Lieder, einige ganz oder teilweise in türkischer Sprache. a.) Bl. 120a—121b: üb. Jerusalem, türkisch. A. *'Ազիզ պիմանէզ մութլի մո|ւզատէս էյզութ սի|չեր իֆ չեհիրլեր շահի'*. etc. d. Abn. d. Strophen = *Արիթիւն Շէմմ. . .'*; b) Bl. 121b—122b: Trauerlied o. Ü. A. *'Իմ աչաց լուս որդի արև ու հո|գի Մարտիրոս. ճանըմ, ճանըմ'* etc. d. Abn. d. Strophen = *ի սուգ* 'zur Trauer'; c.) Bl. 122b—124a: Klage über sich selbst, teils armenisch, teils türkisch, vom Tirathsu Aruthiun. A. *'Անդադար ի խորոց հառաչեմ, կուլամ, ահիլէն այլերիմ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Արոթիւն*; d.) Bl. 124a—124b: über d. Fremde, teils armenisch, teils türkisch. A. *Վտարեցա երկիր օտար. լեա յիլեահի էյլէ մէտար ձեռնտո|ւ զիս մի ձգեր'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Վադհի. . .*; e.) Bl. 125a—126b: Liebeslied. A. *'Ի քոյդ սիրոյդ յաքիլ երբէք. երբ իցէ, սէր իմ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Ի Սուգիաս*; f.) Bl. 126b—127a: über d. Freude d. Lebens. A. *'Սփոփեալ տրտմութեանց ցնծա, սիրելի, այսօր ուրախութեան օր է'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Սիմեո*, wozu ursprünglich wohl noch e. Strophe m. d. Ab. *Ն* gehörte; g.) Bl. 127b—128a: über d. Nachtigall

und die Rose. A. *'Յորդադունիւ սիրով վառի խղճուկ պուլպուլն ընդ վարդն արի'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Յովհա*, wozu ursprünglich wohl noch Strophen mit d. Abn. *Նէս* gehörten. h.) Bl. 128a—129a: Klage über d. Zunahme der Laster. A. *'Յաճախեցան առ իս մոլորութիւնք մեղաց օր ըստ օրէ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Յովհաննե*; i.) Bl. 129a—130a: auf d. Gottesgebärerin, türkisch. A. *'Գուտրէթ սայպինէ վալիտէ օլտուն'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Գրիգո*, was auf Verlust e. E.-Strophe mit d. Ab. *ր* deutet; j.) Bl. 130b—131a: auf d. Gottesgebärerin, türkisch. A. *Մերհամէթ գլպիգլերէ գզլար չահի սելվերինեմ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Մատ*, wozu ursprünglich wohl noch 4 Strophen mit d. Abn. *Թէոս* gehörten; k.) Bl. 131a—131b: Erzählendes Lied über d. Nachtigall, von Aruthiun. A. *Ցինէն կամիմ երգել զպուլպուլըն առած, թէ ինչ պատահի նմայ'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Յու*...; l.) Bl. 132a—133a: auf d. Gottesgebärerin. A. *'Յուսալով իմ պանծալի կուսի|դ աղաչեմ, խնայեա յիս'* etc., d. Abn. d. Strophen = *Յովհաննէս*.

Ma XIII 63.

Bl. 130 (lr. 23b, 24a). — **Gr.** 15,2×10,4 (T. 11×6,2, von Bl. 25 an 12,5×8,6). — **St.** Pp. — **Z.** 12—17. — **Schr.** bis Bl. 23 u. Bl. 125—129 Rnd., sonst Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., Bl. 1a einf. rote Vogelinitiale u. Rdvz. — **D.** 1598 (s. Bl. 122b). — **O.** Khawtheaj (s. Bl. 122b). — **Schrb.** Bischof *Գրիգոր* von Baberd (s. Bl. 122b). — **Mmd.** Bl. 123b. — **Nschr.** Bl. 122b—123a. — **Bm.** Bl. 24b 2 Stempel. — **Zst.** ziemlich gut.

1. Bl. 2a—5b: Lied, *'Լուարուք զբար|բառ բերանոյս, ով եղբա|րք սիրելիք'* etc., *Dsh* Nr. 373,3 Bl. 129*ա*.

2. Bl. 6a—8a: Lied, *'Առ ձեզ գոչեմ ձայնիւ մեղայ, ի սիրելեաց բաժանեցայ'* etc.

3. Bl. 8a—10a: Lied, 'Klage des Priesters' genannt, vom Vdp. Arakhel. A. *'Հայցես հոգով գոլ, բացայայտեաց մար|մնով, չաւկտիմ թէ մերձակայ'* etc.

4. Bl. 10a—12b: Totenlied eines Priesters. A. *'Որդիք լուսոյ հաւր|ըն մեծի քահանաից դասք ցանկալի'* etc.

5. Bl. 12b—14b: Auferstehungslied [Christi], *'Հաւիկ մի պայծ|առ տեսալ աննըման, ի յայն քառաթիւին'* etc., *Dsh* Nr. 412, 5 (*իդ*).

6. Bl. 14b—16a: Lied zum Vorabend von Ostern u. Weihnachten von Nerses Schnorhali, *'Նոր ծաղիկ'* etc., *Schnorh* S. 370—371. Vgl. Ma XIII 64,13.

7. Bl. 16a—19b: Lied von Nerses Schnorhali, *'Առաւաւտ լո|ւսոյ, արեգ|ակնդ արդար․ առ իս լո|յս ծագեայ․ Տէր, ողորմեա'* etc. *Žkg* II 11.

8. Bl. 19b—23a: Lied v. Nerses Schnorhali, *'Աշխարհ ամենայն առ իս ախտակից լերուք նայեցեալ'* etc. Vgl. *Żkg* II 10.

9. Bl. 25a: Gebet an Christus um Erbarmen, *'Երանեալ աւազակին բացեր ըղձումն'* etc.

10. Bl. 25b—122b: Gedichte vom Priester Tonakan, a.) Bl. 25b—29b: *'Տէրըն ստեղծ|եց զմարդն անձնիշխան և զհոգին ետ բանական'* etc., b.) Bl. 29b—32a: *'Տէր իմ Աստուած, լեր օգնական, Տօնականին ասել տուր բան'* etc., c.) Bl. 32b—39b: *'Անուանեցի զիս բանական, եմ անբանիցն յիմարական'* etc., d.) Bl. 39b—42b: *'Ինձ Տօնական անարժանիս, լսէ իմ, Տէր, առ[ա]ցեալ բանիս'* etc., e.) Bl. 42b—44a: *'Իմ Տէր, տուր ինձ համբերութիւն զդառն դարձոյ ի քաղցրութիւն'* etc., f.) Bl. 44a—45b: *'Տօնական էրէց, դու հետ զինուն զիշեր ցորեկ ամէն ժամուն'* etc., g.) Bl. 46a—52a: *'Դուք լցեցէք Տօնականին, տամ գոհութիւն ես տուաւղին'* etc., h.) Bl. 52a—56a: *'Տէր, մի թողուր զիս բանտին ի նեղ անլոյս արգելանին'* etc., i.) Bl. 56b—64a: *'Թուք ականջ դրնէք Տօնականին, բաներս ասեմ ես լսողին'* etc., j.) Bl. 64b—69b: *'Միջնորդ կենաց Աստուածածին, բարէխօսէայ քո միածին'* etc., k.) Bl. 69b—73b: *'Աղաչեմ զքեզ Աստուածածին և բարձան անցանիքն յառաջին'* etc., l.) Bl. 73b—82a: *'Տէր, ողորմեայ քո ծառային, այլ ի դուռըն ժամանակին'* etc., m.) Bl. 82a—83b: *'Ես Տօնական եմ յիմարած, սիրտս սառել քարացած'* etc., n.) Bl. 83b—84b: *'Լուր, Տէր, ձայնիս իմ. ողորմած, պահեայ ի չարեաց զիս, գթած'* etc., o.) Bl. 84b—87a: *'Բաղցր և բարի զՏէրդ աղաչեմ, համաչափօք սրտիւս հայցեմ'* etc., p.) Bl. 87b—90a: *'Յաշխարհ եկիր մերկ ի մօրէ, զի՞նչ չահ լինայ քեզ ի նարմէ'* etc., q.) Bl. 90a—94a: *'Կանեայ զիս, Տէր, գլորեցայ, պատուիրանացդ հեռացայ'* etc., r.) Bl. 94a—99a: *Արդ բանսարկուն զզիս խափեաց, անյամք ի մեղս չաղախեաց'* etc., s.) Bl. 99a—103a: *'Թէ զանցօրս արհամարհես, և զանձկք ի մահ մատնես'* etc., t.) Bl. 103a—107a: *'Հարք և եղբարք դուք բարի, լսեցէք դուք սիրով սրտի'* etc., u.) Bl. 107a—b: *'Պարտ է զծընօղքն սիրել, որ նոքա զմեզ են սնուցել'* etc., v.) Bl. 108a: *'Տէր, տուր ինձ յաղթել սատանայի այլ քաջութեամբ վերայ նորին'* etc., w.) Bl. 108a—110b: *'Ես Տօնական կրէցըս* [= *երէցս*] *միտք կու բերեմ զԱստուծոյ, գոհանալըն պարտ է կասեմ'* etc., x.) Bl. 110b—112a: *'Փութացիր, Տօնական, փախիր ի չարեաց, փափաքէ դու բարեաց, հանիր փառաց'* etc., y.) Bl. 112a—115a: *Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, ըզզիս դու չահէ, ողորմութեամբդ քո զչարին խափանէ'* etc., z.) Bl. 115b—161b: *'Զիմաստութիւնն զինին յիմարացնէ, զցանկութիւն մեղացն յինքն կու չարժէ'* etc., aa.) Bl. 117a—118a: *'Աստուած տուել մեզի հոգի զիտութեանն, որ մենք առեալ են զան ի սուրբ օազան'* etc., bb.) Bl. 118b—120a: *'Սուրբ և արդար հոգոցն հրեշ[տ]ակք ի դէմ զան, ամենին առ Աստուած, գոհութեամբ*

փառք տան' etc., cc.) Bl. 120a—122a *'Բանի խաւփիս, Տօնական զու. աաւրնուրիս, և սուտ է ամէնայն զինչ կու նայիս'* etc., dd.) Bl. 122a—b: *'Ինն հարիւր լբ Հայոց Թվականին զատանօրս առել են Տօնականին'* etc.

11. Bl. 125a—128a: Belehrung in Versen, *'Ո՞չ կարաւտիս իմում խրատին, քանզի նովաւ խաւսի հոգին'* etc.

12. Bl. 128a—129b: Lied, 'Warnung vor dem Hochmut', vom Vdp. Arakhel. '[*Բ*]*ան զամենայն գործս չարի հրպարտութիւն է զազրալի*' etc., *Dsh* Nr. 398,$_{2}$.

Ma XIII 64.

Bl. 73 + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 20×13,5 (T. Bl. 1a—62b: 15×9, Bl. 63a—73b ungef. 19×11,5). — **St.** Pp. — **Z.** bis Bl. 62: 22, dann 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp-Umschlag. — **Zst.** gut.

Liederbuch: **1.** Bl. 1a—b: Alphabetgedicht *Ա-Ք*. A. *'Աւետիս քեզ, Մարիամ'* etc., *Dsh* Nr. 514,$_{4}$ u. Ma XIII 62,$_{13}$ a.

2. Bl. 2a: *'Անեղին տաճար'* etc. von Gregor von Aghtamar, *Dsh* Nr. 344,$_{16}$. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ b.

3. Bl. 2b—3b: *'Այսօր տօն է ծնընդեան'* etc., *Dsh* Nr. 344, b. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ g.

4. Bl. 4a: *'Ծաղիկ պայծառ ծովային'* etc., *Dsh* Nr. 160,$_{1}$.

5. Bl. 4b—5a: *'Հրրճուեմք այսօր մեք հոգեպէս տօնիւս . . .'* etc.

6. Bl. 5a—b: *'Տունկ անմահութեան բողբոջերար'* etc., *Dsh* Nr. 514,$_{1}$, nach d. Abn. *Տէր Առաքել* v. Arakhel.

7. Bl. 5b—6a: *'Կայր կոյսն ի յայրին, երկար աղօթեն . . .'* etc., *Dsh* Nr. 160,$_{1}$ *դ*.

8. Bl. 6a—6b: *'Ով զարմանալի խորհուրդ'* etc., *Dsh* Nr. 60,$_{20}$. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ e β.

9. Bl. 6b—7a: *'Այսօր ցնծայ Երուսաղէմ'* etc. *Dsh* Nr. 69,$_{23}$.

10. Bl. 7a—b: *'Քրիստոս փառաց Թագաւոր այսօր եկեալ'* etc., *Dsh* Nr. 69 *Գ* 24. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ n.

11. Bl. 7b—8a: *'Այսօր ցնծան արարածք խըրախճանապէս'* etc., *Dsh* Nr. 69 *գ*, 26.

12. Bl. 8a—b: *'Դասքըն հրեշտական էին պահապան'* etc., *Dsh* Nr. 344,$_{21}$. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ f. α.

13. Bl. 9a: *'Նոր ծաղիկ պայծառ ցուցաւ այսօր'* etc. Vgl. 14 u. Ma XIII 63,$_{6}$.

14. Bl. 9a—b: *'Կանայքն արտասուօք լային զբարձօղն'* etc. D. Abn. v. 13 u. 14 = *Ներսեսի և կաթողիկոս.*

15. Bl. 9b—10a: *'Կանանցըն կախեալ եկին ի գերեզմանն'* etc. Abn. = *Կոստանդ.*

16. Bl. 10a: *'Եկեալ Մարիամ Մագդաղենացին, այն առ|աւօտին'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 6. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ f β.

17. Bl. 10b: *'Գոչէր հրեշտակն առ վիմին'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 6. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ f γ. Abn. = *Գրիգոր.*

18. Bl. 10b—11a: *'Յայնժամ սիրով տերական լցեալ կանանց'* etc. Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ f δ.

19. Bl. 11a: *'Յարեաւ յաւուր երրորդին, գոչէր հրեշտակն'* etc.

20. Bl. 11b: *'Այսօր նոր արև հարեալ ի նորահրաշ'* etc., *Dsh* Nr. 344,$_{21}$.

21. Bl. 12a: *'Այսօր անդրանիկ Հօր միածին'* etc., *Dsh* Nr. 69 **Գ** 5.

22. Bl. 12a—b: *'Ներհիւսեսցուք ըղձքաղձր եղանակ'* etc., *Dsh* Nr. 69 **Գ** 6.

23. Bl. 12b: *'Այսօր սուրբ Հոգին Աստուած եկեալ'* etc.

24. Bl. 13a—b: *'Այսօր ցընծայ լեառըն Թաբօր'* etc., *Dsh* Nr. 401,$_{4}$ *բ.* Vgl. Ma XIII 62,$_{13}$ m.

25. Bl. 13b—14a: *'Այսօր Գաբրիէլ հրեշտակապետն եկեալ'* etc., *Dsh* Nr. 343,$_{5}$ *դ.*

26. Bl. 14a—15a: Alphabetgedicht, *Ա–Ղ.* A. *'Առաջնաճաչակ պըտղոյն մահուան'* etc. *Dsh* Nr. 344,$_{8}$.

27. Bl. 15a: *'Խընկի ծառին նման ես, պըտուղ դու'* etc., *Dsh* Nr. 343,$_{9}$ (*ծ*).

28. Bl. 15b: *'Եղեալ հարսն անմահին, երկնաւոր արքային'* etc. Abn. = *Երզ ի Մովսիսէ.*

29. Bl. 16a: *'Գեղգեղեալ գովեն ըղձքեղ'* etc., *Dsh* Nr. 160,$_{7}$ *դ.* Abn. = *Գալուստի.*

30. Bl. 16b—17b: *'Աստուածածին կոյսըն Մարիամ կայր առ խաչ|ին իւրոյ'* etc., *Dsh* Nr. 69 **Գ** 28.

31. Bl. 17b—18a: *'Անճառին խորան, Բանին բնակարան'* etc. von Karapet, Sohn des Jakob, *Dsh* Nr. 156,$_{6}$ (*կե*).

32. Bl. 18a—b: *'Այսօր եղև գալ դըշխոյն'* etc., *Dsh* Nr. 160,$_{4}$.

33. Bl. 18b—19a: *'Ես ձայն զուարթնուն առեմ'* etc., *Dsh* Nr. 69 **Գ** 14.

34. Bl. 19a—b: *'Խաչն ի նախնումն երևեցաւ'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 4.

35. Bl. 19b—20a: *'Յոհաննէս մեծ մարգարէ, երկրպագող'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 10 *ա.*

36. Bl. 20b: *'Գլուխ վարդապետ ճըշմար(ի)տութեան սուրբ Յովհաննէս'* etc. Abn. = *Գալուստի.*

37. Bl. 21a: *'Վըկայից հանդիսից հրաշալի'* etc., *Dsh* Nr. 344,$_{21}$.

38. Bl. 21b: *'Ի յելս արևու արև'* etc., *Dsh* Nr. 514,$_{6}$.

39. Bl. 22a—b: *'Սուրբ Ոսկի քահանայդ նազելի'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 10 *ժթ.*

40. Bl. 22b—23a: *'Գերագոյն յերկնից հիացան'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 8 *դ.* Abn. = *Գալուստի.*

41. Bl. 23a—b: *'Պետրոս և Պօղոս քրիստոնէից պարծանք'* etc., *Dsh* Nr. 69 Գ 17.

42. Bl. 23b—24a: *'Սուրբ առաքեալն Յակոբ որդին որոտման'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 5 *ա.*

43. Bl. 24a—b: *'Պաղատանօք Աստուածածնին, անապական և միշտ կուսին'* etc. von Nerses Schnorhali, *Dsh* Nr. 547 **Ա** 1.

44. Bl. 24b—25a: *'Անմահ արքայդ նահատակաց, բախդ և պսակ|եղ զինուորաց'* etc.

45. Bl. 25a—b: *'Հայրապետաց հանուրց ազգին վար[դ]ապետաց ուղիղ բանին'* etc.

46. Bl. 25b: *'Ծրգնաւորօքն անապատին, հետևողաց'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 10 *ժր.*

47. Bl. 26a—b: *'Երջանիկ հոգիահրաշ, կոյսդ մաքուր'* etc. von Nerses Schnorhali, *Dsh* Nr. 160 **Ա** 10 *բ.*

48. Bl. 26b—27a: *'Կոյսն մաքուր Թագիւ պճնին'* etc.

49. Bl. 27a—b: *'Գահոյդ փայլեալ երևին այս հանդէս'* etc. Abn. = *Գալուստի է.*

50. Bl. 27b—28a: *'Գաղտնի նետից հարայ'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 7 *գ.* Abn. = *Գալուստ.*

51. Bl. 28a—b: *'Գոհութիւնս մատուցանեմք, երգաբարձեալ սաղ|մոսեմք'* etc. Abn. = *Գալուստ.*

52. Bl. 28b—29b: *'Անձն իմ, ամենայն ժամ ի Տէր պարծեսցին'* etc.

53. Bl. 29b—30a: *'Անարատ տաճար բարձրելոյն անճառ'* etc.

54. Bl. 30a—b: *'Ի յարսողին գաղտնի նետից խոցեցայ'* etc. Abn. = *Ի Գրիգորէ.*

55. Bl. 30b—31a: *'Յիմանալի զօրաց գովեցեալ, ով մայրդ մաքրե|ալ'* etc. Abn. = *Յ Արթունէ.*

56. Bl. 31a—b: *'Արփիահրաշ և լուսազարդ աթոռ տիրական'* etc. Abn. = *Արթունի է.*

57. Bl. 32a—b: *'Տարմամբ սիրով խանդաղատեալ սուրբ հարսին'* etc.

58. Bl. 32b—33a: *'Աստուածածին կոյս Մարիամ սէնսին էֆէնտիմ տօղուրան'* etc.

59. Bl. 33a—b: *'Երանեալ կոյս, սուրբ (բ)տալիթայ Մարիամ'* etc. Abn. = *Երեմիայի.*

60. Bl. 33b—34a: *'Կուսանաց ես պարծանք վայլիտէ'* etc., *Dsh* Nr. 514,$_4$ *Թղ* 45*բ.* Abn. = *Կայծակ.*

61. Bl. 34a—b: 'Եարատանայ սէն վալլահէ, տիպըդ լուսով' etc. (türkisch). Abn. = **Եօվանէս.**

62. Bl. 34b—35a: 'Բիմսէ պէնի պիլմէզ իդի' etc., *Dsh* Nr. 343,$_9$ (*լգ*). (türkisch).

63. Bl. 35a—b: 'Սարաաբելի որոտման և ահագին զօրութեամբ' etc. Abn. = Ս(ս)ա(ա)ր(ր)գ(գ)ի(ի)ս(ս).

64. Bl. 36a—37a: 'ՅԱ.....յ շինեալ քաղաք պատուական' von Jakob, *Dsh* Nr. 343,$_9$ (*իը*). Abn. = Յակոբ քահանայի ասացեալ է.

65. Bl. 37b—38a: 'Մարտն կու գայր ծաղկընեբով յերկնից հաւերըն' etc., *Kost* **Բ**, S. 5—7.

66. Bl. 38a—b: Loblied auf Jerusalem. A. 'Ղուտուս չէրիֆին տօրթ ղաբասի' etc. (türkisch).

67. Bl. 38b—39a: Loblied auf Johannes d. Täufer. 'Ի սմին անկում կուլամ համան' etc.

68. Bl. 39b—40a: 'Ես քոյ սիրուն չեմ դիմանար' etc., *Dsh* Nr. 343, 9 (*լգ*).

69. Bl. 40a—b: 'Գարունն եկաս ծաղիկ' etc. vom Vdp. Galust, *Dsh* Nr. 160 **Ա** 9 *բ*. Abn. = Գալուստ.

70. Bl. 40b—41a: 'Պիւլպիւլն է հաւքէր ի յօտքն կոչիկ' etc., *Kost* **Բ**, S. 14—15.

71. Bl. 41b—42a: 'Արև կոր մտնումք պաղջան' etc., *Kost* **Բ**, S. 11—14.

72. Bl. 42a—b: 'Գթած ես դու և ողորմած' etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա** 7 *գ*. Abn. = Գալուստ.

73. Bl. 42b—43a: 'Գանկատ ունիմ ես ինձանէ' etc. von Galust, *Dsh* Nr. 160 **Բ** 1 *ա*. Abn. = Գալուստի է.

74. Bl. 43a—b: 'Կռունկ մ՚ ուստի կու գաս' etc., *Dsh* Nr. 156, 6 (*կգ*). von Khutschuk Nahapet. Vgl. *KostNagh* Anhang S. 49 f.

75. Bl. 44a—45a: 'Ղարիպին կեանքն է լալի ողբերգական' etc., *Dsh* Nr. 343,$_9$ (*լբ*), von Mkrtitsch Naghasch. Vgl. *KostNagh* S. 37 ff.

76. Bl. 45a—b: 'Ի մէջ մեղաց ալէկոծիմ' etc.

77. Bl. 45b—46a: 'Վերաւորեցայ մեղօք, վարեցայ' etc., *Dsh* Nr. 493, 2 (*Ժ*).

78. Bl. 46b: 'Այսօր զքեզ տեսայ և ու[ր]ախացայ' etc., *Kost* **Դ**, S. 24—26, *Dsh* Nr. 344,$_6$ (*իա*).

79. Bl. 47a: 'Զառածեալ մեղօք եղկելի' etc., *Dsh* Nr. 160 **Բ** 1 *ա*.

80. Bl. 47a—b: 'Այսօր էի ես խիստ տըրտում' etc., *Kost* **Դ**, S. 16—17.

81. Bl. 48a—b: 'Գարունն է բացուէր' etc., *Kost* **Բ**, S. 16—19.

82. Bl. 48b—49a: 'Տէր, բարերար Հօր միածին', *Dsh* Nr. 514,$_7$ **թղ.** 88*ա*.

83. Bl. 49b—50a: 'Առ ոքս անկեալ կենարարիդ' etc., *Dsh* Nr. 160,$_3$ *գ*.

84. Bl. 50a—b: *'Ադամայ ստեղծողն եկեալ'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա.** 9 *Թ*.

85. Bl. 50b—51b: *'Կուղէլ մի ես երէկ տեսայ'* etc., *Dsh* Nr. 343,$_{10}$ (*Կ*).

86. Bl. 51b—52b: *'Ես եմ կորուսեալ ոչխար'* etc., *Dsh* Nr. 343,$_{9}$ (*ծբ*).

87. Bl. 53a—55a: *'Ականջ արէք բանիս, որ պատուական է'* etc., *Dsh* Nr. 343,$_{9}$ (*Լ*).

88. Bl. 55b—56b: *'Կաթեա, ս՟րբ կաթողիկէ եկեղեցի'* etc., von Martyros *Dsh* Nr. 157,$_{4}$ *գ*.

89. Bl. 56b—57a: *'Է՛ մահ, քանի գքեզ կ'իչեմ'* etc. von Johannes von Thulkuran, *Kost Thlk* S. 46—48, *Bazm* 1859 S. 375, *Hand* 1896 S. 115—116, *Հայերգ* S. 135, *Dsh* Nr. 263 *Բ* 14 *ե*, *Fi* Nr. 5,$_{28}$.

90. Bl. 57a—b: *'Այդ վայրի լեռնէդ ի վայր'* etc., *Kost Բ*, 59—60, *Dsh* Nr. 343,$_{10}$ (*ծբ*).

91. Bl. 57b—58a: *'Ի միտս եկեալ երբեմն'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա.** 5 *գ*.

92. Bl. 58b: *'Լոյս ճշմարիտ և ճառագայթ, Հօր ծագ|ումն'* etc.

93. Bl. 58b: *'Հայց կենաց և անմահութ՟ն'* etc.

94. Bl. 58b: *'Դուռն երկնից և ճանապարհ արքա|յութ՟ն'* etc.

95. Bl. 58b—59a: *'Բան Հօր և քահանայապետ ս՟րբ'* etc.

96. Bl. 59a: *'Վեմ հոգևոր և գլուխ անկեան'* etc.

97. Bl. 59a: *'Դառն Ա՟ծոյ զենեալ միշտ և կե[ն|դանի'* etc.

98. Bl. 59a—b: *'Մայր հաւատոյ ս՟րբ հարսնարան'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա.** 3 *գ*

99. Bl. 60a—b: *'Ի Տէր պարծեցի(ն) անձն(ի) իմ'* etc.

100. Bl. 61a: *'Գոռամ զոջեմ ի յայս յատեան'* etc., *Dsh* Nr. 160 **Ա.** 9 *ա*.

101. Bl. 61a—62a: *'Միաշաբաթ օր հանգըստեան. կանայքն եկին ի գերեզմանն'* etc.

102. Bl. 62b: *'Մոշագեղուլ սիզայ խայլար աւետիս'* etc.

103. Bl. 62b: *'Ձիս քոյ սիրոյն, ով նազելի'* etc., *Dsh* Nr. 412,$_{5}$ (*իբ*).

104. Bl. 63a: *'Խըղգալի [= խղճալի] այն և ցաւալի Թըռչնակի'* etc.

105. Bl. 63b: *'Ա՟ծ հզօր հայր գթութեան'* etc.

106. Bl. 64a: *'Ի գիրկ ծնողիդ մերոյ հանգչիլ'* etc.

107. Bl. 64b: *'Ի դէմ քո. վարդ, ես քանի լամ'* etc.

108. Bl. 64b: *'Մէկ աղջիկ մի սէրն կայ ի գլխիս'* etc.

109. Bl. 65a: *'Ծիլ ծիլ ոսկի է, վարդի Թերթերն'* etc. vom Vdp. Petros.

110. Bl. 65a: *'Վեմ հաւա(յ)ղոյ ս՟րբըդ Պետրոս անօթ ընդրեալ ս՟րբըդ Պօղոս'* etc.

111. Bl. 65a—b: *'Գարունն եկեալ անուշ հովերն հովեցին'* etc.

112. Bl. 65b: *'Պարուց Թռչնոց տուք աւետիս, սիրուն գարուն երևեցաւ'* etc.

113. Bl. 65b—66a: *'Գարուն գարուն հասեալ եհաս, եկ սիրելի, ուրախացիր'* etc.

114. Bl. 65a: *'Եգեռ գարնան եղա(յ)նակին ծօչար պլուլպուլ'* etc.

115. Bl. 65a—b: *'Ե՛ սիրելոյս իմէ ի բաց ընկեցայ, վասն այսօրիկ'* etc.

116. Bl. 66b: *'Ի նընջմանէդ արքայական զարթիր, նազելի իմ, զարթիր'* etc.

117. Bl. 66b—67a: *'Ե պէնիմ տէրտէ տէրմանում, տեսոյդ կարօտեմ'* etc.

118. Bl. 67a: *'Դու իմ սրդին պա[յ]ծառ արև, սէր իմ'* etc.

119. Bl. 67a—b: *'Ենիթզարիմ վար, հոգ ունիմ հազար'* etc.

120. Bl. 67b: *'Իմ ան[ն]ման յոյժ գովելի, արարեր զիս ողորմելի'* etc., *Dsh* Nr. 412,6 (*խ*).

121. Bl. 67b—68a: *'Ահէղ գոչման ունն է ձեռին'* etc.

122. Bl. 68a: *'Ս——րբ սիրա(յ)մարդ ոսկէփետուր շնորհալի'* etc.

123. Bl. 68a: *'Եքի չէչմիմ նուրի ազիս Մէրիէմ'* etc.

124. Bl. 68b: *'Ս——րբ Յուհաննէս մաքուր տատրակ'* etc.

125. Bl. 68b: *'Մայր և կոյս Մարիեամ և աղբիւր բարեհամ'* etc.

126. Bl. 69a: *'Ի ցոլանալ չողն արևուն զարթեաւ'* etc.

127. Bl. 69a: *'Արի իմ քաղցրիկ աղաւնի'* etc., *Dsh* Nr. 412,5 (*ի*).

128. Bl. 69b—71b, 72b—73b: Bruchstücke aus Liedern, meist nur d. Ae.

Ma XIII 65.

Bl. 170 + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 20×12 (T. ungefähr 18×11). — **St.** Pp. — **Z.** 28—32. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. u. Ldrrck. — **D.** 1860 (s. Bl. 170b). — **Zst.** gut.

Epische Dichtung auf Vardan und den Krieg der Armenier gegen die Perser im Anschluss an Elisaeus' Geschichte in 2461 vierzeiligen Strophen o. Angabe des Verfassers. A. *'Հայաստանեայց երգեա ստտէն ※ Մուզայդ գողտրիկ ի քնար ※ զվէպս քաջաց վեհից նորա ※ որք մրցեցան ընդ խաւար'*.

Ma XIII 66.

Bl. 11 (lr. 11b). — **Gr.** 14,5×10 (T. 10,5×6,5). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. — **Bm.** d. Bl. falsch geheftet, d. richtige Folge wäre 1, 4, 5, 6, 2, 3, 9, 10, 8, 7, 11.

1. Bl. 1a—b, 4a—6b, 2a—b: A. d. Geschichte des Kaisers Pontianus, seiner Frau, seines Sohnes Diocletianus u. der sieben weisen Meister wie *Dsh* No. 140 *գ*.

2. Bl. 3a—b, 9a—10b, 8a—b, 7a—b, 11a: d. Ende eines Gebets.

Geschichte.

Ma XIII 67—Ma XIII 73).

Ma XIII 67.

Bl. 287 (lr. 287) + v. 3 u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 17,5×12 (T. 12×7,5—7,8). — **St.** Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Krr. — **Ebd.** HmdEvL. Stf., 3 Schn. u. Vrdkl. — **Schm.** rote Ün., rote u. blaue Azn., mttf. Zrbn., Rdvzn. etc. — **D.** 1722 (s. Bl. 286b). — **Schrb.** wohl der Maler, d. Mönch ***Սարգիս*** (s. Bl. 167b). — **Bs.** Weltpriester ***Յովսէփ*** (s. Bl. 286b). — **Mmd.** Bl. 167b. — **Nschr.** Bl. 286b—287a. — **Bm.** Bl. 1a u. 168a Stempel d. Bs. — **Zst.** am A. der ersten Lage fehlt 1 Bl., Bl. 155, 156, 159 geflickt, sonst sehr gut.

1. Bl. 1a—167b: Moses von Chorene's Geschichte, o. Tt. u. o. Ü. des ersten Buchs, sonst wsntl. wie *Mos,* S. 3—277.

2. Bl. 167b: Mmd. des Malers, des Mönchs Sargis.

3. Bl. 168a—286a: Geschichte Vardan's und des Kriegs der Armenier von Elisaeus, wsntl. wie *El* S. 5—158, d. fünfte u. sechste Abschnitt der Ausg. hier jedoch äusserlich zu einem, dem sechsten, zusammengefasst, der aber unmittelbar auf den vierten folgt.

4. Bl. 286b—287a: Nschr. des Schrbs.

Auf dem Dckbl. Ia steht eine Notiz aus d. J. 1757, auf Ib 6 Verse, d. übrigen sind mit Schreibübungen u. Kritzeleien von Kinderhand bedeckt.

Ma XIII 68.

Bl. 303 (lr. 1b, 262b, 303ab) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 20×12,9 (T. 12,5×8). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 23. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. Vdkl. u. 3, halb abgerissenen Schn. — **Schm.** rote Ün., Azn. u. Abn., Bl. 2a, 43a, 122a, 185a mttf. Ttll., Rdvz. u. Zrbn. — **D.** 1656 (s. Bl. 302b). — **O.** Dschulfa bei Isfahan (s. Bl. 302b). — **Schrb.** Subdiakon ***Մարգար*** (s. Bl. 302b). — **Bs.** Bischof ***Յակոբ***, als Katholikos (1655—1680) Jakob IV. (s. Bl. 184b u. 302b). — **Mmd.** Bl. 184b, 301b. — **Nschr.** Bl. 302b. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—184b: Moses v. Chorene's Geschichte o. Tt. u. o. Ü. des ersten Buchs, sonst wsntl. wie *Mos,* S. 3—277.

2. Bl. 185a—301b: Vardan's Geschichte, wsntl. wie *Vard.* Es fehlt S. 106 Z. 12—S. 108 Z. 29, wofür freier Raum auf Bl. 262ab.

3. Bl. 302a: ein anonymer Bericht über den 1514 unternommenen Feldzug

des türkischen Sultans Selīm I. gegen den Schah Ismaīl I., o. Ü. A. *'Ի թվին Հայոց Ջկգ սօլթան Սլիմ խոնտքարն եկաւ ի Ստամբօլայ եճռ մարդով, որ է ճ բիւր . . .'* etc.

4. Nschr. des Schrbs.

Die Dckbl. enthalten Bruchstücke aus einer Rede über die Verklärung Christi.

Ma XIII 69.

Bl. 172. — **Gr.** 19×15 (T. Bl. 1a—18b: 15×10,7; Bl. 19a—172b: zwsp., je 14,3×5,5). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 (urspr. 3) Schnr. — **Schm.** einige rote Abn. u. Ün., 3a stümperhafter Entwurf einer Ttll. — **Bs.** i. J. 1833 *Տէր Ղազարով* (*Տէր Ղազարեան*). — **Zst.** die letzten Lagen etwas lose, sonst gut.

Geschichte der Albanen von Moses von Kaghankatu, o. Angabe des Verfassers, wsntl. wie *Mos Kagh*, auch mit dem S. 94 Anm. angeführten Mmd., jedoch mit abweichender Kap.-Einteilung, oft m. anderen Ü., bald auch ausführlicher, bald kürzer. So fehlt bspw. d. A. von Kap. 14, das ganze Kap. 18. Dagegen hat d. Hschr. den in d. Ausg. fehlenden Erlass des Königs Vadschagan (Bl. 31b), und Kap. 20 u. 24 sind ausführlicher.

Bl. 2a u. 172a enthalten Familiennotizen aus moderner Zeit, Bl. 172b Schreibübungen (einen Psalmvers dreimal) und eine Notiz in georgischer Sprache, Bl. 2b Schreibübungen u. d. Notiz des Bs.

Ma XIII 70.

Bl. 398 (lr.: 1a—4a, 162) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 16—16,5×12,5 (T. zwsp., je 13,5×4,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 33. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Hlbunz. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., vereinzelt kunstlose Zrbr. u. Rndvrz. — **D.** 1432 (s. Bl. 396b). — **O.** Agulis (s. Bl. 242b). — **Schrb.** Vdp. **Թովմա** (s. Bl. 230a). — **Bs.** 1606 Vdp. **Սերապիոն** aus Edessa, als Katholikos Gregor XIII (s. Bl. 396b). — **Bm.** Bl. 5b u. 395b Stempel der Bibl. Etschmiadsin. — **Zst.** gut.

1. Bl 5a—138a: Michael's des Syrers Geschichte wie *Dsh* No. 236,1 (d. beiden Ausgn. *Mich* 1870 u. *Mich* 1871 waren den Bearbeitern dieses Katalogs nicht zugänglich). Vgl. auch *Langl Mich*, *Mich Chab* u. Ma XIII 93,1.

2. Bl. 138a—161a: Michael's des Syrers Schrift über das Priestertum, sein Bekenntnis u. d. Nachschrift Vardan's wie *Dsh* Nr. 236,3 (nach *Dsh* Nr. 91,2–3 *Mich* 1870 Kap. 29, *Mich* 1871 Anhang S. 1—45).

3. Bl. 161a—b: 7 Antworten auf die Frage, warum Ostern zu Beginn des Frühlings gefeiert wird.

4. Bl. 163a—226b: Vardan's Geschichte, *Vard.*

5. Bl. 226b—228b: e. Abschnitt aus der dem Moses von Chorene zugeschriebenen Geographie o. Ang. des Verf., *Mos* S. 611,7 *Ասորիք* — 616 l. Z. mit stark abweichenden Lesarten.

6. Bl. 228b—230a: e. Abschnitt aus demselben Werk, S. 607,10 bis 611,5, daran anschliessend e. Stück über Kilikien, am E. Mmd. des Schrbrs.

7. Bl. 230a—237b: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos wie Ma XIII 96,3.

8. Bl. 237b—242a: Vision des Vdp. Johannes Kosern, *Восточныя замѣтки,* St. Petersburg 1895 S. 19—26, russ. Übersetzung das. S. 26—34.

9. Bl. 242a—243a: Nschr. d. Schrbs.

10. Bl. 243a—246a: anonyme Geschichte der Thronbesteigung des Kaisers Theodosius. A. *'Արդ այս են պատճառք թագաւորութեանն Թէոդոսի։ Բանզի յոր|ժամ վախճանեցաւ հայրն նորա Գրատիանոս'* etc.

11. Bl. 246a—253a: Vardan's Rede auf Johannes von Odsun, *Ar* 1888 S. 580—593.

12. Bl. 253a—b: Leben Stephan's von Siunikh, *Dsh* Nr. 7 **Ա.** 344 ր.

13. Bl. 253b—255: Lebensbeschreibung Stephans von Siunikh. A. *'Տարփումն բաղձանաց գործարանի սրտիս ձկտեց|ուցանեն զմիտս իմ զհամբաւ-կ|անն անուշ հագներգութեն'* etc.

14. Bl. 258a—260a: Leben Johannis des Täufers (21. Juli). A. *'Գրէ առաքելածայրին Մաթէ|ոս․ յաւուրսն յայնո|սիկ գայ Յովհաննէս․'* etc.

15. Bl. 260a—261b: e. anonymes Stück üb. d. Taufe. A. *'Եւ ասեն ոմանք չարափառ|ք և հերձուածողք, թէ Յիսուս միայն զՊետրոս մկ(ր)տեաց'* etc.

16. Bl. 261b—382b: Geschichte des Kyriakos von Gandsak m. d. Glaubensbrief des Nerses Schnorhali (Bl. 296b—306a), wie *Kir M.* Vgl. auch d. ein wenig mehr abweichende Ausg. *Kir V.*

17. Bl. 383a—392b: Gesch. des Kreuzes der Hathsunier, wie *Dsh* Nr. 34 Դ 2, abweichend von *Ar* 1888 S. 399—404.

18. Bl. 392a—395a: Eine Erzählung d. Pīr Pahlul, aus dem Türkischen übersetzt. *'Պատմութիւն Փիր Փահլուլին․ Յանուն Աստուծոյ ողորմած ող|որմածին հին գրոյց* [= *զրոյց*] *և յիշումն առաջին ժամանակաց, զոր են ի զբաւսանս մարդկան, որ է փոխած ի տաճիկ լեզուէ ի հայ ափթար'* etc.

19. Bl. 395a—b: Memoranden.

20. Bl. 396a—b: anonyme Wundergeschichte von 500 Brüdern. *'Վանն ե̄ հարիւր եղբարցն.* A. *Լուաք ի պատմութեանց այս|պէս գրեալ. զի առէ աւ|ետարանն թէ յորժամ խաչեցաւ Քրիստոս, լուսաւո|րքն խաւարեցան'* etc.

21. Bl. 396b: Mmd.

D. Dckbl. enthalten Bruchstücke aus den Evangelien.

Ma XIII 71.

Bl. 36 (lr. 36). — **Gr.** 34,2×22 (T. 32×18). — **St.** Pp. — **Z.** 38—27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** nur geheftet. — **Zst.** ziemlich gut.

Geschichte der Kämpfe der Melikhs von Karabag mit den Persern und Türken vom J. 1721—1822 vom Bischof Sargis Dschalalean u. d. Tt. *'Պատմութիւն աշխարհին Աղուանից'.* A. *'Աւան Ուղբաշի այր մեծահռչակ ծաղիկ, ի թուին Հայոց ռճկա-ին աշխարհին Աղուանից չինէ զանառիկ յանմատչելի զօրս . . .'* etc.

Ma XIII 72.

Bl. 65 + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 19,5×13,5 (T. 14,5×9). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Papierumschlag. — **Schm.** Bl. 1a Zrl., Rdvrz., die ersten beiden Z. rot. — **Zst.** gut.

Lebensgeschichte des hl. Nerses des Grossen vom Presbyter Mesrop, o. Tt. u. o. Kap.-Ün., sonst wsntl. wie *Պատմութիւն Մեսրոպայ Հայոց և Վրաց*, Madras 1775, S. 55—136, weit ausführlicher als *Soph* Ջ 9—124, 138—139.

Ma XIII 73.

Bl. 12 (lr. 12b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 15,3×9,5 (T. 11×6,2). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp.-Umschlag. — **Schm.** rt. Abn. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—5b: Altarmenische Übersetzung des Reskripts der Kaiserin Katharina II. an die armenische Bevölkerung der Krim vom J. 1779 zu Händen des Vardapet Petros Markossean, betr. Zusicherung der Befreiung vom türkischen Joch, Erlaubnis zur Ansiedelung u. Bodenerwerbung im Bezirk Asow sowie andere, einzeln aufgezählte Privilegien.

2. Bl. 6a—12a: Verzeichnis der für die im Bezirk Asow angesiedelten Armenier steuerpflichtigen Verbrauchsgegenstände mit Angabe der Höhe der Steuer, in neuarmenischer Volkssprache abgefasst.

Philosophie, Philologie, Naturwissenschaft, Medizin.

(Ma XIII 74—Ma XIII 91).

Ma XIII 74.

Bl. 218 (lr. 143b—148b, 206b—207b). — **Gr.** 13,5×9 (T. 10,5×7). — **St.** Pp. — **Z.** 28—32. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. Vdkl. — **D.** 1557 (s. Bl. 204b). — **Schrb.** Vdp. *Յովհաննէս* (s. Bl. 204b). — **Nschr.** Bl. 204b. — **Zst.** gut. — **Bm.** Bl. 2a u. 216b Stempel der Bibliothek des Klosters Etschmiadsin.

1. Bl. 1a—b: Inhaltsverzeichnis zu Bl. 2a—41b.

2. Bl. 2a—35b: die Logik des Johannes von Damaskos, d. h. die kürzere Rezension des ersten Teils der *Πηγὴ γνώσεως*, *Mi* XCIV 519,520 übersetzt von Bagrat dem Mamikonier u. Smbat dem Konnetabel. — Ü. ***'Յաղագս գոյի էութեան։ Բագր|ատ Մամիկոնէնին Ներածու|թիւն իմաստասիրութեան, որ է իսաղ|ոգիկի*** [= *εἰσαγωγική*] ***զկնի այսր և զամենայն իմ|աստասիրութեան գործարան, որ է որղանոն*** [= *ὄργανον*] ***ըստ Հելլենաց[ւ]ոց բարբառի,*** darüber in Versen: ***'Զմեկնութեան ստորոգութեան ։ ժ̅ սեռից տարբերութեան ։ համառօտեալ ասա կարճաբան ։ Դամասկացի սուրբ Յոհ|ան ։ զորս ընկալաւ զլոյս ընդ մըթան ։ խաւար մտաւքս զածի ի բան ։ Սմբատ անունս հայկազան ։ և գունդուստ|այլ Հայոց գնդեան. * զձեզ աղաչեմ զամենեսեան ։ զի ու|ժն է սա իմաստութեան ։ և ճան|ա[պա]րհ խոր գիտութեան.'*** Reihenfolge der Kapitel: ***ա*** = *δ'* (der Ausg. *Mi* XCIV 519—676), ***բ*** = *Περὶ γένους τοῦ γενικωτάτου* etc. S. 568, ***գ*** = *ια'*, ***դ*** = *ιβ'*, ***ե*** = *ιγ'*, ***զ*** = *ιδ'*, ***է*** = *ιε'*, ***ը*** = *ις'*, ***թ*** = *ιζ'*, ***ժ*** = *κϑ'*, ***ժա*** = *λ'*, ***ժբ*** = *Περὶ διαιρέσεως* S. 549, ***ժգ*** = *ζ'*, ***ժդ*** = *η'* [bis S. 556 Z. 19], ***ժե*** = *λα'*, ***ժզ*** = *λβ'*, ***ժէ*** = *λγ'*, ***ժը*** = *λδ'*, ***ժթ*** = *λε'*, ***ի*** = *λς'*, ***իա*** = *λζ'*, [bis S. 604 Z. 12], ***իբ*** = *με'*, ***իգ*** = *μς'*, ***իդ*** = *μϑ'*, ***իե*** = *ν* [bis S. 629 Z. 9], dann S. 604 Z. 4 bis Schluss des Kap., ***իզ*** = *λη'*, ***իէ*** = *λϑ'*, ***իը*** = *μ'*, ***իթ*** = *μα'*, ***լ*** = *μβ'*, ***լա*** = *μγ'*, ***լբ*** = *μδ* [aber ausführlicher], ***լգ*** = *να'*, ***լդ*** = *νβ'*, ***լե*** = *νγ'*, ***լզ*** = *νδ'*, ***լէ*** = *νε'*, ***լը*** = *νς'*, ***լթ*** = *νζ'*, ***խ*** = *ν'* (beträchtlich abweichend).

3. Bl. 35b—38b: Buch I bis E. des 3. Kap. der *Στοιχεῖα* Euklid's *Euclidis opera omnia ed. Heiberg et Menge* I 2—17, vielleicht die Übersetzung des Gregor Magistros. Vgl. dessen Brief an Sargis bei *Dsh* S. 157 u. *Bazm* 1884, S. 30 ff. (letzteres den Bearbeitern des Katalogs nicht zugänglich gewesen). Ü. ***'Գիրք Եւ|կլիտոս յաղագս տարերաց երկրաչափութեան'*** A. ***'Կէտ էր է, որ ոչ ունի մասն'*** etc.

4. Bl. 39a—b: Itinerar von Dvin nach verschiedenen anderen Orten, wsntl. wie St. Martin, Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie II 395—397. Vgl. Ma XIII 98,16.

5. Bl. 39b—40a: astronomische Angaben, am Schluss Berufung auf des Porphyrius Erläuterungen zu Ptolemaeus *Ἁρμονικά* u. auf Pappos v. Alexandria. Ü. *'Աստեղաբաշխական երկրաչափութեան.'* A. *'Ի հարաւա[յ]ին ծայրէն մինչև ցհիւսակ|անն շրջանակն'* etc. E. *'. . մինչև ցեւթներ(ր)որդ գունդն ասպարէզք ծղո, ճխղ բիւր և գ։'* Dann folgt: *'Եթէ հաւատաս միպասանիս, այս քեզ յինէն ընծա[յ] գրաւորական վերծանեալ ի Պորփիւրի ներածութենէն գեղգեղեալ ի պտղոմէական գրամա|րտիկ ուսմանցն, բազմավէպ Պապա[յ] Աղէկսանդրաց[ւ|]ոյ ողջ լեր։'* Vgl. Ma XIII 98,16.

6. Bl. 40a—41b: anonyme Angaben über Zeitmasse (Bl. 40a Z. 15—22), *'ընդիկոնինն ժե ամ է . . .'* etc., Gewichte (Bl. 40a Z. 22—Bl. 40b Z. 16), *'Տաղանդ է առա|ելութիւն . . .'* etc., beide Stücke beträchtlich abweichend von *ZfaPh* I 212—213, über die zwischen bekannten Persönlichkeiten oder Ereignissen liegenden Zeiträume (Bl. 40b Z. 16—Bl. 41a Z. 9), *'Յադամա[յ] մին|չև ի ջրհեղեղն ամք ռմխբ . . .'* etc., Längenmasse (Bl. 41a Z. 10—Bl. 41b), *'Բայց է ասպարէզ|ն . . .'* etc. Ü. *'Յաղագս թուականութեան կշռոց.'*

7. Bl. 41b—43b: 3 Erklärungen der aristotelischen Kategorieen, zunächst d. Ü. *'Արիստոտէլի ժ ստոր[ոգ]ութիւնքն'*, dann die Aufzählung der Kategorieen, dann Bl. 41b Z. 10—18: *'Գոյացութիւն արարած, իսկ որակն . . .'* etc., Bl. 41b Z. 19—Bl. 42a Z. 13: *'Իսկ ըստ այլում աւրինակի այսպէս իմացիր. Ունիմ անձն, որ է գո|յութիւն . . .'* etc., Bl. 42a Z. 14—Bl. 43b: *'Գոյացութիւն առի երկին. գոյացութիւն արեգակն և լուսին . . .'* etc.

8. Bl. 43b—44a: Erklärung der grammatischen Tempora u. Genera, *'Ամանակք են խաւ|սից գ . . .'* etc., *'Սեռք են երեք . . .'* etc.

9. Bl. 44a: gekürzte Übersetzung des Kap. ξζ' der *Κεφάλεια φιλοσοφικά* des Johannes v. Damaskos, *Mi* XCIV 621 Z. 31—43.

10. Bl. 44b: Bericht über die Schöpfungstage. Ü. *'Եղանականն ասացեալ վասն արարչութեան աւուրց.'* A. *'Յառաջին աւուրն արարաւ երկին, վերին և երկիր . . .'* etc. Vgl. *Karen* Nr. 1092 գ։ *'Եզնիկ վարդապետի վասն արարչութեան աւուրց'.*

11. Bl. 44b: Angabe der Funktionen jeder der 9 Klassen von Engeln, angeblich von Dionysius (Areopagita), in der vorliegenden Form jedoch nicht in dessen Werken. Ü. *'Դիոնէսիոսի ասացեալ վասն հրեշտակաց'*, A. *'Առաջին դասք հրեշտակաց . . .'* etc.

12. Bl. 45a—86b: Kommentar zu Aristoteles' Kategorien. Ü. *'Ստորոգութեանցն Արիստոտէլի լուծմունք Աստուծոյ աւգնութեամբն'.* A. *'Հոմանունք ասին...'* etc. *'Լուծումն: Եւ հոմա|նու[ն]ք այնք ասին, որ զանունն միայն ունին և բանն, ւ̃* [= *այսինքն*] *սահմանն այլ և այլ...'* etc. E. *'Եւ յառաջ թէ գն|աս ի մեկնիչն և միտ բարակ դնես, սոսա գտ|անես':* Vgl. *Dsh* 112 **Ա.** 1.

13. Bl. 87a—97b: Kommentar zu einigen Abschnitten aus Aristoteles' *Περὶ ἑρμηνείας*, und zwar zu *Բան ·ժբ·, ·ժգ·, ·ժե·, ·ժզ·, ·ժը·, ·լ· — ·լգ·* Ü. *'Ի Պերիարմենիասէն յետոյ գտաք. վասն այն յիւր կարգն չգրեցաւ'.* A. *'·Ի· եր(ր)որդ երկրորդ պրագացն. Եւ այսոցիկ տարորոշեցելոց. լուծումն ի չորեքտասաներ(ր)որդէն մինչ ·ի· երորդ երկրորդս յաղագս բաղադրեալ նախադասութեանց եղև իմաստասիրիս բանն...'* etc.

14. Bl. 97b—114a: Kommentar zu Porphyrius' *Εἰσαγώγη* bis *·է·* Ü. *'Լուծմունք Պորփիւրի'.* A. *'Բայց երևեցաւ...'* etc. *'Լուծումն: Սեռ և տեսակ պարզաբար ոչ ասին...'* etc.

15. Bl. 114a—143a: Kommentar zu Davids des Unbesiegten Erklärung der *Εἰσαγώγη*, von *պրակք է* an. A. *'Աղբեր հաւատութիւն* [= *հաւատութեան*]: *Լուծումն: Ստոյգ և պարզ արարէք զգիրս քո վասն մանկանց...'* etc.

16. Bl 149a—179a: Aristoteles' *Περὶ κόσμου* o. Ü., wie *Dav* S. 603—628.

17. Bl. 179b—204b: Kommentar zu Aristoteles' *Περὶ κόσμου*. Ü. *'Լուծմունք Արիստոտէլի վասն ա̄ցն* [= *աշխարհացն*] *իմաստուն ստորոգիչ զա|շ[խ]արհէ բնախաւսելով.'* A. *'Սկիզբն ի ճշմարտութենէ առնէք...'* etc. Vor der Ü. eine Notiz über die Entstehungsgeschichte, A. *'Արիստոտէլ Ստագիրացի էր...'* etc.

18. Bl. 204b: Nschr. des Schbs.

19. Bl. 205a—206a: Vergleich alt- u. neutestamentlicher Stellen von Vdp. Vanakan. Ü. *'Վանականն վարդապետի համեմատութիւն հին կտակարանացն ի նորս.'* A. *Երկինք՝ Եկեղեցի. Աստուածն՝ Յիսուս Քրիստոս..'* etc. Vgl. Ma XIII 96,1 (verschiedenen Wortlauts).

20. Bl. 208a—216a: Aristoteles *'Περὶ ἀρετῶν* wie *Dav* 629—635.

21. Bl. 216a—218b: Fragen u. Antworten, philosophische Themata betreffend. Ü. *'Բանք հանելուկ առ ի զարթուման մտաց.'* A. *'Ահա տեսի համանգամայն զբոլոր էակս...'* etc.

Ma XIII 75.

Bl. 296 (lr. 295b, 296). — **Gr.** 12,5×8,8 (T. zwsp., je 9×2,9). — **St.** Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL., Stf. u. Vdkl. — **Schm.** rote Ün., Abn. u.

Azn., blaue, goldene, rote Zrschrn. Zrln. u. Rndvzn. — **Schrb.** *Բասիլ* (s. Bl. 228a). — **Mmd.** Bl. 228a. — **Nschr.** 295a unvollständig. — **Zst.** gut.

1. Bl. 2a—127a: des Nemesios von Emessa *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου*, *Mi* XL 505—818, dem Gregor von Nyssa zugeschrieben, übersetzt von David Hypatos u. Stephan von Siunikh (s. Bl. 228a), wesentlich wie *Nem*, o. d. Nachwort S. 162 (s. jedoch Nr. 3), in 42 Kap. gegen 44 der Grundschrift infolge Zusammenziehung von 14/15 u. 43/44 zu je 1 Kap.

2. Bl. 127a—228a: des Gregor von Nyssa *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου*, *Mi* XLIV 123—256, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh (s. Bl. 228a), in 32 Kap. gegen 30 der Grundschrift, da die Vorrede an Petros, *Mi* XLIV 126—128, als erstes Kap. angeführt u. Kap. 12 in zwei zerlegt ist.

3. Bl. 228a: Nschr. der Übersetzer wie *Nem* S. 162.

4. Bl. 228a: Nschr. d. Schrbs.

5. Bl. 228b—267a: Kommentar zu des Nemesios *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου*. Ü. *'Լուծումն բնութեան գրոցն'*. A. *'Որպէս ոչ ճնար, այլ ճնար ազգ լինել լուծման. Այնքան գեղեցիկ արար Աստուած զմարդոյս կազմութիւն'* etc. E. *'Ես սպան ժլատիցն ագահացն'*.

6. Bl. 267a—294b: Abu Sajid's Anthropologie mit Gregor von Nyssas Abhandlung über d. Natur des Menschen aus vier Elementen, wsntl. wie Ma XIII 85,3.

7. Bl. 294b—295a: e. anonymes Stück üb. Nutzen u. Nachteil des Aderlasses an den verschiedenen Tagen des Monats. A *'Առաջին աւուրն լուսնին չէ լաւ, քսսոտի'* etc. E *'Իը, Իթ չէ լաւ, արիւն մի՛ կտրել, դեղ մի խմել և ոչ այր և ոչ կին'*.

Ma XIII 76.

Bl. 335 (lr. 92—94, 335b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 19,5×13 (T. 12,5×7,5). — **St.** Pp., d. Dckbl. Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs., d. Dckbl. Unz. — **Ebd.** HmdEvL. u. Vdkl. — **Schm.** rote Ün., Azn. u. Abn., letztere zuweilen auch blau. — **D.** 1679 (s. Bl. 335a). — **Schrb.** Subdiakon *Ոսկան* u. *Գրիգոր* von Eriwan (s. Bl. 335a). — **Zst.** v. fehlen viele Bl. (s. Nr. 1). — **Mmd.** Bl. 91b. — **Nschr.** Bl. 325a.

1. Bl. 1a—91b: Bruchstück der dem Moses von Chorene zugeschriebenen Chrie mit dem Nachwort an Theodoros, wsntl. wie *Mos* S. 451 Z. 3 [*յառա*]-*քինութեանէ և եղէ յեւս* etc. bis zum Schluss, S. 581.

2. Bl. 91b: Mmd. des Schreibers Oskan.

3. Bl. 95a—325a: Aristoteles' Metaphysik, nach einer Angabe am Schluss übersetzt und erläutert von Stephan aus Polen, wie *Fi* S. 165—166.

4. Bl. 325a: Nschr. des Schreibers Gregor.

5. Bl. 325a: Notiz des Erzbischofs Josef aus d. J. 1796, besagend, dass Josef Mahthojenths ihm die Hschr. geschenkt habe.

Ma XIII 77.

Bl. 88 (lr. 1b, 86a, 88) + v. u. h. je 3 Dckbl. — **Gr.** 16,2×10,5 (T. 12×6,5—6,7). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** PmdEvL. — **D.** Bl. 1a—85b 1771 (s. Bl. 1a), Bl. 86b—87b 1880 (s. Bl. 87b). — **O.** Bl. 1a—85b Etschmiadsin (s. Bl. 1a). — **Schrb.** Bl. 1a—85b Vdp. *Յովսէփ Արղութեան* aus Sanahin (s. Bl. 1a). — **Bs.** *Սիմէոն.* Katholikos (s. Bl. 1a). — **Zst.** gut.

Kommentar zu Aristoteles' Analytica vom Vdp. Petros Aghamalean Berthumeanths aus Nachidschewan in 14 Abschnn., m. e. Vorwort, unter weitgehender Benutzung des Kommentars von David dem Unbesiegten.

Ma XIII 78.

Bl. 101 (lr. 98a—101a). — **Gr.** 22,2×17,5 (T. 19,5×14,5). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppbd. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—97b: Theoretische Philosophie in 2 Teilen, Logik und Physik, im Anschluss an Porphyrius vom Vdp. Josef von Arthsach.

2. Bl. 101b: e. Gedicht, *Արդ ամէնայն մարդ զօր ինչ է ուսեալ, պարտ հանապազ նմա հետեւեալ . . .*' etc.

Ma XIII 79.

Bl. 57 + v. u. h. 3 Deckbl. — **Gr.** 19,8×14 (T. 16,1×11). — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp-Umschlag. — **Zst.** mässig.

1. Bl. 1a—12b: Bearbeitung der aristotelischen Physik vom Vdp. Klemens Galanus aus dem Orden der Theatiner in 9 Kap.

2. Bl. 13a—56a: Rhetorik in 6 Büchern von Mechithar aus Sebastia, wie Ma XIII 101,1.

3. Bl. 56a—57b: Zitate aus den Gebeten des Gregor von Narek.

Ma XIII 80.

Bl. 123 (lr. 6—8, 53b—59b, 122—123) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 16,5×11 (T. 13×8—9). — **St.** Pp. — **Z.** 25. — **Schr.** Bl. 1—53 Rnd., Bl. 60—121b Krs. — **Ebd.** HmdEvL. u. Sdf. — **Bm.** Bl. 121b Stempel. — **Zst.** zw. Bl. 93 u. 94 fehlen Blr., Bl. 104—107 lose. Viele Bl. wurmstichig, am Rande beschädigt.

Zwei Grammatiken der altarmenischen Sprache, die erste, Bl. 1a—53a, mit e. Lücke in d. Mitte u. unvollständig am E., von e. Thomas (aus Italien od. aus Lemberg? Bl. 1a: *Թումայի Իլօալացւոյ* = *Իտալացւոյ* od. *Իլօվացւոյ*?), übersetzt von Vdp. Oskan aus Eriwan, d. zweite, Bl. 60a—121b, anonym.

Ma XIII 81.

Bl. 157 (lr. 1—4, 109b, 152b—157b). — **Gr.** 15,4×6,3 (T. 13×7). — **St.** Pp. — **Z.** 24—25. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rt. Ü. u. Abst. — **Bs.** 1831 Weltpriester *Զաքարիա* (s. Bl. 7b). — **Zst.** gut.

Grammatik der altarmenischen Sprache von Stephan Stephaneanths aus Kamenz, verfasst zu Stanislawow i. J. 1718. Bl. 5b—7b Vorrede, Bl. 8a—109a Formenlehre, Bl. 110a—152a Syntax.

Ma XIII 82.

Bl. 159 (lr. 108b—112b, 154b—159b) + v. 3 Dckbl. — **Gr.** 17×10,7 (T. 14,5×9). — **St.** Pp. — **Z.** 23—24. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Stoffüberzug. — **Bs.** i. J. 1836 *Կարապետ* (s. Innenseite des h. Deckels). **Zst.** gut.

Grammatik u. Vokabular der altarmenischen Sprache, beide unvollständig, Bl. 1a—108a die Grammatik, darin Bl. 94a—98a Stücke aus der Grammatik von Michael Sallanthean [Moskau 1828], Bl. 113a—154a das Vokabular von *ա* bis *ապաստեմ*, mit Angabe der Wortart, Flexion u. Erklärung in altarmenischer Sprache.

Ma XIII 83.

Bl. 94 (lr. 91b, 92, 93, 94b). — **Gr.** 19×11 (T. 14,5×8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27—28. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Zst.** gut.

Armenisches Vokabular mit Erläuterung durch entsprechende populärarmenische, zuweilen auch durch türkische Ausdrücke, letztere jedoch in

armenischer Umschrift. — Bl. 91a Anfang eines Gedichts, Bl. 93a die Zahl 1826, Bl. 94a Anfang eines Gedichts.

Ma XIII 84.

Bl. 352 (lr. 1a—3b, 348—352). — **Gr.** 21×17 (T. 18×13). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** bis 19b Krs., dann Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. u. Ldrrck. — **D.** 1856 (s. Bl. 344b). — **O.** Tathew (s. Bl. 344b). — **Nschr.** Bl. 344b. — **Zst.** Ebd. etwas beschädigt, sonst gut.

1. Bl. 4a—342a: Übersetzung des Korans in 104 (statt 114) Suren, m. e. Inhaltsverzeichnis am E. (Bl. 345a—347b).

2. Bl. 342a—344b: Erlass des Emirs Muāvija betr. den Verkehr zwischen d. Christen u. Muhamedanern in Armenien.

Ma XIII 85.

Bl. 58 (lr. 43b, 48b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 21,5×12,5 (T. 16×8—8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp.-Umschlag. — **Zst.** gut.

1. Bl. 1a—47b Kalenderkunde in Fragen und Antworten von Jakob aus der Krim in 14 Kap. m. e. Vorwort (Bl. 1a—b). — a.) Bl. 1b—2b: über den 19jährigen Mondzyklus (cyclus decemnovennalis), nach dessen Ablauf die Mondphasen wieder auf dieselben Monatsdaten fallen, u. den Osterzyklus von 532 Jahren aus den 19 des Mondzirkels multipliziert mit Sonnenzyklus von 28 Jahren, nach deren Verlauf die Wochentage wieder auf dieselben Monatsdaten fallen. Ü. *'Վան շրջանաց Ը̆ն [= արեգականն] և ☽ն [= լուսնին]'*. — b.) Bl. 2b—8a: über d. Ären u. die armenische im besonderen. Ü. *'Յաղագս թուականին'*. — c.) Bl. 8a—b: über d. Sonntagsbuchstaben. Ü. *'Յաղագս եօթնե-րէկին'*. — d.) Bl. 8b—9b: über d. Schaltjahr. Ü. *Յաղագս նահանջին'*. — e.) Bl. 10a—12b: über den 19jährigen Mondzyklus im besonderen. Ü. *'Յաղագս ինն և Ժ̄ երե(ու)կաց'*. — f.) Bl. 12b—17a: über die Epakten. Ü. *'Յաղագս վերադրին'*. — g.) Bl. 17a—19b: über die Bedeutung der Vorfastentage für den Kalender. Ü. *'Յաղագս առաջաւորացն'*. — h.) Bl. 19b—25a: über den ersten Vollmond. Ü. *'Յաղագս աւագ լրմանն'*. — i.) Bl. 25a—31b: über den 4. April als Ausgangstag für alle Vollmondsberechnungen. Ü. *Յաղագս ապրիլի Դ̄ իցն ճշգրտիւ քննութիւն ի կատարեալ իմաստասիրացն'*. — j.) Bl. 31b—38a: über die 12 Monatszeichen der Ekliptik. Ü. *'Յաղագս կենդանակերպից'*. — k.) Bl. 38a—41a: über die Planeten. Ü. *'Յաղագս մոլորակա(նա)ցն'*. — l.) Bl. 41a—45a:

über die Scheidepunkte der vier Jahreszeiten [Nachtgleichen u. Sonnenwenden, Eintritt der Sonne in das Zeichen des Widders, Krebses, der Wage u. des Steinbocks]. Ü. 'Յաղագս դ կէտից ժամանակաց'. — m.) Bl. 45a—46a: über die Sonnen- u. Mondbahn. Ü. 'Յաղագս շաւղի'. — n.) Bl. 46a—47: über die Lehre einiger, dass die volle Gestalt des Mondes immer bleibe. Ü. 'Յաղագս կատարեալ ☽նի [= լուսնի]'.

2. Bl. 47b—58b: e. astronomische Abhandlung des Azaria aus Sebastia, unvollständig, unter d. Ü. 'Յաղագս գիտութեան թուականն Ցն [= արեգակնին] և ժամուց և մասանց և սարեճանաց և ակնթարթից և ե աւուրց արարչութեանց և նաւանջիցն և չորք ամացն որ է հունաձ վերջին կատարածին և լրումն էո և կմ ամին և կատարածի մասանց ☽նկն [= լուսնկան] և թիւք ամացն պարզեալ Ազարիայի աշակերտի ոծր Հայոց թուին' [vgl. *Dashian* Nr. 386 բ Bl. 390 ա], darin u. bes. Ün. über die Zeichen des Tierkreises, über Sonnen- u. Mondfinsternis, über den Regenbogen, über die Eigenschaften der Monatszeichen, über die 7 Planeten, über die Gestalt u. das Herrschaftsgebiet der Monatszeichen.

Ma XIII 86.

Bl. 315 (lr. 1a, 2a, 3b, 6b, 7a—8b, 101b—105b, 139b—146a, 147, 175b, 185, 267b, 273a—312a, 313b—315b). — **Gr.** 29×21 (T. 9a—101a Tabellen, 3a, 4a—6a: 23×16,5, 186a—272b: 24×16, 312b: 23×16, 106a—139a zwsp., je 22,5×6,5, 148—184b: 23×7). — **St.** Pp. — **Z.** 40. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn. u. Azn. etc. — **D.** 1628 (s. Bl. 101a). — **O.** Lemberg (s. Bl. 101a). — **Schrb.** Մկրտիչ (s. Bl. 101a), Subdiakon Սիմէոն (s. Bl. 132a). — **Bst.** Arzt Chodscha Յովհաննէս. — **Nschr.** Bl. 101a. — **Zst.** viele Blr. z. Teil ausgerissen, einige durch Gekritzel verunziert.

1. Bl. 3: Verschiedene, nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragene Zauber- und Heilmittel, Z. 1—11: zwei Mittel zur Erlangung eines jungfräulichen Weibes u. Bewahrung vor ehelicher Untreue. 'Ով որ ուզէ զկինն կոյս առնէ և սուրբ պահէ, դեղն այս է' etc., Z. 12—15: e. Mittel zur Erlangung von Kenntniss über das heimliche Treiben der Frau, 'Ով որ ուզէ զկնոջ գործքն իմանայ' etc., Z. 15—19: e. Mittel, die Frau zum Geständnis ihres geheimen Treibens zu zwingen, 'Այլ դեղ թ[է] կամիցիս գիտել այլ զինչ որ գործքն արար ..' etc., Z. 19—20: e. Mittel gegen Schlangenbiss. 'Այլ դեղ աւձա(ր)հար[ի] զխնծորի ..' etc., Z. 20—24: e. Mittel gegen den Durst, 'Որ մարդ ծարաւուի, դեղն ա[յ]ս է' etc.

2. Bl. 4a—101a: des Jahjā ben Isā ben Dschazlah praktisches Handbuch der Medizin كتاب تقويم الابدان, aus einer syrischen Version übersetzt von Johannes von Diarbekr (s. Bl. 101). Vgl. *Brock* I 485. Ü. '*Այս գիրքս անունն թագվիմ ըլապտն* [= تقويم الابدان] *ասեն, որ ա(յ)սոր ընկերն մինհաճըլ պայեանն* [= منهاج البيان] *է, Եահիա իպնի Ցիսայ* [= يحيى بن عيسى] *Պաղտատայ կչտին. ծիզըայեցի է, որ զայս թարգմանել է: Բանզի բ̅ գիրք է թարգմանել, մինն թագվիմ ըլապտայն, և միւսն հաճըլ պայեամ կոչի: Իմաստութին* [= *իմաստութեան*] *ամլին* [. *ավողին*] *Ա...ծ...յ փառք:*' — a). Bl. 4a—6a: Einleitung, bis Bl. 5b über die Heilkunde dann über die Geschichte des Werks u. die Erwerbung der Übersetzung durch den Arzt Chodscha Johannes v. Dschulfa, das ganze nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragen. — b.) Bl. 9a—12b: tabellarisches Verzeichnis von 352, in 88 Gruppen geordneten Krankheiten. Vgl. *Sach* S. 803, *Sla* S. 527, *Tacu* VI VII. — c.) Bl. 13: Eintragung von jüngerer Hand *յառաջ մարդ են գ̅ որ* [e. Wort unleserlich] *ո[ւ]տի, ջո[ւ]ր տո[ւ]ր որ խմի . . .*' etc. E. '*էս փորձած այ* [= *այս փորձած է*]. — d.) Bl. 13b—101a: d. 352 verschiedenen Krankheiten in tabellarischer Darstellung, links 4 Krankheiten in je 11 Rubriken, 1. Name der Krankheit, 2. d. Temperament, '*Մըճեզ*' [= مزاج], 3. d. Lebensalter, in dem d. Krankheit vorzukommen pflegt '*Մարդ*', 4. die Jahreszeit, '*Զամանն*' [= زمان], 5. d. Klima '*Երկիր*', 6. wann Genesung, wann Todesgefahr eintritt, '*Ահ ու անահ*', 7. d. Ursachen, '*սապապ*' [= سبب], 8. d. Symptome, '*Նըշան*', 9. ob e. Entleerung, e. Aderlass, Erbrechen anzuwenden, '*Իսի ֆրաղ*' [= الاستفراغ], 10. d. fürstliche Behandlung, d. h. die für Patienten, die imstande sind, auch die teuersten Arzneimittel zu bezahlen, '*դատպիր մելէքի*' [= تدبير الملك], 11. d. leicht zu beschaffende Behandlung, '*Դատպիր սահէլ վըճուտ*' [= تدبير السهل الوجود], rechts Bemerkungen über die Therapie jeder Krankheit. Vgl. *Tacu* S. 2—89 — e.) Bl. 101a: '*Եւ Բըլ...ի մարդասիրին փառք յաւիտեանս ամէն: Գրեցաւ ի Հով քաղաքս ի վայելումն բժշկապէտ ճողեյի* [*ճողեցի*] *խօճայ Յովաննեսին ձեռամբ անարժե[ս]ո գրիչիս Մկրտչիս ի թվին ռճէ աւգոստոս ամսոյն բ̅, թարգմանութեամբ տերի տէր Յովանէսին Տիարպէկցի:*'

3. Bl. 106a—127b: Abu Sajid's Anthropologie in 19 Kap., anonym, trotz mehreren Abweichungen in der Anordnung wsntl. wie *Dsh* S. 125 f., das 19. Kap. identisch mit der im Cod. arm. 108 Paris dem Gregor von Nyssa zugeschriebenen Abhandlung über die Natur des Menschen aus vier Elementen (vgl. *Dsh*. Nr. 17,15.) '*Ի չորից գոյացեալ ասի մարդն , . .*' etc., '*Յաղագս մարդակազմութեան գլխոյն ժթ ամենայն անդամոցն ասացեալ*'. A. '*Ըստ ուգեւ ճար|տարօք*

ընտ[ի]ր իմաստասիր|ացն . . .' etc., am E. e. Nachwort des Arztes Johannes von Dschulfa. Vgl. auch Hschr. 66,6.

4. Bl. 128a—131å: e. anonyme Abhandlung über die Natur des Menschen im Zusammenhang mit den Jahreszeiten, über die Physiognomik u. die Notwendigkeit derselben für den Arzt. Ü. *'Վասն բնութեան մարդոյն'.* A. *'Գիտութիւն վասն բնութեան մարդոյն. զի տարին դ̅ ամիս՝ սահմի, որէ և քա|ղոց՝ մարտ, ապրիլ և մայ|իս գարունն է, տաք և կակուղ . . .'* etc. E. *'. . . զի թանձր արիւնն հեշտ է քան զնօսրն զի նօսրն յեռման լինի և ուշ խաղաղի. և այս քեզ նշան, որ ճանճք չի մօտենան:'*

5. Bl. 131a—133b: 11 Rezepte für Pflaster und Pillen, einzelne dem Galenos zugeschrieben. Ü. *'Տեղրանք* [= *Դեղարանք*] *մալհամի ազգի ազգի.'* Ae. *'Մալհամի շահ է մեծ. մալ|համ է, որ ամենայն իրաց տարման է'* etc., *'Հալի դուղխա, զայս համց պիտի չինեն'* etc., *'Մարդ որ ախտաչակ լինի'* etc., *'Հալլօղլան խիստ օգտակար է'* etc., *'Նուզրայի խաղող քաղխով* [= *քացխով*] *եփէ'* etc., [vier Buchstaben, rechts u. links ein Kreuz], dahinter: *'Զայս գիրս հան ի թու|ղ|թն և ի ճակատն արայ'* etc., *'Վասն մլհամի, զոր Ճալինոս է արարեալ . . .'* etc., *Մլհամս որ զաւ|եր մինն ուտէ'* etc., *'Այս մլ|համս օգտակար է յամառն'* etc., *'Մլհամն վասլիկոն* [= *βασιλικον*]*'* etc., *'Մլհամ դախլիկոն'* etc.

6. Bl. 134a—136a: des Mohammed ben Zakarijjā er-rāzī برء ساعة d. E. e. Aufzählung der innerhalb einer Stunde heilbaren Krankheiten u. deren Heilmittel mit e. Einleitung über die zu der Abfassung veranlassende Unterhaltung beim Wezīr Qasīm ben Abdallah, *Ahlwardt, Verz. der arabischen Handschriften der Königl. Bibl. zu Berlin Nr.* 6343. Ü. *'Զայս բանքս Մահմատ Զաքարէ որդին* [= محمد بن زكرياء] *թար|գմանել է, որ ասեւէն դայն Ռազի* [= رازى] *կասեն'.* A. *'Յաւուր միում վազիր 'Ղասումն Աբդուլէ որդին* [= قاسم بن عبد الله. Der arab. T. hat فغر الدين] *բազում բժիշկ էր ժողովեալ . . .'* etc. E. *'Այս է իմ մեկնած բա|ներս վէզիրին համար, որ և փորձած է բա|զում բժշկացն: Իմաստութեանց տվողին Աստուծոյ փառք, պատիւ . . .'* etc.

7. Bl. 136a—138b: Nschr. des Arztes Johannes aus Dschulfa, die Übersetzung des Nr. 11 genannten Werks betreffend: *'Փառք . . .'* etc. *'. . . ես . . . Ջու|[ղ]ցի Յովաննէսս որդի Խարաճայ, ծնեալ . . . ի քաղաքն . . . Ջուղայ, որ այժմ աւեր և յամայի է . . . . Սակաւ մի տեղեակ գոլով յարհեստ բժշկութեան, վաղուց հետէ ցանկայի և փափագէի հասանել ի կատարն արհեստ|իս, զոր և շրջեալ իմ բազում քաղաքս և գաւառս և անտի գնացի ի Լէհ և աշխ|արհն Ալամանաց որ կոչին Նէմձա և ապ[ա]|չու արարեալ յերկի|րն ֆռանկաց ի գե|ղեցիկ նուաճանկխ|ան Վանատիկ . . . և ի . . . քաղաքն Փատվայ, որ է Նոր Աթէնք . .*

Այլ և գտի գիրք մի հին արապ լեզուով, լի և հարուստ արմեն|ած բժշկութեան, որոյ վերա նստեալ զ տա|րի գեղեցկեալ աշխա|տեցա .... մինչև թարգման|եցի արապէն ի տա|ճիկ լեզու և տաճկէն ի հայ ..... Բայց թարգմանեցաւ գիրքս արապի ի հայ լեզու ի թվին ռհը .... Թարգմանեցաւ գիրքս ... ի ... մայրաքաղաքս Լէվ ....'

8. Bl. 138b—139a: e. Nschr. des Johannes von Dschulfa in Versen, ebenfalls Nr. 11 betreffend, darin *'Հինգ լեզւով զայս թարգմանեցի: Հայ|ոց, Յունաց, յԱրապ|աց ի Տաճկաց և զոյգ մի Լատինաց. Այբուբենն է սկիզբն զորա և ըզփէնն եղի վերջք ի սա ..... Ես բժիշկ Յովանէս կոչեցա, հայրն իմ Մարաճայ, բազում քաղաք շրջեցա և նման Աբահամա չի տեսայ:'*

9. Bl. 139a: Nachschrift des Schrbs. Simeon.

10. Bl. 146b: verschiedene, nach Ausweis der Schrift von jüngerer Hand eingetragene Rezepte.

11. Bl. 148a—266b: des Jahjā ben Isā ben Dschazlah. كتاب صنهاج البيان فيما يستعمله الانسان. Vgl. *Brock* I 485. a.) Bl. 148a—175a: alphabetisches Verzeichnis von 2208 Heilmitteln arabisch in armenischer Umschrift nach arabischer Buchstabenfolge mit armenischer Übersetzung bzw. Erklärung, A. *'Աբրշում'* [= ابريسم], E *'Եաղխթին'* [. يقطين] — b.) Bl. 176a—184b: Verzeichnis von 1218 Heilmitteln in armenischer Sprache nach armenischer Buchstabenfolge mit einem unnumerierten Nachtrag. — c.) 186a—266b: die Heilmittel nach armenischer Buchstabenfolge mit ausführlicher Beschreibung. A. *'Աբրշում: լաւ լինա, բարակ լինի, մահտատիլ* [= صعتدل] *է, երամն դեղ կումատու. այսպէս պիտի երել ...'* etc. E. fehlt, der letzte Artikel ist 1182 *'քսելու դեղ'*

12. Bl. 267a: von jüngerer Hand eingetragene Rezepte.

13. Bl. 268—272b: moderne Eintragungen in georgischer Sprache in Mchedruli.

Ma XIII 87.

Bl. 262 (lr. 79b, 205b—206b, 207b, 262) + v. 3 Dckbl. — **Gr.** 20,5×16,5 (T. 17,3×12,3). — **St.** Pp. — **Z.** 24. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schrb.** *Տէր Ստեփանոս.* (s. Bl. 79a). — **D.** 1796 (s. Bl. 79a). — **Nschr.** Bl. 79a. — **Zst.** gut.

Heilkunde, darin Bl. 80a—93b, 185a—205a, 255a—261b lateinische Rezepte. A. *'Գլուխ* 1. *Յաղագս ջերմանն միահաղուն.* De febribus in genere. § 1. *Ջերմն որպէս ինքն ինքեան էացաւ, նմանապէս և այլոց ցաւոց յոյժ յաճախ լինի նշան և հետևօղ այլոց ցաւոց'* etc.

Ma XIII 88.

Bl. 161 (lr. 156, 160a, 161). — **Gr.** 21,5×16,8 (T. 17×12). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pappdeckel m. r. Sdf. — **D.** 1818 (s. Bl. 155a). — **O.** Tiflis. — **Schrb.** d. Verfasser, d. Arzt Stephan Schahrimaneanths aus Tiflis, Schrb. der Nschr. wahrscheinlich der Bs. Enfiadscheanths. — **Nschr.** aus d. J. 1876, Bl. 154b—155b. — **Zst.** Rücken fehlt, sonst gut.

1. Bl. 1a—2a: Rezepte in lateinischer Sprache.

2. Bl. 3a—154a: botanisches Wörterbuch von N bis O, die sachlichen Erklärungen, mit besonderer Rücksicht auf die Heilkunde, in armenischer Sprache, mehrfach unter Berufung auf Amir Dovlath u. Dioskorides, die einzelnen Namen durchgehends in armenischer, arabischer und lateinischer Sprache, zuweilen auch persisch, türkisch und griechisch, und zwar die griechischen Bezeichnungen nur in armenischer Umschrift, die übrigen in dieser und in Originalbuchstaben.

3. Bl. 154b—155b: Nschr., der zufolge die vorliegende Hschr. das Konzept des Verfassers zum dritten Bande seines Wörterbuchs ist. Eine Kopie des vollständigen Werkes soll sich im Lazarewschen Institut zu Moskau, eine zweite bei Herrn Karapet Vassakianths befinden, eine Kopie des vorliegenden Bandes soll der Arzt Karapet Khotschareanths aus Tiflis für sich angefertigt haben.

4. Bl. 157a—160a: Rezepte in lateinischer Sprache.

Ma XIII 89.

Bl. 40 (lr: 1) + v. 2 u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 21×15,8 (T. 15,5×12,2). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldrrck. — **Zst.** gut.

Heilmittellehre in 3 Teilen. Ü. '*Բժշկարան, յորում պարունակին անուանք ընտիր և օգտակար դեղորէ|ից և կերպ շինելոյ դեղօրեայս ընտիրս և անուանք ցա|ւոցն ոմանց ըստ քաջ բժշկացն ի ճնորհ բարեկամութեան ի հմուտ և քաջ բժիշկ սեննոր Անտիբեայ և ի սեննոր Եօրկաքի և ի Եասիր Ալի Աղայ անձանց ստացեալք ի վայելս անձին իմում*'.

Ma XIII 90.

Bl. 80 (lr. 1b, 75a—80b). — **Gr.** 21×17 (T. 17×12). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Pp. u. Ldrrck. — **Zst.** gut.

Verzeichnis von 98 armenischen Handschriften aus der Bibliothek des verstorbenen Erzbischofs der armenischen Diözese Georgien und Imerethien, Karapet.

Ma XIII 91.

Bl. 144 (lr. 1, 2a, 6a—8a, 119a—133b, 141b—144b). — **Gr.** 33,5×21 (T. 32×17,6, teils einsp., teils zwsp.). — **St.** Pp. — **Z.** 37. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pppd. — **D.** 1836 (s. Bl 2b). — **O.** Kloster des hl. Jakobus zu Ardsach (s. Bl. 10a, 90b). — **Schrb.** d. Verfasser, *Կարապետ Իւզբաշեան.* — **Zst.** zw. Bl. 2 u. 3 mehrere Bl. abgeschnitten, sonst gut.

Werke in Poesie und Prosa von Karapet Jusbaschean.

1. Bl. 2b: Notiz des Verfassers, wonach das Buch 1836 abgeschlossen worden ist, ohne eine Korrektur vorzunehmen.

2. Bl. 3a—5b: Gedichte: a.) Bl. 3a: Bruchstück eines Glückwunschgedichts zum neuen Jahr, einem gewissen Saghathel und seiner Familie gewidmet Jetziger A. = *'Սաղաթել դիւցազան սխրալի մեծապէս'* etc. — b.) Bl. 3b—4a: Klage über die Verderbtheit aller Stände, o. Ü. — A. *'Ով վշտակիր անձն իմ, ժամ է կալ ի սգոյ լալեայն'* etc. — c.) Bl. 4a—5a: Ermahnungen zur Vermeidung von Gefahren, mit e. Anhang. Ü. *'Զգուշութիւնք ի վտանգից'.* A. *'Թէ միտ դնես գիտուն արանց, ի մեծ վշտաց ազատես'* etc.

3. Bl. 5a—b: Satyrisches Gedicht auf d. Trinker u. Fresser in westarmenischer Volkssprache, o. Ü. — A. *'Առտըվանց կելլէ տեռչակէն, չէչ ֆարխը չունի էշեկէն'* etc.

4. Bl. 8b—72b: e. Rhetorik mit Musterbeispielen unter teilweiser Anlehnung an die Chrie des Moses von Chorene, o. Ü. — A. *'Գովութեանք բանական պէտք: Յայս բան հեղինակին Մեսեքայի, որ ասէ. ընդ բովանդակ կեանս պարտ է զմեռանելն ուսանիլ....'* etc. Manche Beispiele enthalten geschichtliche Angaben aus der Zeit des Verfassers, besonders Bl. 10b—11a, 11b—12. Ausser kleineren Gedichten auf Bl. 10a, 18b, 19b, 20b, 23a, 27b, 28a, 39b, 57b, 59b, 60b findet sich a.) Bl. 63a—64b: ein grösseres Gedicht über die Leiden Christi, A. *'Իսկ իմացեալ ականատես էք հանդիսից Թափորական'* etc.; b.) Bl. 66a—66b: eins über Azaria u. seine Anhänger als Muster für 12silbige Verse, A. *'Բաջազարմ ազնուականք ի դիւցազանց ծընեալ'* etc.; c.) Bl. 67a—67b: eine Lobpreisung des armenischen Edelmanns Bahram Schahnazarean als Muster für 10silbige Verse, A. *'Ազնիւ դիւցազարմ, ընտիր ազնուական'* etc., d.) Bl. 68a—69b: e. Trostlied für den Fürsten Gregor zum Tode des einzigen Sohnes desselben. A. *Ո՛վ հրեշտակակերպն իշխան պայծառացեալ'* etc.; e.) Bl. 70a—71a: sechs Mustergrabinschriften: f.) Bl. 71b—72b: vier Lehrgedichte mit Kommentar in Prosa, *α.*) Bl. 71b: Vergleich des Bischofs mit dem Hahn, A. *'Աքաղաղն ընտիր Թըռչուն'* etc.; *β.*) Bl 71b—72a: über tugendlose

Menschen, A. *'Ժամանակի գարնանային պըճընեալ ծաղկեն ծառք անտառին'* etc.; γ.) Bl. 72a: Vergleich des nicht frommen Menschen mit dem unkundigen Seemann, A. *'Թէ ոչ կարի իցէ ճարտար'* etc., δ.) Bl. 72b: Beschreibung der Eigenschaften des Schakals, A. *'Գայթ ի գայթ ի գիշերի'* etc.

5. Bl. 72b: Nschr. des Verfassers in Versen.

6. Bl. 73a: Schema der Arten des Seienden nach Porphyrius, genannt *'Ծառ Պորփիւրոսի գոյացութեան'*.

7. Bl. 73b: Erläuterung logischer Urteile und Schlüsse an Beispielen. Ü. *'Հաւաքաբանութիւն.'* A. *'Օրինակ առաջին ձեւոյն: Պատկառանք: Ամենայն առաքինութիւն է ունակութիւն'* etc.

8. Bl. 74a: Rezepte. a.) 2 Rezepte zur Herstellung von Tinte, b.) Beschreibung der Scharlachlaus, c.) Rezept zur Herstellung der Scharlachfarbe.

9. Bl. 74a—b: Erläuterung von 4 Arten des logischen Subjekts und Prädikats an Beispielen.

10. Bl. 74b: Erläuterung der Spezies und Genera an Beispielen.

11. Bl. 75a: Einteilung des Seienden im Anschluss an Porphyrius mit Beispielen u. 2 Tabellen, je eine zw. Bl. 74 u. 75 sowie Bl. 75 u. 76. — Ü. *'Յաղագս բաժանման գոյացութեան'*. A. *'Պորփիւրոս բաժանէ զգոյացութիւնն մարմնաւոր և հոգևոր'* etc.

12. Bl. 75b: Über positive und negative Sätze und Gegensätze. Ü. *'Յաղագս դրամադրութեան'*. A. *'Չի հարկաւորն է համգի[ս]տ ամենայնի'* etc.

13. Bl. 75b: Erklärung des Begriffs 'mystischer Ort' A. *'Ուրն խորհրդական է ներկայութիւնս միոյ գոյութեան'* etc.

14. Bl. 76a—77a: Schlussfiguren verschiedener Art.

15. Bl. 77b—78b: Physische Geographie Ü. *'Աշխարհագրութիւն'*. A. *'Այլ և այլ բաժանմունք ընակչաց երկրի ի* [= *ըստ*] *դրից ստուերաց մարմնոց'* etc.

16. Bl. 78b: zwei Gedichte. a.) zur Geburt Christi in türkischer Sprache. Ü. *'Աւետիս Թորքերէն'*. A. *Փատիշահլէր կինդէ մինդէ. աւետիս'* etc. b.) eine fingierte Grabinschrift. Ü. *'Կամայական տապանագիր'*. A. *'Աւաղ կարդան դքեզ, հող ածեն այնք'* etc.

17. Bl. 72a—84a: Fragen und Antworten naturphilosophischer Art. Ü. *'Առած առաջին'*. A. *'Հարց: Իրք ընականք փոփոխի՞ն և ի ներքուստ'* etc.

18. Bl. 84a—b: Über Kobolde. Ü. *'Յաղագս հրէշից'*. A *'Հրէշք սահմանին գործ յուղիղ և ի սովորութենէ կարգի մեծապէս խոտորեալ'* etc. E. *'բաղում հրէշք լինին յԱփրիկէ'*.

19. Bl. 84b: Über das Unermessliche. Ü. *'Յաղագս անչափոյ'*. A. *'Անհունն կրկնակի կարէ առնել'* etc.

20. Bl. 85a—118b, 134a—141a: Gedichte. a.) Bl. 85a—86b: über d. Eitelkeit der Bischöfe u. Priester. Ü. *'Վերտառութիւն ննգեստանոտեան ի վերայ սնափառութեան եպիսկոպոսաց կամ այլոց'*. A. *'Ով ախտակից, սնոտեփառ եպիսկոպոսք փափաչոտ'* etc. — b.) Bl. 86a: über die Schwatzhaftigkeit des Volks. Ü. *'Ի վերայ վայրաբան ժողովրդոց'*. A. *'Ո՛վ մեծախօսք և անվաստակք, յոյժ արբեցօղք մոլեկնեալ'* etc. — c.) Bl. 86b: zur Belehrung der Kinder. Ü. *'Խրատ մանկանց'*. A. *'Ո՛վ դու մանուկ նորաբողբոջ, ուշ դիր գրոց իմաստնոց'* etc. — d.) Bl. 87a—88b: zur Belehrung der Kinder, noch e. Notiz am Schluss e. Anleitung zum Dichten, in 4 Abschnitten mit je e. Ü. — Ü. *'Վերտառութիւն երկոտասանոտեան': Նաև խրատ մանկանց'*. A. *'Ո՛վ մանկրտի նորածաղիկ կարմրրեփեան'* etc. — e.) Bl. 89a—90b: Glückwunschgedichte zum neuen Jahr in 4 Abschnitten im Anschluss an d. Wort d. Propheten David *'Փող հարէք: Առէք սաղմոս և տուք օրհնութիւն Տեառն: Աղաղակեցէք առ Տէր ի ձայն ցնծութեան'*. Ü. *'Շնորհաւորութիւն նորոյ տարոյս'*. A. *'Ո՛վ դուք սիրաչաղկապք և պայծառալրսակ'* etc. — f.) Bl. 91a—92b: an d. Vdp. Josef aus Ardsach in 4 Abschnitten. Ü. *'Վերտառութիւն տանոտեան տէ՟ն պերճապսակ և Ա՟ծիմաստ, առաքելակրօն մեծին Յովսէփայ վարդապետի'*. A. *''Համպար լուսապերճ, բարուն հոգեզ՟րդ'* etc. — g.) Bl. 93a—94b: an d. Katholikos Johannes VIII. aus Karbi in 4 Abschnitten. Ü. *'Վերտառութիւն երկոտասանոտեան': Յի՟ի Քրի՟ի ծառայ, վէհի Տեառն Սրբազնասուրբ իշխանազնեայ և արժանընտիր ըստ որում Քրի՟սապսակ Տէր Յօհաննէսի Ա՟ծակրօն կ՟թ՟ուղիկ՟սին ամենայն տիեզերածաւալ Հայոց, որ ի սքանչելակառոյց և սրբէափակ յ՟թ՟ոռ սրբոյն էջմիածնայ'*. A. *'Խընդա չնորհապերճ կայսր հրճուանօք'* etc. — h.) Bl. 95a—96b: über d. Verräter Judas in 4 Abschnitten. Ü. *'Վերտառութիւն տանոտեան ի ուխտադրուժ տիրամատնիչ ուրացեալն Յուդայ'*. A. *'Յուդայ հաւատադրուժ դժընդակակիր'* etc. — i.) Bl. 97a—100b: über den Patriarchen Jakob v. Nisibis in 8 Abschitten. Ü. *'Ի ս՟րբ Յակոբ Մըծբնայ սքանչելագործ յաղթող հայրապետին'*. A. *'Ծաղկազարդ բուրաստան յաւէտ վայելչացեալ'* etc. — k.) Bl. 101a—102b: über d. Gottesgebärerin in 4 Abschnitten. Ü. *'Ի Տիրո՟հի և Տիր՟մայր ս՟րբ կոյս Մարիամ Աստուածընկալ'*. A. *'Տիրուհի Մարիամ կոյս և աստուածածարեալ'* etc. — l.) Bl. 103a—104b: auf Johannes den Täufer in 5 Abschnitten. Ü. *'Ի ս՟րբ մեծապայծառ և Ա՟ծադոյգ Յօհաննէս Մկրտիչն սրբակրօն'*. A. *'Ո՛վ կարապետ արդարութեան արեգական'* etc. — m.) Bl. 105a—b: auf d. Protomartyr Stephanos

in 2 Abschnitten. Ü. *'Ի Քրիստոսապսակ և նախավկայ Քրիստոսի սուրբ Ստեփաննոս Աստուածատենչ'.* A. *'Բարի նահատակ շնորհածաւալ'* etc. – n.) Bl. 106a—b: auf d. Hauptapostel Petrus u. Paulus in 2 Abschnitten. Ü. *'Ի երանելի և երջանիկ Պետրոս և Պօղոս գլխաւորք առաքելոցն'* A. *'Արդ պայծառաղէմ նախագք պատուականն'* etc. — o.) Bl. 107a—108b: auf Gregor den Erleuchter in 4 Abschnitten. Ü. *'Ի բազմաչարչար երկնաքաղաքացի Հայրապետ Գրիգոր Լուսաւորիչն Հայաստանեայց'.* A. *'Ով սուրբ վայելչազարդ դրախտ ծաղկազարդեալ'* etc. — p.) Bl. 109a—b: auf d. Heerführer Sergius in 2 Abschnitten. Ü. *'Սուրբ քաջայաղթ նահատակ զօրաւորն Սարգիս շնորհապերճ'.* A. *'Շնորհաբեր Սարգիս, ծառայ ընտրեալ'* etc.; an den Rändern A. eines Bittgebets an Maria. *'Ով գեղեցկապաճոյճ և արփիափայլ սուրբդ Մարիամ'* etc. — q.) Bl. 110a—b: auf d. Gottesgebärerin in 2 Abschnitten. Ü. *'Սուրբ կոյս Աստուածահաճոյ Մարիամն Տիրամայր'.* A. *'Առագաստ լուսոյ կոյսդ պատուական'*, an den Rändern Fortsetzung des p) erwähnten Gebets. — r.) Bl. 111a—112b: Alphabetgedicht zur Unterweisung der Kinder. Ü. *'Խրատ մանկանց ի դիմաց այբուբենից ոտանաւոր տողիւ չափեալ մետասանոտեան'.* A. *'Այբըն առ բալըն, ով դու մանուկ, մինչ չարժէ'.* etc. — s.) Bl. 113a—118b: zur Unterweisung der Kinder. Ü. *'Յաղագս պարզ և հասարակ վերատառութեան, որ է խրատ մանկանց դեռավարժից'* etc. A. *'Ով դու մանուկ լուսազարդեալ, լեր ունկնդիր մտօք սրբեալ'* etc. — t.) Bl. 134a—135b: zu den grossen Fasten im Anschluss an Jes. 1,16 in 4 Abschnitten. Ü. *'Ասէ մարգարէն թէ լուացարուք . . .'* etc. *'Յաղագս մեծի պահոց'.* A. *'Ով սիրելիք և պատուական իմոյ եղբարք քաջ ճոխաբան'* etc. — u.) Bl. 136a—138b: zum Palmsonntag im Anschluss an Mt. 21,7. Ü. *'Քարոզ ծաղկազարդին յայն բան. Եւ ածին զէշն և զաւանակ . .'* etc. A. *'Արդ վարդապետք զգօնացեալ վասն Ադամայ մեղաց կոչեալ'.*

21. Bl. 138b—140b: Aphorismen o. Ü. — A. *'Արդ չիք ինչ բարի և զուարճալի իմաստնոց քան կենցաղավարել ընդ առաքինի բարեկամաց'* etc.

22. Bl. 141a: Grabinschrift für Alexander, d. Sohn des Bahram Schahnazarean, o. Ü. — A. *'Արդ ով գերազանց երջանիկ տապան'* etc.

Sammelhandschriften.

(Ma XIII 92—Ma XIII 103.)

Ma XIII 92.

Bl. 264 (lr. 3a, 127a—134b, 190b, 210, 211) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 17,5×11,5 (T. 12,5×7,5). — **St.** Pp., d. Dckblr. Pgt. — **Z.** 25. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. Hlbunz., Bl. 62b Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Abn. u. Ün., vereinzelte Rdvrz. u. Zrbn. — **Schrb.** *Աղամալ* (s. Bl. 145b). — **Zst.** gut. — **Bm.** d. Hschr. umfast 3, urspr. nicht zusammengehörige, in sich unvollständige Teile, Bl. 1—186. Bl. 187—209, Bl. 210—264.

1. Bl. 1a—62a: Bruchstück der Übersetzung u. Erklärung der Schriften des Dionysius Areopagita von Stephan aus Polen, inmitten des 10. Kap. abbrechend, sonst wsntl. wie *Dsh* Nr. 255.

2. Bl. 62b: e. nach Ausweis der Schrift später eingetragenes anonymes Stück über d. Taufritus in Frage u. Antwort. Ü. '*Վասն հարցմանց փառանգաց և պատասխանի(մ)ք հայոց*'. A '*Հարցանեն մեզ և ասեն, յորժամ մկրտեն զոք, ոչ է պարտ դրոշմել . .*' etc.

3. Bl. 67a—67b: Bruchstück (Schluss) e. Rede auf Christus u. d. Kirche. E. '*. . և լուցեալ լապտերաւ ընդ նմին մտանցէ յառագաստ երկնաւոր հարսնարանին, անախտ միաւորութեամբ յանզուգական փառսն վայելել, ի Քրիստոս Յիսուս ի Տէր մեր, որ է աւրհնեալ յաւիտեանս: Ամէն. եղիցի, եղիցի*':

4. Bl. 68a—94a: Nerses Schnorhali's Encyclica bis zum E. des 3. Kap. *SchnTh* 65 S. 52.

5. Bl. 95a—181a: Kirchenrechtliche Kanones, u. zwar a.) Bl. 95a—101a: 115 Kanones, e. Auszug aus denen von Nicaea, Ankyra, Neocaesarea, Konstantinopel, Ephesus u. anderen Konzilien. meist 'zweite nicaeanische' genannt (vgl. *Dsh* S. 269, 371, 650, 725, *Fi*, S. 10 11); b.) Bl. 101a—102b: d. Kanones des heil Gregor, *Mai*, X II 269—270, *Ab Mch* S. 20—24; c.) Bl. 102b bis 144b: d. Kanones des hl. Basilius an Akakius (Bl. 102b—113b), Theodorus (Bl. 113b—115a) u. über verschiedene und tausendfache Laster (Bl. 115a—144b), wie *Dsh* S. 270, *Fi* S. 10—11; d.) Bl. 144b—145b: drei Kanones des zweiten Konzils zu Konstantinopel, *Pi* I 508—509 *Μὴ ἀθετεῖσθαι* bis *γενομένων ἀκυρωθέντων* (Kan. 2 u. 3 des griech. Textes zu einem zusammengezogen). Am unteren Rande von Bl. 145b '*Զապրիկար գծող տառիս Աղամալս յիշեցէք*'; e.) Bl. 146a—147a: 8 Kanones aus Ephraim des Syrers Rede über die

Jungfräulichkeit wie *Dsh* S. 270, *Fi* S. 11; f.) Bl. 147a—150a: 9 Kanones des Johannes Mandakuni o. Angabe des Verfassers, *Mai* X II 296—298 'In ieiuniis sancti paschalis' bis 'in die Domini nostri Jesu Christi', *Ab Mch* S. 73—76; g.) Bl. 150a—151a: Verordnung (sermo canonicus) des Johannes Mandakuni, *Mand* S. 207—208, *Mai* X II 298—299 'Ego quidem, quantum in me est scientiae' etc.; h.) Bl. 151a—153a: Kanones Abrahams, des Bischofs der Mamikonier, an Vadschakan, den König der Albaner, *Mai* X II 299—300, *Mos Kagh* S. 64, *Mos Kagh* P S. 182; i.) Bl. 153a—b: 14 Kanones des Katholikos Sahak III, des Letzten, *Mai* X II 300 (Kan. 14 'De oleo, quod superest' fehlt); k.) Bl. 153b—155b: 43 Kanones Nerses des Grossen, *Mai* X II 312—314 (լա = 32, լբ = 31, լը = 39, լթ = 38; խգ fehlt *Mai*); l.) Bl. 155b—157a: 7 Kanones des Johannes Mandakuni, *Mai* X II 314; m.) Bl. 157a—159a: des Johannes Mandakunis Ruf zur Busse, wie *Dsh* S. 273, *Fi* S. 30; n.) Bl. 159a—160b: Beichtspiegel für Priester, wie *Dsh* S. 273, *Fi* S. 30; o.) Bl. 160b—164b: 3 Kanones des hl. Epiphanius von Cypern, wie *Dsh* S. 273, *Fi* S. 30; p.) Bl. 165a—b: Nerses Schnorhali's Abhandlung über die Blutsverwandtschaft, wie *Dsh* S. 655; q.) Bl. 165b bis 180a: 145 anonyme Kanones, Kan. 1—12 (Bl. 165b—167b) über Vorsichtsmassregeln der Priester, Kan. 13—145 (Bl. 167b—180a) über die Vorsicht bei der Erteilung der hl. Kommunion, wie *Dsh* S. 655; r.) Bl. 180a—b: ein Kanon von Esnik von Koghb, wie *Dsh* S. 655; s.) Bl. 180b—181a: 6 Kanones von Esnik von Koghb, wie *Dsh* S. 655.

6. Bl. 181a—b: des Ananias aus Sanahin Abhandlung über die unterschiedslose, d. h. ohne Rücksicht auf die Würdigkeit stattfindende Teilnahme der Griechen am Sakrament, wie *Dsh* Nr. 256,10 **գ**.

7. Bl. 186b: Bruchstück einer anonymen Abhandlung, entsprechend *Dsh* Nr. 256,10 **է**.

8. Bl. 187a—209b: Bruchstück eines Kommentars (vielleicht des von Georg von Erznka zu Gregor von Nazianz's Reden ad eos?) A. '. . . . ***ցեղոյն համադոյ քանզի բազում է ի նոսա տարբերութիւն. [ո]չ հրապուրեսցէ իմաստուն յառաջ|արկութիւն*** . . .' etc.

9. Bl. 213a—264b: Bruchstück der Definitionen Davids des Unbesiegten, beginnend im ersten Drittel der Einleitung, *Dav* S. 121 Z. 10 '***Իսկ ոմանք***' etc., endigend Mitte des 17. Abschnitts, S. 196 Z. 21 '***եթէ ուսումնական***'.

Die Pgt.-Dckbl. enthalten Bruchstücke aus einer Rede über den Sündenfall.

Ma XIII 93.

Bl. 357 (lr. 268b) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 20×14—15 (T. 15,5×10). — **St.** Pp. — **Z.** 27. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. Vdkl. — **Schm.** rote Ün. u. Abn. — **Schrb.** vielleicht Ordensgeistlicher *Յակոբ* (s. d. Nachschrift). — **Zst.** Bl. 355 bis 357 lose, Bl. 130—163 zum Teil abgerissen, auch sonst schlecht.

1. Bl. 1a—151b: Michaels des Syrers Geschichte wie Ma XIII 69,1. D. A. stimmt jedoch genauer zu *Dsh* Nr. 91.

2. Bl. 151b—164b: Michaels des Syrers Schrift über das Priestertum wie *Dsh* Nr. 91,2. Vgl. Ma XIII 69,2.

3. Bl. 164b—177b: Michaels des Syrers Bekenntnis mit der Nachschrift Vardans wie *Dsh* Nr. 91,3. Vgl. auch Ma XIII 69,2.

4. Bl. 177b—178a: e. anonymes Stück aus dem Syrischen üb. d. 12 Erzväter.

5. Bl. 178b—181b: Belehrungen über den Gottesdienst vom Vdp. Gregor Ü. *'Արարք ժամակարգութեանց պաշտութեց և ծիսադրութեանց կատարելոց յանձնառութեան և առանձնութեան ի Գրիգոր վարդապետէ'.* A. *'Նախ պարտ է աստուածասիրաց ստանալ հաւատս ուղիղս, որ ի սուրբ գիրս գրեալ կա'* etc.

6. Bl. 181b—184b: anonymes Verzeichnis der armenischen Könige bis auf Konstantin III. inkl., im Anschluss an Moses von Chorene, *Dsh* Nr. 34 Դ 5.

7. Bl. 184b: e. Gedicht, die Versanfänge = *Մովսէսյի է սա.*

8. Bl. 185a—186b: Auszug aus e. Kommentar zu Matthäus. A *'Իսկ Հերովդէս խռովեցաւ, զի ոչ էր նա ի ցեղէ թագաւորաց, այլ եկամուտ. յիրաւի սարսեաց ի լուր ճշմարիտ թագաւորին ծննդ|եանն'* etc.

9. Bl. 186b—187a: üb. d. Begründung der fünf Rangstufen des Klerus (Subdiakon, Diakon, Priester, Bischof, Katholikos) durch Christi u. der Apostel Wirksamkeit.

10. Bl. 187a—188a: Zahlenangaben von Ananias von Schirak, u. zwar Angabe der Zahlen der Verse des alten Testaments, *Dsh* Nr. 30,5 *ա*, der Verse des neuen Testaments, *Dsh* Nr. 30,5 *բ*, der Verse der katholischen Briefe, der Verse der Apostelbriefe.

11. Bl. 188b—189b: Aufzählung von Dingen u. Verhältnissen, die mit der Zahl 4 zusammenhängen. A. *'Չորս իրք ամենայն մարդկան վատ է. դժգոհելն'* etc., zum Teil übereinstimmend mit Ma XIII 96,31.

12. Bl. 189b—261b: d. Chronik des Samuel von Ani, Bl. 189b—191a d. Vorwort, Bl. 191a—211b d. erste Teil der Gesch., von Adam bis auf Christus, Bl. 212a—267b d. durch Zusätze beträchtlich erweiterten chronologischen Tabellen

m. verschiedenen Datierungen, in diesem letzten Teil stark abweichend von *Sam An.* Die Datenkolumne schliesst m. d. J. 1325, die Notizen reichen bis 1423. Bl. 257a—261b enthält einen, wie ausdrücklich bemerkt wird, später eingetragenen Anhang über Ereignisse von 715 bis 1220.

13. Bl. 261b—268a: verschiedene anonyme chronographische u. ähnliche Verzeichnisse, a.) die Zahl der Patriarchen von Rom, Jerusalem, Alexandria u. Antiochia, d. der Könige von Rom, Judaea, Persien u. Armenien, d. der Katholiki der Armenier, d. der Olympiaden, d. der seit Christi Geburt verflossenen Jahre (= 1325 als Schluss der Datenkolumne Nr. 12), d. der Begründung der armenischen Ära verflossenen Jahre, b.) d. Namen der röm. u. byz. Kaiser mit Angabe der Regierungszeit, d. der jüdischen Könige, d. der persischen Könige, d. der Emire, d. der armenischen Könige, d. der armen. Katholiki, d. der Patriarchen von Rom, Antiochia, Jerusalem u. Alexandria, c.) d. Zahl der Jahre von Adam bis Enoch, bis zur Sündflut etc., d.) Fragen u. Antworten den jüngsten Tag betreffend, e.) Anweisung für den Leser, die seit bestimmten, angegebenen Ereignissen verflossene Zeit durch Addition einer für jedes Ereignis angegebenen Zahl zur Jahreszahl nach armenischer Ära herauszufinden, z. B. *'Ամք ի Քրիստոսէ ծննդենէն կալ եճ և ծգ և զհայ թուականն ի* [*վերայ*]', also beispw. für 1904: 553 + 1351 = 1904, f.) über Zahlen anderer Völker u. über Gewichte.

14. Bl. 269a—b: Bruchstück einer Prdgt.

15. Bl. 269b—270a: Fragen u. Antworten theologischen Inhalts. A. *'Հարց. Վասն է՞ր ի հաւատամքն ձայ անուն գիր չի կայ. Պատասխանի. Նիկիու սուրբ ժողովն յժը հայրապետացն, որ զհաւատամքն հաստատեցին'* etc.

16. Bl. 270b—283a: Briefsteller mit Rücksicht auf Briefe an Katholiki, Bischöfe u. Vardapeten.

17. Bl. 283a—289b: Epiphans von Cypern Abhandlung über die Edelsteine, *Bazm* 1856 S. 46—49, griech. bei *Mi* XLIII 293—304.

18. Bl. 289b—290a: d. 10 Anathemata des ersten Konzils zu Manaskert.

19. Bl. 290a—291a: Erklärung älterer geographischer Namen durch moderne derart wie *Dsh* Nr. 41,2, doch nicht genau übereinstimmend.

20. Bl. 291b—300a: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos, etwas kürzer als Ma XIII 96,3.

21. Bl. 300a—301a: Lebensbeschreibung des Nerses Schnorhali Ü. *'Յիշատակ է շնորհաց տէր Ներսեսի Կլայեց*[*ւ*]*ոյն'*. A. *'Շնորհաղարդ և հոգելի*

այրն սուրբ Ներսէս յաջորդեաց զաթոռն յեղբաւրէն ի տէր Գրիգորիսէ ի թուին զճ և ժգ' etc., wie *Dsh* Nr. 10,341 բ.

22. Bl. 301a—303a: Glaubensbekenntnis der römischen Kirche.

23. Bl. 303a—308a: Antwort auf 7 Fragen der Mohammedaner. Ü. *'Հարցումն Տաճկաց և պատասխանի մերո[ց] վարդապետաց ընդդէմ նոցայ'.* A. *'Յառաջածայքն գիրս թէ պատրաստեսջիք տալ պատասխանի յամենայնէ որ խնդրիցէ զբանն, վասն որոյ և ամենայն'* etc.

24. Bl. 308a—354b: Briefe von Nerses Schnorhali u. Kaiser Manuel, u. zwar a.) Bl. 308a—335b: Nerses' Brief nach Mesopotamien, Ma XIII 75,4, b.) Bl. 335b—341b: dessen Brief an den Kaiser Manuel üb. d. Glauben der arm. Kirche, Ma XIII 75,3 e, c.) Bl. 341b—349b: dessen Brief an Manuel üb. d. Überlieferungen der Kirche, Ma XIII 75,3 f, d.) Bl. 349b—350b: Kaiser Manuel's Brief an Nerses üb. d. Vereinigung der beiden Kirchen, Ma XIII 75,3 g, e.) Bl. 350b—354b: Nerses Schnorhali's Antwort, Ma XIII 75,3 h.

25. Bl. 355a—b: Nachruf für Kaiser Manuel, *'Յիշատակ է բարեպաշտ արքային Յունաց Ման|ուէլի որ կամեցաւ բառնալ զմիջնորմն և քակել զկրճիմն խռովութեան'* etc.

26. Bl. 355b—357b: Nschr.

Ma XIII 94.

Bl. 306 (lr. 25, 175b, 292—306a) + v. 2 Dckbl. — **Gr.** 15,5×10,5 (T. 11,5—12,3×6,5—7). — **St.** Pp. — **Z.** 19—20. — **Schr.** Bl. 175a Rnd., sonst Krs. von 2 Händen. — **Ebd.** Pppd. m. Leinenbezug. — **Mmd.** Bl. 6a. — **Zst.** Es fehlen Bl. zw. Bl. 22 u. 23, 157 u. 158, 169 u. 170, 179 u. 180, 265 u. 266, d. vorderen Bl. bis 25 fast alle zerfetzt, zum Teil geflickt, d. übrige Teil der Hschr. ziemlich gut.

1. Bl. 1a—6a: Bruchstück d. Rede über d. Erscheinen Christi unter d. Menschen von Chatschatur aus d. Kloster Kethscharukh, *Dsh* Nr. 29 Գ 10. A. *'. . . կս բերելով: Զի եկին հարին ի Հրէաստան թագաւորք մոգուց բժ ան ո չե|ծելովք, և լուան թէ սով է ի Պաղեստին'* etc.

2. Bl. 6b—7b: Verzeichnis der sieben Todsünden u. der aus ihnen entspringenden Sünden, *'Այս է Է մահուչափ մեղքն և անի|ծեալ դստերք իւր. Հպարտութիւն, Նախանձ'* etc.

3. Bl. 7b—10a: Geschichte der Wegnahme des hl. Kreuzes aus Jerusalem durch d. pers. König Chosrow, der Befreiung aus dessen Händen durch den Kaiser Heraklius, der Überlassung eines Teils an die Armenier durch den Kaiser, der Erwerbung eines anderen Teils durch den Fürsten Vahan

Kamsarakan durch Ankauf vom Patriarchen Johann von Caesarea, u. der Aufstellung der Reliquie in der Kirche Tsitsar in Taron i. J. 681. A. *'Ընդ ժամանակս թագաւորութեան Հերակլեայ զօրացաւ Պարսից Խոսրով արքայն եւ գնաց մինչեւ յերուսաղէմ'* etc. E. *'իսկ սա եկաց իշխան ի Տարօն ամս Լ եւ մարզպան ամս Ժ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ. ամէն'.*

4. Bl. 10a—16a: Martyrium des Johannes aus Tigranakert im J. 1681 unter der Regierung des Sultans Mohammed. A. *'Ի ժամանակս թագաւորութեանն Տաճկաց սուլթան Մահմատին եւ Լդ թագաւորութեան նորին'* etc. E. *'Եւ եղեւ նահատակութիւն սորայն Յովհաննու թվին ՌՃԼ ամին, յունիսի ամսոյ ԺԲ.*

5. Bl. 16b—18a: Genealogie von Adam bis auf Christus mit kurzer Erwähnung einiger geschichtlicher Ereignisse. A. *'Ադամ ծնաւ զ Կայէն եւ զ Հաբէլ եւ զմխիթարիչն Սէթ'* etc. E. *նշանակ էր անմեղ մանկանցն Բեթղեհէմի, որ կոտորեաց Հերովդէս ՁԴ գեղջէ'.*

6. Bl. 18a—23b: Erläuterungen zur hl. Schrift, u. zwar a.) Bl. 18a—22a: das Grab Christi u. die dieses besuchenden Frauen betreffend, von Vdp. Vardan auf Ersuchen des Königs Hethum, *Dsh* Nr. 116,7. b.) Bl. 22a—b: den Ritus des Altarsakraments betreffend. A. *'Լուր սուղ ինչ եւ վասն խորհրդոյ պատարագին, զոր ջերմ սիրես: Նշխար կազմի հին կտակօք սաղմոսին'* etc. E. fehlt. c.) Bl. 23a—b: d. Frage des Ehebruchs u. der Ehescheidung betreffend. A. fehlt. E. *'բայց թէ յառաջ գիտէր զամուսնութիւնն եւ տրփանօք զիրար առին մի՛ մեկնեսցեն միմեանց մինչեւ ի մահ'.*

7. Bl. 24a—b: üb. d. Verteilung der Erbschaft unter Brüdern u. Schwestern. — Ü. *'Եղբարց եւ քուերց բաժանումն'.* A. *'Արդ եթէ մեռանի առանց կտակի կուսան, դստերքն ծառանգեն հայրենիքն ընդ եղբարցն'* etc. E *'քննել զմերձաւորսն եւ տալ նմա զժառանգութիւն'.*

8. Bl. 24b, 26a: 2 Kanones des Basilius von Caesarea, das Verbot ehelichen Verkehrs an Buss- u. Herrntagen sowie Naturalabgaben an den Pfarrer betreffend. A. *'Եւ իսկ* [= *ի սուրբ*] *քառասնից աղուհացին'* etc., *'Եւ այս են իրաւունք քահանայից'* etc. Vgl. in letzterem *Dsh* Nr. 58 *բ* 2 *բ.*

9. Bl. 26a—31a: Geschichte des hl. Öls, angeblich in albanischer Schrift gefunden u. ins Armenische übersetzt, eine Umgestaltung u. Erweiterung der Abgarsage, *Dsh* Nr. 257,4 *ա.*

10. Bl. 31a vorl. Z.—31b: Grabinschrift des Patrizius Vard, entziffert vom Vdp. Atom i. J. 1404. *'Ի վերայ Վարդ պատրիկի տապանին գրած կայ. Այս է հանգիստ տապանի աստուածախնէր իշխանին Վարդ պատրկի, որ կազմեաց ի կենդանութեան իւրում մեծաջան աշխատողի Վարդի ի փրկութեան հոգոյ իւրում*

և չինեաց ՟ռ եկեղեցիս Թագաւորն Վարդ պատրիկ ի յանուն սրբոյն Ստեփաննո|սի, զոր կարգաց վարդապետն Աստոմ ի Թվին պծգ ի փառս Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ.

11. Bl. 31b–32a: über Adams Sündenfall u. d. Mittel der Erlösung von der Erbsünde. A. '*Ասեն ՟Լ որդի և ՟Լ դուստր ծը|նաւ*' etc.

12. Bl. 32a—b: über Abels Tod u. d. durch denselben veranlassten christlichen Gebräuche. A. '*Աբել է Եփրեմ Թէ վասն այնորիկ քակեցաւ դժոխքն*' etc. E. '*այսմ օրինակ է և հուրն, որ ի վերայ գերեզ|մանին մեռելոցն արկանեն խնկով*'.

13. Bl. 32b–33a: Vergleichung der vier Paradiesflüsse mit den vier Evangelisten. A. '*Յայտ է, Թէ ելանեն ի դրախտէն և ընդ|կղմին ի ներքոյ երկրի*' etc. Vgl. das allerdings nur inhaltlich verwandte Stück *Dsh* Nr. 47 Բ 2.

14. Bl. 33a–b: Zaubergebet gegen Neid u. Rachsucht. Ü. '*Գիր խեթքի*'. A. '*Սուրբ Սուքիասեանք և Սոքիանոս ե|կան և տեսին ի փափարս լերանց ըղ|խիթքն*' etc. E. '*այլ չքանայ և չիք զանայ անուն հօր*'.

15. Bl. 34a—b: d. Wunder der Flusshemmung in Trapezunt durch den Katholikos Petros Getadards aus Kyriakos' Geschichte, *Kir V* S. 53,24–54,9, *Kir M* S. 52,34–53,20.

16. Bl. 35a—b: Aussprüche eines Heiligen, '*Ասաց դարձեալ. լաւագոյն(ի) է տալ զմիս*' etc., u. Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders, '*Իսկ եղբայր ոմն եղև բորոտ յոյժ*' etc.

17. Bl. 36a: Geschichte eines Priesters, der das Sakrament nahm, ohne s. vorher zu reinigen, '*Էր ոմն քահանայ անմաքուր վարուք*' etc., dann e. Spruch Salomons über das Geheimhalten der Makel eines Freundes, '*Սողոմոն ասէ. որ ծածկէ զպակասութիւն*' etc.

18. Bl. 36b–52a: Lebensgeschichte der Maria von Magdala. A. *Սրբուհին այս փառա|ւորեցեալ և երանեցեալ ի Պաղեստինէ*' etc.

19. Bl. 52a—71b: Lebensgeschichte der hl. Thekla, der Schülerin des Apostels Paulus, wsntl. wie *Varkh* **Ս.** 513–531, griech. *Lipsius, Acta Apostolorum apocrypha*, Leipz. 1891 S. 235–272. Vgl. auch Conybeare, The Apology and Acts of Apollonius and other Monuments of early Cristianity. London 1894, S. 61 ff.

20. Bl. 71b: Vergleich des Weisen mit einer Ameise im Anschluss an Salomons Spruch [Spr. 6,6] 'Gehe hin zur Ameise, du Fauler'. A. '*Նմանին խոհեմք մրջմանց*' etc.

21. Bl. 72a–82b: Geschichte der Hauptapostel Petrus und Paulus. A. '*Իսկ յետ համբարձմանն և հոգւոյ գալստեանն բաժանեցան առաքեալքն*' etc. E. '*և է հաստատ մինչև ցայսօր*'.

22. Bl. 82b—84b: Gesch. des Protamartyrs Stephanos u. der Auffindung seiner Reliquien. A. *'Սուրբն Ս(ս)տեփաննոս այր լի շնորհօք և սա գլուխ կոչեցաւ յեօթանասունն երկու աշակերտացն'* etc. E. *'Ստեփաննոս առաջ ընթացաւ և վկայեաց Քրիստոսի աստուածութիւնն'.*

23. Bl. 84b—86b: Gesch. d. Abdankung Gregors des Erleuchters u. der Auffindung seiner Reliquien zur Zeit des Kaisers Zenon. A. *'Իսկ սուրբ լուսաւորիչն իբրև զայս ամենայն բարութիւնս արար, հրաժարեալ և հեռացաւ ի յաթոռոյ'* etc. E. *'և այլ մասն ամփոփեաց որ և ոչ այլ ոք գիտէ զտեղին թէ ուր իցէ'.*

24. Bl. 86b—131b: zahlreiche kleine Wundergeschichten, Legenden, Fabeln u. dergl. a.) Bl. 86b—87a: *'Ասի յառակաց թէ գիւղ մի ոչխար արածէր'* etc., *Vard Fab*, Բ. 259. — b.) Bl. 87a—88b: *'Կրօնաւոր մին, ամենայն առաքինութեամբ զարդարեալ, պահօք և աղօթիւք'* etc. — c.) Bl. 88b—89a: *'Ծեր մին կայր ճգնաւոր աղօթէր յանապատն իւր շատ ամօք'* etc. — d.) Bl. 89b—90a: *'Եւ էր սարկաւագ մի ումեմն սրբոյ եպիսկոպոսի կատարեալ ամենայն առաքինութեամբ'* etc. — e.) Bl. 90a—91a: *'Կոյս մին մեծազգի չորեքտասան ամաց սրբասնունդ աստուածահաճոյ'* etc. — f.) Bl. 91b: *'Դարձեալ գրեալ է, թէ այր մի էր յոյժ սի|րելի սուրբ Աստուածածնին'* etc. — g.) Bl. 91b—92b: *'Դոյր մին չարագործ և մեղաւոր, որ ըստ իւրոյ սովորութեանն երթայր ի մեղանչել'* etc. — h.) Bl. 92b—93b: *'Քահանայ մին սուրբ և առաք[ի]նի էր ի վանս մի|աբանակեցաց և էր ամաց ութսունից'* etc. — i.) Bl. 93b—95a: *'Ըստ սրբոյն Դոմենիկոսի օրինակին. Քանզի [աս]ի ի վարս նորին թէ սուրբն Դո|մենիկոս երբեմն աղօթէր'* etc. — k.) Bl. 95a—b: *'Երկու երիտասարդք էին միմեանց սիրելիք, որ կամեցան մտանել ի կարգն'* etc. — l.) Bl. 96a—b: *'Որպէս գրեալ է թէ թագաւոր մի ունէր միամօր որդի մի, և տեսեալ մանկանն զի մահն ոչ ոք չխնայէր'* etc. — m.) Bl. 96b bis 97b: *Այսպէս գրեալ է ի պատմութիւն Աղէքսանդ|րի Մակեդոնացւոյն, յորժամ սպան զԴարեհոս թագաւորն Հնդկաց'* etc. — n.) Bl. 97b: *'Ազնուական մին մինչդեռ հեծեալ էր ձի զբօսնայր ետես ի ցոյցս այլակերպ և անճոռնի կենդ[ան]ի'* etc. — o.) Bl. 97b—98b: *'Զի ասեն թէ թագաւոր մին ունէր դուս|տր և ետ զնա իշխանի ումեմն'* etc. — p.) Bl. 98b—99b: *'Քանզի ասեն թէ յետ աւերմանն յԵրուսաղէմի ժողովեցան Հրէայքն ի քաղաք մի'* etc — q.) Bl. 99b—100a: *'Սուրբն Գրիգորիս ասէ թէ ումեմն աղչ|կան երևեալ սուրբ Կոյսն բազում կուսանօք'* etc. — r.) Bl. 100a: *'Ոմն մարդ յոյժ մեղաւոր, բայց պատուող սուրբ Աստուածածնին'* etc. — s.) Bl. 100a: *'Կղերիկոս մին սիրող սուրբ Աստուածածնին սա|կաւ մեղս գործեաց'* etc. — t.) Bl. 100b: *Հռչակաւոր մին աւազակ եկն ի վանս կրօնաւոր լինել'* etc. — u.) Bl. 100b—101a: *'Քահանայ մին պատարագ մատուցանէր. յազգ|մանէ չարին անկաւ ի միտս նորա'* etc. — v.) Bl. 101a—b:

'Սովորութիւն է փռանկաց, որ ծննդեան գիշերն գ̅ պատարագ մատուցանեն' etc. — w.) Bl. 101b—102a: 'Ասի ի պատմութեանց թէ քահանայ մի տաճկա|ցեալ էր և հանապազ տեսիլս աստուածայինս տե|սանէր' etc. — x.) Bl. 102a—b: 'Նաւավար մի յոյժ անզեղջ ի մեղս և վասն ամօթոյն ոչ խոստովանէր' etc. — y.) Bl. 102b—103b: 'Կայր վանք մի կուսանաց, որ բազում կրօնաւոր կանայք և կուսանք կայ|ին' etc. — z.) Bl. 104a: 'Տիկին մին կին էր մեծ իշխանի և ոչ ունէր զաւակ' etc. — aa.) Bl. 104a—b: 'Մարիամու Մագդաղենացւոյն քարո-զու|թեամբն այր մի կամեցաւ գնալ յԵրուսաղէմ' etc. — bb.) Bl. 104b—105a: 'Այր մի, ինքն և կին իւր յոյժ ողորմածք և աստուածասէր, ի տունի սուրբ Աստուածածնին բազում աղքատք և քահանայք կերակրէին' etc. — cc.) Bl. 105a—b: 'Այր մին զօրական յոյժ անողորմ յամենայն օր բռնութեամբ ըմբռնէր' etc. — dd.) Bl. 105b—106b: 'Ասի ի պատմութեանց թէ ի̅ս մարդ միաբա|նեալ ի նաստրականացն' etc. — ee.) Bl. 106b—107b: 'Տըլխմին եօթն կայր ի վերայ ~̅ իս [= աշխարհիս]' etc., Մառ, Ժողովածոյք S. 314—315,19. — ff.) Bl. 107b bis 109b: 'Մարդ մի կայր անունն Ուէր' etc., Մառ, Ժողովածոյք S. 313—314. — gg.) Bl. 109a—110b: 'Ասի ի պատմութեանց թէ կային այր և կին մի յոյժ բարի հաւանի միմեանց' etc. — hh.) Bl. 110b—112a: 'Ոմն անապատաւորաց հայր կամեցաւ գնալ յԵրուսաղէմ' etc. — ii.) Bl. 112a—113b: 'Ոմն մարդ աղքատացաւ, էառ ըզ|(զ)կին իւր և զկէս մարզան հաց' etc. — kk.) Bl. 113b—115a: 'Գրեալ է ի պատմութեանց թէ այր մի և կին ունէին որդի մի', Մառ, Ժողովածոյք S. 294. — ll.) Bl. 115a—116a: 'Այր մի ի ճանապարհ երթայր և ետես գլ|ուխ մի արեանթաթաւ' etc., Մառ, Ժողովածոյք S. 317—318. — mm.) Bl. 116a—b: 'Կայր գեօղ մի և յեզր գեղջն կայր է̅ մե|ծամեծ վէմ' etc. — nn.) Bl. 116b bis 117b: 'Այր մին սուրբ ունէր կին հաւատարիմ և ալուլ և հանապազ էին յաղօթս' etc. — oo.) Bl. 117b—119a: 'Սոյնպէս և չար պառաւ մի քոյր եղև սատանայի և յոյժ պարծէր զինքն' etc. — pp.) Bl. 119a: 'Իմաստասէր մին սահմանեաց որ և ա|ռեալ ցանէին զսերմն խոտին' etc. — qq.) Bl. 119a—b: 'Գրեալ է ի պատմութեանց թէ քահանայի միոյ կինն մեռաւ' etc. — rr.) Bl. 119b—121a: 'Ասի ի պատմութեան թէ կայր կրօնաւոր մին որ բազմիցս աղաչեաց զԱստուած' etc. — ss.) Bl. 121a: 'Ծեր մին գնաց յեկեղեցին տեսել զի ե|կն կին մի մեծատուն պայծառ զգեստիւք' etc. — tt.) Bl. 121b—123b: 'Եւ թէ ախորժէք յեղելոց և ի գրելոց իրաց ստուգեցից զասացեալս. քանզի պոռնիկ մին հռչակելի' etc. — vv.) Bl. 123b—126a: 'Յաւուրս Թէոփիլոսի երանելի հայ|րապետին Աղէքսանդրու եղև ի Կե|րինեա եպիսկոպոս' etc. — (Bekehrung des Evagrius). ww.) Bl. 126a bis 128a: 'Եւ այսպէս (ի) իմն օրինակ բերեն վարդապետք թէ էր իշխան մի' etc. — xx.) Bl. 128a—129a: 'Թագաւոր մին խրատու եպիսկոպոսին իւրոյ զաղքատս,

զօտարս և զկարօտեալս միշտ ընդունէր' etc. — yy.) Bl. 129a—b: *'Կին մի մեծազգի, մեծահաւատ և աղքատասէր սովոր էր զաղքատս և ըզ|տնա[ն]կս ընդունել* etc. — zz.) Bl. 129b—131b: *'Ի կողմանս մեծի ծովու կայր քաղաք մի մեծ և նշանաւոր'* etc.

25. Bl. 132a—138b: 72 Rätsel von Nerses Schnorhali, d. Auflösungen am Rande, nämlich folgende Nummern der Ausg. *Schnorh*: Ձ, ԼԷ, ԼԸ. ԼԹ, ԽԷ, ԾԱ, ԻԱ, Բ, ՃԺԴ, ԺԷ, ՁԴ, ԿՁ, Դ, ՃԴ, Ձ, ՁԱ, ՁԸ. ՀԷ, ՃԺԹ, ՁԲ, ՃԵ, ՃԺԵ, ՀԹ, ԼԴ, ԺԳ, Խ, ԼԳ, ԽՁ, ԽԲ, ՃԷ, ՁԵ, ՃԻ, ԺԹ, ՁԹ, ՂԹ, Լ, ԾԷ, Ա, ԻԸ, Ժ, ԺԵ, ԿԵ, ԿԴ, ԺԲ, ՃԱ, ԾԴ, ՂԴ, ԾԲ, ԻԹ, ՀԸ, ԽԱ, ԾԹ, ԼԲ, ՂԵ, ՂԷ ԿԱ, u. ausserdem noch 16 andere auf Bl. 132b Nr. 1 u. 2, Bl. 135b Nr. 3, 4 u. 6, Bl. 136a Nr. 1 u. 2, Bl. 136b Nr. 6, Bl. 137a Nr. 1 u. 5, Bl. 137b Nr. 3, Bl. 138a Nr. 1 u. 5, Bl. 138b Nr. 2, 3 u. 4.

26. Bl. 139a—141a: sechs Unterhaltungsaufgaben zur Tafel von Ananias von Schirak, *Dsh* Nr. 30,3.

27. Bl. 141a—142b: Antworten des Vdp. Tiran auf d. Fragen der albanischen Könige Atrnersch u. Phibe vgl. *Ar* 1876 S. 63,65, *Գալուստ Տէր-Մկրտչեան, Հայկականք*, Etschmiadsin 1894 S. 21—26.

28. Bl. 142b: 7 Z. üb. d. Kreuz Christi, das aus 4 Holzsorten hergestellt sei.

29. Bl. 142b—143b: üb. d. Nützlichkeit des Betens für d. Toten bei d. Liturgie von Cyrillus von Jerusalem. A. *'Քանզի յորժամ զպատարագն մատարագն մատուցանեմք, այնժամ յիշեմք ի Քրիստոս զննջեցեալսն'* etc.

30. Bl. 143b—144a: über 10 Vorsichtsmassregeln beim Gebet. A. *'Նախ չէ պարտ խօսել ի ժամ աղօթից'* etc.

31. Bl. 144a—b: Angabe der Namen einiger im Neuen Testament ohne Mitteilung ihres Namens erwähnten Personen. A. *'Աւազակն որ ընդ աջմէն էր զասա|նեաց'* etc.

32. Bl. 144b—150b: darüber, warum d. Armenier schon am Ostervorabend Fisch, Käse, Eier etc. essen u. nicht bis zum Auferstehungstage selbst warten. A. *'Եթէ ոք հարցանէ թէ ընդէ՞ր զբո|լոր աղուհացքն պահէք պինդ'* etc.

33. Bl. 150b—155a: 21 Gründe dafür, dass die Katholiken der Gemeinschaft der übrigen christlichen Völker nicht angehören. A. *'Հարց: Քանի՞ իրօք ազգն Փռանգաց արտաքոյ է յամենայն ազգաց քրիստոնէից: Պատասխանի: Նախ'* etc.

34. Bl. 155a—156b: Fragen u. Antworten, haupts. kirchliche Speisevorschriften betreffend, warum Fisch an Abstinenztagen genossen wird, obwohl er Fleisch enthalte etc.

35. Bl. 156b—157a: über d. Blutsverwandtschaft mit Rücksicht auf die Ehe. A. *'Որդիքն բ և թոռներն գ̅ և թոռին որ|դիքն դ̅'* etc.

36. Bl. 157b: Massregeln gegen die, die einen Geistlichen beleidigen. A. *'Եթէ վանականաց կամ եպիսկոպոսի'* etc. E. fehlt wegen Bl.-Verlustes.

37. Bl. 158a—169b: Fragen u. Antworten kirchliche Angelegenheiten betreffend, zu A. u. E. unvollständig wegen Bl.-Verlustes, a.) Bl. 158a—159a: üb. das Ceremoniell der Liturgie, b.) Bl. 159a—162a: üb. Grund u. Bedeutung der *ամբիծք* genannten Totenfeier, c.) Bl. 162a—163a: üb. d. Zahl der Stimmen, darin Erwähnung des Musikers Stephanos u. seiner Anordnung der Stimmen nach 26 Naturlauten, d.) Bl. 163a—b: Verzeichnis der Völker, die eine Literatur besitzen, e.) Bl. 163b—165a: üb. die Zahl der den Armeniern von Gott geschenkten Buchstaben, f.) Bl. 165a—166b: üb. d. Sprachenverteilung beim Turmbau zu Babel, g.) Bl. 166b—167a: üb. d. Missionstätigkeit der Apostel, h.) Bl. 167a—167b: üb. d. für d. Rezitation der Evangelien, Apostelbriefe u. Propheten geeignete Tonart, i.) Bl. 167b—168b: üb. Grund u. Bedeutung der Reihenfolge, in der d. Evangelienstücke zw. Ostern u. Pfingsten gelesen werden, k.) Bl. 168b—169b: üb. Begründung der Rangstufen des Lektors, Diakons, Priesters, Bischofs, Katholikos aus der Wirksamkeit Christi u. der Apostel.

38. Bl. 170a—174b, 176a—192a: Geschichte Michaels des Syrers, A. genau wie Ma XIII 70,1. im wsntl. bis Bl. 186a mit Ma XIII 70,1 u. Ma XIII 93,1 übereinstimmend, nachher jedoch kürzer gefasst u. beträchtlich abweichend und nur bis zur Zeit Christi reichend.

39. Bl. 175a: Gebet gegen d. Fieber.

40. Bl. 192b—204a: Fragen u. Antworten haupts. biblischen Inhalts, nur einige anderes betr. wie Ursprung der Astronomie etc.

41. Bl. 204a—207b: biblische Geschichte vom Tode Salomons bis zur Thronbesteigung Hiskia's.

42. Bl. 207b—213a: biblische Geschichte in Fragen u. Antworten von Hiskia bis zur Erneuerung des Tempels.

43. Bl. 213a—216a: Fragen u. Antworten die persische u. mazedonische Geschichte zur Zeit der Berührung m. d. Hebräern betreffend.

44. Bl. 216a—217a: Antwort auf d. Frage nach den Übersetzern der Septuaginta.

45. Bl. 217a—219b: Fragen u. Antworten neutestamentliche Themata betreffend.

46. Bl. 219b—221a: Fragen u. Antworten betr. die römischen Statthalter in Palästina, die röm. Kaiser bis auf Titus u. d. Beziehungen zu den Christen.

47. Bl. 221a—230b: kurze Geschichte der vorchalcedonischen Konzilien.

48. Bl. 231a—256a: Gesch. d. Folgen des Konzils von Chalcedon bis auf Kaiser Zenon mit legendarischer Ausschmückung u. Zitaten von Prophezeiungen etc.

49. Bl. 256a—b: Fragen u. Antworten verschiedenartigen Inhalts, betr. d. Zahl der Rechtgläubigen, Häretiker u. Mohammedaner, d. Ausdehnung Arabiens, Verteidigung der Anhänger von Chalcedon nach Zenons Tod u. göttliche Eingriffe dagegen durch wunderbare Ereignisse, d. Verhältnis des hl. Geistes zum Vater u. Sohn.

50. Bl. 266a—267b: über d. chalcedonischen Wirren zur Zeit Justinians. A. fehlt wegen Bl.-Verlustes.

51. Bl. 267b Z. 6—8: *'Ի պէա թուին Ասորոց եղաւ թվական Հայոց, զկնի ի ամի աղանդոյն Քաղկեդոնի'.*

52. Bl. 267b—269b: Gesch. der als Folge der chalcedonischen Wirren über d. Stadt Amid gekommenen Plagen unter Justinianos I u. II u. Bekehrung des Letzteren durch d. Erscheinung des Kreuzes.

53. Bl. 269b: Bitte der Armenier an Justinian um Hülfe gegen Chosrow.

54. Bl. 269b—271b: Entstehungsgeschichte des Konzils zu Chalcedon.

55. Bl. 271b—276b: Polemik gegen die Duophysiten in 10 Kap. A. *'Ամենայն թագաւոր|ութիւն բաժանեալ յանձն աւերի'* etc.

56. Bl. 276b—278a: Polemik gegen die Ansicht, dass sofort nach der Trennung von Leib und Seele das Urteil vollstreckt werde in 5 Kap. A. *'Եւ գիտելի է զի կարծիքս այս սուտ է բազում կերպիւ.'* etc.

57. Bl. 278a—279b: Verzeichnis der armenischen Patriarchen von Gregor dem Erleuchter bis auf Moses II.

58. Bl. 279b—291b: Fragen u. Antworten verschiedenen Inhalts. a.) Bl. 279b—282a: darüber, welche Propheten, Apostel, Könige u. Richter von den 12 Erzvätern abstammen, b.) Bl. 282a—283b: betr. d. Stamm Levi, c.) Bl. 283b—285a: betr. d. fünf Abstinenztage, d.) Bl. 285b: betr. d. Begründer der Astronomie und chaldäischen Kunst, e.) Bl. 285b—286b: üb. den Ursprung des Heidentums, f.) Bl. 286b: betr. d. Jahreszeit, zu der die Sündflut ein-

getreten, g.) Bl. 286b: betr. d. Zahl der Generationen von Adam bis auf Noah, h.) Bl. 286b—287a: betr. d. Zahl der Generationen von Adam bis Christus, i.) Bl. 287a—b: betr. d. Verteilung der Erde unter Noahs Söhne, k.) Bl. 287b: betr. d. Abstammung der 72 Stämme von den einzelnen Söhnen Noahs. l.) Bl. 287b—288a: danach, welche Völker von Japhet u. welche von Ham stammen, m.) Bl. 288a: betr. d. Zahl d. Generationen von Noah bis Haik, n.) Bl. 288a: betr. d. Zahl der Lebensjahre Noahs, o.) Bl. 288a—b: betr. d. Urheber des Turmbaus zu Babel, p.) Bl. 288b—289b: betr. d. Erfinder von Gewichten, Masse, Farben, Münzen etc., q.) Bl. 289b—290b: betr. d. Frau, die alle Könige der Welt besiegt, r.) Bl. 290b: betr. d. Namen der Mutter Abrahams, s.) Bl. 290b—291a: betr. d. Alter Abrahams zur Zeit seiner Auswanderung u. betr. d. Namen der Stadt, wo er den Befehl dazu erhielt, t.) Bl. 291a—b: betr. d. Behauptung, dass Abraham nach dem Tode seines Vaters noch 135 Jahre gelebt, obwohl dieser zur Zeit der Geburt Abrahams 75 J. alt gewesen, im 205. J. gestorben, u. Abraham die Leiche in seinem 70. Jahre mit ins neue Land genommen habe, u.) Bl. 291b: betr. das Alter, in dem Abraham Ägypten betreten, v.) Bl. 291b: darüber, in welchem Lebensjahre Abraham beschnitten worden.

Ma XIII 95.

Bl. 195 (lr. 192a, 195) + v. 4 Dckbl. — **Gr.** 13,4×9 (T. 11,2×7,5). — **St.** Pp., Dckbl. I u. IV Pgt. — **Z.** 22—23. — **Schr.** Rnd., Dckbl. I u. IV Hlbunz. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Schn. — **Schm.** rt. Abst., Az. u. Ü., sehr einfache Zrbst. u. Rndvrz. — **D.** 1623 (s. Bl. 177a). — **Schrb.** *Թովմա* (s. Bl. 114a). — **Bnd.** Weltpriester **Ստեփաննոս** u. dessen Schüler **Սահակ** (s. Bl. 177a). — **Bs.** Vdp. **Յովհաննէս Սրեցի** (s. Bl. 177a). — **Mmd.** Bl. 73b, 80a, 99a, 110b, 114a, 121a, 132b, 133b, 147a, 176b, 177a. — **Nschr.** Bl. 177a. — **Zst.** d. Pgt.-Bl. zerfetzt, fast alle Bl. am Rand d. Rauch geschwärzt u. versengt, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—53a: Ermahnungswort über den Glauben von Gregor von Narek, *Nar Geb* 1774 S. 177—239, *Nar Geb* 1782 S. 463—527, *Nar Geb* 1802 S. 153—230.

2. Bl. 53a—57a: Prdgt. über Christi Fleisch und Blut im Sakrament u. dessen würdigen Empfang, o. Ü.-A. *'Արդ դուք միաբանութեամբ լուարուք, զի ես կարճառօտ ասացից, զի որպէս ի սրբ կոյսն Մարիամ յառաջ եկն Հոգին սրբ'* etc. E. *'Եւ կամ պատարագես զնա եւ զդեղն կենաց առնես քեզ դեղ մահու'.*

3. Bl. 57a—61b: Prdgt. üb. d. Hölle, o. Ü.-A. *'Ով քահանայք եւ ժողովուրդք*

Ա՟ծոյ, գիտացիք և ի միտ առէք զայս, զի շատ և մեծ բարի է մեզ յԱ՟ծոյ սպառնալիք դժոխոցն' etc. E. *'բայց որ երթայ առ Բժշկ՟ս, ոչ յիշէ զչար գործս նոցա, որպէս զաւազակսն և զմաքսաւորսն և զպոռնիկսն և զՊետրոսն և զայլոց բազմաց'.*

4. Bl. 61b—66a: Prdgt. oder mehrere über Gewaltätige u. Zauberer, über Gefrässigkeit u. Unzucht. Ü. *'Այլուստ վ՟ն զրկողաց և կախա[րդաց]'.* A. *'Այս է մեծ կորուստ զրկողացն, որ ա̅ն [ամենայն] չար գործոց'* etc. E. *'եթէ դուք հպարտացեալ էք և ոչինչ օգտակարութք'.*

5. Bl. 66b—67b: üb. d. Ausschmückung des Allerheiligsten verglichen mit der Ausschmückung des Leibes Christi, o. Ü.-A. *'Ասէ Տէր ց Մովսէս. տեսցես զա̅ն [= զամենայնն], որ ցուցաւ քեզ ի լերինն'* etc. E. *'պատրուակ վարագուրին մորթն, մահկանն և տաշտն պղնձի մատուցքն'.*

6. Bl. 67b—68b: üb. den Glauben. Ü. *'Վ՟ն հաւատոյ բ̅ն'.* A. *'Հաւատ ի մի Ա՟ծութենէն ի մարդիկ շնորհ'* etc. E. *'որ թէ յա̅ն [= յամենայն] կողմանէ փորձանք լինին հաւատովն յաղթէ. և այս այսքան'.*

7. Bl. 69a—73a: des Sohnes Wort üb. d. Einnatur. Ü. *'Որդւոյ խաւսք վ՟ն միութեան'.* A. *'Ես և հայր մի եմք, և թէ ես ի հաւր իմում և հայր յիս'* etc. E. *'ըստ նմին աւ|րինակի սա զոյն թաղէ և զոյն ծնանի'.*

8. Bl. 73a—b: Gedicht über d. Untrennbarkeit d. Naturen Christi. A. *'Ի բնութիւն իմանի, հոգով զաւանի և խոստովանի'* etc. — E. *'անդրնդայինն սանդա-րամետին. փառք միածնին'.*

9. Bl. 73b—76a: Anleitung zum Gebet an d. hl. Dreieinigkeit. Ü. *'Բանք աղաչանաց առ համագոյ ս՟բ երրորդու|թիւնն անբաժանելի'.* A. *'Ով մանկունք նոր Սիոնի, Ա՟ծութիւնն Երրորդու|թիւն է, որպէս յառաջ գրեցաք, և արար զմարդս ի նմանութիւն'* etc. E. *'յանցաւոր|ացն որք դիմեցին առ քեզ. և քեզ աւրհնութիւն'* etc.

10. Bl. 76a—80a: Vardan's Belehrung über d. tugendhafte Leben, ähnlich *Dsh* Nr. 352,1 *բ.*

11. Bl. 80a—81a: Vergleich der zehnsaitigen Leier Davids mit dem menschlichen Geiste. A. *'Հարցումն: Զի՞նչ է ժ̅աղի քնարն: Պատաս|խանի: Հոգի մարդոյ բ̅ զաւրութիւն ունի, միտք և բան, և սոքա ե̅ ե̅ զաւրութիւն ունին'* etc. E. *'և յեր|գոց սաղմ հան[գ]չի Ա՟ծ և աւրհնի'.*

12. Bl. 81a—82a: üb. d. Bedeutung der Zahl 6 von Vardan. Ü. *'Վ՟ն զ̅* [!] *համարոյ, որ է թիւ կատարեալ, Վար[դ]անա ասացեալ'*, A. *'Վեց շարժի մարդս, ոչ աւելի և ոչ պակ|աս, և է այսպէս'* etc. E. *'և վայել էր ի նոսա որպէս և յետոյ եղև'.*

13. Bl. 82a—b: üb. Jakobs Kampf mit dem Engel, o. Ü.-A. *'Եւ մնաց Յակոբ միայն և մարտեաւ այր մի ընդ նմա'* etc. E. *'և ծագեաց նը|մա արեւ. իբրեւ անց տեսիլն Աստուծոյ'.*

14. Bl. 82b—83a: üb. d. jüngste Gericht, o. Ü.-A. *'Արդ հոգի ա͞մ [= ամենայն] մարդոյ, որ ելանէ ի մարմն|ոյ աստի'* etc. E. *'Թէ եղիցին ամենեքեան ուսեալք յԱստուծոյ'.*

15. Bl. 83a—84b: Fragen u. Antworten vom Vdp. Vanakan (d. Name am Rand) o. Ü.-A. *'Հարց. երկ ի ծով և ընկեա կարթ: Պատասխանի. կարթն մի ըմբռնէ և ցանցքն բազում'* etc. E. *'զայս Մահմետ վասն իւրեանն առեալ է'.*

16. Bl. 84b: Ermahnung, nicht jedem, sondern nur Christi Wort Glauben zu schenken im Anschluss an 1 Joh. 4,1. o. Ü.-A. *'Սիրելիք, մի ա͞մ [= ամենայն] հո(գո)գոյ հաւատայք'* etc. E. *'ի հոգոյն մոլոր|ութենէն են'*, dann *'ի կաթուղիկէին մեկնութենէն է բանս'.*

17. Bl. 85a—99a: Homilie über d. Gebet von Aphraates, dem Jakob von Nisibis zugeschrieben, arm. u. lat. *Nic. Antonelli, S. Patris N. Jacobi Nisibeni sermones . . .*, Romae 1756, syr. *The Homilies of Aphraates . . ., ed. by W. Wright* I, London 1869 S. 60—78 [ܦ — ܩܥ], syr. u. lat. *Patrologia Syriaca . . . accurante R. Graffin* I, Paris 1894 S. 137—182, deutsch *Ausgewählte Schriften der syr. Kirchenväter Aphraates, Rabulas u. Isaak v. Ninive übs. v. G. Bickell*, Kempten 1874 *(Bibl. der Kirchenväter)* S. 67—84, von G. Bert in *Texte u. Untersuchungen zur Gesch. d. altchristl. Literatur hgg. v. O. v. Gebhardt u. A. Harnack.* III Heft 3 S. 53—68.

18. Bl. 99a—110b: Johann Mandakuni's Ermahnung an die Asketen, vollständig wie *Dsh* Nr. 226, also weit ausführlicher als *Mand* S. 216—219.

19. Bl. 111a 114a: Rede üb. d. Barmherzigkeit u. d. Beobachtung der Gebote Christi von Cyrillus Ü. *'Սրբոյն Կիւրղի ասացեալ վասն ողորմութեան և (և) զգուշութեան աւրինացն Քրիստոսի'.* A. *'Այսպէս է ողորմութեանն Աստուծոյ զաւրու|թիւնն, զոր աւրինակ հուր սաստիկ բորբոք|եալ տոչորէ'* etc. E. *'զմեզ ազ|ատեսցէ յայն ահեղ և մեծ բարկութենէն և երկնից արքայութեանն արժանի արասցէ. և նմա փառք'* etc.

20. Bl. 114b—118b: üb. d. Fasten. A. *'Աստուածային հրամանն պատուէր պա|հոց եղաւ ի դրախտին'* etc. E. *'զմեծամեծն հարուածս մեղաց և ապա զայլսն, որով ապրել հնարի ի փառս Աստուծոյ և քրիստոնէիցն'.*

21. Bl. 119a—121a: üb. d. Beichte. A. *'Ճշմարիտ խոստովանութիւն, զոր պարտ է խոստովանողացն առնել առաջի քրիստոնէիցն'* etc. E. *'և տամ զքեզ ի ձեռն խորհրդոյ եկեղեցոյ յանուն հաւր'* etc.

22. Bl. 121b—123a: Belehrung über das Gebet. Ü. *'Այլ բան ի Սանդուխտ գրոցն խրատք'.* A. *'Յաղաւթս կալով մեր անու––րբ և անպատմելի խորհուրդքն'* etc. E. *'այլ թշնամեաց մերոց գոլով այսպիսի բանք'.*

23. Bl. 123a—b: 6 Antworten auf die Frage 'Was ist ein Sprichwort? (*'Զի՞նչ է առակ'*). A. *'Նախ. առակ է զի յորժամ կամի ոք վերահասու առնել զոք տգէտ'* etc.

24. Bl. 123b—131a: Physiologus des Pseudo-Epiphanius, e. sowohl von Ma XIII 96,29 wie den dort angegebenen Ausgaben beträchtlich abweichende Rezension.

25. Bl. 131a—132b: über d. Bedeutung des Abnehmens der Kopfbedeckung beim Beten von Nerses von Lambron, *Lambr* S. 142,18—143,8.

26. Bl. 132b: Ermahnung zur Busse. A. *'Զայս գիտացէք, եղբայք, եթէ զ̅մ̅* [= *զամենայն*] *տեսակ սր|բութիւն. զոր ունի ոք'* etc. E. *'և յանապակա|նութիւնն դառնալ'.*

27. Bl. 133a—b: Vorschrift für d. Segnung eines neuen Kirchenbuchs Ma XIII 27,34. Ma XIII 28,6. Ma XIII 33,31.

28. Bl. 133b: e. angebliche Äusserung Vergils über die Dreieinigkeit u. e. andere üb. das Kreuz. *'Ի մաստուն ոմն, Վիրգիլոս անուն, ասաց'* etc.

29. Bl. 134a—147a: Prdgt. von Basilius von Caesarea über Mc. 10,17, Luk. 10,25; 18,18. A. *'Արարիչ Բանն Ա––ծ անքննելի զաւրութեամբ, աչագնակերպ տեսլեամբ'* etc. E. *'և խնդրով մոլորելոյս. և քեզ փառք'* etc.

30. Bl. 147a—152b: Fastenpredigt. A. *'Յայնժամ վարեցաւ Յի––ս յա|նապատ'* etc. *'Իմաստունքն ասեն թէ գող ոմն առնէր բազում գողութիւն'* etc. E. *'որպէս ասէ Պաւղոս փախերուք ի պոռնկութենէ'.*

31. Bl. 152b—161b: Predigt über die Beichte im Anschluss an Ex. 5,3. A. *'Կրեալ է ի գիրս ելիցն ի ե̅ գլուխն թէ ասաց ժողովուրդն Ա––ծոյ ց Փարաւոն, եթէ երթիցուք երից աւուրց'* etc. E. *'և զարձուցանել զնոսա ի գանձս Ա––ծոյ. և Ք–ի..'* etc.

32. Bl. 161b—164b: Prdgt. über das Geheimnis des Palmsonntags. A. *'Երկրորդ կարգ սատանայի, որով ըմբռնէ զմեղաւորն և պահէ ի մեղս, ը̅ ազգ է'* etc. E. *'Հրեայքն տարածանէին զհանդերձս իւրեանց առ ճանապարհաւն. և Ք–ի'* etc.

33. Bl. 164b—174a: Rede über die Hölle. A. *'Բանզի թէպէտ ելանէին դեւք ի դժոխ|ոց առ ի փորձել'* etc. E. *'բայց ոմանք ի նոցանէ զսերմն բանին'.*

34. Bl. 174a—176b: über die Beichte. A. *'Հարցումն. զի՞նչ իցէ արդեաւք խոստովա|նութիւնն: Պատասխանի: Մեծ մխիթարու(ու)թիւն է խոստովանութիւնն, որ ասէն ի մեղաց սրբին'* etc. E. *'զի կեանքն թագաւորեն այսմ հետէ'.*

35. Bl. 177b: d. 10 Gebote.

36. Bl. 178a—191b: Fragen u. Antworten vom Vardapet Vanakan. A. *'Երկու աղա[ն] ի մի երկանս, մինն առցի և միւսն թողցի. Պատասխանի. Առաջ նոյն յայտնի սրբոցն բանք'* etc., unvollständig.

37. Bl. 193a—194b: Hymnen.

Die Dckbl. enthalten Hymnen.

Ma XIII 96.

Bl. 218 + v. u. h. je 4 Dckbl. — **Gr.** 18,5×12,5 (T. 13,5×8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** rote Abn., Azn. u. Ün., mttf. Zbn. u. Rndvrzn. — **Schrb.** *Ալավերդ* (s. Bl. 125a). — **Bs.** *Դաւրուտ* (s. Bl. 183a). — **Mmd.** Bl. 100b, 107b, 110b, 125a, 183a. — **Zst.** Bl. 1—13 geflickt, zum Teil falsch gebunden, Bl. 176 musste auf 66 folgen; zw. Bl. 128 u. 129 fehlen Bl., sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—8b: Vergleich alt- u. neutestamentlicher Stellen. A. *'Նոյ արդար, հանգուցիչ. Քրիստոս արդար. եկայք առ[ի]նեալք և ես հանգուցից'* etc. Vgl. Ma XIII 74,19.

2. Bl. 9a—18b: e. Abhandlung über d. Bildung der menschlichen Natur aus vier Elementen von Gregor von Nyssa wie *Dsh* Nr. 17 **Ա** 18, o. Angabe des Verfassers.

3. Bl. 18b—32a: Vertragsbrief des Pseudo-Agathangelos, *Lettera dell' Amicitia e dell' Unione* . . . Padua 1660, *Թուղթ սիրոյ և միաբանութեան* . . ., Ven. 1695 Vgl. Ma XIII 70,7 u. Ma XIII 93, 20.

4. Bl. 32a—39b: anonyme Chronik von Adam bis zur Eroberung von Baghdad durch den Schah Abbās i. J. 1624. A. *'Առաջին մարդն Ադամ յորժամ ել ի դրախտէն, յետ ելանել(ու)ոյն ի դրախտէն լ ամաց մերձեցաւ առ կինն Եւայ պատգամաւ հրեշտակին'* etc. E. *'Թվին ռ եօթանասուն գ շահ Աբասն էառ զ Բաղտատ ի Տաճկէն'*.

5. Bl. 39b—41b: chronographische Angaben v. Vdp. Sarkawag wie *Dsh* Nr. 29 **Զ** 3.

6. Bl. 41b: 6 Zeilen über wilden Honig.

7. Bl. 41b: 5 Zeilen über e. Anweisung zur Berechnung der Mondabnahme im März.

8. Bl. 41b: Aufzählung der sieben Sakramente (5 Zeilen).

9. Bl. 41b—42a: 8 Z. darüber, warum Christus trotz Leiden, Kreuzigung u. Begräbnis mit Recht hl. Gott genannt wird.

10. Bl. 42a—43a: über verschiedene Arten des hl. Öls, Gebrauch etc., *'Արդ իւղոյն որակութիւն զանազան է, և ի կոլուց և յոչխարաց բաղկանայ'* etc.

11. Bl. 43a—57a: Fragen u. Antworten religiösen Inhalts von Gregor von Tathew u. Johannes Sarkawag wie *Dsh* Nr. 116,1, Anfang wie Bl. 25*ա*, E. wie Bl. 33*բ*.

12. Bl. 57a—60b: Kleinere, zum Teil nur 1 Z. lange unvermittelte aneinander gereihte Stücke über theologische Fragen verschiedenen Inhalts: wie üb. die Weihe des Adde durch den Apostel Thadäus, die des Theophilos durch Adde usw. bis auf Gregor den Erleuchter, über die dreimalige Salbung Davids, über die sieben von den Aposteln geweihten Diakonen u. dergl. mehr.

13. Bl. 60b—64a: üb. die 7 Konzilien, A. wie *Dsh* Nr. 116,1 Bl. 23*ա*.

14. Bl. 64a—b: üb. die Familie Mohammed's. o. Ü.-A. *'Մահմետի հօր անունն Ապտըլլայ է'* etc.

15. Bl. 64b—65a: Antworten an die Mohammedaner, *Dsh* Nr. 116,6 u. Nr. 398,6.

16. Bl. 65a: d. Namen der türkischen Sultane bis auf Selim II.

17. Bl. 65a—66b: über das Öl, dasselbe wie Ma XIII 96,10.

18. Bl. 66b: üb. d. Zahl der Hymnen jeder Tonart u. d. Zahl der *հարց*-Hymnen jeder Abteilung.

19. Bl. 66b—100b: Fragen u. Antworten biblische und theologische Themata betreffend. A. *Ադամ անմահ արար թէ մահկանացու: Ոչ անմահ ոչ մահկանացու:* etc.

20. Bl. 101a—107b: Predigt über d. Vertreibung Adams aus dem Paradiese u. d. Menschwerdung Christi, wohl verschieden von *Dsh* Nr. 115,7. Ü. *'Բարոզ վասն ելանելոյն Ադամայ ի դրախտէն եւ վասն մարդանալոյն Քրիստոսի վասն մեր.'* A *'Այս է պատճառն և պատմութիւն յելանելոյն Ադամայ ի դրախ|տէն: Յորժամ ստեղծ Տէրն զԱդամ և զԵւայ և եդ ի մէջ դրախտին և հրամայեաց ամենայն պտղոյ ուտել'* etc. Vgl. Ma XIII 100,2.

21. Bl. 107b—110b: Predigt über die Entschlafenen von Ephraim dem Syrer, nicht in *Ephr.* Ü. *'Բարոզ վասն ննջեցելոց զոր ասացեալ է' եր|անելին Եփրեմ՛.* A. *'Պարտ է քահանային զգուշանալ օրինաց քանզի Աստուած արեան ժող|ովրդեան ի ձեռաց քահանային խնդրէ'* etc.

22. Bl. 110b—125a: Predigt über Weish. 6,11. A. *'Ամենայն գիրք աստուածային զԱստուած արդ|ար դատաւոր քարոզեն'* etc. E. *'այլ ծանրացեալ մեղօք իջանեն յատակս դժոխոց: Յորոց փր|կեսցէ'* mit e. Mmd. des Schreibers. Vgl. Ma XIII 44,1.

23. Bl. 125b—128b: Predigt über Spr. 5,3. A. *'Որպէս ասէ Սողոմոն պատրաստ կայ ի կնոջ պոռնկէ, զի մեղր կաթէ ի շրթանց կնոջ պոռնկի'* etc. E. fehlt, da zwischen Bl. 128 u. 129 Bl. ausgefallen sind.

24. Bl. 130a—149b: Polemik gegen die Mohammedaner wie Ma XIII 99,5, beginnend Mitte Kap. 3, da zw. Bl. 128 u. 129 Bl. ausgefallen sind.

25. Bl. 149b—174a: Fragen und Antworten theologischen Inhalts in 25 Kapiteln. Ü. *'Դարձեալ վասն նոր օրինաց եւ եկեղեցոյ զանազան հարցմունք'*. A. *'Յետ բերկրարգ ու այսմանելի է նոորօրինացս և եկեղեցւոյ կարգաւ որպէս ընդ մարդեղութեան Բանին յարմարեալ'* etc. E. *'և ապայ լինի եկեղեցի և ժողովուրդ Քրիստոսի որպէս ասացաւ ի վերոյ'*.

26. Bl. 174a—175: Bruchstück über das Segnen der Kirchen in Fragen u. Antworten. Ü. *'Վասն օրհնութեան եկեղեցւոյ'*. A. *'Հարց: Վասն է՞ր աւրհնեմք զեկեղեցիս: Պատասխանի: Վասն բազում պատճառի. նախ վասն յանցանաց մարդոյն դատապարտեացն տարերք'* etc. Bricht mitten im T. ab, da Bl. 176a Bl. 66b fortsetzt.

27. Bl. 66b l. u. vorl. Z., Bl. 176a—183a: eine Predigt. A. *'Ադամ անմահ արար թէ մահկանացու. ոչ անմահ ոչ մահկանացու. զի անմահն մեռանի* [Bl. 176a] *թագաւորեաց մահ յԱդամայ մինչև ց Մովսէս'* etc.

28. Bl. 183b—185b: Sammlung von Aussprüchen über Klugheit u. Weisheit. *'Պղիտարքոս ասէ. ճանապարհորդք ի տունս'* etc., über Freunde u. Geliebte, *'Եւրոպիդէս ասէ. քաջ գիտեմ և զփորձն առեալ եմ'* etc., *Dsh* Nr. 29 Դ 2 ա.

29. Bl. 186a—207a: Physiologus des Pseudo-Epiphanius, anonym, wie *Dsh* Nr. 29**Ա**, A. genau wie Nr. 263, Բ 13, eine von den gedruckten Texten stark abweichende Rezension. Vgl. d. armen. T. bei *Pi Spec* S. 374—390, griech. das. S. 338—373, *Mi* XLIII 517—534, *Friedrich Lauchert, Geschichte des Physiologus*, Strassburg 1889, S. 229—279. Vgl. auch Ma XIII 95,24.

30. Bl. 207a—208b: Klagelied der Gottesmutter über die Kreuzigung, *Dsh* Nr. 69 Գ 28, d. E. fehlt.

31. Bl. 209a—214a: Aufzählung mannigfacher Dinge u. Verhältnisse, die mit der Zahl 4 zusammenhängen, A. (d. h. der jetzige, wahrscheinlich fehlt e. Bl. zw. 208 u. 209). *'Չորս իրք զթագաւորութիւն տապալէ, յոր|ժամ երես հանէ զիր զօրքն'* etc., am E. *'Չորս են կարգ գիտութեանն'* etc., ähnlich *Zfa Ph* I 211—212 unter **Այլ ինչ Գրիգորի**. Vgl. Ma XIII 93,11.

32. Bl. 214a—215b: Fragen u. Antworten. A. *'Հարց: Զի՞նչ է հիւրընկա-լութիւն: Պատասխանի: Նախ յԱբ|րահամէ ուսցուք'* etc.

33. Bl. 215b—218b: 4 kleinere Stücke, a.) über d. jüngste Gericht, *Dsh* Nr. 29 Դ 2 *ժը*, b.) üb. Ruhm u. Sanftmut, *Dsh* Nr. 29 Դ 2 *ժթ*, c.) über den Tod, *Dsh* Nr. 29 Դ 2 *ի*, d.) über d. Frömmigkeit, *'Թէոդորոս ասէ. ամենայն կատարեալ չէն սիրդքն է աներման'* etc.

Ma XIII 97.

Bl. 160 (lr. 61b, 71, 73a—76b, 80, 95a—96a, 99b, 121b, 160b) + v. 7, h. 5 Dckbr. — **Gr.** 13×9,5 (T. 10,5—9×7—6,5). — **St.** Pp. v. u. h. je zwei Dckbl. Pgt. — **Z.** 14—32. — **Schr.** Krs. h. Pgt.-Dckbl. Unz, v. Dckbl. georgisch. — **Ebd.** HmdEvL. u. 2 Knf. — **Schm.** Zuweilen rote Ün., rote u. blaue Abn. — **Mmd.** Bl. 60, Z. 2. — **Zst.** Es fehlen Blr. am A. und zw. Bl. 6 u. 7, 12 u. 13, 13 u. 14, 22 u. 23, 23 u. 24, 60 u. 61, 78 u. 79, 82 u. 83, 83 u. 84, 85 u. 86, 86 u. 87, 88 u. 89, 98 u. 99, 99 u. 100, 111 u. 112, 117 u. 118, 144 u. 145, 146 u. 147, 159 u. 160. — Die Blr. sind anzuordnen: 1—3, 11—12, 4—10, 13, 14—160. — Manche Blr. geflickt. — **Bmr.** Zwei von den vorderen Dckblrn. georgisch.

1. Bl. 1—3, 11—12, 4—10, 13, 14a: Einleitungen für Briefe an geistliche u. weltliche verschiedenen Ranges; Bl. 1a—2b, 3b, 11a, 13a b, 5b—7b: an Priester; Bl. 2b: an Diakone; Bl. 2b—3b: an weltliche im allgemeinen; Bl. 11a: an Könige; Bl. 11a b: an Fürsten; Bl. 11b—12a: an Kaufleute; Bl. 12a b: an Heerführer; Bl. 12b, 4a: an Fürstinnen; Bl. 4b—5b, 8a b: an Patriarchen, Bischöfe u. Vardapeten; Bl. 8b—11a: an Ordensgeistliche; Bl. 8a—8b: von dem Katholikos Arakhel, dem Stellvertreter des Katholikos Gregor XII. mit d. A. *'Ի տէր Առաքել կաթողիկոսէ ամենայն Հայ|ոց և պատրիարք Վաղարշապ|ատու մեծապայծառ սուրբ աթոռոյ էջմիածնայ'* etc. — Das ganze Stück unvollständig wegen Bl.-Verlusts am A. der Hsch. und zw. Bl. 6 u. 7, 12 u. 13, 13 u. 14.

2. Bl. 14a—15b: Mustergedicht zum Lob der Vardapeten in 14 Strophen. Ü. *'Գովաս(ան)անք վարդապետաց'.* A. *'Ի հայրական յէէն աջոյ ⁘ պատու|ատեցար գեր քան ըզգոյ'* etc.

3. Bl. 15b—18a: Musterschreiben an Patriarchen m. einem daran anschliessenden Lobgedicht. Ü. *'Հայրապետաց'.* Ae. *'Ի սուրբ մեծապատուանէ (գրէր զանուն) և ի սորին սպասաւորէ ի տէր (գրէր զանուն) ի հոգևորական ծերոցս և յայլ միաբան եղ|բարցս հասցէ գիր սիրոյ'* etc. *'Զի դու հրեշտակ ես երկնային ⁘ ահեղակերպ և լուսածին'* etc. (Bl. 16a—18a).

4. Bl. 18a—22a: Gedicht über d. Apostel Christi in alphabetischer Reihenfolge der Strophen von Arakhel von Siunikh. Ü. *'Ի Սիւնեաց տէր Առաքէլէ առ սուրբ առաքեալքն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ'.* A. *'Այգի անկեալ ես վայելուչ *

*ծաղկափրթիթ լուսատե|սուջ * արմատակալ ի գնացս ջուրց ։ զպտուղ քո տաս միշտ ի ժամուց*' etc.

5. Bl. 22b, 24a, 23a b: Drei Musterbriefe, von denen zwei unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 22 u. 23, 23 u. 24. — Bl. 22b—24a: A. '*Ի նուաստ և ի ներգևեալ ոգւ|ոյ և ի կրկնամեռ անձնէ ի* (*գրիր զանունն*) *պիտակ անուամբ մի|այն եպիսկոպոսէ հաւ վարդապետէ*' etc.

6. Bl. 26a—33b: Dem Vdp. Vanakan Johannes von Tausch zugeschriebene Fragen u. Antworten über Verschiedenes. Ü. '*Հարցմունք համառօտ Վանական վարդապետի*'. A. '*Հարցումն: Ես եմ Աստուած Աբրահամու, Իսահակայ և Յակոբայ: Պատասխանի: Աբրահամ վարդապետեցաւ արարածոցս*' etc. E. '*Պատասխանի: Չորեքանկիւնի որպէս աղիւսաձև, բայց որպէս զօդ անօթ բեր|անս ի վայր*'.

7. Bl. 34a—36b: Fragen des Königs (Übersetzers?) Ardsan und die den Eznik von Koghb zugeschriebenen Antworten. Ü. '*Հարցումն Արձայնայ թագաւորի և պատասխանիք Եզնակայ վարդապետի Կողբ ցոյ*'. A. '*Զի՞նչ է կրօնաւորութեան կարգն: Պատասխանի: Խաչակ|ցութիւն է ընդ Քրիստոսի*' etc. *Mas Agh* VI 125 ff. 166 ff.

8. Bl. 37a—43a: a) 143 Rätsel u. Fabeln von Nerses Schnorhali, von denen 105 Rätsel wie *Schnorh* s. 560—584, jedoch in folgender Anordnung: 6, 37—39, 56, 47, 14, 2, 45, 93, 114, 17, 16, 4, 104, 71, 66, 80—81, 87, 84, 77, 7, 69, 82, 117, 26, 105, 115, 112, 34, 91, 3, 13, 42, 40, 86, 119, 90, 33, 46, 107, 87, 68, 120, 19, 89, 54, 52—53, 113, 74, 25, 27, 10, 15, 65, 55, 41, 43, 11, 70, 60, 102, 57, 79, 21, 103, 78, 63, 8, 51, 18, 75, 99, 98, 1, 109 bis 110, 5, 23, 76, 100, 22, 108, 116, 35, 74, 50, 72, 28, 111, 29, 59, 101, 30 bis 32, 36, 106, 118, 9, 64, 12, 61. Die übrigen 38, in der Ausgabe fehlenden Rätsel befinden sich Bl. 39a, Z. 7—9, Bl. 40a, Z. 3—5, 27— Bl. 40b, Z. 10, 24—25, Bl. 41a, Z. 14— Bl. 41b, Z. 4, 12—18, 20— Bl. 42a, Z. 6, 8—17, 22—26, Bl. 42b, Z. 2—14, 19—20. Die Lösungen der Rätsel sind am Rande verzeichnet. — b.) Bl. 42b—43a: Fabel und Gedankensplitter. Ae. '*Որպէս ասի, թէ ոմն կրօնաւոր նեղացեալ ի կարգէն գնաց յ~* (= *յաշխարհ*) *հեշտանալ*' etc ; '*Ի սերոբէիցն ուսցուք զսէրն, ի քեր[ով]բէիցն զգիտութիւն*' etc.: '*Իսկ ըս* (= *ըստ*) *Գրիգորիսի ի մարգկանէ ոմանք եղանեն ի դասս սեր|ոբէից*' etc. — c.) Bl. 43a: Über die fünf Arten des unschicklichen Gesangs. A. '*Գիտելի է, զի երգ երաժշտականաց ե կերպիւ լինի անյարմար, և որ այնպէս երգէ ոչ խառնի ի դասս հրեշտակաց*' etc

9. Bl. 43a—b: Über die fünf Herrnfesttage, durch die sich d. armenische Kirche von den anderen Kirchen unterscheidet. Ü. '*Յաղագս աւուրց հնգից գիտելոյ*

տէրունականաց, զոր այլազգ|իք ջանալով ոչ կարեն բերել'. A. *'Արդ յառաջ կամեցեալ գրել զ Ե աւուրքս զատոյկին, որ է. առաջինն յղութիւն Եղիսաբեթի և զերկրորդն աւետեաց Աստուածածնին'* etc.

10. Bl. 43b—54b: Geographie des Vdp. Vardan, wie *St Martin* II 406—452. In der Hsch. fehlt e. Abschnitt d. Ausgabe p. 444, Z. 20—446, Z. 4 *'Յաղագս ժողովոցն* bis *զոր միեղջերուն բժշկեաց.* Die Hsch. hat dagegen am E. einen Abschnitt mehr, Bl. 54b, Z. 5—15 *'Զի Հնդստան ~ ք* (= *աշխարհք*) *և քաղաքք մեծամեծք կան'* etc.

11. Bl. 54b—60a: *Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν* des Athanasius von Alexandrien. Ü. *'Յառաջաբանութիւն մարգարէի մեկնութեանն Աթանասի եպիսկոպոսի Աղէքսանդրացւոյ ասացեալ'*, sonst am Anfang genau, zum Schluss mit Abweichungen wie *Ս. Աթանասի Աղեքսանդրիոյ Հայրապետի ճառք, թուղթք և ընդդիմաս[ա]ցութիւնք, ի Վենետիկ* 1899, S. 615–632, Z. 6. Vgl. auch *Dsh* Nr. 47 **Ա** 15 ա, 159 **Ա** 1, 305,1 *Թ*, 357,1, wo auch die Textausgaben des Originals verzeichnet sind.

12. Bl. 60a—b: Ein Abschnitt aus d. Kommentare zum Horologium, bebetreffend das beim Gottesdienst zu Anfang der Psalmenrezitation zu singende *'Ալէլուիա'*, u. andere den Gottesdienst betreffende Ausdrücke wie *'Խաղաղութիւն ամենեցուն'* etc. und andere rituale Erörterungen. Ü. *'Յաղագս մեկնութեան ալէլուեայ ասելոյն'.* A. *'Պարտ է գիտել ուսումնասիրաց և բանասիրաց անձանց, զի ը կանոն սաղմոս աստուածահօր մարգարէին Դաւթի և ամէն կանոն է զորդայ է'* etc. Unter anderem wird erwähnt, dass d. Vdp. (= *վարժապետ*) *Համամ Յօհաննէս*, der Weiher des Königs Aschot des Bagratiden, den 8 Kanones der Psalmen je einen Abschnitt (*զուրդայ*) aus den Propheten hinzugefügt habe.

13. Bl. 60b: Vierzeiliges Bruchstück aus einem wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 60 u. 61 nicht näher zu bestimmenden Werke. Ü. *'Այլուստ'.* A. *'Յարիցեն ի ձայն հաւուն։ Հաւ փոք|ր է քան զայլ կենդանիսն'* etc.

14. Bl. 61a: Eine wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 60 u. 61 unvollständige chronologische Tabelle in fünf Spalten mit d. Zeitrechnung von Christus, Kaiser Augustus, Herodes, König Arschawir (!) von Persien und König Abgar von Armenien (!) an.

15. Bl. 62a—66b: Bruchstück aus der allgemeinen Geographie des Vdp. Melkhiseth, d. späteren Patriarchen von Konstantinopel, aus d. J. 1622, enthaltend d. erste, Europa betreffende Kapitel. Ü. *'Յաղագս բոլոր հողեղինաց։ Գլուխ Ա.'* A. '. . . (das erste Wort ausgelassen) *լուսեղէն. բայց այժմ Աստուծոյ կարողութեամբն* . . . (Worte ausgelassen) *հո[ղե]ղէն ~ իս* (= *աշխարհիս*) *խօսիմք,*

զի լուսեղ|էնն ոչ կայ հնար, որ կատարելապէս միտս մեր պարզէ, բնութեամբ կամ զգայութեամբ քննէ' etc. Der Name des Verfassers und die Entstehungszeit seines Werkes werden erst Bl. 65b, Z. 13—15 erwähnt. Das Ende, wofür ursprüngl. die leeren Bl. 67—76 bestimmt waren, fehlt.

16. Bl. 67a—70b, 72a—73a: Verschiedene von jüngerer Hand herrührende u. als Schreibübungen zu bezeichnende Bruchstücke. a) Bl. 77a: Über bewegende und unbewegende Monatszeichen. Ü. *'Յաղագս շարժուն և անշարժուն կենդանակերպից'.* A. *'Խոյն, խեցգետինն, կշիռն'* etc.; b) Bl. 67b—68b: Auszüge aus den Reden des Sokrates. A. *'Սոկրատէս ասաց. ոչ գոյ հնար գործել զչար ինչ ոչ իմանալի'* etc.; c) Bl. 69a—70a: Über die Traurigkeit mit Hinweis auf verschiedene Philosophen wie Sokrates, Plato, Seneka, Hugo. Ü. *'Յաղագս տրտմութեան.* A. *'Տրտմութիւնն ըստ իմաստնոց է մո(ւ)լութիւն իմն'* etc.; d) Bl. 70a—b: Über d. Barmherzigkeit. Ü. *'Յաղագս ողորմութեան'.* A. *'Ողորմութիւնն ըստ սրբոյն Օգոստինոսի է ցաւակցութիւն իմն սրտի վասն թշուառութեան այլոց'* etc. Zum Schluss dieses Abschnitts befinden sich *'ռամլի'* genannte Geheimschriftzeichen; e) Bl. 72a—73a: Über die Enthaltsamkeit. Ü. *'Յաղագս ողջախոհութեան.'* A. *'Ողջախոհութիւնն ըստ Արիստոտէլի է սանձահարութիւն խայթից մարմնոյ վավաշո(ւ)տութեան'* etc.

17. Bl. 77a—88b, 90a—94b: Eine, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 78 u. 79, 82 u. 83, 83 u. 84, 85 u. 86, 86 u. 87, 88 u. 89, unvollständige Sammlung zusammenhangsloser, durcheinander geworfener Stücke, Bruchstücke biblischer Apocryphen, Aufzählung derselben, Erklärung biblischer und sonstiger Eigennamen, Berichte über einige biblische und andere historische Personen, religiöse Erzählungen und Legenden, Tadel wegen Unbotmässigkeiten der Kirchenbesucher bei d. Gottesdienst, philosophische Fragen u. Antworten, Berichte über einige armenische Schriftsteller .und ihrer Werke und hauptsächlich lexikalische Erklärung einer Anzahl echt armenischer u. entlehnter Wörter und einiger grammatischer, rhetorischer und musikalischer Begriffe.

18. Bl. 89a—b: Bruchstück theologischen Inhalts.

19. Bl. 96b: eine Anzahl von Geheimschriftzeichen mit Angabe ihrer Bedeutung daneben.

20. Bl. 97a: Bruchstück e. Abhandlung über d. Natur Christi.

21. Bl. 97b: Aufzählung der im 44. Psalm enthaltenen Lobpreisungen, die Person Christi betreffend. Ü. *'Գովեստ և փառք Քրիստոսի որ ի խդ սաղմոսին'.* A. *'Նախ վասն տեսութեան հասակի և գեղեցկութեան'* etc.

22. Bl. 98a—99a: ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 98 u. 99 unvollständiges

Bruchstück eines Werkes über die Beweise, dass Gott ausserhalb d. Welt existiere frei von Makeln. Ü. *'Ապացուցութիւն առաջին յաղագս արտաքայութեանն Աստուծոյ, նշանակեցեալ անուամբ զրկեցելոյն յամենայնէ պակասութենէ'.* A. *'Նախ այսպէս առարկեմք. ոչ ոք բարի է քիմէրայ, որ է էակնապէս սուտ, այլ զրկեցեալն յամենայնէ պակասութենէ է բարի'* etc. — Bl. 98a am unteren Rande befindet sich ein von dem obigen unabhängiger Satz: *'Աշխարհս իղ դիրատ է, ժղ-ն Բուշանք և Հնդիկք ունին':*

23. Bl. 100a—107a: Bruchstück philosophisch-theologischen Inhalts, behandelnd die Frage nach der den Naturdingen innewohnenden Kraft, im Anschluss an Aristoteles, Johannes von Damaskus, Augustinus, Philon d. Hebräer, Hypokrates, Ptolomäus, Gregor von Nyssa, Ambrosius etc. A. fehlt wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 99 u. 100. Das Stück beginnt m. den Worten: *'Որք կարի անկատարք են, նախկինք են ըս* (= *ըստ*) *լինելութեան: Դիտաւորութիւն ընդհանուր բնութեան է յարատևումն տեսակին ի ձեռն ծնընդեանն'* etc. E. *'և ելանեն ի նմանէ զ* (= *որպէս*) *արհեստաւորք յարհեստաւորէն'.*

24. Bl. 107b—108a: Antwort auf die Frage: Welche Bestandteile der menschlichen Natur hat Christus angenommen. A. *'Զորպիսի մասունս մարդկային բնութեանս էառ Բանն Աստուած: ըս* (= *ըստ*) *քանզի սեռի մասանց մարդկային բնութեան'* etc.

25. Bl. 108a—b: Definition einiger philosophisch-theologischer Begriffe. A. *'Շարժութիւն է ներգործութիւն էակին ի զօրութիւն, ըս* (= *ըստ*) *որում է ի զօրութիւն'* etc.

26. Bl. 109a—110a: Zwei Gebete zum Feste des Martyriums der hl. Agnes. Ac. *'Ամենակալ Աստուած, որ ընտրես զանկարս ~ի* (= *աշխարհի*) *յամօթ առնելով զհզօրսն, շնորհեա, ամենազօրդ Տէր, զի որք զերանուհւոյ Անգնէսի զկուսութիւն'* etc.; *'Ամենակարող Աստուած, երկրպագելի, պաշտելի և երկնչելի, օրհնեմ զքեզ'* etc.

27. Bl. 110a: Über d. Liebe von Thomas von Kempen. Ü. *'Թովմայի Կեմբացւոյ յաղագս սիրոյ'.* A. *'Սիրեցից զքեզ առաւել քան զիս և ոչ զիս եթէ ոչ վասն քո'* etc.

28. Bl. 110b—111b: Über d. Natur Christi in durch Zeichen am Rande gekennzeichneten Abschnitten, mit Hinweisung auf Thomas von Aquina, Johannes von Damaskus, Cyrill etc. Ü. am Rande: *'Վասն բնութեան'.* A. *'Ոչ ամենայն բնութիւն մասնաւոր է անձն, եթէ ոչ ենթադրոյացի յինքեան և ինքեամբ'.* etc.

29. Bl. 112a—114a: Eine, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 111 u. 112, unvollständige Sammlung zusammenhangloser Stücke, Erklärungen biblischer Stellen, Witze, Erzählungen, Sprüche, Rätsel, kurze, auf die nächsten Nachkommen von Adam u. Eva bezügliche Genealogie, lexikalische Erklärung einiger armenischer Wörter, Bericht darüber, dass Naghasch aus dem Dorfe Pori des Bezirks Baghesch war (*պոռեցի*), Erfüllung des Wortes Christi Mc. 13,2.

30. Bl. 114b—116b: Erzählung über den verkommenen Sohn eines Reichen und die Königstochter, die er nach der Lösung der von ihr ihm vorgelegten Rätsel heiratet. A. *'Այն տանուտէրն, որ չատ ապրանք ունէր, և խնդրեաց որդի և Աստուած ետ նմա և տուին յուսումն և ուսաւ և եղև զօրեղ և ձիավար և արբեցող'* etc. E. *'և էառ զաղջիկն'*.

31. Bl. 116b: a) Zwei Amulette gegen Blutungen. Ü. *'Գիր արեան կապի'*. Ae. *'Առ յարենէն և գրեա ի ճակատն'* etc. *'Մօն մօն Թիթիբակլի պարակլիայ կապի արիւն ծառայիս Աստուծոյ ամէն.'* etc. — b) Bericht über die ursprünglichen Namen von Sardanabal: *'Թագաւորն Անթուրացոց Նինուէի'* etc. — c) Gedankensplitter: *'Աստուած, որ ստեղծ զքեզ առանց քեզ, զքեզ չի կա|րեր արդարացուցանել առան[ց] քեզ'* etc. — d) Erwähnung der vier Dinge, die Gott Adam am Sonnabend gegeben habe: *'Ետ չորս Աստուած Ադամայ դ̅ իրս'* etc.

32. Bl. 117a: Einleitung eines Briefes an einen Katholikos von Etschmiadsin: *'Սուրբ և աստուածարգոյ և աստուածամերձ և աստուածամեծար հօրդ'* etc.

33. Bl. 117b: Zwei Auszüge aus den Werken von Anania von Schirak. Ü. *'Անանիա Շիրակացւոյ արարեալ է'*. a) Angabe d. Verszahlen d. Schriften d. Alten Testaments, wie *Dsh* Nr 30,5. — b) Hebräische Benennungen der Schriften des Alten Testaments. Ü. *'Անուանք գրոց հին կտակին եբրայեցւոցն'*. A. *'Նախ Մովսէսի ծննդոց ի գլխոց գրոց կոչի'* etc. unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 117 u. 118.

34. Bl. 118a—b: Deutung der zwölf Edelsteine des priesterlichen Schulterkleids (= *վակաս*) des alten Bundes, kurzer Auszug aus der Schrift des Epiphanios von Cypern, *Mi* XLIII 294—304, 321—366. Vgl. zwei armen. Versionen *Bazm* XIV (1856) S. 46—49, dazu *Zfa Ph* I 103, eine georgische Bearbeitung in Сборникъ матеріаловъ для описанія мѣстностей и племенъ Кавказа XXIV 16 ff. A. *'Երկոտասան ակունքն, որ կան, ի հին վակասն հինուեցան, օրինակ են նահապետաց եւ բժն ցեղիցն'* etc.

35. Bl. 118b—119b: Gedichte über angesehene Persönlichkeiten der alten Griechen und d. Bibel von Karapet von Moks. Unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 118 u. 119. Ae. *'Արդ Հոմերոս է առաջին, Լիկոյարգէս զկնի նորին'*

etc.; *'Փողոմնիել զարմն Յուդային և քաջն Սաւուղ թոռն Եփրեմին'* etc.; *'Ադամ և Սէթէ Ենովս, Կայնան'* etc. Die Schlussverse beziehen sich auf d. Verfasser selbst.

36. Bl. 119b—120a: Aufzählung der von Plato u. Aristoteles festgestellten sieben guten Taten, die den Menschen vervollkommnen. A. *'Ասաց Պղատոն և Արիստոտէլ. Է կարգ են ~ի (= աշխարհի) և Է գործք են բարութեան, որ զմարդն կատարելութեան հասուցանեն'* etc.

37. 120a: Gedankensplitter. A. *Իմաստունն բանիւ միայն նման է ծառոյ, որ ոչ ունի զպտուղ'* etc.

38. Bl. 120a—b: 12 Gattungsbegriffe, die alle Eigenschaften Gottes in sich einschliessen nebst Ausführung in Beispielen. Ü. *'Սեռական անուանք Աստուծոյ այս են'*. A. *'էական, անձնական, առնչական'* etc.

39. Bl. 121a: Lexikalische Erklärung einiger alt- und spätarmenischer Wörter u. Redensarten in volkstümlicher Sprache. A. *'Պարտ է. մահզուլ է, մուսուսահաղ է, զապիլ է'* etc. Zum Schluss zwei Zeilen in Geheimschriftzeichen nebst Übersetzung, wobei der Name des vermutlichen Verfassers *Զաքարէ* vorkommt.

40. Bl. 122a: Vier in der Genealogie Christi im Ev. Matthäi enthaltenen Geheimnisse. A. *'Մատթէոս աւետարանի ազգաբանութեանն դ̅ ինչ խորհուրդ ունի. մէկ՝ զի ցուցցէ թէ մարդեղութիւնն Քրիստոսի էր ճշմարտապէս և ոչ առ աչօք'* etc.

41. Bl. 122b: Erklärung der aus dem Hebräischen entlehnten Wörter *'Սաբաւովթ* und *ալէլուիա'* A. *'Տէր Աստուած Սաբայօթ պ* (= *ասինքն*) *զօրութեանց ի Ժ անուանցն Աստուծոյ'* etc.

42. Bl. 122b: Darüber, dass das Brot u. der Wein des Messopfers nur im geistigen Sinne als Leib und Blut Christi aufzufassen sind. A. *'Պատարագիչն առէ. Աղաչեմք զի զնուէրս զայս'* etc.

43. Bl. 123a—129a: Ein, wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 122 u. 123, unvollständiges Stück über die Natur Christi im Anschluss an Klemens, Augustinus, Athanasius, Cyrill, Nerses Schnorhali, Nerses von Lambron, Dionysios etc.

44. Bl. 129b—130a: Über die Verwesung mit der daran anschliessenden Schlussfolgerung, dass d. Leib Christi unverwest geblieben ist. Ü. am Rande: *'Վասն ապականութեան'*. A. *'Ապականութիւն քանի՞ եղանակաւ առի և իմանի'* etc.

45. Bl. 130a—b: Darüber, dass es ungeziemend sei, zum Beweise der wahrhaftigen Menschwerdung Christi Fragen nach seinen reinmenschlichen Bedürfnissen aufzuwerfen. A. *'Առ միճումն թէ հա՞րկ է Քրիստոսի զարտահոսականն ունել'* etc.

46. Bl. 130b—131a: Erklärung der den Psalmen 119 (120)—134 (135) beigegebenen Benennung „Stufenpsalmen“. Ü. *'Երգ աստիճանաց.'* A. *'Ոմանք ասեն, թէ երգք աստիճանաց կամ ելից ասին ասկս ելանելոյ և բարձրացուցանելոյ զձայնս'* etc.

47. Bl. 131a—132a: Erklärung zweier biblischer Stellen und zwar: a) *'Թէպէտ ննջիցէք ի մէջ վիճակաց, լինիցիք իբրև զփետուր աղաւնոյ արծաթապատ, որոյ թևք ի գոյն ոսկոյ'*; b) *'Ի գումարել ·ուրին (: երկնաւորին) զթագաւորս ի վերայ նորա, ձիւն|ացին ի Սաղիմոն'.*

48. Bl. 132a: Zwei Definitionen des Urstoffs. Ün. am Rande: *'Սահման նիւթոյ առաջնոյ'*; *'Այլ սահման'.* Ae. *'Նիւթն առաջին է գոյացութիւն'* etc.; *'Նիւթն է առաջին ենթակայ իւրաքանչիւրոյ իրի'* etc.

49. Bl. 132ab: Benennungen des Urstoffs nach d. Alten. Ü. *'Այսոքիկ են անուանք նախկինի նիւթոյն'.* A. *'Կայօս, որ է մթութիւն'* etc. Unter anderen werden auch Hesiod und Orpheus erwähnt.

50. Bl. 132b—133a: Einige zusammenhangslose Sätze philosophischen Inhalts. Ae. *'Արիստոտէլի առն՝ ելն և կրելն ոչ են սոսկ բնութեանց, այլ անձանց'*, *'Նոյնգոն կատարեալ է անբաժանելութիւն կատարեալ'*, *'Հակասութիւն է ստորասութիւն և բացասութիւն նոյնոյ'*, *'Այն, վասն որոյ իւրաքանչիւրն է այսպիսի'* etc.

51. Bl. 133a—b: Definition des Begriffs der Person mit einem daran anschliessenden und auf die Frage nach der Person und Natur Christi bezüglichen Abschnitt. Ü. am Rande: *'Սահման անձին'.* Ae. *'Անձն է մի դէմ ծայրագոյն և կատարեալ'* etc., *'Նոյնաբար մի անձն Քրիստոսի, բաղադրեալ մի բնութիւն նորա'* etc.

52. Bl. 134a—137b: Zwei Belobigungsschreiben, das erste an ein Kirchenoberhaupt d. Stadt Tabris von einem Geistlichen Namens Gregor, das zweite an einen höheren Geistlichen in Kilikien o. Angabe der Namen des Verfassers und des Adressats. Ae.: *'Ի յանեղէն և ի գերագոյ(գ)էն, յամէնաբարբ հրամանէն'* etc., *'Յառաջադրութեանն գլխոյ և ի գերապայծառ նշուղ'ից նորին ճառագայթից'* etc.

53. Bl. 137b—140b: Einleitungen für Briefe an kirchliche Anstalten und höhere Persönlichkeiten, Geistliche sowohl wie Weltliche. A. *'Եւ ի գերագոյէն բարգաւաճեալ զհրաւիրելի և զհաստատահեղոյս մենաստանդ'* etc. Zum Schluss einige Geheimschriftzeichen mit der Angabe des Lautwerts derselben in armenischen Buchstaben.

54. Bl. 140b: Türkische Pflanzen-, Blumen- u. Fruchtnamen nebst dem armenischen Ausdrucke *հիւթ.* A. *'Սնպուլ, միզան'* etc.

55. Bl. 141a—143b: Alphabetisches Gedicht vom Vdp. Karapet zur Belehrung der Kinder, *Ա.-Ք.* Zum Schluss noch einige Strophen m. d. Abn. *Ի կարապետէ.* Ü. *'Կարապետի մեծի վարդապետի ասացեալ խրատ պիտանիս մանկանց ընդ յոտ|անահիւս տառիւք'.* A. *'Ամենայնի սկիզբն ես եմ, դուք լուարուք զոր ինչ ա|սեմ. ով մանկունք իմ, գծեզ խրատեմ'* etc.

56. Bl. 143—144a: Zwei Einleitungen f. Briefe in Vergleichen, die erste zur Belobigung eines Geistlichen, die zweite zum Tadel. Ae. *'Արեգակն բազմահոլով գինջուլիեան չարայ ցամաքե|ցուցիչ, բանական բուսոց զարմանիչ'* etc., *'Էչ թ(ե)ևաւոր և հաւ սմբակաւոր, խաւարագնաց չղջիկան'* etc.

57. Bl. 144b: 5 Rezepte gegen Zahn- und Brustschmerzen, durch Ameisen verursachtes Jucken, Halsverschleimung und Heiserkeit. Ae. *'Բռեկանի կաթն ատաման դեղ'* etc., *'Ջկադնու մոխիրն ջրով խառնէ'* etc., *'Մրջմանրունի դեղ: Ջնապառակի սպտուրն չաղէ քացախով'* etc., *'Զաղն և գմեզքն խառնեա և յանօթեց կեր'* etc., *'Չչոր պակլայն կոտորէ և դիր ի թրջոց'* etc.

58. Bl. 144b: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 144 u. 145 unvollständiges und inhaltlich näher nicht zu bestimmendes Gedicht. A. *'Ի յանպատող խիտ ան|տառէս և յանապարթ զօսեալ փայտէս'* etc.

59. Bl. 145a—146b: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 144 u. 145 unvollständiger Brief eines zum geistlichen Beruf Vorbereiteten an ein Kirchenoberhaupt zwecks Erlangung der Priesterweihe.

60. Bl. 147a—152a, 153a—159b: Verschiedene Briefeinleitungen und Musterbriefe, darunter auch von Klostervorstehern an das Volk gerichtete encyklische Schreiben. Der Anfang fehlt wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 146 u. 147.

61. Bl. 152b: Aus armenischen Buchstaben willkürlich zusammengesetzte Geheimschrift, teils mit Angabe des Lautwerts, und sonstige Geheimschriftzeichen. Mitten in den Zeilen befindet sich ein Scherz auf den, der diese Zeilen nicht entziffern kann.

62. Bl. 160a: Ein wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 159 u. 160 unvollständiges Gedicht von Abraham. A. fehlt. Die Abn. der von dem eigentlichen Gedicht unabhängigen Schlussverse bilden *Աբրահամէ.*

Die vorderen Dckbl. enthalten e. georgischen Text in Chutsuri, d. hinteren armen. Bruchstücke aus Lc. 21,12—24 u. ein schwer lesbares Stück.

Ma XIII 98.

Bl. 195 (lr. 95a, 118b, 127b, 131b—135b, 139b, 184b, 185a, 194b) + v. 3. u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 15×10 (T. 9,8—12,6×6,8—7,5). — **St.** Pp. — **Z.** 19—21. — **Schr.** meist Krs., zuw. Krr. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün. u. Abn., einfache Ttlvzn. u. Rdvzn., Bl. 1b e. moderner Holzschnitt der Mutter Gottes mit dem Jesukinde aufgeklebt. — **D.** 1668 (s. Bl. 92b). — **Schrb.** *Աբրահամ* (s. Bl. 173a), *Մարտիրոս* (Bl. 92b), d. Name des letzteren von jüngerer Hand eingetragen. — **Mmd.** Bl. 92b, 144b, 172b.

1. Bl. 2a—90a: d. Definitionen David's des Unbesiegten, wsntl. wie *Dav* S. 120—216, d. Ü. des nicht numerierten Kap. am Schluss S. 215—216 ausführlicher: *'Ընդ այսոսիկ և յառաջաբանութիւնս իմաստ|ասիրութեան Դաւթի եռամեծի և ան|յաղթ փիլիսոփայի ընդդէմ առարկու|թեանցն չորիցն Պիւռոնի իմաստակի և սահմա|նք և տրամախոհութիւնք իմաստասիրութեան'.*

2. Bl. 90a—92b: kleinere Stücke philosophischen Inhalts, a) Fragen u. Antworten, die Homonymen betreffend. A. *'Հարցումն: Ըստ քանի՞ս յեղանակս լինի բաժանումն համանունաց: Պատասխանի: Նախ վերագոյն բաժանումն ըստ երկուց հանդիպի գոլ . . .'* etc.; b) über die Einteilung der Homonymen. Ü. *'Յաղագս բաժանման համանունաց ըստ ժամանակականումն և ըստ ոչ ժամանա-կան|ումն'.* A. *'Ոմանք ըստ յիշողութեան որպէս յիշելով ոք զհայրն նովին անուամբ և զորդին անուանիցէ . . .'* etc.; c) über das Gemeinsame. Ü. *'Վասն հասարակի'.* A *'Հասարակ է անտրամատելի որպէս ծառայ երկուց եղբարց ելով . . .'* etc., d) über das Gemeinsame. Ü. *'Դարձեալ յաղագս հասարակի'.* A. *'Հասարակ է, որ անբաժանելի, որպէս ծառայ եղբարց և է որ բաժանելի որպէս անդ . . .'* etc.; e) über die Homonymie. Ü. *'|Ս|տորոգութիւնք Արիստոտէլի'.* A. *'Համանունութիւն լինի ըստ երկուս յեղանակս, ըստ պատահման և կամ ըստ մտածութեան . . .'* etc.

3. Bl. 92b: *'Գրեցաւ <u>գիրքս</u> ձեռամբ յոգնամեղ և ապիկար Մարտիրոս եթ անուամբ քահանայ ի թվին ռճժէ'.*

4. Bl. 93a: Aufzählung der aristotelischen Kategorieen mit Angabe von Beispielen.

5. Bl. 93b: e. Zeichnung, schematische Darstellung der 4 Qualitäten Warm, Kalt, Feucht, Trocken und ihres Verhältnisses zueinander sowie zu den 4 sog. Elementen Feuer, Luft, Wasser, Erde.

6. Bl. 94a—b: 2 Gebete, a) gegen Dämonen, Zauberer und Häretiker. Ü. *'Աղօթք վասն կապանաց դիւաց և կախարդաց և աղանդաւորաց'.* A. *'Ծառայ Աստուծոյ թագաւոր հզոր ապաւէն ծառա|ելոց, փրկիչ նեղելոց, որ*

վ՟ն մեր խոնարհեցար ի հայրական ծոցոյ…' etc.; b) gegen üble Besprechungen. Ü. *'Աղօթք երդման և պապանութեան չար լեզուի'.* A. *'Հրամնիւթ հրայիւլ հրաման համայկէզ…'* etc.

7. Bl. 96a—117b, 119a—124a, 125a: altarmenische Grammatik von Simeon aus Dschulfa, wsntl. wie d. Ausg. *Գիրք որ կոչի քերականութիւն արարեալ և շարադրեցեալ ի Սիմէօնէ վարդապետէ Ջուղայեցւոյ…*, Kpel. 1725, S. 15—129,20 *'Թող թէ'.* Das E., S. 127,20—228 der Ausg., fehlt.

8. Bl. 118a, 124b, 125b—127a: Lieder religiösen Inhalts, a) Bl. 118a: auf die Mutter Gottes in 6 Strophen, abwechselnd in einer armenischen und einer türkischen in armenischer Umschrift. Ü. *'Տաղ Ա՟ծածնի'.* A. *'Ա՟ծածին կոյս Մարիամ անապական'* etc. bzw. *'Լամալլին տէնս օլսում հալաք եալ վարդում'* etc.; b) Bl. 124b: auf die Mutter Gottes, unvollständig, die Strophenanfänge = *Առաքել..*, also wohl von einem gew. Arakhel. Ü. *'Դաղ Ա՟ծածնի'.* A. *'Ա՟ծածին մայր Մարի|ամ սրբուհի սրբուհի մայր և ծնող փրկչին'* etc.; c) Bl. 125b: auf die Auferstehung Christi. Ü. *'Դաղ հայրութեան'.* A. *'Ի չափաթու գիշերին գանայք յիրար ժողով|ին ի գերեզման անմային'* etc.; d) Bl. 126a: auf die Mutter Gottes als Fürsprecherin für die Sünder o. Ü., die Strophenanfänge = *Զաքարիա.* A. *'Զառածեալ մեղօք ե[ր]կեւի թշուա|ացեալ մարմնով և դերի'* etc.; e) Bl. 126b: auf das Kreuz. Ü. *'Տաղ խաչին ասա'.* A. *'Էս խաղ կայնգնէլի, կամիմ ի խաչ էլանել'* etc.; f) Bl. 126b—127a: auf das Kreuz. Ü. *'Տաղ խաչի ասա'.* A. *'Ով իմ սիրական որդի, սիրաս իմ ա[յ]րեալ'* etc.; g) Bl. 127a: auf die Auferstehung Christi. Ü. *'Տաղ յարութեան'.* A. *'Նստեալ կանայքն անմահ առ գերե[զ]ման անմահին երևելով'* etc.

9. Bl. 128a: A. eines Gebets, 2 Zeilen.

10. Bl. 128b: 2 Rätsel in Versen, das zweite in türkischer Sprache, jedoch in armenischer Umschrift.

11. Bl. 129a—131a: Lieder religiösen Inhalts, a) Bl. 129a—b: Busslied. Ü. *'Տաղ ապաշխարհութեան'.* A. *'Մեղայ քեզ Քրիստոս Աստուած ապաւէն յոյս ըղքեզ ունիմ'* etc.; b) Bl. 129b—130a: Klagelied Mariae am Kreuze wie *Dsh Nr.* 157,3 *ա* u. 545,2 *է*; c) Bl. 130a—131b: auf den Thron Gottes und die himmlischen Heerscharen von Gregor von Narek wie *Dsh* Nr. 537,6 *հ* u. 412,15 *ճծբ.*

12. Bl. 131a: Bruchstück, nämlich Ü. u. 11 Z., der Geschichte des hl. Öls wie *Dsh* Nr. 257,4 *ա*, vollständig Ma XIII 94,9.

13. Bl. 136a—138a: Rätsel von Nerses Schnorhali m. den Auflösungen am Rande, *Schnorh* S. 560 ff. *լէ, բ, կը, ճի. ղբ, իը, հբ, իէ, ժ, ժե,*

կե, կա, ծե, ճ, խթ, խա, խգ, հ, իբ, լ, կ, ծէ, ղե, ե, ճղ, ծբ, ծգ, ղղ u. ausserdem 10 in der Ausg. nicht enthaltene.

14. Bl. 139a: Lied zweier Nachtigallen, *'Երկու բլբուլ պաղին մէջին խօսէին, հայ, խօսէին, հայ . . .'* etc.

15. Bl. 140a—158b: d. dem Moses von Chorene zugeschriebene Geographie, wsntl. wie *Mos* S. 585—616.

16. Bl. 158b—159a: Itinerar von Dvin nach verschiedenen anderen Orten, wsntl. wie *St. Martin*, II 395—397, am Schluss Berufung auf des Porphyrius Erläuterungen zu Ptolemaeus' *'Αρμονικά* u. auf Pappos von Alexandria. A. *[Ա]ւահա կամիմ գչափ ղորս համառօտել մղոնախաղաց ոտնաչափութեամբ օժանդակաբար ասպարիզաձեւ գիտութեամբ: ի Դվնայ մղոն .Մ. ի Կարնոյ քաղաք'* etc. E. *'. . . յովկիանոս ան|ծանօթ'* Ma XIII 73,$_{4}$, dann: *'Այսքեզ ընծայ յինէն գրաւորա|կան վերծանել ի Պորփիւրի Ներգործութենէ և գեղգեղիոյ մղոնական գրամատիկոս տարցն և ի բազմավէպ պատմութենէն Պապա Աղէք|սանդրաց[ւ]ոյ ողջ լեր ի տէր':* Vgl. Ma XIII 74,$_{5}$.

17. Bl. 159a—170a: Vardan's Geographie o. Ü., wsntl. wie *St Martin* II 318—453.

18. Bl. 170a—173a: anonyme Beschreibung persischer u. indischer Städte, wsntl. wie *ZfaPh* I 195—198.

19. Bl. 173a: Mmd. des Schrbs.

20. Bl. 173b—174a: Frühlingslied. Ü. *'Տաղ գարնան ասա'*. A. *'Գարուն եկեալ բլբուլն այգին ծաղկունք ամէն մին տեղ առին . . .'* etc., am E. Angabe eines Hymnus, *'Շարական դի Թագ հիւսեալ երկնային'*.

21. Bl. 174a—b: Frühlingslied auf die Nachtigall, die Strophenanfänge = *Աստղով*, Ü. *'Տաղ գարնան ի վեր բլբուլի'*. A. *'Ահայ եկեալ կայրուն բլբուլն է նստել վարդոյն'* etc., am E. Angabe eines Hymnus, *'Շարական գկ խոստովանող Թրջարոր չճմարիտ [= ճշմարիտ]'*.

22. Bl. 174b: die ersten 5 Strophen des Liedes auf Jerusalem vom Presbyter Jakob, *Dsh* Nr. 387,$_{3}$. am E. Angabe eines Hymnus, *'Շարական գկ Տօն այսօր յԵրուսաղէմ'*.

23. Bl. 175a—185a, 186b—194b: eine Zusammenstellung aus verschiedenen Stücken der Dichtungen des Nerses Schnorhali, *Schnorh* S. 221,$_{1}$. dann 1 Z., die der Ausg. fehlt, S. 222,$_{2}$. dann 11 Z., d. der Ausg. fehlen, dann S. 160,$_{19-20}$ u. 161,$_{3-8}$, 10,$_{21-24}$, 12,$_{13}$–14,$_{16}$, 15,$_{3-22}$, 16,$_{13}$–17,$_{6}$, 18,$_{13-16.\ 21-24}$, 20,$_{5-24}$, 22,$_{5-20}$. 23,$_{15-26}$, 24,$_{9-16}$. 25,$_{7-18}$, dann 2 Z. für S. 25,$_{23}$–S. 26,$_{8}$. dann S. 26,$_{9-12}$. 27,$_{9-12}$. 28,$_{5-14.\ 17-18.\ 21}$–29,$_{4.\ 7-8}$35,$_{23}$–36,$_{14.\ 17}$–37,$_{2}$, 39,$_{7-8.\ 11.\ 14-18}$, 41,$_{15-22.\ 24-25}$,

42,$_{1-2.\ 5-8.\ 15-18}$, 43,$_{15-22}$, 44,$_{23}$–45,$_{16}$, 51,$_{21}$–52,$_{6.\ 9-18}$, dann 6 Z., die der Ausg. fehlen, dann S. 55,$_{13-16.\ 25}$–56,$_{1.\ 3.\ 5.\ 7.\ 11-16.\ 19-20.\ 23-24}$, 58,$_{15-18}$, 59,$_{1.\ 4-6.\ 9-12}$, 135,$_{17}$–138,$_{26}$, 140,$_{7-18.\ 23-26}$, dann 12 Z. für S. 518, dann S. 519,$_{1.\ 3.\ 5.\ 7.\ 9-24}$, 520,$_{9}$–521,$_{6}$, dann 7 Z., die in d. Ausg. fehlen, dann S. 137,$_{23-24}$, 138,$_{11-12}$, 139,$_{13-20}$, 66,$_{23-26}$, 139,$_{1-12.\ 21}$–140,$_{2.\ 19-22.\ 3-6.\ 23}$–141,$_{10.\ 13}$–143,$_{12}$, 155,$_{25}$–156,$_{18}$, 157,$_{8}$, 158,$_{21-22.\ 19-20.\ 23}$–159,$_{8}$.

24. Bl. 194b: Gebet gegen Kopf- und Zahnschmerzen wie *Dsh* Nr. 191,$_{8}$ Bl. 62b.

25. Bl. 195: Gebet zur Austreibung des Teufels. Ü. *'Աղօթք երդման և պապ[ան](թ)ճ[ութ]եան լեզ[ուի]'.* A. *'Երդմնեցուցանեմ զքեզ սատանայ և չարք դևք . . .'* etc.

Ma XIII 99.

Bl. 86 (lr. 86b) + v. u. h. je 2 Dckbl. — **Gr.** 19,5×12,5 (T. 15×9,5). — **St.** Pp. — **Z.** 23. — **Schr.** Bl. 1a—42a u. 84b—86a Rnd., sonst Krr. — **Ebd.** Pp.-Umschlag. — **Schm.** rt. Abst., Az. u. Ü., Bl. 1a Vogelinitiale, stümperhaft. — **D.** 1620 (s. Bl. 85b). — **O.** Dschulfa (s. Bl. 85b). — **Schrb.** *Արիստակէս* (s. Bl. 85b). — **Mmd.** Bl. 15b, 20b, 28b, 38b, 39b. — **Nschr.** Bl. 85a—86b. — **Zst.** Bl. 1 halb zerrissen, sonst gut.

1. Bl. 1a—15b: Predigt über Mt. 7,$_{6}$ wie *Dsh* Nr. 313,$_{16}$ **գ**, *Fi* Nr. 12,$_{12}$.

2. Bl. 15b—20b: Predigt über Ex. 20,$_{12}$ wie *Dsh* Nr. 102,$_{17}$.

3. Bl. 20b—28b: Predigt über Mt. 10,$_{16}$ wie *Dsh* Nr. 147 **գ** 1, *Fi* Nr. 12,$_{14}$.

4. Bl. 29a—39a: Vision der hl. Gottesmutter wie *Թանգարան հայկական հին և նոր դպրութեանց Բ*, Ven. 1898 S. 402—417. Vgl. die griech. Fragmente Tischendorf, Apocalypses Apocryphae . . ., Leipz. 1866 S. XXVII—XXX.

5. Bl. 39a—82b: Polemik gegen die Lehre der Mohammedaner in 15 Kap. — Ü. *'Ընդդէմ կորուսեալ ազգին այլազգ|եաց, որք են կարապետ նեռին և նոր հեթանոսք հերձուածողքն Արի|ոսի եւ Կերինթոսի'.* Bl. 39a—b: Inhaltsverzeichnis von 16 Kap., deren letztes fehlt, mit Vorbemerkung. — Bl. 40a—82b: die Polemik. A. *'Ա. Չի* ճախ զառաչինն ուսանան *զերրորդութիւն անձանց որպէս Սաբէլ և ասեն մի Աստուած և ստորկեն նախ այսպէս եթէ ծայրագոյն պարզութիւն . . .'* etc. *'Ասեմք առ այս ըստ Արիստոտէլի թէ որպէս Չղջիկանն ոչ*

կարէ հայել ի լոյս արեգականն, այսպէս' etc. E. '... *զի ծանիցէք զմոլարօր|էնս նոցա և բան առ բան պատասխանեցէք և մի յաղթեցէք: Այսքան առ այս*'. Vgl. Ma XIII 96,24.

6. Bl. 83a—b: über die Winde m. einer Zeichnung. Ü. '*Յաղագս զանազան հողմոց*'. A. '*Իսկ չորն ի ցրում վանելով յարատաքս հոսանէն*' etc.

7. Bl. 84a—b: über die Verteilung der Stämme Israels in der Wüste Sinai, m. e. Zeichnung. Ü. '*Վասն բանակելոյ ժողովրդեանն հայոց*'. A. '*Որպէս բնակէին բժն ցեղք բովր|ակ* [= *բովրնդակ, բովանդակ*] *անցեալքն ի հանդէս* ..' etc.

8. Bl. 85a—b: Nschr.

Ma XIII 100.

Bl. 172 + v. 1 Dckbl. — **Gr.** 14,7×10 (T. 13×8,5). — **St.** Pp. — **Z.** 19. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Pppd. m. Stübz. — **Mmd.** Bl. 18b, 21b, 26a, 32a, 37b, 43a, 47a. — **Zst.** Ebd. lose, zw. Bl. 13 u. 14, 85 u. 86, 148 u. 149 fehlt ein Bl., sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a—8b: Verzeichnis von Festtagen.

2. Bl. 8b—13b: Predigt üb. d. Vertreibung Adams aus d. Paradiese u. d. Menschwerdung Christi, wie Ma XIII 96,20, jedoch o. E. wegen Blattverlusts.

3. Bl. 14a—18b: Bruchstück einer Predigt (A. fehlt wegen Bl.-Verlusts), wahrscheinlich üb. d. Gebet.

4. Bl. 18b—21b: Predigt üb. d. Glauben u. d. Taufe, '*Սկիզբն ամենայն բարեգործոց հաւատն է*' etc.

5. Bl. 21b—26a: Fastenpredigt, '*Նախախնամաւղն ամենայնի նախ ի դրախտին պատուիրեաց զմեզ զատուցիչս նորա*' etc.

6. Bl. 26a—32a: Predigt über Sünden, die keinen Gewinn bringen, '*Երկերուք, երկերուք և զարհուրուցէք և դողալով սարսեցէք*' etc.

7. Bl. 32a—37b: Predigt über die Beichte, '*Ահա տամ ձեզ ձայն փ|րկութեան, քարոզ աւետեաց*' etc.

8. Bl. 37b—43a: Predigt üb. e. Verstorbenen von Ephräm dem Syrer, '*Այսպէս ասէ երանելին Յոբ*' etc.

9. Bl. 43a—47a: Predigt über d. Hurerei, '*Սկիզբն մեղաց ի կնոջէ եղև, և ասէ յառաջ Եւայ ճաշակեաց ի պտղոյն*' etc.

10. Bl. 47a—51b: Predigt über d. Verstorbenen von Ephraim dem Syrer wie Ma XIII 96,21, jedoch o. Ü.

11. Bl. 51b—52b: Fragen u. Antworten verschiedenen Inhalts, *'Հարց: Քանի՞ սուրաթ կա ի ղուրանին: Պատասխանի: Գիտել պարտ է, զի ղուրանին ամենայն ճժդ սուրաթ է'* etc.

12. Bl. 52b—55a: Predigt üb. d. Auszug der Israeliten aus Ägypten, *'Հինգերորդ առնեմ բանս ազգ|ին Իսրայէղի, որ այնպէս սքանչելաւք եհան զնոսա Եգիպտոսէ'* etc.

13. Bl. 55a—56b: Predigt, *'Եւ ոմանք յԵրուսաղէմ ասեն դրան խաւար չորս այրի և զիւայ հոտն'* etc.

14. Bl. 56b—57b: über den Weihrauch, *'Իսկ խունկն որ ծխեմք յեկեղեցի, ունի բազում խորհուրդս, նախ զի չոր է'* etc.

15. Bl. 58a—69a: Fragen u. Antworten, *'Քանի՞ են գործ առաջին աւուրն: Պատասխանի: Է արար Աստուած, զդ նիւթն, հող, զջուր, զօդ և զհուր, զդրախտն'* etc.

16. Bl. 69b—71a: üb. d. Reliquien Christi wie *Dsh* Nr. 398,4.

17. Bl. 71b: üb. Zeiteinteilungen, *'Եւ դարձեալ մանիր, զի տարին ունի ժբ ամին'* etc.

18. Bl. 71b—72b: Antworten an die Mohammedaner wie Ma XIII 96,15.

19. Bl. 73a—74b: Lied, *'Յորժամ նշան քո սուրբ խաչին որպէս զայլակն երեւեսցին'* etc., unvollständig wegen Bl.-Verlustes.

20. Bl. 76a: E. einer Predigt.

21. Bl. 76a—b: Polemik gegen die, die behaupten, dass Petrus allein die Macht zu lösen u. zu binden erhalten habe, *'Զի յորժամ եմուտ Տէրն ի տունն Սիմոնի'* etc.

22. Bl. 77b, 75a—b, 78a—b: Nschr. in Versen.

23. Bl. 79a—102a: Prophezeiungen des Philosophen Agathon, Jerusalem, Armenien u. die Ankunft des Antichrists betreffend, *'Արդ ելնուլ յետին դարին ըճ ամին յայնժամ թագաւորեսցէ մեծն Կոստանդեանոս հզօր ազգէ'* etc.

24. Bl. 102b—104a: Belehrung für Einsiedler u. Mönche, *'Որք կամիցեն Քրիստոսի հետ և ողք լինել և ի մէջ ~հի [= աշխարհի]'* etc.

25. Bl. 104a—120b: Fragen u. Antworten. A. *'Հարց: Քանի՞ իրաւք ազգն Փռանկ|աց արտաքոյ է ամենայն ազգաց քրիստ|ոնէից'* etc. Vgl. *Dsh* Nr. 398,6 բ. Bl. 71 բ.

26. Bl. 121a—123b: Fragen u. Antworten, *Dsh* Nr. 116,2.

27. Bl. 124a—138b: Geistliche u. nützliche Belehrung von Johannes von Enkars, *Dsh* Nr. 116,4. E. fehlt.

28. Bl. 139a—b: Lied, *'Բարձրեալ անքննին ընաւեց լուսութիւն բաւականութիւնն որեսս պարզ|ութիւն'* etc.

29. Bl. 140a—b: Lied, *'Սուրբն վարդապետն մերըն ընդր|եալ Մեսրոբ'* etc.

30. Bl. 140b—141a: Lied, *'Բունբարեկենդանին կրկնեա [ե]րգս յաւէժական, երգեմք զբանական'* etc.

31. Bl. 141a—b: Lied, *'Աստուածն ամենի անստանօր յայտն|ի արդար երեւի օրհնօք մարտին'* etc.

32. Bl. 141b: Lied, *'Ի քեզ, Տէր, յուսամք, ի քեզ միանամք'* etc.

33. Bl. 142a—b: Gebet von Gregor von Narek, *'Աւետիս մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծածկեալ մեզ յայտնեցաւ աւետիս լոյս հայր ծագեալ'* etc.

34. Bl. 142b—143b: Gebet, *'[Ա]ւետիս քեզ տիրամայր կոյս Մարիամ, տաճար բան|ին աւետիս, տուր Ադամայ'* etc.

35. Bl. 143b—144b: Lied von Gregor von Narek, *'Աչքըն ծովլի ծով'* etc., *Dsh* Nr. 32 *բ.* 1.

36. Bl. 144b—145b: Lied, *'[Մ]եաւ իմ գեղեցիկ դուստր Եւայի'* etc., *Dsh* Nr. 99,$_{3}$ *գ.*

37. Bl. 145b—146b: Lied, *'[Խ]աչն ի Նախնումն երեւեցաւ'* etc., *Dsh* Nr. 160,$_{4}$ *դ.*

38. Bl. 146b—148a: Lied, *'Երգին երեւեցաւ սուրբ Գրիգորի լուսաւորչի կամար կապեալ էր'* etc.

39. Bl. 148a—b: Lied, *'[Ճ]րթունք զուարթունք բանին բանաւոր ծիծռունկ'* etc.

40. Bl. 149a—163a: Fragen u. Antworten geistlichen Inhalts. A. fehlt.

41. Bl. 163a—172a: Belehrung für den Todesfall eines Bischofs, Priesters od. Ordensvorstehers. A. *'Առնոյ քահանայքն զժողովուրդն և երթան ի տեղին, ուր զգերեզմանն, կամին առնել և ասեն սաղմոս . .'* etc.

Ma XIII 101.

Bl. 108 (lr. 1, 99b—101a, 107a—108b) + v. u. h. je 1 Dckbl. — **Gr.** 14,6×10 (T. 10×6,4). — **St.** Pp. — **Z.** 21. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. — **D.** 1775 (s. Bl. 104b). — **O.** Konstantinopel (s. Bl. 104b). — **Schrb.** Subdiakon *Կարապետ խորշաեան* (s. Bl. 104b). — **Zst.** alle Bl. mittelst eines Nagels durchbohrt, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 2a—93b, 104b—106b: Rhetorik in 6 Büchern von Mechithar aus Sebastia, Bl. 2a: Ü. *'Համառօտ ճարտասանութիւն դիւրին ոճիւ և վայե-*

լուչ օրինակաւ: Շարադրեցեալ աշխատասիրութեամբ տեառն Մխիթարայ Վարդապետի Սեբաստացւոյ Աբբայհայր կոչեցելոյ ... etc. *Յամի Տեառն* 1753 *ի Վենետիկ* ...', Bl. 2b: e. Lobgedicht auf d. Werk, Bl. 3a—91a: d. eigentliche Rhetorik, Bl. 91b—92a: Tabellen, Bl. 92b—93b: e. Anhang '*Յաղագս տարացուցի ճոխաբանութեան*', Bl. 104b—106b: Kopie d. Bl. 92b—93b. Vgl. Ma XIII 79,2.

2. Bl. 94a—99a: Brief des Dionysius Areopagita an Timotheus über den Tod der Apostel Petrus u. Paulus, wsntl. wie *PiAn* IV, S. 249—254. Vgl. d. syrische Version daselbst S. 241—249, d. lateinischen Übersetzungen der syrischen u. armen. Version S. 261—276.

3. Bl. 101b—104b: Gedicht über die Nichtigkeit des Lebens vom Vardapet Jacobus Theologus aus Konstantinopel aus d. J. 1740. Ü. '*Ոտանաւոր ի վերայ ունայնութեան կենցաղոյս, զոր շարադրեալ է գերամեծար պատրիարքն Կոստանդնուպօլսոյ Յակոբ Աստուածաբան Վարդապետն ընթուաբերութեան արամազդեայ* 1199'. A. '*Անցք ստուերի է փառք մարդոյ* ...' etc. E. '*ապաշխարանքն արդիւնական բաւ արարումն է քաւչական.*'

D. v. Dckbl. scheint e. Bruchstück aus einem encyclischen Schreiben eines Patriarchen zu sein, d. h. Dckbl. enthält den A. eines Briefes des georgischen Königs Heraklius II in armen. Sprache.

Ma XIII 102.

Bl. 197 (lr.: 15b, 22b, 23b, 27b, 29b, 31b—32b, 136a, 160a, 165a, 170b, 180b). — **Gr.** 15×9,5 (T. 12,3×7,3). — **St.** Pp. — **Z.** 14—28. — **Schr.** Krr. von verschiedener Hand. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** Bl. 33a, 171a Vogelinitialen; Bl. 33a rote Az. — **Mmd.** Bl. 93a. — **Zst.** es fehlen Bl. zw. 161 u. 162, 195 u. 196; Bl. 1 zerfetzt. — **Bm.** Die Abn. u. Anfangsworte z. Teil ausgelassen. Bl. 33a zwei, Bl. 50b u. 156b je ein Stempel.

1. Bl. 1a—13b: Gebet in psalmartigen Versen. Ü. u. A. durch Wurmstich verstümmelt. A. '*Որպէս զԱդամ ի դր*[*ախտէն*] *փրկեցեր զՆոյ ի* ... [unlesbar] ... E. '*Իբրև զանուշահոտութիւն խնծորոց, յոր հոտոտի փեսայն երկնաւոր*'.

2. Bl. 13b—14a: Ermahnung im Anschluss an Phil. 2,17. Ü. '*Պօղոսի խոստք ք*[*րիստոնէից*]. A. '*Այլ թէպէտ և նուիրիմ ի վերայ պատարագի պաշտաման հաւատոց ձերոց, խնդամ և ուրախ եմ: Զասաց թէ մեռանիմ ոչ պէս առ Տիմոթէոսն գրէ*' etc.

3. Bl. 14a—34b: Gebete. a) Bl. 14a—15a: von Gregor von Narek, wie

*NarW*² S. 631—633, ՂԳ. — b) Bl. 16a—21a: A. *'Ամայնի արարիչ, որոց երեւին եւ որ ոչ (ոչ) տեսանին, անբաժանելի Բան Հաւր, ծնունդ անճառելի էութեան նորա'.* — c) Bl. 22a—23a: Auszug aus einer nicht näher zu bestimmenden Ritualvorschrift, bestehend aus Gebeten, die zum Teil nur angedeutet sind, einer Prädikation und den Angaben einiger Psalmen. — *α*) Bl. 22a: Gebet an den hl. Geist. A. *'Սուրբ Հոգոյն: ի քէն սուրբ աւազան|աւն կոչեցաք որդէգրութիւն Հօրն երկնաւորի'* etc.; *β*) Bl. 22a—22b: e. d. h. Chrysostomos zugeschriebenes Gebet mit d. Bemerkung *'Եւ մտեալ ասասցէ զաղօթս սրբո|յն Յոհաննու Ոսկէբերանին'.* A. *'Տէր մի' պակասեցուցաներ զիս յաւխտենականաց քոց բարեացդ'.*; *γ*) Bl. 23a: Praedikation *'Աւրհնեսցուք զՏէր Աստուած Զայրն Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի'* etc.; *δ*) Bl. 23a: Gebet. A. *'Ի տաճարի փառաց սրբութեան քո անուանդ'.* Ausserdem noch Az. der je zwei nicht ausgeführten Gebete u. Psalmen. — d) Bl. 24a—27a: Gebet an Gott Vater. A. *'[Տէր Աստուած] եւ արարիչ ամենայն արարածոց, զոր ոչ երկիրս տանել համարձակէ եւ ոչ երկինք'* etc. — e) Bl. 28a—29a: Gebet an den Sohn Gottes. A. *'[Տէր,] որ զենար ի վերայ խաչին եւ բար|ձեր զմեղս աշխարհի, մեղուց|եալ ծառայս եւ ծանրաբեռն|եալս յանցանօք'* etc. — f) Bl. 30a—31a: An die Gottesgebärerin. A. *'[Աստուածա]ծին Հաւր (!) եւ բարձաւղ ան|իծից եւ պարծանք ազ|գի մարդկան, երկնային զաւրա|ցն երանեալ եւ ի հողեղինաց աւրհնաբանեալ միջնորդ'* etc. — g) Bl. 33a—34b: A. *'Յանուն Աստուծոյ Հաւր եւ Որդոյ եւ Հոգոյն սրբ|ոյ. աւրհնեալ է Աստուած'* etc.

4. Bl. 34b—50b: Theologisch-philosophische Fragen u. Antworten. A. *'Է զի՞նչ է: Աստուած է: Հարց. զի՞նչ է Աստուած: Պատասխան. Տէր է'* etc.

5. Bl. 51a—74a: Fabeln und Erzählungen in teils durch Buchstaben teils durch horizontale Striche am Rand gekennzeichneten, ununterbrochen aufeinander folgenden Abschnitten, fast alle o. Ü. a) Bl. 51a—63b: Beschreibung der Tiere u. ihrer Eigenschaften, meistens m. e. Morallehre verknüpft, wie *VardFab* III, S. 131—172, Abschnitte Ա-Գ, Գ$_2$, Դ—Ի, ԼԻ$_2$, ԼԳ—ԾԵ, jedoch m. Ausfall sämtlicher Überschriften und oft mit ziemlicher Abweichung bei den Schlussteilen. Die Abschnitte d. Ausg. Ա, Ի, ԼԹ — ԽԳ, ԽԵ, Ծ, Ծբ sind in d. Hschr. weder durch Buchstaben noch durch Striche am Rand gekennzeichnet, sondern vielmehr äusserlich m. d. vorangehenden Abschn. vereinigt. Zwischen den Abschn. ԽԹ u. Ծ d. Ausg. hat d. Hschr. einen Abschn. mehr: *'Է եւ էշ եղջերաւոր'* (s. Bl. 63a, Z. 22). Vgl. hierzu noch *Dsh* Nr. 29 Ա, 1—2 ա—ե u. teilweise իա; *VardFab* I, S. 394—428 — b) Bl. 63b—72a: Fabeln u. Erzählungen von Vardan mit d. Ü.: *'Որպէս տակաւոր բ|անից*

արարեալ վարդապետաց եկեղեցւոյ վասն զանազան գործոց, որ է չարք և պիտանիք այնոցիկ, որ սիրով ընթեռնուն' sonst wie *VardFab* II *ՄԽԹ—ՄԾԳ, ՄԼԳա, ՄԾԴ—ՄԾԷ, ՃԼԸա, ՄԾԸ, ՃՁԳա, ՄԾԹ—ՄԿ, ՄԼԱա, ՄԿԱ—ՄԿԳ, ՄԸԴ—ՄԸԷ. ՄԸԹ* (s. Bl. 70a m. d. Ü. *'Վասն խրատողաց առաջնորդաց և զինքեան ոչ'*), *ՄՁԱ—ՄՁԲ, ԺԸգ* (s. Bl. 71a m. d. Ü. *'Վասն զի իւրաքանչիւր ոք համարս տալոց է ըստ իւրում գործոյն'*), *ՄՁԳ* (s. Bl. 71a, m. d. Ü.: *Վասն ժրութեան և բարութեան'*; sehr abweichend von d. Ausg.), *ՄՁԸ* (s. Bl. 71b, m. d. Ü.; *Վասն առաջնորդաց և գլխաւորաց օգտութեան'*), *ՄՁԹ* (s. Bl. 71b, m. d. Ü.; *'Յաղագս կախարդութեան'*), jedoch meistens o. Ü. u. an Schlussteilen oft abweichend von d. Ausgabe. Ausserdem noch ein in d. Ausg. fehlender Abschnitt Bl. 67b, Z. 2—18: A. *'Ասի ի պատ|մութեանց, թէ թագաւոր ոմն գնայր զօրօքն զճանապարհս իւր և ետես բ սուրբ հարազարչելի հանդերձիւ'* etc. — c) Bl. 72a—74a: Andere Fabeln u. Erzählungen. Ü. *'Բանք առակաւոր գեղջուկ բառով ասացեալ ի պատեհ ժամու'.* α) Bl. 72a, Z. 14—27: A. *'Առասպելական Սողոմոն ասէ, թէ արագաթև արծուի է և հողմոյ և երթա առ այն, որ ետ զնա'* etc.; β) Bl. 72a, Z. 27—73a, Z. 15: A. *'Եւ արդ ահա գ արք արուեստաւորք եկին ի մէնջ ~ -ի* [= *աշխարհի*] *և կամեցան փառաւորութեամբ յայտնել մարդկան զարու|եստս իւրեանց։ Մինն հաւ օրսէր'* etc.; γ) Bl. 73a, Z. 15—26: A. *'Եւ այլ ոմն իմաստնասէր սահմանեաց. և առեալ ցանէին առաջի թագաւորին և իշխանին. յորժամ դնէին յաթոռն զսերմն խոտին, որ կոչի նանիր'* etc.; δ) Bl. 73a, Z. 26—73b, Z. 14: A. *'Զի իմաստնասէր մի կոչեաց ի ճաշ փառաւոր իշխան մի. և եկեալ բազմեցաւ փառօք ի մէջ իշխանացն'* etc., verschieden von *VardFab* II, S. 258, *ՄԻԸ*; ε) Bl. 73b, Z. 14—22: A. *'Եւ ասէ իմաստնասէրն. ով բարի թագաւոր, ի սկզբանէ ~ -ի* [= *աշխարհի*] *սուգն և տրտմութիւն եղաւ բաժին մարդկան ազգի'* etc.; ζ) Bl. 73b, Z. 22—74a, Z. 10: A. *'Եւ այլ ոմն իմ|աստասէր ասաց թէ՝ ով մարդ, մի՛ դներ հուր ընդ հանդերձի քում, յորժամ պահես ի մէջ բուս* [= *երկուս*] *տախտակաց'* etc.; η) Bl. 74a, Z. 11—l. Z.: A. *'Ասաց ոմն իմաստնասէր, թէ Արամազդ չինե|աց զզժոխքն ի վերայ խռովեալ ծովուն ալեացն'* etc.

6. Bl. 75a—84b: Gedichte o. Ü. a) Bl. 75a—76b: Zwei Lobgedichte von Nikolaus, das erste mit d. Abn. *'Ի Նիկողոսէն խոճայ Պալին'* dem Chodscha Pali gewidmet, d. Abn. des Zweiten = *Նիկողոս.* Ae. *'Ի յանարժան և անպիտան, որ այս անուն կոչի անուան, ուսման գրոցն եմ խիստ ունա|յն, մտօք տկար, յիմար 'ւ անբան'* etc., *'Նորոգողին Տեառն Յիսուսի փառք և պատիւ անլռելի, որ զարդարեաց զքեզ ի մարմնի տիպ գեղեցիկ և նազելի'* etc. — b) Bl. 76b—79a: Alphabetisches Lobgedicht auf einen Geistlichen, *Ա—Ք.* A. *'Աղբերդ յորդառատ բղխեալ յեդեմայ գետոց զանազան'* etc. c) Bl. 79a—80a: e. einem im St.

Jakobus-Kloster zu Jerusalem weilenden Nikolaus gewidmetes Gedicht von Pali m. d. Abn. *Ի Պալէ առ Նիկողոսի.* A. *'Ի մխրամած գարշապարի, եղբայր, զբեմ բան կարօտի'* etc. — d) Bl. 80a—84b: Zwei an den Erzbischof David gerichtete Lobgedichte, das erste in alphabetischer Reihenfolge von *Ա—Ք.* das zweite, dessen Fortsetzung ein Begleitschreiben in Prosa (von Bl. 83b, Z. 14 an) ist, von Vdp. Johannes, der wahrscheinlich auch der Verfasser des ersteren ist. Ae. *'Ազնիւ մանկանդ անզրակածին զատ|երն լուսոյ Մօր Սիոնինն զըլխիդ յօղեալ'* etc. *'Ցինէն ընկալ սուղ սակաւ բան, ով բաղձալիդ ինձ պատուականն'* etc.

7. Bl. 84b—86b: Brief eines Diakons an seinen Klosterbruder in d. Fremde; der Schluss (von Bl. 86b, Z. 2 an) in Versen. A. *'Ի չընչէն և նուաստէն, ի մեղսամած և յեղեռնա(յ)գործէ, ի հողոյ հաւասարոյ և ի կր|կնամեռ անձէ'* etc.

8. Bl. 87a—88a: Lobgedicht auf einen Geistlichen mit einem Begleitschreiben (v. Bl. 87a, l. Z. an) in Prosa. Ae. *'Գրեմ առ քեզ բան գովական, մեր աջաց լոյս և ցարեկամ'* etc.; *'Ի մեղաւոր այս անո[ւն] չատ կարօտով ողջոյն և համբոյր սրբութեան հոգևոր օրդ* [für *հօրդ*] *տեր այս ա[նուն] քաջ բաբունա-պետիդ'* etc.

9. Bl. 88a: Einleitung zu Belobigungsschreiben an Bischöfe u. Vardapeten. Ü. *'Գովութիւն եպիսկոպոսի և վարդապետի.'* A. *'Ի փառս Աստուծոյ և նորին ողորմութեանցն զարդ|արեալ ջահըդ լուսոյ և ակն պատուական'* etc.

10. Bl. 88a—89a: Allegorische Bezeichnung des himmlischen Heeres, der Erzväter, d. Gottesgebärerin, der Gerechten beim Endgericht u. einiger Berge als ewige Berge d. Segens, in 6 Abschnitten. Ü. *'Աւրհնութիւնք լերանց մշտնջենաւորաց'.* A. *'Նախ մշտնջենաւոր լերինք անուանին դասք հրեշտակաց, որպէս ասէ մարգարէն. Լերինք շուրջ են զնով՝ և* [= *զնովաւ*]' etc.

11. Bl. 89a—90a: Segenssprüche an neuordinierte Geistliche und Danksagungen an bischöfliche Gönner. Ae. *'Աւրհնեացէ Տէր Աստուած զգահանայդ* [oder *զգահոյդ*] *ըն* [= *ըստ*] *քահանայութեան Մելքի|սեդեկի, ըն* [*ըստ*] *Ահարոնի'* etc.; *'Գթութիւնս, զատածողութիւնս քո առս պիկ|արս և ի դժ[ն]դակս և զլխութեան խնամքո առ չքաւոր'* etc.

12. Bl. 90b—92a: Belobigungsschreiben des Priesters Stephanos von Thochath an seinen Lehrer Erzbischof Petros m. einem Gedicht aus dem J. 1590, dessen Abn. = *Տէր Ստեփաննոս.* Ae. *'Ի չնչին և ի նուաստէ, ի մեղսամած և ի յեղեռ[նա]գործէ'* etc., also fast wie § 7, sonst jedoch ganz verschieden von demselben. *'Տէառն փրկչին մերոյ Յիսուսի միշտ աւրհնութիւն անլռելի'* etc. (s. Bl. 91b, Z. 8 ff).

13. Bl. 92a—95b: Gedichte. a) Bl. 92a—b: an einen Geliebten, wohl von

Nikolaus. A. *'Նստեալ ի յանցս ճանապարհի, վտակ ի յստակս իջանի'* etc. Abn. = *Նիկողյս + հ.* — b) Bl. 92b—93a: um Vergebung der Sünden. A. *'Քրիստոս Աստուած, լոյս ~ի [= աշխարհի], որ մարդացար վասն ամենի'* etc. — c) Bl. 93b—94a: zum Lob des Tirathsu Sargis Tschelepi, von Nahapet. A. *'Ի նուաստ յոգոյ տարապելի և մեղսամած անպէտ անձնի, մտօք մոլեալ հետ ~ի [= աշխարհի], Նահապետ անուն կոչի'* etc. — d) Bl. 94a—95b: zum Lob des Diakons Astuatsatur. Abn. = *Սա Աստուածատուր սարկաւագն է.* A. *'Աստուածութեան տուն և տեղի, զուտ և մաքուր ի կրից մարմնի'.* etc.

14. Bl. 95b—104b: Zwei encyklische Schreiben zur Ermahnung u. Segnung der Kirchengemeinde. a) Bl. 95b—99b: A. *'Ի գթութեանցն Տեառն Աստուծոյ ամենակալէն, ի վերնական պետականէն, ի յեռանձնեա Աստուածութենէն և ի յեզական միակամ էութենէն'* etc. — b) Bl. 99b—104b: Vom Vorsteher des Klosters Bardsrahajeaths surb Astuatsatsin an die armenische Kirchengemeinde zu Jerusalem. A. *'Ի սուրբ և ի գերահռչակ ուխտէս և ի հրեշտակաբնակ սուրբ մենաստանէս, ի Բարձրահայեաց Սուրբ Աստուածածնին դրանէս'* etc.

15. Bl. 104b—118b: Für Predigten bestimmte Ermahnungsworte u. Segenssprüche, den am Rande erwähnten Gelegenheiten angepasst, anscheinend fast wie *Dsh* Nr. 263,1 բ; vgl. auch *Dsh* Nr. 29, Ե, 1 ա. A. '...[d. Anfangsworte ausgelassen] *և ի կատարումն թարգմանութեան առաջի արկեալ աւետարանա(նա)կան բանիս, ըստ կարի և ոչ ըստ չափու հիւծեալ'* etc. Darunter Bl. 110a—117b: eine zusammenhängende Predigt zum Feste des grossen Vardapet mit mehrfachen Segnungen: A. *'[Ա]յսուհետև գլուխ և պսակ բանիս արասցուք իբր զթագաւորական կնիք զամենբրջանիկ և զգերապատիւ սուրբ բարունապետն'* etc. Bl. 117b—118b, Z. 1: in Versen. A. *'Երգս երգեմք ձեզ աւրհնութեան, ձեզ և որդոց ձերոց և տան'* etc.

16. Bl. 119a—125b: Ein Abschnitt aus der Erklärung des Horologiums und zwar die Erklärung des Gebetes des Frühgottesdienstes *'Օգնեա՛ մեզ, Տէր, օգնեա մեզ Աստուած փրկիչ մեր'* in *Žkg* II, S. 101 von Chosrov d. Grossen, d. Bischof v. Andsewathsikh. S. *Գիրք որ կոչի Մեկնութիւն Աղօթից արարեալ երանելւոյն Խոսրովու* etc. (*Mtgt* 266) S. 132—146.

17. Bl. 126a—135b: 26 Einleitungen für Briefe an höhere geistliche Persönlichkeiten, zuweilen mit Erwähnung der Namen, ausserdem ein ganzer Brief. Ae. *'Պայծառ արուսեակ և լուսաւոր ակն տիեզերաց, հալածիչ խաւարի'* etc.; *'Աստուած ծագէ ի սիրտս ձեր և շնորհէ իմաստութեան'* etc.; *'Զօրաց վերնոց համեմատեալ'* etc.; *'Բանալի արքայութեան երկնից'* etc.; *'Ով երջանիկ և մեծ դիտապետ'* etc.; *'Սրբազանիցն վեհագոյն և առաքելոցն պարծանք'* etc.; *'Ով*

գլուխ ամենայն հաւատացելոցն Քրիստոսի' etc.; *'Յանձայրածաւալ ծովէն ծ(ե)ծելով սպունկաւ'* etc.; *'Բազմադիմի շնորհաց Հոգոյն օթարան'* etc.; *'Վեհին հեղինակի և բարձրագոյն աշտ|անակի'* etc.; *'Բարեբուղխ բանին և ծոցածին որդոյն'* etc.; *'Գերազանցեալ գտարքան զընտրութին'* etc.; *'Իխուսեալ պսակ զանազան'* etc.; *'Բուրաստան բարեգոյն անկեալ'* etc.; *'Ի վերնականն դասապետութեանցն գովեալ'* etc.; *'Ի մարմնի անմարմին երջանիկ կուսութեամբ'* etc.; *'Ով վեհդ և պատուականդ ի դասս կրօնօրացն'* etc.; *'Տիպ տիրական շնորհաց հաղորդ'* etc.; *'Կամ զառաջին հայրն Պօղոս կամ զերանելին Եւագրիոս'* etc.; *'Բոսրային արտաշինեալ գունով'* etc.; *'Այլ մշտալոյս և մշտապայծառ'* etc.; *'Փառաց անեղին եղեր ժառանգորդ'* etc.; *'Աստուածային հրիւք բարկաւածեալ'* etc.; *'Ճշմարիտ Որդոյն Քրիստոսի ուռ կենդանակ|ան'* etc. (an d. Katholikos Sargis); *'Ամենիմաստ պարիսպ նսեմացելոց'* etc.; *'Ի վերուստ աստուածային շնորհացն ամէնառատ պարգևօք պատուեալ'* etc. (ein ganzer Brief an d. Katholikos Sargis).

18. Bl. 136b—156b: Äusserungen der Alten über die Unheiligkeit des Konzils von Chalkedon, laut Nachwort (s. Bl. 156b) aus dem Syrischen mit d. Hilfe des syrischen Priesters Ischauchan übersetzt vom Vdp. Vardan, in d. Überschrift aber Johannes dem Einsiedler, d. Schüler des Bischofs Petrus von Iberien zugeschrieben. Mit Ausnahme d. Ů. und A. wie *GTh* S. 510—525. Ü. *'Յովհաննու միակեցի, տեսողի, աշակերտի Պետրոսի եպիսկոպոսի Վիրիացւոց, Եթէ անօրէն և ամբարտաւան ժողովն Քաղկեդոնի ի բար|կութենէն Աստուծոյ և ի թողլոյն ի ձեռաց եղև և ոչ ի Հոգոյն սրբոյ որպէս Նիկիայն Կոստանդնու|պաւլսին և Եփեսոսին։ Եւ վկայ են այսմ Նախատեսութիւնք սրբոցն, որ եղեն յառաջ քան զժողովն և որ յետ այնորիկ'.* A. *'Այ(ր)ս աղանդոյ սկիզբն Նեստ|որիոս եղև, զոր պատմեաց մեզ հայրն մեր'* etc. — Die Abschn. *Ե* u. *ԿԲ* d. Ausg. sind in d. Hschr. in je zwei Teile zerlegt *Ժ* u. *ԺԱ* dagegen zu einem Abschn. vereinigt; d. Abschnitt *Ը* aber fehlt gänzlich in d. Hschr. — Ausserdem enthält d. Hschr. Bl. 156b je eine Mitteilung über den Übersetzer und über eine Meinungsäusserung des Bischofs Petros von Iberien über die Unheiligkeit des Konzils von Chalkedon.

19. Bl. 157a—b: Über die Verfasser der Hymnen. Ü *'Վասն շարականացդ թէ ով ոք է ասաց|եալ և որում ժամանակի'.* A. *'Զոր նախիմացն որ է Աստուածածնին ծննդեանն ի ծնաւղաց իւր|ոց'.* etc. unvollständig und im Wortlaut verschieden von Ter-Mikaëlian, Das armenische Hymnarium, Leipzig 1905, S. 71—72, 74—78, 80—83.

20. Bl. 158a—159a: Über d. Konzilien von Nicäa, Konstantinopel, Ephesus, Ancyra, Cäsarea, Neocäsarea, Gangra, Laodicea, Sardica und Theodosiopolis

(Karin). Ü. *'Յաղագս ժողովոց'.* A. *'Առաջին տիեզերական ժողովն է որ եղեւն ի Նիկիա ի ժամանակս աստուած|ասէր Թագաւորին Կոստանդիանոսի'* etc.

21. Bl. 159b: Bruchstück aus d. Geographie von Vardan. Ü. *'Սահմ գաւառաց'.* A. *'Ի Կապադովկեցւոց Կեսարիայ մին|չեւ ցՊոնտոսի ծովն ասեն Առաջին Հայք'* etc.

22. Bl. 160b—162b: Zwei Gedichte. a) Bl. 160b—161b: Lied auf ein mit Kreuz u. Altar beladenes Seeschiff, wie *Dsh* Nr. 160, *Ր*, *ղ* Bl. 208 *բ.* — b) Bl. 161b—162b: Lied auf einen Fremden, von Mkrtitsch Naghasch, wie *KostNagh* S. 35—36.

23. Bl. 163a—165a: Predigt darüber, dass das Beichten allein dem Christen nicht nutzt, sondern der Glaube u. die gänzliche Loslösung von der Sünde. Unvollständig wegen Bl.-Verlusts zw. Bl. 162 u. 163. A. fehlt. E. *'Եւ այս բաւական է վասն խոստովանութեան, զի գրեալ է Տուր իմաստնոյն պատ|ճառս և իմաստնագոյն լիցի'.*

24. Bl. 166a—169a: Geschichte des Balassan-Blumenöls [des heiligen Öls], türkisch. Ü. *'Պատմութիւն վասն պալասան եւղոյն'.* A. *'Օլզամաննը խաչ անքիէ յամիզ պիզիմ Յիսուս Քրիստոս Թօղտուայի կոյսդան'* etc.

25. Bl. 169a—196a: Fünf Predigten. Ae. Bl. 169a: *'Ե[ւ] ընդ աստուածապարգեւ աւրհնութեանս ծանուցում լիցի ձեզ սիրելի և խնկաւէս ղաւակացդ մօրս լուսոյ'* etc.; Bl. 171a: *'Եւ արդ յետ այսր ան|բաւ քաղցր կոչմանս Աստուծոյ և ողորմութեան, զոր եղաք առաջի մեր'* etc.; Bl. 181a: *'Ով քահանայք, ի պատուիրանս կացէք, որ կարող լինիք կատարել զգործ քահանայութեան'* etc.; Bl. 184a: *'Ով եղբարք իմ սիրելիք և քրիստոսասէր ժողովուրդք, լուարուք ինձ և ի միտ առէք զքարոզ և զպատուիրանս զայս'* etc.; Bl. 191a—196a: Predigt über d. Gebet, von Gregor. Ü. *'Քարոզ վասն աղօթից, Գիրգոր ասացեալ'.* A. *'Յայսպէս ասէ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս. Արթուն կացէք և ամենայն ժամ յաղօթս արարէք'* etc.

26. Bl. 196b: Lied auf d. Nachtigall u. Rose von Siukhas wie *Dsh* Nr. 156,6, *եղ,* Bl. 61 *ա.* Abn. = *Ի Սուքի*[*ասէ*]. Es fehlen also die drei letzten Strophen.

Ma XIII 103.

Bl. 269 (lr. 1b, 2a, 3b, 4a, 5b, 6a, 7b, 8a, 179b). — **Gr.** 19,5×14,5 (T. 14,2—8×9,5—11,2, Bl. 174—178 zwsp., je 15×5). — **St.** Pp. — **Z.** 23—29. — **Schr.** Krs. — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz. u. 2 (urspr. 3) Schn. — **Schm.** rote Ün., Abn. u. Azn., vereinzelte einf. Zrbn. u. Rdvzn. — **D.** 1664 (s. Bl. 250b). — **O.** Adana (s. Bl.

250b). — **Schrb.** *Գաբրիել* (s. Bl. 73a). — **Bs.** *Գաբրիել* (s. Bl. 263b). — **Mmd.** Bl. 73a, 250b, 263b. — **Zst.** Ebd. lose, es fehlen Bl. zw. Bl. 175 u. 176, zw. 181 u. 182, sonst ziemlich gut.

1. Bl. 1a: Bruchstück eines Gebets.

2. Bl. 2b: Gebet.

3. Bl. 2b—3a: Gebet.

4. Bl. 4b: Gebet.

5. Bl. 5a: Ermahnung zum Beten.

6. Bl. 6b—7a: Verzeichnis von 50 Predigten (s. Bl. 9a etc.).

7. Bl. 7b: Gebet.

8. Bl. 9a—13b: Prdgt. über Ps. 72,6 von Gregor. A. '*Դիրք աստուածայնոցն ամենայն խոր են և անհաս ծածուկ*' etc.

9. Bl. 13b—20b: Prdgt. über Ps. 36,10. A. '*Վարդապետք ասեն թէ երկիրս ոչ տայ պտուղ վասն կրկին պատճառի*' etc.

10. Bl. 21a—25b: Prdgt. über d. Gastfreundschaft von Gregor, A. '*Զասպնջականն բանս երեք կերպիւ քննել պարտ է*' etc.

11. Bl. 26a—32b: Prdgt. über Mt. 5,7 v. Gregor. A. '*Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի հրամանքս ի Դ̅ դէմս տարորոշի*' etc.

12. Bl. 32b—45a: Prdgt. über Jes. 44,22 v. Gregor. A. '*Զաստուածախօսս զմարգարէի զբանս ի չորս դէմս բաժանել արժան է*' etc.

13. Bl. 45a—53b: Prdgt. über 5. Mos. 32,22 von Gregor. A. '*Յայսմ բանէ Դ̅ ինչ ասելի է, նախ թէ քանի պատճառի*' etc.

14. Bl. 53b—58b: Prdgt. über den Tag des Bösen von Gregor im Anschluss an d. Wort '*Ոչ օգնեսցեն ինչք յաւուր չարի այլ արդարութիւն փրկէ ի մահուանէ*' A. '*Նախ տեսցուք թէ քանի չար աւր է մարդոյն*' etc.

15. Bl. 59a—73a: Prdgt. über Hiob 19,21 v. Gregor, A. '*Ի վերայ այսմ բանի վեց իրս տեսանելի է*' etc.

16. Bl. 73b—78a: Rede über d. Leugner u. Verlästerer v. Ephraim d. Syrer, *Dsh* Nr. 260 ß 5.

17. Bl. 78a—80b: Prdgt. über d. Wort '*Առաքեաց զբան իւր և բժշկեաց զնոսա*' v. Gregor. A. '*Մեծ են գործք աստուածայինք և հրաշալիք զոր ոչ միտք խորհել կարեն*' etc.

18. Bl. 81a—85b: Prdgt. über Mt. 13,27, *Dsh* Nr. 313,13 *ժե*.

19. Bl. 85b—90a: Prdgt. über den Antichrist im Anschluss an d. Wort Pauli '*Յայտնեսցի մարդն անաւրէնութեան որդին կորստեան*' etc. A. '*Տէրն մեր յաւետարանին զգուշացոյց վասն գալ|ստեան նեռինն*' etc.

20. Bl. 90a—92b: Prdgt. über Lc. 10,30 [*'Յայլ մէ . .'*], A. *'Ասեն իմաստունքն թէ բարի է միաբանիլ ը̅* [= *ընդ*] *բարիսն քան զորոշելն'* etc.

21. Bl. 93a—100b: Prdgt. über d. Wort *'Հայեաց ի քեզ գուցէ լինիցի բան ծածուկ ի սրտի քում'*. A. *'Զոր օրէնսդիրն Տէրն մեր Քրիստոս զճրագ օրինացն հրամայէ'* etc.

22. Bl. 100b—106b: über d. Messopfer zu Mt. 26,26. A. *'Վարդապետք ասեն թէ սէր պատճառ է'* etc.

23. Bl. 106b—113a: Prdgt. über Märtyrer u. Georg den Heerführer zu Mt. 5,10. A. *'Զհանդէս գերամեծար և փառաւորեալ սրբոց վկայից'* etc.

24. Bl. 113b—115b: Vorwort zu den Psalmen Davids von Epiphan von Cypern, *'Սաղմոսարանին սրբոյ Դաւթի .... արարեալ ի սրբոյն Աթանասէ . . .'*, Kpel. 1801 S. 55—69, *Bib* Գ 1—4, *Bib*² S. 565—566.

25. Bl. 116a—b: Johannes v. Garni's Nschr. zu seinen Bemühungen zur Richtigstellung des arm. Psalmentextes, *Dsh* Nr. 32 **բ** 9.

26. Bl. 117a—123b: Bruchstück einer Prdgt. (A. fehlt), wohl über Hurerei und Geldgier.

27. Bl. 123b—127a: Prdgt. über Reue u. Busse. A. *'Եւ գիտելի է, զի տրտմութիւն բաժանի յերս, ի հոգևոր և ի մարմնաւոր'* etc.

28. Bl. 127a—131b: Prdgt. über den Zorn. A *'Գիտելի է, զի տրտմութիւն և բարկութիւն երբեմն մի են'* etc.

29. Bl. 131b—134b: Prdgt. über den Verdruss. A. *'Իմա, ով եղբայր, զի ձանձրութեան դեն միայն ը̅ առաքինիսն պատերազմի'* etc.

30. Bl. 134b—138,2a: Prdgt. über Eitelkeit zu Mt. 24,6—7. A. *'Ծանիր, յեղբայր, զի նորափառն և սնափառն զանազան են'* etc.

31. Bl. 138,2a—142b: Prdgt. über 1. Petr. 5,5. A. *'Բայց նախ գիտելի է, թէ ը̅էր* [= *ընդէր*] *քան զա̅* [= *զամենայն*] *յետոյ եդ զայս մեղք'* etc.

32. Bl. 142b—154b: Auslegung des Glaubensbekenntnisses von Nerses von Lambron wie Ma XIII 53,1.

33. Bl. 155a—159b: Prdgt. über d. Glauben. A. *'Նախ ի լոյս լսելեաց, երկրորդ իմացմամբ'* etc.

34. Bl. 159b—163a: Prdgt. über d. Priesterweihe. A. *'Նախ պարտ է գիտել զինչ է սահման քահանայութեան'* etc.

35. Bl. 163b—166b: Prdgt. über d. Wort *'Լուեցոյ զլեզու քո ի չարութենէ և զշրթունս քո մի խաւսեցեն զնենգութիւն'*, A. *'Ասէ իմաստնացեալն յԱստուծոյ Սողոմոն թէ մահ և կեանք ի ձեռն լեզուի'* etc.

36. Bl. 166b—169b: Prdgt. über d. Verleumdung im Anschluss an d.

Wort. *'Մի բանբասէք զմիմեանս եղբայրք որ բան'.* A. *'Վարդապետք ասեն թէ հոգևոր գողութիւն ծանր է քան զմարմնաւորն'* etc.

37. Bl. 169b—173b: Prdgt. über Ostern im Anschluss an d. Wort *'Զատիկ մեր զենաւ Քրիստոս'.* A. *'Երևելի ♁ս [= երկիրս] որ լուսաւորէ զա̃ս [= զաշխարս] և ջերմա|ցուցանէ'* etc.

38. Bl. 174a—178b: nützliche Belehrung v. Johannes von Ersnka, *Dsh* Nr. 116,4. Vgl. Ma XIII 100,27.

39. Bl. 179a: Segensgebet. A. *'Դարձեալ նոյն աստուածային աւրհնութեամբն' աւրհնեսցէ զձեզ'* etc.

40. Bl. 180a: Gebet.

41. Bl. 180b: e. Gebet u. 2 Gedichte, letztere halb türkisch, halb armenisch.

42. Bl. 181a—b: Loblieder auf e. Diakon, Fürsten, Priester. Ae. *'Զարդումն զարմից և զարդ եկեղեցւոյ'* etc., *'Ժառանգ սրբութեան և շառաւիղ աւրհնութեան'* etc., *'Արմատ բարի և ողկոյզ քաղցրա|համ'* etc.

43. Bl. 182a—184b: Prdgt. über Lc. 1,26 v. Gregor v. Tathew, *Dsh* Nr. 313,16 է.

44. Bl. 184b—188a: Prd. üb. d. Fusswaschung zu Jh. 13,5 von demselben, *'Բազմագութ և մարդասէր է Աստուած'* etc.

45. Bl. 188a—193a: Prdgt. über Lc. 15,11 v. Johannes Chrysostomus, *Dsh* Nr. 4,7.

46. Bl. 193a—198b: Prdgt. über Lc. 16,1 v. Gregor, *Dsh* Nr. 505,33.

47. Bl. 198b—207a: Belehrung üb. d. Herrnfeste u. Lobrede von Gregor von Tathew. A. *'Ի տաւնս տարեկանաց մերոց և յաւուրս նշանաւ|որ'* etc.

48. Bl. 207a—208b: Prdgt. über d. 7. Tag des Begräbnisses von demselben, *Dsh* Nr. 29 Դ 10 զ.

49. Bl. 208b—212b: Prdgt. über d. Bundeslade v. demselben. A. *'Ասէ աստուածային [գ]իրն. եկաց Մովսէս ի լեառն Սինայ'* etc.

50. Bl. 213a—217b: Prdgt. über d. Verklärung zu Mt. 16,28. A. *'Ամենաւրհնեալ հայր ց̄ [= որպէս] որդի'* etc. *'Ասաց առաւել քան զայս թէ գալոց է որդէ մարդոյ'* etc.

51. Bl. 218a—229b: Prdgt. über Ps. 2,7 v. Gregor von Tathew, *Dsh* Nr. 505 բ 1.

52. Bl. 230a—234a: Prdgt. über Lc. 2,29 etc., v. Gregor. A. *'Գիտելի է, զի ծերն Սիմէոն'* etc.

53. Bl. 234a—237a: Prdgt. über Lc. 1,76, *Dsh* Nr. 505 բ 6.

54. Bl. 237b—239b: Prdgt. über Jon. 3,4, *Dsh* Nr. 313,6 *բ.*

55. Bl. 239b—242b: Prdgt. über Lc. 18,12. A. '*Պատճառ պահոց, դ̄* [= *որպէս*] *ասէ սուրբն Բարսեղ, ի դրախտին օրին|ադրեցաւ*' etc.

56. Bl. 243a—250b: Geographie vom Vardan, *StMartin* II 406—452.

57. Bl. 251a—259b: Prdgt. über Lc. 16,19 von Gregor. A. '*Զպատճառ այս բանին ի վեց դէմս բաժանի, նախ վասն առակի մեծատան*' etc.

58. Bl. 259b—263b: Prdgt. von Gregor über 1. Kor. 11,28. A. '*Սատանաւր յաղագս դ̄ իմն պիտոյից է ձեռնարկութիւնս մեր*' etc.

59. Bl. 264a—269a: Prdgt. über d. Vardarar zu Spr. 3,9 v. Gregor. A. '*Տուրք և ողորմութեան յերկու դէմս որոշի մի հասարակ*' etc.

60. Bl. 269b: über d. Mondaufgang (5 Zeilen).

Ma XIII 104.

Lose Blätter.

Blatt 1.

Gr. 31×22,2. — **St.** Pgt. — **Z.** 23. — **Schr.** Unz.

Lc. 13,27—14,9.

Blatt 2.

Gr. 31×21. — **St.** Pgt. — **Z.** 22. — **Schr.** Unz.

a. Lc. 11,42–11,51. — b. Lc. 13,9–13,17.

Blatt 3.

Gr. 24×19. — **St.** Pp. — **Z.** 13. — **Schr.** Unz.

Apgsch. 2,41–2,42, Lc. 24,1–24,11.

Blatt 4.

Gr. 21×16. — **St.** Pp. — **Z.** 33. — **Schr.** Krr.

Bibelzitate.

Blatt 5—7.

Gr. 24,5×17,9. — **St.** Pp. — **Z.** 41. — **Schr.** Rnd.

Bl. 5ab: Register zu Predigten. — Bl. 6a—7b: Bruchstück einer Abhandlung über die Menschwerdung Christi.

Blatt 8.

Gr. 31,5×20,5. — **St.** Pp. — **Z.** 37. — **Schr.** Rnd. — **Bs.** Ղազար.

Aus einem Martyrologium. E. d. Geschichte des hl. Theophanos und seiner Frau, der hl. Pausemnas (*Jaism* **Ա** 225) u. A. d. Geschichte des hl. Kyriakos und seiner Schwester, der hl. Paraskeue (Urbath) (*Jaism* **Ա** 257).

Blatt **9.**

Gr. 15,5×10,5. — **St.** Pp. — **Z.** 13. — **Schr.** Rnd.

Jh. $5,_1$–$5,_7$.

Blatt **10.**

Gr. 15,5×9,5. — **St.** Pp. — **Z.** 22. — **Schr.** Krs.

Philosophische Erörterungen.

Blatt **11.**

Gr. 10,2×7,1. — **St.** Pp. — **Z.** 15. — **Schr.** Rnd.

Ps. $66,_5$–$66,_{14}$, $70,_9$–$70,_{24}$.

Blatt **12.**

Gr. 10×7,1. — **St.** Pp. — **Schr.** Krr.

Tabellen zur Angabe der Tage und Stunden nach römischer und türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels. Unvollständig.

Anhang.

Ma XIII 5a.

Bl. 258 (lr. 46a, 48a, 86b, 87a, 102b, 103a, 191a) + v. 4 Dckbl. — **Gr.** 20,5×15 (T. zwsp., je 13,3×9,6). — **St.** Pp., d. Dckblr. Pgt. — **Z.** 21. — **Schr.** Rnd., d. Dckbl. georgisch (chutsuri). — **Ebd.** Hlzd. m. Ldbz., Vdkl. u. Schn. — **Schm.** mttf. Rdvzn., Zbn., rote Abn., 48b, 103b u. 192b Vollbilder, 49a, 104a u. 193a Ttlvzn. — **Zst.** A. fehlt; d. Blr. zum Teil lose im Ebd., sonst ziemlich gut.

Die vier Evangelien von Mt. $12,_{19}$ *հզաւրի* an m. Praefationes u. Inhaltsverzeichnissen, Parallelstellen am unteren Rd., links vom T. Angabe der ammonianischen Sektionen.

Die Abschn. über d. Himmelfahrt Christi am E. von Mc. (*Bib* 682) fehlt, d. Geschichte der Ehebrecherin befindet sich nicht am E. von Jh., wie im Druck (s. *Bib* 723), sondern zw. Kp. 7 u. 8 der jetzigen Einteilung.

D. Dckblr. enthalten einen georgischen T. in Chutsuri.

Ma XIII 33a.

Bl. 241 (lr. 1a—2a). — **Gr.** 19,5×13 (T. zwsp., je 13×9). — **St.** Pp. — **Z.** 20. — **Schr.** Rnd. — **Ebd.** HmdEvL. — **Schm.** rote Ün. u. Abn, Bl. 3a mttf. Ttl., Rdvz. u. mehrere Zn. in rot u. grün. — **Schrb.** Տէր Դաւիթ (s. Bl. 60b). — **D.** nach 1672 (s. Bl. 240b). — **Nschr.** Bl. 60b u. 240a—241b. — **Zst.** zw. Bl. 2 u. 3 sowie 26 u. 27 fehlt je ein Bl., manche lose im Ebd., sonst ziemlich gut.

Ritual.

1. Bl. 2b: Inhaltsverzeichnis zum Ritual. E. fehlt.

2. Bl. 3a—26b: Vorschrift für d. Vollziehung d. Kindertaufe o. E. wegen Bl.-Verlusts.

3. Bl. 27a—32a: Vorschrift für d. Segnung des Verlobungsrings.

4. Bl. 32a—39a: Vorschrift für d. Segnung d. Hochzeitskleider.

5. Bl. 39a—44b: Vorschrift für d. eigentliche Trauung.

6. Bl. 44b—53b: Vorschrift für d. Kranzaufsetzung.

7. Bl. 53b—54a: Vorschrift für d. Kranzabnahme.

8. Bl. 54a—62a: Vorschrift für die Segnung des Salzes für die Gott zur Versöhnung dargebrachten Opfertiere.

9. Bl. 62a—68b: Vorschrift für e. Requiem.

10. Bl. 68b—72b: Vorschrift für d. Erteilung des Abendmahls.

11. Bl. 73a—90b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Laien.

12. Bl. 90b—97a: Vorschrift für d. zweiten Tag des Laienbegräbnisses.

13. Bl. 97a—108b: Vorschrift für d. Begräbnis eines Kindes.

14. Bl. 109a—112a: Vorschrift für den zweiten Tag e. Kinderbegräbnisses.

15. Bl. 112a—119a: Totenlieder, a) Bl. 112a—116b: d. Lied des Vdp. Manuel wie *Dsh* Nr. 133 **Ա** 2, *Fi* Nr. 5,$_{14}$, b) Bl. 116b—119a: d. anonyme Totenklage wie *Dsh* Nr. 148 **Բ** 1 **բ**, *Fi* 5,$_{15}$.

16. Bl. 119a—122a: Totenelegie von Mkrtitsch Naghasch, *Na* 9—12.

17. Bl. 123a—126b: Vorschrift für den siebenten Tag d. Laienbegräbnisses.

18. Bl. 126b—129b: Vorschrift für den siebenten Tag des Kinderbegräbnisses.

19. Bl. 129b—151a: Vorschrift für d. Segnung des Wassers durch Eintauchen des Kreuzes.

20. Bl. 151a—152a: Vorschrift für d. Segnung neuer Kirchenbücher.

21. Bl. 152a—170b: Vorschrift für d. Wasserweihe am 6. Januar.

22. Bl. 170b—187b: Vorschrift für d. Lossprechung der Büsser.

23. Bl. 187b—194a: Predigt über d. göttliche Gebot (*Քարոզ պատուիրանի*).

24. Bl. 194a—212b: Vorschrift für die Fusswaschung am Gründonnerstage von Ephraim d. Syrer. Vgl. Ma XIII 28,38.

25. Bl. 212b—221b: Vorschrift für die Reinigung e. entweihten Kirche.

26. Bl. 221b—223a: Vorschrift für die Segnung e. neuen Kirchentür.

27. Bl. 223a—225a: Vorschrift für die Weihe e. Kirchenglocke bzw. eines demselben Zweck dienenden Klopfers.

28. Bl. 225a—226a: Vorschrift für d. Segnung von Altardecken, Vorhängen und dergl.

29. Bl. 226a—b: Vorschrift für die Segnung des Weihrauchs.

30. Bl. 226b—227b: Vorschrift für d. Segnung des Kelchs und Deckels.

31. Bl. 227b—228a: Gebet um Regen in d. Zeit d. Dürre.

32. Bl. 228a—230b: Vorschrift für d. Segnung d. Samenkörner, des Getreides auf d. Tenne u. der Kelter.

33. Bl. 230b—231a: Gebet zur Entsühnung dessen, der unwissentlich unreine Speisen genossen hat.

34. Bl. 231a—234a: Vorschrift für die dritte Verheiratung.

35. Bl. 234a—239b: Vorschrift für d. Segnung d. Taufbeckens.

Ma XIII 45a.

Bl. 76 (lr. 1b, 2, 3, 65b—76b) + v. u. h. 1 Dckbl. — **Gr.** 21×16 (T. 16×12). — **St.** Pp. — **Z.** 28. — **Schr.** moderne Krr. — **Ebd.** Pppd. m. Ldbz. — **Schm.** roter Tt. — **D.** 1826. — **O.** Insel Sewan. — **Schrb.** vermutlich d. Verf., Vdp. *Զաքարիա* aus Tiflis. — **Zst.** gut.

Predigtbuch, verfasst bzw. zusammengestellt vom Vdp. Zacharias aus Tiflis. Tt. '*Քարոզ գիրք ի Զաքարիա վարդապետէ Տփխիսեցւոյ արարեալ. Եփրեմայ* (!) '*ի* 26 *մայիսի* 1826 *ամի ի Սեւան կղզւոջ*'.

Ma XIII 79a.

Bl. 69 (lr. 69a). — **Gr.** 21×16,5 (T. ungef. 18×14). — **St.** Pp. — **Z.** 20—35. — **Schr.** moderne Krr. — **D.** 1823. — **Schrb.** **Bs.** *Ղազար Տէր Խաչատրեան Դաւիթեանց*. — **Zst.** der einzelnen Lagen gut, das Ganze, da ein Ebd. fehlt, jedoch nur lose zusammenhängend.

Grammatische und philosophische Erklärungen mit Beispielen, anscheinend zum eigenen Gebrauch des Schrbrs., wohl eine Art Kollegheft. Bl. 13a: *շարադրեցաւ այս 1823 ամի ի նոյեմ. 24. ի Ղազարոյ Տէր Խաչատրեանէ Դաւիթեանց.*

Ma XIII 103a.

Bl. 70 (lr. 1, 13, 17b, 18a, 24a, 28b, 36b, 39b, 40a, 41a, 54b, 65b, 67a, 68a, 69a, 70a). — **Gr.** 19×12,5 (T. 16—17×10,5—11, teils 1, teils zwsp.). — **St.** Pp. — **Z.** 21—29. — **Schr.** Krr. — **Ebd.** Pp. m. Ldbz. u. Vdkl. — **Schrb.** *Սիմէոն Տէր Յովսեփեան* aus Tiflis (vgl. d. Mmd). — **Mmd.** 15b, 16a, 17a, 29b, 30ab, 31ab.

Sammelhandschrift.

1. Bl. 2a—b: Betrachtungen über die Nichtigkeit alles Irdischen u. d. Glück des Glaubens u. christlichen Lebens. A. *'Որք բ̅ն̅ [= բան] մարմնոյ պանծայքն յաղթանակութեամբ ի յոլովս մրցմունս տաժանելիս բազմամբիչս բըռ|նաբարութեամբ տիրեցին այնոցիկ'* etc.

2. Bl. 3a—5a: Prdgt. über Mc. 5,35. A. der eigentl. Prdgt. *'Որպէս ամենայն որ առնել սիրէ զնոր շինուածս իւր և կա|նայք զնոր ծնեալ զորդիս'* etc.

3. Bl. 5b—8a: zusammenhanglose Zitate aus d. hl. Schrift u. den Werken berühmter Schriftsteller wie Augustinus, Chrysostomus, Plato, Plutarch, Ptolemaeus, Basilius, Aristoteles, Bernhardus etc.

4. Bl. 8b—10b: 5 Lieder. Ae. *'Թէ զջան յուսով համբերութեան կալցես յանձին'* etc , *'Էն երանեալ շնորհեաց զվեհս մեզ գերափառ'* etc., *'Զգոյն պատկերացն երփներփնագեղ և զանազան'* etc., *'Յորժամ մտացդ աչօք կամիս զվերինն խոկալ'* etc.

5. Bl. 10b: 4 Anekdoten. Ae. *'Գորոտէս փիլիսոփայն գրեալ եւ զխրատ Թագաւորի միոյ'* etc., *'Ասաց ոմն ի սրբոց հարցն թէ կրօնաւոր որ զփորձ առնու'* etc., *'Սուրբն Կիպր(մ)իանոս ասէ՝ փորձութիւն է յաճախ զանձն'* etc., *'Ասի թէ Դիոգինէս փի|լիսոփայն ունէր զմի անօթ խեցի առ ի ըմպել զջուր'* etc.

6. Bl. 11a: Warnung vor Gefrässigkeit, Gier u. Eitelkeit. A. *'Թէպէտ գիտէ հին Թշնամին բնութեան մերոյ ամենա|չարին սատանայ'* etc.

7. Bl. 11b: Zitate aus Sirach, Ambrosius, Gregor.

8. Bl. 12a—b: 2 Briefmuster. Ae. *Տեառնդ ֆլան* [= arab., pers., türk. فلان] *աստուածաբան վարդապետի և արհիապանծ երջանիկ եպիսկոպոսի'* etc. *'Հոգևոր սիրելույդ իմոյ պարոն ֆլանիդ'* etc.

9. Bl. 14a: Lied auf den gekreuzigten Heiland u. eine vierzeilige Strophe

auf die Armen. Ae. *'Գերեզմանին քոյ համբուրման'* etc., *'Թէ և աղքատն ի խրճիթ իւր անընչութեամբ ամրանոյ'* etc.

10. Bl. 14b—16a: verschiedene Briefmuster.

11. Bl. 16b—17a: Gedichte auf Christus, d. Abn. = *Աբրահամ ծառայ*. A. *'Աստուածամերձ աջոյդ որբոյ հրեշտակին'* etc.

12. Bl. 18b—23b: Prdgt. zum Fest des Protomartyrs Stephanos vom Vdp. Stephanos v. Eudokia. Ü. *'Յաւուր յայսմ տօնի սրբոյն Ստեփաննոսի նախավկային հաւաքեալ ի մի ի Ստեփաննոս լիաշնորհ վարդապետէ Եւդոկիացւոյ.'* A. *'Զի համանուամբ ձոխացեալ սորին Ստեփաննոս'* etc.

13. Bl. 24b—28a: Prdgt. über Jesu Grablegung u. Auferstehung. Ü. *'Յաւուր յաղագս թաղմանն Քրիստոսի և փառաւոր յարութեանն.'* A. *'Ամօվսածին Աստուածաբանն ի մարգարէս յՆոայի վասն հանդիսաւոր թաղմանն Քրիստոսի ասէ'* etc.

14. Bl. 29a—32a: Briefmuster.

15. Bl. 32b—42a: Lieder. a) Bl. 32b: auf die Geburt Christi. Ü. *'Տաղ ծննդեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ'*. A. *'Երկինք երկնից խմացարարէք'* etc., b) Bl. 33a: wie *Dsh* Nr. 412,6 *խ*, laut Ü. (*'Տաղ Պաղտասարի'*) von Balthasar, c) Bl. 33a: A. *'Ի ննջմանէդ արքայական, զարթիր նազելի իմ զարթիր'* etc., d) Bl. 33b: A. *'Փրկաւէդ մահուան քոյ ըզգինս, որ անկեալ դընիմ յանկողինս'* etc., e) Bl. 33b: A. *'Քեզ, ով փեսայդ եկեղեցւոյ, երգեմք հոգւով ալելուիայ'* etc., f) Bl. 34a: wie *Dsh* Nr. 412,10 *հզ*, g) Bl. 34b: A. *'Մեկ ազնուի սէրըն կայ ի գըլխիս գիշերին յերազիս'* etc., h) Bl. 34b: A. *'Վարանելով վարանելով մոլար դեգերիմ ասաղ'* etc., i) Bl. 35a: wie *Dsh* Nr. 412,5 *ի*, k) Bl. 35b: von Balthasar. Ü. *'Պաղտասարի'*. A. *'Հէրիր, ողբամ, գոչեմ, լամ և հառաչեմ'* etc., l) Bl. 36a: wie *Dsh* Nr. 412,10 *կթ*, m) Bl. 37a: Ü. *'Տաղ ազնիւ և գեղեցիկ'*. A. *'Յաւուր միում որ էր, մեզ նոր կիւրակի'* etc., n) Bl. 37b: auf die Mutter Gottes. Ü. *'Տաղ Աստուածածնի'*. A *'Մերձաւոր իմ, աղաւնի իմ, գեղեցիկ իմ, սիրելի'* etc., o) Bl. 38a: auf d. Freude. Ü. *'Տող ուրախութեան քաղցրաձայն'*. A. *'Ի սէր սիրոյդ ցանկացելոյս, նազելի սէր իմ, նազելի'* etc., p) Bl. 38b: A. *'Խանդակաթէմ ի սէր քոյ'* etc., q) Bl. 39a: A. *'Լեր դէմ հոգւոյ քոյ կեցութեանն'* etc., r) Bl. 40b: 2 Lieder auf d. Auferstehung. Ae. *'Ի գերեզման յարուցելոյն անմահին'* etc. u. *'Յարեաւ Աստուածըն հրաշալիս'* etc., s) Bl. 41b: zunächst *'Արք կատարեալք բանիւ միայն զլերինս ի ծով անկանէին, այլ փոխանակ ծով լեռնացեալ խղճոյս վերայ անկանէին'*, dann e. Zwiegesang zw. der Rose und e. Vöglein. A. *'Վարթ գեղեցիկ տեսօք քաղցրիկ խօսս անուշիկ նազելի* etc., t) Bl. 42a: A. *'Սէրն սրբոց է բամ խորհուրդ'* etc.

16. Bl. 42b—49a: Predigten über die Parabel vom Säemann, a) Bl.

42b—45a: über Mt. 13,27. Ü. *'Գործ յայլմէ վասն որոմանց և սերմանց, հնձոց և կատարածի ի բանին, որ ասէ՝ Տէր, Ո՞չ սերմն բարի սերմանեցեր յագարակին քում, արդ ուստի՞ ունիցի որոմն[ն]'.* A. *'Հարցանեն իմաստունք թէ՝ չարն և բարին ուստի՞ է. ոմանք ասացին թէ յԱստուծոյ է, այլ ճշմարիտ վարդապետք ասա|ցին'* etc., b) Bl. 45b—47a: über Mt. 13,28. A. *'Արդ՝ ասացին. Տէ՛ր, կամի՞ս զի երթեալ քաղեսցուք և զորոմն ի բաց խլեսցուք.....'* etc. *Գիտելի է, զի զ կերպիւ ոչ է հաճոյ Աստուծոյ զորոմն ի բաց խլել'* etc., c) Bl. 47b—49a: über Mt. 13,30. A. *'Ասէ աւետարանն. Թողէք մինչև օր հնձոցն. զի ասացից ցհնձօղսն. Քաղեցէք զորոմն և կապեցէք խրձունս առ ի՛ այրել. Գիտելի է՝ զի երկու ազգ է հունձ'* etc.

17. Bl. 49b—50a: Lied. A. *'Եթէ սոքօք զարդարիս, մարդ կատարեալ ճանաչիս'* etc.

18. Bl. 50b—54a: Zitate aus Werken von Philosophen und Kirchenvätern.

19. Bl. 66a—b, 67b, 68b, 69b, 70b: Lieder, a) Bl. 66a: auf d. Auferstehung von Simon Petros aus Tiflis, An. = *Ի Սիմէ.* Ü. *'Տաղ յարութեան ի գոյն յարմարձևովին ոգեալ ի Սիմոն Պետրոսէ Թիֆլիզեցւոյ'.* A. *'Ի տօնի սուրբ յարութեան'* etc., b) Bl. 66b: A. *'Եկ, սիրելի. ի պարտէզ քո երկնաւորեալ ծաղկամբ'* etc., c) Bl. 66b: wie *Dsh* Nr. 412,8 *ծք*, d) Bl. 67b: wie *Dsh* Nr. 493,3 *ա*, e) Bl. 67b: A. *'Ո՛վ, համապիւռ սէր եռագիծ անպատճառ'* etc., f) Bl. 68b: A. *'Արդեօք ո՞ւր կամ յորո՞ւմ տեղի մեկուսացեալ'* etc., g) Bl. 68b: A. *'Որք տուելովքն Աստուծոյ ոչ բաւականանան'* etc., h) Bl. 69b: auf die Engel. Ü. *'Ի վերայ հրեշտակաց'.* A. *'Տուիղք էին բախման եղեալք'* etc., i) Bl. 69b: A. *'Տրտիպ ահաւ տարածման'* etc., k) Bl. 70b: A. *'Անկիրթ մանկունք անհոտ ծաղկունք'* etc.

Abkürzungen.

I

(Vgl. Vorbemerkung 1).

AbMch = Աբէլ Մխիթարեանց, Պատմութիւն ժողովոց Հայաստանեայց եկեղեցւոյ հանդերձ կանոնագրութեամբք ի պէտս ժառանգաւորաց. Vagharschapat 1874.

Agham = Պետրոս Բերդումեան Աղամալեանց, Աղբիւր բացեալ. Etschmiadsin 1845.

AnBoll = Analecta Bollandiana. Brüssel.

Ar = Արարատ (Ամսագիր). Vagharschapat 1868 ff.

Assem = Jos. Sim. Assemanus, Bibliotheca orientalis clementino-vaticana, Rom 1719—1728.

Balg = Balgy, Historia doctrinae catholicae inter Armenos. Wien 1878.

Bazm = Բազմավէպ (Ամսաթերթ). Venedig 1843 ff.

Bib = Աստուածաշունչ մատեան հին և նոր կտակարանաց ...., յաշխատասիրութենէ Հ. Յով. Զօհրապեան վարդապետի ... Venedig 1805.

*Bib*² = Գիրք աստուածաշունչք հին և նոր կտակարանաց .... Venedig 1860.

Brock = C. Brockelmann, Geschichte der arabischen Litteratur. Weimar 1898.

Chrys = Յովհաննու Ոսկեբերանի Կոստանդնուպօլսի եպիսկոպոսապետի մեկնութիւն թղթոցն Պաւղոսի. Venedig 1862.

ChrysHom = Յովհաննու Ոսկեբերանի Կոստանդնուպօլսի եպիսկոպոսի ճառք. Venedig 1861.

Cyr = Երանելւոյն Կիւրղի Երուսաղեմայ հայրապետի կոչումն ընծայութեան. Wien 1832.

Dav = Դաւթի Անյաղթ փիլիսոփայի մատենագրութիւնք և թուղթ Գիւտայ կաթուղիկոսի առ Դաւիթ. Venedig 1833.

Dsh = Յակ. Տաշեան, Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց մատենադարանին Մխիթարեանց

ի Վիեննա։ Jac. Dashian, Catalog der armenischen Handschriften in der Mechitharisten-Bibliothek zu Wien. Wien 1895 (*Մայր ցուցակ հայերէն ձեռագրաց հրատարակեալ ի Մխիթարեան միաբանութենէ, հատոր Ա, գիրք Բ։* Haupt-Katalog der armenischen Handschriften, herausgegeben von der Wiener Mechitharisten-Congregation, Band I, Buch II).

Dschasch = *Ճաշոց գիրք .....* Venedig 1686.

DshUs = *Յակ. Տաշեան, Ուսումնասիրութիւնք Ստոյն-Կալիսթենեայ վարուց Աղեքսանդրի։* Wien 1892 (*Ազգային Մատենադարան Ե*).

El = *Սրբոյ Հօրն մերոյ Եղիշէի վարդապետի մատենագրութիւնք։* Venedig 1859.

Ephr = *Սրբոյն Եփրեմի մատենագրութիւնք։* Venedig 1836.

Fi = *Ֆ. Ն. Ֆինկ, Ցուցակ Տփխիսեցի Աբգար Յովհաննիսեանի հայերէն ձեռագրերի։* F. N. Finck, Katalog der armenischen Handschriften des Herrn Abgar Joannissiany zu Tiflis. Leipzig u. Marburg 1903.

GAst = *Գիրք աստիճան տաղոյ դպրաց և սարկաւագաց և քահանայից և գաւազան տաղոյ վարդապետաց։* Konstantinopel 1752.

GTh = *Գիրք Թղթոց, մատենագրութիւն նախնեաց։* Tiflis 1901.

Hand = *Հանդէս ամսօրեայ։* Wien 1887 ff.

HhDpr = [*Գարեգին Զարպհանալեան*], *Հայկական հին դպրութեան պատմութիւն* (*Դ-ԺԳ դար*) *բարձրագոյն դպրոցաց համար։* Venedig 1897.

HV = *Գիրք որ կոչի Հարանց վարք .....* Konstantinopel 1721.

HVV = *Վարք սրբոց հարանց և քաղաքավարութիւնք նոցին ...* Venedig 1855.

Ign = *Մեկնութիւն սրբոյ աւետարանին որ ըստ Ղուկասու, արարեալ սուրբ վարդապետին Իգնատիոսի ...* Konstantinopel 1824.

Jaism = *Ճառ սրբոց վկայից ճշմարտին Աստուծոյ. ազգաց և ազանց հանուրց քրիստոնէից. որոց բազումք կատարեցան ի Քրիստոս, և գրեցին զանուանս ի գիրս որ կոչի Յայսմաւուր ....* Konstantinopel 1706.

Jaism^{2} = *Յայսմաւուրք ըստ կարգի ընտրելագոյն Յայսմաւուրաց Տէր Իսրայէլի ..* Konstantinopel 1834.

Kal = *Գրիգորիս Գալեմքարեան, Ցուցակ հայերէն ձեռագրաց արքունի մատենադարանին ի Միւնխէն։* Gregoris Kalemkiar, Catalog der armenischen Handschriften in der K. Hof- und Staatsbibliothek zu München. Wien 1892 (*Մայր ցուցակ* etc. — vgl. *Dsh* — *հատոր Բ, տետր Ա,* Band II, Heft I).

Kan = *Ստեփան Կանայեանց, Ցուցակ հայերէն ձեռագրների Թիֆլիզի Ներսիսեան հոգևոր դպրանոցի։* Stephan Kanajeanz, Katalog der armenischen Handschriften des armenischen Nersisean-Seminars zu Tiflis. Tiflis 1893.

Kar = N. Karamianz, Verzeichnis der armenischen Handschriften der Königl. Bibliothek zu Berlin. Berlin 1888.

Karen = Մայր ցուցակ ձեռագիր մատենից գրադարանի սրբոյ աթոռոյն Էջմիածնի, տպագրեալ .... ծախուք ի Կարնոյ գաղթական Յակոբայ վարժապետի Ցարենեանց .... Tiflis 1863.

KirM = Պատմութիւն Հայոց արարեալ Կիրակոսի վարդապետի Գանձակեցւոյ, ի լոյս ընծայեաց Ոսկան Տէր-Գէորգեան Յովհաննիսեանց Երեւանեցի. Moskau 1858.

KirV = Կիրակոս վարդապետի Գանձակեցւոյ Համառօտ պատմութիւն ի սրբոյն Գրիգորէ ցաւուրս իւր, լուսաբանեալ. Venedig 1865.

KlSokr = Սոկրատայ պատմութիւն եկեղեցական և վարք սրբոյն Սեղբեստրոսի. Աշխատասիրութեամբ Մեսրոպ վ. Տէր Մովսէսեան. Vagharschapat 1897.

Kost = Կարապետ Կոստանեանց, Նոր ժողովածու Ա.-Դ. Tiflis 1892. 1892. 1896. Vagharschapat 1903.

KostNagh = Մկրտիչ Նաղաշ և իւր տաղերը. Յաւելուած միջնադարեան տաղեր զարիպութեան վերայ. Կ. Կոստանեանց. Vagharschapat 1898.

KostThlk = Կար. Կոստանեան, Թլկուրանցի Յովհաննէս և իւր տաղերը. Tiflis 1892.

Lambr = Սրբոյն Ներսիսի Լամբրոնացւոյ խորհրդածութիւնք ի կարգս եկեղեցւոյ և մեկնութիւն խորհրդոյ պատարագին. Venedig 1847.

LanglMich = Chronique de Michel-le-Grand, patriarche des Syriens Jacobites, traduite pour la première fois sur la version arménienne du prêtre Ischôk par Viktor Langlois. Venedig 1868.

Ma = Н. Марръ, Списокъ рукописей Севанскаго монастиря. Ն. Մառ, Ցուցակ համառօտ ձեռագրաց վանուց Սեւանայ. Moskau 1892.

Mai = Angelo Mai, Scriptorum veterum nova collectio e vaticanis codicibus edita. Rom 1825—1838.

Mand = Տեառն Յովհաննու Մանդակունւոյ Հայոց հայրապետի ճառք. Venedig 1860.

MasAgh = Մասեաց Աղաւնի և ծիածան Հայաստանեայց, հնգետասանօրեայ հանդէս ազգային կենցաղօգուտ և քաղաքական գիտելեաց. Feodosia 1855—1865.

Mascht = Մաշտոց յորում աւանդին սրբազան արարողութիւնքն ազգիս ըստ սահմանադրութեան սուրբ եկեղեցւոյ Հայոց[2]. Etschmiadsin 1894.

Mascht Dsern = Մաշտոց ձեռնադրութեան կղերիկոսաց, սարկաւագաց և քահանայից և օրհնութեան աբեղայից և տալոյ զգաւազան մասնաւոր և ծայրագոյն իշխանութեան վարդապետաց. Vagharschapat 1876.

Mi = Patrologiae cursus completus accurante I. P. Migne, ser. graec. Paris 1857—1860, 1862—1866.

Mich 1870 = *Տեառն Միխայէլի պատրիարքի Ասորւոց ժամանակագրութիւն.* Jerusalem 1870.

Mich 1871 = *Ժամանակագրութիւն Տեառն Միխայէլի ասորւոյ պատրիարքի հանեալ ի հնագոյն գրչագրէ.* Jerusalem 1871.

MichChab = Chronique de Michel le Syrien, patriarche jacobite d'Antioche (1166—1199), éditée pour la première fois et traduite en français par J. B. Chabot. Paris 1899.

Mos = *Սրբոյ հօրն մերոյ Մովսէսի Խորենացւոյ մատենագրութիւնք*[3]. Venedig 1865.

MosKagh = *Մովսեսի Կաղանկատուացւոյ պատմութիւն Աղուանից աշխարհին.* Moskau 1860.

MosKaghP = *Պատմութիւն Աղվանից արարեալ Մովսիսի Կաղանկատուացւոյ: Ի լոյս ընծայեալ հանդերձ ծանօթութեամբք Կ. . . . Շահնազարեան. . .* Paris 1860.

Mtdr = [*Գարեգին Զարպհանալեան*], *Մատենադարան հայկական թարգմանութեանց նախնեաց (Դար Դ–ԺԳ).* Venedig 1889.

Mtgt = [*Գարեգին Զարպհանալեան*], *Հայկական մատենագիտութիւն.* Venedig 1883.

Na = *KostNagh.*

Nar = *Գրիգորի Նարեկայ վանից վանականի ողբերգութիւնն.* Venedig 1893.

NarGeb = *Գիրք աղօթից սրբոյն Գրիգորի Նարեկացւոյ հոգեկիր հռետորի. . .* Konstantinopel 1774 (bzw. 1782, 1802.)

NarK = *Մեկնութիւն երգոց երգոյն Սողոմոնի յօրինեալ ի Ս. Գրիգորէ Նարեկացւոյ. . .* Venedig 1789.

NarW = *Գրիգորի Նարեկայ վանից վանականի մատենագրութիւնք.* Venedig 1827.

NarW^2 = *Սրբոյ հօրն մերոյ Գրիգորի Նարեկայ վանից վանականի մատենագրութիւնք.* Venedig 1840.

Nem = *Նեմեսիոսի փիլիսոփայի Եմեսացւոյ յաղագս բնութեան մարդոյ.* Venedig 1889.

Pi = I. B. Pitra, Juris ecclesiastici Graecorum historiae et monumenta. Rom 1864—1868.

PiAn = I. B. Pitra, Analecta sacra specilegio Solesmensi parata. Paris 1876—1891.

PiSpec = I. B. Pitra, Specilegium Solesmeuse complectens SS. Patrum scriptorumque eccles. anecdota hactenus opera. Paris 1852—1858.

Sach = Ed. Sachau, Verzeichnis der syrischen Handschriften der Königl. Bibliothek zu Berlin. Berlin 1899.

SamAn = *Սամուէլի քահանայի Անեցւոյ հաւաքմունք ի գրոց պատմագրաց յաղագս գիւտի ժամանակաց անցելոց մինչև ի ներկայս ծայրաքաղ արարեալ. Յառաջա-*

բանով, համեմատութեամբ, յաւելուածներով և ծանօթութիւններով Արշակ Տէր-Միքելեանի. Vagharschapat 1893.

Sarg = Մեկնութիւն եօթանց թղթոց կաթուղիկեայց արարեալ երանելւոյն Սարգսի շնորհալից վարդապետի. Konstantinopel 1826.

Schar = Շարական հոգևոր երգոց սուրբ և ուղղափառ եկեղեցւոյս Հայաստանեայց յօրինեալ. . . . Etschmiadsin 1861.

Schm = Heilige Reden des Johannes Mandakuni . . . Aus d. Armen. übers. u. m. Einl. u. Anm. vers. v. Joh. Michael Schmid. Regensburg 1871.

SchnNam = Տեառն Ներսեսի Շնորհալւոյ Հայոց կաթողիկոսի Նամականի. Venedig 1838.

SchnOp = Sancti Nersetis Clajensis Armeniorum catholici opera nunc primum ex armenio in latinum conversa notisque illustrata studio et labore D. Josephi Cappelletti. . . Venedig 1833.

Schnorh = Տեառն Ներսեսի Շնորհալւոյ Հայոց Կաթողիկոսի բանք չափաւ. Venedig 1830.

SchnTh 30 = Ներսեսի Շնորհալւոյ կաթողիկոսի Հայոց Թուղթ ընդհանրական առ համօրէն հայասեռ ազինս. Venedig 1830.

SchnTh 65 = Թուղթ ընդհանրական արարեալ երից երանեալ սուրբ հայրապետին մերոյ Տեառն Ներսիսի Շնորհալւոյ. . . . Etschmiadsin 1865.

SchnTh 71 = Ընդհանրական թուղթք սրբոյն Ներսեսի Շնորհալւոյ. Jerusalem 1871.

Sla = de Slane, Catalogue des manuscrits arabes. Paris 1883—1898.

Soph = Սոփերք հայկականք. Venedig 1853—1862.

St Martin = St. Martin, Mémoires historiques et géographiques sur l'Arménie. Paris 1829.

Tacu = Tacuini aegritudinum et morborum ferme omnium corporis humani cum curis eorundum, Buhahylyha Byn Gezla auctore. Strassburg (apud Joamem Schottum) 1532.

Thk = Կարգ թաղման կարգաւորաց այսինքն հայրապետաց, եպիսկոպոսաց և քահանայից. . . . . .[2]. Vagharschapat 1892.

Ti = Tischendorf, Evangelia apocrypha[2]. Leipzig 1876.

Vard = Հաւաքումն պատմութեան Վարդանայ վարդապետի լուսաբանեալ. Venedig 1862.

VardFab = Н. Марръ, Сборникъ притчъ Вардана. Матеріали для исторіи средневѣковой армянской литературы, частъ I und Ն. Մառ, Ժողովածոյք

առակաց վարդանայ. Նիւթք առ ի պատմութիւն միջին դարուց դպրութեան Հայերենի, Մասն Բ. St. Petersburg 1899.

Varkh = *Վարք և վկայութիւնք սրբոց հատնտիր քաղեալք ի Ճառընտրաց.* Venedig 1874.

ZfaPh = *Հանդէս Հայագիտութեան.* Zeitschrift für armenische Philologie hgg. v. F. N. Finck, E. Gjandschezian u. A. Manandian. Marburg 1903—1904.

Žam = *Ժամագիրք Հայաստանեայց Ս. եկեղեցւոյ. . .* Vagharschapat 1902.

Žkg = *Ժամանակագրութիւն Հայաստանեայց Ս. եկեղեցւոյ. . .* Vagharschapat 1891.

Žkg W = *Ժամանակագրութիւն Հայաստանեայց եկեղեցւոյ. . .* Wien 1879.

II.

(Vgl. Vorbemerkung 2).

A. = Anfang.
Ab. = Anfangsbuchstabe.
Abschn. = Abschnitt.
Apgsch. = Apostelgeschichte.
Apok. = Apokalypse.
arm. = armenisch.
Ausg. = Ausgabe.
Az. = Anfangszeile.
bes. = besonders.
Bl. = Blatt.
Bm. = Bemerkung.
Bnd. = Binder.
Bs. = Besitzer.
bspw. = beispielsweise.
Bst. = Besteller.
btr. = betreffend.
bzw. = beziehungsweise.
Chron. = Chronik.
d. = der, die, das etc.
Dckbl. = Deckblatt.
dergl. = dergleichen.
d. h. = das heisst.
E. = Ende.
e. = ein, eine etc.
Ebd. = Einband.
Epr. = Einpressung.
etc. = et caetera.
Ev. = Evangelium.
Ex. = Exodus.
Ez. = Ezechiel.
fbg. = farbig.
Gen. = Genesis.
gldf. = goldfarbig.
glnzf. = glanzfarbig.
Gr. = Grösse.
h. = hinten.
hl. = heilig.
Hlbunz. = Halbunzialschrift.
Hlzd. = Holzdeckel.
HmdEvL. = Holzdeckel mit durch Einpressungen verziertem Lederüberzug.
Hsch. = Handschrift.
J. = Jahr.
Jc. = Jacobusbrief.
Jes. = Jesaias.
Jh. = Johannesevangelium.
Jon. = Jonas.
Kn. = Knopf.

Kor. = Korinther(brief).
Kp. = Kapitel.
Krr. = Kurrentschrift.
Krs. = Kursivschrift.
Lc. = Lucas(evangelium).
Ldbz. = Lederüberzug.
Ldrr. = Lederrücken.
lr. = leer.
m. = mit.
Mc. = Marcus(evangelium).
Mos. = Moses.
Mt. = Matthaeus(evangelium).
mttf. = mattfarbig.
Mmd. = Memorandum.
Not = Notiz. Nr. = Nummer.
Nschr. = Nachschrift.
O. = Ort. o. = ohne.
od. = oder.
Petr. = Petrus(brief).
Pgt. = Pergament.
Phil. = Philipper(brief).
PmdEvL. = Pappdeckel mit durch Einpressungen verziertem Lederüberzug
Pp. = Papier.
Pppd. = Pappdeckel.
Prdgt. = Predigt.
Pred. = Prediger Salomon
Ps. = Psalm.
Rck. = Rücken.
Rd. = Rand.
Rdvz. = Randverzierung.
Rnd. = Rundschrift.
Röm. = Römer(brief).
S. = Seite. s. = siehe.
Schm. = Schmuck.
Schn. = Schnalle.
Schnr. = Schnur.
Schr. = Schrift.
Schrb. Schreiber.
Sdf. = Seidenfutter.
sog. = sogenannt.
Sp. = Spalte.
Spr. = Sprüche.
St. = Stoff. st. = statt.
Stf. = Stoffutter.
Stübz. = Stoffüberzug.
T. = Text.
Tim. = Timotheus(brief).
Tt. = Titel.
Ttl. = Titelleiste.
Ttlvz. = Titelverzierung.
u. = und.
Ü. = Überschrift.
ugf. = ungefähr
Unz. = Unzialschrift.
urspr. = ursprünglich.
v. = vorn.
Vdp. = Vardapet.
Vdkl. = Vorderklappe.
vgl. = vergleiche.
v. o. = von oben.
v. u. = von unten.
Vz. = Verzierung.
vz. = verziert.
Wsh. = Buch der Weisheit.
wsntl = wesentlich, im wesentlichen.
Z. = Zeile.
Zb. = Zierbuchstabe.
Zl. = Zierleiste.
Zschr. = Zierschrift.
Zst. = Zustand.
zw. = zwischen. zwsp. = zweispaltig.

Register.

Abbās I., d. Grosse, Sefevide, Schah v. Persien v. 1587—1629, s. **Chronik**.

Abdu-l-Masich, syrischer Märtyrer, s. **Lebensgeschichten.**

Abed-Nego s. **Azaria.**

Abel, Sohn des Stammvaters Adam. Sein Tod u. die durch denselben veranlassten christlichen Gebräuche **94**,12.

Abendmahl, hl. — Polemik gegen die Mischung von Wasser in den Wein des Sakraments **52**,15. — S. ausserdem **Ananias** v. Sanahin, **Johannes** Mandakuni, **Kanones, Kommentare, Messopfer, Reden, Riten.**

Abgar, Toparch v. Edessa, s. **Öl**.

Abisoghom, Archidiakon, s. **Lebensgeschichten.**

Abraham, Erzvater. Fragen u. Antworten *a*. über sein Alter: zur Zeit seiner Beschneidung **94**,58 v; seiner Auswanderung **94**,58 s; seines Einzugs in Ägypten **94**,58 u. *b*. über die Behauptung, dass er nach dem Tode seines Vaters noch 135 Jahre gelebt habe **94**,58 b. *c*. betreffs des Namens seiner Mutter **94**,58 r.

Abraham, Bischof der Mamikonier (5. Jhd.), kanonisches Schreiben an Vadschakan, König der Albaner **92**,5 h.

Abraham aus Astapat, Vdp. (18. Jhd.), s. **Melchisedek** aus Konstantinopel.

Abraham Tschelepi s. **Sukhias.**

Abraham, Gedichte auf Christus **103** a 11. Bruchstück eines Gedichts **97**,62.

Abraham s. **Schreiber**.

Abstinenztage. Fragen u. Antworten betr. d. fünf ~ **94**,58 c; betr. des Genusses von Fisch an ~n **94**,34.

Abu Sajid (12. Jhd.), Anthropologie **75**,6; **86**,3.

Acacius s. **Akakios.**

Acta s. **Lebensgeschichten.**

Adam, Stammvater. Erwähnung von vier Dingen, die Gott ~ am Samstag gegeben **97**,31 d. Über seinen Sündenfall u. die Erlösung v. der Erbsünde **94**,11. Zahl der Jahre von ~ bis auf Enoch, bis zur

Sündflut etc. **93**,13 c. Genealogie von ~ bis auf Christus **94**,5. ~ s nächste Nachkommen **97**,29. Fragen u. Antworten betreffs der Zahl der Generationen von ~ bis auf Noah **94**,58 g; bis auf Christus **94**,58 i. S. ausserdem **Chronik, Dichtungen, Reden.**

Addai (Adde), Schüler des Apostels Thaddaeus. Seine Weihe durch Thaddaeus, Weihe des Theophilos durch ~ etc. **96**,12.

Aderlass. Nutzen u. Nachteil des ~ es an den verschiedenen Tagen des Monats **75**,7.

Aegypten s. **Abraham, Dichtungen, Lebensgeschichten, Reden**

Aeren s. **Chronologie, Jakob** aus der Krim.

Agathangelos, Pseudo- (5. Jhd.), Vertragsbrief **70**,7; **93**,20; **96**,3.

Agathon, Philosoph. Seine Prophezeihungen betreffs Jerusalem, Armeniens u. der Ankunft des Antichrists **100**,23.

Aghabek s. **Besitzer.**

Aghamal s. **Schreiber.**

Aghamalean s. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**

Agnes, hl., s. **Gebete.**

Agulis, Dorf im Gau Goghthn der alten Provinz Vaspurakan, s. **Schreiborte.**

Airivankh, Kloster im Gau Mazaz der Provinz Airarat, s. **Mchithar** v. Airivankh.

Akakios (Akakius, Akacius, Acacius) s. **Basilius** v. Caesarea.

Akoluth (ջահընկալ) s. **Riten.**

Akrakand s. **Gregor** v. Akrakand.

Alavert s. **Schreiber.**

Albanien s. **Abraham** d. Mamikonier, **Besitzer, Tiran.**

albanische Schrift s. **Öl.**

Alexander d. Grosse s. **Dichtungen.**

Alexander v. Messina, Neuer Wald v. Gedanken der hl. Schriften, aus dem Lateinischen übersetzt v. Lukas v. Charberd **42.**

Alexander, Sohn des Bahram Schahnazarean s. **Karapet Jusbaschean.**

Alexandria s. **Ammonius, Athanasius, Eusebius, Kyrillus, Pappos.**

Alexanos s. **Schreiber.**

Alexius, Schwiegersohn des Kaisers Manuel I. Komnenos, s. **Nerses Schnorhali.**

Ali aus Tiflis s. **Besitzer.**

Aliphnar in Armenien s. **Schreiborte.**

Allegorieen. Allegorische Bezeichnung des himmlischen Heeres, der Erzväter, der Gottesgebärerin, der Gerechten beim jüngsten Gericht und einiger Berge als Berge des Segens **102**,10.

Allelujagesänge s. **Horologium.**

Allerheiligstes. Vergleich der Ausschmückung des Allerheiligsten mit der Ausschmückung des Leibes Christi **95**,5.

Allerlöserkirche s. **Besitzer.**

Almosen s. **Johannes** Mandakuni.

Alphabetgedichte s. **Dichtungen, Karapet Jusbaschean, Nerses** Schnorhali.

Altardecken s. **Riten.**

Altarsakrament s. **Abendmahl.**

Amasia am Irisflusse in Pontus s. **Amir Dovlath.**

Ambitskh (*ամբիծք*). Fragen u. Antworten betreffs Grund u. Bedeutung der ~ genannten Totenfeier **94,37** b.

Ambrosius, Bischof v. Mailand (4. Jhd.). Berufung auf seine Werke **97,23**; Zitate aus denselben **103** a 7.

Ameise. Vergleich des Weisen mit der ~ **94,20.**

Amida am Tigris. Geschichte der als Folge der chalcedonischen Wirren über die Stadt ~ gekommenen Plagen unter Justinianos I. (527 bis 565) u. Justinos II (565—578) sowie die Bekehrung des letzteren durch die Erscheinung des hl. Kreuzes **94,52.**

Amir Dovlath aus Amasia (15. Jhd.), Arzt. Berufung auf ihn **88,2.**

Ammonius aus Alexandria (2. Jhd.). Angabe seiner Evangeliensektionen am Rand **1; 2; 3; 4; 5; 5a; 6,1.** Erwähnung seiner Evangeliensynopse im Brief des Eusebius an Karpianus **3; 4.**

Ammonius, Philosoph (= ~ Sakkas, Lehrer des Plotinus, od. ~ der Aristoteliker?) s. **Johannes** von Orotn.

Amos, Prophet, s. **Epiphanius**

Amphilochius von Ikonium (4. Jhd.), Lebensbeschreibung des Basilius v. Caesarea **38,30.**

Amulette. Anweisungen u. Gebete für ~ **51,16.** 17. 18. 21; **97,31** a.

Analytica s. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**

Ananias v. Sanahin (11. Jhd.), Abhandlung über die unterschiedslose, d. h. ohne Rücksicht auf die Würdigkeit stattfindende Teilnahme der Griechen am Sakrament **92,6.**

Ananias v. Schirak (7. Jhd.), *a.* Zahlenangaben betreffs der Verse des alten u. neuen Testaments, der katholischen u. der Apostelbriefe **93,10**; betreffs der Verse des alten Testaments **97,33**a. *b.* Angabe der hebräischen Benennungen der Schriften des alten Testaments **97,33** b. *c.* Sechs Unterhaltungsaufgaben **94,26.**

Anathemata, die 10 des ersten Konzils zu Manaskert **93,18.**

Ancyra s. **Ankyra.**

Andreas, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**

Andreas, Dichter, Messlied zum Fest der Himmelfahrt Christi **62,3** *Ճա:* Lied **64,21.**

Anekdoten 103a 5.

Ani in Schirak s. **Samuel** v. Ani.

Ankyra s. **Kanones, Konzilien.**

anonyme Personen des Neuen Testaments. Namen einiger derselben **94,31.**

Anthropologie. Abhandlung über die Natur des Menschen im Zusammenhang mit den Jahreszeiten, über die Physiognomik und deren Notwendigkeit für den Arzt **86,4.** S. ausserdem **Abu Sajid, Gregor** von Nyssa,

Ischauchan, Kommentare, Nemesius.
Antichrist s. **Agathon, Reden.**
Antiochia s. **Jusik, Patriarchen.**
Anton, Presbyter (Dorfpriester), s. **Schreiber.**
Antonius d. Grosse, d. Stifter des Coenobitenlebens (gest. 356), s. **Lebensbeschreibungen.**
Antonius aus Rom, Anachoret, angeblich Aufzeichner des Martyriums der Oskianer **38**,54.
Antworten s. **Fragen u. Antworten.**
Aphorismen s. **Karapet Jusbaschean.**
Aphraates, Bischof u. Abt des Klosters Mar Matthaeus östlich v. Mosul in Persien (4. Jhd.), Homilie über das Gebet, dem Jakob von Nisibis zugeschrieben **95**,17.
Apokryphen. Vision der hl. Gottesmutter **99**,4. Dormitio Joannis **20**,2n; **38**,29. Bruchstücke **97**,17.
Apostel. Fragen u. Antworten betreffs ihrer Missionstätigkeit **94**,37g. Messelied zum Fest der ~ **61**,107. S. ausserdem **Arakhel** v. Siunikh, **Hymnen, Johannes** Chrysostomus, **Nerses** Schnorhali.
Apostelbriefe. Fragen u. Antworten betreffs der für die Rezitation der ~ geeigneten Tonart **94**,37h.
Apostel - Thaddaeus - Kloster bei Dschulfa am Araxes s. **Besitzer.**
April, vierter s. **Jakob** aus der Krim.
Aquino im Neapolitanischen s. **Thomas** v. Aquino.
Arabien. Fragen u. Antworten betreffs der Ausdehnung von ~ **94**,49.
arabisch. Zitat aus einem ~en Buch zum Beweis, dass Jesus Gottes Sohn **29**,2.
Arakhel aus Haghbat, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**
Arakhel v. Siunikh, Vdp. (15. Jhd.), Vorschrift für die Erziehung der schon bei ihrer Geburt zum geistlichen Beruf Bestimmten **27**,38; **28**,4. Gedicht auf die Apostel **97**,4.
Arakhel, Vdp. (vielleicht identisch mit dem vorigen), Lieder: zum Fest der Geburt Christi **64**,6; zur Ordination **27**,40b; auf die Gottesmutter **98**,8b; Klagelied **31**,16a; Klage des Priesters **63**,3; Warnung vor dem Hochmut **63**,12.
Arakhel, Stellvertreter des Katholikos Gregor XII (1569—1573), Bruchstück eines Briefs **97**,1.
Ardsach (Arthsach), armenische Provinz in der Gegend des heutigen Karabagh, s. **Josef** v. Ardsach. Vgl. auch **Karabagh.**
Ardsan der Artsrunier (5. Jhd.). Fragen desselben u. Antworten des Eznik v. Koghb **97**,7.
Areopagita s. **Dionysius** Areopagita.
Aristakes, Klagelied **30**,32; **31**,18.
Aristakes, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer.**
Aristakes, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber.**
Aristakes s. **Schreiber.**

Aristoteles. Fragen und Antworten betreffs seines Verhältnisses zu Plato **57**,5. *Werke*: *Περὶ κόσμου*, übersetzt von David dem Unbesiegten **74**,16. *Περὶ ἀρετῶν*, übersetzt von David dem Unbesiegten **74**,20. *Τὰ μετὰ τὰ φυσικά*, übersetzt von Stephan aus Polen **76**,3. *Zitate* **57**,1. 13; **97**,23; **103**a 3. *Kommentare* und *Bearbeitungen*: *Περὶ κόσμου* **74**,17. *Περὶ ἀρετῶν* **74**,21. *Κατηγορίαι* **74**,7. 12. *Περὶ ἑρμηνείας* **74**,13. Erklärung der Grundprinzipien seiner Naturlehre **57**,11. Aufzählung der Kategorien mit Angabe von Beispielen **98**,4. S. auch **Klemens Galanus** u. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**

Arme s. **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni.

Armenien u. **Armenier**. Geschichte der Bekehrung **44**,34. Epos auf den Krieg gegen Jesdegerd II. (im Anschluss an Elisaeus' Geschichtswerk) **65**. Bitte an Justinian um Hilfe gegen Chosrow **94**,53. Verzeichnis u. kurze Geschichte der Könige (im Anschluss an Moses v. Chorene) bis auf Tiran II. **52**,21; bis auf Konstantin III. **93**,6; chronographische Angaben über die armenischen Könige u. Katholikosse **93**,13. Geschichte der Ankunft Mohammeds im Lande und seiner Begegnung mit dem Bischof Sahak **38**,4. Verzeichnis steuerpflichtiger Gegenstände für die armenische Kolonie in Asow **73**,2. Berichte über armenische Schriftsteller **97**,17. Erklärung armenischer Wörter **97**,17. 29. 39. — S. ausserdem **Agathon, Buchstaben, Chronologie, Elisaeus, Fastenbeendigung, Herrnfesttage, Muavija, Nerses** v. Lambron.

Arsakiden (Arsaciden) s. **Nerses** Schnorhali.

Arten des Seienden s. **Karapet Jusbaschean.**

Arthsach s. **Ardsach.**

Artske, Stadt am Vansee im Gau Bznunikh der Provinz Turuberan, s. **Schreiborte.**

Aruthiun, Tirathsu, Klagelied auf sich selbst **62**,14 c.

Aruthiun, Dichter (vielleicht identisch mit dem vorigen), Lied auf die Nachtigall **62**,14 k. Zwei andere Lieder **64**,55. 56.

Arzneimittellehre s. **Medizin.**

Asapowi, Chodscha aus Eriwan s. **Besitzer.**

Asketen s. **Johannes** Mandakuni.

Asow s. **Armenien u. Armenier.**

Astapat, Dorf im Gau Nachidschewan der Provinz Vaspurakan, s. **Abraham** aus Astapat.

Astrologie s. **Chronologie.**

Astronomie s. **Chronologie.**

Astuatsatur, Vdp., Lied auf die Epiphanie u. Geburt Christi **62**,13 g.

Astuatsatur, Diakon, s. **Dichtungen.**

Astuatsatur, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer**.

Astuatsatur, Hirt u. Dorfschulze, s. **Besitzer.**

Athanasius v. Alexandria (4. Jhd.), *Εἰς τὴν ἑρμηνείαν τῶν ψαλμῶν* **97**,11. Gebet **28**,18. Berufung auf ihn **97**,43. S. auch **Georg** v. Skewra.

Atom, Vdp., Entzifferung der Grabinschrift des Patrizius Vard **94**,10.

Atomianer s. **Lebensgeschichten.**

Atrnersch, König v. Albanien, s. **Tiran,** Vdp.

Auferstehung. Abhandlung über die allgemeine ~ **58**,3. Geschichte der Grablegung u. Auferstehung Christi aus den *Ὑπομνήματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πραχθέντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου* **38**,106. S. ausserdem Dichtungen, **Horologium**, **Jakob** v. Sarug, **Johannes** Chrysostomus, **Theophilus**.

Aufsicht der Priester über das Volk s. **Johannes** Mandakuni.

Augustinus, hl. (354–430). Berufung auf ihn u. Zitate aus seinen Schriften **97**,23. 43; **103**a 3.

Auslegungen s. **Kommentare.**

Aussprüche eines Heiligen **94**,16.

Aussätziger. Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders **94**,16.

Awakh s. **Schreiber.**

Awetis, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer**.

Azaria aus Sebastia (17. Jhd.), Abhandlung über die Astronomie **85**,2.

Azaria (Abed-Nego), einer der drei nach Daniel 3,12—30 aus dem feurigen Ofen geretteten Männer, s. **Karapet Jusbaschean.**

Azaria, Diakon, s. **Besitzer**.

Azaria aus Hghverts in Siunikh, Ordenspriester, s. **Schreiber.**

Babel. Fragen u. Antworten betreffs der Sprachenverteilung beim Turmbau zu ~ **94**,37 f; betreffs der Urheber des Turmbaus **94**,58 o.

Baberd, Stadt des gleichnamigen Sandschaks des Velajets Erserum, s. **Schreiborte.**

Bachni, Dorf bei Erserum, s. **Schreiborte**.

Bagarat, Bischof v. Toromen, s. **Lebensgeschichten**.

Baghdad s. **Chronik.**

Baghesch (das heutige Bitlis) an der Grenze der alten Gaue Agdznikh u. Bznunikh **97**,29.

Bagrat d. Mamikonier s. **Johannes** v. Damaskus.

Balassanöl s. **Öl.**

Balthasar, Dichter. Lieder **103**a 15 b. k.

Balthasar s. **Schreiber.**

Bardsrahajeaths surb Astuatsatsin, Kloster. Encyclica des Vorstehers von ~ an die armenische Kirchengemeinde in Jerusalem **102**,14.

Bar Hebraeus 38,44.

Barmherzigkeit s. **Ephraim**, **Kyrillus**

v. Alexandria, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Reden.**

Barsuma, hl., s. **Lebensgeschichten.**

Bartholomaeus, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**

Bartholomaeus aus Bolonia, Bischof v. Maragha, Lehrbuch der Logik **57**,10.

Bartholomaeus, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer, Besteller.**

Basilius v. Caesarea (4. Jhd). *Gebete*: Zur Wasserweihe am 6. Januar **20**,2a; **27**,10; **28**,21; **30**,28; **33**,36. Zum Fest der Verklärung Christi 20,2k. *Kanones*: an Akakius, Theodorus (Diodor) u. über verschiedene u. tausendfache Laster **92**,5c; zwei ~ betreffs des Verbots des ehelichen Verkehrs an Buss- u. Herrntagen sowie betreffs Naturalabgaben an den Pfarrer **98**,8. *Predigten* u. *Reden*: zu Mc. 10,$_{17}$; Lc. 10,$_{25}$; 18,$_{18}$; **95**,29; über das Fasten **38**,71; über die Heiligung des Fastens **39**,2. *Zitate*: **52**,17; **103**a 3.

Basilius aus dem Kloster Maschkewor, genannt Dschon (7. Jhd.), Kommentar zum Markusevangelium **11.**

Basilius, Dichter, Lied zum Fest der vierzig Märtyrer v. Sebastia **61**,48.

Basilius, Erzbischof, Vorsteher des Klosters Gardmanik bei Gandzak, s. **Besitzer.**

Basilius s. **Schreiber.**

Befehlspredigt s. **Reden.**

Begräbnis s. **Dichtungen, Reden, Riten, Grablegung.**

Begriffsabgrenzungen, Begriffsbestimmungen s. **Definitionen.**

Beichte. Fragen u. Antworten betreffs der ~ **95**,34. Sündenbekenntnis und Lossprechung **31**,24. S. auch **Johannes** Chrysostomus u. **Reden.**

Beichtspiegel für Priester **92**,5n. Vgl. auch **Vardan Junanean.**

Bekehrte s. **Riten.**

Bekenntnis s. **Johannes** Mandakuni, **Michael** d. Syrer.

Bekenntnisgebet s. **Nerses** Schnorhali.

Belehrung in Versen **63**,11. S. ausserdem **Dichtungen, Johannes** Chrysostomus, **Reden, Vardan.**

Beleidiger eines Geistlichen. Massregeln gegen die ~ **94**,36.

Benedictiones zu den Totentagen **31**,20.

Berge des Segens s. **Allegorieen.**

Bernardus (Bernhardus) v. Clairvaux (12. Jhd.). Zitate aus seinen Schriften **103**a 3.

Berthumeanths s. **Petros Aghamalean Berthumeanths.**

Beruf, geistlicher, s. **Arakhel** v. Siunikh.

Berufsbestimmung für e. Kind erst bei dessen 7. Lebensjahr statthaft **28**,20.

Beschimpfung s. **Johannes** v. Ersnka.

Besessenheit v. Teufel s. **Riten.**

Besitzer der Handschriften. Diakon *խօջայ* Ազարիա **20.** Allerlöserkirche **12.** Apostel-Thaddaeus-Kloster

b. Dschulfa am Araxes **1.** Ալի aus Tiflis **32.** Աղաբեկ **30.** *Խօջայ* Աստապովի aus Eriwan **17.** Dorfschulze Hirt Աստուածատուր **27.** Weltpriester (Stadtpriester) Աստուածատուր **33. 46.** Weltpriester Արիստակէս **49.** Weltpriester Աւետիս **10.** Weltpriester Բաղթուղիմէոս **22.** Erzbischof Բարսեղ, Vorsteher des Klosters Gardmanik bei Gandsak **28.** Bethlehemskirche zu Tiflis **3.** Գաբրիել **103.** Գալուստ Ճիրմագանեանց, Bürgermeister v. Tiflis **1.** *Խօջայ* Գալուստ **3.** Գալուստ **96.** St. Georgs-Kirche **12.** Գէորգ Տէր-Մովսէսեանց aus Tiflis **61.** *Աղայ* Գրիգոր **56.** *Տէր* Գրիգոր **29.** Weltpriester (Stadtpriester) Դաւիթ **54.** Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn **20.** Mitglied der Gemeinde Neu-Dschulfa bei Ispahan **1.** Weltpriester Եսայի u. seine Brüder **33.** Եփրեմ, Patriarch v. Konstantinopel **41.** Vardapet Զաքարիա Գիւլասպեանց **11.** Weltpriester (Stadtpriester) Զաքարիա **81.** Katholikos Իսրայէլ v. Albanien **3.** Կարապետ **82.** *Յակովբ* Կարենեան **1.** Համան **29.** Հեջուբ **24.** Vdp Մարգար **41.** Մարտիրոս **45.** Մինաս **40.** Vdp. Միքայէլ **11.** Mönch Մկրտիչ **35.** Subdiakon Մկրտիչ **41.** Մովսէս **39.** Goldschmiedemeister Մովսէս **3.** *մուղդասի* (مقدّسی) Դաւիթ **39.** Bischof Յակոբ, als Katholikos Jakob IV, **68.** Vdp. Յովհաննէս aus Tsaghkoths bei Sewan **37.** *Տէր* Յովհաննէս **44.** *Աղայ* Յովհաննէս, Bruder des Vdp. Մովսէս **47.** Vdp. Յովհաննէս **48.** Mönch Յովհաննէս **60.** Յովհաննէս Արեգի **95.** Weltpriester (Stadtpriester) Յովսէփ **67.** Vdp. Յովսէփ **44.** Ներսէս **53.** Weltpriester Նիկողայոս, Sohn des Մամաջան **3.** Ճնոթոր u. seine Söhne **29.** Պետրոս **45.** Weltpriester (Stadtpriester) Պետրոս **54.** Vdp. Սահակ v. Meghri **41.** *Տէր* Սարգիս **29.** Vdp. Սարգիս **26.** Erzbischof Սարգիս **61.** Weltpriester (Stadtpriester) Սերովբ **21.** Սիմէոն aus Boghazkhesan **39.** Katholikos Սիմէոն **77.** Vdp. Սերապիոն aus Edessa, als Katholikos Gregor XIII. **70.** Kloster Tathew **10.** Տէր Ղազարով **69.** Wallfahrtskirche zu Pitsar **49.** Vdp. Վլաս **54.** Վեգեն **38.**

Besprechungen, üble s. **Gebete.**

Bestattung s. **Dichtungen, Grablegung, Reden, Riten.**

Besteller von Handschriften: Weltpriester (Stadtpriester) Բարթուղիմէոս **22.** Կիրակոս **1.** Arzt Chodscha Յովհաննէս **86.** Ordenspriester Սիմէոն **4.**

Beten. Ermahnung zum ~ **103**,5. Über 10 Vorsichtsmassregeln beim ~ **94**,30. Belehrung über das Gebet **95**,22. Anleitung zum Gebet an die Dreieinigkeit **95**,9. S. auch **Aphraates, Gebete, Johannes** v. Ersnka, **Kyrillus** v. Jerusalem.

Bethlehem, Kinder v. ~ Lektio zu ihrem Fest **21.**

Bethlehemskirche zu Tiflis s. **Besitzer.**

Bibel. *Bruchstücke* (mit Ausschluss der Psalmen u. Evangelien): **12** Anm; **22** Anm; **38**,23; **40**,3; **43**; **44**,42. 65; **51**,22; **95**,35; **104**,4. *Freie Nacherzählungen u. Bearbeitungen biblischer Stoffe*: **94**,41. 42. 58 g. h. *Erläuterungen*: **45**,26; **94**,31. 40. 45; **96**,1. 19; **97**,17. 29. 47. — S. auch **Alexander** v. Messina, **Ananias** v. Schirak, **Apokryphen, Evangelien, Horologium, Johannes** Vanakan, **Kommentare, Psalmen, Riten, Tonart.**

Bibelkonkordanz s. **Parallelstellen** u. **Tabellen,** synoptische.

Bildersegnung s. **Riten.**

Binder von Handschriften: Ordenspriester **Ազարիա 10. Հայրապետ 60. Մկրտիչ 25. Սահակ 95.** Weltpriester (Stadtpriester) **Ստեփանոս 95. Տոլվար 3.**

Bischof. Danksagungen an bischöfliche Gönner **102**,11. S. ausserdem **Karapet Jusbaschean, Klerus, Nerses** v. Lambron, **Rangstufen, Riten.**

Blick, böser s. **Gebete.**

Blutsverwandtschaft u. Ehe **94**,36. S. ausserdem **Nerses** Schnorhali.

Blutungen s. **Amulette.**

böser Blick u. böse Zunge s. **Gebete.**

Boghazkhesan, Dorf im Gau Schirak der Provinz Airarat, s. **Simeon.**

Bolonia s. **Bartholomaeus.**

botanisches Wörterbuch **88**,2.

Brautleute. Ermahnungen an ~ **33**,3b.

Breviarium, Brevier s. **Horologium.**

Briefe a. *bekannter Personen* s. **Agathangelos, Dionysios** Areopagita, **Gregor** das Kind (Tgha), **Gregor** II. d. Märtyrerfreund, **Gregor** Geistlicher, **Jesaia** aus Nitsch, **Konstantin** I., Katholikos, **Kyrillus** v. Jerusalem, **Manuel** I., **Michael** III., **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali, **Stephan** v. Siunikh, **Stephan** v. Thochath. — b. *anonyme*: an einen Katholikos v. Etschmiadsin **97**,32. an einen Geistlichen in Kilikien **97**,52. eines zum geistlichen Beruf Vorbereiteten an ein Kirchenoberhaupt zwecks Erlangung der Priesterweihe **97**,59. eines Diakons an seinen Klosterbruder in der Fremde **102**,7. an den Katholikos Sargis **102**,17. zur Ermahnung u. Segnung einer Kirchengemeinde **102**,14. Antwort auf einen Brief des **Gregor** v. Trapezunt **52**,19. an die armenische Gemeinde zu Jerusalem s. **Bardsrahajeaths.** — c. *Musterbriefe*: **93**,16; **95**,56; **97**,1. 5. 53. 60; **102**,9. 17; **103a** 8. 10.

Briefe, katholische s. **Sargis** Schnorhali.

Briefmuster, Briefsteller s. **Briefe.**

Brot u. Wein s. **Messopfer.**

Brüder 50 s. **Lebensgeschichten.**

Buch der Fragen s. **Gregor** v. Tathew.

Buch der Wesen s. **David** der Unbesiegte.

Buchstaben. Über die Zahl der den Armeniern von Gott geschenkten ~ **94**,37 e.

Büchersegnung s. **Riten.**
Bücherverzeichnis der Bibliothek des Tirathsu Johannes **31**,1.
Bundeslade s. **Horologium, Reden.**
Busse, Büsser, Busstage s. **Dichtungen, Horologium, Hymnen, Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Reden, Riten.**
Byzanz s. **Kaiser.**
Byzantiner s. **Romäer.**
C ~ vgl. **K** ~.
Caesarea in Kappadokien s. **Basilius, Gregor** der Erleuchter, **Johann** von Caesarea, **Konzilien.**
Ceremonien s. **Riten.**
Chad, Bischof (4. Jhd.), s. **Lebensgeschichten.**
Chalcedon s. **Amida, Konzilien.**
chaldäische Kunst s. **Magie.**
Chams s. **Schreiborte.**
Charberd, Stadt im Gau Handsith der Provinz Tschorrord Haikh, s. **Lukas** v. Charberd.
Chatschatur v. Kethscharuk, Rede auf das Erscheinen Christi **94**,1. — Vgl. auch **29**,32.
Chatschatur v. Taron, Lied auf Mariae Verkündigung u. Christi Geburt **24**,5.
Chatschatur s. **Schreiber.**
Cherub s. **Gebete.**
Chosrow (Chusrau) II., Parvēz, Sassanide (590—628). Geschichte der Wegnahme des hl. Kreuzes aus Jerusalem durch ~ **94**,3.
Chosrow d. Grosse, Bischof der Andsevatsier (10. Jhd.). Bruchstück aus seiner Erklärung des Horologiums **102**,16. Vgl. auch **52**,19.
Chrie s. **Moses** v. Chorene.
Christen. Fragen u. Antworten betreffs der Beziehungen der römischen Kaiser und Statthalter zu den ~ **94**,46. Einundzwanzig Gründe dafür, dass die Katholiken der Gemeinschaft der anderen ~ nicht angehören **94**,33. S. auch **Johannes** v. Ersnka, **Muāwija.**
Christophoros Kynekephalos s. **Lebensgeschichten.**
Christus s. **Jesus.**
Christusbilder-Weihe s. **Riten.**
Chronik von Adam bis zur Eroberung von Baghdad durch den Schah Abbās i. J. 1624: **96**,4. Vgl. **Geschichtswerke.**
chronographische Angaben **93**,13; **97**,14. S. ausserdem **Adam, Geschichtswerke, Sarkawag.**
Chronologie (Astrologie, Astronomie, Kalenderkunde). Fragen u. Antworten betreffs des Ursprungs der Astronomie **94**,40; betreffs der Begründer der Astronomie u. Magie **94**,58d. Anweisung zur Berechnung der Mondabnahme im März **96**,7. astronomische Angaben mit Berufung auf des Porphyrius Erläuterungen zu Ptolemaeus Ἁρμονικά u. auf Pappos v. Alexandria **74**,5. Über Zeiträume u. Zeitmasse **74**,6. Über Zeiteinteilungen **100**,17. Tabellen zur Angabe der

Tage u. Stunden nach römischer u. türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels **104**,12. Anweisung, die seit bestimmten Ereignissen verflossene Zeit durch Addition einer für jedes Ereignis angegebenen Zahl zur Jahreszahl nach armenischer Ära herauszufinden **93**,13e. S. ausserdem **Azaria** aus Sebastia, **Jakob** aus der Krim.

Chrysippos, Philosoph, s. **Johannes** v. Orotn.

Chrysostomus s. **Johannes** Chrysostomus.

Confiteor s. **Horologium.**

Credo s. **Horologium.**

Cypern s. **Epiphanius.**

Cyprianus s. **Lebensgeschichten.**

Cyprianusbuch (Zaubergebetbuch) **51.**

Cyrillus s. **Kyrillus**.

Dämonen s. **Cyprianusbuch**, **Gebete**.

Daniel, Prophet s. **Vardan.**

Danksagungen s. **Bischof**.

Daranaghikh, Gau der Provinz Bardsr Haikh, s. **Schreiborte**.

Darbringung im Tempel s. **Ephraim** d. Syrer, **Horologium.**

Dascht, Dorf im Gau Goghthn der alten Provinz Vaspurakan, s. **Besitzer**.

datierte Handschriften in zeitlicher Anordnung: 1113: **1;** 1313: **2. 10. 52**; 1316: **22**; 1432: **70**; 1465: **38;** 1501: **27;** 1515: **28;** 1548: **29;** 1553: **35**; 1557: **74**; 1569: **30;** 1598: **63;** 1620: **99**; 1623: **95;** 1628: **86;** 1633: **20**; 1634: **49**; 1640: **60;** 1644: **4**; 1656: **68**; 1660: **60;** 1661: **23**; 1662: **24;** 1664: **103;** 1667: **32;** 1668: **98**; 1670: **35**; 1674: **19;** 1675: **5;** 1679: **76**; 1688: **54**; 1685: **41**; 1698/99: **44;** 1722: **67;** 1731: **11**; 1749: **56**; 1764/65: **43**; 1771/1880: **77**; 1775: **101**; 1786: **46;** 1796: **87**; 1816: **37**; 1818: **88**; 1821: **48**; 1836: **91**; 1856: **84**; 1860: **65.**

David, Erzbischof, s. **Johannes** Vdp.

David, Grammatiker, Erklärung der Grammatik des Dionysius Thrax **56**,9.

David Hypatos, Übersetzer, s. **Gregor** v. Nyssa u. **Nemesius** v. Emessa.

David Mughdasi (مقدّسی) s. **Besitzer.**

David, Prophet. Entstehungsgeschichte des Festes des Propheten ~ u. des Jakobus, des Bruders des Herrn **38**,24. Lectio zu diesem Fest **20**,1; **21**. Vergleich der zehnsaitigen Leier ~s mit dem menschlichen Geiste **95**,11. Über ~s dreimalige Salbung **96**,12. Sein Bild **19** Bl. 1. S. ausserdem **Georg** Vdp., **Psalmen**, **Reden.**

David d. Unbesiegte, Philosoph (5. Jhd.), Definitionen **98**,1; Bruchstück derselben **92**,9. Buch der Wesen **56**,3. Kommentar zu seiner Erklärung der *Εἰσαγώγη* des Porphyrius **74**,15. Seine Übersetzungen s. **Aristoteles.**

David, Weltpriestor (Stadtpriester), s. **Besitzer.**

Deckel des Kelchs s. **Riten.**

Decken, Vorhänge etc. s. **Riten.**

Definitionen 97,25. S. ausserdem **David** d. Unbesiegte, **Moses.**

Dekalog **95**,35.

Diakon (*սարկաւագ*). Über die 7 von den Aposteln geweihten ~e **96**,12. S. ausserdem **Klerus**, **Rangstufen**, **Riten.**

Dichtungen (ausser Psalmen und Hymnen). a. *bekannter Schriftsteller* s. **Abraham**, **Andreas** Dichter, **Arakhel** v. Siunikh, **Arakhel** Vdp., **Aristakes**, **Aruthiun** Tirathsu, **Aruthiun**, **Balthasar**, **Basilius** Dichter, **Eremia**, **Galust** aus Amasia, **Georg** Vdp., **Gregor** Dichter, **Gregor** v. Aghthamar, **Gregor** v. Narek, **Jakob** Dichter, **Jakob** Vdp. v. Sis, **Jakob** v. Nisibis, **Jakob** v. Sarug, **Jakob** Vdp. aus Konstantinopel, **Jakob** Presbyter, **Johannes** Dichter, **Johannes** Vdp., **Johannes** v. Thulkuran, **Josef** Vdp., **Karapet** Dichter, **Karapet Jusbaschean**, **Kherobenths**, **Khutschuk**, **Konstantianos**, **Lukas** Dichter, **Manuel** Vdp., **Martyros**, **Mkrtitsch** Naghasch, **Moses** Vdp., **Moses** Dichter, **Nahapet**, **Nerses** Schnorhali, **Nikolaus** Dichter, **Pali**, **Petros** Dichter, **Prochorus** Vdp., **Sargis** Vdp., Ter **Sargis**, **Siukhas**, **Stephanos** Dichter, **Sukhias**, **Tonakan.** — b. *anonyme*: epische Dichtung auf Vardan und den Krieg der Armenier gegen Jesdegerd II.: **65.** Alphabetgedichte: **17**, Bl. 14a; **60**,3; **61**,27. 95; **62**,13a; **64**,1. 26. Geistliche Lieder, die einen festen Bestandteil des Gottesdienstes bilden (Messlieder, Praedikationslieder, Allelujas etc.): **17**,2; **18**,1. 3. 4. 5. 6. 7. 9. 13. 14; **35**,4; **36**,2. 3. 4.; **61**,1. 2. 3. 4. 7. 8. 10. 11. 12. 16. 20. 22. 24. 44. 52. 62. 86. 103. 107; **62**,3. 6. 7. 9. 10. 11. 12. Andere geistliche Lieder: **17**,2; **24**,3. 6; **30**,33; **37**,2; **61**,26. 30. 32. 33. 34. 38. 40. 41. 43. 46. 51. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 63. 64. 66. 69. 72. 73. 74. 78. 83. 85. 87. 88. 90. 91. 92. 93. 96. 99. 102. 106. 110; **62**,2. 4. 5. 13; **63**,5; **64**,3. 4. 5. 7. 8. 9—13. 16. 18. 19—25. 27. 30. 32—35. 37—39. 41. 42. 44—46. 48. 52. 53. 57. 58. 60. 62. 65. 66. 67. 68. 70. 71. 76—87. 90—108. 110—128; **97**,3; **98**,8. 11; 102,13; 103a 9. 15. 19h. Klagelieder u. Totenlieder: **27**,54; **29**,31b; **31**,16c. d. h. 25. **32**,9; **33**,6b. 10; **33**a 15b; **35**,4; **40**,5; **63**,3. 4; **96**,30; **98**,11b; andere weltliche Lieder: **29**,32; **62**,14; **63**,1. 2. 11; **98**,14. 20. 21; **100**,28. 29. 30. 31. 32. 36. 37. 38. 39; **102**,13; **103**,42; **103**a 4. 15. 19. Mustergedicht **97**,2. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge:* *Ադամայ ստեղծօղն եկեալ* **64**,84. *Ադամայ տուաւ մեծ աւետիք* **62**,3գ. *Ադամ և Սէթէ, Ենովս, Կայնան* 97,35. *Ազիզ պիմամէդ մուլթլի մուգոտէս* **62**,14a. *Ազնիւ դիւցազարմ ընտիր ազնուական* **91**,4c.

Ազնիւ մանկունդ անդրականծին դստերն լուսոյ 102,6d. Աղաչեմ զքեզ, Աստուածածին, և բարձան անցանքն յառաջին 63,10k. Աղաչեմ զքեզ, Աստուածածին կոյս. շնորհիւ դու հրեշտակ մեղաւորաց յոյս 37,2. Աղբերդ յորդաւատ բխեալ յեդեմայ գետոց զանազան 102,6b. Ականջ արէք բանիս, որ պատուականէ 68,87. Ահա[գին?] են պարծանք ազգի մարդկան քրիստոնեից միշտ պահապան 62,3 ղա. Ավհայ եկեալ կայրուն բլպուլն է նստել վարդոյն 98,21. Ահա յարուցեալ է Տէրն ձեր 62,3 լդ. Ահա տեսէք զինչ կայր ծովին 102,22a. Ահէզ գոչման ուռն է ձեռին 64,121. Ամենազօր Տէր, թագաւոր թագաւորաց 27,3. Ամենայն գովեստից գերազանց և քան զարփին ժաքրագոյն 61,12. Ամենայնի սկիզբն ես եմ, դուք լուարուք զոր ինչ ասեմ 97,55. Ամնեանըն վեցերորդին Կարապետին բանաբեր 24,6. Այբն առաջին զքեզ 60,1. Այբն առ բարիչ, ով դու մանուկ 91,20r. Այբն Աստուծոյ զքեզ 60,1. Այգի տնկեալ ես վայելուչ, ծաղկափըթիթ լուսատեսուչ 97,4. Այդ վայրի լեռնէդ ի վայր 64,90. Այն թագաւորին, այն նորածին փրկչին 62,3 իդ. Այսօր ազգէ [= ազդէ?] մարգարէն երգաբանել ի նուագէն տալ մեզ նշան 62,3 ճգ. Այսօր անդրանիկ Հօր միածին որդին յերկինս սլանայ 62,3 ճա; 64,21. Այսօր աւետեաց Գաբրիելի լրումն 61,25. Այսօր աւետեաց ձայն եհաս ի յունկն 61,31. Այսօր աւետեաց ուրախութեան հնչումն 62,3 խե. Այսօր Գաբրիել հրեշտակապետն եկեալ բերեալ զբրաբիոն պսակ յաղթող կուսին 61,81; 62,3 ճբ; 64,25. Այսօր գալըստեամբ Աստուածորդւոյն յԵրուսաղէմ 61,58. Այսօր գալըստեամբ քո Տէր ցընծացաւ երկիր 61,58. Այսօր գոչմամբ առիւծին ի քառաթիւ սուրբ խաչին 62,3 ճդ. Այսօր եհաս հրաման արարչէն 31,16a. Այսօր եղև գալ դըշխոյն 64,32. Այսօր երգս ասեալ գոչեն հրեշտակք յերկինս 61,73. Այսօր երևի անտեսն ի բարձանց 62,3 ժա. Այսօր զտապանակն սուրբ 61,87. Այսօր զքեզ տեսայ և ուրախացայ 64,78. Այսօր էի ես խիստ տըրտում 64,80. Այսօր է շաբաթ հլուութեան հանգիստ յերկրի 61,63. Այսօր ընդ ծագել արևուն անմուտ ծագեաց մեզ արեգակն 61,67. Այսօր ժողովեալ բազմութիւն ազգաց պատուել 61,106. Այսօր ի ձեռն խաչին պատուական նշանին տացուք պատիւ 62,3 ծա. Այսօր ի նորա հրաշ մեծապայծառ աւուրս ցնծամք և տօնեմք 61,44. Այսօր ի սկզբան բանն, որ ընդ Հօր միշտ յէութեան 61,28. Այսօր լոյս ծագեաց. յարեաւ Քրիստոս ի մեռելոց 62,3 ճժ. Այսօր լոյս ծագեաց յաւուրս առաջին արեգակն արդար 61,67. Այսօր լոյս հաստատի խաւար 61,15 Այսօր ծաղկեցաք ծառք կենաց ընդ տիեզերս 61,95. Այսօր ձայնն հայրական 62,13 e α. Այսօր մայր Սիովն ցնծայ տօնելով 61,112. Այսօր յարութեան մեզ ծագեցաւ 61,67. Այսօր նորահրաշ լոյսն ի յերկնից

ծագեալ 61,40. Այսօր Նորահրաշ տօնիւս ցնծամք, ընդ վկայիցն գործսն խնդամք 62,3 ղ. Այսօր նոր արեւ հարեալ 64,20. Այսօր նոր տօնիւս ցնծայ եկեղեցի 62,3 կա. Այսօր պարզողին զերկինս կուսին հանդիստ պատրաստի 62,13 d. Այսօր սուրբ զտապանակն ուխտին 62,3 ըե. Այսօր սուրբ Հոգին Աստուած եկեալ 62,3 ծգ; 64,23. Այսօր սուրբ Հոգին եկեալ կամաւ Հօր 62,3 ճզ. Այսօր տօն է ծննդեան 62,13 g; 64,3. Այսօր ցնծայ Երուսաղէմ 61,41; 64,9. Այսօր ցնծայ լեառն Թափօր 62,13m; 64,24. Այսօր ցնծան արարածք 61,57; 64,11. Այսօր ցնծան եկեղեցւոյ մանկունք 61,45 Այսօր ցնծացէք, եղբարք, պարակից եղեալ վեր նոյն 96,96; 62,3 ճը. Անարատ տաճար և առագաստ լուսոյ 61,81. Անարատ տաճար բարձրելոյն անճառ 64,53. Անբաժանելի և համագոյ 18,1. Անդադար ի խորոց հառաչեմ, կուլամ 62,14c. Անդ ի մէջ դրախտին երեք անձինք էին 61,59. Անդ ի յայրն իջավանի ի Բեթղահէմի 61,34. Անեղական լուսոյն անժամանակեայ լոյսն 62,3 իբ. Անեղանելիդ Աստուած հրաշալի փառօք 61,55. Անեղեն տաճար բանին բարերար գերագոյն գովեալ Տիրամայր 29,31c; 62,13b; 64,2. Անթառամ ծաղիկ, անթառ[ամ] ծաղիկ և զննջեցեալսն մեր լուսով պսակէ 62,3 ժբ. Անկիրթ մանկունք անհաս ծաղկունք 103a 19k. Անձն իմ յամենայն ժամ ի տէր պարծեսցի 62,13p; 64,52. Անճառ բանին բարձրելոյ 61,33. Անճառելի և անհասն բնութեամբ Աստուծոյ Բանն 62,3 ի. Անճառ է խորհուրդ սրբոյ յայտնութեան 61,27. Անճառին խորան բանին բնակարան 64,31. Անմահ արքայդ նահատակաց 64,44. Անմահ թագաւորն իջեալ ի վայրն մահու 61,54. Անմահից արքայն և սրովբէից անտեսն 62,3 ժզ. Անմարմնոց զգաստից կատարիչ գործոց 62,3 ղե. Անմարմնոցն հրեղինաց մարմնով հաղորդ սուրբ Յովհաննէս 61,42. Անուանեցի զիս բանական, եմ անբանիցն յիմարական 63,10c. Անսկիզբն առէ զԱստուած, անեղ բնութիւն ոչ արարած 60,1. Bl. 227b. Անսկիզբն Բանդ Հօր ծնեալ 62,3 իե. Անտես է յոյսն աստուածային 60,5 Bl. 249a: Անտոնոսդ, անապատի հօտաց լերանց աղբիւրականց 61,99. Անտոնոսդ անապատի հօտաց լերանց անուշահոտ 61,98. Անտոն անտոնոսդ անապատի հօվլերանց աղբերականաց 62,3 ձա. Անցանէ մեծութիւն ու փառք աշխարհիս 31,16g. Անցք ստուերի է փառք մարդոյ 101,3. Աշխարհ ամենայն առիս նայեցեալ ախտակից լերուք 60,2; 63,8. Աչքն ծով ի ծով ծիծաղախիտ ծաւալանայր 62,3 իզ. 100,35. Առագաստ լուսոյ կուսդ պատուական 91,20g. Առաջինն լոյս երրեակ և մի աստուածութիւն 61,101. Առաջնաճաշակ պտղոյն մահուան 64,26. Առաւօտին շաւեղին շողն ծագեալ արեւ տարածեալ 61,69. Առաւօտ լուսոյ, արեգակն արդար 29,1; 60,2; 63,7; Առաւօտ լուսոյ արեւելեան ապանց 61,76. Առաքեալք

Աստուածորդւոյն ի ծոցոյ Հօր առաքելոյն **61**,108; **62**,3 *կր*; *Առ ձեզ գոչեմ ձայնիւ մեղայ* **63**,2. *Առ ոգս անկեալ կենարարիդ* **64**,83. *Առ պարտիզպանսն ձայնէր Մարիամ* **62**,3 *լե*. *Աստվանց կելլէ տեօջակէն յիչ փարխր չունի էշիկէն* **91**,3. *Աստանօր ծագեաց լոյս աւետեաց կենաց* **61**,74. *Աստանօր կանկնեալ տեսաք փայտ կենաց* **61**,90. *Աստ Երրայեցւոց մանկունքն զերգ զքրովբէիցն ասեալ* **61**,56; **62**,3 *ճժա*. *Աստուածածին ամենօրհնեալ կոյս ամբիծ* **62**,13c. *Աստուածածին կոյս Մարիամ անապական* **98**,8a. *Աստուածածին կոյս երանեալ յիմանալեացն վերօրհնեալ* **62**,3 *խ*. *Աստուածածին կոյսն Մարիամ կայր առ խաչին իւրոյ միածնին* **64**,30; **96**,30; **98**,11b. *Աստուածածին կոյս Մարիամ սէնսին էֆէնտիմ տօղուրան* **64**,58. *Աստուածածին մայր Մարիամ սրբուհի մայր և ծնօղ փրկչին* **98**,8b. *Աստուածածին մայր Քրիստոսի, իմ յոյսն դու յաւուր մեծի* **60**,3. *Աստուածամերձ աջոյդ սրբոյ հրեշտական* **103**a 11. *Աստուածային խորոցն անճառ, խորհրդագէտ սուրբ մարգարէք* **61**,94. *Աստուած անեղ անպարագրելի անճառ անմահից* **61**,11. *Աստուած հզօր Հայր գթութեան* **64**,105. *Աստուածն ամենի անտանօր յայտնի արդար երևի օրինօք մարտին* **100**,31. *Աստուածութեան տուն և տեղի, վուտ և մաքուր ի կրից մարմնի* **102**,13d *Աստուած տուել մեզի հոգի գիտութեանն* **63**,10aa. *Աստուած քարոզեաց և խրատ ետուր* **31**,16h.

Աստուծոյ շինեալ քաղաք պատուական **98**,22. *Աստուծոյ ողորմութեանցն ազդումն յառաքումն միածնին Հօր ի յերկրի* **61**,30. *Արարիչն արարածոց բարկացաւ* **31**,16b; **32**,12; **33**,10a; **33**a 16. *Արդ ամենայն մարդ, զոր ինչ է ուսեալ, պարտ հանապազ նմա հետևեալ* 78,2. *Արդ բանսարկուն զիս խափեաց* **63**,10r. *Արդ եկայք ամենեքեան պայծառացեալք* **61**,70. *Արդեօք ու՞ր կամ, յորու՞մ տեղի* **103** a 19 f. *Արդ Հոմերոս է առաջին, Լիկոյարգէտ զկնի նորին* 97,35. *Արդ պայծառազէմ նոխազք պատուական* **91**,20n. *Արդ վարդապետք զգօնացեալ վասն Ադամայ մեղաց կոչեալ* **91**,20u. *Արդ օրհնեալ ես, փայտ կենաց* **61**,88. *Արեգակնափայլ գեղօք* **62**,13w. *Արեգակն արդար զհուր սիրոյ ծագեալ* **62**,3h. *Արե՛կ որ մտնումք պաղչան* **64**,71. *Արի՛, իմ քաղցրիկ աղաւնի* **64**,127; **103**a 15i. *Արիւն մարմին երևի Տեառն* **62**,13o. *Արմատ բարի և ոսկոյզ քաղցրահամ* **103**,42. *Արփիական ըլոյս Նոր ի ծոց Հաւր իջեալ* **61**,78. *Արփիահրաշ և լուսազարդ աթոռ տիրական* **64**,56. *Արք կատարեալք բանիւ միայն* **103**a 15r. *Աւետիս, Մարիամ Նոյն և Մարթայի* **62**,3 *հբ*. *Աւետիս, մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծածկեալ մեզ յայտնեցաւ* **61**,26; **62**,3 *ը*; **100**,33. *Աւետիս, միշտ աւետեաց հնչումն՝ Տէր մեր յարեաւ* **61**,46; **62**,3 *լբ*. *Աւետիս քեզ Մարիամ, զոր Գաբրիել* **62**,13a; **64**,1. *Աւետիք հրեշտակապետին Գաբրիէլի առ կոյսն Մարիամ՝ ցնծութիւն աշխարհի ծնար*

62,3 խգ. Աքաղաղն ընտիր թռչուն 91,4f α. Բան Հօր և քահանայապետ սուրբ 18,14b; 64,95. Բանն, որ ի Հօրէ ծագեալ ծագմամբ 62,3 կգ. Բարբառ աւետեաց ձայնիւ Գաբրիէլ գոչէր 61,31; 62,3 խէ. Բարի եկիր, բարեաց բաշխող 61,103. Բարի նահատակ շնորհածաւալ 91,20m. Բարձրեալ անքննին բնաւից լրութիւն 100,28. Բարձրեալ թագաւոր անմահ երրորդութիւն 61,46. Բուն բարեկենդանին կրկնեա երգս յաւէժական 100,30. Գահոյք փայլեալ երեւին այս հանդէս 64,49. Գաղտնի նետից հարայ 64,50. Գայթ ի գայթ ի գիշերի 91,4 f δ. Գանկատ ունիմ ես ընձանէ 64,73. Գանձ անապական ծածկեալ մեծութիւն ահաւոր 61,5. Գանձ անքննին ծածկեալ մեծութիւն. զօրեղ ահաւոր միշտ բարի 61,19. Գանձ բաղձալի բարութեան մեծ ի գտեալ և ծածկեալ 61,18. Գանձ լուսոյ փառակից, որդւոյ անճառ զօրութիւն 61,14. Գառն Աստուծոյ զենեալ միշտ և կենդանի 18,14b; 64,97. Գարուն հասեալ եհաս 64,113. Գարուն եկեալ բլբուլն այգին, ծաղկունք ամէն մին տեղ առին 98,20. Գարուն եկեալ անուշ հովերն հնվեցին 64,111. Գարուն եհաս ծաղիկ 64,69. Գարունն է բացուէր 64,81. Գեղգեղեալ գովեն ըզքեզ 64,29. Գեղեցիկ գեղ գովելի, գեղեցկաշէն տաճար ամուր 62,3 խզ. Գերագոյն յերկնից հիացան 64,40. Գերահրաշ ծաղիկ անթառամ 61,7. Գերահրաշ ծաղիկ բուրեալ, կոյս Մարիամ 62,3 լթ. Գերահրաշ տօնիս խորհրդոյ գերաղանց 61,116. Գերամբարձ Աստուած գովեալդ ի զօրաց գնդից հրեշտակաց 30,33. Գերեզմանդ քոյ համբուրման 103a 9. Գթած ես դու և ողորմած 64,72. Գթա ի մեզ, Տէր ամենակալ 27,40. Գլուխ եկեղեցւոյ և վէմ հիմն անշարժելի Պետրոս 61,96; 62,3 ձբ. Գլուխ վարդապետ ճշմարտութեան 64,36. Գողոնիկ զարմն Յուդային 97,35. Գոհար վարդն ինքնագոյն սիրամարդ ոսկեգոյն 62,3 խբ. Գոհար վարդն վառ առեալ ի վեհից վարսիցն արփենիկ 62,3 ղգ. Գոհութիւնս մատուցանեմք, երգաբարձեալ սաղմոսեմք 64,51. Գոչէր հրեշտակն առ վիմին 17,2; 62,13 f γ; 64,17. Գոչէրն առ մայր քաղցրիկ 62,3 իե. Գոռամ գոչեմ ի յայս յատեան 64,100. Գովեալ և բարեբանեալ Քրիստոս թագաւոր 61,13. Գովեստ բերկրանաց ուրախութեան փառաց 62,3 խգ. Գովեստ բերկրանաց քաղձրաձայնեալ երգեմք 62,3 ձե. Գովեստ գոհութեան ընձայեմք 61,3. Գովեստիւ տօնեն տենչմամբ տոհմք Տիրամօր 61,36. Գունդք սուրբ վկայիցն ի սոսկալի պատերազմին 61,49. Գուտրէթ սայպինէ վալիտէ օլտուն 62,14i. Գրել ոցն ի յերկինս անդրանկաց 61,117. Գրեմ առ քեզ, բան գովական, մեր աչաց լոյս և բարեկամ 102,8. Գրիգորիոս առաքինի հսկօղ, Քրիստոսի զինուոր 62,3 ձր. Դասքն հրէական էին պահապան 17,2; 62,13 f α; 64,12. Դու իմ որդին պայծառ արև 64,118. Դուռն երկնից և ճանապարհ արքա-

յութեան 18,14b; 64,94. Դուք ականջ դնէք Տօնականին բաններս ասեմ ես լսողին 63,10i. Դուք լցեցէք Ցօնականին, տամ գոհութիւն ես տուօղին 63,10g. Եարատանայ սէն վալլիտէ տիպըդ լուսով 64,61. Եգեա գարնան եղանակին ծօշար պիւլպիւլ 64,114. Եթէ սոքօք զարդարիս, մարդ կատարեալ ծանաչիս 103 a 17. Եկայք այսօր, եղբարք ամէն, աբրահամեան շաղաւիղէն 30,32; 31,18. Եկայք, զուարճացեալ պայծառասցուք տօնիւս րաբունեաց 61,108; 62,3 կե. Եկայք, որ կայք աստ միաբան 29,31. Եկեալ Մարիամ Մագդաղենացին այն առաւօտին 62,13 f β; 64,16. Եկեղեցի կաթուղիկէ Հայաստանեան 61,53. Եկի ասկիս ապատվայ ու ախվայ և, այժմ իմայլոց գերի 40,5. Եկ, սիրելի, ի պարտէզ քո 103a 19b. Եղբայրք, որ կա՛ք աստ միաբան 29,31d. Եղեալ հարսն անմահին երկնաւոր արքային 64,28. Ենթզարիմ վար հոգ ունիմ հազար 64,119. Ե պինիմ տէրտէ տէրմանում, տեսոյդ կարտեմ 64,117. Ես գիտէի, զաշխարհս ինձ մուլք էր տուած. ուտէի, խմէի 31,16g. Ես եմ կորուսեալ ոչխար 64,86. Ես խօսիմ զարդարութիւն 61,71. Ես ձայն զառիւծուն ասեմ, որ գոչէր 61,92; 62,3 լէ; 64,33. Ե՛, սիրելոյս իմէ ի բաց ընկեցայ 64,115. Ես Տօնական եմ յիմարած, սիրտս սառել քարացած 63,10m. Ես Տօնական երէցս միտք կու բերեմ զԱստուծոյ 63,10w. Ես քոյ սիրուն չեմ դիմանար 64,68. Երանեալ աւազակին բացեր զդուռն 63,9. Երանեալ կոյս սուրբ ըտալիտայ Մարիամ 64,59. Երանելի աշակերտք առաքեալք Բանին երևեալ քարոզք 61,107; 62,3 հգ. Երգ զարմանալի երգ շարժենի 61,85. Երգ զարմանալի եր շարժը վարել ի տեղի եղեր 62,3 ե. Երգ ներբողական քաղցրանուագ հնչմամբ 61,48. Երգ նոր աւետեաց բարբառ այսօր մեզ հնչեաց 61,29. Երգս յաւէժական երգեմք բանական 24,7; 62,5. Երդին երևեցաւ սուրբ գրիգորի Լուսաւորիչ կամար կապեալ էր 100,38. Երթեալ պատմեցէք պետրոսեան գնդին 62,3 լը. Երկինք երկնից իմացարարէք 103a 15a. Երկու բլպուլ պաղին մէջն խօսէին 98,14. Երկրորդ Ադամ երկնից մարբն յայտնեալ 62,3 բ. Երջանիկ հոգիահրաշ երանելի սուրբ Հռիփսիմեանք 61,77; 64,47. Եւ ի շրթանց քոց բղխեալ ծաղիկ երանք 62,3 զզ. Եւ յուստերաց և դուստերաց ձեզ աւետիս 62,13 g β. Եքի չէշմիմ նուրի ազիս Մէրիէմ 64,123. Զառածեալ մեղօք երկելի թշուառացեալ մարմնով 64,79; 98,8 d. Զարդումն զարմից և զարդ եկեղեցւոյ 103,42. Զարթեաւ հաւն այն արթուն ընութիւն 62,3 իը. Զարթիր ընդէ՞ր ննջես 18,1. Զգոյն պատկերացն երփներփնապեղ 103a 4. Զիմաստութիւնն գինին յիմարացն է 63,10z. Զիս քոյ սիրոյն ով նազելի 46,103. Էին աջոյ աջոյ ձեռին աջոյն իւր աջ ընդ յաջմէ Հօր Հօր ընդ աջմէ լուսոյն փառաց 61,38; 62,3 ժգ. Էին միայնոյ միածին որդին ծնեալն 61,35. Է մահ, քանի՞

գլեգ կ՚իշեմ 64,89. Էն նրանեալ շնորհեաց զվեհս 103a 4. Էն ի միշտ էէն անեղապէս ծնունդ 61,72. Էս խաչ կայնգնելի, կամիմ ի խաչ ելանել 98,8e. Ընդրեալդ յԱստուծոյ, ով երջանիկ սուրբ քահանայ 17,2; 62,3ճթ. Թագաւորին տիեզերաց Երկիր երգէ պատիւ փառաց 62,3 հէ. Թէ զանցաւորս արհամարհես 63,10s. Թէ զջան յուսով համբերութեան 103a 4. Թէ մեղք մարմնային 27,14. Թէ միտ դնես գիտուն արանց ի մեծ վշտաց 91,2c. Թէ ոչ կարի իցէ ճարտար 91,4f γ. Թուր ան իպաթէ թէ զաթէ սրմընդիլ կուլիօս բանիօ 62,3 ղթ. Թօնատոյի թիէթէ կուանսօյ 62,3ճ. Ժառանգ սրբութեան և շառաւիղ օրհնութեան 103,42. Ժողովեալ գերազարդ շնորհիւ գեղեցկայարմար տաճար 61,10. Ի գաւազանէն Յեսսեայ ստեղծեալ Ստեփանոս 61,109. Ի գերեզման յարուցելոյն անմահին 103a 15r. Ի գիրկ ծնողին մերոյ հանգչիլ 64,106. Ի դասս երեգինացն յօդեալ միանամբ մեծ ուրախութեամբ 62,3 հթ. Ի դէմ քո վարդ ես քանի լամ 64,107. Ի իւթիւ իմանի հոգով դաւանի 95,8. Ի լուսոյն արփոյն առ լոյսն 61,84. Ի խաչին տնկեալ սրբոյն ողկոյզ վաղահաս 62,3 ձէ. Ի խորհրդական ձեր նայելով հանդէս 61,100. Ի կենաց նախկին վայելման զրկեցին զիս 103a 15f. Ի հայրական յէէն աջոյ պատուաստեցար 97,2. Ի հանդերձեալ նորագման նորասքանչ 61,103. Ի հանդէս տօնի ձեր ուրախացեալ ցնծամք 61,46; 62,3 հզ. Ի հանդիսաւոր տօնի վկայիցս 61,45. Իմ աննման յոյժ գովելի 64,120; 103a 15b. Իմ աչաց լոյս Որդի արևու հոգի մարտիրոս 62,14b. Ի մեծի աւուր տօնիս Հոգիդ սուրբ իջեալ յերկնից 62,3 ճե. Ի մէջ մեղաց ալէկոծիմ 64,76. Ի մէջ սրբոց գերարգել ի մեծապատիւ գովելի 62,13r. Ի միշտ եկեալ երբեմն 64,91. Ի միրամած գարշապարի եղբայր, գրեմ բան կարօտի 102,6c. Իմ Տէր, տուր ինձ համբերութիւն 63,10e. Ի յանարժան և անպիտան, որ այս անուն կոչի անուան 102,6a. Ի յանմահարար ծառոյն նախատունկ յայտնեալ 61,109. Ի յարսողին գաղտնի նետից խոցեցայ 64,54. Ի յելս արևու արև 61,50; 64,38. Ի յԵրուսաղէմ գնամք, ի յայն աստուածաշէն քաղաքն 62,3 ճէ. Ի յորովայնէ ընտրեալ ճգնութեամբ փրկչին հետեւեալ 62,3 ձթ. Ինձ ումէտ և գումն վանց քո գալուստ 31,16c. Ինձ Տօնական անարժանիս լսէ իմ տէր 63,10d. Ի նմին աւուր կիւրակէին երևեցաւ մօրն կուսին 62,13t β. Ինն հարիւր լը Հայոց թվականին զոտանաւորս ասել են Տօնականին 63,10dd. Ի ննջմանէդ արքայական զարթիր 64,116; 103a 15c. Ի նուաստ յոգոյ տարապելի 102,13c. Ի նու երել հրճուէին, պատարագօք գոհանային 62,3ծբ. Ի շափաթ գիշերին կանայք յիրար ժողովին 98,8c. Ի սէր սիրոյդ ցանկացելոյս 103a 15o. Իսկապէս բարի անհասանելի և լոյս հանուրց 61,11. Իսկ դու ընդէ՞ր ես խռովեալ 61,30.

Իսկ իմացեալ ականատես էք Հանդիսից 91,4a. Իսկ մեծ Մարիամ Մագդաղենացին եկեալ 62,13v. Ի սմին անկում կու յամ Համան 64,67. Ի սրովբէից երանեցեալ երջանիկ մայր Մարիամ 62,13u. Ի վիմէն դոչէր զուարթունն. Եկայք լուսազգեաց կանայք 62,3 իթ. Ի Տէր պարծեսցի անձն իմ 64,99. Ի տօնի սուրբ յարութեան 103a18a. Ի ցոլանալ շողն արեւուն զարթեաւ 64,126. Ի քեզ, Տէր, յուսամք, ի քեզ միանամք 100,32. Ի քեզ Հանդիսիւ Հաւատով զերանորոգեալ 61,3. Ի քոյդ սիրոյդ յաքիլ երբէք 62,14e. Լեր դէտ Հոգւոյ քոյ կեցութեան 103a 15q. Լոյս ճշմարիտ և ճառագայթ Հօր 18,14b; 64,92. Լուսաւորք զբարբառ բերանոյս, ով եղբարք սիրելիք 63,1. Լուր, Տէր, ձայնիս իմ ողորմած 63,10n. Խանդակաթէմ ի սէր քոյ 103a 15p. Խաչին Յիսուսի ճշմարիտ քարոզք 62,3 խթ. Խաչն ի նախնումն երևեցաւ 17,2; 64,34; 100,37. Խղճալի այն և ցաւալի թռչնակի 64,104. Խնդա շնորհապերճ կայսր Հրճուանօք 91,20g. Խնդութեան ձայն 24,5. Խնկի ծառի նման ես, պտուղ դու քաղցրահամ 62,4; 64,27. Խնկեալ ի կնդրկէ բուրվառ Հրով աստուածայնով լցեալ 62,3 կթ. Խոստովանիմ Աստուած զՀայր անծին, անեղ և անսկիզբն 60,1 Bl. 118a. Խորհուրդ գալստեան Բանին որ արար զաշխարհս 61,87. Խորհուրդ Հայրենի աւանդ աւանդ 61,56. Խոնարհիմք Հոգւով մաղթողական ձայնիւ 62,3 ձ. Խստագոյն է Հարուածք գանիս 18,1. Ծագումն յարփոյն փառաց փայլեաց 61,29. Ծագումն փառաց էին միածին որդին 61,70. Ծաղիկ պայծառ ծովային 64,4. Ծաղկազարդ բուրաստան յաւէտ վայելչացեալ 91,20i. Ծարաւեցաւ Տէրն ի խաչին 61,62. Ծիլ ծիլ ոսկի է, վարդի թերթերն 64,109. Կաթեա սուրբ կաթողիկէ եկեղեցի 64,88. Կաթողիկէ եկեղեցի, ուրախլեր բերկեալ 62,3 ծը. Կամիմ աստանօր զաւետիսն երգել 61,34. Կայր կոյսն ի յայրին, կայր և զուարճանայր 62,3 ժդ; 64,7. Կանայք եկին ի գերեզման 24,3. Կանայքն արտասուօք լային 30,35; 64,14. Կանանցն կանխեալ ի գերզման եկին 62,3 լ; 64,15. Կանեայ զիս, Տէր, գլորեցայ 63,10q. Կարօտ անձկալի սիրով Պետրոս 62,13 q α. Կենաց փայտ տնկեալ դքեզ տնկողին 61,89. Կենդանի վկայք կոյսք իմաստունք և սուրբ մարք 62,3 ղբ. Կեցո, Տէր, ողորմեա, Տէր, ողորմեա 62,3 ղբ. Կուզէլ մի ես երէկ տեսայ 64,85. Կոյս անապական և անխախտ ծնողութիւն 62,3 ա. Կոյս անապական և առագաստ փեսայացեալ Բանին 61,4. Կոյս անապական Մարիամ սուրբ Աստուածածին միայն օրհնեալդ ի կանայս 61,39. Կոյսն մաքուր թագիւ պճնին 64,48. Կոյսք իմաստութեամբ զլապտերս Հոգւոյ լուցեալք 62,3 կբ. Կուսանաց ես պարծանք վայլուէ 64,60. Կուունկ, ուստի՞ կու գաս 64,74. Ձայն աւետեաց կանանցն երգէր 17,2. Ձայն բարձեալ յերկինս առ քեզ 62,3 կզ. Հայցես Հոգով գոլ բացայկեաց մարմնով 63,3. Հայրապետաց Հանուրց ազգին

64,45. Հայր վկայելով յամպոյն 61,80. Հայր վկայելով յամպոյն 61,80. Հաց կենաց և անմահութեան 18,14 b; 64,93. Հարք և եղբարք դուք բարի 63,10 t. Հաւիկ մի պայծառ տեսայ աննման 63,5. Հաւուն, հաւուն արթնացեալ դիտելով զհեթանոսս ձայնէր 61,102; 62,3 ճժր. Հերիք, ողբաս, գոչես, լաս և հառաչես 103 a 15k. Հոգի մի՛ ասեր ղարիպ, թէ չէ՛ իմ սիրտս կ՚արունի 31,19; 102,22b. Հոգին սուրբ հնչեաց բազմապատիկ մի ձայն 62,3 ծե. Հոսեալ հրեղինացն հաւաքեալ կային զօրք հրեշտակաց 61,60. Հրամայց Տէրն ի խաչին. ով մայր ծնօղ իմ 51,14. Հրաշալի խորհուրդն այսօր մեզ երևի 62,3 խա. Հրճուիմք այսօր մեք հոգեպէս 17,2; 64,5. Հօր կամաւ իջեալ Որդին 61,70. Ղամբար լուսափերճ բալուն հոգեզարդ 91,20f. Ղամբար միշտափայլ անշրջանելի ճառագայթ 61,2. Ղարիպին կեանքն է լալի ողբերգական 64,75. Ղութսու չէրիֆին տօրթ ղալաան 64,66. Ճառագայթեալ արեգակն Հայաստան աշխարհի ծագեալ 61,53. Ճգնաւորօքն անապատին, հետևողաց 64,46. Մայր Աստուծոյ Մարիամ, դուստր Դաւթեան 61,82. Մայր և կոյս Մարիամ և աղբիւր բարեհամ 64,125. Մայր հաւատոյ սուրբ հարսնարան 62,131; 64,98. Մարդն կու գայր ծաղիկներով 64,65. Մարիամ Մագդալենին տրտմեցաւն այսօր 62,13qγ. Մարիամ Մագդաղենին ցուցեալ ի մէջ պարտէզին 62,13t α. Մարիամ մայրն ցաւագին մերձ կայր խաչն 62,13s. Մարք մանկանց լացէք, վայ տուք ինձ 33,10b. Մեծահրաշ տօնիս տեսութիւն գոլով գերապանծ և զարմանալի 61,115. Մեծասքանչ սիրով ժողովեալ այսօր մանկունք Սիոնի 61,114. Մեծի հանդիսի աւուրս առ քեզ պաղատիմք 62,3 կգ. Մեկ աղնուի սէրն կայ ի գլխիս գիշերնէ 64,108; 103a 15g. Մեղայ քեզ Քրիստոս Աստուած ապաւէն 98,11a. Մերձաւոր եմ, աղաւնի իմ 103a 15n. Մերհամէթ գլպիգլերէ գգլար շահի սելվերիհեմ 62,14j. Միակն ի միոյ անսկիզբն էէն 61,91. Միաշաբաթ օր հանգստեան 64,101. Մինդ ի յէէն Բանդ, որ ի Հօրէ 28,50; 29,31a; 30,31; 31,16e; 32,9; 33,6a; 33a 15a. Միջնորդ կենաց Աստուածածին 63,10j. Մոշտգելուլ սիղայ խայլար աւետիս 64,102. Մտեալ ի տաճարն այսօր օծեալն Աստուած 62,3 հգ. Մօր յորովայնի սրբեալ յարգանդի 62,13 հ. Մօր տուիր ո՞վ առիր, վայ խելացդ վաճառականիդ 29,32. Bl. 169a. Յաղթող զօրութեամբ վերնականաւ լցեալ 62,3 ձգ. Յաճախեցան առ իս մոլութիւնք մեղաց 62,14 հ. Յամանակի գարնանային պճնեալ 91,4fβ. Յամենից գոյից ընաւից բանաւոր սեռից անմահից 61,9. Յայնժամ սիրով տիրական լցեալ կանանց 62,13fδ; 64,18. Յանճառ փառս և նախ քան զամենայն յաւիտեանս 61,23. Յաշխարհ եկիր մերկ ի մօրէ 63,10r Յառաջք անշարժիցն անքըրէիցն կայք 61,83. Յ Աստուծոյ շինեալ քաղաք պատուա-

կան 64,64. Յարեաւ Աստուածն հրաշապէս 103a 15r. Յարեաւ յաւուր երրորդին 64,19. Յարեաւ փառաց թագաւորն. աւետիս 62,3 լա. Յաւերժական ձայնիւ յոգնակին գոչմամբ 61,6. Յաւուր միում, որ էր մեզ Նոր կիւրակի 103a 15m. Յաւուրս յայսմիկ տօն մեծ է 103a 19c. Յերեկ հող վերօքդ նցայ, հոտ առի գքիմս իմ 31,16f. Յիմանալի զօրաց գովեցեալ 64,55. Յինէն ընկեալ սուզ սակաւ բան 102,6 d. Յինէն կամիմ երգել զպուլպուլին առած 62,14k. Յիջեսցուք ի գիշերի 18,1. Յիսուս, հրգի Հօր միածին, եղեր որդի սրբոյ կուսին 15,2. Յիսուս, որդի Հօր միածին, եւ ճառագայթ կերպարանին 60,1 Bl. 2a. Յոհաննէս մեծ մարգարէ երկրպագող 64,35. Յորդագունիւ սիրով վառի խշճուկ պուլպուլն 62,14g. Յորժամ մտացդ աչօք կամիս զվերինն 103a 4. Յորժամ նշան քո սուրբ խաչին որպէս գայլակն երեւեսցին 100,19. Յոր ձայն աւետեաց հրեշտակապետն կանանցն 62,3 լգ. Յուդայ հաւատադրուժ դժնդակակիր 91,20h. Յուսալով իմ պանծալի կուսիդ աղաչեմ 62,14e. Նախասարկաւագ առաջին վկայ 61,109. Նախնական էիդ բամեալքս աղերս 61,7. Ներհիւսեսցուք գքաղձր եղանակ 64,22. Ներպարունակեալ իննեակ դասուց 61,75. Ներպարունակեալ խորհուրդ լուսոյն ի հրեղինաց 61,79. Ննջեա որ որդեակ քաղցր եւ անուշ 103a 15l. Նոյնագոյ ընդ Հօր Բանն Աստուած 61,65. Նորագուարճ խնդութեամբ բերկրեայ ցնծալով 61,84. Նորահրաշ արեգակն այսօր դածեցաւ աշխարհի 61,67. Նորահրաշ արեգակն իմանալի յարեւմտի 61,76. Նորահրաշ ծննդեան քո, Տէր, ընդ մոգուցն 61,35. Նորահրաշ նոր երկինք եղեւ այսօր 61,57. Նորահրաշ տեսիլ եւ գերագոյն քան զբնութիւն 62,3 հա. Նորահրաշ տօնիս կուսական արփիականացն 61,15. Նորահրաշ տօնիս տեսանողացն ցնծացէք տնկեցեր 61,98. Նոր դրախտիս եկեղեցւոյ ծառ կենաց տնկեալ 62,3 կ. Նոր դրախտի քո, Տէր, զոր անկեցեր 61,98. Նոր Եդեմ բանաւոր տնկոյն, Նոր Ադամն ի քէն հնոյն 61,82; 62,3 դ. Նոր իմն աւետիք 61,80. Նոր իմն աւետեաց բարբառ 61,70. Նոր իմն աւետեաց լուր այսօր մեզ հնչեաց 61,54. Նոր իմն աւետիս նորաշաւիղ 61,78. Նոր իմն է հնչիւն ընթերակայ երգոյս 61,47. Նոր խորհուրդ կենաց բերումն բնաւից բոլորից 61,90. Նոր ծաղիկ բղխէ այսօր յարմոյն Յեսսեայ 62,3 ժե. Նոր ծաղիկ պայծառ ցուցաւ այսօր 63,6; 64,13. Նոր ծառոյն կենաց աստուածատունկ դրախտին 61,110. Նոր ծառոյն կենաց յանմահական դրախտէն 62,3 ձզ. Նոր ձայն աւետեաց հրեշտակապետն այսօր փողէր 61,68. Նորոգողին Տեառն Յիսուսի փառք եւ պատիւ 102,6a. Նորոգօղ կենաց մերոց եւ հաւատոց հաստատութիւն 62,3 իզ. Նորոյ գինւոյն իմաստութեան 61,112. Նոր տօնիս երկնաւորաց հրեշտակական դասուց 61,101. Նուագեմք Հզաւոյն

նուագս վայելուչս 62,3 ծգ. Նստեալ ի յանգս ճանապարհի 106,13a. Նստեալ կանայքն անմահ առ գերեզման 98,8g. Նստեալ կանայքն ողբային առ գերեզման անմահին 30,34; 61,64. Շնորհաբեր Սարգիս, ծառայ ընտրեալ 91,20 բ. Շրթունք ղուարթունք բանին բանաւոր 100,39. Ողջոյն ընդ քեզ Մարիամ, աւետիս 61,32. Ուրախ լեր, դշխոյ հարսն պանծալի 62,3 խա. Ուր է երկու 18,1. Ոչ կարօտիս իմում խրատին 63,11. Ո՛վ ախտակից, սնոտեփառ եպիսկոպոսք 91,20a. Ո՛վ արքայակերպ տէր քահանայապետք 61,52. Ո՛վ բարեկամք իմ սիրական և մերձաւորք 31,25. Ո՛վ դու մանուկ լուսազարդեալ 91,20s. Ո՛վ դու մանուկ նորաբողբոջ 91,20c. Ո՛վ դուք սիրաշաղկապք և պայծառապսակ 91,20e. Ո՛վ զարմանալի խորհուրդ այս մեծ յայտնեալ 17,2; 62,13e β; 64,8. Ո՛վ զօրութիւն զօրեղին ամէնիմաստ ճարտարապետ 62,8. Ո՛վ իմ սիրական որդի, սիրտս իմ այրեալ 98,8f. Ո՛վ կանայք, զարթիք, տեսէք 61,66. Ո՛վ կարապետ արդարութեան 91,20e. Ո՛վ համասփիւռ սէր նուագիծ անպատճառ 103a 19e. Ո՛վ հրեշտակակրօն իշխան պայծառացեալ 91,4d. Ո՛վ մանկրտի նորածաղիկ 91,20d. Ո՛վ մեծախօսք և անվաստակք 91,20b. Ո՛վ սիրելիք և պատուական իմոյ եղբարք 91,20t. Ո՛վ սուրբ վայելչազարդ դրախտ 91,20o. Ո՛վ վշտակի անձն իմ, ժամ է կալ ի սրտի 91,2b. Ո՛վ քահանայք և վարդապետք աստուածաբան և ժողովուրդք 27,54; 29,31b Bl. 164b; 31,16d; 32,9; 33,6b; 33a 15b. Ո՛վ քաղցրաձայնեալ քաղցրախօսէր երգով 61,70. Որդիք լուսոյ Հօրն մեծի քահանայից 63,4. Որք որ փափագին 27,14. Որբ տուեալովքն Աստուծոյ 103a 19g. Պաղատանօք Աստուածածնին անապական 64,43. Պատճառ պարծանաց մարգարէից գնդին 62,3 կէ. Պարագրի անպարագրելի 61,37. Պարծանք հանդիսից խմբից և գլուխ 62,3 դդ. Պարուց թռչնոց տուք աւետիս 64,112. Պարտական է Հօր Որդի հատուցանել 60,1 Bl. 161b. Պարտաւորիս հանդէպ հնչեալ ձմեռնարեր 15,1. Պարտ է զծնօղքն սիրել, որ նոքա զմեզ են սնուցել 63,10u. Պետական էութեան սուրբ անուան 41,3. Պետրոս և Պաւղոս քրիստոնէից պատծանք 61,106; 64,41. Պետրոս ի Հռօմայ, Պօղոս ընդ նմա 62,3 իր. Պիւղպիւղն է հագէր ի յօտն կոշիկ 64,70. Պտուղ մահու քաղցրակերև լցեալ ի տանն 103a 19d. Սա մարգարէ աստուածարան և իմաստուն յոյժ խոհական 60,4. Bl. 246b. Սայլքն իջանէին ի լեռնէն Մասիսեանց 98,11c. Սարսափելի որոտման և ահագին զօրութեամբ 64,63. Սեաւ և գեղեցիկ դուստր Եւայի, Երուսաղէմ 62,3 ժ; 103,36. Սէր յարաւօրէ ճեմեալ 61,66; 62,3 լգ. Սէրն սրբոց է բամ խորհուրդ 103a 15t. Սիրտ իմ սասանի 27,14. Սկզբնազարդ գոյից ստեղծօղն դայր 62,13k. Սոսկալի ահեւ պակեան հոյլք 61,71. Սուրբ առաքեալն Յակոբ

որդին որոտման 64,42. Սուրբ եկեղեցի երգէ ընդ հրեշտակս 62,3 ծթ. Սուրբ և արդար հոգոցն հրեշտակք 63,10bb. Սուրբ Յովհաննէս մաքուր տատրակ 64,124. Սուրբ Ոսկի, քահանայդ նազելի 64,39. Սուրբ սիրամարգ ոսկէ փետուր շնորհալի 64,122. Սուրբ վարդապետն մերն ընտրեալ Մեսրոբ 100,29. Ստեփանոս խաչին ծաղիկ 62,13 i. Սրբութիւն սրբութեանց Աստուած անսկիզբն 61,13. Սրբուհի Մարիամ անապական տաճար և կենարար Բանին ծնող 62,3 գ. Սրբուհոյ Աստուածածնին բարեխօսութեամբ 61,8. Սրովբէանման քրովբէաթոռ հուպ երրակին 62,3 թ. Սրովբէից ձայնիւ եղանակեմք այսօր 61,50. Սփոփեալ տրտմութեանց ցնծա, սիրելի, այսօր 62,14 f. Վասն որոյ և զքաւիցն աւտարանէն գետս զանուշն 62,3 դէ. Վարանելով վարանելով մոլար գեգերիմ 103a 15h. Վարդ գեղեցիկ տեսօք քաղցրիկ 103a 15s. Վէմ հաւատոյ սուրբդ Պետրոս 64,110. Վէմ հոգևոր և գլուխ անկեան 18,14b; 64,96. Վիրաւորեցայ մեղօք, վարեցայ 64,77. Վկայից հանդիսից հրաշալի 64,37. Վտարեցաւ երկիր օտար 62,14d. Տարմամբ սիրով խանդաղափեալ 64,57. Տարփացեալ ըղձանամք, Տէր Յիսուս, քոյդ գեղմանցդ 27,40b. Տաւիղք էին բախճան եղեալք 103a 19h. Տէր բարերար Հօր միածին 64,82. Տէր և Աստուած զՅիսուս Քրիստոս ասէր 61,100. Տէր իմ Աստուած, լեր օգտական 63,10b. Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս զգիս դու շահէ 63,10y. Տէր, մի՛ թողուր զիս բանտին ի նեղ անլոյս 63,10h. Տէրն ստեղծեց զմարդն անձնիշխան 63,10a. Տէր ողորմեաց քո ծառային, այլ ի դուռն ժամանակին 63,10e. Տէր, տո՛ւր ինձ յաղթել սատանային 63,10v. Տէր փառաց այսօր ի Թաբօր յայտնեաց զփառս իւր 62,3 ծգ. Տիրուհի Մարիամ կոյս և աստուածածարեալ 91,20k. Տիրուհի սուրբ կոյս մայր մարմնացելոյ Բանին 61,33. Տնօրինի անեղանելի Բանն թանձրացեալ ի մարմնի 61,104. Տունկ անմահութեան բողբոջեցար 62,3 ժբ. 64,6. Տուք ես խնկալի, տուք ես խնկալի. այն հոտն, որ ի քէն բուրեաց 62,3 ժէ. Տրտիպ տհաս տարածաման 103a 19i. Տօնական երէց դու հետ գինուն գիշեր 63,10f. Րաբունդ երկնային, րաբունդ երկնային Աստուածն, որ ի քէն ծնաւ 62,3 ժթ. Րաբունք պանծալիք որդւոց մարդկան տածողք 62,3 ձդ. Փայտնկենաւոր բաւանկիւնի կանգնեալ 62,3 ծ. Փատիջահլէր կինդէ մինդէ. 91,16a. Փութացիր, Տօնական, փախիր ի չարեաց 63,10x. Փրկաւէդ մահուան քոյ զգինս 103a 15d. Քաղցրապտունիս բաղձանօք լցեալ հոգիս 60,1 Bl. 238b. Քաղցր և բարի զՏէրդ աղաչեմ 63,10o. Քան զամենայն գործս չար է հպարտութիւն 63,12. Քանի խափիս, Տօնական, դու աստնուրխս 63,10cc. Քաջալարմ աղնուականք ի դիւցազանց ծնեալ 91,4b. Քեզ մատուցանեմք այսօր Քրիստոս միածին ընդ Հօր 61,43. Քեզ, ո՜վ փեսայդ եկեղեցւոյ 103 a 15 e.

Քերովբէից գերագոյն սրբոյ մաքրենից մաքրագոյն 61,32. *Քերովբէից թագաւորն այսօր եկեալ ի յԵրուսաղէմ* 61,62. *Քերովբէից վեհագոյն ցուցար, ով երանեալ փայտ* 61,93. *Քրովբէ մարմնային* 27,14. *Քիսմէ պէնի պիշմէգ իդի* 64,62. *Քրիստոս Աստուած, լոյս աշխարհի* 102,13b. *Քրիստոս Բանդ Հօր ծնունդ* 62,3 *է*. *Քրիստոս եկեալ քահանայապետն սուրբ ի քեզ մտանէ տաճար* 61,86; 62,3 *ծէ*. *Քրիստոս փառաց թագաւորն այսօր եկեալ* 62,13n: 64,10. *Քօղ ձգեալ երկնից քաջ կապուտակօք* 62,3 *հր*.

Diebstahl s. **Johannes** v. Ersnka.

Diodor v. Antiochien s. **Basilius** v. Caesarea.

Diokletianus, Kaiser (285—305) s. **Pontianus.**

Dionysius Areopagita (Pseudo-) (um 500), Funktionen jeder der 9 Klassen von Engeln **74**,11. Brief an Timotheus **101**,2. Bruchstück d. Übersetzung (aus dem Lateinischen) u. der Erklärung seiner Schriften v. Stephan v. Polen **92**,1. Zitate **52**,17; **97**,43.

Dionysius Thrax s. **David** Grammatiker.

Dioskorides, Arzt (7. Jhd.) Berufung auf ihn **88**,2.

Dogmatik s. haupts. 52—59.

Dormitio Joannis s. **Prochorus.**

Dovlath s. **Amir Dovlath.**

Drasark, armen. Kloster bei Anarsaba in Kilikien, s. **Schreiborte.**

Dreieinigkeit. Gebet an die ~ **51**,2. Anleitung zum Gebet an die ~ **95**,9. Angebliche Äusserung Vergils über die ~ **95**,28. Fragen und Antworten betreffs der ~ **94**,49.

Dreieinigkeitskirche in Dascht im Gau Goghthn s. **Besitzer.**

Dschalalean s. **Sargis Dschalalean.**

Dschon s. **Basilius** Dschon.

Dschulfa (Alt ~ am Araxes, Neu ~ bei Ispahan) s. **Besitzer, Johannes** v. Dschulfa, **Schreiborte, Simeon** v. Dschulfa.

Dürre. Gebet um Regen bei ~ s. **Riten.**

Dvin, Stadt im Gau Ostan Dvin der Provinz Airarat. Itinerar von ~ aus **74**,4; **98**,16.

Dyophysitismus. Polemik gegen den ~ **94**,55.

Edelsteine s. **Epiphanios** v. Cypern.

Edessa in Mesopotamien s. **Abgar** u. **Serapion** aus Edessa.

Eghivard, Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Maschtoths.**

Ehe. Über die Blutsverwandtschaft mit Rücksicht auf die ~ **94**,35. Mittel zur Erlangung von Kenntnis über heimliches Treiben der Frau in der ~ **86**,1; zur Bewahrung vor ehelicher Untreue **86**,1.

Ehebruch. Erläuterung zur Frage des -s u. der Ehescheidung **94**,6c. S. auch **Johannes** v. Ersnka.

Eheschliessung s. **Riten.**

Ehren- und Rangstellungen in der Kirche s. **Nerses** von Lambron.

Ehrfurcht. Prdgt. über die hl. ~ **15**,4.

Eid s. **Johannes** v. Ersnka.
Einhorn. Gedicht über das ~ u. seinen Reiter **29**,32.
Einnatur (Christi) s. **Monophysitismus.**
Einsiedler. Belehrung für ~ und Mönche **100**,24. S. auch **Nilos.**
Einweihung s. **Riten.**
Einwille (Christi) s. **Monotheletismus.**
Eisagoge (*εἰσαγώγη*) s. **Porphyrius.**
Eitelkeit. Prdgt. über die ~ **103**,30. Warnung vor ~ **103a** 6.
Einzug Christi in Jerusalem s. **Kherobenths** u. **Reden.**
Ekeghikh, Ekegheaths, Gau der Provinz Bardsr Haikh, s. **Schreiborte.**
Ekliptik s. **Jakob** aus der Krim.
Elemente. Das Verhältnis der 4 ~ zu den 4 Qualitäten Warm, Kalt, Feucht, Trocken **98**,5. S. ausserdem **Euklid** u. **Gregor** v. Nyssa.
Elias, Abegha (Klostergeistlicher), Abhandlung über die ungeteilte Gottheit Christi **56**,1.
Elias, Prophet. Predigt über ihn **45**,5.
Elisaeus, Prophet, s. **Lebensgeschichten.**
Elisaeus, Vdp. (5. Jhd.), Geschichte Vardans des Mamikoniers u. des Kriegs der Armenier gegen die Perser. **67**,3. (Vgl. **65**). Martyrium Vardans und seiner Anhänger, wörtliche Auszüge aus dem Geschichtswerk **38**,56.
Emesa in Phönizien s. **Nemesius.**
Encyclica 101 Anm. **102**,14. S. auch **Nerses** Schnorhali.
Enfiadscheanths, Awetikh, Sammler der in diesem Katalog beschriebenen Handschriften. Brief betreffs des Alters der Hschr. **1** S. 5—6.
Engel. Jakobs Kampf mit dem ~ **95**,13. S. ausserdem **Dionysius** Areopagita, **John** aus **Suinneforth.**
Enkars s. **Johannes** v. Enkars.
Enthaltsamkeit. Über die ~ **97**,16e.
Entschlafene s. **Ephraim** d. Syrer.
Entsühnung s. **Riten.**
Entweihung s. **Riten.**
Epakten s. **Jakob** aus der Krim.
Ephesus s. **Kanones, Konzilien, Lebensgeschichten.**
Ephraim aus Ghaphan, armenischer Patriarch von Konstantinopel (v. 1686—1687, 1694—1698, 1701—1702) s. **Besitzer.**
Ephraim der Syrer (4. Jhd.) *Gebete*: **50**,6. 8. *Kanones*: acht Kanones aus der Rede über die Jungfräulichkeit **92**,5e. Vorschrift für die Fusswaschung am Gründonnerstage übersetzt vom Katholikos Gregor dem Pahlaunnier **20**,2e; **27**,14; **28**,38; **29**,28; **30**,29; **32**,23; **33**,18; **33a** 24. *Predigten* und *Reden* über: die Ankunft des Erzengels bei Maria **38**,32; Mariae Verkündigung und Christi Geburt **38**,32; Mariae Verkündigung und Empfängnis **38**,34; die Geburt Christi, die Lobpreisung der Hirten und die Anbetung der Magier **38**,36; Josefs Wendung

zum Glauben an die bevorstehende Geburt des Erlösers infolge der Erscheinung des Erzengels **38**,35; die Darbringung Christi im Tempel **38**,45; Johannes d. Täufer **38**,107; die Niniveer **38**,50; den Protomartyr Stephanos **38**,26; die Barmherzigkeit **38**,38; **39**,4; Fasten **38**,57; **39**,3; Fasten am Mittwoch und Freitag und über die Flucher **38**,87; die Heiligung des Fastens **33**,59; **39**,5; die Entschlafenen **96**,21; **100**,8. 10; die Leugner und Verlästerer **103**,16; zur Belehrung der Menschen **38**,86; **39**,28. Vgl. auch **Georg** aus dem Kloster Skewra, **Johannes** Mandakuni, **Vardan** Arewelthsi.

Ephraim, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**

Epiphanios v. Cypern (bzw. Pseudo-), Drei Kanones **92**,5o. Geschichte des Todes der kleinen Propheten **20**,21; **28**,48a. Physiologus **95**,24; **96**,29. Abhandlung über die Edelsteine **93**,17; **97**,34. Vorwort zu den Psalmen Davids **103**,24.

Erbauungsschriften s. besonders **38—51.**

Erbrecht unter Brüdern u. Schwestern **94**,7.

Erbsünde s. **Adam.**

Erdbeben. Über die Folgen der ~ je nach der Zeit ihres Auftretens **46**,15.

Eremia, Dichter. Lied auf die Jungfrau Maria **64**,59.

Eremia v. Oschakan, Vdp. **14.**

Erinnerungsopfer s. **Riten.**

Eriwan im Gau Kotaikh der Provinz Airarat s. **Asapowi** u. **Oskan.**

Erkenntnisquelle s. **Johannes** v. Damaskus.

Erklärungen s. **Kommentare.**

Erlass s. **Katharina, Muavija.**

Erläuterungen s. **Kommentare.**

Erleuchter s. **Gregor** d. Erleuchter.

Ermahnung zur Gebetsausübung und Befolgung der Gebote **46**,13; nur Christi Wort zu glauben **95**,16; an alle Christen s. **Johannes** v. Ersnka.

Erneuerer einer Hschr. s. **Michael.**

Erserum (Karin, Theodosiopolis) im Gau Karin der Provinz Bardsr Haikh s. **Konzilien** u. **Schreiborte.**

Ersnka im Gau Ekegheaths der Provinz Bardsr Haikh s. **Georg** v. Ersnka u. **Johannes** v. Ersnka.

Erzählungen **44**,48; **97**,29. 30. Vgl. auch **Anekdoten, Fabeln, Geschichtswerke, Lebensgeschichten, Pir-Pahlul.**

Erzengel s. **Dichtungen, Ephraim** d. Syrer, **Nerses** Schnorhali, **Pantaleon.**

Erzväter. Abhandlung über die ~ (aus dem Syrischen) **93**,4. Angaben betreffs der Lebensdauer der ~ **57**,6. Fragen und Antworten betreffs der von den ~n abstammenden Propheten, Könige, Richter u. Apostel **94**,58. S. auch **Allegorieen.**

Esnik v. Koghb (5. Jhd.), Kanones

92,5 r-s. Vgl. auch **Ardsan.**

Etschmiadsin, Kloster mit der Mutterkirche der Armenier in Vagharschapat im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat. Stempel der Bibliothek von ~ 57; 70; 74.

Euagrius Ponticus (4. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.** Bearbeitung seines Traktats *Περὶ τῶν ὀκτὼ λογισμῶν* s. **Matthaeus** Presbyter.

Eudokia s. **Stephanos** v. Eudokia.

Euklid, *Στοιχεῖα*, übersetzt von Gregor Magistros 74,3.

Eunomius, Philosoph, s. **Johannes** v. Orotn.

Eusebius v. Alexandria (5. Jhd.), Rede auf die Himmelfahrt Christi 38,109.

Eusebius v. Caesarea (265—340), Brief an Karpianus 3; 4.

Eustratius, hl. s. **Nerses** Schnorhali.

Eutyches, Begründer des Monophysitismus (5. Jhd.) 27,37. Vgl. auch **Nestorius.**

Evagrius s. **Euagrius.**

Evangelien. 1; 2; 3; 4; 5; 5a. Evangelium Johannes 6,1. Entstehungsgeschichte desselben 20,2n, 38,29. Evangelienharmonie aus Mt., Mc., Lc. 6,3. Heilsevangelien 29,29; 30,30; 32,36; Evangelien der Öl tragenden Frauen. Evangelienauszüge als Lektiones 32,34. 35; 33,40. Bruchstücke; 2 Anm.; 12 Anm.; 17,4; 28 Anm.; 44,42; 51,4. 8; 70 Anm; 97 Anm.; 104,1. 2. 3. 9. — Fragen und Antworten betreffs des Grundes u. der Bedeutung der Reihenfolge, in der die Evangelienstücke zu Ostern und Pfingsten gelesen werden 94,37i. Vgl. auch **Apokryphen.**

Evangelienharmonie s. **Evangelien.**

Evangelisten mit den 4 Paradiesflüssen verglichen 94,13.

Eva, Stammutter. Ihre nächsten Nachkommen 97,29.

Exegese s. **Kommentare.**

Exorcist (երդմնեցուցիչ) s. **Riten.**

Ezechiel, Prophet s. **Jesaia** v. Nitsch u. **Lebensgeschichten.**

Eznik s. **Esnik.**

Fabeln- 94,24; 97,8b; 102,5. S. ausserdem **Nerses** Schnorhali, **Vardan** und vgl. auch **Anekdoten, Erzählungen.**

Familiennotizen 27,51.

Farben s. **Gewichte.**

Fasten. Entstehungsgeschichte der 40 tägigen Fastenzeit 39,7. Über die Fastenbeendigung am Ostervorabend 94,32. Psalmen für die Fastenzeit 18,17. Mesoden für die Fastenzeit 35,3. Lieder zum Fastnachtsonntag und für die Grossfastenzeit 62,5. S. ausserdem **Basilius** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Mchithar** v. Airiwan, **Reden.**

Fastenzeit, Fastnacht s. **Fasten.**

Festkalender 35,1; 36,1. Verzeichnis von Festtagen 100,1. Vgl. auch **Kalender.**

Feuerofen, die 3 Männer im ~ s. **Reden.**

Fieber s. **Gebete, Riten.**

Fischfang im See Tiberias. Deutung der Zahl 153 bei demselben **44**,67.

Flucher s. **Ephraim** d. Syrer.

Flusshemmung bei Trapezunt s. **Kyriakos** v. Gandsak.

Fragen und Antworten **44**,43. 66; **94**,37; **96**,32; **100**,11. 15. 25. 26. 40. S. ausserdem **Abraham** Erzvater, **Abstinenztage, Adam, Ambitskh, Apostel, Arabien, Ardsan, Aristoteles, Babel, Bibel** *Erläuterungen*, **Buchstaben, David** (zehnsaitige Leier), **Erzväter, Evangelien, Frau, Gemeinsames, Geschichtswerke, Gesetze, Gewichte, Gregor** v. Tathew, **Heidentum, Homonyme, Johannes** v. Tausch, Vanakan, **Johannes Sarkawag, Kaiser, Konzilien, Lewi, Literatur, Liturgie, Mohammedaner, Nerses** v. Lambron, **Noah, Persien, Philosophie, Rangstufen, Rechtgläubige, Riten, Septuaginta, Speisegebote, Sprichwort, Statthalter, Stimmen, Sündflut, Theologie, Tiran, Tonarten.**

Frau. Fragen und Antworten betreffs der ~, die alle Könige der Welt besiegt **94**,58 q. Anwesenheit einer ~ bei der Taufe verboten **28**,20.

Freude. Lied auf die ~ **103a** 15a.

Freunde. Sprüche über ~ und Geliebte **96**,28.

Friedenstagzeit (= 2. Kompletorium) s. **Horologium.**

Frömmigkeit. Abhandlung über die ~ **96**,33.

Fruchtsegnung s. **Riten.**

Früchte als Abgabe an Geistliche s. **Johannes** Mandakuni.

Frühgottesdienst. Psalmen und Lieder zum ~ nach dem Gloria in excelsis **18**,5. 7. Evangelienauszüge zum ~ am Sonntag **32**,35. Lieder zum ~ am Sonntag **18**,6.

Frühlingslied 98,20; ~ auf die Nachtigall **98**,21.

Fusswaschung s. **Ephraim** d. Syrer, **Gregor** v. Tathew.

Fürst. Loblied auf einen ~en **103**,42. Trostlied an einen ~ s. **Nerses** Schnorhali.

Gabriel s. **Besitzer, Erzengel, Schreiber.**

Galenos (2. Jhd.), Rezepte **86**,5.

Galust aus Amasia, armenischer Patriarch von Konstantinopel v. 1703—1704, Lieder **64**,36. 40. 49—51. 60. 69. 72—73.

Galust, Chodscha s. **Besitzer.**

Galust Schirmasaneanths, Bürgermeister v. Tiflis, s. **Besitzer.**

Galust s. **Schreiber.**

Gands s. **Dichtungen.**

Gandsak im Gau Schakaschen in Albanien od. der Provinz Uti, jetzt Elisawetpol, s. **Basilius** Erzbischof u. **Kyriakos** v. Gandsak.

Gangra s. **Konzilien.**

Gardmanik (jetzt Grthmanik), Dorf und Kloster bei Gandsak, s. **Basilius** Erzbischof.

Garni, Dorf im Gau Mazaz der Provinz Airarat, s. **Johannnes** v. Garni.

Gastfreundschaft. Predigt über die ~ s. **Gregor** v. Tathew.

Gattungsbegriffe, 12, die alle Eigenschaften Gottes in sich einschliessen **97**,38.

Gebete a. *bekannter Schriftsteller* s. **Athanasius, Basilius** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Gregor** v. Narek, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** v. Garni, **Maschthoths, Mchithar** Gosch, **Mesrop** Vdp., **Nerses** Schnorhali, **Phokas, Stephan** aus Polen. — b. *anonyme:* **41**,51. 68. 69; **51**,5; **66**,2; **98**,9; **102**,1. 3b; **103**,1. 2. 3. 4. 7. 40. S. besonders: zum Fest des Martyriums der hl. Agnes **97**,26; für Amulette **51**,16. 17. 18. 21; gegen üble Besprechungen **98**,6; gegen den bösen Blick **51**,21; gegen den bösen Blick u. die böse Zunge **51**,14; an die Dreieinigkeit, Cherubim und Seraphim **51**,2; gegen Dämonen, Zauberer und Häretiker **98**,6; zum hl. Kreuz gegen Dämonen **51**,12; gegen Fieber **94**,39; an den hl. Geist **102**,3c α; gegen böse Geister **51**,8; gegen Kopfschmerz **51**,15; **98**,24; eines Kranken vor der Teufelaustreibung **51**,1; zur Teufelaustreibung **98**,25; gegen von Gott gesandte Plagen **51**,10; an Maria **100**,34; gegen Schlangenbiss **51**,13; gegen Wölfe und andere wilde Tiere **40**,5; Ordinationsgebet **33**,41; gegen Zahnschmerzen **98**,24; Segensgebet **103**,39; Zaubergebet gegen Neid und Rachsucht **94**,14. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge:* *Աղաչեմ զքեզ, Տէր Աստուած ամենակալ, և գոհանամ զառատ մարդասիրութենէդ* **50**,6. *Ամենակալ ամենակարող Աստուած և մեղաւոր անարժան, սակայն գործ ձեռաց քո մարտչի առաջի քո* **50**,2. *Ամենակալ անարատդ Աստուած, անսկիզբն Հայր, անտեսանելի, անբաւելի* 20,2i. *Ամենակալ Աստուած, որ ընտրես զտկարս աշխարհի յամօթ առնելով զհզօրսն* **97**,26. *Ամենակարող Աստուած, երկրպագելի, պաշտելի և երկնչելի, օրհնեմ զքեզ* **97**,26. *Ամենայնի արարիչ, որոց երևին և որ ոչ տեսանին* **102**,3b. *Այլ և օրհնեսցէ զձեզ, Տէր Աստուած մեր, որպէս օրհնեաց զինն դասս հրեշտակացն* **44**,68. *Անսկիզբն Աստուած, Հայր սուրբ, Որդիդ միածին, Հոգիդ ճշմարիտ* **51**,2. *Աջ Տեառն է և գիր մատնահարին . . . . Յայնժամ գայ Յիսուս ի Գալիլեա* **51**,17. *Առ քեզ պաղատիմք, Տէր ամենառատ, ողորմեա* **44**,51. *Աստուածածին Հօր և բարձող անիծից և պարծանք ազգի մարդկան* **102**,3f. *Աստուածածին մայր Քրիստոսի և ծնող Միածնի Հօր* **50**,5. *Աստուած յաւիտենական բարերար և ամենակալ* **102**,3a. *Աստուած փրկիչ մեր* **27**,37. *Արդ այսքանեացս անբաւից հրաշից հանդերձիչ Հայր* **51**,19c. *Աւետիս մեծ խորհրդոյ խորհուրդ ծածկեալ մեզ յայտնեցաւ* **100**,33. *Աւետիս քեզ,*

Տիրամայր կոյս Մարիամ, տաճար Բանին աւետիս 100,34. Բարեխօսութեամբ սուրբ և աստուածային նշանացս Քրիստոսի և անբարբառ բարեխօսացն 51,12. Բարեխօսութեամբ սուրբ Մարիամու, որ պատերազմեցաւ ընդ Բելիարայ 51,15. Բարեխօսութեամբ սրբուհւոյ Աստուածածնին և Յովհաննու կարապետին 51,8a. Բժշկական կրթականութեան ամենափորձ հնարաւորութեամբ 51,19b. Գայր գետն ի Յորդանան և բերէր ծառ մի 98,24. Գառն Աստուծոյ Տէր իմ Յիսուս Քրիստոս, որ զենար ի վերայ խաչին 50,7. Գիլ կապի խաչայփայտն և խաչն Քրիստոսի 40,5. Գիր գայլի և ամենայն գաղանաց կապքի. Սուրբն Դեղնի Տիտոս սուրբն 40,5. Դարձեալ նոյն աստուածային օրհնութեամբն օրհնեսցէ զձեզ 103,39. Եթէ գետնաւիծն ես, եթէ աղուէսուկն 51,11. Ես Պօղոս հալածիչ եկեղեցւոյ ի Տարսոն քաղաքէ 51,13. Երդմնեցուցանեմ զամենայն դեւս և զջերմն յանուն յայն, որմէ 51,3. Երդմնեցուցանեմ զքեզ սատանայ և չարք դեւք 98,25. Ընկալ քաղցրութեամբ, Տէր Աստուած հզօր, զգառնացողիս զաղաչանս 60,8. Ի տաճարի փառաց սրբութեան քո անուանդ 102,3c δ. Ի ցած և հեռի որք զսատանայ 51,11. Ի քէն սուրբ աւազանէն կոչեցամ որդեգրութիւն 102,3c α. Ծառայ Աստուծոյ Թագաւոր հզօր ապաւէն ծարաւելոց 98,6a. Ծառ մի կայր ի մէջ տիեզերաց, ոչ ճիւղ ունէր ոչ տակ 51,10. Կապեմ զքեզ, չար ցաւ, եթէ երկնային ես 51,11. Կապեմ զքեզ, սատանայ, անուամբ այնորիկ, որ նստէ 51,1b. Կարդամք առ քեզ, Հայր Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի 51,1a. Հայր ողորմութեան ի բարի գովեստ, որ տաս քո 46,8. Հաւատով խոստովանիմ 60,6. Հոգի սուրբ Աստուծոյ, Հոգի Քրիստոսի Տեառն մերոյ 50,4. Հրանիւթ հրայփայլ հրատն համայկէզ 98,6b. Ձայն հառաչանաց հեծութեան սրտի 49. Յանուն Աստուծոյ Հօր և Որդւոյ 102,3g. Յիսուս Քրիստոս Որդի Աստուծոյ, որ սուրբ է անուանդ 51,9. Շամքար փարւրադ ի գոսրախա մայր մայր 51,20. Որպէս զԱդամ ի դրախտին խրկեցէր 102,1. Պատճառն բոլորից Հայր անսկիզբն, որ ասաց 44,70. Սուրբ Սուքիասեանք և Ոսքիանոս ելան և տեսին ի փափարս լերանց 94,14. Տես, Տէր, զտառապանս իմ և զցաւս հոգւոյ իմոյ 50,8. Տէր Աստուած ամենակալ, ամենազօր 28,11; 51,5. Տէր Աստուած գթութեան, փրկութեան և ողորմութեան 51,19a. Տէր Աստուած և արարիչ ամենայն արարածոց 102,3d. Տէր Աստուած իմ, Յիսուս Քրիստոս Բան Հօր և կերպարան կենդանի 50,3. Տէր Աստուած զօրութեանց, բժշկեայ զախտս 29,24. Տէր գթած և ողորմած 29,25. Տէր, մի պակասեցուցաներ զիս յաւիտենականաց քոց 102,3c β. Տէր, որ զենար ի վերայ խաչին և բարձեր զմեղս աշխարհի 102,3e. Օրհնեալ ես, Տէր Աստուած, ամենակալ Որդի և Բանդ Աստուած էակից 20,2k. Օրհնեալ է

ամենասուրբ Երրորդութեան ի բարձունս 20,2f. — Vgl. auch **Beten, Riten, Zaubergebetbuch.**

Gebot. Prdgt. über das göttliche ~ s. **Reden.** Die 10 ~e 95,35. Rede über die Beobachtung der ~e Christi s. **Kyrillus.**

Gebräuche der Kirche s. **Nerses** v. Lambron u. **Riten.**

Geburtswehen s. **Riten.**

Gedanken. Neuer Wald von ~ der hl. Schriften s. **Alexander** v. Messina.

Gedankensplitter 97,31c. 37.

Gedenkopfer s. **Riten.**

Gedichte s. **Dichtungen.**

Gefrässigkeit s. **Reden.**

Geheimschriften 97,16d. 19. 39. 53. 61.

Geist s. **Seele.**

Geist hl. Gedichte auf den ~ 27,55; 61,74. S. ausserdem **David** Proph., **Dreieinigkeit, Gebete, Gregor** Dichter, **Johannes** Chrysostomus, **Mesrop** Vdp., **Nerses** v. Lambron.

Geistliche. Gedichte auf ~ 102,6b. 8; 103,42. Rede an ~ über Jh. 14,15: 45,13. Massregeln gegen Beleidiger der ~n 94,36. Belehrung für den Todesfall eines ~n 100,41. Geschichte eines ~n, der das Sakrament nahm, ohne sich vorher zu reinigen 94,17. S. ausserdem **Arakhel** v. Siunikh, **Bischof, Johannes** Mandakuni; **Kanones, Michael** d. Syrer, **Rangstufen, Riten.**

Geldgier. Prdgt. über Hurerei und ~ 103,26.

Gemeinde unter Aufsicht der Priester s. **Johannes** Mandakuni.

Gemeinsames. Fragen u. Antworten über ~ 98,2.

Genealogie, s. **Adam, Noah.**

Genera s. **Grammatik.**

Generationen s. **Adam, Noah.**

Geographie. Erklärung älterer geographischer Namen durch neuere 93,19. Beschreibung persischer und indischer Städte 98,18. S. ausserdem **Arabien, Itinerar, Karapet Jusbaschean, Melkhiseth** Vdp., **Moses** v. Chorene, **Vardan** Vdp.

Georg v. Ersnka (14./15. Jhd.), Kommentar zu des Gregor v. Nazianz Reden ad eos 92,8.

Georg aus Konstantinopel, Neuer Beweis für die Einnatur Christi 56,10.

Georg v. Skewra (13. Jhd.), Auslegung des Propheten Jesaia 8; 9.

Georg, Vdp., Dichter, Praedikationslieder: zum Fest des Kreuzes v. Varag 61,113; des Proph. David u. des Apostels Jakobus 61,116; des Heerführers Sargis 61,117.

Georg, Vdp., s. **Nerses** Schnorhali.

Georg d. Heerführer s. **Reden.**

Georg s. Schreiber.

Georg Ter-Movsesean aus Tiflis s. **Besitzer.**

Georgien 90.

georgische Texte 69 Anm.; 86,13; 97 Anm.; 5a Anm.

Georgskirche s. **Besitzer.**

Gericht. Abhandlung über das jüngste ~ 95,14; 96,33. Vgl. auch **Auferstehung.**

Germanos, Patriarch v. Konstantinopel (8. Jhd.), s. **Stephanos** v. Siunikh.

Gesang. Über 5 Arten unschicklichen ~s 97,8c.

Gesangbuch 18.

Geschichtswerke. a. *bekannter Schriftsteller* s. **Elisaeus** Vdp., **Kyriakos** v. Gandsak, **Michael** d. Syrer, **Moses** v. Kaghankatukh, **Samuel** v. Ani, **Sargis** Dschalalean. — b. *anonyme* s. **Armenien, Chronik, chronographische** Angaben, **Kaiser, Konzilien, Nādir, Patriarchen, Persien, Selim, Sokrates** Scholasticus, **Theodosius.**

Geschlechter s. **Adam, Grammatik, Noah.**

Geschöpfe. Theologische Abhandlung über die Erschaffung der ~ 58,1.

Gesellschaftsspiele s. **Ananias** v. Schirak.

Gesetze. Erklärung der alten und neuen ~ in Fragen und Antworten 56,7.

Getadards s. **Petros.**

Getreide s. **Riten.**

Gewalttätige s. **Reden.**

Gewichte. Angaben über ~ 74,6; 93,13f. Fragen und Antworten betreffs der Erfinder von ~, Massen, Farben, Münzen 94,58p.

Ghasar (Lazarus) **Chatschatrean Davtheanths** s. **Schreiber.**

Ghasar (Lazarus), Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**

Ghevondianer. Lied zu ihrem Fest 61,46.

Gier. Warnung vor Gefrässigkeit, ~ und Eitelkeit 103a 6.

Giulaspeanths s. **Zacharias** Giulaspeanths.

Glaube s. **Gregor** v. Narek, **Johannes** v. Ersnka, **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali, **Reden.**

Glaubensbekenntnis. Anerkennung des orthodoxen ~ses 38,8. ~ der römischen Kirche 93,22. S. auch **Nerses** v. Lambron.

Glaubensbrief s. Kyriakos v. Gandsak.

Glocken-Segnung s. **Riten.**

Glückwunschgedichte s. **Karapet** Jusbaschean.

Gnaden. Abhandlung über ~ und Tugenden 58,1d.

Goghthn, Gau der Provinz Vaspurakan, s. **Dreieinigkeitskirche.**

Gott. Beweise, dass Gott frei von Makeln ausserhalb der Welt existiert 97,22. Lied auf ~es Thron s. **Gregor** v. Narek. Gebet an ~ Vater 102,3d.

Gottesdienst s. **Gregor** Vdp.

Gottesgebärerin s. **Maria.**

Gottesmutter s. **Maria.**

Gottheit Christi 96,9. S. auch **Elias** Abegha, **Monophysitismus, Monotheletismus.**

Grabinschriften s. **Atom** u. **Karapet** Jusbaschean.

Grablegung Christi. Rede auf die ~ 39,47. S. ausserdem **Johannes** Chrysostomus u. **Theophilus.**

Grabus hl. s. **Minas.**

Grammatiken s. **Michael** Sallanthean, **Simeon** aus Dschulfa, **Stephan** Stephaneanths, **Thomas** u. **80; 82.** Grammatische u. philosophische Erklärungen **79**a; **97**,17. Erklärung der Tempora und Genera **74**,8.

Gregor, Agha, s. **Besitzer.**

Gregor v. Aghthamar, Katholikos (15. Jhd.), Lieder: auf die Gottesmutter **29**,31; zu Mariae Verkündigung **62**,13b; **64**,2.

Gregor v. Akrakand s. **Lebensgeschichten**

Gregor, Bischof, s. **Schreiber.**

Gregor, Dichter, Lied für die Liturgie **17**,2; zur Ordination **27**,40a. zur Auferstehung Christi **62**,2. Praedikationslieder zu den Festen: der Geburt Christi **61**,5; Gregors des Erleuchters **61**,16; der Herabkunft des hl. Geistes **61**,14; der 40 Märtyrer v. Sebastia **61**,49. andere Lieder **64**,17. 54.

Gregor, Dichter, Lied auf die Gottesgebärerin (in türkischer Sprache) **62**,14 i.

Gregor v. Eriwan s. **Schreiber.**

Gregor d. Erleuchter (Katholikos von 301 bis 332), Kanones **92**,5b. Bruchstück aus seiner Lehre in der Vorschrift für das Begräbnis eines Kindes **28**,29. Lieder zu seinen Festen **61**,50—53. S. ausserdem **Gregor** Dichter, **Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali.

Gregor, Fürst, s. **Karapet** Jusbaschean.

Gregor, Geistlicher, Brief an ein Kirchenoberhaupt der Stadt Tabris **97**,52.

Gregor XII., Katholikos (16. Jhd.) **97**,1.

Gregor XIII., Katholikos (17. Jhd.) s. **Serapion** aus Edessa.

Gregor II. d. Märtyrerfreund (11. 12. Jhd.), Brief über die Osterfrage **52**,16.

Gregor III. d. Pahlawunier (12. Jhd.), s. **Ephraim** d. Syrer u. **Manuel** I. Komnenos.

Gregor, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber.**

Gregor IV. das Kind (Tgha), Katholikos (12. Jhd.), Briefe an Kaiser Manuel I **52**,3o, r. Brief an den Patriarchen Michael **52**,3s. Vgl. auch **Manuel** Kaiser u. **Michael** Patriarch.

Gregor Magistros, Statthalter v. Mesopotamien (11. Jhd.), s. **Euklid.**

Gregor v. Narek (10. Jhd.), Auslegung von Tim. **6**,2: **47**,3. Kommentar zum Hohen Liede **7**. Gebetbuch 49. Einzelne Gebete **51**,19; **60**,8; **79**,3; **100**,33; **102**,3a. Ermahnungswort über den Glauben **95**,1 Lieder: **61**,18. 19; **98**,11c; **100**,35.

Gregor v. Nazianz, Theologus (4. Jhd.). Zitate aus seinen Werken **8**; **52**,17. S. auch **Georg** v. Ersnka.

Gregor v. Nyssa (4. Jhd.), Abhandlung

über die Natur des Menschen aus vier Elementen **75,6**; **86,3** (mit einem Nachwort v. Johannes v. Dschulfa); **96,2**. *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου*, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh **75,2**. Zitate **52,17**; **97,23**. Vgl. auch **Nemesius.**

Gregor Schakharthschean aus Karin (Erserum), Lehrer, Leidensgeschichte Jesu **48.**

Gregor, Vdp., Belehrungen über den Gottesdienst **93,5**.

Gregor v. Tathew (14. 15. Jhd.), Bruchstück aus dem Buch der Fragen **55,2**. Lobrede auf die Herrnfesttage **103,47**. Predigten **44,1–2**. 4. 9–10. 27. 32–33; **103,43**. 44. 48. 49. 51, vielleicht auch **102,25**; **103,8**. 10 (über die Gastfreundschaft) 15. 17. 46. 52. 57–59. Fragen u. Antworten religiösen Inhalts v. ~ u. Johannes Sarkawag **96,11**.

Gregor Theologus s. **Gregor** v. Nazianz.

Gregor v. Trapezunt. Anonyme Antwort auf einen seiner Briefe **52,19**.

Gregor, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber**.

Gregor s. **Schreiber.**

Griechen s. **Romäer.**

griechische Texte **49** Anm.

Grossfasten s. **Fasten.**

Gründonnerstag s. **Ephraim** d. Syrer, **Horologium, Johannes** Chrysostomus, **Reden, Riten, Zacharias.**

Grundsteinlegung einer Kirche s. **Johannes** Mandakuni.

Gurgen, Fürst der Artsrunier (9. Jhd.). Sein Befehl zur Übersetzung des Martyriums des hl. Abdu-l-Masich **38,43**.

Habakuk, Prophet s. **Epiphanios.**

Haggai, Prophet, s. **Epiphanios.**

Haghbat, Dorf und Kloster im Gau Dsorophor der Provinz Gugarkh, s. **Arakhel** v. Haghbat.

Haik s. **Noah.**

Haikiden s. **Nerses** Schnorhali.

Hairapet, Presbyter (Dorfpriester), s. **Schreiber.**

Ham s. **Noah.**

Hamam s. **Johannes** Hamam.

Haman s. **Besitzer.**

Handschriftenverzeichnis 90.

Häretiker. Gebet gegen ~ **98,6**. S. auch **Orthodoxe.**

Harths-Hymnen. Die Zahl der ~ **96,18**.

Hass s. **Johannes** v. Ersnka.

Hathsunier-Kreuz. Geschichte des ~es **70,17**.

Hauptlaster s. **Euagrius, Matthaeus** Presbyter, **Nilos.**

Hauptrituale 27; 28. Vgl. auch **Riten.**

Hebräer s. **chronographische** Angaben.

hebräische Benennung der Schriften des alten Testaments s. **Ananias** v. Schirak.

hebräische Wörter **97,41**.

Hedschub s. **Besitzer.**

Heerscharen, himmlische s. **Allegorieen.** **Gregor** v. Narek.

Heidentum. Fragen u. Antworten betreffs des Ursprungs des ~s **94**,58e.
Heiligenbilder-Segnung s. **Riten.**
Heiligentage s. **Horologium.**
Heilkunde s. **Medizin.**
Heilsevangelien **29**,29; **30**,30; **32**,36.
Herabgiessung des Geistes s. **Horologium.**
Heraklius, oström. Kaiser. Befreiung des hl. Kreuzes aus den Händen des Königs Chosrow durch ~ **94**,3.
Heraklius II., König von Georgien (18. Jhd.), Brief **101** Anm.
Hermogenes, hl , s. **Minas.**
Herrnfesttage. Über die 5 ~, durch die sich die armenische Kirche von anderen unterscheidet **97**,9. S. ausserdem **Gregor** v. Tathew u. **Horologium.**
Hesiod. Berufung auf ihn **97**,49.
Hethum I., armenischer König (13. Jhd.) s. **Konstantin** u. **Vardan.**
Hghverts (Oghverts), Dorf in der Provinz Siunikh, s. **Azaria** aus Hghverts u. **Schreiborte.**
Hilarius v. Poitiers (4. Jhd.), s. **Lebensgeschichten.**
Himmel u. dessen Zierden s. **Nerses** Schnorhali.
Himmelfahrt Christi s. **Eusebius** v. Alexandria, **Nerses** Schnorhali, **Sargis** Vdp.
himmlische Heerscharen s. **Heerscharen.**
Hippokrates. Berufung auf ihn **97**,23.
Hippolytus (3. Jhd.). Berufung auf ihn **10**,6.
Hiskia, König v. Juda (8. 7. Jhd. v. Chr.) **94**,41. 42.
հիւթ **97**,54.
Hochmut s. **Reden.**
Hochzeitskleider-Segnung s. **Riten.**
Hohes Lied s. **Gregor** v. Narek.
Hölle s. **Reden.**
Homilieen s. **Reden.**
Homonyme. Fragen und Antworten betreffs der ~ **98**,2.
Honig. Über wilden ~ **96**,6.
Horen (Nachtoffizium, Prim, Terz, Sext, Non, Vesper, 1. 2. 3. Kompletorium) s. **Horologium.**
Horologium (Breviarium, Brevier) **17**,1. Einzelne Teile: Allelujagesänge **18**,4; **62**,9. 12. Introitusgesänge **18**,9; **62**,11. կանոնագլուխ-Gesänge **62**,8. (S. ausserdem **Dichtungen, Hymnen, Missale, Psalmen**). Kommentar zum ~ **97**,12. (s. auch **Chosrow**).
Hosea, Prophet, s. **Epiphanios** v. Cypern.
Hundertdreiundfünfzig. Deutung der Zahl ~ beim Fischfang im See Tiberias **44**,67.
Hurerei s. **Johannes** v. Ersnka u. **Reden.**
Hymuarium s. **Hymnen.**
Hymnen. a. *vollständige Hymnarien:* **22**—**26**. — b. *einzelne Hymnen*: **95**,37; zum Fest der Ankunft Christi **18**,19q; für Aposteltage **18**,19d;

zum Begräbnisritus 31,17. 21. 22; համբարձի - für Busstage 17,3; հարց - für Busstage 18,8; zur Darbringung Jesu im Tempel 18,19b; zum Geburtsfest Jesu 18,19k; auf Gregor d. Erleuchter 18,19e; գովեայք - 18,10; համբարձի-Hymnus Սուրբ ես, Տէր 17,3; auf Johannes d. Täufer 18,19h; zu den Kreuzesfesttagen 18,19i. p; zu den Kirchenfesttagen 18,19j. r; zu den Marientagen 18,19o; auf die vierzig Märtyrer v. Sebastia 18,19g; für Märtyrertage 18,19a; für Patriarchentage 18,19b; für Prophetentage 18,19c; zu Pfingsten 18,19m; auf den Protomartyr Stephanos 18,19f; zur Verklärung Christi 18,19n; zu den Benedictiones der Totentage 31,20; թագաւոր յաւիտեան - Gesänge der Buss- und Märtyrertage 18,3; Verzeichnis der քաղուածք der օրհնութիւն-Hymnen der Herrn- und Heiligenfeste 24,4. — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge* (mit Ausschluss der im Hymnarium enthaltenen Hymnen): Աբրահամեան հաւատովն լցեալ 18,8e. Ամենակալ մեծանուն Տէր Տէրանց 18,8c. Ամենակարող ողորմութեան ցօղ 18,8g. Անճառելի ծոցս Հօր 18,8e. Անսկզբնակից Բանն Հօր 18,8a. Անձինք սրբոյն Գրիգորի 24,1. Առաւել քան զբոցն Բաբելովնի 18,8a. Բաբելոնական հուրն 18,8h. Բարբառք արուեստականացն 18,8h. Բարեբանեալ ես, Քրիստոս Թագաւոր 22 Bl. 107b; 24 Bl. 106a. Բարեբանող ձայնիւ երգէին մանկունք 18,8d. Եկայք, նոր ժողովուրդք 18,8e. Եկեալ բռնաւորն 18,8b. d. h. Երանաւէտ բարբառոյ 26 Bl. 299a. Երեք մանկունքն ի հնոցին հաւատով 18,8b. Եւ սրովբէական օրհնութիւնս մատուցանեն 18,8a. Զաստուածգիտութիւն սերմանեցին 18,8f. Զերից մանկանցն զօրհնութիւնս 18,8a. f. Զոր փառաբանեն իմանալի 18,8g. Զոր օրհնեն անլռելի ձայնիւ 18,8c. Զքեզ ամենազօր 18,8g. Թագաւոր փառաց Քրիստոս և արարիչ 18,8h. Ի հանդերձեալ նորագման նորասքանչն 22 Bl. 309a; 24,1 Bl. 312; 26 Bl. 299a. Ի հետեւել հովիւ 18,8g. Իջէր ի մէջ հնոցին 18,8e. Խաչանիշ դրոշմամբ նշանի 26 Bl. 182a. Խորհուրդ է տեսանելի 18,8d. Հայր երկնաւոր, անկանիմ առաջի 22 Bl. 54b; 24 Bl. 51a. Հայր երկնաւոր, որ առաքեցեր 18,8a. Հնարագիտութիւնք Քաղդէացւոցն 18,8b. Մեծ գթութեամբ իջեր ողորմած 18,8d. Մշտածուխ խնկոյն լուսոյ փայլածու տուեալ 24,1 Bl. 312b. Մշտապայծառ լուսով զարդարին 22 Bl. 309a; 24,1 Bl. 312b; 26 Bl. 299a. Յամենայնի ամենակարող փրկիչ 18,8c. Յամենայնի բարեբանեալ ես, սուրբ Երրորդութիւն 18,8c. Յորժամ գաս յարեւելից 26 Bl. 308b. Ոչ ահ թագաւորի 18,8h. Ոչ հիանայ ընդ հուրն 18,8e. Որ զմարմնաց 24,1 Bl. 29a; 25 Bl. 28a.

Որ ի Բաբելոն ի Հնոցին զերիս մանկունսն ապրեցուցեր 18,8d. *Որ ի կառս քերովբէից* 17,8h. *Որ ի Հնոցին զերիս մանկունսն ապրեցուցեր* 18,8d. *Որ իջեր ի Հնոցն, Բանդ Աստուած* 18,8b. *Որ ի վերայ քերովբէից Հանգչիս* 18,8h. *Որպէս զնախանձաւոր տեսեալ ծովուն* 18,8h. *Ուրախ լեր, Մարիամ, սուրբ Աստուածածին, որ յորովայնի* **22** Bl. 10a; **24**,1 Bl. 10a; **25** Bl. 8b. *Ուրախ լեր, մայր լուսոյ, Աստուածածին* **22** Bl. 107b. *Սուրբ Երրորդութեանն երգեսցուք զերգս* 18,8e. *Սուրբ մանկունքն կապեալք* 18,8g. *Սքանչելիք մեծք եղէն ի Բաբելովն* 18,8a. *Տենչալի տօնիւ սրբոյն զուարճանան այսօր* **22** Bl. 249b; **24**,1 Bl. 321b. *Տեսի ես յայնմ ատենի յոգնախումբ* **22** Bl. 245b; **23** Bl. 22b; **24** Bl. 251a; **25** Bl. 240b; **26** Bl. 329b. *Ցօղեայ, Տէր, զթութեամբ քո* 18,8g. *Փառաց քոց, Քրիստոս, փափագօղ եղեն* 18,8g. *Փառք նուակի* **26** Bl. 335a. *Քեզ Թագաւորի Աստուծոյ* 18,8b. *Օրհնեալ, Տէր, որ պահեցեր զծառայս քո* 18,8b. — d. Zahl der Hymnen jeder Tonart u. d. Zahl der հուrg-Hymnen jeder Abteilung **96**,18. Über die Verfasser der ~ **102**,19.

Ignatius, Ordenspriester. s. **Schreiber.**

Ignatius aus dem Kloster Schwarzberg (12. Jhd.), Kommentar zum Lukasevangelium **12**. Rede über den verlorenen Sohn (dem Johannes Chrysostomus zugeschrieben) **38**,70; **39**,18.

Ikonium s. **Amphilochius** von Ikonium.

Imerethien 90.

Indien s. **Thomas** Apostel.

indische Städte s. **Geographie.**

Inkarnation s. **Menschwerdung.**

Introitusgesänge s. **Horologium.**

Isā s. **Jahjā.**

Ichauchan, Syrer (13. Jhd.), Buch der Natur **57**,14. S. auch **Vardan** Arewelthsi.

Isfahan s. **Ispahan.**

Ismaeliten s. **Mohammedaner.**

Ismaīl I., Schah (16. Jhd.) s. **Selīm.**

Ispahan (Isfahan) in Persien s. **Dschulfa.**

Israel, Katholikos v. Albanien, s. **Besitzer.**

Israeliten. Über die Verteilung der Stämme Israels in der Wüste Sinai **99**,7. S. auch **Reden.**

Italien s. **Thomas.**

Itinerar s. **Dvin.**

Jacob, Jacobus s. **Jakob.**

Jahjā ben **Isā** ben Dschazlah, كتاب تقويم الابدان, aus dem Syrischen übersetzt vn Johannes v. Diarbekr **86**,2. كتاب منهاج البيان فيما يستعمله الانسان, aus dem Arabischen übersetzt von Johannes v. Dschulfa. **86**,11.

Jahreszeiten s. **Jakob** aus der Krim.

Jakob, Apostel, Bruder des Herrn, s. **David** Prophet, **Georg** Vdp., **Johannes** Dichter.

Jakob, Apostel, Sohn des Zebedia, s.

Johannes Evangelist u. **Nerses** Schnorhali.
Jakob, Dichter, Lied zum Fest der Vardaner **61**,45.
Jakob, Dichter, Praedikationslied zum Fest der Taufe Christi **61**,6.
Jakob, Erzvater. Erzählung seines Kampfes mit dem Engel **95**,13.
Jakob IV., Katholikos (17. Jhd.) s. **Besitzer.**
Jakob aus Khrni, Vdp., s. **John** aus Swinneforth.
Jakob aus der Krim, Kalenderkunde **85**,1.
Jakob v. Nisibis (3. 4. Jhd.) s. **Aphraates, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Moses** Vdp. Sein Bild **22** Bl. 127a.
Jakob, Ordenspriester, s. **Schreiber.**
Jakob aus Polen, Diakon, s. **Schreiber.**
Jakob, Presbyter (Dorfpriester), Lied auf Jerusalem **98**,22.
Jakob v. Sarug, Lobreden: auf die Auferstehung Christi **38**,108; auf die des Lazarus **38**,96. Vgl. auch **38**,57.
Jokob v. Sis, Vdp., Lied auf Jerusalem **64**,64.
Jakob, syrischer Vdp., s. **Nerses** Schnorhali.
Jakob, Vdp., Gedicht über die Nichtigkeit des Lebens **101**,3.
Jakob, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Schreiber.**
Jakobus s. **Jakob.**
Japhet s. **Noah.**
Jeremia v. Oschakan s. Eremia.
Jeremia, Prophet, s. **Lebensgeschichten.**
Jerusalem. Lektio zum Fest der hl. Stätten v. ~ **21.** Lieder auf ~ s. **Aruthiun** Dichter, **Jakob** Presbyter, u. **Jakob** v. Sis. Lieder auf den Einzug Christi in ~ **61**,11. 55—58; **62**,3. Bild des Einzugs Christi in ~ **3** Bl. 151a; **4** Bl. 175a. S. ferner **Agathon, Johannes** Patriarch, **Kreuz, Kyrillus** v. Jerusalem, **Patriarchen, Reden.**
Jesaia aus Nitsch, Vdp. (13. 14. Jhd.), Erklärung des Propheten Ezechiel **10**,1. Nachschrift **10**,2. Brief an Stephanos Orbelean **10**,3. Antwort auf denselben **10**,4.
Jesaia, Prophet. Lektio zu seinem Fest **20**,1; **21.** Zitate aus ~ s. Buche **12.** S. auch **Georg** v. Skewra.
Jesaia, Weltpriester (Stadtpriester) s. **Besitzer.**
Jesus Christus. Sein Bild **3** (unter **Schm.**); **4** (unter **Schm.**). — *Gebete* an ihn: **44**,70; **63**,9; **102**,3e. S. ausserdem **Johannes** aus Garni. — *Dogmatische Abhandlungen* etc. Zitat aus einem arabischen Buch zum Beweis der Gottheit Christi **29**,2. Über die Menschwerdung **58**,1c. 2; **96**,20; **104**,6. 7. Ungehörige Fragen betreffs derselben **97**,45. Unverwesbarkeit seines Leibes **97**,44. Über seine Natur bzw. Naturen **97**,20. 24. 28. 43. Vier Geheimnisse in der Genealogie

Christi **97**,40. Über Christi Reliquien **100**,16. Ermahnung, nur ihm zu glauben **95**,16. Geschichte der Grablegung und Auferstehung 38,106. S. ausserdem **Abendmahl, Adam, Allerheiligstes, Chatschatur** v. Ketscharukh, **Dreieinigkeit, Dyophysitismus, Elias** Ordenspriester, **Georg** aus Konstantinopel, **Gregor** v. Trapezunt, **Jakob** v. Sarug, **Johannes** Diaconus, **Johannes** Chrysostomus, **Kyrillus, Messopfer, Monophysitismus, Monotheletismus, Reden, Theophilus, Vardan** Arewelthsi. — *Dichtungen* auf Christus: s. **Abraham, Astuatsatur** Vdp., **Chatschatur** v. Taron, **Dichtungen, Gregor** Dichter, **Gregor** Schakerthschean, **Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Konstantianos, Lukas, Jakob** Dichter, **Nerses** Schnorhali, **Prochorus** Vdp., **Sargis** Vdp., Ter **Sargis,** Sohn des Fürsten Johannes, **Stephanos.**

Joel, Prophet, s. **Epiphanios** v. Cypern.

Johann s. **Johannes.**

Johannes, Agha, s. **Besitzer.**

Johannes, Apostel, s. **Johannes** Evangelist.

Johannes v. Caesarea, Patriarch, s. **Kreuz.**

Johannes, Chodscha, Arzt s. Besteller.

Johannes Chrysostomus (4. Jhd.). Bruchstücke der Erklärung des Lukasevangeliums 38,81. 94; 39,36; 45,14. 19. Gebete: **102**,3c β; zum Fest der Herabkunft des hl. Geistes **20**,2i; **34**; zur Segnung der Sakristei **20**,2f; **27**,31; **28**,39b. Predigt über den verlorenen Sohn **44**,3; über Lc. 15,11: **103**,45. Reden (Homilieen) über: Armenliebe und Barmherzigkeit **38**,93; **39**,35; auf die Berufung Petri zum Apostelamt 38,63; **39**,10; über die Busse 38,48; auf Christi Geburt u. Mariae Verkündigung 38,37; über Fasten und Mässigkeit 38,47; über Fasten und tugendhaftes Leben **38**,61; **39**,8; auf die 10 Jungfrauen **38**,90; auf die Kanaaniterin **39**,32; auf die Auferstehung des Lazarus (aus dem Kommentar zum Johannesevangelium) **39**,38: über Lazarus und den Prasser 38,77; **39**,24; **45**,15; über Sündenbekenntnis und Busse 38,64. 65; **39**,11. 12; über den verlorenen Sohn **39**,17; auf die Zöllner und Pharisäer 38,84. Bruchstück einer Homilie 38,82. Zitate 8; **103**a 3. Vgl. auch Ephraim d. Syrer u. **Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg.

Johannes v. Damaskus (8. Jhd.), Logik (Teil der *Πηγὴ γνώσεως*), übersetzt von **Bagrat** dem Mamikonier und dem Kronfeldherrn Smbat **74**,2. Ein Kapitel aus d. *Κεφάλεια φιλοσοφικά* **74**,9. Zitate **97**,23. 28.

Johannes Diaconus (12. Jhd.), Über

die zwei Naturen Christi **92**,12b. Vgl. auch **Gregor** v. Tathew.

Johannes v. Diarbekr s. **Jahjā.**

Johannes, Dichter, Lied (in türkischer Sprache) **64**,61.

Johannes, Dichter, Lied auf die Gottesgebärerin **62**,141.

Johannes v. Dschulfa, Arzt (17. Jhd.), Nachwort zu Abu Sajids Anthropologie **86**,3; zum كتاب منهاج البيان فيما يستعمله الا نسان des Jahjā ben Isā ben Dschazlah **86**,7. 8.

Johannes d. Einsiedler, Schüler des Petrus des Iberers, Äusserungen der Alten über die Unheiligkeit des Konzils von Chalcedon **102**,18.

Johannes v. Enkars s. **Johannes** v. Ersnka.

Johannes v. Ersnka (13. Jhd.), Ermahnung und Vorschrift für alle Christen (darin über d. Glauben, d. Taufe, d. Ehe, Ehebruch u. Hurerei, Diebstahl, Eid, Beschimpfung, Hass, Liebe, Beten) **38**,1. Sechs Reden über die sechs Schöpfungstagwerke **38**,97—102. Nützliche Belehrung **100**,27; **103**,38.

Johannes, Evangelist s. **Apokryphen, Evangelien, Johannes** Chrysostomus, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali. — Sein Bild **1**; **3**; **4**; **22** (unter **Schm.**).

Johannes, Fürst s. **Sargis** Ter.

Johannes aus Garni (13. Jhd.), Gebet an Christus **50**,7; an die Gottesmutter **50**,5. Nschr. über seine Bemühungen zur Richtigstellung der Psalmentexte **103**,25.

Johannes Hamam, Vdp. (9. 10. Jhd.). Sein Anteil an der Bearbeitung des Horologiums **97**,12.

Johannes, Patriarch v. Jerusalem, s. **Lebensgeschichten.**

Johannes VIII., Katholikos, aus Karbi (19. Jhd.) s. **Karapet** Jusbaschean.

Johannes Kosern, Vdp. (11. Jhd.), Vision **70**,8.

Johannes Mandakuni (5. Jhd.), *Kanones* **92**,5g. 1; betreffs der Aufnahme der freiwilligen Büsser **20**,2b; **27**,11; **28**,36; betreffs der Grundsteinlegung der Kirche **27**,41. *Reden* über Achtsamkeit und Furcht beim Empfang des Sakraments **38**,95; **39**,37. Almosen und Barmherzigkeit gegen die Armen **38**,74; **39**,21. die Aufsicht der Priester über das Volk **38**,72; **39**,19. die Busse **38**,91; **39**,33. strenges Fasten **38**,92; **39**,34. Früchte, Opfer und Almosen **38**,66; **39**,13; die üble Gewohnheit des Schwörens **38**,67; **39**,14. den Trunk **38**,89; **39**,30. die von Gott gesandten Plagen **38**,88; **39**,29. das Verbot Priester und geistliche Lehrer zu verleumden **38**,73; **39**,20. Reue und Bekenntnis der Sünden (hier Ephraim dem Syrer zugeschrieben) **38**,85. Schauspiele

und Sänger **38**,68; **39**,15. den Trost der Armen **38**,75; **39**,22. — Ruf zur Busse **92**,5m. Ermahnung an die Asketen **95**,18.

Johannes, Mönch s. **Besitzer.**

Johannes v. Odsun (7.8. Jhd.) s. **Lebensgeschichten** u. **Vardan** Arewelthsi.

Johannes v. Orotn (14. Jhd.), Abhandlung über die Seele **57**,13.

Johannes Sarkawag s. **Johannes** Diaconus.

Johannes v. Sur s. **Besitzer.**

Johannes, Ter, s. **Besitzer.**

Johannes der Täufer s. **Dichtungen, Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Moses, Nerses Schnorhali.** — Sein Bild **3**; **22**.

Johannes v. Thulkuran, Katholikos v. Sis (15. 16. Jhd.), Lied **64**,89.

Johannes aus Tigranakert (17. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.**

Johannes, Tirathsu. Verzeichnis seiner Bibliothek **31**,1.

Johannes aus Tsaghkoths bei Sewan, Vdp. (19. Jhd.), s. **Besitzer.**

Johannes Vanakan, aus Tausch, Vdp. (13. Jhd.), Entstehungsgeschichte der Vorfasten **38**,46. Vergleich alt- und neutestamentlicher Stellen **74**,19. Fragen und Antworten **95**,15. 36; **97**,6.

Johannes, Vdp., Lobgedichte auf den Erzbischof David **102**,6d.

Johannes, Vdp., s. **Besitzer.**

Johannes s. **Schreiber.**

John aus Swinneforth in England, Dominikaner (14. Jhd.), drei Abhandlungen in der Übersetzung des Vdp. Jakob aus Khrni: über die Seele und ihre Kräfte **57**,1; über die Tugenden der Seele **57**,3; über die Natur der Engel **57**,7.

Jonas, Prophet, s. **Epiphanios.**

Josaphat s. **Schreiber.**

Josef, Vater Jesu, s. **Ephraim** d. Syrer u. **Lebensgeschichten.**

Josef v. Ardsach, Vdp. (12. Jhd.), Logik und Physik im Anschluss an Porphyrius **78**,1. Vgl. auch **Karapet** Jusbaschean.

Josef Arghutheanths aus Sanahin, Erzbischof (1800—1801 Katholikos), Besitzer der Hschr. **76** (s. **76**,5) u. Schreiber der Hschr. **77**.

Josef Mathojenths (18. Jhd.), Schenker der Hschr. **76** (s. **76**,5).

Josef von Vajoths Dsor, Katholikos (5. Jhd.), s. **Lebensgeschichten.**

Josef, Vdp., Praedikationslied zum Fest der 40 Märtyrer von Sebastia **61**,9.

Josef, Vdp., s. **Besitzer.**

Josef, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Besitzer.**

Josua, Sohn Nuns, s. **Reden.**

Judaea s. **Könige.**

Judas, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**

Jünger Christi. Liste der ~ und Angabe ihrer Missionstätigkeit **44**,56. Vgl. auch **Apostel.**

Jungfrauen, 10 s. **Johannes** Chrysostomus.

Jungfräulichkeit. Mittel zur Gewähr-

leistung für die ~ einer Braut 86,1. Rede auf die ~ s. **Ephraim** d. Syrer.
Jüngstes Gericht. Abhandlungen über dasselbe 95,14; 96,33; 102,10. S. auch **Allegorieen** u. **Auferstehung**.
Jusik, Einsiedler in Antiochien, s. **Nerses** v. Lambron.
Justine, hl., s. **Lebensgeschichten.**
Justinianos I., Kaiser (527—565) Über die chalcedonischen Wirren zu seiner Zeit 94,50. Bitte der Armenier an ihn um Hülfe gegen Chosrow 94,53. S. auch **Amida.**
Justinos II., Kaiser (565—578), s. **Amida.**
Kaghankatukh in der Provinz Uti bzw. in Albanien s. **Moses** von Kaghankatukh.
Kaiser, römische, s. **Christen,** römische und byzantinische, s. **chronographische** Angaben.
Kaitsak, Dichter, Lied auf die Jungfrau Maria 64,60.
Kalendarium 17,5. Bruchstück eines solchen 6 Anm. Tabelle zum ~ 62,1. Vgl. auch **Festkalender.**
Kalenderkunde s. **Chronologie** u. **Jakob** aus der Krim.
Kamsarakan s. **Vahan** Kamsarakan.
Kana. Bild der Hochzeit zu ~ 3 Bl. 293a, 4 Bl. 287b.
Kanaaniterin. Rede auf die ~ s. **Johannes** Chrysostomus.
Կանոնավորուխ~ Gesänge s. **Horologium.**
Kanones, kirchenrechtliche 92,5.
Kapuzen-Segnung s. **Riten**.
Karapet Chtrschean, Subdiakon, s. **Schreiber.**
Karapet, Diakon, s. **Schreiber.**
Karapet, Dichter, Alphabetgedicht zur Belehrung der Kinder 97,55.
Karapet, Erzbischof (19. Jhd.). Verzeichnis der Handschriften seiner Bibliothek 90. S. auch **Gregor** Schakharthschean.
Karapet Jusbaschean (19. Jhd.), Werke 91.
Karapet Khotschareanths aus Tiflis, Arzt (19. Jhd.) 88,3.
Karapet v. Moks, Gedichte 97,35.
Karapet, Vdp., Einleitung, Vorwort und Nachschrift zu des Vdp. Sargis Schnorhali Auslegung der katholischen Briefe 13.
Karapet Vassakeanths 88,3.
Karapet s. **Besitzer.**
Karapet s. **Schreiber.**
Karapetik s. **Schreiber.**
Karbi, Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Johannes** VIII. aus Karbi.
Kardienstag s. **Zacharias** Katholikos.
Karenean, Jakob s. **Besitzer.**
Karfreitag s. **Zacharia** Katholikos.
Karin s. **Erserum.**
Karlieder 61,59—63.
Karmontag, Karmittwoch s. **Zacharia** Katholikos.
Karpianus s. **Eusebius** v. Caesarea.
Kars, Stadt im Gau Vanand der Provinz Airarat, s. **Nerses** Schnorhali.

Katalog der Handschriften des Erzbischofs Karapet **90**; der Bücher des Tirathsu Johannes **31**,1.

Katechesen s. **Reden.**

Kategorieen s. **Aristoteles.**

Katenen 52,7; 96,28. S. auch **Simeon.**

Katharina II., Kaiserin v. Russland, Reskript an die armenische Bevölkerung der Krim vom J. 1779: 73,1.

Katholiken. Gründe für ihre Ausschliessung aus der Gemeinschaft der übrigen Christen **94**,33. Glaubensbekenntnis der ~ 93,22.

Katholikosse s. **Armenien, Klerus, Patriarchen, Rangstufen.**

Kaufmann. Gedichte über den ~, der Menschenhandel treibt 29,32.

Kelch-Segnung s. **Riten.**

Kelch- und Messweinfrage 52,13. 15.

Kelchdeckel-Segnung s. **Riten.**

Kelter-Segnung s. **Riten.**

Kempen s. **Thomas** v. Kempen.

Κεφάλεια φιλοσοφικά s. **Johannes** v. Damaskus.

Keratn s. **Schreiborte.**

Ketzerei. Wiederaufnahme der von ~ Bekehrten s. **Riten.**

Keuschheitsgelübde s. **Riten.**

Khawtheaj s. **Schreiborte.**

Kherob, Vdp., Rede auf den Einzug Christi in Jerusalem **39**,39.

Kherobenths, Klagelied **31**,16f.

Khrni, Dorf u. Kloster im Gau Erndschak der Provinz Siunikh, s. **Jakob** aus Khrni.

Khutschuk, Nahapet (16. Jhd.), Lied 64,74.

Kilikien. Geographie von ~ **70**,6. Schreiben an einen höheren Geistlichen in **97**,52. S. ausserdem **Drasark.**

Kinderbegräbnis s. **Riten.**

Kinderklagelieder s. **Dichtungen.**

Kindertaufe s. **Riten.**

Kirakos s. **Kyriakos.**

Kirche. Einweihung, Entsühnung einer entweihten ~ s. **Riten,** Grundsteinlegung s. **Johannes** Mandakuni.

Kirche, armenische, s. **Herrnfesttage.**

Kirche, römische s. **Katholiken.**

Kirchenbücher-Segnung s. **Riten.**

Kirchenfeste s. **Dichtungen, Festkalender, Gregor** v. Narek, **Horologium, Kalendarium, Kirchenlieder.**

Kirchengebräuche s. **Nerses** v. Lambron u. **Riten.**

Kirchengeschichte s. **Sokrates** Scholasticus.

Kirchengesangbuch mit Neumen **18.**

Kirchenglocken-Segnung s. **Riten.**

Kirchenlieder **62**,13. S. ausserdem **Dichtungen.**

Kirchenmalereien-Segnung s. **Riten.**

Kirchentür-Segnung s. **Riten.**

Kirchenväter. Namen der 12 ~, die die alten u. neuen Gesetze bekannt gemacht haben **56**,6.

Kirchenrecht s. **Kanones.**

Kirchliche Angelegenheiten. Fragen u. Antworten betreffs derselben **94**,37.

Kirchliche Gebote u. Verbote s. **Reden.**

Kleanthes, Philosoph, s. **Johannes** v. Orotn.

Kleider-Segnung bei der Hochzeit s. **Riten.**

Klemens (v. Alexandrien? 2. 3. Jhd.). Berufung auf ihn **97**,43.

Klemens Galanus, Vdp. aus dem Orden der Theatiner (17. Jhd.), Bearbeitung der Physik des Aristoteles **79**,1.

Klopfer-Segnung s. **Riten.**

Klöster. Namen armenischer ~, die nach dem Kreuz benannt sind **51**,12.

Klosterökonom-Weihe s. **Riten.**

Klostervorsteher-Weihe u. Begräbnis s. **Riten.**

Klugheit u. Weisheit. Aussprüche über ~ ~ ~ **96**,28.

Kobolde s. **Gebete** u. **Karapet** Jusbaschean.

Koghb, Dorf im Gau Dschakatkh der Provinz Airarat, s. **Esnik** v. Koghb.

Kommentare. a. *bekannter Schriftsteller* s. **Athanasius, Basilius** Dschon, **Chosrow** d. Grosse, **David** Grammatiker, **Georg** v. Skewra, **Gregor** v. Narek, **Ignatius** aus d. Kloster Schwarzberg, **Jesaia** aus Nitsch, **Johannes** Chrysostomus, **Nerses** v. Lambron, **Petros** Aghamalean Berthumeanths, **Petros** aus Tiflis, **Sargis** Schnorhali, **Vardan.** — b. *anonyme*: zum Ritus des Altarsakraments **94**,6b; zu 2 biblischen Stellen **97**,47; zur Frage des Ehebruchs u. der Ehescheidung **94**,6c; zum Horologium **97**,12; zu Matthaeus **93**a. S. ausserdem **Aristoteles, David** d. Unbesiegte, **Nemesius, Porphyrius.**

Kommunion s. **Abendmahl, Riten.**

Komplete, Kompletorium s. **Horen.**

Könige, armenische, s. **Armenien** u. **chronographische** Angaben, jüdische u. persische s. **chronographische** Angaben. — Vgl. auch **Erzväter.**

Königssalbung s. **Riten.**

Konkordanz s. **Parallelstellen** u. **Tabellen** synoptische.

Konstantianos, Dichter, Lied zum 8. Festtag der Geburt Christi **61**,39.

Konstantin, Kaiser, s. **Kyrillus** v. Jerusalem, **Lebensgeschichten.**

Konstantinopel. Lektio zum Fest der am 1. Konzil zu ~ beteiligt gewesenen Patriarchen **20**,1; **21**. S. ausserdem **Ephraim** v. Konstantinopel, **Georg** v. Konstantinopel, **Kanones, Konzilien, Nerses** v. Lambron, **Schreiborte.**

Konvertiten s. **Riten.**

Konzilien. Über die 7 ökumenischen ~ **96**,13. Über die ~ von Nicaea, Konstantinopel, Ephesus, Ancyra, Caesarea, Neocaesarea, Gangra, Laodicea, Sardica und Theodosiopolis **102**,20. Geschichte der vorchalcedonischen ~ **94**,47. Über das Konzil v. Chalcedon **102**,18; **94**,48. 49. 54; v. Ephesus

52,10. S. ausserdem **Amida, Anathemata, Kanones.**
Kopfbedeckung. Abnehmen der ~ beim Beten s. **Nerses** v. Lambron.
Kopfschmerz. Gebete gegen ~ **51**,15; **98**,24.
Koran 84.
Körper s. **Leib.**
Kranke. Abendmahlerteilung an ~, Besuch von ~n, Gebete am ~enbett s. **Riten.**
Krankheiten. Anweisungen für schwere ~ **51**,8.
Kranzabnahme, Kranzaufsetzung s. **Riten.**
Kreissende s. **Ritus.**
Kreuz. Geschichte der Wegnahme des hl. ~es aus Jerusalem **94**,3. Über die 4 Holzarten des hl. ~es **94**,28. S. ausserdem **Allelujagesänge, Dichtungen, Gregor** v. Narek, **Hathsunier, Hymnen, Justinus** II., **Kyrillus** v. Jerusalem, **Klöster, Nerses** Schnorhali, **Riten, Varag.**
Kreuzigung. Klagelied auf die ~ Jesu **96**,30. Predigt über die ~ Jesu **46**,10. Predigt über die ~ Petri **44**,62.
Kriegszug s. **Nādir** Schah.
Krim s. **Jakob** aus der ~ u. **Katharina.**
Kynekephalos s. **Christophoros** Kynekephalos.
Kyriakos hl., s. **Lebensgeschichten.**
Kyriakos aus Aliphnar s. **Schreiber.**
Kyriakos v. Gandsak (13. Jhd.), Geschichte mit dem Glaubensbrief des Nerses Schnorhali **70**,16; daraus die Geschichte der Flusshemmung bei Trapezunt durch den Katholikos Petros Getadards **94**,15.
Kyriakos s. **Besteller.**
Kyrillus v. Alexandria (4. 5. Jhd.), Rede über das Neujahr **46**,16. Rede über Barmherzigkeit und Beobachtung der Gebote Christi **95**,19. Berufung auf ihn **8.**
Kyrillus v. Jerusalem (4. Jhd.), Brief an Kaiser Konstantin über die Erscheinung des hl. Kreuzes **20**,2g; **21**. Über die Nützlichkeit des Betens für die Toten bei der Liturgie **94**,29. Die achte Katechese **38**,78; **39**,25. Die neunte Katechese nebst Fortsetzung **38**,79—80; **39**,26. Vgl. auch **Lebensgeschichten.**
Kyrillus (v. Jerusalem od. Alexandria?). Berufung auf ihn **52**,17; **97**,28. 43.
Laienbegräbnis s. **Riten.**
Laienbruder. Einkleidung u. Begräbnis eines ~s s. **Riten.**
Lambron in Kilikien s. **Nerses** v. Lambron.
Lamm-Segnung s. **Riten.**
Längenmasse 74,6.
Laodicea s. **Konzilien.**
Laster s. **Hauptlaster, Kanones.**
Lazar s. **Ghasar, Schreiber.**
Lazarewsches Institut in Moskau **88**,3.
Lazarus, Jesu Freund. Bild seiner Auferweckung **3** Bl. 333b; **4** Bl. 321a. Lieder zum Fest seiner Auferstehung **62**,3. S. ausserdem **Jakob**

v. Sarug, **Johannes** Chrysostomus, **Nerses** Schnorhali.
Leben, tugendhaftes, s. **Vardan.**
Lebensdauer der Erzväter 57,6.
Lebensgeschichten (Legenden, Martyrien etc.). — Martyrium des hl. Abdu-l-Masich (auf Befehl des Fürsten Gurgen aus dem Syrischen übersetzt) **38**,43. Gesch. d. Flucht nach Ägypten **38**,38 (bildliche Darstellung 3 Bl. 18a). Lektio zum Fest des Apostels Andreas **20**,1; **21**. Gesch. u. Martyrium der Apostel Andreas und Matthaeus 38,14. Lebensbeschreibung des hl. Antonius des Grossen 38,40. Martyrium der Atomianer 38,52. Geschichte der Versuchung eines aussätzigen Bruders **94**,16. Gesch. des hl. Bagarat, Bischofs von Toromen 38,10. Gesch. des hl. Barsuma **38**,44. Gesch. d. Apostel Bartholomaeus u. Judas 38,19. Lebensbeschreibung des hl. Basilius v. Caesarea s. **Amphilochius** v. Ikonium. Wundergeschichte von 500 Brüdern **70**,20. Gesch. des hl. Christophoros Kynekephalos 38,12. Lebensbeschreibung des hl. Cyprianus **51**,6. Entstehungsgeschichte des Fests des Propheten David und des Apostels Jakobus 38,24. Lektio zu ihrem Fest **20**,1; **21**. Lektio zum Fest des Propheten Elisaeus **20**,1; **21**. Geschichte der Bekehrung des hl. Evagrius **94**,24vv. Gesch. d. Erzengel Gabriel und Michael (aus den Reden Pantaleons) 38,11. Gesch. Gregors v. Akrakand 38,9. Lebensgeschichte Gregors des Erleuchters 38,6; **39**,**31**. Geschichte seiner Reise nach Caesarea zur Weihe, seiner Reise nach Rom etc. **44**,34. Gesch. seiner Abdankung u. der Auffindung seiner Reliquien unter Kaiser Zenon **94**,23. Gesch. des Kreuzes der Hathsunier **70**,17. Gesch. des hl. Jakob v. Nisibis u. des Einsiedlers Marug 38,21. Gesch. der Apostel Jacobus u. Johannes 38,28. Lektio zu ihrem Fest **20**,1; **21**. Lektio zum Fest des Propheten Jeremia **20**,1; **21**. Dormitio Joannis **20**,2n; 38,29 (vgl. **Prochorus**). Lebensgeschichte des Johannes Chrysostomus **39**,23. Martyrium des hl. Johannes, Patriarchen v. Jerusalem 38,76. Lebensgeschichte des Johannes v. Odsun 38,3. Geschichte der Geburt, Kindheit u. Taufe Johannes des Täufers 38,39. Seine Lebensbeschreibung **70**,14. Lektio zu seinem Fest **20**,1; **21**. Martyrium des Johannes aus Tigranakert unter Sultan Mohammed **94**,4. Gesch. d. Jungfrau Justine **51**,7. Lektio zum Fest des Kaisers Konstantin **20**,1; **21**. Gesch. des hl. Kyriakos und seiner Schwester Paraskeue (Urbath) **104**,8. Gesch. des hl. Kyrillus v. Jerusalem 38,69;

39,16. Erzählung vom Papst Liberius u. dem hl. Hilarius **44**,57. Gesch. der Ankunft der Magier zur Anbetung **38**,31. Gesch. der Aufnahme Mariae in den Himmel **38**,5. Lektio zum Fest ihrer Himmelfahrt **20**,1; **21**. Lebensgeschichte der Maria v. Magdala **94**,18. Lebensbeschreibung des Maschtoths v. Eghivard (v. Stephanos) **27**,36; **28**,47. Gesch. des hl. Minas, Hermogenes u. Grabus **38**,18. Gesch. d. Ankunft Mohammeds in Armenien u. seiner Begegnung mit dem Bischof Sahak **38**,4. Gesch. Nerses' des Grossen u. des Bischofs Chad **38**,7. Lebensgeschichte Nerses des Grossen s. **Mesrop** Presbyter. Lebensbeschreibung des Nerses Schnorhali **93**,21. Gesch. des hl. Nikolaus v. Myra **38**,17. Martyrium der Oskianer **38**,54. Gesch. des hl. Paulus v. Theben **38**,16. Lektio zum Fest des Patriarchen Petros und des Archidiakons Abisoghom **20**,1; **21**. Gesch. der Apostel Petrus und Paulus **38**,27; **94**,21. Gesch. des Kaisers Pontianus, seiner Frau, seines Sohnes Diocletianus u. der 7 weisen Meister **66**,1. Gesch. eines Priesters, der das Sakrament nahm, ohne sich vorher zu reinigen **94**,17. Gesch. des Todes der 12 kleinen Propheten s. **Epiphanios** v. Cypern. Martyrium der hl. Rhipsime **32** Anm. Lebensbeschreibung des hl. Sahak des Parthers mit einem Anhang über seine Nachfolger Mesrop u. Josef **38**,55. Martyrium des hl. Sargis und seines Sohnes Martyros (aus dem Syrischen übersetzt v. Nerses Schnorhali) **38**,51; **39**,1. Martyrium der 40 von Sebastia **38**,83. Gesch. der Siebenschläfer von Ephesus **38**,42. Gesch. des Bischofs Spiridion **38**,20. Gesch. des Protomartyrs Stephanos **38**,25; **94**,22. Lektio zu seinem Fest **20**,1; **21**. Lebensbeschreibung Stephans v. Siunikh **70**,12. 13. Martyrium der Sukhiassianer **38**,53. Gesch. des Apostel Thaddaeus und der Jungfrau Sanducht **38**,29. Lebensgeschichte der hl. Thekla **94**,19. Martyrium des Stratelaten Theodorus **38**,15. 62; **39**,6. Gesch. des Kaisers Theodosius **38**,41; **44**,58. Gesch. des hl. Theophanus u. seiner Frau, der hl. Pausemnas **104**,8. Gesch. des von Christus nach Indien verkauften Apostels Thomas **38**,13; **39**,48. Lektio zu seinem Fest **20**,1; **21**. Martyrium der Vardanianer **38**,56. Kleine Wundergeschichten etc. **94**,24. — *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge:* ***Ազնուական ոմն մինչդեռ հեծեալ էր ձի զբօսնայր ետես ի ցոյցս այլակերպ և անձոռնի կենդանի*** **94**,24 n. ***Ահա մոգք յարևելից եկին հասին յԵրուսաղէմ*** **38**,31. ***Ամենեցուն տէրն և***

արարիչն, որ գիտէ զվերջինս և զյառաջինն 38,42. Այն ինչ իբրև լուան զգնալն Պօղոսի ի Հռոմ, Հրէայքն, որ անդանօր էին 38,27. Այս մեծ և սքանչելի այրս Աստուծոյ Բասիլիոս ի տղայութենէ սնաւ և վարժեցաւ 38,30. Այսպէս ասէ Տէր. Սերմանեցէք. . . . Ովսէէ էի Բելամով-թայ ի ցեղէ ի Սաքարայ 20,21: 28,47a. Այսպէս գրեալ է ի պատմութիւն Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյն 94,24m. Այր մի էր Հրէայ մեծատուն յոյժ ի Շիքար քաղաքէ 38,43. Այր մի ընթերցասէր Տատիանոս անուն 38,54. Այր մի ի ճանապարհ երթայր և ետես գլուխ մի 94,24ll. Այր մի, ինքն և կին իւր, յոյժ ողորմածք 94,24bb. Այր ոմն զօրական յոյժ անողորմ յամենայն 94,24cc. Այր ոմն, որում անուն էր Փօնցիանոս, թագաւորեաց 66,1. Այր ոմն սուրբ ունէր կին հաւատարիմ 94,24nn. Ասի ի պատմութեանց, թէ կային այր և կին մի յոյժ բարի հաւան 94,24gg. Ասի ի պատմութեանց, թէ կայր կրօնաւոր ոմն, որ բազմիցս աղաչեաց 94,24rr. Ասի ի պատմութեանց, թէ ի̅ մարդ միաբանեալ 94,24dd. Ասի ի պատմութեանց, թէ քահանայ մի տաճկացեալ էր 94,24w. Բազում են խօսք վարդապետութեան սուրբ գրոց, զոր եթող մեզ երանելին տէր Յոհան Ոսկեբերանն 39,23. Գլուխն ամենեցուն Քրիստոս Աստուածն մեր ընտրեաց երկոտասան աշակերտս 38,19a; 39,48. Գոյր ոմն չարագործ և մեղաւոր, որ ըստ իւրոյ սովորութեանն 94,24g. Գրեալ է ի պատմութեանց, թէ այր մի և կին ունէին որդի մի 94,24kk. Գրեալ է ի պատմութեանց, թէ քահանայի միոյ կինն մեռաւ 94,24yy. Գրէ աստուածայինն Մաթէոս. Յաւուրսն յայնմիկ գայ Յովհաննէս 70,14. Դարձեալ գրեալ է, թէ այր մի էր յոյժ սիրելի 94,24f. Եզիկիէլ էր ի Կարիաթարիմայ ի քահանայից և մեռաւ յերկրին Քաղդէացւոց 20,2m. Երանելին Ստեփանոս աշակերտ էր Մովսէսի Սիւնեաց եպիսկոպոսին 70,12. Երկու երիտասարդք էին միմեան սիրելիք 94,24k. Եւ այսպէս ի իմն օրինակ բերին վարդապետք 94,24ww. Եւ եղև երբեմն, զի սարկաւագ ոմն եկն յԵրուսաղէմ 38,76. Եւ եղև երբեմն ժամանակ, զի յաւուր յայտնութեան Տեառն ժողովեալ էին 94,15. Եւ եղև յետ թագաւորելոյն Մօրկայ արքային Հոռոմոց, քանզի առեալ էր նա կին 70,17. Եւ երևեցաւ հրեշտակ Տեառն Յովսեփայ և ասէ 38,38. Եւ էր սարկաւագ մի ումեմն սրբոյ եպիսկոպոսի կատարեալ 94,24d. Եւ թէ ախորժէք յեղելոց և ի գրելոց 94,24tt. Եւ իբրև երեկոյ եղև, եկն այր մի, որում անուն էր Յովսէփ 38,106. Ես Կիպրիանոս ծառայ Աստուծոյ յԱնտիոք քաղաքէ 51,6. Զի ասեն, թէ թագաւոր ոմն ունէր դուստր և ետ զնա իշխանի 94,24o. Զկնի համբարձմանն Քրիստոսի և իջման Հոգւոյն յառաքեալսն 38,13; 39,47. Էր ոմն քահանայ անմաքուր վարուք 94,17. Ընդ ժամանակս թագաւորու-

թեան Հերակլեայ զօրացաւ Պարսից Խոսրով 94,3. Ըստ սրբոյն Դոմինիկոսի օրինակին. քանզի ասի ի վարս Նորին 94,24i. Թագաւոր ոմն խրատու եպիսկոպոսին իւրոյ 94,24xx. Ի ժամանակին, յորում է թուականն Հայոց ՆՀ, Թագաւորն Հոռոմոց Վասիլ 70,8. Ի ժամանակս ամբարիշտ արքային Մաքսիմիանոս 38,18. Ի ժամանակս թագաւորութեան Հռոմայեցւոցն մեծի Կոստանդիանոսի կայսեր 38,51; 39,1. Ի ժամանակս թագաւորութեանն Տաճկաց սուլթան Մհամմատին 94,4. Ի ժամանակս Լիկիանոսի կռապաշտ արքային 38,83. Ի ժամանակի Յազկերտի Պարսից արքայի ծաղկեալ էր քրիստոնէութիւն 38,52. Ի կողմանս մեծի ծովու կայր քաղաք մի 94,24zz. Իմաստասէր ոմն սահմանեաց, որ և առեալ ցանէին զսերմն 94,24pp. Իշխանն Արծրունեաց Թէոդորոս Ռշտունի իբրև լուաւ, թէ Մուհամատ բազում զօրս կուտեաց 38,4. Իսկ յետ համբարձմանն և Հոգւոյ գալստեանն բաժանեցան 94,21. Իսկ սուրբ Լուսաւորիչն իբրև զայս ամենայն բարութիւնս արար 94,23. Լիպերիոս պապն հերետիկոս յանդիմանեաց 44,57. Լուաք ի պատմութեանց այսպէս գրեալ. զի ասէ աւետարանն, թէ յորժամ խաչեցաւ Քրիստոս 70,20. Խորհեցաւ ամենասրբուհի Աստուածածինն Մարիամ երթալ ի լեառն Ձիթենեաց կալ յաղօթս 46,6; 99,4. Ծեր ոմն գնաց յեկեղեցին տեսել, զի եկն կին մի մեծատուն 94,24ss. Ծեր ոմն կարի ճգնաւոր աղօթէր յանապատն իւր շատ ամօք 94,24c. Կայր գեօղ մի և յեզր գեղջն կայր բ մեծամեծ վէմ 94,24mm. Կայր վանք մի կուսանաց, որ բազում կրօնաւոր 94,24y. Կին ոմն մեծազգի մեծահաւատ և աղքատասէր սովոր էր 94,24yy. Կղերիկոս ոմն սիրող սուրբ Աստուածածնին սակաւ մեղս գործեաց 94,24s. Կոյս ոմն մեծազգի չորեքտասան ամաց սրբասնունդ աստուածահաճոյ 94,24e. Կրօնաւոր ոմն, ամենայն առաքինութեամբ զարդարեալ 94,24b. Հռչակաւոր ոմն աւազակ եկն ի վանս կրօնաւոր լինել 94,24t. Մարդ մի կայր անունն Խէր 94,24ff. Մարիամու Մագդաղենացւոյն քարոզութեամբ այր մի կամեցաւ 94,24aa. Մեծ և սքանչելագործ հայրապետն Նիկողայոս մի էր 38,17. Մեծ է սէրն Աստուծոյ քան զամենայն մեծութիւն երկրաւոր 38,56. Մեծն Անտոն Եգիպտացի էր քրիստոնեայ ծնողաց զաւակ 38,40. Մեծն ի վկայս Քրիստոսի փառաւորեալն Թէոդորոս ստրատելատն 38,15. Միածին որդին և բանն Աստուծոյ, որ յառաջ քան զամենայն 39,16. Յամի վեց հարիւր երրորդի վաթսուներրորդի և երկրորդի լինելութեան արարածոց 27,36; 28,46. Յամս թագաւորութեան Յուլիանոսի և ի դատաւորութեանն Դեկիանոսի 38,12. Յայնժամ կայր ի քաղաքն Անտիոք կոյս մի գեղեցիկ յոյժ 51,7. Յաւուրս անաստուածութեանն, յորում զկուռս ձեռագործս պաշտէին 38,11. Յաւուրս Թէոփիլոսի

երանելի հայրապետին 94,24vv. *Յաւուրս Կոստանդեայ հերձուածող արքայի, որդւոյ սրբոյ Կոստանդիանոսի* 38,69. *Յաւուրս սուրբ հայրապետի Սահակայ որդւոյ սրբոյ հայրապետին Ներսեսի* 38,55. *Յետ այսորիկ խորհուրդ արարեալ Թագաւորն առաքէ զսուրբ Գրիգոր* 44,34. *Յետ մահուանն Աղեքսանդրի Մակեդոնացւոյ Արշակ քաջ յազգէն Պարթևաց* 38,6; 39,30. *Յետ յարութեանն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ և համբարձմանն յերկինս առ Հայր էջ Հոգին սուրբ* 38,14. *Յէրրորդ ամի Թագաւորութեանն Արշակայ եկաց յաթոռ հայրապետութեանն* 38,7. *Նախավկայն Քրիստոսի սուրբն Ստեփաննոս էր յեթանասուն և յերկու աշակերտնացն* 38,25. *Նահատակք ոմանք, որ գնացին զհետ Աթենայ տիկնոջ* 38,53. *Նաւավար մի յոյժ անզեղջ ի մեղս* 94,24 x. *Շնորհազարդ և հոգևլի այրն սուրբ Ներսէս յաջորդեաց զաթոռն յեղբօրէն* 93,21. *Ոմն անապատաւորաց հայր կամեցաւ գալ յԵրուսաղէմ* 94,24hh. *Ոմն մարդ աղքատացաւ, էառ զկին իւր* 94,24ii. *Ոմն մարդ յոյժ մեղաւոր, բայց պատուօղ* 94,24r. *Որպէս գրեալ է թէ Թագաւոր մի ունէր միամօր որդի մի* 94,24l. *Որպէս մեծն Թէոդոս քնքնակալ, որ կայր եղև* 44,58. *Պարտ և արժան է գիտել զգրեալ և սքանչելիսն, որ եղեն ի ննջումն* 38,5. *Պօղոս անապատաւորն էր ի Թէբայիդոյ Եգիպտացւոց* 38,16. *Սիրելի աշակերտքն Քրիստոսի Յակովբոս և Յովհաննէս քուեռորդիք էին Յիսուսի* 38,28. *Սոյնպէս և չար պառաւ մի քոյր եղև սատանայի* 94,24oo. *Սովորութիւն է Փռանկաց որ ծննդեան գիշերն գ̄ պատարագ* 94,24v. *Սուրբ առաքեալն Քրիստոսի Թադէոս էառ զհոգին սուրբ* 38,22. *Սուրբ եպիսկոպոսն Սպերիդոն էր ի Կիպրոս կղզւոյն* 38,20. *Սուրբ Կարապետն Քրիստոսի և մկրտիչն* 38,39. *Սուրբ հայրապետն Յակովբ հօրաքեռորդի էր սրբոյն Գրիգորի* 38,21. *Սուրբ հայրապետն Յովհաննէս էր գաւառէն ի Տաշրայ, որ արդ կոչի Լօռէ* 38,3. *Սուրբ հայրս մեր և աստուածաշնորհ քահանայս և կրօնաւոր Գրիգոր էր ի Նարեկայ վանից* 49. *Սուրբն Բագարատ աշակերտ էր սրբոց առաքելոցն* 38,10. *Սուրբն Գրիգոր էր ի Սիկելիա կղզւոյն* 38,9. *Սուրբն Գրիգորիս ասէ թէ ումեմն աղջկան երևեալ սուրբ կոյսն* 94,24q. *Սուրբն ՊարսումԱսորի էր ի Միջագետաց* 38,44. *Սուրբն Ստեփաննոս այր լի շնորհօք և սա գլուխ կոչեցաւ* 94,22. *Սրբուհիս այս փառաւորեցեալ և երանեցեալ* 94,18. *Վաղէս կայսր ըստ արժանի խորհրդոյն զյաւիտենական գեհենին աստէն* 38,41. *Տարփումն բաղձանաց գործարանի սրտիս ձկտեցուցանեն* 70,13. *Տըլխումն նօթն կայր ի վերայ աշխարհիս* 94,22ee. *Տիկին ոմն կին էր մեծ իշխանի* 94,24z. *Քահանայ ոմն պատարագ մատուցանէր յաղդմանէ* 94,24u. *Քահանայ ոմն սուրբ և առաքինի էր ի վանս միաբանակեցաց* 94,24h. *Քան զի ասեն*

Թէ յետ աւերմանն յԵրուսաղէմի ժողովեցան Հրէայքն 94,24 p. Քանզի պոռնիկ ոմն հռչակելի 94,24 uu. Քաջ զօրականն Քրիստոսի սուրբն Թէոդորոս էր ի ժամանակս 38,62; 39,8. — Vgl. auch **Anekdoten, Erzählungen, Fabeln, Geschichtswerke.**

Lectionarium, Lector s. **Lektionarium, Lektor.**

Legendarium s. **Lektionarium.**

Legenden s. **Lebensgeschichten.**

Lehrer, geistliche s. **Johannes** Mandakuni.

Lehrling s. **Riten.**

Leib und Seele nach dem Tode s. **Reden.**

Leier, zehnsaitige s. **David.**

Lektionarium 20; 21; 57 Anm.

Lektor (ընթերցող) s. **Riten.**

Lemberg s. **Schreiborte, Thomas.**

Lesghier. Bericht über den Kriegszug des Schah Nādir gegen die ~ und Osmanen **53,4.**

Leugner und Verlästerer s. **Ephraim** d. Syrer.

Levi. Fragen und Antworten betreffs des Stammes ~ **94,58** b.

Lykaonien s. **Amphilochius.**

Liberius, Papst (4. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.**

Liebe s. **Johannes** v. Ersnka, **Thomas** v. Kempen.

Lied, hohes s. **Gregor** v. Narek.

Liederbuch mit Neumen **61. 64.** Vgl. auch **Dichtungen, Kirchengesangbuch.**

Literatur. Verzeichnis der Völker, die eine ~ besitzen **94,37** d. Berichte über armenische Schriftsteller und ihre Werke **97,17.**

Liturgie. Fragen u. Antworten betreffs des Ceremoniells der ~ **94,37** a. S. ausserdem **Gregor, Kirchengesangbuch, Mchithar** Gosch, **Missale, Nerses** v. Lambron, **Riten.**

Liturgik 17—37.

Lobgedicht 97,3. S. auch **Dichtungen.**

Logik s. **Bartholomaeus** v. Maragha, **Johannes** v. Damaskus, **Karapet** Jusbaschean.

Löwe. Dichtungen auf Alexander d. Gr. als weltverschlingenden -n **29,32.**

Lucas s. **Lukas.**

Lukas v. Charberd s. **Alexander** v. Messina.

Lukas, Dichter, Praedikationslied zum Fest der Geburt Christi **61,2.**

Lukas, Evangelist. Sein Bild **1; 3; 4.** S. ferner **Evangelien, Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg, **Johannes** Chrysostomus.

Lykien s. **Myra.**

Magdala, Magdalena s. **Maria.**

Magie s. **Chronologie.**

Magier s. **Lebensgeschichten.**

Mailand s. **Ambrosius.**

Makar s. **Schreiber.**

Makedonien s. **Geschichtswerke.**

Makkabäer. Lektio zu ihrem Fest **21.**

Malachia, Prophet s. **Epiphanios.**

Malereien in der Kirche s. **Riten.**

Mamadschan s. **Nikolaus.**
Mamikonier s. **Abraham.**
Manaskert s. **Anathemata.**
Manuel I. Komnenos (12. Jhd.), Brief an Gregor den Pahlawunier **52**,3c. Nachruf auf ihn **93**,25. S. ausserdem **Gregor** d. Kind u. **Nerses** Schnorhali.
Manuel, Vdp., Klagelieder (Totenlieder) **28**,50; **29**,31a; **30**,31; **31**,16e; **32**,9; **33**,6a; **33**a,15.
Maragha in Aderbaidschan s. **Bartholomaeus.**
Marcus s. **Markus.**
Margar s. **Besitzer.**
Margare s. **Schreiber.**
Maria, Jungfrau, Gottesgebärerin. Ihr Bild **3**; **4**. Allelujagesänge zum Fest ihrer Himmelfahrt **62**,12. Gebete an sie **102**,3f. u. **Johannes** aus Garni. — Gedicht auf sie s. **Karapet** Jusbaschean. Geschichte ihrer Aufnahme in den Himmel **38**,5. — Lieder auf sie bzw. zu ihren Festen **24**,6; **37**,2; **60**,3; **61**,22; **62**,3. 13a. c. d. w; **103**a,15n. Klagelieder am Kreuz **96**,30; **98**,11b. S. ferner **Arakhel** Vdp., **Gregor** v. Aghthamar, **Gregor** Dichter, **Johannes** Dichter, **Matthäus** Dichter, **Nerses** Schnorhali, **Prochorus** Vdp., **Zacharias** Dichter. — Lektiones zum Fest der Himmelfahrt **20**,1; **21**. — Mesoden zu Marienfesten **62**,10. Reden auf ~ s. **Ephraim** d. Syrer u. **Johannes** Chrysostomus. — Vision der Gottesmutter **99**,4. — S. ausserdem auch **Allegorieen, Hymnen.**
Maria v. Magdala s. **Lebensgeschichten.**
Marienbilder-Segnung s. **Riten.**
Markus, Evangelist. Sein Bild **1**; **3**; **4**. S. ausserdem **Basilius** Dschon u. **Evangelien.**
Märtyrer s. **Horologium, Hymnen, Johannes, Lebensgeschichten, Nerses Schnorhali, Reden, Sebastia.**
Martyros hl. s. **Lebensgeschichten.**
Martyros, Dichter, Lied **64**,68.
Martyros, Presbyter (Dorfpriester) s. **Schreiber.**
Martyros s. **Besitzer.**
Martyros s. **Schreiber.**
Marug, Einsiedler, s. **Jakob** v. Nisibis.
Maschkewor, Kloster an der Grenze von Kilikien und Armenien, s. **Basilius** Dschon.
Maschtoths v. Eghivard, Vdp. (Katholikos v. 898—899) s. **Stephanos,** Schüler des ~.
Maschtoths, Vdp. (= Mesrop Maschtoths od. ~ v. Eghivard?), Gebet **27**,12; 28,37.
Masse. Angaben über Zeit- und Raummasse **74**,6.
Matthäus, Apostel s. **Lebensgeschichten.**
Matthäus, Dichter, Lied auf die Gottesgebärerin (türkisch) **62**,14j.
Matthäus, Evangelist. Sein Bild **4**. S. ausserdem **Evangelien.**
Matthäus, Presbyter (Dorfpriester) (14.

15. Jhd.), Reden über die 8 Hauptlaster (im Anschluss an Nilus u. Evagrius) **41**,1. Notizen über sein Leben **41**,2.
Matthäus, Vdp., Predigt **44**,31.
Mchithar v. Airivankh (14. Jhd.), Lied zum Fastnachtsonntag **24**,7.
Mchithar Gosch (12. Jhd.), Gebet für die Liturgie **50**,3; Vorschrift für die Wiederaufnahme Bekehrter **27**,37.
Mchithar v. Sebastia (17. 18. Jhd.), Rhetorik **79**,2; **101**,1.
Mchithar s. **Schreiber.**
Mechithar s. **Mchithar.**
Mechitharisten s. **Michael** Tschamtschean.
Medizin 87; 88; 89. S. ausserdem **Jahjā** ben Isā u. **Mohammed** ben Zakarijjā.
Meghri, Dorf im Gau Arewikh der Provinz Siunikh, s. **Sahak** v. Meghri.
Meineidige. Wiederaufnahme von -n s. **Riten.**
Meister, 7 weise, s. **Lebensgeschichten.**
Melchisedek aus Konstantinopel (18. Jhd.), Lobreden auf den Katholikos Simeon und den Vdp. Abraham aus Astapat **43.**
Melikhs v. Karabagh s. **Sargis** Dschalalean.
Melkhiseth, Vdp., Patriarch v. Konstantinopel (17. Jhd.), Geographie **97**,15.
Memoranden **2**; **10**; **11**; **12**; **13**; **17**; **18**; **20**; **21**; **22**; **24**; **25**; **26**; **28**; **29**; **30**; **31**; **32**; **33**; **37**; **38**; **39**; **41**; **44**; **45**; **46**; **47**; **49**; **50**; **51**; **52**; **54**; **55**; **56**; **57**; **58**; **60**; **61**; **63**; **67**; **68**; **75**; **76**; **94**; **95**; **96**; **97**; **98**; **99**; **100**; **102**; **103**; **103**a. Vgl. **Nachschriften.**
Menschenhandel. Gedicht auf den Kaufmann, der ~ treibt **29**,32.
Menschliche Natur aus 4 Elementen s. **Gregor** v. Nyssa.
Menschwerdung s. **Jesus.**
Mesoden **18**,11. 16. 20; **35**,3; **62**,10.
Mesopotamien s. **Nerses** Schnorhali.
Mesrop Maschtoths, Stellvertreter des Katholikos Sahak I. i. J. 439, s. **Lebensgeschichten.**
Mesrop, Presbyter (10. Jhd.), Lebensgeschichte des hl. Nerses des Grossen **72.**
Mesrop, Vdp., Gebet an den hl. Geist **50**,4.
Messina s. **Alexander** v. Messina.
Messopfer. Darüber, dass Brot und Wein des -s nur im geistigen Sinne als Leib und Blut Christi aufzufassen seien **97**,42. Über die Kelch- und Messweinfrage **52**,13 (s. auch **Abendmahl**). Prdgt. über das ~ **103**,22. Vgl. auch **Liturgie.**
Metaphysik s. **Aristoteles.**
Metsoph, Kloster im Gau Aghiowit der Prov. Turuberan, s. **Thomas** v. Metsoph.
Micha, Prophet, s. **Epiphanios.**
Michael, Erzengel, s. **Dichtungen, Ephraim** d. Syrer, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali, **Pantaleon.**
Michael, syrischer Mönch (12. Jhd.), s. **Nerses** Schnorhali.

Michael III., Patriarch v. Konstantinopel (v. 1169—1177), Brief an Nerses Schnorhali 52,31; an Gregor das Kind 52,3q. Vgl. auch **Nerses** Schnorhali u. **Gregor** d. Kind.

Michael d. Syrer, Patriarch v. Antiochien v. 1166—1199; Chronik, übersetzt v. Vardan Arewelthsi 70,1; 93,1; 94,38. Seine Schrift über das Priestertum 70,2; 93,2. Sein Bekenntnis mit Vardans Nachschrift 70,2; 93,3.

Michael Sallanthean, Vdp. (19. Jhd.), Grammatik der altarmenischen Sprache 82.

Michael Tschamtschean, Vdp. (18. Jhd.), Polemik gegen seine religiöse Anschauung 59,1—3.

Michael, Erneuerer der Hschr. 27.

Michael, Sohn des Weltpriesters David, s. **Schreiber.**

Michael, Vdp., s. **Besitzer.**

Michael s. **Schreiber.**

Minas, hl. s. **Lebensgeschichten.**

Minas s. **Besitzer.**

Ministranten. Missale für ~ 17,2.

Mischung von Wasser in den Wein des Sakraments s. **Abendmahl.**

Missale für Ministranten 17,2. Messlieder 62,3. Vgl. **Horologium.**

Missionstätigkeit s. **Apostel.**

Mkrtitsch, Mönch, s. **Besitzer.**

Mkrtitsch Naghasch aus Por (15. Jhd.), Lieder 31,16b. g. 19; 32,12; 33a,16; 64,75; 102,22. — Erwähnung seines Geburtsorts 97,29.

Mkrtitsch, Subdiakon, s. **Besitzer.**

Mkrtitsch s. **Schreiber.**

Mnazakan s. **Schreiber.**

Mohammed, arabischer Heerführer u. Religionsstifter (7. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.** Über seine Familie 96,14.

Mohammed, Sultan (17. Jhd.) 93,4.

Mohammed ben Zakarijjā er-rāzī, Arzt, بر ساعة 86,6.

Mohammedaner. Polemik gegen die ~ 96,24; 99,5. Antworten an die ~ 96,15; 100,18. Antwort auf 7 Fragen der ~ 93,23.

Moks s. **Karapet.**

Monatszeichen 97,16. S. auch **Jakob** aus der Krim.

Mönche s. **Einsiedler, Nilos.**

Mondabnahme s. **Chronologie.**

Mondaufgang 103,60.

Mondbahn s. **Jakob** aus der Krim.

Mondviertel s. **Chronologie.**

Mondzyklus s. **Jakob** aus der Krim.

Monophysitismus. Verteidigung des 52,17. Christi Wort über seine Einnatur 95,7. Gedicht über die Untrennbarkeit der Naturen 95,8. Christus Gott trotz Kreuzigung etc. 96,9. S. auch **Elias** Abegha u. **Georg** v. Konstantinopel.

Monotheletismus s. **Elias** Abegha.

Moses v. Chorene (5. Jhd.), Geschichte Armeniens 67,1; 68,1. Geographie 70,5—6; 98,15. Chrie 76,1. S. auch **Armenien** u. **Karapet** Jusbaschean.

Moses, Dichter, Gedicht **93**,7.
Moses, Goldschmiedemeister s. **Besitzer.**
Moses v. Kaghankatukh (7. Jhd.), Geschichte der Albaner **69**. Auszug daraus s. **Abraham** Bischof.
Moses, Vdp., Praedikationslieder **61**,114. 115.
Moses, Sammlung von Definitionen 57,9.
Moses s. **Besitzer.**
Moses s. **Schreiber.**
Muāvija, Emir, Begründer der Omajiden-Dynastie (7. Jhd.), Erlass betreffs des Verkehrs von Christen und Mohammedanern in Armenien **84**,2.
Münzen s. **Gewichte.**
Musik. Über Terminologie **97**,17. S. ausserdem **Stephan** Musiker, **Tonarten.**
Musterbriefe s. **Briefe.**
Mutter Gottes s. **Maria.**
Myra in Lykien s. **Nikolaus.**
Myrrhon-Weihe s. **Riten.**
Nachidschewan, Stadt im gleichnamigen Gau der Provinz Vaspurakan bzw. Siunikh, s. **Petros** Aghamalean Berthumeanths.
Nachschriften 2; 3; 4; 20; 21; 22; 23; 24; 28; 29; 30; 31; 32; 33; 33a; 35; 38; 39; 41; 44; 45; 49; 52; 53; 56; 57; 58; 60; 63; 67; 68; 74; 75; 76; 84; 86; 87; 88; 95; 99. Vgl. **Memoranden.**
Nachtgleichen s. **Jakob** aus der Krim.
Nachtigall. Frühlingslied auf die ~ 98,21. Lied auf die ~ und Rose **62**,14g. Lied zweier -en **98**,14. S. ausserdem **Aruthiun** u. **Siukhas.**
Nachtoffizium s. **Dichtungen, Evangelien, Horologium, Nerses** Schnorhali, **Psalmen.**
Nadir, Schah (18. Jhd.) s. **Geschichtswerke.**
Naghasch s. **Mkrtitsch** Naghasch.
Nahapet s. **Kutschuk** Nahapet.
Nahapet, Dichter, Lobgedicht auf den Tirathsu Sargis Tschelepi **102**,13c.
Nahrung s. **Riten.**
Nahum, Prophet, s. **Epiphanios.**
Namen s. **Anonyme** u. **Geographie.**
Narek, Kloster u. Dorf im Gau Rschtunikh der Provinz Vaspurakan, s. **Gregor** v. Narek.
Natur. Buch der ~ s. **Ischauchan.** ~ der Engel s. **John.** Menschliche ~ aus 4 Elementen s. **Gregor** v. Nyssa.
Naturlehre s. **Aristoteles.**
Nemesius v. Emessa (4. 5. Jhd.), *Περὶ φύσεως ἀνθρώπου,* dem Gregor v. Nyssa zugeschrieben, übersetzt v. David Hypatos u. Stephan v. Siunikh **75**,1. Kommentar dazu 75,5.
Neocaesarea s. **Kanones, Konzilien.**
Nerses d. Grosse (4. Jhd.), Kanones **92**,5k. S. ausserdem **Lebensgeschichten, Mesrop** Presbyter.
Nerses von Lambron (12. Jhd.), Auslegung d. Glaubensbekenntnisses **53**,1. **103**,32. — Betrachtungen üb.

d. Gebräuche d. Kirche **54**,3 (vgl. auch **55**). Betrachtungen üb. d. orthodoxen Glauben d. Kirche **55**,1a. — Brief an d. Einsiedler Jusik von Antiochien **52**,6. — Erklärung d. Liturgie **37**,1, **54**,3. — Fragen d. Romäer u. Antworten des Nerses v. Lambron m. einer kurzen Einleitung **52**,8. — Grundforderungen d. Romäer zum Zweck d. Friedens innerhalb der Kirche u. d. Antwort d. Nerses von Lambron **53**,2; **54**,2. — Rede auf d. hl. Geist **20**,2h. — Synodalrede **54**,1. — Untersuchung üb. d. Kirchengebräuche u. d. Ausscheidung der von aussen in sie eingedrungenen Neuerungen **55**,1b. — Über d. Abnehmen der Kopfbedeckung beim Beten **95**,25. — Untersuchung üb. d. mit den Neugestaltungen verknüpften Ehren- u. Rangstellungen u. über deren Bekämpfung **55**,1c. — Untersuchung üb. d. Berechtigung d. Überlieferung, den Bischöfen ihren Sitz in den Städten anzuweisen u. nicht in den Klöstern **55**,1d. — Übersetzung d. Vorschrift für d. Salbung der Könige **28**,19. — Berufung auf ihn **97**,43.

Nerses Schnorhali (12. Jhd.), Abhandlung über die Blutsverwandtschaft **92**,5p. — Bekenntnisgebet **19**,1; **60**,6. — Briefe **52**,2. 3b. d. e. f. h. i. m. n. 4. 5; **93**,24. Encyklika **52**,1; **92**,4. Dichtungen **15**,2. **60**,1. 4. 5; **98**,23. Praedikationslieder und sonstige Kirchenlieder **30**,34. 35; **61**,15. 25. 42. 50. 54. 61. 64. 65. 67. 68. 70. 71. 75. 76. 81. 82. 84. 89. 94. 98. 100. 101. 108. 109. 111. 112. 118; **63**,6; **64**,43. 47. Ins Nachtoffizium aufgenommene Lieder **18**,1; **29**,1; **60**,2; **63**,7. 8. — Glaubensbrief s. **Kyriakos** v. Gandsak. — Rätsel **94**,25; **98**,13; Rätsel und Fabeln **97**,8. Vorschrift für die Segnung der Weintrauben **28**,41; **31**,15 (vgl. **33**,24). — Übersetzung des Martyriums des hl. Sargis unter Mitarbeit des syrischen Mönches Michael **38**,51; **39**,1. Berufung auf ihn **97**,43. — Vgl. auch **Lebensbeschreibungen, Manuel.**

Nerses s. **Besitzer.**

Nestorius (Nestor), Bischof v. Konstantinopel, Schismatiker (5. Jhd.). Unterweisung betreffs der von seiner Lehre und der des Eutyches sich Bekehrenden **27**,37. Dogmatische Katene mit einer Einleitung an die Anhänger des Nestorius und Paulus v. Samosata **52**,7.

Neu-Dschulfa s. **Dschulfa.**

Neuerungen, kirchliche s. **Nerses** von Lambron.

Neujahr, Rede auf das ~ s. **Kyrillus** v. Alexandria.

Neumen s. **Kirchengesangbuch, Liederbuch.**

Neuordinierte. Segenssprüche für ~ **102**,11.

Nicaea s. **Kanones, Konzilien.**

Nikolaus, Dichter, Gedichte **102**,6. 13.
Nikolaus, Patriarch v. Myra in Lykien, s. **Lebensgeschichten** und **Moses** Vdp.
Nikolaus, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Schreiber.**
Nikolaus, Weltpriester (Stadtpriester), Sohn des Manadschan, s. **Besitzer.**
Nilos, hl. (4. 5. Jhd.), *Περὶ τῶν ὀκτὼ πνευμάτων τῆς πονηρίας* **40**,2. Unterweisung zum Nutzen der Mönche **40**,2. Unterweisung der Einsiedler **40**,2.
Niniveer, Rede über die ~ s. **Ephraim** d. Syrer.
Nisibis (Մծբին) in Mesopotamien s. **Jakob** v. Nisibis.
Nitsch, Dorf im Gau Sasun der Provinz Aghdsnikh, s. **Jesaias** aus Nitsch.
Noah, Erzvater. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der Lebensjahre -s **94**,58n; betr. der Zahl der Generationen von ~ bis auf Haik **94**,58m; betr. der Verteilung der Erde unter seine Söhne **94**,58i; betr. der Abstammung der 72 Stämme von seinen einzelnen Söhnen **94**,58k; danach, welche Völker von Japhet, welche von Ham stammen **94**,58l.
Non (None) s. **Horen.**
Noten s. **Neumen.**
Novizeneinkleidung s. **Riten.**
Numenius, Alexander, Rhetor, Berufung auf ihn **57**,13.
Nun, Vater des Josua **45**,4.
Obadja, Prophet, s. **Epiphanios.**
Oghverts s. **Hghverts.**
Ökonom des Klosters s. **Riten.**
Öl. Geschichte des hl. -s, aus dem Albanischen übersetzt (eine Erweiterung der Abgarsage) **94**,9; **98**,12. Über verschiedene Arten des hl. -s **96**,10. 17. Geschichte des hl. -s in türkischer Sprache **102**,24. Vgl. auch **Evangelien.**
Opfer. Rede über das ~ s. **Johannes** Mandakuni.
Opferfrüchte, Opfertiere, Opfertisch s. **Riten.**
Orbelean s. **Stephanos** Orbelean.
Ordensmitglieder-Einkleidung s. **Riten.**
Ordensvorsteher. Belehrung für den Todesfall eines -s **100**,41. Vgl. auch **Riten.**
Ordination s. **Riten.**
Ordinationslieder s. **Arakhel** Vdp., **Gregor** Dichter.
Origenes (2. 3. Jhd.). Zitate aus seinen Schriften **57**,1.
Orotn, Kreis im Gau Tsghikkh der Provinz Siunikh, s. **Johannes** v. Orotn.
Orpheus **97**,49.
Orthodoxe. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der -n, Häretiker und Mohammedaner **94**,49. Anerkennung des orthodoxen Glaubensbekenntnisses **38**,8. S. ausserdem **Nerses** v. Lambron.
Ortsnamen s. **Geographie.**
Oschakan, Dorf im Gau Aragatsotn der Provinz Airarat, s. **Eremia** v. Oschakan.

Oskan aus Eriwan, Vdp. (17. Jhd.), Übersetzung der altarmenischen Grammatik des Thomas **80.**

Oskianer. Martyrium der ~ s. **Lebensgeschichten.**

Osmanen s. **Geschichtswerke.**

Osterlamm-Segnung s. **Riten.**

Ostern. Warum ~ zu Beginn des Frühlings gefeiert wird **70**,3. Über die Osterwirren im J. 1292: **52**,14. S. ausserdem **Dichtungen, Fasten, Jakob** aus der Krim, **Reden.**

Ostiarius (*դռնապան*) s. **Riten.**

Palaestina s. **Statthalter.**

Pali, Chodscha **102**,6.

Palmsonntag s. **Jesus, Reden.**

Pantaleon, Diakon in Konstantinopel (9. Jhd.). Geschichte der Erzengel Gabriel und Michael, Auszug aus seinen Reden **38**,11.

Papa, Subdiakon, s. **Schreiber.**

Papierglättung durch Schweinefett **46**,14.

Pappos v. Alexandria (3. Jhd.). Berufung auf ihn **74**,5; **98**,16.

Paradiesflüsse s. **Evangelisten.**

Parallelstellen am Rand der Evangeliare **1**; **2**; **3**; **4**.

Paraskeue, hl., Schwester des hl. Kyriakos, s. **Lebensgeschichten.**

Pate des Täuflings vorher zu unterrichten **28**,20.

Patriarchen. Verzeichnis der armenischen ~ von Gregor dem Erleuchter bis auf Moses II. **94**,57. S. ausserdem **Armenien, chronographische** Angaben, **Erzväter, Hymnen, Nerses** Schnorhali.

Paulus, Apostel. Zitate aus seinen Briefen **43.** Lieder zum Fest der Apostel Petrus und ~ **61**,95. 96. 106. S. ausserdem **Dionysius** Areopagita, **Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten.**

Paulus aus Dschulfa **27**,55.

Paulus v. Samosata (3. Jhd.), s. **Nestorius.**

Paulus aus Tarson. Brief an ihn s. **Nerses** Schnorhali.

Paulus v. Theben, hl., s. **Lebensgeschichten.**

Paulus s. **Schreiber.**

Pausemnas, hl., Frau des hl. Theophanos, s. **Lebensgeschichten.**

Πηγὴ γνώσεως s. **Johannes** v. Damaskus.

Περὶ ἀρετῶν s. **Aristoteles.**

Περὶ ἑρμηνείας s. **Aristoteles.**

Perikopen 1; **3**; **4**; **6**,1.

Περὶ κόσμου s. **Aristoteles.**

Persien und **Perser.** Fragen und Antworten betreffs der persischen und makedonischen Geschichte zur Zeit der Berührung mit den Hebräern **94**,43. S. ausserdem **Geographie, Jesdegerd, Könige, Sargis** Dschalalean.

Person. Definition des Begriffs ~ mit besonderer Rücksicht auf die ~ Christi **97**,51. Vgl. auch **Dyophysitismus, Monophysitismus, Monotheletismus.**

Petros Aghamalean Berthumeanths aus Nachidschewan, Vdp. (18. Jhd.), Eröffnete Quelle **14**; **15**. Kommentar zu Aristoteles' Analytica **77**.

Petros, Apostel. Über seine Kreuzigung **44**,62. Polemik gegen die, denen zufolge ~ allein die Macht zu lösen und zu binden erhalten habe **100**,21. S. ausserdem **Dionysius** Areopagita, **Johannes** Chrysostomus, **Karapet** Jusbaschean, **Paulus** Apostel.

Petros, Erzbischof, s. **Stephan** v. Thochath.

Petros Getadards, Katholikos (11. Jhd.) s. **Kyriakos** v. Gandsak.

Petros d. Iberer (5. Jhd.) **102**,18.

Petros Markossean, Vdp. (18. Jhd.) **73**,1.

Petros, Patriarch s. **Lebensgeschichten.**

Petros, Presbyter (Dorfpriester) (17. Jhd.), s. **Schreiber.**

Petros aus Tiflis, Vdp., Auslegung von Evangelienstellen, aus dem Lateinischen übersetzt **16**.

Petros, Vdp., Lied **64**,109.

Petros, Weltpriester (Stadtpriester), (17. Jhd.), s. **Besitzer.**

Petros, Weltpriester (18. Jhd.), s. **Schreiber.**

Petros (18. Jhd.), s. **Besitzer.**

Petros (4. Jhd.), Adressat der Vorrede zu Gregor v. Nyssa's *Περὶ κατασκευῆς ἀνθρώπου* **75**,2.

Pfingsten s. **Hymnen.**

Pflaster-Rezepte **86**,5.

Pghndsahankh am Schamkhor in Albanien s. **Schreiborte.**

Pharisäer. Rede auf die Zöllner und ~ s. **Johannes** Chrysostomus.

Pharmakologie **88**,2.

Phibe, albanischer König, s. **Tiran** Vdp.

Philippos, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**

Philippos, König v. Makedonien. Gedichte über ihn und seine Gemahlin **29**,32 f. g.

Philippos (17. Jhd.) s. **Schreiber.**

Philon- (= Velum) Segnung s. **Riten.**

Philon der Hebräer (1. Jhd.). Berufung auf ihn **97**,23.

Philosophie **74**,21; **79**a; **97**,11. 23. 50; **98**,2; **104**,10. S. ausserdem **Aristoteles, Bartholomaeus** aus Bolonia, **David** der Unbesiegte, **Definitionen, Gattungsbegriffe, Gemeinsames, Homonyme, Johannes** v. Damaskus, **Johannes** v. Orotn, **Josef** v. Arthsach, **Karapet** Jusbaschean, **Klemens** Galanus, **Petros** Aghamalean Berthumeanths, **Plato, Porphyrius.**

Phokas v. Sinope, Gebet **51**,9.

Physiologie s. **Anthropologie.**

Physiologus s. **Epiphanios.**

Physignomik s. **Anthropologie.**

Physik s. **Aristoteles.**

Pilatus, Pontius. Sein Bild **3**; **4**.

Pillen-Rezepte **86**,5.

Pir-Pahlul, Eine Erzählung aus dem Türkischen **70**,18.

Pitsar. Wallfahrtskirche zu ~ s. **Besitzer.**

Plagen. Rede über die von Gott gesandten ~ s. **Johannes** Mandakuni.

Planeten s. **Jakob** aus der Krim.

Plato. Zitate aus seinen Werken **57**,1. 13; **103**a,3. Aufzählung der von ~ und Aristoteles aufgestellten 7 guten Taten, die den Menschen vervollkommnen **97**,36. S. auch **Aristoteles.**

Plutarch. Zitate aus seinen Schriften **103**a,3.

Polemik 52—59.

Polen s. **Jakob** aus Polen, **Stephan** aus Polen.

Pontianus, Vater des Kaisers Diokletianus, s. **Lebensgeschichten.**

Pontius Pilatus s. **Pilatus.**

Por (Pori), Dorf im Bezirk Baghesch, s. **Mkrtitsch** Naghasch.

Porphyrius (3. Jhd.). Kommentar zu seiner *Εἰσαγώγη* **74**,14. Polemik gegen ~ **57**,13. Berufung auf ~ **74**,5; **98**,16. S. auch **David** der Unbesiegte, **Josef** von Arthsach, **Karapet** Jusbaschean.

Praeambulum zur Priesterweihe **28**,5.

Praedikation *Ասասցուք ամենեքեան* **18**,5.

Praedikationslieder s. **Dichtungen, Jesus.**

Praefationes zu den Evangelien **2**; **3**; **4**; zu den katholischen Briefen **13**.

Predigten s. **Reden.**

Priester s. **Arakhel** v. Siunikh, **Bischof, Geistliche, Johannes** Mandakuni, **Kanones, Michael** d. Syrer, **Rangstufen, Riten.**

Priesterbegräbnis s. **Riten.**

Priesterweihe s. **Riten.**

Prim s. **Horen.**

Prochorus, Jünger Christi, Dormitio Joannis **20**,2n; **38**,29.

Prochorus Silistrathsi, Vdp., Lied auf Christi Auferstehung **62**,13tβ; auf die Jungfrau Maria **62**,13u.

Propheten s. **Dichtungen, Epiphanios, Erzväter, Hymnen, Nerses** Schnorhali, **Tonarten.**

Prophezeiungen s. **Agathon.**

Protomartyr s. **Stephanos.**

Psalmen. Vollständiger Psalter **19**. Einzelne Teile: **18**,2. 5. 12. 15. 16. 17. 18. 21; **31**,21. 22; **35**,2; **44**,44; **104**,9. Aufzählung der in Psalm 44 enthaltenen Lobpreisungen Christi **97**,21. S. ausserdem **Athanasius, Epiphanios, Johannes** v. Garni, **Stufenpsalmen.**

Psychologie s. **Seele.**

Ptolemäus (2. Jhd.). Berufung auf ihn **97**,23; **103**a,3; auf des Porphyrius Erläuterungen zu seinen *Ἁρμονικά* **74**,5; **98**,16.

Pythagoras, Philosoph. Polemik gegen ihn **57**,13.

Qualitäten s. **Elemente.**

Qasīm ben Abdallah, Wezīr **86**,6.

Quelle der Erkenntnis s. **Johannes** v. Damaskus.

Quelle, eröffnete s. **Petros** Aghamalean Berthumeanths.

Ռամլի (vgl. arab. رمل Punktierkunst) 97,16 d.

Rangstufen. Begründung der ~ des Lektors, Diakons, Priesters, Bischofs, Katholikos aus der Wirksamkeit Christi und der Apostel **94**,37 k.

Rätsel 97,29; **98**,10. S. ausserdem **Nerses** Schnorhali.

Recht s. **Beleidiger, Blutsverwandtschaft, Kanones.**

Rechtgläubige s. **Orthodoxe.**

Reden (Predigten, Homilien, Katechesen etc.). a) *bekannter Schriftsteller* s. **Aphraates, Basilius** v. Caesarea, **Chatschatur** von Ketscharukh, **Ephraim** d. Syrer, **Euagrius** Ponticus, **Eusebius** v. Alexandria, **Gregor, Gregor** v. Narek, **Gregor** v. Tathew, **Ignatius, Jakob** v. Sarug, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** v. Ersnka, **Johannes** Mandakuni, **Kherobenths, Kyrillus** v. Alexandria, **Kyrillus** v. Jerusalem, **Matthaeus** Presbyter, **Matthaeus** Vdp., **Melchisedek** aus Konstantinopel, **Nerses** v. Lambron, **Nilos, Pantaleon, Theophilus, Vardan, Zacharias** aus Tiflis. — b. *anonyme* über: Adams Vertreibung aus dem Paradies und die Menschwerdung Christi **96**,20; **100**,2. die Frage nach Adams Sterblichkeit oder Unsterblichkeit bei der Erschaffung **96**,27. d. Antichrist **44**,19; **103**,19. Barmherzigkeit **44**,46; **46**,11; **97**,16 d. d. Beichte **44**,28; **95**,21. 31. 34; **100**,7. Beichte und Glauben **102**,23. d. Busse **44**,53; **95**,26. d. hl. Ehrfurcht **15**,4. d. Propheten Elias **45**,5. Eitelkeit **103**,30. Fasten **39**,6; **39** Anm.; **44**,26; **95**,20. 30; **100**,5. d. Gebet **95**,22; **100**,3. d. göttliche Gebot (Befehlspredigt) **20**,2 d; **27**,13; **28**,39 a; **32**,22; **33**,17; **33** a,23. d. Glauben **44**,72. 73; **56**,2; **95**,6; **103**,33. Glauben und Taufe **100**,4. Gewalttätige, Zauberer, Gefrässigkeit, Unzucht **95**,4; Gefrässigkeit, Gier und Eitelkeit **103** a,6. d. Hölle **95**,3. 33. Hurerei **100**,9. Hurerei und Geldgier **103**,26. den Auszug der Israeliten aus Aegypten **100**,12. d. Männer im Feuerofen **45**,9. Märtyrer u. Georg den Heerführer **103**,23. d. Messopfer **103**,22. d. Ursprung des Hochmuts **44**,52. Grablegung und Auferstehung Christi **39**,47; **103** a,13 (vgl. **Theophilos**). Christi Verklärung **68** Anm. **103**,50. Christus u. die Kirche **92**,3. Christi Natur **97**,20. Christi Reliquien **100**,16. Christi Menschwerdung **104**,6. 7. Christi Kreuzestod **46**,10. Christi Fleisch u. Blut im Sakrament **95**,2. d. Geheimnis des Palmsonntags **95**,32. Reue und Busse **103**,27. Verdruss **103**,29. Zorn **103**,28. d. Priesterweihe **103**,34. Ostern **103**,37. d. Verleumdung **103**,36. d. Nichtigkeit alles Irdischen u. das Glück des

Glaubens **103**a,1. Anlass zur Sünde **45**,3. Sünden, die keinen Gewinn bringen **100**,6. d. Ursache der Sünden **44**,60. Josua, den Sohn Nuns **45**,4. d. Gründonnerstag **45**,12. Weihrauch **44**,59; **100**,14. Leib und Seele vor und nach dem Tode **44**,61. Werke und Glauben **44**,72. Hochmut und Demut **44**,16. Verstorbene **44**,18. Kirchengebote betr. des Unglaubens **46**,7. den siebenten Tag nach dem Begräbnis **103**,48. d. Parabel vom Sämann **103**a,16. Belehrung für den Todesfall eines Bischofs, Priesters oder Ordensvorstehers **100**,41. Belehrung für Einsiedler und Mönche **100**,24. Lobpreisung Christi **6**,2. Ermahnungsworte und Segenssprüche für Predigten **102**,15. Verzeichnis von 50 Predigten **103**,6. S. ausserdem **15**,3; **44**,5. 6. 7. 8. 11. 12. 13. 14. 15. 17. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 29. 30. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 45. 50. 52. 61. 71; **45**,1 (vgl. **96**,22). 2. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 23. 24. 25; **45**,6. 28; **46**,1. 2 (vgl. **99**,3). 3. 4 (vgl. **99**,1). 5. 12; **56**,4; **91**,201; **93**,14; **95**,16. 21. 22. 23; **99**,1. 2. 3; **100**,13. 20; **102**,15. 25; **103**,9. 18. 20. 21. 27. 31. 35. 53. 54. 55; **103**a,2. — Vgl. auch **Allerheiligstes.** — c. *Verzeichnis der Anfänge in alphabetischer Folge:* Ադամ անմահ արար թէ մահկանացու Ոչ անմահ, ոչ մահկանացու **96**,27. Ազգոյ և օգտակար և կարևոր են պահոցն պնդութիւն **38**,92; **39**,34. Ահա եհաս հրաման ի Տեառնէ առ մարգարէ Յունան քարոզել ի Նինուէ **38**,50. Ահատամ ձեզ ձայն փրկութեան, քարոզ աւետից **100**,7. Ամենայօր թագաւորին մերոյ Քրիստոսի **38**,1a. Ամենայն գիրք աստուածային դատաւոր քարոզեն **45**,1; **96**,22. Ամէն, ամէն ասեմ քեզ, զի մինչ մանուկն էիր անցամբ անձին գօտ ածէ **44**,62. Ամովսածին Աստուածաբանն **103**b,13. Այլ թէպէտ և նուիրիմ ի վերայ պատարագի պաշտաման **102**,2. Այլ զբան Պօղոսի ըստ նկարագրին ով կարէ կատարել **44**,7. Այս բանք ընդդէմ են ի հոգեմարտի **45**,23. Այս է մեծ կորուստ զրկողացն **95**,4. Այս է պատճառն և պատմութիւն եղանելոյն Ադամայ ի դրախտէն. Յորժամ ստեղծ Տէրն զԱդամ **96**,20; **100**,2. Այս հրաման մարգարէական մեզ քան զամենայն փող մեծաձայնագոյն **39**,2. Այսպէս ասէ երանելին Յոբ **100**,8. Այսպէս է ողորմութեանն Աստուծոյ զօրութիւնն **95**,19. Այսպէս հրամայեն վարդապետք եկեղեցւոյ թէ քրիստոնէիցն բարի գործքն **45**,17. Այսպէս սահմանեն վարդապետք. Հաւատն է ունակութիւն **44**,73. Այսօր ուրախութիւն մեծ լի ընտրութեամբք զարհուրք ցուցանէ զիս պատմել զբան **38**,108. Այր մի յԵրուսաղեմէ . . . Այր զԱդամ ասէ վասն կատարեալ հասակին **38**,94; **39**,36; **45**,19. Ապրեցոյ զիս ի կաւոյ,

զի մի՛ ընկլեայց սաղմոս 44,52. *Առակաւոր բանս տէրունի ի վերայ դ̅ իրաց պատշաճի* 44,2. *Առաջին սրբութիւն անուանի հաղորդութիւն* 46,3; 99,1. *Առաքեալն հեթանոսաց և վարդապետն աշխարհի* 44,32. *Առաքինութիւն է առնելն և ոչ գիտելն* 44,72. *Առն միոջ էին երկու որդիք. Դէմք առակիս առ ամենակալ բնութիւն Աստուծոյ հայի* 38,70; 39,18; 103,45. *Ասաց առաջ քան զայս թէ գալոց է որդի մարդոյ* 103,50. *Ասաց նախ քան զայս, թէ մատուցանես զպատարագս քո* 44,8. *Ասեն բժիշկք, թէ զանազան է կերակուր մարդկան* 44,37. *Ասեն իմաստունք եթէ թշնամութիւն է մեծ պակասութիւն* 44,24. *Ասեն իմաստունքն, թէ բարի է միաբանել ընդ բարիսն* 103,20. *Ասեն վարդապետք եկեղեցւոյ, թէ յերից պատճառաց գործէ ոք զմեղս* 44,60. *Ասեն վարդապետք, թէ բազում օգտութիւն ունի խոստովանութեանն* 44,28. *Ասեն վարդապետք ի յամենայն իրս կարգեցեալս առ վաճան իմ̃* 56,4. *Ասէ աստուածային գիրն. Եկաց Մովսէս ի լեառն Սինայ* 103,49. *Ասէ իմաստնացեալն յԱստուծոյ Սողոմոն, թէ մահ և կեանք ի ձեռն լեզուի* 103,35. *Աստանօր յաղագս զ̅ իմ̃ պիտոյից է ձեռնակութիւնս մեր* 103,58. *Աստ նկարեալ է խորհուրդ մարգարէիցն* 45,24. *Աստուածային հրաման պատուէր պասն եդաւ ի դրախտին* 95,20. *Աստուած Բանն Հօր և համագոյակիցն Հոգւոյն սրբոյն* 38,105; 39,47. *Աստուծոյ և Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի սուրբ առաքեալն ասէ. Սկիզբն իմաստութեան երկիւղ Տեառն է* 15,4. *Արար Աստուած մարմին հոգի, հոգի և մարմին և զարդարեաց ի նմանութիւն իւր* 100,27; 103,38. *Արարիչ Բանն Աստուած անքննելի զօրութեամբ* 95,29. *Արարիչն Աստուած ողորմած և արդար քարոզեն* 44,15. *Արդ ամենից իրաց հարցմունք են հինգ, որպէս ասէ Դաւիթ եռամեծ փիլիսոփայն* 56,2. *Արդայս մեծ և ահաւոր տօնիս ուրախութիւն եղև* 28,39b. *Արդ դուք միամտութեամբ լուարուք* 95,2. *Արդ եկայք ժողովուրդք Աստուծոյ և մաքրափայլ աղօթիւք ձերոյ* 38,2. *Արդ ես լի ամենայն յանցանօք և ունայն ի վարուց առաքինութեանց* 38,27; 39,19. *Արդ զայս ամենայն, զոր մեք ի մեզ հանելով ցուցաք* 44,29. *Արդ կամիցիս ուսանել, թէ որպիսի զարդք են մարդկան պահք* 38,47. *Արդ հոգի ամենայն մարդոյ, որ ելանէ ի մարմնոյ* 95,19. *Արդ որ ոք լուծանէ զպահս ուրբաթին և գչորեք շաբաթին, ոչ միայն մեղանչէ* 38,87. *Արդ վասն առակի տնտեսին չորս ինչ ասելի է. Նախ, թէ քանի իրօք զանազանի մեծութիւն Աստուծոյ* 103,46. *Արդ քրիստոնէութեան սկիզբն և գլուխ մկրտութիւն է* 38,1c. *Արթուն կացէք, զի ոչ գիտէք... Գովելի է արթնութիւնն և յոյժ պիտանի* 38,82; 45,18. *Արիստոտէլ ասէ ի կենաց աշխարհիս* 96,33c. *Արմատք դեղոց բժշկաց զցաւս մարմնոց առողջացուցանեն* 38,91; 39,33. *Բազմագութ և բազմատէր է Աստուած*

103,44. Բազում գաղտաձիգ նետիւք վիրաւորէ սատանայ 38,66; 39,13. Բազում են կերպարանք պատուհասից և սպառնլիքն Աստուծոյ 38,88; 39,29. Բայց նախ գիտելի է, թէ ընդէ՞ր քան զամենայն յետոյ եդ զայս մեղք 41,1h; 103,31. Բայց չրթունս եմ խօսել վասն քո, Որդի Աստուծոյ. զի քեւ բարբառին ամենայն բանաւորք 38,96. Բարեկամն և ամենագութն Աստուած յորժամ կամի կացուցանել 45,20. Գիտելի է, զի արծաթասիրութիւն ոչ միայն զայն ասէ, զոր զարծաթն սիրեն 41,1c. Գիտելի է, զի երկու ազգ է հունձ 103b,16r. Գիտելի է, զի ծերն Սիմէոն 103,52. Գիտելի է, զի կեանք փայտին 44,39. Գիտելի է, զի կերպիւ ոչ է հաճոյ Աստուծոյ զորոմն ի բաց խլել 103a,16b. Գիտելի է, զի վարդապետաց սրբոց խոստովանութիւնն 44,41. Գիտելի է, զի տրտմութիւն և բարկութիւն երբեմն մի են, բայց երբեմն զանազանին 41,1e; 103,28. Գիտելի է, զի ցամաքն ոչ է անուն երկրի 38,99. Գիրք աստուածայինքն ամենայն խորեն և անհաս ծածուկ 103,8. Գովեսցուք զայրն արդար, որ զհասարակաց բարին 43. Գուշակեաց ումն ի սրբոց համեմատելով քառակրապսն դ̅ 44,63. Գրեալ է ի գիրս ելիցն ի ե̅ գլուխն 95,31. Դարձարուք այսուհետև և կարգ բանիս առ դասն քահանայից 45,13. Դարձեալ խնդութեան աւետիք, դարձեալ ազատութեան զգացումն 38,37. Դարձեալ վերստին նորագեսցուք խոստովանութեամբ 44,53. Դէմք առակիս առ ամենակալ բնութիւնն հայի 44,3; 45,14. Եթէ կաղանդն ի ի կիրակի գայ, ձմեռն պինդ 46,16. Եթէ ոք հարցանէ, թէ ընդէ՞ր զբոլոր աղուհացքն պահէք պինդ 94,32. Եկեալ հրաման մեծի արքային առ Մարիամ ի ձեռն Գաբրիելի 38,34. Եկեսցուք ի կարգս քահանայից 46,4. Եղիա Թեսբացի էր յազգէ քահանայից 45,5. Ես և Հայր մի եմք. եթէ ես ի Հօր իմում և Հայր յիս 95,7. Երևելի երկիրս, որ լուսաւորէ զաշխարհս և ջերմացուցանէ 103,37. Երեկ ի գնացելում երէք շաբաթի աւուրն տնախմբել արժանաւորեցաք 39,42. Երեկ ի մեծի շաբաթուջ աւուրն զտօն տօնախմբել արժանաւորեցաք 39,41. Երթեալ ի տուն սգոյ առ ննջեցեալսն զի՞նչ օգուտ ունի գնացողին 15,3. Երկերուք, երկերուք և զարհուրացէք 100,6. Երկրորդ անգին մարգարիտ է 46,5. Երկրորդ կապ սատանայի, որով ըմբռնէ զմեղաւորն 95,32. Երկրորդ ցոյց տուաւ Քրիստոս զիւր սէրն, որ կամաւ խաչեցաւ 46,100. Եւ աղաչեցաք զԱստուած եօթն օր և եօթն գիշեր և յետ այսորիկ մեկնեցաւ թուղթս այս 46,7. Եւ ասեն ոմանք չաւափառք և հերձուածողք 70,15. Եւ արդ յետ այսր անբաւ քաղցր կոչմանս Աստուծոյ 102,25. Եւ արդ պարտ է քրիստոնէին աւուրն դ̅ հետ աղօթք առնել 38,1e. Եւ արդ վասն սրբոյ Կարապետին Քրիստոսի և Յովհաննու Մկրտչին 103,53. Եւ գիտելի է, զի տրտմու-

թիւն բաժանի յբ, ի̅ հոգեւոր եւ ի մարմնաւոր 41,1d; 103,27. Եւ էր առաջին պատուիրան սէրն եւ ի համար կանոն այս ժա̅ գլուխ 38,1k. Եւ ընդ աստուածապարգեւ օրհնութեանս ծանուցում լիցի 102,25. Եւ զի առաջին ժամանակն նահապետքն երկար ապրէին 45,6. Եւ զի առաջ բան զգերութիւն Բաբելացւոց 45,9. Եւ մինչդեռ յայնպիսի խորհրդոյն տագնապէր 38,35. Եւ ոմանք յԵրուսաղէմ ասեն դուռն խաւար 100,13. Եւ ո՞ր իցէ անունն մեծատանն, որ ոչ ուրէք երեւի 45,15. Եւ պարտ է գիտել, զի դ̅ ժամ է աղօթքն 46,13. Եւ պարտ է գիտել, զի դ̅ բան զաւակն ծնօղին է պարտական 99,2. Զաւեկոս ասէ, որ մեզ պատուիրեցաւ եւ ամենայն այնպիսեաց 96,33a. Զայս գիտադիր, եղբայր, եթէ զամենայն տեսակ սրբութեան, զոր ունի ոք 95,26. Զառաքելական բանս երեք կերպիւ քննել պարտ է 103,10. Զաստուածախօս զմարգարէի զբանս ի չորս դէմս բաժանել արժան է 103,12. Զաստուածասքանչ եւ զտիեզերածագ 39,39. Զի գողն Աստուծոյ հակառակ է եւ սրբոյն անհնազանդ 38,1f. Զի համանուամբ ճոխացաւ սուրբն Ստեփաննոս 103a 12. Զի մարմին երէց է ըստ կարգի քան զհոգին 44,61. Զի՞նչ ասացից եւ կամ զի՞նչ խօսեցայց 38,75; 39,22. Զհանդէս գերամեծար եւ փառաւորեալ սրբոց վկայից 103,23. Զոր օրէնսդիրն Տէրն մեր Քրիստոս զճրագ օրինացն հրամայէ 103,21. Զպատճառ այս բանիս ի վեց դէմս բաժանի. Նախ վասն առակի մեծատան 103,57. Զփրկական գալուստն Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ կրկին անգամ ասեն գիրք սուրբ 44,21. Զօրութիւն աւետարանին պէսպէս օրինակօք 44,35. Է երրորդ եւս ճանապարհք ապաշխարհութեան. զի ի բազմութենէ ճանապարհացն 38,84. Է ոմն հիւանդացեալ ասէ Ղազարոս անուն ի Բեթանիայ ի գեղջէն Մարեմայ եւ Մարթայ 39,38. Էր ոմն մեծատուն եւ ագանէր բեհեզս եւ ծիրանիս եւ ուրախ լինէր 38,77; 39,24. Ընթացեալ հրեշտակացն աւետարանեցին հովուացն, եթէ եկն քաջ հովիւն 38,36. Ընկալեալ ծառային զհրովարտաք մեծ թագաւորին 38,33. Թէոդորոս ասէ. Ամենայն կատարեալ չէն սկիզբն է 96,33d. Թէպէտ գիտէ հին թշնամին բնութեան մերոյ ամենաչարն սատանայ 103a 6. Ի բանս յայս չորս ինչ ասելի է, նախ թէ զի՞նչ է բանիւք արդարանել 44,30. Ի դրախտէն Ադամայ մեկ աղբիւր մի կելանէր 46,12. Ի հաւատալոյ անտի յԱստուած զամենայն բազմաստուածն մոլորութիւն 38,78; 39,24. Իմ՛, ո̅վ եղբայր, զի ձանձրութեան դեն 41,1f; 103,29. Իններորդ կանոնս գրեմք վասն ահեղ եւ մեծ դատն եւ սոսկալի մեղացն 38,1h. Իններորդ Քրիստոս զամէն բժշկութիւնն ի շաբաթ օրն կու գործէր 46,9. Ի շաւիղս փառաց քոց, Տէր, ընթանան միտք իմ, Որդի Աստուծոյ 38,57; 39,3. Իսկ այժմ գիտացեալ, զոր կրամոլութիւն եւ զպատճառս նմին 41,1. Իսկ

է̄ աւուրն յիշատակութիւնն և գալն ի գերեզմանն նմանապէս ունի բազում խորհուրդ 103,48. Իսկ պոռնկութեան դեն բազում խորհուրդս ունի չարս յորոգայթ և կապ դնէ 41,6. Ի վերայ այսմ բանք վեց իրս տեսանելի է 103,15. Ի տէրունական հրամանացս երեք իրս տեսանելի է. Նախ թէ ո՞ր է հօտ փոքրիկ 44,4. Ի տօնս տարեկանաց մերոց և յաւուրս նշանաւոր 103,47. Լոյսն համասփիւռ, որ խղումն էր ի լուսեղէն երկնիցն 38,100. Լուարուք ինձ, որդեակք իմ, և ես զերկիւղ Տեառն ուսուցանեմ 20,2d; 27,13; 28,29a. 38; 32,22; 33,17. Խրատ ետուն նախնի ծնողքն Ադամ և Եւայ 45,12. Ծանիր, եղբայր, զի նորափառն և սնափառն զանազան են 41,1g; 103,30. Կատարեալ հաւատն ի կնոջէս յայսմնէ ունիմք ուսանել 45,25. ...կս բերելով, զի եկին հասին ի Հրէաստան թագաւորք մոգուց 94,1. Հանապազ Աստուծոյ մարդասիրութիւնն պարտիմք քարոզել, եղբայր 39,17. Հանդերձեալք հանդերձ Աստուծոյ վասն յարութեան 44,20. Հարցանեն իմաստունքն, թէ չարն և բարին ուստի՞ իցէ 44,12; 103,18; 103a 16a. Հարցումն. Զի՞նչ իցէ արդեօք խոստովանութիւնն 95,34. Հաւատ ի մի աստուածութենէն ի մարդիկ շնորհ 95,6. Հինգերորդ առնոյ բանս ազգին Իսրայէլի 100,12. Հովուականն աստիճանն և արժանաւորութիւնն 43. Հրամայէ մարգարէն Միքայ և ասէ. Արի և գնա, զի աստ ոչ դոյ քեզ հանգիստ 45,2. Հրաւիրել .... չեցաւ լեցու իմ յուրախ արար բարի կենսաբեր բարիս 38,107. Ճշմարիտ խոստովանութիւն, զոր պարտ է խոստովան Որդւոյն ասել 95,21. Մարգարէին բանս վեց մտօք իմանի. Նախ թէ սրբութիւն աղտեղութեան 44,27. Մարդն ի հոգւոյ իմանալոյ և ի մարմնոյ զգալոյ է ստեղծեալ 44,14. Մարմնաւոր աչօք ումէք տեսանել զԱստուած անհնարին է 38,79; 39,25. Մեծաւ սգով և ցաւագին արտասուօք պարտ է մեզ պատմել 38,89; 39,30. Մեծ են գործք աստուածայինքն և հրաշալիք, զոր ոչ միտք խորել կարեն 103,17. Մեծի և հրաշափառ գալստեանն Քրիստոսի, որ է օր առաջին արարչութեանն Աստուծոյ 38,97. Մեղաց պատճառն այս է, թէ կուզես որ ի մեղաց ազատիս 45,3. Մի՛ հրամանել յԱստուծոյ և ասաց. բխեսցէ երկիր խաշն և գազան 38,80. Մի ոք տղայական բարուք և անընտրողական մտօք ժպրհեսցի 38,74; 39,21. Յաղագս քառասնորդաց պահոցս դ̄ ինչ հարցանելի է 44,9. Յաղօթս կալով մեր անուամբ և անպատմելի խորհուրդքն 95,22. Յայնժամ գնաց, ասէ, Յիսուս և եկն ի կողմանս Տիւրոսի. Զարմանայր աւետարանիչն թէ ահա կին մի 39,32. Յայնժամ վարեցաւ Յիսուս յանապատ 95,30. Յայս բանիս վերայ երեք ինչ ասելի է. Նախ վասն արթնութեան և քնոյ 44,10. Յայսմ բանէ դ̄ ինչ ասելի է. Նախ թէ քան պատճառի 103,13. Յայսոսիկ քննելով զմիտս պարտիմք մաքրել, զի ուղիղ իմասցուք 45,16.

Յայսպէս ասէ Տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս. Արթուն կացէք 102,25. Յայտնեսցի մարդն անօրէնութեան 44,19. Յարութիւն քո, Քրիստոս, զարթուցանէ զիս ճառել զինքենէ 38,108. Յաւուր ուրբաթուն ասաց Աստուած .... Տես, եղբայր, զգործս Աստուծոյ 38,102. Յեսու որդի Նաւեայ էր յազգէն Եփրեմի 45,4. Յերկրորդումն աւուր արարչութեանն 38,98. Յետ զարդարելոյ զերկիր ծառօք և տնկօք 38,101. Յերեկեալ ի գնացելումն աւուրն զմեծի չորեքշաբաթու 39,43. Յոյժ չար են ամենայն սովորութիւնք չարին 38,67; 39,14. Յորժամ երիտասարդն էիր, պարտ էր քեզ խորհել զաներևութեան 38,86; 39,28. Յորժամ զմտաւ ածեմ զդիւրածախ կենցաղոյս շրջանակս 38,90. Յորժամ որ տեսանէ հայրն զորդին, թէ յոր արուեստ սէր ունի և փոյթ 44,13. Յորժամ վարդապետն բարեփառ, յայնժամ աշակերտն 38,63. Նախախնամօղն ամենայնի Նախ ի դրախտին պատուիրեաց 100,5. Նախ այն է, զզ̅ օրն ստեղծեաց զարարածս 44,64. Նախավկայն Քրիստոսի և անդրանիկն մարտիրոսաց սուրբն Ստեփաննոս 38,26. Նախատես գիտութիւնն Աստուծոյ ընտրեաց զլաւսն 44,33. Նախ գիտելի է, զի երեք են տեսակ բարի գործոց 44,5. Նախ գիտելի է, զի խոստովանութիւնն է հարկաւոր որպէս մկրտութիւնն 44,40. Նախ գիտելի է, զի մարդն հոգի է և մարմին 44,26; 103,54. Նախ գիտելի է, զի որպէս մարդս հոգի է և մարմին, նոյնպէս սուրբ բանն 45,10; 46,1; 99,3. Նախ զի մի՛ լիցի ցոյցս մարդկան 44,36. Նախ զի շինութիւն է աշխարհի ըստ Դաւթի 44,46. Նախ ի լուր լսելեաց, երկրորդ իմացմամբ 103,33. Նախ ճանապարհ կոչի աստի կեանքս 44,44. Նախ չէ պարտ խօսել ի ժամ աղօթից 94,30. Նախ պարտ է աստուածասիրաց ստանալ հաւատս ուղիղս 93,5. Նախ պարտ է գիտել, զի՞նչ է սահման քահանայութեան 103,34. Նախ պարտ է գիտել, թէ ուստի՞ լինի հաւատն 44,6. Նախ պարտ է իմանալ, թէ զի՞նչ է քրիստոնէութիւն 38,1b. Նախ տեսցուք զվեցերորդն ամիսն, թէ վասն է՞ր պատճառի յիշէ և յորմէ հետէ 103,43. Նախ տեսցուք, թէ զի՞նչ է ապաշխարութիւնն 44,45. Նախ տեսցուք, թէ քանի՞ չար օր է մարդոյն 103,14. Նինուէ էր քաղաք մեծ Ասորեստեան 45,7. Նոր երկինք, այսօր ի յերկրի հաստատեցաւ գերեզման փրկչին մերոյ 38,103; 39,45. Շաբաթ տուաւ Հրէից ազգին և ասացաւ, թէ հանգիցէ գրաստ քո 38,71. Ողորմութիւնն է գթութիւն սրտի ի վերայ ողորմելեաց 46,11. Ոմանք զբանս զայս առ ահի յԱստուած հանեն, զի նա է իշխան 44,11. Ոչ է պարտ քրիստոնէից երդնուլ սուտ կամ իրաւ 38,1g. Ոսկի որչափ ի տան իցէ, երկիւղ է յականահատաց 38,58; 39,4. Ո՛վ եղբարք իմ սիրելիք և քրիստոսասէր ժողովուրդք 102,25; 103,16. Ո՞վ իցէ ի ձէնջ մարդ, որ ունիցի բարեկամ 44,38. Ո՛վ հարք սուրբք

և պետք ճշմարտութեանն 54,1. Ո՛վ ոչ որ հիանայ ընդ արարչութիւնս Աստուծոյ 38,104; 39,46. Ո՛վ քահանայք և ժողովուրդք Աստուծոյ, գիտացէք և ի միտ առէք 95,3. Ո՛վ քահանայք, ի պատուիրանս կացէք 102,25. Որ անսկիզբն ես յէութեան, անբաժանելի 38,45. Որպէս ամենակարող է Աստուած ի ստեղծանելն 44,23. Որպէս ամենայն որ առաւել սիրէ զնոր շինուածս 103a 2. Որպէս ասէ Սողոմոն, պատրաստ կաց ի կնոջ պոռնկէ 96,23. Որպէս դայեակ, որ վարժէ զստնդեայ 44,17. Ուր երթեալ դադարեցից և լացից զահեղ անօրէնութիւնս 38,68; 39,15. Որք կամիցին Քրիստոսի հետևողք լինել 100,24. Որք սուրբ Հոգւոյն են ցանկացեալք և աստուածային սիրոյն են 38,85. Չորրորդ գրեմք կանոն այնոցիկ, որք սրբութեամբ սնանին և լինին կտրիճ տղայն 38,1d. Պահք յայտնիք ծածուկ պահօք 38,59; 39,5. Պահքն ի սուրբ սրտէ և յանկեղծ հաւատոց 38,61; 39,8. Պատճառ պահոցս, որպէս ասէ սուրբն Բարսեղ, ի դրախտին օրինադրեցաւ 103,55. Պարտ և արժան է գիտել, զի ծնունդ Քրիստոսի կրկին ուսուցանեն մեզ գիրք 103,51. Պարտ է քահանային զգուշանալ օրինաց 96,21; 100,10. Պղուտարկոս ասէ. Տունք յարմատոյ անձէ 96,33b. Պօղոս ասէ. Նախանձուէ բանսարկուին եմուտ մահ 44,31. Սենեքերիմ կռապաշտ Թագաւոր էր Ասորոց 45,8. Սթերբ սգոյ և աղջամուղջ տրտմութեան գիղեալ ի վերայ իմ կուտին 38,73; 39,20. Սիրելիք, մի՛ ամենայն հոգւոց հաւատայք 95,16. Սկիզբն բարեաց երկիւղ Տեառն է 40,2. Սկիզբնաչարն սա և արուեստական անկեալ, որ մայր և գտակ եղև 44,16. Սկիզբն մեղաց ի կնոջէ եղև, և ասէ յառաջ Եւայ ճաշակեաց ի պտղոյն 100,9. Սկիզբն ամենայն բարեգործոց հաւատն է 100,4. Սկիզբն պտղաբերութեան ծաղիկ է և սկիզբն առաքինութեան գործոց 40,2. Սոսկան ոսկերք իմ դողութեամբ և սարսափի անձն իմ 38,95; 39,37. Սովորութիւն է մարմնաւոր ծնողաց 45,21. Ստիպ իմ սիրոյ սրտիս բաղձանաց նուիրել զբանս աղքատ մտաց իմոց 20,2h. Սքանչելի է ծնունդ քո, Որդի Աստուծոյ 38,32. Վայելուչ է մեզ փոքր ինչ վասն վերանալոյն Տեառն մերոյ 38,109. Վասն ընդարձակագոյն և յերկար ասելոյ 39,6. Վարդապետք ասեն, թէ Աստուած ոչ առնէ անփոյթ զփրկութիւն 44,18. Վարդապետք ասեն, թէ գալն Քրիստոսի ի դատաստան բ̅ ազգ է 44,22. Վարդապետք ասեն, թէ եղջիւրն զխոզքն ուտէին 45,22. Վարդապետք ասեն, թէ Երկիրս ոչ տայ պտուղ վասն կրկին պատճառի 103,9. Վարդապետք ասեն, թէ հոգևոր գողութիւն ծանր է քան զմարմնաւորն 103,36. Վարդապետք ասեն, թէ սէր պատճառ է 103,22. Տասներորդ կանոնս գրեմք վասն ատելութեան. Արդ ոչ պարտ քրիստոնէից ատել զիրարս 38,1i. Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի

Հրամանքս ի դ̅ դէմս տարորոշի 103,11. Տեսէք զԱստուծոյ զօրութիւն, տեսէք զԱստուծոյ մարդասիրութիւն 38,48. Տեսէք յառաջնումն կիրակէին զպատերազմն և յաղթութիւն 38,65; 39,12. Տէր մեր Յիսուս Քրիստոս եցոյց մեզ, թէ անհնար է 38,64; 39,11. Տէրն մեր զապաշխարութիւնն բանիւ և արդեամբք կամեցաւ ցուցանել 44,25. Տէրն մեր յաւետարանին զգուշացոյց վասն գալստեան նեռինն 103,19. Տուր զսիրտ քո Աստուծոյ և յորժամ ցառնու խորհուրդք 40,2. Տուրք և ողորմութեան յերկու դէմս որոշի մի հասարակ 103,59. Փառաւորեսցուք զբազումողորմն Աստուած, զյաճախագութն և զմարդասէրն 38,93; 39,35. Քանզի գրեալ է և պատուիրեալ է, մի՛ յաջ խոտորիր և մի՛ յահեակ 95,18. Քանզի թէպէտ ելանեն դեւք ի դժոխոց առ ի փորձել 95,33. Քանզի յորժամ զպատարագն մատարագն մատուցանեմք, յայնժամ յիշեմք ի Քրիստոս զննջեցեալն 94,29. Քրիստոնէայք մի անկցին յախտ շնութեան 38,1e.

Regen-Gebet s. **Riten.**

Reinigung vom Genuss unreiner Speisen s. **Riten.**

Reliquien s. **Jesus, Riten.**

Renuntiatio 17,1.

Requiem s. **Riten.**

Reskript s. **Katharina.**

Reue s. **Mandakuni, Reden.**

Rezepte 86,5. 10. 12; **87**; **88**; **91**,8; **97**,57.

Rezitation s. **Tonarten.**

Rhetorik s. **Karapet** Jusbaschean, **Mchithar** v. Sebastia, **Moses** v. Chorene. Vgl. auch **97**,17.

Rhipsime, hl., s. **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali.

Richter s. **Erzväter.**

Ring-Segnung s. **Riten.**

Riten. — Hauptrituale **27**; **28**. Rituale **29**; **30**; **31**; **32**; **33**; **33**a. Ritual für die Ordination eines Vardapets **34**. *Verzeichnis der einzelnen rituellen Vorschriften*: Spendung des Abendmahls **30**,5; (an Kranke:) **28**,25; **59**,2; **31**,6; **32**,8; **33**,2; **33**a 10. (Vgl. auch **94**,6b). Segnung von Altardecken, Vorhängen für die Kirche und dergl. **27**,48; **30**,23; **32**,32; **33**a 28. Begräbnis **27**,52. 53; **29**,19; (eines Laien:) **28**,1. 26. 27. 28; **30**,6. 7. 12; **31**,8. 14; **32**,9. 10. 11; **33**,5. 7. 8; **33**a 11. 12. 17; (eines Kindes:) **27**,2; **28**,29. 30; **29**,13. 14; **30**,8; **31**,7; **32**,12. 13. 14; **33**,9. 11. 12; **33**a 13. 14. 18; (eines Laienbruders:) **27**,25; **28**,15. 16; **29**,15. 16; **33**,13; (eines Priesters:) **27**,1. 4; (eines Priesters, Bischofs und Klostervorstehers:) **28**,48; **100**,41. Aufnahme der freiwilligen Büsser s. **Johannes** Mandakuni. Entlassung der Büsser am grünen Donnerstage **27**,12; **28**,37; **32**,21; **33**,16; **33**a 22. Segnung von Christusbildern **28**,8. Einkleidung und Tousur der in ein Kloster Eintretenden **27**,21; **28**,11; der Laienbrüder **27**,26; **28**,12. Ent-

sühnung einer entweihten Kirche **27**,47; **30**,26; **32**,31; **33**a 26; derer, die unreine Speisen genossen haben **27**,16; **28**,44; **29**,27; **30**,19; **32**,29; **33**,29; **33**a 33; beschmutzer Nahrung **28**,45; **32**,30. Gebet gegen Fieber **29**,25; **40**,1; **46**,8. Fusswaschung am grünen Donnerstage s. **Ephraim** d. Syrer. Getreidesegnung **27**,18; **28**,40; **29**,20; **30**,21; **32**,19; **33**,19; **33**a 32. Segnung von Heiligenbildern **28**,10. Segnung der Hochzeitskleider **28**,23; **32**,5; **33**,3a; **33**a 4. Segnung der Kapuze (վեղար) der Ordensgeistlichen **27**,8; **45**,29. Segnung des Kelchs und Kelchdeckels **27**,50; **30**,24; **32**,33; **33**,34; **33**a 30. Segnung der Kelter **27**,19; **28**,40; **29**,20; **30**,21; **32**,19; **33**,21; **33**a,32. Segnung von Kirchenbüchern **27**,34; **28**,6; **30**,16; **33**,31; **33**a 20; **95**,27. Kircheneinweihung **27**,43. (Vgl. auch **96**,26.) Segnung von Kirchenglocken und Klopfern **27**,15; **28**,3; **33**,35; **33**a 27. Segnung von Kirchenmalereien **27**,45; **30**,22. Segnung von Kirchentüren **27**,46; **30**,17; **33**a 26. Weihe zum Klosterökonom **27**,22; **28**,14. Weihe zum Klostervorsteher **27**,24; **28**,13. Salbung des Königs **28**,19. Konvertitenaufnahme **27**,37. Krankenbesuch **29**,23. Gebet am Krankenbett **27**,23; **33**,38. Behandlung einer Kreissenden **29**,22. Kreuzsegnung **27**,9; **28**,34; **30**,27; **32**,24; **33**,37. Segnung eines Lehrlings bei beendeter Lehrzeit **32**,37. Segnung von Marienbildern **28**,9. Wiederaufnahme Meineidiger in die Kirche **27**,33; **30**,20; **32**,28; **33**,30. Myrrhonsegnung **28**,18. Weihe zur Nonne **27**,27. Opfer (Erinnerungsopfer:) **29**,9; **30**,15; **32**,16; (Versöhnungsopfer:) **27**,6; **28**,32; **29**,7; **30**,13; **32**,17. Segnung der Opferfrüchte **27**,17; **33**,23. Segnung des Opferlamms **29**,10; **30**,14; **33**,27. Segnung des Opfervogels **29**,11; **33**,28. Segnung des Opfertischs (bei Erinnerungsopfern für Gott:) **27**,7; **28**,33b; (bei Erinnerungsopfern für Märtyrer:) **27**,29; **28**,33c; **31**,11; **33**,26; (bei Sühnopfern:) **27**,28; **28**,33a; **31**,13; **33**,25. Priesterweihe (Praeambulum, Weihe zum Ostiarius, Lektor, Exorzisten, Akoluth, Subdiakon, Diakon, Priester) **27**,39; **28**,5; 103,34. Gebet um Regen **27**,35; **28**,42; **29**,26; **32**,27; **33**,20; **33**a,31. Empfang und Bergung von Reliquien **27**,30; **28**,17. Requiem und Totenopfer **27**,5; **28**,31; **29**,17; **30**,9; **31**,9; **32**,15; **33**,14; **33**a 9. Segnung der Sakristei s. **Johannes** Chrysostomus. Segnung des Salzes **29**,8. 18; **30**,11; **31**,10. 12; **33**,15; **33**a 8. Segnung der Samenkörner **27**,18; **28**,40; **29**,20; **30**,21; **32**,19; **33**,19; **33**a 32. Gebete am Sterbebett **33**,39. Taufe **28**,20; **30**,2; **32**,2; **92**,2; (von Konvertiten)

29,4; (von Kindern) 31,3; 33,1; 33a 2. Segnung des Taufbeckens 27,44; 28,2; 30,35; 32,3; 33a 35. Teufelaustreibung 29,24. Tonsur 27,21; 28,11. Trauung (Segnung des Verlobungsrings:) 28,22; 32,4; 33,3a; 33a 3; (Kranzaufsetzung und Kranzabnahme:) 27,3; 28,24; 29,5. 6; 30,3. 4; 31,4. 5; 32,6. 7; 33,3c. 4; 33a 5—7 (dritte Verheiratung:) 33a 34. (Vgl. auch Hochzeitskleider oben). Weihe zum Vardapet 34. Segnung des Velums (փիլոն) 27,8. Wasserweihe (am 6. Jan.) 20,2a; 27,10; 28,21; 29,3; 30,28; 32,20; 33,36; 33a 21 (s. auch **Basilius** v. Caesarea). Wasserweihe (zu Heilzwecken) 27,20; 28,35. Segnung des Weihrauchs 27,32; 28,7; 30,18; 32,25; 33,32; 33a 29. — Vgl. auch **Arakhel** v. Siunikh, **Basilius** v. Caesarea, **Ephraim** d. Syrer, **Johannes** Chrysostomus, **Johannes** Mandakuni, **Liturgie**, **Nerses** v. Lambron, **Nerses** Schnorhali.

Rom. Kaiser, Könige, Patriarchen von ~ s. **Chronographische** Angaben. Vgl. ausserdem **Antonius** v. Rom u. **Gregor** der Erleuchter.

Romäer. Grundforderungen der ~ und Armenier 53,2; 54,2. S. auch **Ananias** v. Sanahin.

römische Kirche s. **Katholiken.**

römische Statthalter s. **Statthalter.**

Rose. Zwiegesang zwischen ~ und Vöglein 103a 15s. S. a. **Nachtigall** u. **Siukhas.**

Rschtunier s. **Sahak** d. Rschtunier.

Ruhm. Über ~ und Sanftmut 96,33.

Sabbatruhe. Predigt über die ~ 44,64.

Sacharia s. **Zacharias.**

Sachwörterbuch s. **Simeon.**

Saghathel s. **Karapet** Jusbaschean.

Sahak III. aus Dsoraphori (7. Jhd.), Katholikos, Kanones 92,5i.

Sahak aus Meghri, Vdp. (17. Jhd.), s. **Besitzer.**

Sahak I. d. Parther, Katholikos (4. 5. Jhd.) s. **Lebensgeschichten.**

Sahak, Bischof der Rschtunier, s. **Lebensgeschichten.**

Sakramente 58,1; 96,8. S. ausserdem **Abendmahl, Ananias** v. Sanahin, **Johannes** Mandakuni, **Lebensgeschichten.**

Sakristei-Segnung s. **Johannes** Chrysostomus.

Salbung des Königs s. **Riten.**

Salomon: Ein Spruch über das Geheimhalten der Fehler eines Freundes 94,17. S. ausserdem **Bibel** u. **Nerses** Schnorhali.

Salzsegnung s. **Riten.**

Sämann s. **Reden.**

Samenkörner-Segnung s. **Riten.**

Samosata in Syrien s. **Nerses** Schnorhali und **Paulus** von Samosata.

Samuel v. Ani (12. Jhd.), Chronik 93,12.

Samuel, Schüler des Barsuma, s. **Lebensgeschichten.**

Samuel, Presbyter (Dorfgeistlicher) (17. Jhd.) s. **Schreiber.**

Sanahin, Kloster beim gleichnamigen

Dorf der Provinz Gugarkh, s. **Ananias** v. Sanahin und **Josef** Arghuthean.
Sanducht, hl. s. **Lebensgeschichten.**
Sanftmut s. **Ruhm.**
Sänger s. **Johannes** Mandakuni.
Sanktus-Gesänge **62**,6—7.
Sardanapal (Assurbanipal), König v. Assyrien (7. Jhd. v. Chr.). Über seine Namen **97**,31b.
Sardika s. **Konzilien.**
Sargis Dschalalean, Bischof (19. Jhd.), Geschichte der Kämpfe der Melikhs v. Karabagh mit den Persern und Türken **71**.
Sargis, Erzbischof, s. **Besitzer.**
Sargis, Heerführer, s. **Georg** Vdp., **Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten.**
Sargis, Katholikos. Brief an ihn **102**,17.
Sargis, Mönch (18. Jhd.) s. **Schreiber.**
Sargis Schnorhali, Vdp. (12. Jhd.), Auslegung der sieben katholischen Briefe **13**. Berufung auf ihn 8.
Sargis, Ter (17. Jhd.), s. **Besitzer.**
Sargis, Ter, Sohn des Fürsten Johannes, Lied zum Fest der Geburt Christi **61**,104.
Sargis Tschelepi s. **Nahapet**.
Sargis, Vdp., Praedikationslied zum Fest der Himmelfahrt Christi **61**,104.
Sargis, Vdp., s. **Besitzer.**
Sargis s. **Schreiber** (4 mal).
Sargis, Lied **64**,63.
Sarkawag, Vdp., Chronographische Angaben **96**,5.
Sarug s. **Jakob** v. Sarug.
Schahnazarean, Bahram, armenischer Edelmann. Lobpreisung desselben **91**,4c.
Schahrimaneanths s. **Stephan** Schahrimaneanths.
Schaltjahr s. **Jakob** aus der Krim.
Schamkhor, Nebenfluss der Kura **54.**
Scharlachfarbe. Herstellung der ~ **91**,8.
Scharlachlaus. Beschreibung der ~ **91**,8.
Schauspiele s. **Johannes** Mandakuni.
Schirak, Gau der Provinz Airarat, **2**. S. ausserdem **Ananias** v. Schirak.
Schirmazaneanths s. **Galust** Schirmazaneanths.
Schlange. Gedichte über die Schlange, die Adam aus dem Paradies vertrieben **29**,32.
Schlangenbiss. Gebet gegen ~ **51**,13.
Schlüsse s. **Karapet** Jusbaschean.
Schnofor s. **Besitzer.**
Schnorhali s. **Nerses** Schnorhali und **Sargis** Schnorhali.
Schöpfung. Abhandlung über die ~ **58**,1. Bericht über die -stage **74**,10. S. ausserdem **Johannes** v. Ersnka.
Schreiber der Handschriften. Աբրահամ **98**. Ordenspriester Ազարիա aus Hghverths **10**. Ալակերտ **96**. Ալեքսանդր **28**. Աղամալ **92**. Presbyter (Dorfpriester) Անտոն **58**. Weltpriester (Stadtpriester) Առաքել **10**. Արիստակես **99**. Presbyter (Dorfpriester) Արիստակես **49**. Աւաք **57**. Բաղդասար **25**. Բասիլ **75**. Գաբրիէլ **103**. Գալուստ **29**. Գէորգ **1**. Գրիգոր **56**. Bischof

Գրիգոր 63. Presbyter (Dorfpriester) Գրիգոր 33. Weltpriester (Stadtpriester) Գրիգոր 51. Weltpriester (Stadtpriester) Եփրեմ 20. Զաքարիա 27. Զաքարիա aus Tiflis 45a. Թովմա 95. Vdp. Թովմա 70. Ordenspriester Իգնատիոս 35. Խաչատուր 39. Կարապետ 30. Diakon Կարապետ 52. Կարապետ Իւզբաշեան 91. Subdiakon Կարապետ Խոջաեան 101. Կարապետիկ 41. Կիրակոս v. Aliphnar 11. Presbyter (Dorfpriester) Հայրապետ 60. Ղազար 17. Weltpriester (Stadtpriester) Ղազար 38. Ղազար Տէր-Խաչատրեան Դաւիթբեանց 79a. Մակար 37. Մարգարէ 17. Presbyter (Dorfpriester) Մարտիրոս 5. Մարտիրոս 98. Մելքիսեդեկ 43. Միքայել, Sohn des Weltpriesters Դաւիթ 24. Միքայել 32. Մխիթար 37. Մկրտիչ 86. Մնացական 7. Մովսէս 52. Ordensgeistlicher Յակոբ 93. Diakon Յակովբ aus Polen 4. Weltpriester (Stadtpriester) Յակովբոս 2. Յովասափ 21. Յովհաննէս 74. Յովսէփ Արղութեան aus Sanahin 77. Weltpriester (Stadtpriester) Նիկողայոս 31. Ոսկան 45. Պապայ 23. Weltpriester (Stadtpriester) Պետրոս 46. Presbyter (Dorfpriester) Պետրոս 54. Պօղոս 37. Presbyter (Dorfpriester) Սամուել 44. Սարգիս 13. Սարգիս 22. Սարգիս 50. Սարգիս 55. Mönch Սարգիս 67. Subdiakon Սիմէոն 86. Սիմէոն Տէր-Յովսեփեան aus Tiflis 103a. Սիմիոն, Bruder des Vdp. Մովսէս 47. Սիմէօն 57. Ստեփաննոս 37. Տէր Ստեփաննոս 87. Arzt Ստեփան Ծաննազարեանց aus Tiflis 88. Փիլիպպոս 19.

Schreiborte der Handschriften. — Adana **103**. Agulis **70**. Kloster des hl. Jakob zu Ardsach **91.** Artske **38**. Bachni bei Erserum **29**. Chams **46**. Distrikt Daranagheaths **52**. Kloster Drasark in Kilikien **1**. Dschulfa bei Ispahan **68**; **99**. Distrikt Ekegheaths **52**. Erserum **40**; **48**. Etschmiadsin **77**. Kloster Gardmanik bei Gandsak **28**. Hghverts in Siunikh **20**. Keratu **5**. Khawateaj **63**. Konstantinopel **4**; **43**; **101**. Lemberg **86**. Mogwois in Schirak **2**. Neu-Dschulfa **56**. Pghndzhankh am Schamkhor **54**. Kloster Sewan **37**; **45a**. Sis **22**. Smyrna **44**. Tathew **84**. Tiflis **88**.

Schrift, hl. s. **Bibel, Evangelien, Psalmen.**

Schrifttum s. **Literatur.**

Schulknaben s. **Dichtungen** u. **Nerses** Schnorhali.

Schulterkleid. Edelsteine des ~ s. **Epiphanios.**

Schwarzberg, Kloster in Kilikien, s. **Ignatius** v. Schwarzberg.

Schwein. Über den Nutzen des -s **46,14.**

Schweinefett zur Papierglättung **46,14.**

Schwören s. **Johannes** Mandakuni.

Sebastia in Klein-Armenien s. **Azaria** v. Sebastia, **Basilius** Dichter, **Gregor** Dichter, **Hymnen, Lebensgeschichten, Mechithar** v. Sebastia, **Nerses** Schnorhali.

Sechs. Bedeutung der Zahl ~ s. **Vardan.**
Seele s. **Johannes** v. Orotn, **John, Leib.**
Seemann. Vergleich des nichtfrommen Menschen mit dem unkundigen ~ **91**,4.
Segenssprüche für Neuordinierte **102**,11.
Segnungen s. **Riten.**
Selim I., Sultan v. 1512—1521. Bericht über seinen Feldzug gegen Schah Ismail I. **68**,3.
Selim II., Sultan, s. **Sultane.**
Septuaginta. Über die Übersetzer der ~ **94**,44.
Seraph s. **Gebete.**
Serapion aus Edessa (als Katholikos 1603—1604 Gregor XIII.) s. **Besitzer.**
Sergius s. **Sargis.**
Serowb s. **Besitzer.**
Sewan, Insel mit gleichnamigem Kloster im Sewansee (Goktschaisee) **28**,37. S. ausserdem **Schreiborte.**
Sext s. **Horen.**
Siebenschläfer s. **Lebensgeschichten.**
Simeon aus Boghazkhesan s. **Besitzer.**
Simeon aus Dschulfa, Vdp., Altarmenische Grammatik **98**,7. S. auch **Besitzer.**
Simeon v. Eriwan, Katholikos (18. Jhd.), s. **Besitzer** und **Melchisedek** aus Konstantinopel.
Simeon, Subdiakon, s. **Schreiber.**
Simeon Ter-Josewphean s. **Schreiber.**
Simeon, Sachwörterbuch **47**,1; katenenartiges Sammelwerk als Anleitung zum Predigen **47**,2.
Simeon, Bruder des Vdp. Moses, s. **Schreiber.**
Simeon s. **Schreiber.**
Simon, Ordenspriester, s. **Besteller.**
Simon Petros aus Tiflis, Lied auf die Auferstehung **103**a 19a.
Simon Petros, Apostel, s. **Petros.**
Sinai s. **Israeliten.**
Sirach. Buch ~ **40**,3. Zitate daraus **103**a 7. Vgl. auch **44**,18.
Siukhas, Lied auf die Nachtigall und die Rose **102**,26.
Siunikh, armenische Provinz, s. **Arakhel** v. Siunikh, **Hghverts, Stephanos** v. Siunikh.
Skewra, Kloster bei Lambron in Kilikien, s. **Georg** v. Skewra.
Smbat, Kronfeldherr (13. Jhd.), s. **Johannes** v. Damaskus.
Smyrna in Nikomedien s. **Schreiborte.**
Sohn s. **Dreieinigkeit.** Verlorener ~ s. **Johannes** Chrysostomus, **Ignatius.**
Sokrates, Philosoph. Zitate aus seinen Reden **97**,16b.
Sokrates Scholasticus (5. Jhd.). Abschnitt aus einer anonymen Bearbeitung seiner Kirchengeschichte **52**,18.
Sonnenbahn s. **Jakob** aus der Krim.
Sonnenwenden s. **Jakob** aus der Krim.
Sonntagsbuchstaben **85**,1c.
Sonntagsfrühgottesdienst s. **Frühgottesdienst.**
Sonntagsruhe und Sonntagsheiligung. Ermahnung betreffs derselben **46**,9. S. ausserdem **Sabbatruhe.**
Speisen s. **Riten.**

Speisegebote. Fragen u. Antworten betreffs derselben **94**,34.
Sprachenverteilung s. **Babel.**
Spiridion, hl., s. **Lebensgeschichten.**
Sprichwort **95**,23.
Sprüche **97**,29.
Stanislawow **81**.
Städte s. **Geographie, Nerses** v. Lambron.
Statthalter. Fragen und Antworten betreffs der römischen ~ in Palaestina **94**,46.
Stephan s. **Stephanos.**
Stephanos v. Eudokia, Vdp., Prdgt. zum Fest des Protomartyrs Stephanos **103**a,12.
Stephanos, Musiker. Erwähnung seiner Anordnung der Stimmen nach 26 Naturlauten **94**,37c.
Stephanos aus Polen (17. Jhd.), Blumengarten d. Gebete **50**,1—2. S. auch **Aristoteles** u. **Dionysius** Areopagita.
Stephan Schahrimaneanths, Arzt aus Tiflis, s. **Schreiber.**
Stephanos aus Siunikh (8. Jhd.) **10**,6. — Antwort auf d. Brief d. Patriarchen Germanos **52**,20. S. auch **Gregor** von Nyssa, **Lebensgeschichten** u. **Nemesios** von Emessa.
Stephanos Stephaneanths, (17. 18. Jhd.) Grammatik d. altarmenischen Sprache **81**.
Stephanos, Lied zum Fest d. Himmelfahrt Christi **61**,71.
Stephanos, Schüler des Maschtoths von Eghivard, Lebensbeschreibung desselben **27**,36, **28**,47.
Stephanos, Protomartyr, s. **Dichtungen, Ephraim** d. Syrer, **Hymnen, Karapet** Jusbaschean, **Lebensgeschichten, Nerses** Schnorhali.
Stephanos v. Tochath (16. Jhd.), Lobschreiben an seinen Lehrer Erzbischof Petros und Gedicht **102**,12.
Stephanos s. **Schreiber.**
Στοιχεῖα s. **Euklid.**
Sterbende, Sterbebett s. **Riten.**
Stimmen. Fragen und Antworten betreffs der Zahl der Stimmen **94**,37c.
Stufenpsalmen. Erklärung der Benennung ~ **97**,46.
Subdiakon (*կիսասարկաւագ* od. *դպիր*) s. **Riten.**
Subjekt und Praedikat s. **Logik.**
Sukhias, Vdp., Gedicht auf Abraham Tschelepi **41**,3.
Sukhiassianer s. **Lebensgeschichten.**
Sultane. Vorzeichnis der türkischen ~ mit chronographischen Angaben **44**,47. Namen der ~ bis auf Selim II. **96**,16.
Sünden s. **Reden.**
Sündenbekenntnis und Lossprechung **31**,24. Vgl. auch **Johannes** Chrysostomus.
Sündenfall Adams **94**,11; **96**,20; **92** Anm.
Sünderin. Gedichte über die Duldsamkeit gegen die ~ **29**,32.
Sündenvergebung. Gedicht um ~ **102**,13b.
Sündflut. Fragen und Antworten be-

treffs der Jahreszeit, in der die ~ eingetreten **94**,58 f.
Swinneforth in England s. **John.**
Synodalrede s. **Nerses** v. Lambron.
Syrisch. Übersetzungen aus dem -en s. **Abu-Sajid, Erzväter, Ischauchan, Jahjā** ben **Isā, Michael** d. Syrer, **102**,18.
Tabellen. Synoptische ~ zu den Evangelien **3**; **4**. ~ zur Angabe der Tage und Stunden nach römischer und türkischer Benennung beim Beginn des ersten Mondviertels **104**,12.
Tabernakelfest. Lied zum ~ **61**,87.
Tabris in Persien s. **Gregor** Geistlicher.
Tage und Stunden s. **Tabellen.**
Tagzeiten s. **Horen.**
Taron, Gau in der Provinz Turuberan, s. **Chatschatur** v. Taron.
Taten, 7 gute s. **Plato.**
Tathew, Kloster mit gleichnamigem Dorf in Siunikh, s. **Besitzer, Gregor** v. Tathew, **Schreiborte.**
Taufe. Abhandlung über die ~ **70**,15. S. ausserdem **Johannes** v. Ersnka, **Reden, Riten.**
Taufbecken-Segnung s. **Riten.**
Taufkleid 28,20.
Taufpate 28,20.
Tausch s. **Johannes Vanakan.**
Tempora s. **Grammatik.**
Ter-Ghasarow s. **Besitzer.**
Ter Grigor s. **Besitzer.**
Ter Stephanos s. **Schreiber.**
Terz s. **Horen.**
Testament s. **Bibel.**
Teufelaustreibung s. **Gebete, Riten.**
Thabor, Berg in Palaestina **61**,17.
Thadäus, Apostel, s. **Addai, Lebensgeschichten.** Apostel- ~ -Kloster bei Dschulfa s. **Besitzer.**
Theatiner-Orden s. **Klemens** Galanus.
Theben s. **Paulus** v. Theben.
Theodorus s. **Moses** v. Chorene (Chrie).
Theodorus v. Antiochia s. **Diodor.**
Theodorus, Stratelat, s. **Lebensgeschichten.**
Theodosiopolis s. **Erserum.**
Theodosius d. Grosse, Kaiser v. 379—395, s. **Lebensgeschichten.**
Theologie. Abhandlung zur ~ **58**,1. Kleineres Bruchstück **97**,18. Fragen u. Antworten zur ~ **93**,15; **96**,25; **102**,4. S. ausserdem d. einzelnen Teile wie **Dogmatik, Exegese** etc. etc.
Theophanos, hl., s. **Lebensgeschichten.**
Theophilos, Schüler des Addai, s. **Addai.**
Theophilos, Diakon, Schüler des Johannes Chrysostomus (4. Jhd.), Reden: über die Grablegung und Auferstehung Christi **38**,104. 105; **39**,46; über das Grab, das Gott aufgenommen (dem Katholikos Zacharia zugeschrieben) 38,103.
Thoma s. **Thomas.**
Thomas, Apostel, s. **Lebensgeschichten.**
Thomas v. Aquino (13. Jhd.), Berufung auf ihn 97,28.
Thomas v. Kempen (15. Jhd.), Über die Liebe **97**,27.

Thomas (aus Italien oder aus Lemberg?), Grammatik der altarmenischen Sprache, übersetzt von Vdp. Oskan aus Eriwan **80.**

Thomas v. Metsopha (15. Jhd.) **35.**

Thomas, Vdp., s. **Schreiber.**

Thomas s. **Schreiber.**

Thron Gottes. Lied auf den ~ ~ s. **Gregor** v. Narek.

Thulkuran s. **Johannes** v. Thulkuran.

Tiberias, See, s. **Hundertdreiundfünfzig.**

Tiergestalten. Über die 4 ~ **44**,63.

Tierkreis s. **Azaria** aus Sebastia.

Tiflis s. **Ali, Bethlehemskirche, Galust** Schirmasaneanths, **Georg** Ter Movseseanths, **Karapet** Khotsareanths, **Schreiborte, Simon** Petros aus Tiflis, **Zacharias** aus Tiflis.

Tigranakert in der Provinz Aghdznikh s. **Johannes** v. Tigranakert.

Timotheus, Apostelschüler, s. **Dionysius** Areopagita.

Tinte. Rezept zur Herstellung von ~ **91**,8.

Tiran II., König v. Armenien (4. Jhd.), s. **Armenien.**

Tiran, Vdp., Antworten auf die Fragen der albanischen Könige Atrnersch und Phibe **94**,27.

Tischsegnung s. **Riten.**

Tod. Anonyme Abhandlung über den ~ **96**,33. S. auch **Geistliche.**

Todsünden. Verzeichnis der ~ und der ihnen entstammenden Sünden **94**,2.

Tonakan, Weltpriester (Stadtpriester), Gedichte **63**,10.

Tonart. Fragen und Antworten betreffs der für die Rezitation der Evangelien, Apostelbriefe und Propheten geeignetsten ~ **94**,37 h. Vgl. auch **Hymnen.**

Tonsur s. **Riten.**

Toromen s. **Bagarat.**

Totenfeier s. **Ambitskh.**

Totenfest. Messlied zum ~ **61**,103.

Totengericht. Polemik gegen die Annahme eines -s sofort nach der Trennung von Leib und Seele **94**,56.

Totenlieder s. **Dichtungen.**

Totenopfer s. **Riten.**

Trapezunt s. **Gregor** v. Trapezunt, **Kyriakos** v. Gandsak.

Traubensegnung s. **Nerses** Schnorhali.

Traukleider-Segnung s. **Riten.**

Traurigkeit. Abhandlung über die ~ **97**,16 c.

Trauungsritus s. **Riten.**

Trinität s. **Dreieinigkeit.**

Trinker und Fresser. Satire auf ~ ~ ~ s. **Karapet** Jusbaschean.

Trost der Armen s. **Johannes** Mandakuni.

Trostlied an einen Fürsten s. **Nerses** Schnorhali.

Trunksucht s. **Johannes** Mandakuni.

Tsaghkoths am Sewansee s. **Johannes** aus Tsaghkoths.

Tsar (Tsarths) in Siunikh s. **Johannes** aus Tsar.

Tschamtschean s. **Michael** Tschamtschean.
Tugendhaftes Leben s. **Johannes** Chrysostomus; **Vardan.**
Tugenden der Seele s. **John.** Vgl. auch **Gnaden.**
Türken-Kämpfe s. **Sargis** Dschalalean.
türkische Texte **44**,48; **51**,20; **62**,13 w. 14; **98**,10; **103**,41; Pflanzen-, Blumen- und Fruchtnamen **97**,54.
Turmbau s. **Babel.**
Übersetzer s. **Septuaginta.**
Ungeschaffener und Geschöpfe (Alphabetgedicht) s. **Nerses** Schnorhali.
Ungläubige. Entweihung einer Kirche durch ~ s. **Riten.**
Unitarier (vereinigte Brüder). Polemik gegen die ~ **56**,8.
Untergang der Welt. Abhandlung über den ~ ~ ~ **58**,1 f.
Unterhaltungsaufgaben s. **Ananias** v. Schirak.
Unterweisungen s. **Reden.**
Unzucht. Predigt über die ~ **95**,4.
Urbath s. **Paraskeue.**
Urstoff. Definition des -s **97**,48. Benennung des -s nach den Alten **97**,49.
Urteile s. **Karapet** Jusbaschean.
Vadschakan, König der Albaner (5. Jhd.), s. **Abraham** Bischof.
Vahan Kamsarakan, Fürst, s. **Kreuz.**
Vakas s. **Schulterkleid.**
Vanakan s. **Johannes** Vanakan.
Varag, Kloster bei Van in Vaspurakan, s. **Georg** Vdp.
Vard, Patrizius, s. **Atom.**
Vardan Arewelthsi, Vdp. (13. Jhd.), Geschichte **68**,2; **70**,4. Geographie **97**,10; **98**,17; **102**,21; **103**,56. Fabeln **94**,24a; **102**,5. Kommentare: zum Propheten Daniel **10**,6; zu den Angaben der hl. Schrift über das Grab Christi **94**,6a. Reden: auf Johannes v. Odsun **70**,11; über die rastlosen Würmer **38**,2; **39**,27. Belehrung über das tugendhafte Leben **95**,10. Bedeutung der Zahl 6: **95**,12. Übersetzungen s. **Michael** d. Syrer u. **102**,18.
Vardan Junanean, Beichtspiegel **58**,4.
Vardan d. Mamikonier (5. Jhd.) s. **Elisaeus** Vdp.
Vardaner s. **Jakob** Dichter u. **Lebensgeschichten.**
Vardapet. Weihe zum ~ **34.**
Vardavar. Predigt über das -fest **103**,59. ~ Lamm-Segnung s. **Riten.**
Vassakeanths s. **Karapet** Vassakeanths.
Vater s. **Dreieinigkeit.**
Vegen s. **Besitzer.**
Veghar-Segnung s. **Riten.**
Velum-Segnung s. **Riten.**
Verdruss. Predigt über den ~ **103**,29.
Vereinigung der griechischen und armenischen Kirche **52**,3.
Vergil, zur Dreieinigkeit **95**,28.
Verklärung Christi s. **Basilius** v. Caesarea, **Nerses** Schnorhali u. **103**,50.
Verleumdung. Predigt über die ~ **103**,36. Vgl. auch **Johannes** Mandakuni.
Verlobungsring-Segnung s. **Riten.**

Verlorener Sohn s. **Ignatius** aus dem Kloster Schwarzberg.
Versöhnungsopfer s. **Riten.**
Verstorbene. Predigt über ~ **44**,18. S. ausserdem **Ephraim** d. Syrer. Opfer für ~ s. **Riten.**
Versuchung eines Aussätzigen **94**,16.
Vertragsbrief s. **Agathangelos.**
Verwesung und Unverwesbarkeit s. **Jesus.**
Vesper s. **Horen.**
Vier. Aufzählung von Dingen und Verhältnissen, die mit der Zahl ~ zusammenhängen **93**,11; **96**,31.
Vierzig Märtyrer s. **Sebastia.**
Vision der Gottesmutter **46**,6; **99**,4. S. ferner **Johannes** Kosern.
Vlas, Vdp., s. **Besitzer.**
Vokabulare 82; 83.
Volk. Aufsicht der Priester über das ~ s. **Johannes** Mandakuni.
Völker mit Literatur **94**,37d.
Vollmond s. **Jakob** aus der Krim.
Vorfasten 38,49. S. ausserdem **Jakob** aus der Krim, **Johannes** Vanakan.
Vorhänge (der Kirche) s. **Riten.**
Vorschrift für alle Christen s. **Johannes** v. Ersnka.
Vorsichtsmassregeln beim Beten **94**,30; der Priester **92**,5q.
Vorsteher eines Klosters s. **Riten.**
Voskan s. **Schreiber.**
W... s. **V...**
Wahrheit des Worts s. **Melchisedek** aus Konstantinopel.
Wald von Gedanken s. **Alexander** v. Messina.
Wasserweihe. Lieder zur ~ **61**,26; **62**,13e. S. auch **Basilius** v. Caesarea u. s. **Riten.**
Weihen s. **Riten.**
Weihrauch **44**,59; **100**,14. S. ausserdem **Riten.**
Wein s. **Messwein.**
Weintrauben-Segnung s. **Nerses** Schnorhali.
Weltären **93**,13c.
Weltuntergang s. **Untergang.**
Werke. Predigt über ~ und Glauben **44**,72.
Wesen. Buch der ~ s. **David** d. Unbesiegte.
Weiser und Ameise s. **Ameise.**
Winde. Über die ~ **99**,6.
Witze **97**,29.
Wort s. **Wahrheit.**
Wörterbuch, botanisch-pharmazeutisches **88**,2.
Wundergeschichten **70**,20; **94**,24. Vgl. auch **Erzählungen, Lebensgeschichten.**
Würmer s. **Vardan** Arewelthsi.
Zacharias, Dichter, Lied auf die Mutter Gottes **98**,8d.
Zacharias Giulaspeanths s. **Besitzer.**
Zacharias I. Katholikos (9. Jhd.), Reden über die Karwoche **39**,40—44. S. auch **Theophilus** Diakon.
Zacharias, Prophet, s. **Epiphanios, Lebensgeschichten.**

Zacharias aus Tiflis, Vdp. (19. Jhd.), Predigtbuch **45** a.
Zacharias, Weltpriester (Stadtpriester), s. **Besitzer.**
Zacharias s. **Schreiber.**
Zacharias, Geheimschriften **97**,39.
Zahlenangaben etc. s. **Ananias** von Schirak, **Hundertdreiundfünfzig, Sechs, Vier, Zwölf.**
Zahnschmerzen. Gebet gegen ~ **98**,24.
Zauberei. Gebet gegen ~ **98**,6. Predigt über ~ **95**,4.
Zaubergebete 51.
Zaubermittel 86,1.
Zeiteinteilungen s. **Chronologie.**
Zebedia s. **Jakob** Apostel, **Johannes** Apostel.
Zenon, Kaiser **94**,48. 49.
Zephanja, Prophet, s. **Epiphanios.**
Zöllner s. **Johannes** Chrysostomus.
Zorn. Predigt über den ~ **103**,28.
Zunge. Gebet gegen die böse ~ **51**,14.
Zweinatur s. **Dyophysitismus.**
Zwölf. Bedeutung der Zahl ~ **56**,5. S. auch **Kirchenväter.**

Verzeichnis der Eigennamen in armenischer Schreibung.

Die Zahlen weisen auf die Seiten des deutschen Registers, das hinzugefügte a bedeutet die linke, b die rechte Spalte.

Աբգար, Ուռհայի (Եդեսիայի) թագաւոր 186 a.
Աբդիու մարգարէ 242 a.
Աբդլմսեհ վկայ 186 a.
Աբեդնագով (Ազարիա), Բաբելոնի երեք մանկանց մէկը 186 a.
Աբէլ 186 a.
Աբիսողոմ սարկաւագ 186 a.
Աբու-Սայիդ 186 b.
Աբրահամ Աստապատցի 186 b.
Աբրահամ բանաստեղծ 186 b.
Աբրահամ գրիչ 186 b.
Աբրահամ Մամիկոնեանց եպիսկոպոս 186 b.
Աբրահամ Նահապետ 186 a.
Աբրահամ Չէլէպի 186 b.
Ագաթանգեղոս 187 a.
Ագաթոն իմաստասէր 187 a.
Ագնէս (Ագնիսիա) կոյս 187 a.
Ագուլիս գիւղ 187 a.
Ադամ Նախահայր 186 a.
Ադդէ, Թադէոս առաքեալի աշակերտ 187 a.
Ազարիա (Աբեդնագով), Բաբելոնի երեք մանկանց մէկը 186 a.
Ազարիա սարկաւագ 191 b.
Ազարիա Սեբաստացի 191 b.
Աթանաս, Աղեքսանդրիայի հայրապետ 191 a.
Ալավերտ գրիչ 187 b.
Ալեքս, Կիռ Մանուէլի փեսան 187 b.
Ալեքսանոս գրիչ 187 b.
Ալի Տփխիսեցի 187 b.
Ալփինար գիւղ 187 b.
Ակակիոս եպիսկոպոս 186 b.
Աղաբէկ ստացիչ 187 a.
Աղամալ գրիչ 187 a.
Աղամալեան Պետրոս Բերթումեանց 187 a.
Աղէքսանդր, Բահրամ Շահնազարեանի որդին 187 b.
Աղէքսանդր Մակեդոնացի 187 b.
Աղէքսանդր Մեսինացի 187 b.
Ամբակում մարգարէ 219 b.
Ամբրոսիոս, Մեդիոլանու եպիսկոպոս 188 a.
Ամիթ քաղաք 188 a.
Ամիրտովլաթ Ամասիացի 188 a.

Ամոն Աղեքսանդրացի 188 a.
Ամոն իմաստասէր 188 a.
Ամովս մարգարէ 188 a.
Ամփիլոքիոս Իկոնիոնի եպիսկոպոս 188 a.
Անանիա Շիրակացի 188 b.
Անանիա Սանահնեցի 188 b.
Անգէոս մարգարէ 219 b.
Անդրէաս առաքեալ 188 b.
Անդրէաս քանաստեղծ 188 b.
Անկիւրիա քաղաք 188 b.
Անտոն անապատական 189 a.
Անտոն Հռոմայեցի 189 a.
Ապու-Սայիդ 186 b.
Առաքել Հաղբատացի 189 b.
Առաքել կաթողիկոս 190 b.
Առաքել Սիւնեցի 189 b.
Առաքել վարդապետ 189 b.
Առզրում քաղաք 211 b.
Ասապովի խօջա 190 b.
Ասպահան քաղաք 222 b.
Աստուածածին տես Մարիամ.
Աստուածատուր սարկաւագ 191 a.
Աստուածատուր ստացիչ 191 a.
Աստուածատուր վարդապետ 190 b.
Աստուածատուր քահանայ 191 a.
Ատոմ վարդապետ 191 a.
Ատոմեանք 191 a.
Ատրներշ թագաւոր 191 a.
Արաբիա 189 b.
Արզրում քաղաք 211 b.
Արիսպագացի տես Դիոնեսիոս.
Արիստակէս գրիչ 189 b.
Արիստակէս երէց 189 b.
Արիստակէս վարդապետ 189 b.
Արիստակէս քահանայ 189 b.
Արիստոտէլ իմաստասէր 190 a.
Արծկէ քաղաք 190 b.
Արձան Արծրունի 189 b.
Արղութեանց Յովսէփ 226 b.
Արշակունիք 190 b.
Արութիւն տես Յարութիւն.
Աւագ գրիչ 191 a.
Աւետիս քահանայ 191 a.
Ափրաատ աբբայ 189 a.
Բաբելոն քաղաք 191 b.
Բաբերդ քաղաք 191 b.
Բագարատ Մամիկոնեան 191 b.
Բագարատ, Տարոնի եպիսկոպոս 191 b.
Բախնի գիւղ 191 b.
Բաղէշ քաղաք 191 b.
Բաղդադ քաղաք 191 b.
Բաղտասար քանաստեղծ 191 b.
Բաղտասար գրիչ 191 b.
Բարթուղիմէոս առաքեալ 192 a.
Բարթուղիմէոս, Մարաղայ եպիսկոպոս 192 a.
Բարթուղիմէոս քահանայ 192 a.
Բար-Հեբրէոս 191 b.
Բարձրահայեանց Ս. Աստուածածին 191 b.
Բարսամ (Բարսումա) ճգնաւոր 192 a.
Բարսեղ արքեպիսկոպոս 192 a.
Բարսեղ քանաստեղծ 192 a.
Բարսեղ Կեսարացի 192 a.
Բարսեղ Մաշկեւորցի ճոն 192 a.
Բարսումա (Բարսամ) ճգնաւոր 192 a.
Բեռնարդոս Ս. 192 b.
Բերթումեանց տես Պետրոս Աղամալեան Բերթումեանց.
Գաբրիէլ գրիչ 213 b.
Գաբրիէլ հրեշտակապետ 213 b.
Գաբրիէլ ստացիչ 213 b.
Գալուստ Ամասիացի 213 b.

Գալուստ Գրիչ 213 b.
Գալուստ խօջա 213 b.
Գալուստ Շիրմազանեանց 213 b.
Գաղիանոս բժիշկ 213 b.
Գանգրա քաղաք 213 b.
Գերմանոս Հայրապետ 217 a.
Գէորգ գրիչ 216 b.
Գէորգ Երզնկացի 216 b.
Գէորգ զօրավար 216 b.
Գէորգ Կոստանդնուպոլսեցի 216 b.
Գէորգ Սկեւռացի 216 b.
Գէորգ Տէր-Մովսեսեան Տփխիսեցի 216 b.
Գէորգ վարդապետ 216 b.
Գողթն գաւառ 217 b.
Գուրգէն Արծրունի 219 b.
Գրաբոս վկայ 218 a.
Գրիգոր Ակրականգացի 218 a.
Գրիգոր աղա 218 a.
Գրիգոր Աստուածաբան Նազիանզացի 218 b.
Գրիգոր բանաստեղծ 218 a.
Գրիգոր գրիչ 219 a.
Գրիգոր եպիսկոպոս 218 a.
Գրիգոր Երեւանցի 218 a.
Գրիգոր երէց 218 b.
Գրիգոր իշխան 218 b.
Գրիգոր Լուսաւորիչ 218 a.
Գրիգոր ԺԲ. Կաթողիկոս 218 b.
Գրիգոր ԺԳ. կաթողիկոս 218 b.
Գրիգոր Մագիստրոս 218 b.
Գրիգոր Նարեկացի 218 b.
Գրիգոր Նիւսացի 218 b.
Գրիգոր Շաքարչեան 219 a.
Գրիգոր Գ. Պահլաւունի 218 b.
Գրիգոր Բ. Վկայասէր 218 b.
Գրիգոր վարդապետ 219 a.
Գրիգոր Տաթեւացի 219 a.
Գրիգոր Դ. Տղայ 218 b.
Գրիգոր Տրապեզոնցի 219 a.
Գրիգոր քահանայ 218 b.
Գրիգոր քահանայ, գրիչ 219 a.
Դաշտ գիւղ 196 a.
Դարանաղեանց գաւառ 196 a.
Դաւթեանց տես Խաչատրեան.
Դաւիթ Անյաղթ 196 b.
Դաւիթ արքեպիսկոպոս 196 b.
Դաւիթ Հիւպատոս 196 b.
Դաւիթ մարգարէ 196 b.
Դաւիթ մղտեսի 196 b.
Դաւիթ քահանայ 196 b.
Դաւիթ քերթող 196 b.
Դիոդորոս Անտիոքացի 209 a.
Դիոկղետիանոս կայսր 209 a.
Դիոնեսիոս Արիսպագացի 209 a.
Դիոնեսիոս Թրակացի 209 a.
Դիոսկորիդէս բժիշկ 209 a.
Դուին քաղաք 209 b.
Դրազարկ վանք 209 a.
Եահիա իպն Յիսայ 222 b.
Եբրայեցիք 219 b; 222 b.
Եզեկիա Թագաւոր 220 b.
Եզեկիէլ մարգարէ 212 b.
Եզնիկ Կողբացի 211 b.
Եկեղեաց գաւառ 210 a.
Եղիա արեղայ 210 a.
Եղիա մարգարէ 210 a.
Եղիշէ մարգարէ 210 a.
Եղիշէ պատմագիր 210 a.
Եպիփան Կիպրացի 211 a.
Եսայի մարգարէ 223 b.
Եսայի Նչեցի 223 b.
Եսայի քահանայ 223 b.

Երեմիա բանաստեղծ 211 a.
Երեմիա մարգարէ 223 b.
Երեմիա Օշականցի 211 b.
Երուսաղէմ 223b.
Եւա Նախամայր 212 b.
Եւագր Պոնտացի 212 a.
Եւկղիտոս 212 a.
Եւնոմիոս իմաստասէր 212 a.
Եւսեբիոս Աղեքսանդրացի 212 a.
Եւսեբիոս Կեսարացի 212 a.
Եւստրատիոս վկայ 212 a.
Եւտիքէս հերետիկոսապետ 212 a.
Եփեսոս քաղաք 210 b.
Եփրեմ Խորին Ասորի 210 b.
Եփրեմ Ղափանցի 210 b.
Եփրեմ քահանայ 211 a.
Զաքարիա գրիչ 265 a.
Զաքարիա Ս. կաթողիկոս 264 b.
Զաքարիա մարգարէ 264 b.
Զաքարիա ոմն 265 a.
Զաքարիա վարդապետ Տփխիսեցի 265 a.
Զաքարիա քահանայ 265 a.
Զենոն կայսր 265 b.
Զմիւռնիա քաղաք 259 b.
Էնֆիաճեանց Աւետիք 210 b.
Էջմիածին 213 a.
Էրզրում քաղաք 211 b.
Ըսպահան քաղաք 222 b.
Թաբոր լեռ 261 b.
Թադէոս առաքեալ 261 b.
Թէոդոս Ս. կայսր 261 b.
Թէոդորոս 261 b.
Թէոփանոս 261 b.
Թէոփիլոս աշակերտ 261 b.
Թէոփիլոս սարկաւագ, Ոսկեբերանի աշակերտ 261 b.
Թովմաս Ագուինացի 261 b.
Թովմաս առաքեալ 261 b.
Թովմաս գրիչ 262 a.
Թովմաս Գեմբացի 261 b.
Թովմաս Մեծոփեցի 262 a.
Թովմաս ոմն 262 a.
Թովմաս վարդապետ, գրիչ 262 a.
Իգնատիոս աբեղայ 222 a.
Իգնատիոս Սեւլեռնցի 222 a.
Իլարիոն Ս. 220 a.
Իլվով քաղաք 236 a.
Իլաւխան քահանայ 222 b.
Իսմայէլ շահ 222 b.
Իսմայէլացիք 222 b.
Իսպահան քաղաք 222 b.
Իսրայէլ, Աղուանից կաթողիկոս 222 b.
Իւղբաշեան Կարապետ 227 b.
Լաւոդիկէ քաղաք 230 b.
Լեզգիներ 236 a.
Լիբերիոս պապ 236 a.
Խադ եպիսկոպոս 195 a.
Խանս քաղաք 195 a.
Խաչատուր գրիչ 195 a.
Խաչատուր Տարօնեցի 195 a.
Խաչատրեան Ղազար 217 a.
Խոսրով, Անձրեւացեաց եպիսկոպոս 195 a.
Խոսրով Բ. Ապրուէզ 195 a.
Խորշեան Կարապետ 227 b.
Կայծակ բանաստեղծ 227 a.
Կանա քաղաք 227 a.
Կատարինէ Բ., Ռուսաց կայսրուհի 228 a.
Կարապետ արքեպիսկոպոս 227 b.
Կարապետ գրիչ 227 b.
Կարապետ Խորշեան 227 b.
Կարապետ Մոկացի 227 b.
Կարապետ Իւզբաշեան 227 b.

Կարապետ սարկաւագ 227 b.
Կարապետ ստացիչ 227 b.
Կարապետ Վասակեանց 227 b.
Կարապետ վարդապետ 227 b.
Կարապետիկ 227 b.
Կարենեան Յակոբ 227 b.
Կարին քաղաք 211 b.
Կարպիանոս եպիսկոպոս 227 b.
Կեռատն գիւղ 228 a.
Կեսարիա կապադովկացոց 195 a.
Կիլիկիա 228 b.
Կիպրիանոս Անտիոքացի 196 a.
Կիրակոս Ալիփնարցի 230 a.
Կիրակոս Գանձակեցի 230 a.
Կիրակոս ստացիչ 230 b.
Կիրակոս վկայ 230 a.
Կիւրեղ Աղէքսանդրացի 230 b.
Կիւրեղ Երուսաղէմացի 230 b.
Կղէանթէս իմաստասէր 229 a.
Կղեմէս (Աղէքսանդրացի?) 229 a.
Կղեմէս Կալանոս (Գալանոս) 229 a.
Կոստանդիանոս բանաստեղծ 229 b.
Կոստանդիանոս Մեծ, կայսր 229 b.
Կոստանդնուպոլիս 229 b.
Համան ստացիչ 219 b.
Համիթ քաղաք 188 a.
Հայաստան 190 a.
Հայկ նահապետ 219 a.
Հայկազունք 219 b.
Հայրապետ երէց 219 b.
Հայք 190 a.
Հացունեանց խաչը 219 b.
Հեղիոդ 220 a.
Հեթում Ա. թագաւոր 220 a.
Հեջուբ ստացիչ 219 b.
Հերակլ Բ., Վրաց թագաւոր 219 a.
Հերակլ կայսր 220 a.
Հերմոգենէս վկայ 220 a.
Հիպոկրատէս 220 a.
Հիպողիտոս 220 b.
Հնդկաստան 222 b.
Հնդկիք 222 b.
Հռոմք 256 a.
Հռիփսիմէ կոյս 254 b.
Հրեայք 219 b; 222 b.
Ղազար Խաչատրեան Դաւթեանց գրիչ
Ղազար քահանայ, գրիչ 217 a. |217a.
Ղազարոս Աղքատ 230 b.
Ղասիմ բեն Արդալլահ 245 b.
Ղաւոդիկէ քաղաք 230 b.
Ղեւի նահապետ 236 a.
Ղեոնդեանք 217 b.
Ղուկաս աւետարանիչ 236 b.
Ղուկաս բանաստեղծ 236 b.
Ղուկաս Խարբերդցի 236 b.
Ճօն Սվինֆորդցի 226 a.
Մաթոյենց Յովսէփ 226 b.
Մակարայեցիք 236 b.
Մակար գրիչ 236 b.
Մակեդոնիա 236 b.
Մահմատ բեն Զաքարիա առազի 239 b.
Մահմատ, Արաբացոց մարգարէ 239 b.
Մահմատ սուլթան 239 b.
Մաղաքիա մարգարէ 236 b.
Մանազկերտ քաղաք 237 a.
Մանուէլ Կոմնենոս (Կիւռ Մանուէլ) 237 a.
Մանուէլ վարդապետ 237 a.
Մաշտոց Եղիվարդեցի 237 b.
Մաշտոց (Մեսրոպ) 238 b.
Մաշտոց վարդապետ 237 b.
Մատթէոս առաքեալ 237 b.
Մատթէոս աւետարանիչ 237 b.

Մատթէոս բանաստեղծ 237 b.
Մատթէոս երէց 237 b.
Մատթէոս վարդապետ 238 a.
Մարգար ստացիչ 237 a.
Մարգարէ գրիչ 237 a.
Մարիամ Աստուածածին 237 a.
Մարիամ Մագդաղենացի 237 b.
Մարկոս աւետարանիչ 237 b.
Մարկոսեան Պետրոս 244 a.
Մարգարէ ճգնաւոր 237 b.
Մարտիրոս բանաստեղծ 237 b.
Մարտիրոս գրիչ 237 b.
Մարտիրոս երէց 237 b.
Մարտիրոս ստացիչ 237 b.
Մարտիրոս վկայ 237 b.
Մելքիսեդէկ Կոստանդնուպոլսեցի 238 a.
Մելքիսեդէկ, Կոստանդնուպոլսի Հայրապետ 238 a.
Մեսրոպ երէց 238 b.
Մեսրոպ Մաշտոց 238 b.
Մեսրոպ վարդապետ 238 b.
Միաբարների ընկերութիւնք 263 a.
Մինաս ստացիչ 239 a.
Մինաս վկայ 239 a.
Միքայէլ Ասորի 239 a.
Միքայէլ գրիչ 239 a.
Միքայէլ, Դաւիթ քահանայի որդին 239 a.
Միքայէլ կրօնաւոր 238 b.
Միքայէլ, Կոստանդնուպոլսի Հայրապետ 239 a.
Միքայէլ Հրեշտակապետ 238 b.
Միքայէլ ոմն 239 a.
Միքայէլ Ջամչեան 239 a.
Միքայէլ Սալլանթեան 239 a.
Միքայէլ վարդապետ, ստացիչ 239 a.
Միքիա մարգարէ 238 b.
Մխիթար Այրիվանեցի 238 a.
Մխիթար Գոշ 238 a.
Մխիթար գրիչ 238 a.
Մխիթար Սեբաստացի 238 a.
Մկրտիչ գրիչ 239 b.
Մկրտիչ դպիր 239 b.
Մկրտիչ կրօնաւոր 239 a.
Մկրտիչ Նաղաշ 239 a.
Մնացական գրիչ 239 b.
Մովսէս բանաստեղծ 240 a.
Մովսէս գրիչ 240 a.
Մովսէս Խորենացի 239 b.
Մովսէս Կաղանկատուացի 240 a.
Մովսէս ոմն 240 a.
Մովսէս ստացիչ 240 a.
Մովսէս ստացիչ 240 a.
Մովսէս վարդապետ 240 a.
Մուավիա ամիր 240 a.
Յաբեթ նահապետ 223 a.
Յակոբ աբեղայ, գրիչ 223 a.
Յակոբ առաքեալք 222 b.
Յակոբ Ասորի 223 a.
Յակոբ բանաստեղծ 223 a.
Յակոբ երէց 223 a.
Յակոբ Ղրիմեցի 223 a.
Յակոբ Մծբնացի 223 a.
Յակոբ նահապետ 223 a.
Յակոբ Դ. Ջուղայեցի 223 a.
Յակոբ սարկաւագ Լեհացի 223 a.
Յակոբ Սսեցի 223 a.
Յակոբ Սրճեցի 223 a.
Յակոբ վարդապետ, բանաստեղծ 223 a.
Յակոբ քահանայ, գրիչ 223 a.
Յակոբ Քրնեցի 223 a.
Յարութիւն բանաստեղծ 190 b.

Յարութիւն տիրացու 190 b.
Յիսուս Քրիստոս 223 b.
Յովէլ մարգարէ 220 b.
Յովասափ գրիչ 226 b.
Յովհաննէս աղա 224 a.
Յովհաննէս աւետարանիչ 224 a; 225 a.
Յովհաննէս բանաստեղծ 225 a.
Յովհաննէս Գառնեցի 225 a.
Յովհաննէս գրիչ 226 a.
Յովհաննէս Դամասկացի 224 a.
Յովհաննէս Դիարբեկրցի 225 a.
Յովհաննէս Երզնկացի 225 a.
Յովհաննէս Թլկուրանցի 226 a.
Յովհաննէս իշխան 225 a.
Յովհաննէս խօջա, բժիշկ 224 a.
Յովհաննէս Ծաղքոյցի 226 a.
Յովհաննէս կարապետ Մկրտիչ 226 a.
Յովհաննէս Կարբեցի 225 b.
Յովհաննէս Կեսարացի 224 a.
Յովհաննէս Կողեռն 225 b.
Յովհաննէս կրօնաւոր 226 a.
Յովհաննէս Համամ 225 b.
Յովհաննէս, Երուսաղէմի հայրապետ 225 b.
Յովհաննէս ճգնաւոր 225 a.
Յովհաննէս Մանդակունի 225 b.
Յովհաննէս Ոսկեբերան 224 a.
Յովհաննէս Որոտնեցի 226 a.
Յովհաննէս Ջուղայեցի, բժիշկ 225 a.
Յովհաննէս վարդապետ Սարկաւագ 224 b.
Յովհաննէս Սրացի 226 a.
Յովհաննէս Վանական Տաւուշեցի 226 a.
Յովհաննէս վարդապետ 226 a.
Յովհաննէս Տէր 226 a.
Յովհաննէս Տիգրանակերտցի 226 a.
Յովհաննէս տիրացու 226 a.
Յովհաննէս Օձնեցի 226 a.
Յովնան մարգարէ 226 b.
Յովսէփ Աստուածահայր 226 b.
Յովսէփ Արղութեանց 226 b.
Յովսէփ Արցախացի 226 b.
Յովսէփ Մաթոյենց 226 b.
Յովսէփ կաթողիկոս Վայոց Ձորից 226 b.
Յովսէփ վարդապետ 226 b.
Յովսէփ քահանայ 226 b.
Յովսիա Նահապետ 226 b.
Յուդա առաքեալ 226 b.
Յուսիկ ճգնաւոր 227 a.
Յուստինէ կոյս 227 a.
Յուստինոս կայսերք 227 a.
Նադըր շահ 240 b.
Նահապետ բանաստեղծ 240 b.
Նաղաշ Մկրտիչ 239 a.
Նաւեան, Յեսուայ հայրը 242 a.
Նաւում մարգարէ 240 b.
Նեղոս Ս. հայր 242 a.
Նեմեսիոս Եմեսու եպիսկոպոս 240 b.
Նեստոր հերետիկոսապետ 241 b.
Ներսէս Լամբրոնացի 240 b.
Ներսէս Մեծ 240 b.
Ներսէս Շնորհալի 241 a.
Ներսէս ստացիչ 241 b.
Նէօկեսարիա քաղաք 240 b.
Նիկիա քաղաք 241 b.
Նիկողայոս բանաստեղծ 242 a.
Նիկողայոս Մեծ, Միւռոնայ հայրապետ 242 a
Նիկողայոս քահանայ, գրիչ 242 a.
Նիկողայոս քահանայ, Մանաջանի որդին 242 a.
Նոյ Նահապետ 242 a.

Նումենիոս 242 a.
Շահաբբաս 186 a.
Շահնազարեան Բահրամ 257 b.
Շահրիմանեանց Ստեփան 257 b.
Շամքոր գետ 257 b.
Շաքարչեան Գրիգոր 219 a.
Շնորհալի 241 a.
Շնոփրոր ստացիչ 257 b.
Շիրմազանեանց Գալուստ 257 b.
Ոսկան գրիչ 264 a.
Ոսկան Երեւանցի 243 a.
Ոսկեանք 243 a.
Ոսկեբերան 224 a.
Ովսէէ մարգարէ 220 b.
Որոգինէս 242 b.
Որփեւս 242 b.
Ունիթոռներ 263 a.
Ուրբաթ սրբուհի 263 a.
Չամչեան Միքայէլ 239 a.
Չէլէպի 186 b.
Պալի խօջա 243 b.
Պանսեմնաս սրբուհի 243 b.
Պանտալեոն սարկաւագ 243 a.
Պապա դպիր 243 a.
Պապպոս Աղէքսանդրացի 243 a.
Պարասկեւէ սրբուհի 243 a.
Պարսիկք 243 b.
Պարսկաստան 243 b.
Պետրոս Աղամալեան Բերթումեանց 244 a.
Պետրոս առաքեալ 244 a.
Պետրոս արքեպիսկոպոս 244 a.
Պետրոս Ա. Գետադարձ 244 a.
Պետրոս երէց, գրիչ 244 a.
Պետրոս Հայրապետ 244 a.
Պետրոս Մարկոսեան 244 a.
Պետրոս ոմն 244 a.
Պետրոս ստացիչ 244 a.
Պետրոս վարդապետ, բանաստեղծ 244 a.
Պետրոս Վրացի 244 a.
Պետրոս Տփխիսեցի 244 a.
Պետրոս քահանայ, գրիչ 244 a.
Պետրոս քահանայ, ստացիչ 244 a.
Պիծար 244 b.
Պիղատոս Պոնտացի 244 b.
Պիր-Պահլուլ 244 b.
Պիւթագորաս իմաստասէր 245 b.
Պղատոն իմաստասէր 245 a.
Պղնձահանք վանք 244 b.
Պղուտարքոս պատմագիր 245 a.
Պոնտիանոս 245 a.
Պորփիւր իմաստասէր 245 a.
Պտղոմէոս 245 b.
Պրոքորոն աշակերտ 245 b.
Պրոքորոն Սիլիստրացի 245 b.
Պօղոս առաքեալ 243 b.
Պօղոս անապատական Թէրայեցի 243 b.
Պօղոս գրիչ 243 b.
Պօղոս Ջուղայեցի 243 b.
Պօղոս Սամոստացի 243 b.
Պօղոս Տարսոնեցի 243 b.
Ջուղայ քաղաք 209 b.
Սալլանթեան Միքայէլ 239 a.
Սահակ Գ. կաթողիկոս 256 b.
Սահակ Մեղրեցի 256 b.
Սահակ Պարթեւ 256 b.
Սահակ, Ուշտունեանց եպիսկոպոս 256 b.
Սամուէլ Անեցի 256 b.
Սամուէլ, Բարսումայի աշակերտ 256 b.
Սամուէլ երէց, գրիչ 256 b.
Սանդուխտ կոյս 257 a.
Սարգիս արքեպիսկոպոս 257 a.
Սարգիս գրիչ 257 a.

Սարգիս զօրավար 257 a.
Սարգիս կաթողիկոս 257 a.
Սարգիս կրօնաւոր 257 a.
Սարգիս Շնորհալի 257 a.
Սարգիս Ջէլէպի 257 a.
Սարգիս Ջալալեան 257 a.
Սարգիս Տէր 257 a.
Սարգիս Տէր, Յովհաննէս իշխանի որդին 257 a.
Սարգիս վարդապետ, բանաստեղծ 257 a.
Սարգիս վարդապետ, ստացիչ 257 a.
Սարդանապալ թագաւոր 257 a.
Սարդիկա քաղաք 257 a.
Սարկաւագ վարդապետ 257 a.
Սերովբ ստացիչ 259 a.
Սեւան կղզի և վանք 259 a.
Սէլիմ Ա. սուլթան 259 a.
Սէլիմ Բ. սուլթան 259 a.
Սիմէօն Բողազքեսանցի 259 a.
Սիմէօն գրիչ 259 b.
Սիմէօն դպիր, գրիչ 259 a.
Սիմէօն Երևանցի 259 a.
Սիմէօն, Մովսէս վարդապետի եղբայրը 259 b.
Սիմէօն ոմն 259 a.
Սիմէօն Ջուղայեցի 259 a.
Սիմէօն Տէր-Յովսէփեան 259 a.
Սիմոն աբեղայ 259 b.
Սիմոն Պետրոս առաքեալ 259 b.
Սիմոն Պետրոս Տփխիսեցի 259 b.
Սինայ լեռ 259 b.
Սիրաք, Յեսուայ որդին 259 b.
Սիւքաս բանաստեղծ 259 b.
Սմբատ Գունդստապլ 259 b.
Սոկրատէս իմաստասէր 259 b.
Սոկրատէս Սկոլաստիկոս 259 b.
Սողոմոն թագաւոր 256 b.
Սուքիաս վարդապետ, բանաստեղծ 260 b.
Սուքիասեանք 260 b.
Սոփոնիա մարգարէ 256 b.
Սպիրիդոն եպիսկոպոս 260 a.
Ստանիսլաւով 260 a.
Ստեփան բանաստեղծ 260 a.
Ստեփան գրիչ 260 b.
Ստեփան Եւդոկիացի 260 a.
Ստեփան Լեհացի 260 a.
Ստեփան, Մաշտոց Եղիվարդացու աշակերտ 260 a.
Ստեփան Նախավկայ 260 b.
Ստեփան Շահրիմանեանց 260 a.
Ստեփան Սիւնեցի 260 a.
Ստեփան Ստեփանեանց 260 a.
Ստեփան Տոքատցի 260 b.
Ստեփան 260 a.
Սրապիոն Ուռհայեցի 259 a.
Վահան Կամսարական իշխան 263 a.
Վաչական, Աղուանից թագաւոր 263 a.
Վասակեանց Կարապետ 227 b.
Վարդ պատրիկ 263 b.
Վարդան Արեւելցի 263 b.
Վարդան Մեծ Մամիկոնեան 263 b.
Վարդան Յունանեան 263 b.
Վարդանեանք 263 b.
Վիրգիլ 263 b.
Վիրք 216 b.
Վլաս վարդապետ 264 a.
Վրաստան 216 b.
Վրացիներ 216 b.
Տաթեւ վանք 261 a.
Տէր Գրիգոր, ստացիչ 261 a.
Տէր Ղազարով, ստացիչ 261 a.
Տէս Ստեփանոս, գրիչ 261 a.

Տիբերիա Ծովակ 262 a.
Տիմոթէոս, Պօղոս առաքեալի աշակերտ 262 a.
Տիրան Բ. Թագաւոր 262 a.
Տիրան վարդապետ 262 a.
Տփխիս քաղաք 262 a.
Տօնական քահանայ 262 b.
Փիբէ, Աղուանից Թագաւոր 244 b.
Փիլիպպոս առաքեալ 244 b.
Փիլիպպոս գրիչ 244 b.
Փիլիպպոս Մակեդոնացի 244 b.
Փիլոն Եբրայեցի 244 b.
Փոկաս եպիսկոպոս 244 b.
Քաղկեդոն քաղաք 195 a.
Քամ Նահապետ 219 b.
Քաւթեայ 228 a.
Քերովբէ վարդապետ 228 a.
Քերովբէնց Յովհաննէս 228 a.
Քուծուկ Նահապետ 228 a.
Քրիւսիպոս իմաստասէր 196 a.
Օգոստինոս 191 a.
Օսմանցիք՛ 243 a.

Berichtigungen.

S. 10 Z. 7 v. u. lies Jesaia statt Jesaias. — S. 16 Z. 1 v. o. l. Ma XIII 18,1–8 st. Ma XIII 18,1–6. — S. 16 Z. 8 v. o. l. Neumen st. Noten. — S. 16 Z. 21 v. o. l. Ma XIII 62,9 st. Ma XIII 62. — S. 19 Z. 18 v. o. l. HmdEvL. st. HmpEvL. — S. 20 Z. 10 v. u. l. Kaiser st. König. — S. 24 Z. 5 v. u. l. Քաղուածք st. Բաղուածք. — S. 33 Z. 22 v. o. l. c.) st. e.). — S. 36 Z. 18 v. u. l. der Kelter st. des Kelter. — S. 53 Z. 6 v. u. l. Homilie st. Homelie. — S. 56 Z. 13 v. u. l. Mandakuni's st. Mondakuni's. — S. 61 Z. 11 v. u. l. Տէր st. Յէր. — S. 64 Z. 8 v. o. l. Lc. st. Ic. — S. 65 Z. 10 v. o. l. Tiergestalten st. Tiergestirne. — S. 69 Z. 4 v. u. l. Vorwort st. Vorort. — S 71 Z. 6 v. o. l. ճշմարիտ st. ճլմարիտ. — S. 77 Z. 5 v. o. l. ոճղզ st. ոճզզ. — S. 85 Z. 15 v. o. l. Գրիգորի st. Գիրգորի. — S. 86 Z. 9 v. o. l. Իսկապես st. Իսկապեռ. — S. 86 Z. 10 v. o. l. անհասանելի st անհաս-տանելի. — S. 88 Z. 6 v. u. l. Գէորգ մեծն st. Գեորգ մեծ. — S. 89 Z. 7 v. o. l. Այսաւր st. Ա’յսաւր. — S. 92 Z. 10 v. u. l. կայք st. Հայք. — S. 93 Z. 10 v. u. l. Պետրոսի st. պետրոսի. — S. 102 Z. 5 v. o. l. Հրեշտակն st. Հերեշտակն. — S. 103 Z. 6 v. u. l. Տար[փ]մամբ st. Տարմամբ. — S. 104 Z. 7 v. o. füge hinzu hinter 37a: 'Lied auf Jerusalem. A.' u. l. Vdp. Jakob aus Sis st. Jakob. — S. 106 Z. 12 v. o. l. Ահէղ st. Ահեղ. — S. 108 Z. 13 v. o. l. Kaghankatukh

st. Kaghankatu. — S. 108 Z. 9 v. u. l. *Թովմա* st. *Թովլաա* u. *Սրապիոն* st. *Սերապիոն*. — S. 111 Z. 2 v. u. l. *երկրաչափութեան* st. *երկրաշափութեան*. — S. 112 Z. 9 v. o. l. *վիպասանիս* st. *վիպաւանիս*. — S. 113 Z. 17 v. o. l. *պրակ* st. *պրակք*. — S. 114 Z. 16 v. u. l. Ma XIII 86,3 st. Ma XIII 85,3. — S. 117 Z. 12 v. o. l. Mohammedanern st. Muhamedanern. — S. 118 Z. 3 v. u. l. *որ* st. *ոք*. — S. 119 Z. 8 v. u. l. *ուՀէ* st. *ոՀէ*. — S. 119 Z. 2 v. u. l. *մարդակազմութեան* st *մորդակազմութեան*. — S. 120 Z. 3 v. o. l. Ma XIII 75,6 st. Hschr. 66,6. — S. 120 Z. 6 v. u. l. *Զուղայ* st. *Զուղայ*. — S. 121 Z. 15 v. o. l. منهاج st. صنهاج. — S. 121 Z. 23 v. o. l. معتدل st. صعتدل. — S. 129 Z. 7 v. o. l. Ma XIII 70,1 st. Ma XIII 69,1. — S. 129 Z. 10 u. 12 l. Ma XIII 70,2 st. Ma XIII 69,2. — S. 131 Z. 10 v. o. l. Ma XIII 52,4 st. Ma XIII 75,4. — S. 131 Z. 12 v. o. l. Ma XIII 52,3 e st. Ma XIII 75,3 e. — S. 131 Z. 13 v. o. l. Ma XIII 52,3 f st. Ma XIII 75,3 f. — S. 131 Z. 14/15 v. o. l. Ma XIII 52,3 g st. Ma XIII 75,3 g u. Ma XIII 52,3 h st. Ma XIII 75,3 h. — S. 138 Z. 18 v. u. l. Justinianos I u. Justinos II st. Justinianos I u. II. — S. 144 Z. 9 v. o. l. Thaddäus st. Thadäus. — S. 149 Z. 7—8 l. bewegliche und unbewegliche st. bewegende und unbewegende. — S. 150 Z. 12 v. o. l. Hippokrates st. Hypokrates. — S. 153 Z. 11 v. u. S. 165 Z 7 u. 20 v. u. l. Huldigungsschreiben st. Belobigungsschreiben.

University of Toronto
Library

DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET

Acme Library Card Pocket
Under Pat. "Ref. Index File"
Made by LIBRARY BUREAU

LC
T

99687
Tübingen. Universität. Bibliothek
Systematisch-alphabetischer Hauptkatalog.
M.Handschriften. a) Orientalische. XIII.Verzeichnis der armenischen Handschriften.

DATE.	NAME OF BORROWER.
Apr. 17/45	